

GONDOLATOK.

HOCK JÁNOS
MŰVEIBŐL

ÉS KIADATLAN HÁTRAHAGYOTT KÉZIRATAIBÓL
KIVÁLOGATTÁK,

ÉS

HOCK JÁNOS
SZELLEMÉNEK
HÁLÁS SZERETETTEL FELAJÁNLJÁK

HOCK JÁNOS TANÍTVÁNYAI.

MÁSODIK KÖTET.

BUDAPEST, 1943.
URBÁNYI ISTVÁN KIADÁSA.

Magyarság.

Magyarság. — Magyarország. — Magyar sors. — Magyar nemzet.
— Magyar géniusz. — Magyar természet. — Petőfi, a magyar
próféta. — Pató Pál. — Magyar föld. — Magyar kertek. — Ma-
gyar virágok. — Magyar akác. — Magyar nép. — A magyar zsidó-
ság. — Magyar asszonyok. — Piros-fehér-zöld. — Magyar virtus.
— Magyar ifjúság. — Magyar jövő. — Álomlátásom nemzeti
jövönkről.

M a g y a r s á g .

*Az Isten az ő alkotó erejéből többet adott nekünk, mint
amennyit értékelni és gyümölcsöztetni tudunk. Pedig a terem-
tő képesség, a magyar szív kultúrájának a legszebb virága ezt
a maroknyi népet, mely a Duna—Tisza partjai mellett húzó-
dik meg, művészi alkotásaiban az európai nagy népcsaládok
fölé emelhetné. —*

Kitörő magyar természetünknel fogva hamarabb átcsa-
punk a szertelenségekbe. De azért egy ugyanazon kultúrának
a közösségében élünk. Nyelvünk, művészetünk, társadalmi
és politikai közszellemünk reánk nyomja az összetartozás bé-
lyegét. Ezért aláírom én is Rákosi Jenő elhunyt barátomnak
a szavait: — Aki magyarul érez, magyarul gondolkodik, ma-
gyarul beszél, az nekünk magyar testvérünk. Hiszen még
hibáink is közösek! Együtt csiripelünk a mi szemétdombun-
kon. —

M a g y a r o r s z á g .

Vitéz katonák, államférfiak, költők, szabadsághősök, hit-
vallók és vértanúk földje a mi édes hazánk: Magyarország!
Történelmünk valóságos hősköltemény. Hányszor kellett száz

sebből vérezve, védelmeznünk életünket és alkotmányos szabadságunkat — egyszerre két vagy több világhatalom ellen is! —

Mennyi nyomor, mennyi szenvedés emlékével van tele *Magyarország* és a magyar történelem! Mindig patakokban folyt a vér, és vagy a török hurcolta rabszolgaságba, vagy a bécsi idegen hatalom tette a magyart saját hazájában bujdosóvá?! —

Magyarországot csak a magyarok erejével lehet feltámasztani. Ha nincs a nemzetben benső energia és nem sikerül felébreszteni törzsökünkben az életerőt, akkor hiába süt ránk a napsugár, hiába üdít fel a gyenge harmat, elhervadunk a saját élehetlenségünk miatt. *Azért kell mindenáron legelőszőr is önmagunkban újjászületnünk.* Ezt a gyógyító munkát kezdje minden ember önmagán. Mert ha kiirtjuk lelkünkől a hitvány önzések salakját, egy tiszta lélekkel gazdagabbá tettük az egész nemzetet is. De nálunk az a baj, hogy mindenki csak *másokat* akar meggyógyítani; senki senki kezdi a munkát *önmagán.* —

Míg a magyar nemzetben van akarat és hit, nem pusztul el. *Magyarország* hősök országa; az Isten nem hagyhatja el. —

Nézzünk csak rá egy *szekfűre!* Mosolyog a szívünk. Piros csákójával úgy néz ki, mint egy régi magyar *huszárgyerek*, aki panyókára vetett lebegő dolmányával a szelek szárnyán repül. úgy ül a nyeregben, mint hogyha a lovával össze volna növe. Zsinóros ruháján a cifra vitézkötések ép úgy össze vannak bogozva, mint a szekfű szárán a csomók. Piros gyermekarcából két hegyes bajusz nőtt ki, amelyek keményen kipördörve, olyan feszesen állnak kétfelé, mintha csak a szekfűből nőttek volna ki. Csupa nóta, csupa jókedv a mi vitézünk és mindegyik kurjantása olyan friss és vidám, mint egy harmatos piros *szekfű.* Oh! áldott *Magyarország,* ahol ilyen szép virágok teremnek! —

Ma g y a r s o r s .

Be kell ismernünk, hogy mi kultúráilag nagyon hátra maradtunk., Nincs mit szégyenlenünk benne, mert *mostoha volt mindig a magyarok sorsa!* Míg a nyugat évszázadokon keresztül kultúráján dolgozott, mi addig saját testünkkel vé-

delmeztük a nyugati civilizációt. Mi is olyanok voltunk mint egykor a templomukat építő zsidók. Mi is csak egyik kézzel dolgozhattunk kultúránk templomán, a másikkban kardot kellett tartanunk. Mikor a harcban kimerülve újra magunkhoz tértünk, kölcsön kellett kérnünk a kultúrát a szabadon fejlődő és előre haladt nyugattól. —

Ha valamikor érezte az ember a maga tehetetlenségét, a *mai nehéz időkben* százszorosán érzi. Ahova nézünk, könnyes arcokat, kisírt szemeket látunk. Rövid idő múlva teljesen kifogy a boltokból a fekete fátyol és nincs annyi virága *Magyarországnak*, hogy minden halottja fölé koszorút fonhasson. Akár fölfelé, akár lefelé megyünk ki országunk határain, bátran letűzhetjük az égő gyertyát a lengyel homokba, a szerb sárba, vagy a volhiniai mocsarakba, — biztos, hogy egy-két lábnyi mélységben *magyar katona* teste nyugszik a földben. —

A teremtő kertészek csodagyümölcsöket tudnak tenyészteni. Egy nagy ágon csak egyet hagynak, hogy benne összpontosítsák az ágak összes életerejét. — Miért olyan a *mi sorsunk*, hogy nem akarjuk megtanulni mi is a virágoktól és a gyümölcsöktől, hogy *erőinket* nagy és dicső alkotásokra *egyesítsük*? Miért aprózzuk fel elszigetelő önzésünkben fajbéli erőnket köznapi silányságokra? Miért verjük a mellünket, hogy mindig csak az *Én* és miért nem a *Mi*? Míg a nagy kultúrnépek fejük fölé emelik a faji erőt képviselő nagyságaikait, hogy büszkén mutogassák az egész világnak, addig nálunk azt a fejet, amely kimagaslik a tömegeből, sietnek rögtön levágni. —

Aki a *magyar* földön már egyszer megpihent, az még a tünudérek hazájába is csak könnyes szemmel tud visszamenni... Ill hagyom az aranyhajamat, vigasztal az *árványhaj*! Ne sirjatok bús magyarok *bús sorsotokon*! Ha árvák vagytok is, kizárva a népek nagy családjából és senki se szán benneteket a nagy világon. De *él az Isten* az égben és virággá vált árványhajukkal törölik le könyeiket a jó tündérek!... —

Kicsinyes irigykedések miatt oldott kéveként hullott szét a *mi nemzetünk*. Pedig *a zseniket azért küldi égi ajándékkul egy népnek az Isten, hogy világító és útmutató fáklyák legyenek a földi sötétségben*, ők a nemzetek koronájában a briliánssok. Míg a többi népek azt kicsiszolják, hogy még fényesebb

legyen, addig mi kitördeljük, mert bántja a ragyogásuk a szemünket. Így megyünk ádáz gyűlölködéssel egy *új Mohács felé*, amelyből lesz-e még feltámadás?... —

Sajnos! a *magyar végzet* a céltalan szenvedés. A *magyar erény* pedig a szívós kitartás! Az első szüli a *mártírokat*, a második adja a *hősöket* Mert nincs nagyobb hősiesség és vértanúság, mint mikor egy nemzetnek évszázados küzdelmek folytonos szenvedéseiben kell céltalanul vérezni és elvérezni — *másokért* —

Ma g y a r n e m z e t .

Tessék figyelemmel kísérni a *népéletet*: — a legújabb idő nagyon szomorú tapasztalatokkal ismertet meg bennünket. Divatba jött már a nép között is a kevés, egy vagy legfeljebb két gyermek, sőt újabban: az egy gyermekrendszer, az „egyke”. Hová fognak fejlődni ezen állapotok? Félő, hogy valóban el fog jönni az az idő, midőn *Széchenyi* szerint az apagyilkosnak is kénytelenek leszünk megbocsájtani, mert olyan kevesen leszünk! —

A sírban fekvő *magyar nemzetet*, amelyet megköpdöstek, megostoroztak, kifosztogattak, *csak a saját ereje támaszthatja fel*. Az Isteninek kell lebírnia az emberit; a léleknek a testet. Bizony mondom nektek, ennek a nemzetnek *újja kell születnie a trianoni vérveszteség után a tűzkeresztségben*, a hit, a lelkesedés és a Szentlélek ereje által. —

A szenteket, a hősöket, a mártírokat mi tartja fenn? A kitartás ereje! Miért él ma is, megfogyva bár, de törve nem, ez a maréknyi kicsiny *magyar nemzet*, amelyet a népvándorlás vihara sodort ide, hogy a nagy népfajok tengerében egy kis elhagyott szigetecske legyen? Ezeréves hullámverés szagatta partjait, de megtört rajta a népemésző viharoknak minden erőszakos hatalma! —

A mi szétszaggatott és *megcsonkított nemzetünk* is újja-születésre van predesztinálva. Még *Voltaire* is azt írta meg rólunk történelmi munkájában: — Mindazok között a népfajok között, amelyek a szemeim előtt a világtörténelemben felvonulnak, egy sincs szerencsétlenebb *a magyarnál* A mi múltunk állandó kálváriajárás és véres verejtékezés. A legújabbban is ez a megostorozott, leköpdösött és vérző sebeiben

oszlophoz kikötözött nemzet már több mint húsz év óta haldoklik a *trianoni* keresztjén. *Felfészítette a gyűlölet és a kapzsiság.* Majd csak a *szeretet* tudja ismét levenni a *keresztről.* Ezért a nyomorúságokban megalázva, a szenvedésekben megtisztulva kell összeforjni minden *magyar* szívnek az önfeláldozó testvérszereteten. Az anyagiasságnak és a piszkos önzésnek piaci tülekedéseit az eszmények kultuszával kell a közéletből ismét kiszorítani. —

A magyar nemzet mindig megújulva tudott föltámadni összeroskadó hamvaiból, mert nincsen olyan tátongó örvény és ijesztő mélység, amelyeken egy *kiválasztott népet* biztosan keresztül ne vezetne az Úrnak szent Keze. —

Hősök és vértanúk sírján nő a *nemzeti dicsőség* virága. —

Magyar géniusz.

Mi nem adhatunk a hozzánk beszivárgó új népáramlatoknak sem kenyérszerző praktikus ismereteket, sem magas tudományt, mert ezekben nem versenyezhetünk a kifejlett nyugattal; hanem adhatunk olyan valamit, amit ők *már* nem adhatnak: *a művészetet,* vagyis *a lelkek gyönyörűségét.* A mi bimbózó kultúránkon ott lesz *a szűzi hamv,* amely bámulatba fogja ragadni a nyugati kultúrát, amelynek napégetett és teljesen kinyílt virágáról ez a hamv akkor már régen lekopott és mi vezethetünk föltétlenül a művészetekben. Ezek a túlfinomult nemzetek meg fogják mosolyogni a *lélek naivságát* a művészetet, aminthogy a haldokló Róma megmosolygta a görög művészetet. És minél mélyebbre fognak e nemzetek süllyedni az érzékiségben és a testi .luxusnak túlhajtásában, annál jobban ki fog veszni művészi ösztönük is. —

Mi *kulaccsal és fokossal* nem fogunk sem imponálni, sem egy világarámlatot megállapítani, de *a művészettel* igen! —

Mi nem tudunk versenyezni a kiforrott nagy nemzetek gazdagságával, iparával, tudományával, amelyeket ők szabadon fejleszthettek, amíg mi évszázados küzdelmeinkben testünkkel védtük az ő fejlődésüket és érettük véreztünk. De az Isten a *magyar szívekbe* beleoltotta a *szépségnek* a szeretetét, az *érzéseknak* az emelkedett tisztaságát; a *teremtő erő* fantáziáját; a *kulturális* virágzás naivitását; egy szóval *a művészi zenit.* Csak ebben tudunk sikerrel versenyezni a *kiszáradt*

szívű világgal Legyen tehát ez a megáldott föld az eszményiség temploma! —

Magyar természet.

Valljuk be őszintén, hogy mi a *nagyjainkat csak temetni tudjuk. Igaz, hogy senki szebben, mint a magyar. Világra szóló gyászpompával és virágerdővel adjuk meg a végtiszteséget mindazoknak, akiknek életükben még egy virágszálat sem adtunk. —*

Petőfi, a magyar próféta.

A magyar jövődő a magyar paraszt! Sorsuk összeforrott. Az ő izmos, széles válla az ezeréves alap, amely hordozza a magyar glóbuszt. Ezen a sziklán épült fel minden egyéb cifra-ság. Ezt látta meg Petőfi, a magyar próféta is égbenező szemekkel és mikor rozsmaringos kalapjával végigdőlt az aranykalászos búzatábla mellé, belenézett a nagy alföldi lilaságba. Látta, hogy a forró mozdulatlanságban hogyan alakulnak ki a jövődő képei a délibábban. Fehér kis parasztkanyhókból tódulnak ki a magyar szabadság feltámadásának hősei. Nap-sütötte arcukon kigyulladt a lelkesedés. Felhangzott a nóta: Kossuth Lajos azt izente ... Ő is velük rohant a dicsőségbe, a vértanúságba, a halálba. S míg látnoki szemei a nap tüztétől kápráztak, hallotta a szférák énekét: Ott essem el én, a harc mezéjén!... Ekkor leemelt kalappal még egyszer a napba nézett. Ott valami nagy csodát látott. Látta tüzbetűkkel felírva az égre a magyar jövődőt:

*Magyarok hazája!
Belőled indul ki az új eszmék árja!
Te lesz a békének, jóságnak, szépségnek
Vil ág szabadságnak és Testvériségnek
Örök prófétája: — Magyarok hazája!...*

Arcán kicsattant a pír. Szemeit elfutotta a könny, szívéhez szorította a rozsmaringos kalapját és megcsókolta a hazai földet!... —

Pató Pál.

Pató Pál eltűnődik és átalussza a hosszú telet — meddő kérdésekben. Nem veszi észre, hogy a rohanó XX. Század

készül keresztül gázolni rajta. *Ott künn már tavaszodik*, mert könnyeznek a befagyott ablakok. Érzik a föld szaga, amely majd új virágzásba borítja a gyümölcsöskerteket. Életrengés és ébredés mindenütt! *Csak ő bóbiskol* és álmodozik, mert ebben a komisz világban már nem érdemes élni. Nem izgatja őt az új hajnalhasadás ... *Befelé fordul*, mert jobb alvás esik a „setítbe”. Ráhúzza füleire a meleg dunyhát és *nem hallja, hogy a szemfüles szomszédok hogyan ácsolják ott künn a koporsóját...* —

M a g y a r föld.

Amikor a puszták szele végigsimogatja a szőke búzatáblát és az úgy hullámzik, mintha tenger volna, akkor csodás regét mesél a *magyar föld* és meghallgatja ezt minden *magyar szív*. A zizegő aranykalászkok is csak susognak ennek a drága édesanyjuknak, ennek a drága *magyar földnek* régi szépségéről. Minden dicsőségéről csak susogni tudnak, ami már — fájdalom, — a magyarnak is csak mese ... Elmondják, hogy *máshol is van élet, máshol is van virág; de sehol sincsen olyan édes anyaföld, mint a mi drága földanyánk!* idegen búzavetéseken is megnő a pipacs és a búzavirág, de egyikhez se illik úgy, mint a *magyar földhöz*. *A pipacslevél is csak itt lesz olyan tüzesen égő piros, mint a magyar asszonyok szíve!*... —

Mikor a jó Isten ezt *a mi magyar földünket* megteremtette, kiválasztott rá egy olyan népet is, amely legjobban tudja szeretni a földet. Messze világból vezette ide őket. Összeforrasztotta szívüket a *magyar föld* szeretetével és ezt a szent frigyét fölkenete vérkeresztséggel. Kiadta nekik parancsképen: *„Itt élned-halnod kell!”* —

M a g y a r kertek.

A rezeda és a viola voltak a régi magyar családi virágok, amikor az a családi élet szent és boldog élet volt. Olyan *egyszerű*, mint a rezeda virága és olyan tiszta, mint a fehér violáé. Talán azért illenek olyan szépen egymáshoz úgy a virágágypokban, valamint a nevük összhangzásában is. Olyan házaspár, akik egymásnak élnek és akikről legkevesebbet beszél a világ. *A fehér viola a tisztasága, a hűség. a szeretet csendes virága.*

A *rezeda* pedig az igénytelenségnek, a köznapi élet munkájában megerősödött szívósságnak a férfias egyszerűsége. Összeillőbb párt keresve sem lehetne találni a régi *magyar kertek* virágágyaiban! —

Rettenetesen illik a *szarkalábnak* a kurtára kiszabott balettszoknya, amelyből kilátszik az egész lábaszára. Olyan tréfásan tudja magát benne illegetni, hogy jókedvre deríti a *mezei virágokat* Oh! de rá is fér ez a kis vidámság a mai szomorú *magyar mezőkre*. Kiszáradt mezőkön fonnyadó *parasztvirágok*. Elnyomja őket a dudva, a gaz, a tüskés szerb-tövis. Nincs, aki ápolja, nincs aid öntözze. A tudós kertészek ma már csak a *díszvirágokat* locsolgatják. A bársonyos kékvirágú *Delphinium* uraságokat. —

Ma g y a r v i r á g o k .

Hogyha a magyar nép egy sudár termetű, délceg legényt meg akar dicsérni, azt mondja róla: Olyan szép egyenes, mint egy *rozmarinszál!* Ezért a rozmarin is olyan népszerű magyar virág, mint akár a piros *muskátli*. Mind a ketten kis nádfüdes falusi házak fehér ablakainak az ékességei. Piros arcú, bogárszemű, marokszedő aratólányok fonják körül vele a kaszáló legények kalapjait. Ezért ha egy pörge kalapon *rozmarint* látunk, még fia *árvalanyhaj* is volna mellette, tudjuk meg, hogy az a legény *már nem árva*. Valahol egy kis *muskátlis* ablak mögül egy csókos száj emlegeti a nevét... —

Ma g y a r a k á c .

Az *akácfa messziről jött hozzánk: Napkeletről*, ahonnan a nagy puszták és síkságok pásztornépe a napsütött, szöghajú, barnaarcú *magyar ősök* megindulhattak az új hazát keresni. Sátraikat a Tisza—Duna délibábos pusztáin cövekelték le. Itt lesz a legjobb, mert ennek a vize, füve. földje jó! Meleg és ragyog a napsütés, amely áttüzesíti a levegőt és akkor tündérek játszadoznak fenn benne. Itt nem lesz bitanggá a dús legelőn a jószág, mert a széles rónaságnak ott a szemhatára, ahol az ég pereme ráborul. Itt ér le a földre a szivárvány vége. *Ez a nép lesz Isten kiválasztott népe!*... — Nagy messziről utánuk jött tehát az akácfa is, mert nagyon megkedvelte az őszhajú *magyar* véneket, akiknek fürtjei csigákban omlottak

le a váltukig és ép olyan ezüstfehéren csillogtak, mint az ő fürtös virágaik. Jól érezte magát a meleg földben is. Hozzá illett a magyar szív áradozó érzésvilágához! — Az igricek, a költők és a muzsikusok pedig beleszótték az énekeikbe, mert tudták, hogy a magyar népléleknek ez a legkedvesebb virágos fája. Ezzel kerítjük be a szántóföldjeinket. Ez szegélyezi a mezei árkokat és a falusi utca házsorait. Tudjuk, hogy ahol akác-lombos faláról *dalolnak, ott magyarok laknak*. Mert *nincs magyar falu, amely tavasszal tele ne volna akácfa-virággal!* Sőt néha ősszel is *újra kivirágzik*, mert a magyar nóta szerint: *Kétszer nyílik az akácfa virága!...* —

M a g y a r n é p.

A magyar ember érzi, hogy a lelke úgy összenőtt a magyar föld lelkével, mint a sárga kikirics a harmatos mezőkkel. Itt él az Isten választott népe, akit azért hozott ide az Úr Keze messze földről, mert célja van vele. Neki itt kell élni és halni. Ez a föld az ő küldetésének bölcsője és sírja. Ezért nem pusztulhat el se vészben, se viharban, mert nélküle ez a föld nem lenne többé az, amivé az Isten szánta. *Ő nem gólyamadár és kitart a földön a zord időkben is. A kikirics sárga orcácskája is azért fénylik olyan aranyosan, mert biztos gyökeret tud verni a puha réti földeken. Otthon érzi magát és félrecsapott kalappal köszönti a gólyamadarat, akit különben jöttment idegennek tekint: úgy-e, mégis csak jobb itthon? Cserben hagyta bennünket az ősszel! Látod, mi a téli fagytól se félünk. Itt vagyunk és itt maradunk!* Viharban úgy, mint nap-sütésben. Nem csereberéljük az *anyaföldet...* A *gólya* erre félrefordított fejjel egy kissé elszégyenli magát. Belepirosodik a szeméig, hogy *külföldre jár csavarogni*, mikor az ő igazi házája mégis csak ez a szép *Magyarország*. *A kikirics pedig ezer év óta megismétli neki ezt a szemrehányást, amit a világért el nem mulasztana.* De ahogy én ismerem a kényesen lépkedő *gólyacsaládot*, amelyik fészket csak a *magas* házakra szereti rakni, *nem igen fog hallgatni az intő szóra.* A szegény magyar *kikirics pedig hiába fogja ezt neki mindig újra és újra a szemére vetni egy eljövendő újabb ezer évnek minden tavaszán ...* —

A rozmarinban minden benne van, ami a derék *magyar parasztot* jellemzi. Nyáron ez is a szabadban él és életerőtől

duzzadva bokrosodik. Télen pedig a zöld cserepes kályha mellett álmodozik. Ő is átkoplalja a telet, csakúgy, mint a virág-cserépben a *rozmarin*, amely virágot is csak azért nem hoz, mert *magára maradva senki sem törődik vele*. Ki ápolja, ki gondozza? Pedig a virágot is fejleszteni kell, hogy megnevelésithessük. *Ki törődik a falusi rozmarinnal: a magyar paraszttal? ... —*

A magyar paraszt talán nem is tudja, hogy míg *lábaival* a barázdát tiporja, addig *lelkével* már a magasságokban jár, az ég és a föld között. Mert neki *két* Istene van: *az egyik a földben, a másik az égben*. Az égihez fohászkodik és kéri tőle a mindennapi kenyeret. A könyörülő Isten pedig megáldja a földet és a föld a vizet. Busásan önti ölébe a magot: az ő munkagyümölcsét. És akkor, oh akkor! ő mindakettőt egyszerre áldja és imádja! —

Vissza a földhöz! A paraszt-élet ősforrásához! Mert ha egyszer a földet már nem szeretjük, mi érdekünk van azt megtartani? Vissza az egyszerű élethez! Az igénytelenséghez! A kis muskátlis ablakokhoz! Bűnbánattal kell leborulni a lenézett, a cserben hagyott anyaföldre, mint a tékozló fiú. *Őszszekeveredni a paraszti sorssal*. Nekik *tudást adni* és tőlük *munkát tanulni*. Ebből a megértő és egymásba olvadó testvérszeretetből nyílna ki a *legszebb magyar virág: Petőfi lelke!... —*

Silány föld az, ahol minden hervadozik és nem akar gyökeret verni semmi. Nagy baj van ott már, mikor *a magyar paraszt se szereti a földet* és nem akar többé belegyökeresedni. A földmunkás szívét lassan kiszántják a földből a traktorok és kiveszik kezéből a kaszát az aratógépek. *A gép felfalja a parasztot* és becsalja *gyári munkásnak* a harmatos mezők üdítő levegőjéről oda, ahol a kémények kőszénfüstje fojtogat. —

A m a g y a r z s i d ó s á g .

Ma Palesztinában legalább is ötször annyi zsidó lakos van, mint amennyien a babyloni fogságból hazaköltöztek. Ez a szám újabb letelepedésekkel állandóan növekszik. Érdekes azonban, hogy ezt a visszavándorlást *főleg az ortodox zsidóság* karolta fel. Így pl. a *magyar zsidóságban* már kezdetben egy

ellenmozgalom induit meg a cionizmussal szemben és éveken keresztül sikerült is megakadályozniuk, hogy a cionizmus szervezetét a magyar kormány hivatalosan elismerje. —

Ma g y a r a s s z o n y o k .

Ha megtapintjuk a *magyar pipacs* finom, selymes levelét, valami csodálatos gyengédség érzik ki belőle. A *régi nagy magyar asszonyok szíve* is mind ilyen finomságoknak és gyengédségeknek a puha fészke volt. *Szelíd*, mint a galamb szíve, *bátor*, mint az oroszláné. *Egyszerűek* voltak, mint a pipacs, de *büszkék*, mint a búzavirág. Erőt és szépséget az anyaföldből merítették és *nem szorultak idegen parfümökre és bécsi piro-sítóra*. Finom, selymes levelű mezei pipacsokat és kékdolmányos, vitézkötéses búzavirágokat szültek. —

Piros-fehér zöld.

Szeretetre tanítanak bennünket *az angyalok*, akik csak azért öltözködnek még virágba is, hogy bennünket boldogítsanak. Mikor pedig virághulláskor visszatérnek az égbe, ott hagyják a *cseresznyevirág helyén apró piros kis szíveiket*, amiket a magyar nép felismer és *szív cseresznyének* nevez. Talán azt a *sok kis szívet* szeretjük annyira a cseresznye virágjaiban, amelyek gyermeklelkek számára a tavasz első és legkívánatosabb gyümölcsét érlelik. A piros cseresznye a gyümölcsök ibolyája!... *Drága magyar véreim! Ti apró, piros, tizes szívek!* Borítsátok ti is virágba a *nemzet ősi cseresznyefáját*, amelynek *piros gyümölcse, fehér virága, zöld levele nemzeti zászlónk szent színeiben ragyog!* —

Ma g y a r v i r t u s .

Hogy csakugyan *testvérek* vagyunk, fényesen bizonyíthatja *évszázados civakodásunk*. Nagy gyönyörűséggel pusztítottuk egymást. *A török a magyart, a magyar a törököt*. Pedig hogyha akkor kezét fogunk, másképp nézne ki ma a nagy Európa térképe. Birkóztunk és viaskodtunk, mert hát ilyen volt az *ősi magyar virtus!* Ha nem volt ellenfelünk, magunkat *téptük szét darabokra*. —

Magyar ifjúság.

Bízom a *magját vér faji erejében; a szegénységben és a nélkülözésben most edződő magyar ifjúságban!* A sasok is sziklaodúkbán nevelkednek. Azért erősek a szárnyaik, hogyha kell, szemberepülhessenek a viharra! —

Magyar ifjúság! Tiétek a jövő! Egy új korszak előtt álltok. Töletek függ, hogyan fogjátok azt az újszülöttet felnevelni. Hazánkat nagyvá és virágzóvá csak az önfeláldozó hazaszeretet teheti. Ez a legfőbb politikai morál. De ebben párosulnia kell az önzetlen hazafiságnak a hiterő lelkesedésével is. A férfiúi jellemnek a lelki nemességgel. A munkaszeretetnek a testvéri közösség átérzésével. Mindnyájan egy isteni családnak gyermekei vagyunk. Csüggedést nem ismerő hittel kell tehát bízni és remélni, hogy az isteni kegyelem sikerre fogja vezetni minden munkánkat, amit az Ő nevében jószándékkal kezdünk és még a nehéz szenvedések próbáiban is önbizalommal végezzünk. Az önfeláldozás azonban csak az önkéntes lemondásokban nyilvánkozik meg, amikor saját egyéni érdekeinket készséggel tudjuk már alárendelni a közérdeknek. Az az ország fog fejlődni és boldogulni, amelynek gyermekeire nézve sokkal fontosabb a kötelességek teljesítése, mint a jogoknak a követelése. —

Ébresszétek fel magatokban az ősi erények mellett az öskereszténység cselekvő hitéletét is. Vigyétek a szívetekbe a krisztusi célkitűzés kettős irányát. Szeressétek a ti menyei Atyátokat mindenekelőtt., Teljes szívetekből, teljes elmétekből és minden erőtekből. És szeressétek egymást, mint édes testvérek a mi Urunkban! Az. Atya egyszülöttjében. A mi édes testvérünkben: az Úr Jézus Krisztusban! —

Szeretném kitért karokkal szívemhez ölelni *hazám ifjúságát!* Azt mondanám nékik: *Véreim! Magyar, ifjak!* Nagy munka vár rátok. Szent feladat, amelyért méltó küzdeni, győnyörőség élni és érdemes meghalni. Ne legyetek csupán *formakeresztények.* Ne legyetek kurjongató hazafiak, akik a *hazától* élnek és nem a *hazáért.* Legyetek *felkent apostolok.* *Miszsiós lelkek.* *Krisztus igaz tanítványai!* Csakhogy e megváltó munkában ne zárjatok ki szeretetetekből senkit, aki erre érdemes. Elsősorban pedig azokat öleljétek szívetekhez, akik a *nemzeti élet sorsközösségében velünk összeforrtak.* Aki ma-

gyarul érez, magyarul él, és magyar a lelkében és a gondolkodásában, az nekünk magyar testvérünk! —

M a g y a r j ö v e n d ő .

Mindig a *történelmi bölcseletnek* tanúsága kell, hogy bennünket *nemzeti jövőnk* útjainak megválasztásához vezessenek. Elérkezett az idő, hogy *újjászülessünk mi is* a hitben, eszményiségben, igazságban és szeretetben. *Nem, politikai rendszerek* változására, hanem mélyreható erkölcsi átalakulásra van szüksége nemzetünknek. *Jellemeket kell nevelnünk; igazságra és a szeretet önfeláldozására képes nemzedéket. A szíveket kell megtisztítanunk* a földi salaktól, a hitvány anyagság és önzés penészből, hogy *lelkesedni* tudjunk, mint őseink; *hinni* az Istenben, az Ő igazságában és nemzetfenntartó *gondviselésében*. —

A *történelem* arra tanít, hogy a *nép fajok idővel úgy elvényülnek*, mint ahogy a föld is elsatnyul és elveszti termőerejét. Évszázadokig kell *újra pihenniök*, hogy valaha ismét erőre kapjanak és *megújhódjanak*. —

Amikor kezembe veszem *nemzetem történelmét*, mindig olyan meghatottság vesz erőt rajtam, *mintha egy megszentelt temető kapuján lépnek be*. Szinte szorongó szívvel járok az *évszázadok* homályos csarnokaiban, a sírokkal berakott boltzatok alatt. *Könnyes szemmel* tapogatózom a hideg emléköveken, amelyekről porrá hervadt szívek síriratát betűzgetem. *Mennyi hit, mennyi remény, mennyi áldozatkészség szól hozzám az elfakult írásból!! Hősök és vértanúk hazaszeretete*, akik egykor lobogó vérük melegségével hevültek a legszenőbb égi eszményért: az *Istenért* s a legtisztább földi ideálért: a *házáért!* Félve teszek meg a történelmi múltnak csarnokában minden lépést, nehogy a néma árnyaknak pihenését megzavarjam. Csak egyetlen sóhajjal verem föl néha a letűnt századok titokzatos csendjét. De ez a fohász megindulástól remegő lelkem mélységéből tör elő és talán megértik azt a sírok mélységében is. Megértik, bizonyára megértik, mert hiszen a *hazaszeretetnek nyelvén beszél aggodalmaival az élő utód a megdicsőült elődökhöz!* A *jövő kérdésén tépelődöm s feleletet kérek a múlttól: Mi vár a nemzetre? Mi lesz a jövendő?!... —*

Álomlátásom nemzeti jövőnkéről.

Hazánk lesz majd a világ új alakulásaiban »a művészet isteni szépségeinek mentő bárkája. Ez a bárka a szép, a jó, az igaz, a nemes csíráit fogja hordozni magában, hogy megmenthesse ezt az isteni kincset a vízözönből. Fényben, hírnévben és dicsőségben új korszakot fogunk nyithatni a következő kornak és hazánk lesz a jövő világ modem Athénje! Átadjuk az új világnak kulturális erőnknek és gazdagságunknak még eddig be nem váltott kincseit: a művészi zsenit! A szépnek kultuszával megtanítjuk hitre, eszményekre, boldogságra a világot. Megtanítjuk arra a lelki összhangra, amely legnagyobb kincse az embernek a földön, isteni jutalma az égben. — Hozzád emelem föl szívemet mindenható Isten, vezesd népünket ösvényed igazságára és szeretetére, hogy föl-emelkedjék Feléd, Aki a tisztaságnak, a szépségnek és a szabadságnak örök eszménye vagy! —

Mária.

Mária. — Szűz Mária. — Szűz Anya, — Madonna. — Szeplőtelen fogantatás.

M á r i a . — S z ű z M á r i a .

Az az elnyomott, megvetett nő, akit az ókor leigáz, vagy kihasznál, de emberi méltóságát el nem ismeri, Mária, a szent szűz által a tisztelet legmagasabb polcára emeltetik. A nő akkor tölti be Istentől kijelölt hivatását és földi küldetését, ha önfeláldozó odaadással és alázatos engedelmisséggel utánozza a legtökéletesebb típust: az Úr Jézus szent Anyját, a boldogságos Szűz Máriát, akiben megtestesülve szemléljük a női nemnek mind a két csoportját: a szüzet és az anyát is. —

A nőiesség legszebb és legtökéletesebb alakja Mária. Nem azért lett tökéletes nővé, mert az Istenfiú Anyja volt, hanem azért szülhetett Istenfiút, mert tökéletes nő volt. Ártatlanságának magasztos tudatlanságában éppen úgy átadta magát az egész világnak, mint ahogyan méhébe fogadta egykor az egész

menyországot, hogy az emberiséget a benne megtestesült Ige által megválthassa. —

Mikor Mózes a szomjúságtól lankadozó zsidókat SL homok-sivatagban vezetgette, eljutottak egykor Szúr pusztájában egy kisebb oázishoz: *Marába*, amelyet egy forrásvíz öntözött és kövér kaktuszoknak, karcsú pálmáknak árnyas kertjévé tett. A szomjas vándorok tikkadt ajakkal *szürcsölték a vizet, de még lenyelni sem tudták, mert keserűségével égette a torkukat*. Csalódva kiáltották az Úr prófétájára: *Miért vezetted bennünket ide? Hogy szomjan haljunk?* — Ekkor Mózes égi sugalmazásra egy *fatörzset dobott a forrásba*, amely a vizet megédesítette és *a víz ihatóvá vált Ilyen fát* dobott az isteni Kéz is *a földi keserűségek vizébe*, mikor *a férfi* testéből kiszakította a *nőt*, hogy örökké az ő oldala mellett álljon, mint sugalmazó génius; úgy is, mint anya, úgy is, mint hitves, úgy is, mint bájos kis leány... Így lőn a legtökéletesebb női lénynek a neve szószerint: *keserűség, Mária! ő foglalja magába minden keserűségünket*, hogy azt részünkre felüdítő édes vízzé változtassa át, *az ő Szent Fiának a keresztfájával... —*

Szűz Mária személyében nem csupán az anya könyörög szent Fiához, hanem a jóság, a tisztaság teljessége kér meghallgattatást a végtelen szentség és igazság Istenénél. *Szűz Mária* nem csupán azért legkedvesebb az Isten előtt, mert az *Atyának* leánya, a *Fiának* Anyja, s a *Szentléleknek* jegyese, hanem mivel minden erénynek és kegyelemnek bevégzett mintaképe. Ő az egyedüli, akiről tetszéssel mondhatta el az Isten: *„Egészen” szép vagy és szeplő nincs tebenned!* —

Bizonyára, ha valaki e földön jogot tarthat a tiszteletre és dicsőségre, úgy e teremtmény csak *Mária* lehet, mert senki sem volt még hozzá nagyságra hasonló. S még e *nagyságát* is felülmúlja összehasonlíthatatlan *alázatossága*. Nagyságában el nem bizakodott; szenvedéseiben el nem csüggedett. Ott látjuk mindenhol, ahol osztozkodnia kell szent Fiával a szenvedésben és alázatosan visszavonult, valahányszor isteni szülöttének dicsőségében vehetett volna részt. —

Oh isteni szépsége az evangéliumnak, minő tisztán állítod szemeim elé az én boldogságos *Szűz Anyámat*, azt a félénk szerzet, aki még az angyal szavain is megütközik! De amikor megérti az Isten akaratát, alazaiesâQ. hajtja meg szent fejét: —

Íme az Úrnak szolgálóleánya, légyen nekem a Te Igéd szerint! — *Mária szabadakarátán* fordult meg tehát az emberiség *Megváltása*, amint *Éva őszanyánk* szabadakarátán fordult meg egykor az emberi nem *bűnbeesése*. Amit vétkezett az *egyik nő*, azt helyrehozta a *másik*. Az isteni szeretet testet öltött *Mária* méhében a mi *Megváltásunkra*. *Krisztus az életét* adta értünk, *Máriában* pedig az anya odaadta a fiát értünk. — Nem tudom, melyik több! —

A *kánai menyegző* után az Úr Jézus visszakísérte édesanyját názáreti hajlékukba és aztán elbúcsúzott tőle, mert meg kellett kezdenie tanítását, amelyet a menyei Atyja Reá bízott. Képzelmek, mennyire fáj az Úr Jézusnak és a szűz Máriának, mikor válniuk kellett! Az Úr lecsókolta anyja szeméről a búcsú könnyeit. Ez volt a *legelső könny*, amelyet a *szűz Mária* az Úr Jézus okozott. —

S z ű z Anya.

Óh, minő szerencse az, hogy *Mária*, ez a gyengéd nő, ez a tiszta szűz, ez a hatalmas anya *a mi Anyánk!* A kereszten függő Jézus tette őt *mindnyájunk Anyjává*, *midőn a szeretett tanítvány személyében gyermekévé tette az egész emberiséget*. — „*Asszony, íme a te fiad!*” Ki ne értené e szavak mély jelentőségét? Az Üdvözítő mintegy azt akarta ezzel mondani: Én visszatérek Atyámhoz, a te gondoskodásod tehát feleslegessé vált én reám nézve. Légy azért szeretetteddel azoknak anyja, akiket gondjaidra bízok. Szeresd őket úgy, amint engem szeretted — örködj felettük, amint felettem örködtél. Ti pedig gyermekeim — jóllehet, *nem fogjátok látni arcomat*, — *azért nem maradtok árván*. *Anyámat hagyom reátok örökségül*. Szeressétek úgy, ahogy Ő szeret benneteket. S habár méhe nem hordozott, emlői nem tápláltak, *de a szíve* — a fájdalom kínjaitól vajúdó szíve — *a kereszt alatt szült benneteket!* —

Madonna.

Nem ismerhetem el mindenben a modern álláspontot, mert a túlfinomult civilizációnak *a természet szent törvényeivel alku kötni nem szabad*. Egy értelmes férfi előtt sohasem fog annyit érni Velasquez női szépsége, mint Murillonak a gyermeket tápláló *Madonnája*. —

Szeplőtelen fogantatás.

Emberi elmével nem akarjuk megérteni, hogy a tiszta Isteni Életből hogyan léphetett ki az Ige Krisztusban? És hogyha már kilépett, hogyan vehetett magára egy Szűz méhében emberi testet? A mi tisztátalan emberi gondolkodásunk, amely az érzékelésnek anyagvonalában mozog, nem képes megérteni, hogyan állhat elő Élet nemi megtermékenyülés nélkül? A legfensőbb Isteni Életet a mi alacsony és félig-meddig állatias fogantatásunk színvonalára akarjuk lesüllyeszteni. Hát csak az emberi testben lakozó alacsony életerő tudna életet szaporítani? Ellenben az Abszolút Erő, amely világokat teremtett a semmiből, s amelyből a mi életerünk is ered, az volna képtelen életadásra?!... Szinte megérthetetlen észjárás, hogy amire a legutolsó kis férget is képesnek tartjuk, arra az isteni Erőt már képtelennek véljük. Gondolkozzunk csak egy kissé és szégyeljük magunkat! —

M e g b o c s á t á s .

Megbocsátás. — Bűnbocsánat. — Bűnbánat. — „Atyám, bocsáss meg nekik!”

„Ez az én gyermekem. Az én szegény eltévedt beteg leányom!” — Hány anya mondja ezt gyermekének! Mert a *szülő megbocsát*, a *gyermek* pedig a veszedelem pillanatában mindig az életet adó szeretethez, *anyjához fordul*. —

Botlani emberi dolog és elesni sokkal könnyebb, mint emelkedni. *Megbocsátani ellenben isteni*, mert a bűnben csak az a kárhozatos, aki onnan fölkelni nem akar. —

Az Úr Jézus tanításaiban bölcsen alkalmazkodik egyszerű hallgatóihoz: „Bizony-bizony mondom néktek” — és ömlött ajkairól a képes beszéd, a szebbnél-szebb hasonlat Egy-egy örökszépségű példabeszédben világot átalakító igazságokat hirdet pl. az isteni irgalom és *megbocsátás* gyönyörű példáját a *tékozló fiúban*, vagy a leroskadó *Magdolnában*. Ezt a *bűnbocsátó isteni vonást*, amely a szeretet kicsordulása a szívből, kortársai nem tudták (— még a ma embere sem tudja —) megérteni. Megbotránkoztak: Hiszen ez a bűnösökkel is szóba áll, sőt eszik velük!!! — Pedig az a *valódi* lelki nagyság, amely *mindent* megbocsát *másnak*, de *semmit önmagának!* —

Ha az *Úr Jézus isteni természetét* semmi más nem bizonyítaná, az is elég meggyőző volna, hogy minden idők és korok emberei között *ő volt a Legelső*, Aki haldoklása pillanatában is *imádkozni* tudott azokért, akik őt keresztre feszítették és kínjaiban gúnyolódva gyönyörködtek. —

Erkölcsei axiómának tekinthetjük a régi jó francia közmondást: *Tont comprendre cest tout pardonner! Mindent megérteni annyit tesz, mint mindent megbocsátani!* Bizony, hacsak némileg igazságosak akarunk lenni, *mások bűneiből* is mindig magunkra kell vállalnunk *legalább egy részt* A mi közönyösségünk és szeretetlenségünk szintén hozzájárult más *lelkek* eldurvulásához és süllyedéséhez. Öntudatosan, vagy öntudatlanul *járulunk mi is hozzá*, hogy a gyenge lelkek egyensúlyukat elvesztve, siralmasan elbukjanak. —

Amit *egy ember* vét ellenünk, azt könnyű elfelejteni, de amit *a társadalom*, azt nehéz *megbocsátani*. —

B ű n b o c s á n a t .

Hogy sompolyognának el egyenként ma is az emberek, ha Krisztus a szerencsétlen *elbukott asszony mellett* ismét porba írná a vádlók titkos bűneit! *Vájjon ki merné fölemelni a legelső követ?!... —*

Keseregni, gáncsolódni az éretlen, kemény lelkek is tudnak. Csakhogy az ilyen gyarlóságok fölé egy keresztény léleknek már *krisztusi szelidséggel* kell fölemelkednie. Ezért én az én Uram *Krisztusom* példáját óhajtom követni. Az *Ő* megváltó szenvedéseinek célja is a *bűnbocsánat*, a kiegyenlítés és a kiengesztelés volt. Gyarló földi embernek ez nagyon nehéz lelki próba. De az *Úr* erre mutatott példát nekünk: — „*Tanuljatok Tőlem, mivel szelíd vagyok és alázatos szívű.*” —

Nem magamért könyörgöm, hiszen én már *átszenvedtem a börtönt* béketűréssel és lelkemből mondom: teljes kiengesztelődéssel. Sőt átélt szenvedéseimet felajánlottam az *Úrnak nemzetem javára* és a magyar szívek összeolvasztására. Legyen az én börtönöm engesztelő áldozat azok megváltására is, akik *tizenhét év óta várják* hazátlanságuk nyomorúságaiban, hogy mikor ébred föl végre a testvérszívekben is a *krisztusi szeretet öntudata*. Ezt a kérdést azonban *nem* pártpaktumokkal, hanem

az evangélium szellemének átérzésével lehet csak rendezni és megoldani. *A keresztfá gyümölcse a bűnbocsánat* Igazi keresztények csak akkor vagyunk, hogyha mi is így élünk és így cselekszünk. —

Mivé lennénk mi szegény bűnösök, ha az isteni bűnbocsátásnak a reménysége föl nem üdítene néha hervadozó szíveinket!? Bizony, csak *a szeretet gyöngédségével* közeledhetünk a dalos madarak fészkéhez; a mosolygó kisdedek bölcsőjéhez; az összetört liliumok szívéhez és az Isten lábaihoz! —

A testvérszeretet *krisztusi eszméje* fokozatosan tisztul a *bűnbocsátásban* és az evangéliumi kultúra terjedésevei egyidejűleg folyton emelkedik, mint az éltető Nap, hogy végre elérje a tetőpontot és fényével beragyogja a világot. *A bűnbocsánat a keresztény stigma*, a gyengébbek támogatása, az elbukottak fölemelése és megjavítása. — Krisztus szent örökségképen hagyta ránk a keresztről a *bűnbocsánatot*: „*Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek.*” — Azt mondjátok, hogy ez nem könnyű dolog? Én se tartom annak. *De mindenesetre könnyebb, mint az Úr Jézus megváltó munkája volt a keresztfán!* —

Óh, édes gyermekeim! Ha egy beteg embert látnátok az utcán elesni, aki már annyira gyenge, hogy *a saját erejével fölkelni nem tud*, tudom, hogy odasietnétek a segítségére. *Minden bűnös ilyen beteg ember!* A gonosz lélek gáncsot vetett neki és ő elesett. Magától nem tudna fölkelni, mert gyenge és nyögve vánszorog szegény a porban. Pedig *ő is a mi testvéreink; csakhogyan beteg!* Miért ne nyújtanánk tehát kezünket neki, hogy a sárból kiemeljük és ismét talpra állítsuk? Lám, az Jr Jézus ezeket is szerette, akiket kívülre senki sem szeretett. *Bátorította és megerősítette őket*, mondván: — Szedd össze magadat, édes gyermekem. Ha elestél, állj föl! Ha hibáztál, javulj meg. Én is segítelek, mert Én nem azért jöttem le a földre, hogy a jókat tisztítsam — hiszen azok úgyszólván tiszták — hanem hogy a *bűnösöket* is jókká tegyem. *Én nem akarom a bűnös halálát, hanem hogy megtérjen és éljen.* —

B ű n b á n a t .

Bűnbánat, te vagy a töredelem forrása, mely megtisztítod a szívet és bizalmat öntesz beléje... — „Fiam, ne csüggedj; Én vagyok a te Atyád, Aki megbocsát. —

Bűneinknek bűnbánattal való beismerése emberi felfogás szerint is enyhítő körülmény. —

A javulás első lépése emberi gyengeségeinknek a fölismerése és nyílt megvallása. *Bűnbánat* nélkül nincs megigazulás. Ennek a gyökerei tehát az emberi természet mélységébe kapaszkodnak. Ezért van jövője az *oxfordi mozgalomnak*, amely bűnbánatra hív fel és megújítani akarja az *őskereszténység nyilvános gyónását* Jeligéjük a krisztusi Ige: — For sinners only! *A bűnösökért jöttem!* Csakis a bűnösökért, mert a betegeknek kell az orvos és nem az egészségeseknek. Az Emberfia nem azért jött a világra, hogy azt megítélje, hanem hogy üdvözítse. —

Amíg bűneinket *szégyelljük megvallani*, addig nem is tudjuk gyökeresen kiirtani. Az *igazi bűnbánat* az egyetlen mód, hogy felismerhessük rossznak azt a rosszat, amit valóban elkövetünk. Mihelyt magunk belátjuk, hogy amit cselekedtünk, az nem volt méltó hozzánk, már is ráléptünk a *bűnbánat ösvényére*. Belátjuk, hogy ami az életünkben csúnya volt, az *rossz volt. Beszennyezett* bennünket. A piszkot pedig a lélekről ép úgy le kell mosni, mint a testünkről. Különbem nem tisztulhatunk meg. Csakis ilyen megértés mellett juthat bennünk öntudatra cselekvényeinknek a silánysága. Ez a belátás lehet egyedül *életünknek is a fordulópontja*. *A bűnbánatban* lassanként megérlelődik a megtérés szándéka is. Csak ezután kezdetünk fokozatosan emelkedni! —

A *bűnbánat* által megtisztult lelkekből lesznek az *Isten kertjének a legillatosabb virágai*. Valamint a szívárvány, ez a *földi csoda* a napsugárnak és a vízpárának az egybeszővődése, úgy születnek meg a *bűnbánat könnyeiből* és az isteni irgalom sugaraiból az *égi csodák: a szentek*. — A *tékozló fiú* sem akkor tért meg, mikor szenvedett, és még a disznók moslékából sem lakhatott jól, hanem amikor elkövetett hibájának az *öntudatára* jutott. Mikor visszafordult az atyai ház felé, hogy szakítsa a múltjával és *új emberré* legyen. Nem akkor tért meg, mikor a nyomor és a szenvedés miatt sírt, hanem amikor életének a tévelygéseit *először megsíratta*. *Tannhäuser*ek vagyunk mindnyájan. Keressük a képzelt boldogságot. Bejárjuk érte a világot. Fut előlünk, mint az árnyékunk. Ezt se tudjuk megfogni, se átugorni. Bolyongásainkban rendszeren beletévedünk *a földi mocsarakba*. Aki még meg nem bánta, az nagy szem-

forгатások közölt letagadja. De aki már kievickélt belőle, az könnyes szemmel bevallja. És aki a bolygó *Tanhäuserrel* már fönn volt egyszer azon a csillogó hegyen, az is csak megcsömörlik tőle. Lejön vele együtt szőrcsuhában, hogy *bűnbánó szívből* csatlakozzék ő is a zarándokok énekkarába. *Tisztára akarja mosni a foltos ruháit, elsimítani rajta a ráncokat.* —

Mi az én szenvedésem az Úr Jézuséhoz hasonlítva! Hiszen engem ha be is börtönöztek, tényleg még le se köptek! Meg se ostromoztak és szolgák arcul nem vertek. Fejembe töviskoronát a katonák nem nyomtak. Vérző testem sebeire durva vörös köpönyegüket nem dobták. Kezeimbe nádszálat nem adtak, hogy előttem gúnyosan térdet hajtsanak és sorjában elvonulva újra leköpdössenek és arcul verjenek. *Én édes megkínzott Jézusom! Bocsásd meg nekem egy gyenge pillanatnak a habozását.* Hiszen én mindezt százszorosán megérdemeltem. Ezt én velem a „törvény” cselekszi, tehát *kényszer alatt tűröm és így én a szükségből csinálom erényt.* De *Te önként* kerested és választottad ki a kínzásoknak minden elképzelhető tetőfokát, hogy ne legyen a világ végéig olyan szenvedés, amely meg ne találná a Tiedben az *örök mintaképet* és ezzel egyúttal az összehasonlításban nyert enyhülést... E pillanatban éreztem át a *bűnbánó* latornak a megindulását is, a maga őszinte valóságában: „Mi ezt a szenvedést megérdemeltük, de ő ártatlanul szenved miérettünk is. Emlékezzél meg Uram, hogyha majd a Te Országodba jutsz!” —

Ezer misével se tudok egy lelket megtisztítani, ha az kemény és közömbös a kegyelmi hatások befogadására. *De az igaz bűnbánatnak egy könnycseppje elég,* hogy a lelket a bűn szennyétől megmossa. —

Uj életet kezdeni csak a szenvedések tüzeiben megtisztulva lehet. Benső átalakulásunkhoz a legfontosabb lépés az *önkéntes vezeklés.* *Bűnbánatra* van szüksége az embernek és nem csupán xormai elégtételre, vagyis csupán gyónásra. Mert amíg ez bűnbánat nélkül csupán szertartásosság, amelynek nincsen újjáteremtő ereje, addig a szívbeli töredelem és *bűnbánat* elvezet az önismeretre, amelynek gyümölcse a teljes *lelki megtisztulás.* —

Egy *bűnbánó* szív csak *önmagához* kemény; *máshoz* lágy és irgalmas. —

Amíg Valaki a *hibáját* be nem látja és azt őszintén meg nem vallja és *meg nem bánja*, addig kárbaveszett minden bűnbocsánat. Csak rossz eredménye lehet, mert még könnyelműbbé és vakmerőbbé teszi a gyengelelkű embert. Látja, hogy bátran vétkezhetik, mert úgyse lesz következménye. —

Mikor egy lélek az örvény fenekén érzi magát és megtelik *bűnbánattal* és amikor mindent elfelejtve, *egyedül saját gyarlóságát ismeri és erezi csak*, akkor villan fel lelkének legmélyén egy *gyöngye fényrezenés*. S ez a kifejezhetetlen „*semmi*” *ség* egy pillanatnál rövidebb idő alatt *lángba borítja és elégeti benne a régi embert*. Világosságában pedig újraszületik a lélek és ha ismét el nem téved, többé sohase bukhatik öntudatlanságba, mert az a kis fényrezenés a lelkében folyton ontja magából a vezető fényt, amely az ő útjait is bevilágítja. —

„Atyám, b o c s á s s meg neki ki”

... Fölérnek a Golgotára, letépik vállairól a sebegekhez tapadt ruhát... szelíden ráfekszik a keresztre. Kiterjesztett karjaiba és lábaiba szögeket vernek s azután fölemelik a keresztet, amelyre mezítelenül tűzték... Így *függ ég és föld között a legszentebb Istenember*, akinek még haldoklásából is gúnyt űz a szívtelen tömeg; Ő pedig *bocsánatra* nyitja ajakát: „*Atyám! bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekesznek!*” —

Megismerés.

Megismerés. — Önmegismerés. — Meglátás. — Meggyőződés. — Megértés. — Előítélet. — Ítékezés. — Megítélés. — Elfogultság. — Egyoldalúság. — Megszólás. — Rágalom. — Pletyka.

M e g i s m e r é s .

Szomorú emberi gyengeségünk, hogy *minél korlátoltabb* az elménk, *annal kevésbbé* tudjuk *felismerni* a korlátait. —

Ö n m e g i s m e r é s .

Saját magunk tökéletes megismeréséhez csakis akkor jut-

hatunk el, mikor ere a felvetett kérdésre, hogy *ki nagyok? mi vagyok? pozitív választ* tudunk adni. Amíg saját természetünk elemzésében csak addig jutunk el, hogy *én ilyen, vagy olyan nem vagyok*, addig önvizsgálatunkban még mindig csak a *negatív* szempontok érvényesülnek. Csak akkor kezdünk belelátni lényegünknek az igazi mélységeibe, amikor már határozott választ tudunk adni: — *Ez vagyok én!* —

M e g l á t á s .

Még testi értelmünk szerint is úgy tudjuk, hogy valamely tárgyat, vagy valóságot csak akkor *szemlélhetünk* egészében, hogyha már fölötte állunk. Ezért kell a történelmi eseményekből is kiemelkednünk, hogy azokat a maguk tisztaságában felülről szemlélhessük. Hiszen még a völgyek szépségeit is csak a hegycsúcsokról *látjuk*. Ezért van valami csodálatos vonzóereje az alpesi turisztikának. —

Szemünk, amivel látunk, csak alkotásra hasonlít egymáshoz, de életérzésünk (lelkünk) amivel *nézi*ünk, fejlődési fokozata szerint nagyon messze áll egymástól. Minden művészember a saját egyéniségének megfelelő alakban lát egy-egy képet. Mióta ember él a földön és alma érik a fán, azóta mindig láttak almát leesni a fáról; de ez az esés *világos meglátássá* csak Newton lelkében alakult ki világtörvényképen. Milliók és milliók nézték és látták, de igazán *meglátni* csak Newton tudta. —

M e g g y ő z ő d é s .

Hogyha néha gyarló tévelygésekhez jutunk is *meggyőződéseink* hangoztatásával, mégis sokkal előnyösebb a mi lelki fejlődésünkre az, ha nyíltan hirdethetjük *meggyőződésünket*. mintha képmutató hazudozásokkal palástolgatjuk azt. —

M e g é r t é s .

A *hasonlóság* a francia közmondás szerint még nem bizonyosság: *Comparaison nest pas raison!* De már mindenesetre lépcső a *megértéshez!* —

Előítélet.

A hitnek akadályai az úgynevezett tudomány által belénk nevelt *előítéletek*. Nem merünk hozzájuk nyúlni. Azt hisszük, hogy mindjárt összedől a világ. Ez az *előítélet* az a kéreg, amely visszatartja szívunktól a hit sugarait, míg végre segítségünkre nem jön az Isten és azt a durva kérget szívünkről a fájdalomnak vésőjével le nem faragja, és a szenvedéseknek kalapácsával le nem tördeli. Minden ütésre a szív is fölsajog, vonaglik; minden ütés nagyon fáj neki, de legalább megtisztul tőle. — Oh! Ha képesek volnátok *előítéleteitek* ködéből csak egy pillanatra is kibontakozni, milyen tisztán és világosan tudnátok látni-ti is gyszerre! —

Nyíltan elismerem, sőt hirdetem, hogy én akkor, amikor néha-néha felületesen ítéltem, nagyon, de nagyon rosszal cselekedtem! Hiszen az én isteni Mesterem nem erre tanított minket. Élete példaadásával éppen ellenkezőleg azt mutatta meg nekünk, hogyan kell a mi *megismerésünkkel* gyengébb testvéreinket a szívünkhöz fölemelni. Jól mondta egykor *Grieger* a képviselőházban: — *Az Úr nem a milliomosoknak, hanem a millióknak a megváltására jött.* —

Legnehezebb leküzdeni a belénk gyökeresedett *előítéleteket*. De a haladás szempontjából ez a *legértékesebb győzelem!* Mindig azt jelenti, hogy sikerült a tömeget egy-egy lépcsővel feljebb emelnünk az evolúció égbenyúló létráján. Segítettük, tehát mi is oszlatni a ködöt, amely reá nehezül az alacsonyabb elmékre, és megakadályozza tiszta látásukat. Az ilyen munka azonban szabad elméket és bátor szíveket követeli. —

Jeanne D'Arc még a máglyán is nyíltan helyt állott látomásai mellett és utolsó pillanatban is ismételte: Az a hang nem csalt meg engem! Az a hang Isten szava volt! Milyen értékes történelmi tanulság ránk nézve, amelyből sajnos, még sem tudunk okulást meríteni. *Előítéleteink* elfátyolozzák tiszta látásunkat. Ma se akarjuk elhinni, hogy *lehetnek médiumok*, akik Isten kegyelméből a *világos lelki látásnak az adományával vannak felruházva*. Ügy ítélnék, mint egykor a jóhiszemű bírák egy szent fölött. Mít tehetett róla az az értelmileg szegény *Cauchon* püspök és az ő roueni törvényszéke, hogy az ő idejük még *boszorkányokat égetett* és minden szellemlátó, vizionárius médiumot boszorkánynak tartott és máglyára hur-

colt? Napjainkban is csak a kivételes lángelmék tudnak egyes esetekben korunk színvonala fölé helyezkedni. Csakhogy azt a fejet, amelyik *a tömegből kiemelkedik*, ha csak lehetséges, még ma is le szokták csapni. —

Mihelyt egy rendszer *megfeneklett a száraz és meddő alakiságokban*, akkor már nem alkotó erő többé; — csak romboló irány. Hogyan repülhetne az, aki csupán saját *előítéleteinek* a tengelye körül forog, mint gombostűje körül az elevenen feltűzött cserebogár? —

Íté l k e z é s .

Ne *ítéljünk soha könnyelműen* és elhamarkodva se a napi események, se az emberek fölött, *mert akit ma megköveziünk, annak holnap e kövekből talán már szobrot emelnek.* —

M e g í t é l é s .

Mikor Columbus három kis bárkájával merészen neki-vágott az óceánnak, hogy egy ismeretlen világrész titkait tárja fel, *a tömeg akkor is mosolygott* és elnevezte fantasztának. —

Az ember megítélésének mérlegében nem az lesz a súly? hogy *életében hányan rettegtek tőle*, hanem az, hogy *halála után hányan könnyezték meg*. Nem az ad az *ítéletnek* súlyt, hogy hányan szolgálták, hanem az, hogy hányan *szerették.* —

E l f o g u l t s á g .

Vannak *elfogult* és egyoldalú elmék, akik igazi tudomány-nak csak a *saját ismereteiket* fogadják el. Ami pedig az ő tudásuk körén kívül esik, az már az ő szemükben csak zavaros tévelygés. Az *ilyen tudós önhittségét gúnyolja ki Molière* ismert szellemességével. Mikor egy hívő lélek az Istenről és a lélek halhatatlanságáról beszélt neki, lekicsinylő mosollyal *következőképpen* intette le: — Kérem, ezek már elavult dolgok, A mai tudomány már ezeket régen meghaladta. Csak természeti törvények vannak és ezek a bizonyosságok. Így pl. tudjuk, hogy a gyomor a hasüregben, vagy pedig a szív a jobb-oldalon ... Pardon, vágott közbe a másik, az orvosok szerint a baloldalon van! — Igen, igen ... *Ez így volt régebben, de ezt mi most már szintén megváltoztattuk.* —

Egyoldalúság.

Lehetetlen egy vitás kérdést helyesen megítélni, amíg azt az ember csak *az egyik oldaláról* nézi. —

M e g s z ó l á s .

Megszólunk, elítélünk másokat olyan bűnökért, amelyek a mi lelkiismeretünket is nyomják talán. A különbség csak az, hogy az övék nyilvánosságra került, mi pedig az emberek szemei elől el tudtuk rejteni a magunkét. — Oh, *ha az ember mindig a szívével ítélne* és a felebaráti szeretet gyengédségével tekintene embertársára, *sokkal-több gyarlóságot* találna az életben, *mint bűnt*; sokkal több hibát, mint gonoszságot! —

Szent Pál a lelki közömbösségtől irtózik csak s ezt mondja: Légy *hideg*, vagy *meleg*, *csak langyos ne légy*, mert kiköplek az én számból! Ne merjük tehát *megszólni* a Venus hegyére föltévedt *Tannhäusereket*, mert ha az ember mindazt elkerülni tudná, amiért másokat könnyelműen elítél, nagyon hamar elérhetnénk anyagtesti életünknek a végcélját: a *tökéletességet* is. Milyen találékonyak vagyunk, ha a *magunk* bűneit kell mentegetnünk! És milyen nehézkesek, hogyha *mások* hibáiban kell enyhítő körülményeket keresnünk. —

Akinek nincsenek saját gondolatai, az siet összeszedni, amit a köznapi életben itt meg ott lát, vagy hall. Boldog, ha meglephet vele másokat. Szélben, hóban, esőben, viharban szaladgál *egy kis újsághírért* és *leadja házról-házra*, mert nagy gyönyörűsége telik benne, ha egy kapós, friss újsággal meglepetést válthat ki; egy-egy meglepetést és csodálkozást, amikor fejszóvalva nagyot néznek: No ne mondja! Ki hitte volna! — Pedig milyen szívesen hisznek minden *megszólást!* —

Az emberi társadalomnak egyik nagy gyöngesége, hogy *szeretjük magunkra vonni a közfigyelmet*. Az érdeklődés központjába pedig úgy tudunk legkönnyebben belejutni, ha *embertársaink gyengeségeit kitergetjük* a napvilágra. Sajnos, hem a jó tulajdonságaikat! Azokat már csak azért se vesszük észre, mert senkit se érdekel. Csak az izgat, ami másokban gyarlóság és főleg, hogyha van egy kis *pikáns botrányszag* is benne. —

R á g a l o m.

Ki nem kerülheted a *rágalom* nyelvét! De még *mindig jobb a rágalmat elviselni, mint azt másoknak okozni*. Egy megtisztult lélek, aki sorsát bizalommal teszi le az Isten Kezébe, már kiemelkedett a köznapi ítéletek és *rágalmak* tűzgyűrűjéből. Van egy biztos védpajzsa ellene: a *tiszta és nyugodt lelkiismeret*. —

A *megrágalmazott becsület* olyan, mint a *földre öntözött szenteltvíz*. Nincs hatalom, hogy újra összegyűjthesd. —

Minő joggal kívánhatjuk mi másoktól, hogy megőrizzék a mi titkainkat, hogyha azokat mi magunk se tudtuk megőrizni? Ez a *fecsegési ösztön* a pletykaság forrása, ettől pedig már csak egy lépés a *megszólás és a rágalmazás*. —

P l e t y k a .

Oh, hányszor tartott vissza már bennünket a bukástól az a gondolat, hogy ezt, vagy azt a bizonyos dolgot, amit erkölcsi érzésünkkel csak ártatlan időtöltésnek tartottunk, *hogyan fogja megítélni a világ? Ez a félelem a világ nyelvétől* sokszor állítja oda tüzes lángpallosával a Paradicsom almafája elé védőangyalul a *pletykát*. —

Megváltás.

Megváltás. — Messiás. — Megváltó munka. — Üdvösség. — Megváltó eszmék. — Messiásvárás. — Jákob halála és a Messiás jóslata. — Mózes halála és a Messiás jóslata. — Megváltó anyai szeretet. — Megváltó atyai szeretet.

M e g v á l t á s .

Mint ahogy a *kelő Nap annál erősebb és erősebb fényt ad a hajnal bíborához, minél közelebb ér a látóhatárhoz, úgy a próféták is annál erősebb fényt árasztottak, minél közelebb érezték a Megváltás hajnalát*. —

Mirndazok a nagy szívek és erkölchirdetőik, akik vallási rendszereikkel az emberiséget a tisztulás felé vezették, *öntudatlanul* is csak a *Megváltásnak* munkatársai, Krisztus útját egyengetik. Mert *mindegyik valláson* keresztül szövődik egy közös aranyfonál: a *Megváltás* eszméje, amely *a földet az éggel összeköti*. —

Krisztus szent vérének *egyetlen csöppje* elég, hogy újra tisztává tegye a bűnnek és a nyomornak *tengerét*. A krisztusi iskolába kell újra nevelni az emberiséget és az ő szellemét kell újra belevinni az egyéni életbe, a családi tűzhelyhez és összes emberi és társadalmi intézményeinkbe. A megszakadt összeköttetést kell ismét helyreállítani a *megváltó kereszt és a megváltott emberiség között*. —

Mikor összüleink megszegették Istennek legenyhébb parancsolatát, elkövezték az *eredeti bűnt*, amely áteredt minden ivadékukra. Ezen bűn büntetése az emberi értelem elhomályosulása és a jóra val. készség meggyengülése lett. A *kígyót* utálatossá tette a porban csúszó állatok között. *A sátánt* pedig azzal sújtotta, hogy bármiképp kísértse is az embert és leselkedjék sarkunk után, uralmát *egy tiszta szűztől születendő Istenember megtöri*. Ez a *Megváltás* ígérete, amelyet szeretetből adott az Isten vigasztalásul a bűnbeesett emberpárnak. —

Önként szakadtunk ki a nagy Egységből; önként kell oda vissza is térnünk. Így csatlakoztunk egykor az ellenáramlathoz is. Ez sodort hallatlan időközön keresztül bennünket bukásból-bukásba, *míg* át nem tudjuk törni az értelmi gögnek a bástyafalait, amely bennünket az elveszített paradicsomtól szétválaszt. *Megváltásunk* pedig csak akkor fog betelni, mikor már minden gát ledől és minden tiszta lesz! —

Ha alázattal indulunk az igazság keresésére, a legnagyobb könnyűséggel fogjuk azt meg is találni és pedig a legjobb és a legteljesebb igazságot. És ha önmagunkat behatóan megvizsgáljuk, rájövünk arra, hogyha azon világosságot, amelyet önmagunkban hordozunk, összemérjük azzal a gyenge szeretettel és csekély szívjóssággal, amelyet szintén magunkban föltalálunk, akkor azt kell hinnünk, hogy csak nem rég még mi magunk is a gonosz ellenáramlatában éltünk — egy olyan alacsony vonalban, ahol már tudnak és látnak ugyan a lelkek és mégse szeretnek mást, csak önmagukat; főképp, ha az *Úr Jézus*

alakjára emeljük szemeinket, aki nem egy ellenállhatatlan fizikai (anyag) erő és hatalom alakjában mutatta meg az igazság erejét a gonosznak, hanem egy olyan *gyenge emberi testben*, amilyen a miénk. *A kényszer helyett a jóság és a szeretet hatalmá válik akar üdvözíteni*. Ha mindezt megfontoljuk, be kell látnunk, hogy nem rajtunk múlott, hogy a gonosz köréből már kiemelkedtünk. Elsősorban ezt az *Úr Jézus* önfeláldozó munkájának köszönhetjük, amit köznyelven *Megváltásnak* nevezünk. —

Korlátlan szabadságban áll az Isteni Mindenhatóság *teremtő* ereje; ezen abszolút szabadság *önkéntes korlátozásában* pedig az *Úr Jézus megváltó jósága*. —

Megváltani valakit csak saját önfeláldozásunk árán tudunk. Aki pedig politikai módszerekkel akarja az embereket jobbakká, bölcsőbbé, becsületesebbé tenni, az falra hányja a borsót. A *jóság magjait* csak *jóság* vetheti el. Erőszakkal pedig senkit sem lehet megjavítani. Erkölcsi megtisztulást *szeretet* nélkül még senkise ért el a földön. —

Egy *új Megváltásra* van szüksége az emberiségnek, amely leszáll a mai *poklok mélyére*, hogy onnan kiszabadítsa a nyomorban és a szenvedésekben vergődő emberiséget. Jön a *második ezredév*, az *Úr* által megjövendő dicsőséges eljövétel. Ez lesz a *Megváltás* betetőzése: az evangéliumi *krisztusi* eszmék érvényesülése és diadala. Ismét eljön az *Úr* egy világot *megváltó új eszmeáramlat* alakjában. Ez lesz majd az *igazi keresztény szocializmus*. Nincs más gyógyulás! Minél előbb történik *békés fejlődés* útján ez az átalakulás, annál gyorsabb lesz a mi szabadulásunk órája is. *De lehet véres* is, mihelyt fegyveres erőszakkal akarjuk feltartóztatni az emberi haladás isteni törvényét. Nem fog sikerülni, mert *akkor olyan nyomorúságok és szenvedések között fog megszületni az új társadalmi szervezkedés*, amelynél győzelmesebbet és *kínosabbat még nem látott a világ!* —

„*Mindeneket megújítok!*” Ragyogó világosság tör elő e szavakból és besugarazza az Istenben élni akaró lelkeket boldogsággal. „*Mindeneket megújítok!*” — vájjon mit jelent ez, amit *Origenes apokatastazisnek* nevezett el? — Én hiszek az egyetemes visszatisztulásban, mert különben érzéseimet kellene megtagadnom. El fog jönni az idő, amikor *Egy Atyánk* lesz az

Égben és az Ő szent Fiában mindnyájan testvérekké leszünk.

Ekkor fog beveződni, vagyis célját elérni a *Megváltás*, amelyet az Ige önként vállalt, hogy helyreállítsa a megzavart világ-összhangot ... Ekkor fog ülni a Fiú az Atya jobbára és elkezdődik az Úr dicsőséges Országlása, amelynek nem lesz vége. *Tartani fog pedig mindörökké* az isteni Egységbe visszatisztult mindenségben az igazság, a szépség, a jóság, a szeretet és a szabadság összhangjában. —

A *Megváltás* törvényéből folyik, hogy a *töviskoszorúkat* rendszeren azok rakják a hősöknek és a szenteknek a homlokára, *akikért ők a keresztet hordozták*. —

A *Megváltás* törvényéből folyik az is, hogy *aki életét önfeláldozó módon* felajánlotta embertestvérei javára, vagy valamely szent cél szolgálatára, annak keresztül kell mennie a megostoroztatáson, a megaláztatáson, *hogy végül dicsőségesen fel-támadhasson*. — A szolga sem lehet nagyobb az Ő uránál és nagy kegyelemnek tartom, hogy az én méltatlanul üldözött *Megváltóm* keresztthordozásának terhét velem is megosztotta. Átadott egy szálkát az ő töviskoronájából. —

A keresztény vallás is azt tanítja, hogy az emberiséget se lehetett másképp *megváltani*, csak *vér árán*. Az Istenfiának kellett a kereszten meghalnia, hogy megindíthassa azt a nagy haladást, amit keresztény civilizációnak nevezünk. —

Gyengeségünk tapasztalatai nevelnek fel önismeretre». Hiszen ha a *bukás vonalából* ki tudnánk emelkedni a *magunk* erejével, akkor mi szükségünk volna Krisztusra? Akkor mindenki saját magának lehetne a *Megváltója!* —

Az *isteni Jóság és Irgalmasság* mindig a gyengeség és a tehetetlenség felé hajlik. Ez a törvény a *Megváltás* gondolatából indul ki és visszatükröződik a földi atyaság szeretetében is. Minél gyámoltalanabb és idétlenebb a gyermeke, annál nagyobb gyengédséggel ápolja. Ebből a szeretetből kell megtanulnunk, hogy nem az a nagy, aki mindig csak a hozzá hasonló nagyot és kiválót keresi, hanem aki előszeretettel karolja fel a gyengeséget és gyarlóságot is. —

A *Megváltásnak* alaptörvénye a *szellemvilágra* nézve az lett, hogy a fénykör egyrésze *önkéntes vállalkozásból lesüllyedjen szellemvonalából az anyagba* oly célból, hogy fokozatos elvál-

tozásokon keresztül végre képes legyen egyesülni az anyaggal, hogy azt megtisztíthassa, felemelhesse az Erő vonalába. Bukása tehát mindaddig feltartóztathatatlan, míg az illető szellem ismeretei és tapasztalatai után fel nem tud emelkedni annyira, hogy végre kezdi felismerni és helyesen értékelni az *anyagtesti élei célját*, az ezekkel való összefüggését és ezeknek hatását öreá. Szóval az Élet egyetemes egységét. Csakis így fog fokozatosan felemelkedni annyira, hogy végre megismeri *önmagában is a lelki Erőt* és ennek ellentálló képességét. Ekkor kerül ki végkép az anyag törvényei alól. —

Milyen világosak Krisztus szavai, mikor rámutatnak az ő földi *megváltásának* fordulópontjára, mikor halála előtt életének mérlegét mennyei Atyja színe előtt felállította. Tisztán látta *a kereszthalál* kínjainak és meggyaláztatásának óráját és felsóhajtott: — Atyám! ha lehetséges, múljék el ez az óra tőlem. Vedd el tőlem ezt a keserű poharat. — *De nem! Legyen meg a Te szent akaratom, hiszen ezért az óráért jöttem a világra!* ... —

Földi ember földi emberrel egyesülve, két tökéletlen valószínű az egyesülését nyújtják. Ezért nem is hozhatják létre a kívánt tökéletes eredményt. *Csak amióta az Úr Krisztus létrehozta a Megváltást* — amiért az Ő szent neve legyen örökké áldott! — csakis azóta, amikor az Úr Jézus személyében *a tökéletes Istenfia egyesült az emberi gyarlósággal*, akkor keletkezett egy *új lelki törvény*, amelynek alapján *egy tökéletlen emberi lény is egyesülhet a tökéletes Krisztussal* Benne lesz végtelenné, örökkévalóvá, állandóvá, bizonyossá, nyugodttá és boldoggá. —

Az Abszolút Erőben már a teremtés kezdetén rögtön erkölcsi szempontok érvényesültek, nehogy teremtményeit megsemmisítse. Mert ha az Ő ellenállhatatlansági mozgásában jószágosan *nem alkalmazkodott* volna a teremtettséghez, az anyaghoz, ez esetben *a külső anyagvilág pusztító tűzerővé* vált volna. Az ellenállhatatlanság pedig *önmagában elszigetelődve* végezte volna *örökre céltalan és rendszertelen mozgását* Amit az egyik pillanatban teremtett, azt a másikon egy újabb erőkötőréssel ismét csak *megsemmisítette* volna. —

Majd ha a föld élő lelkeit az egyetemes testvérszeretet összeolvasztó melegsége szervezi egykor egy látható Egységbe,

mit az apostol Krisztus testének nevezett el, akkor még ez a test se lehet összhangzóan boldog *mindaddig, míg szenvedő részei lesznek*. Krisztus vállairól *a megváltó keresztet a legutolsó üdvözült lény fogja majd az „idők végén” végkép levenni*. A *megváltás* se lehet félbemaradt munka. Az *Isten Fia az egész világért halt meg* és nem halt meg hiába! Az emberiség közös életfáján minden egyes virágot ugyanaz a nedvkeringés járja át és mindegyiket gyümölcscsé érleli, az egyiket előbb, a másikat később, de végre is — *minden embernek el kell jutni egykor a végleges megtisztultságához!* Nem azért hozott érettünk Krisztus végtelen értékű áldozatot, hogy legyen a mindenségben akár csak *egyetlen-egy* olyan boldogtalan lélek, aki a kárhozat kínjaiban fog gyötrődni „*örökkön örökké*”.

Nemcsak az ősember bukása miatt folyik a megváltó munka a végtelenségben, hanem már maga a szellembukás is megváltó célból jött létre, amely által kívánta az Úr Krisztus megszabadítani és halálból felemelni és új életre kelteni *az anyagot*. E ténynek a megvilágítása, úgyhiszem, előbbre fogja vinni az egyetemes testvériség ügyét is, mert bebizonyítja, hogy nemcsak eredetünk közös, hanem *célunk is, a világegység szolgálata*, mert kooperatív munkáért teremtettünk és mindannyian csak eszközök vagyunk az Úr kezében, a *Megváltás* művének szolgálatában. —

Hányan vannak, akik nem értik meg a *krisztusi Megváltás* törvényét! Olyan zseni, mint *Strindberg*, aki a múlt század közepén nagy hatással volt az európai kultúra átalakulására, azt írja egyik könyvében: *Nem értem a Megváltást! Üldöz az a gondolat, hogy én érettem más valaki bűnhődjék. Az önérzetem tiltakozik, hogy az én saját bűneimet másra hárítsam át és azt a keresztet, amelyet én érdemeltem meg, másnak a vállára tegyem. Ez tőlem gyávaság volna!* — Milyen szánalmas egy hitetlen léleknek a töprengése ez, amely képtelen megérteni, mit tesz „*hogy szeretetből* valaki meghaljon másért!?!.. *Nem is értheti meg senki a Megváltást, amíg nem tud szeretni. Csak a szeretetnek az a törvénye, hogy annál boldogabb valaki, minél inkább kimerítheti magát a lemondásban és az önfeláldozásban azért, akii igazán szeret.* —

Egy spiritista testvérem azt kérdezte tőlem egy levelében, hogy mi a *Megváltás?* Nem érti. — Azt feleltem neki, hogy a *megváltás az önzetlen szeretetnek a gyakorlati életre való al-*

kalmazása. Így pld. mikor szívünkben *részvétet és szánalmat* érzünk egy szerencsétlen embertársunk iránt és segíteni akarunk valahogyan rajta. Hogyha ez a szándékunk önzetlen szeretetből ered, akkor mi is a *Megváltás kapuja előtt* állunk. Mikor pedig ez a szándékunk nem csupán érzelmösség és pillanatnyi ellágyulás, hanem *szilárd elhatározás*, akkor már ott állunk a *Golgotha útja kezdeténél* is. Most már csak arról van szó, hogy van-e bennünk elég erő a *lemondására*? Vájjon készek vagyunk-e egy *önfeláldozó cselekedetre* is, amely szeretetünknek a gyakorlati alkalmazása? Tudunk-e, hogyha kell, *érette szenvedni* is, hogy az ő terheit ezzel megkönnyítsük?...

Milyen boldogság tölti el az ember szívét, ha valamely *mentőmunkát* sikeresen bevégezhetett! Nincs olyan fásult lélek, aki nem érezné a megindulást és a lelkesedést, valahányszor egy *hősi cselekedetben* megújulni látja a *Megváltás* szent vállalkozását. És ha a gyarló ember képes a szeretetnek ilyen föláldozására, — csak az *Úr Jézus*, Aki a *legtökéletesebb Szeretet*, az ne vállalkozott volna reá? —

Szeretetből jóvá tenni másnak a bűnét, hogy a legkínosabb halál önkéntes elfogadásával mindent kiengeszteljen, ez a legföns eges ebb áldozat, amelyre csak *Jézus* szíve képes. *Az egész emberiségért csak Jézus halhatott meg.* *Az ember* meghal gyermekéért, családjáért, hazájáért, de többet ki nem bír! De *Jézus Krisztus* áldozatába nem csupán az emberileg fönségesnek eszméjét, hanem a végtelen szeretetnek érdemeit is belevitte, s ezen végtelen áldozatával örökké megszentelte a Benne bízókat. A gyengeséget fölemelte az Isten, a bűnt jóvá tette a szeretet, az Atyát a lázadó gyermekekkel újra kibékítette a *Megváltás*, amely csak ezen *isteni és emberi* szeretet megtestesülésében történhetett meg. Csodálatos igazság ez és annyira fönséges, hogy a *Megváltás* igazságát már maga a szépsége is igazolja.

Íme az első ember egy fa alatt — a földi boldogságban megteremtve — megzavarja az erkölcsi rendet és beleoltja természetünkbe a *kevélységet*, az *érzékiséget* és a *lázadást* Ebben áll az *ősvétek* s e hármasság vétek alatt nyög örökké az emberi természet. — *Jézus Krisztus* pedig *egy másik fán* — ég és föld között kifeszülve — függ sebjein, megalázva, szenvedve és engedelmesen. Az emberiség megromlott vére helyett kiönti az *ő tiszta vérét*, hogy aki valaha ajkaira veszi, megtisztuljon és

újjászülessék Krisztusban... *Nézzétek, ez a mi Megváltásunk, ez a kereszt titka!* —

Az Istenember, aki dolgozik mint mi, szenved mint mi, aki gyarló testben isteni módon él, szeretetből meghalt értünk. De hát lehetséges ez? Egy szenvedő Isten, aki meghal!? — Hisz itt megáll az ész! Megáll, de annál jobban dobog a szív, mert csak az nem érti meg a Megváltás csodáját, aki igazán még sohasem szeretett... —

Messias.

Egyedüli vigasztalás bukásunk sötét drámájában az ígéret, hogy „véretekől fog sarjadni az a tiszta Szűz, aki a csábító hatalmát egykor összetöri. „*A nő az oka a bukásnak, de a no által fog történni a megigazulás is.*” A Boldogságos Szűztől születik majd egykor Az, Aki a kígyó fején tapos, Aki a gonosznak hatalmát megdönti és helyébe Istennek Országát fölállítja: a *Megváltó, a Megszabadító, a Messias!* —

A múlt hitével nézett az emberiség a *Messias* felé és sóvárogva várta Őt a jövő századoktól. Amily mértékben pedig ez a reménység *élt, vagy elhomályosult* a népek szívében, oly fokon állt az ő erkölcsi emelkedésük és süllyedésük is. Ez a büntudatában vergődő emberiség odaszegezve szemét a jövőre, várta-várta a sötétségben a hajnal pirkadását. Reszketve várta a fölkelő Napot, a szeretetnek és az igazságnak örök világosságát: a *Messias*! —

Amikor Izrael nem tudta többé Istentől kijelölt kultúrhivatását teljesíteni, *mint nemzet megsemmisült, kiirtatott. De azok az eszmék, amelyekre Mózes, az ő Istentől küldöldi prófétáink nemzeti életüket fölépítette, nemcsak hogy ki nem pusztultak, hanem új életre keltek a Messiasban* és terjednek, növekednek mindörökre. —

„*Itt a Messias!*” futótűzként terjed el a hír Izraelben és megmozdul a tömeg. „Elérkezett végre az Isten Ország! Itt a *Messias!*” A lelkesedés tetőpontra hág. *Királyá akarják tenni a Megváltót. — Mindig ilyen volt a nép. Szabadságot nyújtasz neki?... önként kínálja érte nyakát az igába!* —

Világkezdete óta minden népnek a vallás ösztöne csak egy gyötrő *bűnbánainak az enyhülését* kereste, a különféle véres

áldozatokban. Kezdetben *állatok vérével*, később a *leölt ellenség vérével* öntözték az oltárt. Végül az *ártatlan gyermekek és tiszta szüzek vére*re szomjúhoztak. *És mégse találtak* se megkönnyebbülést, se enyhülést büntudatukra. Ezt a terhet vette le a szívekről egy örök érvényű *utolsó áldozattal a Megváltó, a keresztre feszített Krisztust!* —

Történelmi tapasztalatunk, hogy az emberiséget nagyon nehéz megszokott gondolatköréből kiemelni. A legtisztább igazságok mindig csak *nagy küzdelmek árán* tudták átalakítani a világ mentalitását. Azért hiszem, hogy a zsidóság önként fogja revideálni Krisztus perét, hogy igazolhassa az Ártatlant, a Tisztát. Az Isten Bárányát, aki magára veszi és elviszi a világ bűneit. Akit az Atya küldött a népek világosságára és Izraelnek dicsőségére... Akik egykor *fajuk legszebb virágát a keresztre tüzték* véres áldozatul, *azok fogják levenni a keresztről és felismerni Benne a Messiást* Ekkor fog majd újra kisarjadzani az az elszáradt fügefafa, amelyről hiába akart egykor gyümölcsöt szedni az éhező Jézus. —

Emlékezzünk vissza a keresztfán elhangzott utolsó szavakra, mikor az Úr idézte *Dávid 22.* zsoltárának Reá vonatkozó jövendölését: — *Éli! Éli! lamma szabattani! Istenem! Istenem! Miért hagytál el engem?* Ki hiszi el, hogy e szavakat az Úr csüggedésből alkalmazta volna saját szenvedéseire, amelyre önként vállalkozott? *Ez csak egy intő figyelmeztetés* akart lenni a tömeg számára, hogy lássák az ő szenvedéseiben beteljesedni a *Messiásról szóló próféciát*, amely a fenti zsoltárban van megírva.. —

A megígért *Messiásban* minden zsidó próféta *egy élő és megtestesült személyiséget vár*. Aki születni, szenvedni, meghalni és feltámadni fog. *Nem pedig költői eszményt*, mint ahogy később a zsidó rabbinusok általában magyarázgták. —

M e g v á l t ó munka.

Imádkozzunk és munkálkodjunk! Szántsunk, vessünk; termést azonban ne várjunk most a vetésünk után. E korszak megváltásának a munkájából *nekünk csak a munka*, az áldozat fog kijutni; fáradozásaink gyümölcse azonban a jövőé és az örökkévalóságé. Sőt amit nyújt is ez a korszak látszólag, ne becsljük többre, mit amit valóban ér. *A tömeg* ma is csak

a külsőségeknek, a formáknak tapsol, mint annak idején az Úr csodáinak. Ha valaki megváltó munkával eredményt akar elérni, *tekintsen évszázadokkal előre!* A holnap ügyét, gondját pedig bízza a jó Istenre! —

Könnyekben és véres verejtékezésekben tisztulunk a ránk mért nehéz próbák türelmes elviselésében, a hitben, a munkában és az önfeláldozásra kész emberszeretetben. Mert valahányszor az *Úr példaadását követjük az önzetlen altruizmusban*, mindannyiszor mi is részesei leszünk az *Ő megváltó munkájának. Munkatársaivá leszünk az Úr Jézusnak!*

Csak tőlünk függ, hogy a Legnagyobbak és a Legtökéletesebbnek lehessünk a *munkatársaivá*. Álljunk azért a barázdába és fogjuk meg erős kézzel az eke szarvát. Törjük a rögzös földet. Készítsük elő szíveinket és várjuk a *Magvetőt*. Adjuk át *teljesen* magunkat a *megváltás munkájának* és ne tekintgessünk vissza az eke szava mellől. —

Önfeláldozó lemondásra és *megváltó munkára* sohasem a gondolat indít bennünket, hanem mindig csak a jó érzésünk; *nem az eszünk, hanem a szívünk*. —

A tetetöltő szellemek az anyaggal való egyesülésük folytán kénytelenek kettős életet élni: *anyagit és szellemit*. Ezért a *fejlődésük folyamata is kétfelé ágazhat*, aszerint, hogy melyik irány jut bennük túlsúlyra: *a szellemi-e, vagy az anyagi?* Ha egy megtestesült szellemben a lelki élet jut túlsúlyra, akkor a krisztusi *megváltásnak* lesz az értékes *munkatársává*; ha ellenben az *anyagtest* jut fölénybe, akkor célja is az anyagélet lesz, amely végső fokon *a bukásba vezet*. Ekkor is részt vesz ugyan *az elanyagiasodott szellemerő* a világtisztítás *megváltó munkájában*, de nem *öntudatosan*, *hanem már csak mint ellenáramlat*, mint ledurvult fizikai erő. Többé nem munkatársa, hanem csak öntudatlan *szolgai eszköze lesz a magasabb szellemerőknek*. —

Ü d v ö s s é g .

Jól jegyezzük meg, hogy *a vallás nem végcél*, csak eszköze a lelki tisztulásnak és tökéletesedésnek. *Sőt még a tökéletesedés se végcél*, hanem csak eszköze az *üdvösségnek*, mert a végcél *ez*: a lélek természetes igényeinek és megtisztult vá-

gyainak a teljes betöltöttsége. Mit jelent e? A *végtelen összhangot és az örök boldogságot*. De ezt is csak akkor érhetjük el, ha azt többé már el nem veszíthetjük és változatlanul fenntarthatjuk az egész örökkévalóságban. —

Az üdvösség feltétlen beolvadás a változhatatlan és elvezíthetetlen Isteni egységbe. Ezen benső egyesülés, vagyis teljes egység a Teremtővel az igazi végcél: az *üdvösség*. *Szent Ágoston* szerint: — *Nyugtalan az én szívem mindaddig, amíg Benned meg nem nyugszik Uram!* —

Azt az ellenvetést is hallottam már, hogyha a krisztusi hitrendszer valóban olyan tökéletes, mint amilyennek hirdetjük, miért nem tudta akkor az *Egyház* kétezer év óta tökéletessé tenni a világot, vagy legalább is a *kereszténységet*? — ilyen alakban a kérdés feltevése szerfölött hibás. Nem különbözteti meg az *Egyház* benső életét a külső társadalom és politikai rendszerektől, amelyeket nagyon gyakran az *Egyház* is kénytelen volt túrni és ezekhez legalább is passzive alkalmazkodni. *Az Egyház csak intézménye az üdvösségnek, de senkit sem üdvözíthet a saját megtérése nélkül*. Hiába vannak hasznos gyógyszerek a patikában, hogyha azokat a beteg nem akarja bevenni! —

M e g v á l t ó e s z m é k .

Bölcsen mutatott rá életpéldájával az Úr, hogy minden *megváltó eszmének* vérben kell pusztulnia. *Egyetemes hatásra* csak olyan eszmék számíthatnak, amelyek kemény tusák mérközéseiben ébresztik föl a közérdeklődést és magukkal tudják sodorni a *két táborra szakadt milliókat* —

M e s s i á s v á r á s .

Én részemről úgy tekintem a *cionizmust is*, mint az első lépést a zsidóság megváltására és *Messiásának* a felismerésére. Mikor ezelőtt 2000 évvel a *félrevezetett zsidóság* nagyobbik része Őt megtagadta, vele együtt vesztette el hitét, hazáját és hivatását. Azóta Izrael állandóan keresi az Urat és még mindig *várja a Messiását*. . . —

Izrael végzetét az örök *Messiás-várasban látom*. És szen-

vedni, gyötrődni fog mindaddig, amíg faji rendeltetésének öntudatára fel nem ébred! *Ő nyitotta meg a Megváltás isteni drámáját*, mikor fájának legszebb virágát véres áldozatként a keresztre tűzte. *Neid kell azt befejezni is* azzal, hogy felismerje végre benne az *Ő Messiását*. Aki test az ő testéből, vér az ő véreből. Aki minden hívő léleknek egyformán adatott az üdvösségre. *Szent Pál* szerint: — A zsidónak először, azután pedig a görögöknek! De inti egyúttal a vad olajfa ágát, vagyis a *megettért pogányokat*, *hogy ne kevélykedjék* a letörött ággal szemben, mert „nem te hordozod a gyökeret, hanem a gyökér téged!” —

J á k o b halála és a M e s s i á s j ó s l a t a .

Jákob készül a nagy útra. Megnyílnak az ő elhomályosult szemei és beletekint a távol ezredévekbe... a *Megváltónak* alkjára. Haldokló arca mosolyra derül, hogy az Q véreből fog sarjadni a tiszta Szűznek magzata, a világ üdvössége, a bukott emberfajnak *Megváltója*... Jövendőlni kezd. Juda fiához fordul: Királyi sarjagnak törzsöke léssz és nem véteik el tőled a fejedelmi pálca törzsedtől, amíg el nem jön a *Messiás*. Ti pedig vissza fogtok térni egykor Kánaánba, de testemet is vigyétek vissza és temessétek atyáim mellé. — Milyen egyszerű és megindító kép *Jákob halála!* Egy elgyengült aggastyán öleli utoljára szívéhez az ő vérenek *még meg sem született sarjait*. Végrendelkezik! Haldokló ágyán a szebb jövendőnek, a *Megváltásnak* reménységét önti gyermekei szívébe. Ne szomorkodjatok! Nem maradtok árván! Nagy nemzet lesztek. Véretekéből születik a *Messiás!*. Nyugodtan néz *AZ* égre; arcán béke, szívében összhang, mert tudja, hogy ez az *Isten szava*, amivel most gyermekeitől búcsúzik, *nem az utolsó szó*. Csak egy rövid elválás a viszontlátásig. —

M ó z e s halála és a M e s s i á s j ó s l a t a .

A pusztai vándorlásokban megedzett zsidó népet még egyszer diadalra vezeti *Mózes*, az Úr prófétája, azután fölmegey *Nebo* hegyére, ahonnan megmutatja neki az Isten az ígért földjét. *Meghal* — *Minden úttörő nagyságnak ez a végzete*, *míg egy megromlott fajt erkölcsileg újjá gyúrhat*, *odaér a sírja széléhez*; csak *látja* a szebb jövőt, de munkájának gyümöl-

csét már egy más hazában élvezi... *Mózes* reszkető karjait mégegyszer áldásra tartja az ő népe fölött. Arcát beragyogja az égi világosság és látja a jövő homályából kibontakozni a bukkott világ reménységét: — a *Messiást*. A bosszúálló Isten kardja helyett kezében a *kereszt És ez a kereszt is saját vértől piros...* És jövendölni kezd: — Halld Izrael! Prófétát támaszt neked a te Urad Istened a te nemzetségedből, mint engem. *Őt hallgassad!* Az Ő kezében lesz a béke olaj ága, a szeretetnek és testvériségnek győzelmi zászlója. Ez a kéz meghódítja majd az *egész világot*, nem vassal fölfegyverkezve, hanem a vassal átszúrva... És az Úrnak nagy prófétája a porba hajtja ősz fejét az Ő Ura Istene, a *Messiás előtt...*

Megváltó anyai szeretet.

Tudok egy esetet, mikor egy pusztán lakó cselédasszony *két napig vajúdott és nem tudta világraszólni magzatát*. Végkimerülésében papot kért, *hogy* nyugodtan nézzen szembe a halállal. Mikor megjelentem a haldokló ágya előtt, ott láttam felgyürközve a szülész-orvost, aki készen állt a műtetre. Élet-halálról volt szó. Az orvos odasúgta nekem, hogy kérdezzem meg az anyát, kész-e az életét is kockáztatni a császármetszésért? Különben az élő gyermeket kell szétvagdosva elvenni tőle. *Sohasem felejtem el esdeklő tekintetét!* Ez a szegény asszony remegő kezeit mellén összekulcsolva így szólt: — *Velem ne törődjenek! Csak a gyermekemet mentsék meg!* —

Megváltó atyai szeretet.

A történelem megörökítette azt az *áldozatot*, amelyet a francia forradalom alkalmával a Convent börtönében *egy atya hozott a fiáért*. Együtt fogták el a fiával és egy közös börtönben várták naponként a reggeli kocsit, amely a *guillotine* alá vitte az elítélteket. A közös börtönben fölolvasták minden reggel a napi szállítmány névsorát. Az *atya* hallotta a fia nevét, aki akkor még nem ébredt föl az éjjeli álmából. Szótlanul odaállott helyette a halálra kiválasztottak sorába. Ez is egy *megváltó munka volt*. És eredményes, mert pár nap múlva *megdőlt a jakobinusok uralma és a fia megszabadult...* —

Miszticizmus.

Miszticizmus. — Misztikum. — Okkultizmus. — Okkult kutatás.
— Okkult jelenségek. — Metafizika. — Spiritizmus, — Szellemhit.
— Médiumok. — Transz. — Extázis.

M i s z t i c i z m u s .

Soha olyan érzékeny nem volt még a világ az *élet elrejtett mélységei* iránt, mint napjainkban. Az Istent szomjúhozzák a kiszáradt szívek. Egy *új misztikus század küszöbén állunk*, amely teljes erővel reáveti magát a lelki problémákra. Ott állunk az élet titkainak bölcsője előtt és ahol eddig csak a magukba mélyedő nagy szívek kopogtattak, mi ott most már az ajtókat feszegetjük.

Valahányszor nagyon elharapódzott a *vallási fanatizmus*, vagy pedig *a tudomány szélsőségeibe* lengett ki, mindig megjelent a *miszticizmus is*, hogy az emberi lelkeket az élet külsőségeiből annak a mélységeibe vezesse vissza. A vallást nem engedte elszigetelődni, a tudományt pedig kényszerítette, hogy közeledjék a hithez. —

A miszticizmus az embert alázatosabbá teszi. Belátásra indít, hogy *milyen gyenge az ember értelmi ereje a mindenség titkaival szemben*. Sajnos, hogy a *miszticizmusnak* mélysége kiveszett vallásgyakorlati életünkből. Teológiai tanulmányaim alatt alig hallottam fejtegetni az ősegyház misztikus hitéletét. Sőt a vallási misztikum is úgy alakult ki, a fogalmaimban, mint a gyenge lelkeknek az elfogultsága. Pedig a *miszticizmus* a leggyorsabb ütemű haladás *Krisztus követésének útján*. Az emberi művelődés koronájában ez a legtisztább fényességű gyémánt. *Ma má tudom*, hogy nélküle nincs *vallási föllendülés*. Az igazi hitélet az *érzések elmélyülésében és tisztulásában áll*. A krisztusi példák követésében és nem csupán önkínzó testsanyargatásban s más ilyenmű külső vallási gyakorlatokban. --

Amit érzésemben jóhiszeműleg *igazságnak érzek*, az *jenem sohasem évíülhet el*. A vallás *misztikumainak* gyorsan eltűnnek az érzések mélységeiben, isteni vonások tükröződnek bennük. Ilyen a szépség, az elrejtőzöttség, a titokzatoság és a csodaszerűség. Ezekből meríti erejét úgy a vallás,

valamint a művészet. Sohase évülnek el. Mindig frissek, izgatók és érdekesek. Az örök ifjúság báját hordozzák arculatukon. Egy vallás mindig olyan arányban évül el, amilyen mértékben kipusztul belőle a *miszticizmus*. —

Csodálatos kegyelmét látom az Úrnak, hogy amikor az emberiségnek a *túlvilágba* való hite szélesebb körökben is meg-ingott már, akkor jönnek segítségünkre a túlvilági hangok. Izenetek a sírontúlról. A világ kormányzatának isteni bölcsességét látom abban is, hogy valahányszor az emberiség beleesett az egyoldalú túlzásokba, mindig *egy láthatatlan szellemi erő-áramlat* emelt ki bennünket, hogy új irányt nyisson a művelődés számára. A merev és kiszáradt formákat rendszerint egy jótékony *miszticizmus* váltotta fel. Az elméleti hittudósok helyébe léptek a szentek! —

Örömmel látom legújabbán a *miszticizmusnak* újjáébredését úgy *a tudomány* végső igazságaiban, valamint *a vallási* mozgalmakban. Ez a Krisztushoz visszavezető út. Terjed az okkultizmus, a teozófia, a spiritizmus és más hasonló misztikus áramlat. Csak Amerikában 20 millióra becsülik a spiritista hívők számát. —

A *miszticizmusnak* édes testvére *a csend* és *a hallgatás*. Ezek is az *érzések mélységeiben születnek*, ahol a tisztuló leiek legelőször találkozik félelem nélkül a halál angyalával. E mélységből buzognak fel a nagy eszmék, amelyek az életérzéseknek örvénymozgásaiból vetődnek felszínre. Itt azután szép csendesen szétterülnek, mint a bimbóikból kibontakozó lótuuszrózsák a víz tükrén. Ezért szent virága a hinduknak a lótuusz. —

Miszticizmusra nem azért van szükségünk, hogy belete-metkezzünk a csodaszerűségekbe és azokban megfenekeljünk, hanem hogy a szárnyain *felemelkedhessünk az isteni titkok fátyoláig*. *Szent Jánost* is ilyen sasszárnyak röpítették a hit-titkok szédületes magasságaiba, mikor az Ige isteni születésének a himnuszát megírta. —

A *miszticizmus* az *igazi Loreley*, amely örvényes mélységébe szédíti és elsodorja az embert. Ezért a *még éretlen lel-keknek fölötte veszedelmes*. A hitélet lépcsőjén nem a legelső, hanem a legmagasabb fok a *miszticizmus*. —

Misz tikum .

Végelemzésében minden csak titok és megfajthetetlen *misztikum* körülöttünk a nagy világon és mi mégis *látni, hal-lani és tapintani* akarunk mindent, mielőtt elhisszük. Talán az egyetlen láthatatlan, amit minden ember szívesen elhisz ma-gáról, hogy neki esze és értelme van. Itt nincs vita. Sőt na-gyon sokan még azt is elhiszik, *hogy csakis nekik van!* —

Csak a titokzatosságnak van reánk varázsa. A *misztikum* az a vonzó erő, amely állandóan foglalkoztat bennünket, mert érdeklődésünket tartja folytonos izgalomban. Nincsen szépség fátyol nélkül! Ezt a fátyolt a szépre a mi fantáziánk szövö. A *misztikum, a titok az, ami ingerel.* —

A *misztikum nem a vallásoknak a gyengesége*, amint azt némelyek hiszik és hirdetik. Ellenkezőleg! Ez bennük az el-rejtett *életerő*, amely állandóan izgatja a tudásvágy szomjú-ságát, hogy az emberiséget mindig mélyebb és mélyebb elme-rülésekre kényszerítse. .

A legsötétebb felhők is csak összeverődött párák. Átme-neti jelenségek. Ahogy összesűrűsödtek, úgy fognak szét-ozslani. Addig pedig felüdtik cseppjeikéi a hervadt mezősé-geket és azután eltűnnek, mint más ködpárák. Sajnos, hogy egy csüggedő lélek mindezt nem tudja meglátni a *misztiku-mokban, mert nincs bátorsága szembe nézni a villámokkal.* Ijedten csukja le szempilláit a vakító fénylobbanások előtt s behúzódik földi vackába, amelyből hem *tud, mert nem akar* kiemelkedni. —

A tudományos kutatásokkal úgy vagyunk, mint a *nagyító üveggel.* Csak egy bizonyos fokig nagyít, mert minél mélyebbre pillantunk vele az élet rejtélyeibe, annál homályosabban tük-röződik a kép és végre körvonalalaiban elmosódik. Még a *pozí-tív tudományos kutatás is* a braziliai őserdőkhöz hasonlít. *Szé-lesre taposott országúton indul meg, amely mindinkább össze-szűkül.* Végre az erdő sűrűségben a szűk ösvények utolsó nyomai is *eltűnnek.* *Így tűnik el minden nyom a misztikum-ban.* Vájjon mi lehet az oka, hogy a végső igazságok vissza-húzódnak a szent kárpit fátyola mögé? Nincs más megfajté-ése, mint hogy *eredetük forrásában tűnnek el;* a gyökérben, amely-ből mindnyájan kisarjadzottak, az igazságok kútfejében, az *elrejtett Istenben.* —

Hány olyan dolog ejtette csak a közelmúltban bámulatba a világot, amelyeket rövid pár évvel ezelőtt még *képtelenségnek* tartottunk?! Ezért *nem szabad határt szabni az emberi szellem evolúciójának* se, amely folyton előre tör és sikerről-sikerre vezet az egyetemes haladást. Ki tudja, hogy mai műveltségünk színvonala nem-e csak kezdete egy újabb szédületes emelkedésnek, amelynek *misztikumba* vesző kilendülései máris *a végtelent érintik?*... —

A *misztikum* lesz — megérzésem szerint — a legközelebbi időben az a kapocs, amely majd összeforrasztja és egységbe szervezi *a hitet és a tudományt; mert amíg a vallás a csodákból indul ki, addig a tudomány a csodákban végződik.* —

A testiség és az *anyagiasság* alacsony vonalaiból csak egy-egy *misztikus* hitáramlat tudja ismét kiragadni a lelkeket. Ezt a *misztikumot* azonban csak *könnyező* szemek láthatják meg a nyomorúságoknak és a szenvedéseknek sötétségében, a megpróbáltatások nehéz napjaiban, mikor a *lelkek felfigylenek és várnak valakit, vagy valamit.* Valahányszor a világ megromlott, még mindig beérkezett az ő prófétája. A középkor hitéletét is a *misztikusok* szították lángra, akik a lelkiélet ködbevesző ormain tapogattak; egy *Kempis Tamás, egy Ruysbrock*, akik gránitsziklák ormain, feneketlen mélységek fölött mutatták a magasságokba vezető keskeny ösvényt. —

A vallásokban a „*misztikum*” az az égi fény, amely betölti érzéseinket édes megnyugvással; értelmünket pedig *kivezeti az anyagvonal földi homályából*, mint egykor a szent sátor fölött lebegő *Shekinah* is kivezette a zsidókat a homoksivatagból. *Nappal felhőfátyol*, amely üdítő árnyékot vet ránk. A reánk boruló *sötétségben pedig ragyogó fényoszlop*, amely biztosan vezet az ígélet földjére. Világosan érezzük, hogy az Istert az a mindenütt való jelenlét, Akiben élünk, mozgunk és vagyunk! Bárhol legyünk is, szemben állunk Vele. De bármelyik oldalról vizsgáljuk is, nem tudunk a szemébe nézni. —

Sokan megütköznek még a hívő lelkek között is, hogy miért van a vallásokban *misztikus* homály? Miért vannak a *végső igazságai elrejtőzve*, mint ahogy a gyökér is eltűnik a földben? Hiszen ezeknek az égi igazságoknak, amelyektől az embernek a földi nyugalma és az örök boldogsága függ, napnál világosabbnak kellene lenni? E kérdésre mi is csak egy

újabb kérdéssel válaszolunk. Hát vájjon, *a tudományoknak a legvégső igazságai nem tűnnek-e el a titokzatosság mélységeiben?* Ott kezdődik az igazi tudás, ahol már tisztán látjuk a mi tudatlanságunkat —

Vájjon nem döbrenti-e meg a kutató elméket, hogy a legújabb időben minden oldalról szinte természetfeletti erővel torlódik össze a *misztikum*? A pozitív tudás egy áttörhetetlen tűzgyűrűben vonaglik, mint a parázssal körülrakott skorpió, amely sehol nem tud utat törni és kínlódásában a néphit szerint fullánkját saját testébe vagdossa. — Jönnek a *titkok*, a legcsodálatosabb fejlődések. Halomra döntik a megállapított törvényeket, a kémiai sugarak, a láthatatlan erőműködések, a sugárzó anyag, a hypnózisnak, a magnetizmusnak és a spirítizmusnak megfejthetetlen jelenségei. A futótűz erejével terjed a világon a titokzatosnak, a *misztikumnak* lázas kutatása. —

Okkultizmus.

Mikor arról beszélünk, hogy *Crookes* a laboratóriumában felfedezte a *Thalliumot*, a sugárzó anyagot, az elektromos fényt árasztó *Crookes-csőveket* stb., akkor rögtön rámondják: — Ez a *Crookes* igazán nagy zseni lehetett! De mihelyt azt mondjuk, hogy volt neki egy kitűnő médiuma, *Florence Cook* akivel négy évig kísérletezett laboratóriumában, és megállapította, hogy ez a médium transzban ki tudott emelkedni lelkitestvével az anyagtestéből és ekkor feltűnt mellette egy materializálódott fantom, *Katie King* néven és kettős alakjukban együtt fényképezte le őket, akkor fejcsóválva mosolyognak és szánakozva mondják: — Ki hitte volna, hogy ez a *Crookes* ilyen ostoba ember legyen. —

Hát vájjon a *rádium* és a *láthatatlan sugarak* nem forgatják-e föl a régi anyagéletünket? Az *okkultizmus* rohamos terfoglalása nem ütött-e már is rést a *materialista* bástyákon, egyengetvén az utat a *Szellemvilághoz* való közvetlen érintkezéshez? Hogy egyes nagyképű, fölfújtt hólyagok pukkadoznak a lelkiezők elmélete fölött, azt ne vegyük nagyon a szívünkre, tekintsünk rájuk szánalommal és menjünk tovább. Vájjon nem nevelték-e ki *Galvanit*, mikor a *nyúzott békacomb* rugdalódzására mutatott rá? Kigúnyolták és elnevezték a békák

táncmesterének. Ő pedig fölényesen leintette a gúnyolódókat: Hiába nevetnek, én érzem, hogy a természet egyik legerősebb hatóerejét fedeztem fel. —

A Szentszellemtől sugalmazott *Egyház bölcsessége* meg fogja találni a hidat, amelyen dogmasérelmek nélkül csatlakozhatik hozzá misztikus hiterejével az *okkaltizmus* is. Ez is csak megerősíti majd a *krisztusi* kinyilatkoztatást. Ki tudja, vájjon nem ez lesz-e az útja a felekezetiiségekre szétszakadt *kereszténység egyesítésének*? Visszatérés az apostoli Egyház misztikus hitéletéhez! Az *őskereszténység* vallásgyakorlatához. A kívánatos Egységhez! Reméljük, Isten kegyelméből a legjobbat! —

O k k u l t k u t a t á s .

Az *okkult kutatások* eredményei *törvényszerűen meg nem ismételtetők. Nem mitőlünk függnék. Ezért különböznek* a szabad elhatározásból eredő okkult jelenségek a *fizikai és a kémiai kísérletektől*, ahol előre bmondhatjuk a végeredményt. Néha csodálatos tünetmények jelentkeznek, máskor pedig minden kísérletezésünk meddő. —

O k k u l t j e l e n s é g e k .

Hát nem különös dolog, hogy tudományban elfogadjuk a kiváló és megbízható szakemberek véleményét, de mihelyt *okkultista* jelenségekről kezdenek beszélni, megütközve nézünk rájuk. Hogyan volna jogunk visszautasítani mindazokat a ténybeli igazságokat, amikről nyilvános gyűlésben számoltak be a világ színe előtt? *Csak azért, mivel mi ilyent még nem látunk?* Ezen a jogcímen *a saját eszünket* is visszautasíthatjuk, *mert hát ki látta volna az eszét?* —

Az *okkult jelenségeket* laikus ésszel nehéz elhinni azoknak, akik soha még az *okkultizmus elméletével* se foglalkoztak. Magamról tudom ezt. Csakhogy a mi hitetlenségünk semmit se von le a beigazolt tények erejéből. *Évszázadok kellettek hozzá, míg Galilei* rotációs elméletét a laikus közönség is elfogadta. —

Metafizika.

A materialista tanok után jöttek a *legújabb fölfedezések* és váratlan erővel törtek be a *materializmus* pozitívnek vélt szentélyébe. A *természettudományi csodák* hatalmas pörölycsapásokkal törték össze fizikai rendszerünket. Ilyen meglepetések voltak a láthatatlan sugarak, a sugárzó anyag, az éterelmélet, a rádióhullámok* az Einstein-teória, a kísérleti pszichológia és mindezeket betetőzte a legújabb *metapszichikai* tudomány rohamos térhódítása. „*Exakt*” fizikai tételeink a váratlan csapások alatt pedig összeomlottak és mi néma megindulással söpörgetjük ki a laboratóriumainkból a törött cserepeket ... —

Spiritizmus. — Szellemlhit.

A *szellemi kutatásokkal tényeket állítunk* és minden értelmes embernek valamely álláspontot kell elfoglalni. De hát ezek a kutatások nem ellenkeznek-e a vallásos hittel? — kérdik *méltán aggódva a jóhiszeműek*. — *Annyi bizonyos*, hogy szent könyveinkben lépten-nyomon találkozunk szellemjelenségekkel. Sőt a katolikus Egyház kifejezetten tanítja, hogy elhunyt testvéreink érettünk Istennél közbenjárhatnak és az Ő engedélyével sugalmazásaikkal és támogatásaikkal barmüket segíthetnek. Igaz, hogy az *Egyház óvja* a könnyelmű kísérletektől a híveket, miután bizonyos lelki veszélyekkel járhat. Nem óvna, ha nem tartaná a tényeit igaznak. De azért a megbízható tudományos kutatásokat *megengedi mindazoknak, akik ezt tőle kérik*. Sőt X. Pius pápa az angol Raupertet mint papot megbízta, hogy Angliának és Amerikának papnevelő intézeteiben és katolikus egyetemiben tartson rendszeres előadásokat *spiritista* tapasztalatairól. Egyik audienciáján a szent Atya így szólt: — Mondja meg előadásaiban a dolog felől a *teljes és egész igazságot* Az *Egyháznak nincs mit félnie az igazságtól* Amitől félnie kell, az a féltudósok, féligazságok és a tarthatatlan elméletek megtévesztő rendszere. —

Úgy a vallásoknak, valamint a *szellemlhitnek* csak az lehet a közös céljuk, hogy az isteni kinyilatkoztatások megismertetésével és a krisztusi élet példa gyakorlásával fölneveljék a lelkeket egy *magasabb természetfölötti élet érzésvonalába*; jóságra és szeretetre. Ezért mihelyt bármelyik közülük csak

egy hajszálnyira is letér az evangéliumi szűk ösvényről, máris letévedt az egyenes útról. —

Az igazi keresztény misztikához csak az önzetlen és önfeláldozó szeretet szárnyain emelkedhetünk fel. Ezért az a spiritizmus, amely nem a szereteten, hanem csupán az érdekes külső látványosságokon épül fel, nem természetes utakon való közeledés az Isten Országá felé, hanem erőszakos betörési kísérlet a titkos ajtón keresztül a másvilágba. —

Volt idő, mikor a jóhiszemű lelkek a kegyelet főlháborodásával utasították vissza a hullaboncolást. Mózes törvényei még azt is tisztátalannak tartották, aki a hullát érintette, vagy szent sabbath napján rátekintett. A középkori Egyház is megtiltotta a holttest megszenteltetését. Pedig hát a boncolás se profanáhatja a hullát, mert -belevezet bennünket az élet kialudt műhelyébe, hogy ott megismerhessük a külsőségek mögé elrejtőzött organikus összefüggéseket. A test anatómiájának megismeréséhez a bonckés által jutottunk el. — Ilyen késnek tartom én most a vallások anatómiájához a spiritizmust is. Ezért az én hitérzésemhez közelebb áll az a spiritista testvérem, aki hisz az Egy Istenben, az Ő szent Fiában, az Úr Jézusban, az örök életben és a szellem világban és életét eme hitébe kapcsolja, mini az a tudós, katolikus materialista, aki mindezeket mosolyogva leinti. Mert míg ez a szerencsétlen hitetlen lélek a sírra tekintve így szól: Itt a megsemmisülés! — addig az a spiritista a hiterő lelkesedésével mutat a sírra: Itt a feltámadás! —

Volt idő, mikor én magam is kinevettem a spiritizmust, és szájalommal beszéltem az elámított gyenge elmék hóbortjáról. De mikor a megfejthetetlen jelenségek állandóan szaporodtak és a legszigorúbb ellenőrzés mellett már tudományos tekintélyek is kénytelenek voltak a spiritizmus tényeit elismerni; sőt amikor ezeket még az óvatos egyházi döntés is pozitív tényeknek mondotta ki, akkor engem is, mint minden komoly gondolkodót, valósággal megdöbentett. Kezdtém érdeklődni és foglalkozni vele. — Érdekes, hogy a legtöbb tudós, akik később meggyőződéses hívei lettek, kezdetben csak azért foglalkoztak a spiritizmussal, hogy ezt a „világító svindlit” leleplezzék. —

A mi korszakunk a nagy rázkódtatásoknak az átvezető

korszaka: híd a jövő számára! Egy nagy világválságnak a vajúdsait éljük. *A múlt haldoklik, de a jövő még nem tudott megszületni!* Minden új történelmi korszakot a találmányoknak és a felfedezéseknek sorozatos *csodái* szoktak megelőzni. Ma is ez a helyzet. Ilyennek tekinthetjük *a kísérleti spiritizmus jelenségeit is*, amelyek nagy zavarba hozták a materialista alapra fölépített mai tudományt. A nagy harc ezen kérdések körül már is megindult és itt fog eldőlni. Vannak, akik még mindig lenézik az egésztest és vannak, akik már is túlbecsülik a jelentőségét. De, ami még nagyobb hiba, nagyon sokan még nem tudják különválasztani a spiritizmusban a tudományos kísérletezést a vallási résztől. —

A *spiritizmus* a népek szent könyveinek és *az evangéliumi misztériumoknak is az egyik kulcsa lehet*. Nincs az Egyháznak olyan szentje, aki életében hosszabb vagy rövidebb ideig ne élt volna kapcsolódásban a *szellemvilággal*. Ne tekintsük tehát a jószándékú spiritistákat se a hit ellenségeinek. Ne *hagyjuk*, hogy az *okkultizmus* elhomályosítja, vagy ami még rosszabb, profanálhatja a legtisztább égi világosságot: a krisztusi kinyilatkoztatást. Ellenkezőleg! Csak megerősíti, mert megérthetővé teszi. —

A *spiritizmus* az én hitem szerint *nem tekinthető a vallások ellenségének*. Nem csupán a halhatatlanság hitét erősíti meg, hanem az isteni mindenhatóság bölcsességében és az Úr Krisztus megváltásában való keresztény világnézetet is. Már pedig mindezeket egy helyes úton járó *spiritista* is meggyőződéssel hirdeti. Mikor a mérnöki tudomány sziklahegyeken át *egy alagutat* készül törni, amely két különböző ország határait rombolja le, akkor rendszeren *kétoldalról kezdik meg a munkát*. De nem gyűlölködéssel, hanem *nemes versengéssel* dolgoznak. Tudják, hogy minden lépéssel közelebb jutnak egymáshoz, habár látszólag egymásra törnek. *Majd a középén találkozni fognak*. —

Miért ne lett volna lehetséges, hogy a mi jó Atyánk a *spiritizmussal* akar egy *új életáramlatot bevinni az elhervadt vallási formalizmusokba?* Életfrisseséget a száraz dogmatizmusba? Talán a hitélet területét akarja *kiszélesíteni*, hogy a vallási rostákon már kihullott szemeket is összegyűjthesse az Ő különleges szitám. Akiket az egyes hitenszerek már elvesztettek, azokat kívánja *visszavezetni az Istenhez*, hogy gyarapítsa

velük az Élet kenyerét. A jó pásztor így akarja az *aklon kívül tévelygő bárányait is összetereelni*, hogy vállain vigye ismét vissza őket a nyája közé. Ne akarjunk mi az Úr végtelen irgalmának kánonjogilag határt szabni! —

Nem furcsa dolog-e, hogy ma is vannak jóhiszemű papok, akik nagyobb hévvel harcolnak az *Istenben hívő* és a szellemeket és örökéletet hirdető *spiritizmus ellen*, mint az *Istent tagadó* és a lelki életet kigúnyoló *materializmus ellen*? Sőt elmondhatjuk, hogy nagyon sokan öntudatlanul is belecsúsznak az anyagelvőségbe, mikor a *spiritisták* misztikus hitéletét kigúnyolják és a szellemjelenéseket egyszerűen megtagadják. Pedig a vallásoknak a legnagyobb szolgálatot a mai korszakban az okkult tudományoknak a felkarolása tehetné. A kétségbevont, vagy megtagadott régi csodák, amelyeknek köszönheti *Szent Ágoston* szerint is az Egyház bámulatos gyors terjedését, most kezdenek ismét *új alakban* jelentkezni a *metapszichikai és spiritista jelenségekben*. —

Elismerem a *spiritizmusban* mindazt, ami igazság és ezt a földi igazságot törekszem összegyeztetni az *evangéliumi* kinyilatkoztatás égi igazságaival. Mert a *spiritizmus tévelygése ott kezdődik, ahol az evangéliumi alapokról letér*. —

A szellemtan nem vallás. Ez is *csak eszköz*, hogy általa az élő hit forrásához, *Krisztushoz* és vele az Ő menyei Atyjához eljussunk. Ezért *vallásgyakorlatában senkit se zavarhat*. Csak akkor elfogadható, ha a vele foglalkozók *megmaradnak azon vallás kereteiben, amelyhez őket lelkiismeretük köti*. Egyiknek sem szabad emberi kötelességeit a *spiritizmus* miatt elhanyagolni. Csak a már lelkileg kiképzettek, vagyis a *hitükben megingathatatlanok* foglalkozhatnak vele, lelki veszélyek nélkül —

A *spiritizmus* nem végcél, hanem csak eszköz, amely némely lélekben képes felébreszteni a *hitnek* kegyelmi hatóerejét. —

Mi földi testben élő emberek is valóban *érintkezhetünk anyagtesten kívül élő szellemtestvéreinkkel*, ezt nem csupán a *szellemtan* hirdeti, hanem az *ősegyház is kezdettől fogva hiszi és tanítja*. Egyik alaptétele a krisztusi kinyilatkoztatásnak. A szellemhívők tehát eme hitüket az őskereszténységéből vették át. Ezért az *Egyház* nem a szellemek létezését tagadja, hanem *csak a „kierőszakolt érintkezéseket” tiltja*. Még pedig a vele-

járó lelki veszélyek miatt. Ezek az úgynevezett „szellemidézések.” —

Beismerem, hogy nagyon nehéz megvonni a határt, hol végződik az üdvös *szellemhit* és hol kezdődik a bűnös *halott-idézés*. Ezért kellene az én hitem szerint az Egyházaknak is segédkezet nyújtani jóhiszemű szellemhívó testvéreinknek, hogy *megbízható egyházi felügyelet* alatt érintkezhessenek lelki veszélyek nélkül a szellemvilággal. Az ilyen gyülekezeteknek a vezetését és helyes irányítását *rendszeres pasztoráció* tárgyává kellene tenni, így lehetne a *szellemhit* lelki béklyó helyett a vallási fellendülésnek a szárnyává. —

Sok jó hívő lelket ismerek, akik őszintén bevallották, hogy igazi hívőkké őket a szellemhit tette. Viszont még egyetlen sem találkoztam, aki emiatt a hitét veszítette volna el. Ez az én szememben döntő szempont! — Csak a kuruzslók hirdetik, hogy inkább pusztuljon el a beteg, hogyha nem az ő orvosságukkal akar meggyógyulni. Ezért a szellemtanban rejlő hiterőt nem lenézni, gúnyolni és elvetni kell, hanem esetleges tévelyeitől megtisztítva, fel kell használni a *lelkek megmentésére*. —

M é d i u m o k .

Ha elfogadjuk, hogy vannak testi és lelki adottságok és különbözőségek ember és ember között, miért csodálkozunk, hogy vannak *médiumi* képességgel bíró egyének is a világon? —

A médiumitás érdekes esete a Stainton Mózes esete. Egy buzgó és közbecsülésnek örvendő anglikán papé, aki a londoni egyetemnek volt a tanára, orthodox keresztény meggyőződéssel. Csodálatos képességgel felruházott fizikai *médiummá* fejlődött ki. Csak családi és szigorúan baráti körben végezte kísérleteit. *Akaraterejével* képes volt egyes tárgyakat a távolból felemelni és saját maga is fölemelkedett a levegőbe. *Nyíltan merék beszélni mindezekről*, mert saját szemeimmel láttam hasonló eseteket, amelyek *hitetlen Tamásból engem is hívővé tettek*. Hogy a tárgyak érintés nélkül is megmozdulhatnak és csakugyan fölemelkedhetnek, *ezt ma már pozitív ténynek* kell tekintenünk, amelyet a kiküldött ellenőrző bizottságok kétségbevonhatatlanul megerősítettek és igazoltak. —

Általános tapasztalat, hogy *a médiumitásból* nem szabad üzletet csinálni. És aki mégis megkísérli, *képességeit fokozatosan el is veszti.* —

Hát nem különös dolog, hogy tudósoknak és szakembereknek mindennemű felfedezéseit és emléleteiket *rögtön elfogadjuk, de mélységes szájalommal beszélünk* azonnal róluk, mihelyt a *médiumok* képességeiről, vagy a szellemvilágról tesznek tapasztalati úton szerzett bizonyosságot. Sajnáljuk, hogy vagy becsapták őket, vagy pedig megzavarodott az elméjük. Nem hiszünk nekik. Ellenben szentírásnak tekintjük egy *újságcikknek* a gúnyos támadását, amelynek az írója sohasem látott semmit és *ezen* a jogcímen tagadja meg az igazolt tényeket. Soha ilyen kérdéssel nem is foglalkozott, sőt még csak tekintetre sem méltatta és máris ítél fölötte. De ez a tagadás éppen olyan badarság, mint amikor valaki megtagadja a Wertheim-szekrénybe zárt értékeket, mert neki még hozzá nincs kulcsa. —

Vannak, akik kétségbe vonják a látó, halló és megérző *médiumi* képességeket; csak azért, mert ők hasonló képességekkel nem rendelkeznek. Hiszen egy homokbányában sincs két porszem, amely alakra, súlyra és színre egymással megegyeznék, vagy ugyanolyan helyzetben helyezkednék el a térben. *Ha ilyen különbségeket és eltéréseket látunk még a holt anijagatomok között is, mennyivel inkább fel kell tételeznünk* ezeket az organizált anyagban és az *élő lényekben?! Nincs két egyforma búzaszem. Mindegyikben más és más az életerő és különböző a kisarjadzásuk is. Nincs két egyforma hangya. A fiziológia bizonyítja, hogy nincs két egyenlő vércsepp. Minden egyes embernek különleges testi, szervezeti és lelki tulajdonságai vannak. Egymástól eltérő, jellegző különlegességek. Tulajdonképpen ez teszi őket külön egyéniségekké.* De ha elfogadjuk, hogy vannak testi és lelki adottságok és különbözőségek *emoer és ember között*, miért csodálkozunk, hogy vannak *médiumi* képességekek! bíró egyének is a világon? *Felelősséggel jelentem ki, hogy én is sokat ismerek.* Éppen azért, mint-hogy vannak ilyen kivételes egyének, nincsen jogunk visszautasítani valamely bebizonyított tény, vagy igazságot. Ne higyjük, hogy csak az létezik, amit mi a *mi saját értelmünkbe* beraktározhatunk. —

T r a n s z .

A lélek képes már a földi életben is anyagtestéből kiemelkedni anélkül, hogy megszűnnék érezni és gondolkodni; öntudatát akkor sem veszítheti el, ha már az anyagtestéből véglegesen kiszakadt Mihelyt tehát ezt a tételt pozitíve igazolni tudjuk, akkor a halhatatlanság hitét kísérletileg is bebizonyított tudományos alaptételnek tekinthetjük. Akkor a *halál* és a *transz* között csak annyi a különbség, hogy míg az anyagtestből való „*ideiglenes kiemelkedést*” raptusnak, *extázisnak*, lelki elragadtatásnak, illumináltságnak, ihletettségnak nevezzük, addig a „*végleges kiszakadást*” *halálnak hívjuk*. —

E x t á z i s .

A *miszticizmus* lényege tulajdonképpen az az *epedő vágyakozás*, amely mindig a tökéletes szeretetből indul ki és az Istennel való legteljesebb egyesülésre törekszik. Ezért az *extázisnak forrása a léleknek Isten után való égető szomjúhozása*. Ezt látjuk Dávid király 42-ik zsoltárában is: — Amint a szép hűvös patakra szomjúhozik az erdők szarvasa, úgy vágyódik az én lelkem is Te utánad, Uram. Vájjon mikor juthatok el már egyszer a Te szent színed látásához? —

Miután az *Isten tiszta érzés*, tehát mi is csak tiszta érzéssel foghatjuk fel. Ezért kell letördelnünk mindenekelőtt az érzékeinknek tiszta bilincseit a lélek szárnyairól, hogy *ez szabadon emelkedhesek föl* a megtisztult *érzések* magasabb vonalaiba. Csak az a kérdés, hogy képesek vagyunk-e rá? Van-e módunk és eszközünk, hogy anyagtestünk nyúgeiből kibontakozhassunk? A szentek, a művész-zsenik, a misztikusok és a mélyebben érző filozófusok egyhangú tapasztalatai szerint: — *van*. Ennek útja és módja az *extázis*. —

Munka.

A munka. — A munka szentsége. — Alkotó munka. — Munkások.
— Munkássors. — Munkás élet. — Munkahiány. — Munkás moz-
galmak. — A tőke és a munka.

A m u n k a.

Minden politikai mozgalom gazdasági alapon fejlődik és egyesíti mindazokat, akiknek közös gazdasági érdekeik vannak. Ez azonban nem zárja ki sem az egyes vezérférfiak egyéni lelkesedését, önzetlenségét és áldozatkészségét. Hibás túlzás tehát, hogy az emberi léleknek egyedüli jellemvonása a *rideg önzés*. Ezen az alapon a haza, nemzet, vallás és család fogalmai nem léteznének, pedig ez mind: — *Zrínyi, Szondi* halála, a hittérítők, betegápoló nők élete — önzetlen és becsületes *munkáról* beszél. —

Csak az alkotó *munkának* vannak meg a tiszta lelki gyönyörűségei. Nem is tudjuk megbecsülni azokat az előnyöket, amelyek véletlenül szakadtak a nyakunkba és nekünk semmiféle érdemünk a megszerzésükben *nem* volt. Ezért kell saját erőfeszítésünkkel fokként emelkednünk a tökéletesedés felé. Ez az oka a földi küzdelemeinknek is. Még a menyországot se adják ingyen; becsületesen kell érte megdolgoznunk, szenvednünk és verejtékeznünk. *Mindaz, amit fáradság nélkül szerzünk meg, azt se megbecsülni, se megtartani nem tudjuk!*

A nagy dolgokat mindig a lángelmék *kezdeményezik*, "áé csak kitartó *munkával* lehet *befejezni*. —

Az Isten azért helyezett bennünket a földre, hogy itt dolgozzunk és *munkálkodjunk* önmagunkért és másokért is. *E munkában* nemesedik a lélek, mert a *munka* erőt vált ki nemcsak a testből, hanem a lélekből is: türelmet, szívósságot, jókedvet. — *A munkában* fejlődik ki erőnkkel együtt az egyéniségünk is; a *dologtalanság* pedig megöli a testi energiákat és a lelki készségeket. A henyeség az ördög párnája; a kifáradt test viszont villámhárítója a rossz hajlamoknak. —

Az életben tapasztalhattuk, hogy ha csak egy lábra támaszkodunk, kifáradunk és a másikon kívánunk pihenni. Ha a sok *munka*, cselekvés, szórakozás, vagy a mozgás kimerít,

magunkba vonulni, elmélyedni kívánunk. Ha pedig a *vissza-vonultság* a szemlélődés kifáraszt, *munkával* mozgással, cselekvéssel üdítjük fel magunkat. *Az íróasztal és a kert — így egésszítik ki egymást —*

Az én szememben a *munka kötelező élettörvény, amely az ember földi rendeltetésétől elválaszthatatlan*. Kényszerítve vagyunk rá a természet rendje szerint is. A föld — mivel és nélkül csak gazt, tövist és bojtortjánt terem nekünk. Mindaz, ami az emberi létszükségletekre szolgál, csak emberi *munka* által termelhető. Még a *mindennapi kenyér is*, a mi verejtiékes munkánk gyümölcse, mert a *munka* — ismétlem — isteni törvény. —

A nemzeti vagyon a termelő munkaerőben pan és nem az összehalmozott aranyrudakban. —

Az ember ne sopánkodjék, hanem dolgozzék! Panasszal semmire se megyünk. *Munka* kell! — Rosszak a viszonyok? — Fogjunk össze és javítsuk meg! —

Az Úr Jézus, Aki nekünk életpéldát mutatott, nemcsak imádságra buzdított bennünket, hanem állandó munkálkodásra is. Ő mondotta: „*Az én Atyám mindig munkálkodik és Vele együtt én is munkálkodom!*” Ha tehát a mi isteni Mesterünk életpéldáját akarjuk követni, nekünk is azt keli cselekednünk, amit az ő életében látunk. *Imádkozva kell dolgozunk!* *A legszebb munka* pedig, amit az Istenért végezhetünk: a jótékonykodás, a szegényeknek, az elhagyottaknak, a mi gyengébb testvéreinknek a segítése és támogatása. —

Az ember munkára születik, mini ahogy a madár repülésre. Te küldesz a hangyához én istenem, hogy szemléljem utait és megtanuljam bölcsességét. Az Általad alkotott természet nagy világában *munkát* végez minden parány, meri az élet állandó törvénye *a küzdelem és a munka*. A föld minden napjaiban a vetés és az aratás, a hideg és a meleg, a nyár és a tél, az éj és a nap meg nem szűnnek. Sőt Te sem pihensz, Mindenható Isten, hanem teremlő erőddel állandóan fenntartod a fejlődés törvényét, melyet egykor az anyagba belehelyeztél. Teremtesz folyton, midőn a test csírájával egyesíted az emberi lelket, melynek értelmet, szabad akaratot adsz, hogy függetlenné tedd az anyagtól és üdvözítsd a halhatatlanság által. —

Ne higyjük, hogy a népek jóléte és boldogsága csupán az aranyújtásos, drágaköves díszmentékben és a suhogó selyempalástokban van elraktározva. A *Nemzetek igazi kincse a termelő munka* közösségében összeforrott szíveknek a munkájában van. —

A ránk bízott feladatot minden más tekintet nélkül mindig teljes értékű *munkában* kell bevégeznünk. A *küzdelmet* is, a *munkát* is! Bele kell adni minden erőnket és minden alkalommal híven teljesíteni a folyó napnak a feladatát, mert *a mai nap az úttörője és előkészítője a holnapnak*. Sohase törjük azon a fejünket, hogy mi lesz holnap? Töltsük be teljes étellel azt a pillanatot, amely a minék. Lépünk bátran, mert *minden egyes lépés már előkészítője egy újnak*. —

Aki erejét *a földi javak* szerzésében meríti ki, hogy ezeknek Megélésével szerezze meg magának már a földön a boldogságot, sohse fogja elérni a célját és nagy csalódásra fog egykor fölébredni. *Üdvösségünk keresésében* az egyoldalú anyagi jólét csak akadály, mert minél jobban belemélyedünk az anyag bilincseibe, annál kevésbbé edződhetik meg a lélek a küzdelmek tusaiban. Hogyan fejlődhetnének ki ott a lelki képességek, ahol nincsenek igénybevéve? Az élet nehézségei szorítják rá az embert a folytonos erő kifejtésre. A lemondásra, a türelemre és a kitartó munkára. Ezért isteni törvény, hogy úgy a testi, valamint a lelki képességek csak állandó gyakorlat által fejleszthetők. Mihelyt ezeket elhanyagoljuk, el-sorvadnak és visszafejlődnek. *Az ekevas is annál fényesebb, minél többet használják; ha a kamrában nyugszik, megrozsdásodik*. —

A munka az erő hymnusa. Egyformán kiterjed az erő és az anyag világára, mert *minder munkában anyagtisztító erő érvényesül*. A munka az a kapocs, amely az anyagot az eszménnyel összeköti. Ezért az anyagnak isteni értelemben vett „eszményesítése” az emberlény egyedüli jogos büszkesége és az istenlény legtökéletesebb alázatossága. —

A *munka* szépségei, édességei el vannak *rejtve magában a munkában*; de aki hittel keresi benne, meg is találja. *A munka a test imádsága*. Minél szívesebb, annál könnyebb; minél könnyebb annál biztosabban emel a magasságokba, ahol él és uralkodik *az Isten*, Akihez a szellem imája szárnyakon viszi a lelket és Akinél a *munka* fenntartja azt. —

Az élet terheit szeretetből szabad másoknak *megkönnyíteni*, de azt tőlük *egészen levenni hibás* és helytelen szeretet, mert mi *mások helyett* nem élhetünk és csak az elpuhultságra, a tunyaságra nyújtunk alkalmat, ha valaki helyett az ő saját életének munkáját és annak a kötelező feladatait mi akarjuk elvégezni. —

A *munka életszükséglet*. Ezt nemcsak a gyakorlati élet igazolja, hanem egy biológiai tapasztalatunk is. Minden *elhanyagolt szervünk elsatnyul*, visszafejlődik. Csak akkor vagyunk épek és egészségesek, ha minden porcikánk dolgozik: a lélek akarjon, a szellem gondolkodjék, a szemek nézzenek, a fülek halljanak, a szív dobogjon, az érzés érezzen, az izmaink működjenek, a kezek és a lábak pedig engedelmesen szolgáljanak a szó szoros értelmében ingyen. —

A *munka* nemcsak *testi* erőt és egészséget nyújt, hanem *lelki* gyönyörűségeket is. Az ember nem is tudja, mennyi örömtől fosztja meg magát, mikor másokkal végeztet el olyan munkákat, amiket maga is könnyen megtehetne. Megfosztja magát nemcsak a sikereknek jóleső érzéseitől, hanem a *munka* erkölcsi értékétől is. —

Egykor majd be fogják látni az emberek, hogy a *vasat az Isten* nem azért teremtette, hogy azt testvérgyűlölettel egymás szívébe mártsuk, hanem hogy szorgos *munkával* ekét és szerzőjét kovácsoljanak belőle. —

A *türelemmel* elvégzett *munka* felüdíti a lelket és foltozza az életkedvet. —

A m u n k a s z e n t s é g e .

Szolgaságba a népek csak ott süllyedhetnek, ahol a *munka* tisztelete meg van gyalázva. A názáreti ácsműhelyben, a családi élet *szentséges kötelékében* és eszményi tisztaságában növekedett egykor az Isten Fia erőben, értelemben és bölcsességben. Akkor az a műhely templom volt, a szentek szentje, amelyet az Istenfiú jelenléte emelt szentségi magasságba. Testvéreim! Mi is Isten fiaivá lehetünk, ha az ő élete példáját követjük. De a munka és az a műhely, vagy gyár, amelyben *ezt* végezzük, lehet a nyomornak és a lelki romlásnak a pokla is. Ezért mondja XIII. Leó pápa az *Immortale* kezdetű körleve-

leben: „Az alaktalan anyag megnemesedve kerül ki a műhelyekből — az ember pedig gyakran testében és lelkében megrontva. —

A l k o t ó m u n k a .

A szennyes üveghasáb is megtöri a legtisztább sugarat. Ami tehát alkotásaimban gyarlóság, az az én munkám. Ami pedig benne megérezett igazság, hiszem, hogy az már égi világosság: az Úr kegyelme. —

Minden alkotó munka erőfeszítéssel, küzdelemmel, alkalmazkodással és kimerültséggel jár. Csak a készen talált anyag idomítása könnyű; a teremtés mindig fáradságos. Hányszor írtam le én is könnyes szemekkel, verejtékes kimerüléssel *egy-egy gondolatot*, amelyet érzéseim mélységében igazságnak megsejtettem. Éreztem a mélyben szunnyadó eszmét. De *hahj! Minő út, míg az napfényre jut és alakot ölthet!* És hozzá még mennyire tökéletlen! Mennyi érzést és világosságot nyel el a test sötét anyaga, míg egy-egy fölszakadt eszmét salakrétegein keresztül bocsát. Mi pedig az *alkotás küzdelmeiben* kimerülve, csalódva tesszük le a tollat, az ecsetet, vagy a vésőt: *Nem ezt akartam!*... —

M u n k á s o k .

A *munkásoknak* a városban való tömörülése nyomort okoz. *A munkás élete különválnak a tőkésétől.* Új kasztok keletkeznek: *felső és alsó osztály;* az első a dúsgazdag, a második a szegény, éhező nép. Tudatlan, piszkos, betegség és nyomor ellen nincs megvédve és terjed az erkölcstelenség. *Az ellentétek* kiélesülése fokozza a nyomor szubjektív érzését. —

A munkások rendszerint az apostol szavaival érvelnek, akit úgy látom, *csak ebben az egy dologban* ismernek el tekintélynek: *Aki nem dolgozik, ne egyék!* De viszont elhallgatják, hogy nemcsak az munka, amit *kézzel* végeznek, hanem van tervező, alkotó, *értelmi munka is.* A vezetés és a felügyelet is munka, sőt még az ellenőrzés is az. Az apostol tehát sehol se tanítja, hogy az egyedüli jogcím az élelemhez és a jövedelemhez a *kézimunka* vagy a *bérmunka.* —

M u n k á s s o r s .

A gép csökkenti az emberi munka értékét, mert versenyt kelt és olcsó. Ha a bérmunkás munkabére csökken, akkor a szegényedés folytán vásárló és fogyasztó ereje is csökken. A gép kiszorítja az embert. A munkanélküliek még jobban fokozzák a versenyt. Ez a munkássors és ebből válságnak kell előállani. —

A nagy verseny túlprodukciónak szül és bekövetkeznek a kapitalisztikus termeléssel együtt járó krízisek. Hatásukat a munkások sínylik meg; nincs biztos megélhetés és családfenntartás. Ma van munka, holnap munkahiány, az utcára van kidobva. A gyárakban nincs eléggé gondoskodva a munkás egészségéről, testi épségéről, kényelméről és emberi tisztességéről. Összezsúfolva dolgoznak és laknak piszkos, bűzös gyárakban és lakásokban. A gép gyermek és nő vezetésével is dolgozik. Ezek olcsóbbak. Be velük a gyárakba! Pedig ezek fizikailag és erkölcsileg mennyire degenerálódnak! —

M u n k á s é l e t .

Csakis az élet kemény tusai acélozhatják meg a lelkeket az igazi erényességre. Ezért a munkás élet küzdelmeiben hasonlíthatatlanul több a lelket nevelő erő, mint a tétlen elzárkózottságban. A kovából is csak akkor pattanik elő a gyújtószikra, amikor az acéllal keményen összeütjük. —

A borívó embernek mindig akad cimborája. A munkakerülőnek pedig mindig van egy nagy csapat segítőtársa. —

M u n k a h i á n y .

Munkahiány! Rettenetes szó! Hát szabad milliók napi kenyérét függővé tenni attól, hogy időnként beáll-e a munkaszünet válsága? Hiszen volna kenyér bőven, sőt az a baj, hogy fölöslegek vannak. Nem is a termelésben, hanem a kiosztásban van a hiba. Eme bajok orvoslására hívta fel a Szentszék is a keresztény világ figyelmét. És ha idejében eszünkre nem térünk, könnyben és vérben fogunk ismét összeomlani. Higyjetez nekem édes testvéreim, mert én már sokszor megéreztem a jövőt. —

Munkásmozgalmak.

A 100 év előtt — 1840-ben — Angliában megalakult *munkásmozgalom*, az ú. n. nemzeti *chartista szervezet*, amely Angliát évtizedeken át rémítgette, alig 10 év múlva utolsó lobbant. Pedig még nemrégén *Stephans* methodista pap egy chartista meetingen a tribünről lázította a tömeget, hogy gyújtogassanak, mert egy *pár szál gyufában és szurokba mártott szalmacsomóban* sokkal erősebb fegyverük van, mint az ágyukban és a bajonetekben. Ő ezt a munkásmozgalmat, a chartizmust nem politikai kérdésnek tekintette, hanem villa- és kés-” dobár.nak. Ez ad jó lakást, tisztességes élelmezést, rövid munkaidőt és jóleső megélhetést. — A *chartizmus* csödjé az angol középosztályt megnyugtatta. Azt hitték, hogy vele együtt a munkásmozgalmaknak is vége, és csakugyan, évtizedekig nem is volt többé Angliában munkásmozgalom. De hiába! A *Trade Unionokban*, a szakszervezetekben újból kezdődött egy lassú tömörülés. —

A tőke és a munka.

A tőke munka nélkül, valamint a munka tőke nélkül fenn nem állhat. Ha visszavonul a termeléstől a munka, akkor *beáll a sztrájk* és a tőke maga nem tud termelni; ha pedig a tőke vonul vissza, megszűnik a *munkaalkalom*. Ennek a nyomorúsága szakadt ma a világ nyakába. Talán ez majd kijózanítja a termelésnek mind a két társtulajdonosát, a *tőkést és a munkást is*, akik egymást tönkre tehetik és különválasztva elpusztulnak, mint a ketté-operált sziámi ikrek. *Két láb egymást kiegészítve és fölváltva* könnyen halad előre, még a nehéz utakon is. *De már egy lábon* még a szobánkban sem sétálhatunk. —

A termelés hasznában, vagyis a jövedelemben a helyes elosztás rendszerének kell érvényesülnie; még pedig az igazság törvényének alapján. *Mindegyik fél kapja meg a megillető részét*. Kiki a magáét! Mihelyt ez a helyes arány nem érvényesül az elosztásban, akkor *a tőke és a munka* szembe kerül egymással és ott ártnak egymásnak, ahol tudnak. Megkezdődik az élet-halál harc. *Cest la guerre!* Nincs többé se megértés, se tekintet, se kiegyenlítés, hanem csak kegyetlen harc a végletekig. —

Ha a *tőke* a termelt javakból csak annyit nyújt a munkásoknak, amennyi a napi, életfenntartásra okvetlen szükséges, a többi hasznot pedig a tőkés zsebre vágja, és a *munka* értéktöbbletet csak a maga részére igényli, — akkor kizsákmányolja a munkaerőt: uzsorássá lesz. Viszont a *munkások* nagy tévedése, amikor a termelt javak egész értékét a saját munkájuk részére követelik. Az ilyen túlzás a *tőke* elpusztulásához vezetne és a *munkás* vallaná a legnagyobb kárát. Ideiglenes haszonért fölládozna a biztosított munkaalkalmat; úgy járna, mint az a kertész, aki a gyümölcsöt leszedi, de a fát nem ápolja és kiteszi a száradásnak. —

Művészet.

Művészet. — Művészeti hatások. — Művészlélek. — Költők. — A művész. — Az igazi művész. — Művészi zsenialitás. — Szent tűz. — Művészet és krisztusi vallás, — Tudomány és művészet. — Kultúra. — Műveltség. — Művészi ihlet. — Művésziskolák. — Művészoktatás. — Művészi verseny. — Egyszerűség a művészetben. — ”Verizmus és naturalizmus. — Műpártolás. — Műremek. — Magyar művészet. — Szépség. — Az eszményi szépség. — A szépség szeretete.

A művészet.

Boldog vagyok mindig, ha egy porszemmel is járulhatok a *magyar kultúra* templomának fölépítéséhez. E templomban a *művészet* az öröklámpa, amely az Isten dicsőségére az *eszmények oltárát* világítja be. —

Históriai tény, hogy a *nemzeti föllendülés, vagy hanyatlás* mindig összefüggött *művészetünk* sorsával. De nem is lehet az másképp, mert a *művészet a hazaszeretet* lelkesedésének és az eszmények kultuszának virága. Csakis közerényekből táplálkozhatnak; az önzés poshadt levegőjében csakhamar elsatnyul! —

Minden igazi *művészet* az eszmények kultuszához vezet, mert a *művészet* mindig *valamely megsejtett eszményt érzéki meg* az anyag segítségével. —

A *művészet* csalhatatlanul vezet az erkölcsi megtisztuláshoz és az eszmények oltárához. —

Minden művészetnek a *dekoratív művészet* a legvégső eszménye. Mert mi a művészet célja? Megtisztítani a lelket az anyagi salaktól és fölemelni az eszmények magasabb szférájába. Azért a *művészet összeköti az érzéki világot az érzékfölötti ideálokkal*. A művész az anyagban mindig valamely megsejteti isteni tulajdonságot éreztet a lélekkel: jóságot, szépséget, igazságot, harmóniát. Ezeknek közvetlen hatásával *nevesíti meg a szívet*. —

Jól mondja *Taine*, a nagy francia műtörténész: *Művész* nem lehet mindenki, de a *művészetet* egy kis neveléssel mindenki megértheti. —

A *művészet kulturális virágzás; de a túlérétt kultúráról leperog*. A *túlfinomult népek* megmosolyogják a lélek naívságát, az érzések poézisát, amelyben él tulajdonképpen a *művészet lényege*. Odajutnak, ahová a *haldokló Róma*, mikor a hatalmat, a vagyonosodást ismerte csupán *életcélnak*, de megvetette a gyermekekdélyű *görög művészetet*. —

A *művészetnek* olyan *titokzatos örvényei* vannak, amelybe ha egyszer mélyen beletekinthetett valaki, mindig hallja a *Loreley-t*. —

A *művészet szeretete soha süllyedni nem enged*; csak föl-emel. Megtisztítja a szíveket a földi salaktól, hogy annál könnyebben emelkedhessenek azután magasabb régiókba, fényesebb csillagokba, ahol *az örök eszmény, az Isten* lakozik! —

Az igazi *művészet* is mindig csak *a saját érzéseit* önti művészi alkotásaiba. Ezt éreztetni meg velünk is. Ha pedig valakinek saját megérzései nincsenek, akkor az már *csak utánoz*. Másol! Csakhogy ez már nem *művészet*, mert a *művészet ott kezdődik, ahol az utánczás végződik*. Teremtés és nem visszakerődés. —

A *művészet virágzása sohasem függ egy nemzet nagy tudományosságától*. Ezt egy külön teremtőerő, a művészi zseni produkálja. Ennek a teremtő erőnek pedig az a sajátja, hogy *csak frissességében és üdeségében* termi meg a művészi alkotásokat. Valamint a virág is akkor a legillatosabb, mikor a bimbója felpattanik és kezd szirmaiban kibomlani, úgy a *művé-*

szet is akkor a legmagasabb, mikor egy *nemzet kultúrája fejlődésében áll és még nem nyilott ki teljesen.* —

Hogy vihetjük bele a magyar társadalomba újra *az eszmények kultuszát*, amelyen újra fölemelhetjük a magyar közszellemet az elposványosodásból a lelkesedés magasabb régiójába? Világos a dolog. Teremtünk műízlést és egészséges művészetet. Irtsuk az anyagi fekélyeket és ápoljuk az örökké istenit, a szépet, a nemest, egyszóval: a *művészetet*. Ezért fogok dolgozni és ezért imádkozom. Bízom a nemzetek sorsát intéző Gondviselésben, hogy *virágozni fog még a művészet valaha az én hazámban!* —

A *művészet templom*, ahol a szentek szentjében *az eszményeknek* kell állaniok és *nem az aranyborjú* érdekkultuszának. *Élni* kell azért, és nem csupán *megélni* abból. Lelkesedéssel és papi hittel kell szolgálni azt és azért korbácsosul kell kiverni abból az alkudozó kufárokat. —

ízlést, színérzékét, *lelket az Isten ád*; azt nem lehet más-tól *megtanulni*, csak *eltanulni* sikerülhet. Csakhogy ez már nem *művészet*, hanem szolgai intuíció. —

A *művészet* az a trombita, amivel az Isten a gyarló emberi szívekhez szól, hogy beléjük öntse *az eszmények iránt való lelkesedését.* —

M ű v é s z e t i h a t á s o k .

Abban áll a *művészetnek* humanisztikus nevelő *hatása*, amelyre ebben a durva, anyagi gondolkodású korszakban minden egyéniségnek szüksége van, hogy disztíngváltabb ízlése kiemelhesse őt az önzésnek és az anyagi haszonlesésnek alacsony szempontjaiból. —

A természeti igazság visszaadása még nem *művészet*, mert azt a munkát legtökéletesebben a fotográfia végzi el. De a legjobb *fényképből is mindig hiányzik a megindító hatás*, amely az igazi *művészetnek* csalhatatlan jele. —

Egy nagy *művész remek alkotásaiban* megérezzük mindazt az arányosságot, összhangot és szépséget, amelyet a művész lelke az *alkotás pillanatában átértzett*. De hogyha számot kell adni róla, hogy *mi volt* a mi friss érzésünk és *benyomá-*

sunk, hogyan *hatott* ránk, amikor a *szépséget* benne megérez-
tük, akkor bizony *csak hebegni tudunk róla.* —

Művészlélek.

Az *igazi remekmű csak a lélek mélységeiből* törhet elő s megvan az a kiváltsága, hogy viszont *belenyúl egy másik léleknek elrejtett mélységeibe.* Fölkelti bennünk ugyanazokat az emelkedett érzéseket, ugyanazt a nemes fölfogást és ihletet, amelyet a *művész lelke* az alkotás pillanatában átértzett.

Egy *igazi művészetek fejlődése közben* már végig járta a művészet minden fajtájának minden nemét és fokát a *megtestesüléseknek sorozataiban.* Kezdetben megtéveszti őt a *saját szenvedélye,* amely benne erősebben lobog, mint alsóbbfokú testvéreiben. Elborítja lelkét és ő azt hiszi, hogy az erő a szenvedélyben lakozik. Ezért *ezt* imádja, festi, dalolja, faragja, zenesíti sok-sok ezer éven át enyhülés és nyugalom nélkül. Gyötri őt az alkotás vágya és érzi önmagában az anyagsúlyt, amelynek törvénye a tehetetlenség. Ez a gyötrelem égeti kevély lelkét és kínja úgyszólván mérhetetlen. *Vége beáll nála is a csömör, majd a kijózanodás.* Ilyenkor szemeit felemeli és öntudatlanul *keresi a megnyugvást.* Az Úr kegyelme pedig ekkor kapcsolja őt *egy-egy tisztább lélekhez:* hitveshez, jóbaráthoz, akik gyengéd kezekkel vezetik őt egy felsőbb vonalba, ahol enyhébbek a színek, szelídebbek a hangok és lágyabbak a vonások. Itt érzi rövid időre legelőször azt az *édes békét,* és összhangot, amit az Úr *közvetlenül* még nem adhatott neki, *mert nem volt megérve rá,* csak egy tisztább érzésű lelken keresztül. És ezután is még mennyi ingadozás, bizonytalanság, letörés és kétségbeesés következik! Mert még *nincs benne teljes hiterő az Istenből;* csak hajlékony már reá. El tud már lágyulni, de nem tud még igazán megindulni. Minden érdemet önmagának és minden hibát másnak tulajdonít. De a gyengéd, *tiszta szeretetnek már át tudja adni magát.* Nyújtani azonban még *ilyent nem igen tud.* És *szenvedve tisztul,* most már önkénytelenül kényszerülve. Az a tiszta lény pedig, akit anya, hitves, gyermek, vagy jóbarát személyében adott melléje az ég, el nem hagyja őt többé sem a földi, sem a szellemi életben, amíg csak oda nem vezet, ahova kell. És ő fest, rajzol, zenél, farag, vagy ír ... *Mindegyik fokon keresztül megy egynéhányszor,* míg végre a *bölcsészeihez* ér. Ezért minden *érett művészetek elmé-*

lyedő természetű és hajlamos a filozófiára. A lényegét keresi és a lét nagy kérdései izgatják őt... A tapogatózó és titkokat kereső lélek tehát már hajlandó az alázatosságra és észrevétlenül lép rá a bölcselkedésnek az útjára, amely előbb-utóbb a hithez vezet... A művészet golgotáján megtört lélek ilyenkor szokta felfedezni önmagát És itt kétfelé ágazik az útja. Újraszülethetik művésznek, vagy pedig rálép a bölcsészet útjára. Hogyha lelkében még mindig erős az alkotás vágya és a művészet szeretete, akkor minden gyötrelme dacára újra felveszi a harcot az anyaggal, amelyet egyetlen ellenségének ismert, mert elborítja és eltakarja szemei előtt az eszményt... De most már ő is biztosabb irányban halad a szépség, az igazság, az összhang felé. Útja egyre világosodik és tisztul, de még igen soká lesz melegebb. Még mindig szenvedélyt fest, farag, és dalol. De már nemesebbet Az önkény helyett bátorságot, a kegyetlenség helyett hősiességet: az érzéki asszonyok helyett anyát és gyermeket A szobrász viaskodó fenevadak helyett pedig megfaragja a gondolkodó embert: a Penseurt!... —

Minden művészlélekben érzések és eszmények élnek, amelyek veleszületett isteni adományok. Akiben ez nincs meg, azt semmiféle iskola nem fogja neki megadni. —

Az igazi művészlélek mindig küzd, hogy valami jobbat, újabbat, tökéletesebbet teremtsen, mint bárki más a nagy világon. Ez a vágy és ez az örökös epedés a legtökéletesebb után a művészetben a halhatatlanság sarkantyúja. Mindig magasabbra akar törni! Ad arduus, ad astral. .. Nem csoda, hiszen az ő lelke a végtelenért van teremtvé! —

Költők.

A költőnek ép úgy, mint minden más művésznek, az érzéseit azon összhangból kell merítenie, amely a látható és láthatatlan világot titokzatos egységben olvasztja össze. Ezért az igazi költő belesét a láthatatlan világba is.

Mikor a költők fájdalmaikról írnak, ne sajnáljuk őket, mert hiszen önként merülnek bele az írásaikba. De ne feledjük ezenkívül azt se, hogy aki a fájdalmait dalba önti, annak nagy gyönyörűség ezeket megörökíteni. Miért szánakoznánk azok fölött, akik a szenvedéseikről énekelnek? Eléggé megvigasztalják őket önmagukat —

A művész.

Azok az ábrándozó poéták, azok az álmodozó *művészek eszményekre* tanítják a földhöz tapadt emberiséget. Fölemelik a lelket a sárból, a vérből, a szennyből s ott, ahol a tudás csak botorkál és tapogat, ott a *művész ösztöne biztosan repül*. Az Isten *egy titkos érzékkel többet* adott nekik: *a sejtelmet*, amelylyel a jövőbe látnak! —

A *természet* ragyogó színeinek egy elmosódott árnyalata elég ahhoz, hogy megzavarja a művészt, vagy a lángészt és próbára tegye reprodukív erejüket. Az ember e szépségeket látja, hallja, érzékeivel megsejti, de *tehetetlenül áll, midőn ezeket híven visszaadni akarja*. —

A tökéletes *külső forma* és a benne foglalt *belső lényeg* harmonikus egysége teszi *művésszé a művészt*. Az eszménynek kell tehát áthatni a külső alakot, teljesen és észrevétlenül, mintegy egymásba olvadva — mint ahogy a tenger vizét átthatja a só. —

Az igazi művész.

A *tekintély* alapján állva nincs fejlődés. Pedig a nyugalom a művészetben is halál és végkimerülés. *Minden művész egyéniség*. Lássuk milyen! Amit nekünk a nagy mesterek műveik hatásával mondani akartak, azt már mi régóta tudjuk. Ha *igazi művész* vagy, mondj nekünk tehát te is *valami újat*, ha van Ugyan mondanivalód. —

Az anyagvilág önmagát fölemelni nem tudván, az Úr irgalmas törvénye a *művészt* küldi segítségére, aki azután — ritkán tiszta öntudattal, de mindig — *szentszellemmel* munkál a felszabadításán. *Megosztja az anyaggal saját lelkének szépségeit* és isteni tulajdonságait. Lelke műhelyében átgyúrja azt a saját képére és hasonlatosságára. Ezért minden *igazi művésznek* jellegző vonása az *egyéniesség*, az *eredetiség*, a *stílus*, amiről rögtön felismerjük. Akiből pedig ez hiányzik, az már csak *mesterember*, a legjobb esetben másoló. Az *igazi művész* az anyagot *szeretettel* formálja, csiszolja s mikor úgyszólván újra szüli, egy rész, egy *gondolat az anyag rabságából ismét felszabadul*: széppé, erőssé, szabaddá van téve, *halhatatlanná!* —

A magasból jött léleknek legelső bizonyosága az ő származása felől az, hogy kortársai fölött áll. Évszázadokkal előzi meg őket látás, érzés és ízlés dolgában. Ez a tünemény az első, amely egy emelkedő embert az örökkévalóság gondolatához vezet. Évszázadok múlva is e tényre néznek vissza az emberek és azt kérdezik: Hogyan van az, hogy ez az ember már akkor látta mindezt és egyedül ő látta, amit az emberiségnek nagy része csak ma lát? — Hát hogyan is lehetne az, hogy egy Istentől ihletett művésznak, az igazi művésznak a kor típusai dicsőénekeket zengedezzenek? A léhák, a pillanatnak élők, hogyan mondhatnák az örökkévalóra, hogy mi egyek vagyunk; értünk, érzünk, te a mienk vagy?! — Hiszen ha így volna, átkos állapot volna, mert akkor csak az ő korának egy roskadozó és önmagát túlélő korszaknak volna a művésze és nem a jövőé, az örökkévalóságé! —

Minden igazi művész a természet lelkébe kapcsolódik. Nem könnyű munka. Sok szenvedéssel és gyötrődéssel jár. Véres verejtékezéssel lehet csak egy-egy érzést megérezkíteni, mert tulajdonképpen az már teremtés: a belső megérezéseknek külsőítése. —

M ű v é s z i z s e n i a l i t á s .

A művészetnek életfeltétele az egyéniség és annak teljes szabadságát bürokratikus kalodába szorítani nem lehet. —

Még a gyarló és korlátolt emberben is láthatunk néha kivételes teremtő képességet, amivel csodákat mívelhet. Ilyen a művészeti zsenialitás is. Hányszor álltunk meg már mi is egy-egy teremtő zseninek remekműve előtt csodálkozva! Nem értjük, hogyan volt képes a durva anyagból ilyen harmonikus szépségeket létrehozni? *Szinte erőszakot követett el a holt anyag természetén, mikor belelehelte az élet jelenségeit. A színeknek, az arányoknak, az összhangnak az eszményi vonásait és szépségeit. Mikor a Szent Péter kupolája alatt legelőször megálltam, sírva fakadtam. Sohasem éreztem még magamat egyidőben annyira kicsinynek és annyira nagynak, mint e pillanatban. —*

A művészet virágzása sohasem függ egy nemzet általános értelmi, vagy tudományos fejlettségétől. Ezt egy külön teremtő erő, a művészeti zseni produkálja. Ennek a teremtő erőnek pe-

dig az a sajátsága, hogy erkölcsileg tiszta, lelkileg romlatlan népeknek törzséből sarjadzik fel, akik még hinni, szeretni, lelkesedni tudnak. Eszményiség, érzés, tisztaság és naivítás kell a művészethez. —

Szent tűz.

A művészi lelkeknek a tragikumában abban áll, hogy annyira bírók, látják és hallják az eszményt, hogy annak láthatatlan voltában és elrejtett erejében nem tudnak hinni. Ezért amit éreznek, minden áron érzékíteni akarják. Természetes, hogy kimerülnek eme lehetetlenségben s abban a küzdelemben, amely önmagában is érzés fölé való emelkedés. Pár pedig lényegileg is lehetetlen, hogy egy érzés fölé emelkedett lélek önmagát egy érzéki valóságon kifejezhesse. Az érzés egy-egy alacsonyabb érzékelésében már nem képes elhelyezkedni; csakis homályosan és külső részleteiben. Innen van a művészelkeknek nagy vergődése, akik a megérezett eszményt érzékelhető alakba akarják önteni. E küzdelemben hül ki a lélek, mert minél erőteljesebb a művészi élek kísérletezése, annál nagyobb istenkísértés megpróbálni azt, amire az Isten sohasem gondol: — *Érzékíteni az eszményt!* Meglopni az égeti! Lehozni a szent tüzet! Aláhozni a magasabb vonalat az alacsonyabba!

Művészet és krisztusi vallás.

A művészet, még ha legtokéletesebb is, érdemben nem állhat Krisztus vallása fölött, mert Krisztus vallása felülmúlhatatlan és így megközelíthetetlen az ő egyetemességében. Míg a művészet vallása csak az erre kiválasztottaké lehet, addig Krisztus vallása mindenkié! —

Tudomány és művészet.

Mi tölt el bennünket földöntúli örömmel, midőn a némileg megközelített szépséget megcsodáljuk? Semmi más, mint az az öntudatlan érzés, hogy az eszményi szép által egy lépéssel közelebb jutottunk ismét a legtisztább szépséghez: az Istenhez! — A tudomány az igazság által vezet Hozzá, a művészet a széppel — Valamit meglátni és világosan előadni: ez a tudás; valamit meglátni és szépen visszaadni: ez a művészet. —

Kultúra — Műveltség.

Kritika nélkül szedtünk át mindent, ami a *német kultúrának* eleme, és még azt a fáradságot sem vettük magunknak, hogy ezt a *kikölcsönzött anyagot nemzeti egyéniségünkhöz idomítottuk volna*. Pedig e két nemzetnek karaktere között éppen olyan feltűnő a különbség, mint a német vörös kancsó és a mi vékonvnyakú, filigrán karcsú zöld korsóink között. —

A *művelődés* az emberi nem *állandó* nevelésében áll. De ki az a nevelő, aki odalép a bölcsőhöz és elkíséri a sírig? ....—

Nem az a baj, hogy nagyszerű találmányaink és főleg technikai haladásunk megkönnyítették az életet, hanem az, hogy ez a *műveltség megrontotta a lelkünket*. Kiemelt bennünket az erkölcsi fejlődés nyugodt medréből, az egyszerűségből, a természetességből, az igénytelenségből, az élet nyugalmanak *benső összhangjából*. Komplikálttá, mesterkéltté, igényessé tette az életünket és megzavarta a mi lelki békénket és nyugalmlunkat. —

A műízlés *a kultúrának zománca, a műveltségnek virága* és egy lélek emelkedettségének csalhatatlan fokmérője. Értsük meg, hogy a tudomány teheti eszessé az embert, de igazi műveltséget csak *a művészet szeretete adhat*. —

Mikor letarolt erdőket, füstokádó gyárkévényeket, vagy beszakadt bányauregeket látok, mindig úgy érzem, hogy ezek *tátongó sebek a természet testén, amiket mi ütünk és mi szenvedünk bele*. Sápadt, kimerült alakok támolyognak elő a föld mélyéből. Vérszegény gyermekek tüdejét fojtogatja a romlott levegő. *Ilyenkor szégyenlem a kultúránkat*. —

Kiirtjuk az erdőket, mert a mai *kultúrált ember a fenyvesekben csak a deszkákat látja meg*. A tölgynek nem a szépségeiben és az életerejében gyönyörködik, hanem *a talpfát* nézegeti bennük. Kopár sziklahegységgé tették *a hajdan viruló Karsztot*, mert évszázados tölgyeit kiirtották, Velencébe cölöpnek. Pedig az erdő a megfordított emberi tüdő. Szénsavat lélegzik be, hogy élenyt leheljen ki. Felfrissíti nekünk a levegőt, amit mi beszennyeztünk.

Igazi *műveltsége* a nőnek a gondolatok és érzelmek *emelkedettségében* áll. Ezeknek szárnyat *vallásos hangulat* ad csu-

pán. És ha a *vallás* veleszületett szükségérzete a szívnek, úgy főleg szüksége van erre a nőnek, mert természeti hivatása gyakran teszi őt oly veszélynek, hol a Gondviselésbe vetett bizalom nélkül összeroskadnia kellene.

A kultúra fáján az eszmék a levelek. Lehallanak az őszi levélhulláskor, de újak jönnek helyettük. Az egymást felváltó eszmesorozatok adnak egy-egy kultúrréteget, mintahogyan a fatörzs is egy-egy virágzásokor új termést kap. —

M ű v é s z i ihlet.

A *művészetnek* csak akkor van van érlelő ereje, ha *hatását* állandóan érezzük. Ha benne élünk, mint a napfényben és benne gyönyörrel sütkezünk. —

Az igazi *művész a hatást sohasem keresi, hanem érezteti.* Ha lelkéből tudott valamit belevinni az anyagba, akkor azt az isteni valamit *minden lélek ki is érzi* az anyagból. —

M ű v é s z i s k o l á k.

A gyémántmezőkön is sokszor évekig keresnek és dolgoznak, míg egy színre és alaktisztaságra kiváló drágakövet találnak. De azért a sok apró törmelék sem vesz ám kárba, mert az is csak nemes kő! Csakhogy míg a *solitáirek egy egész koronát fénybe* borítanak, addig a *kisebb kvalitások* az iparcikkbe viszik bele a gyémántnak tüzeit és nemes színragyogását. Ilyen telepe kell, hogy legyen minden *művésziskola a kisebb és nagyobb drágaköveknek*, hogy kvalitásaik szerint érvényesüljenek; de azért mindnyájan szétvigyétek a világban a *művészetnek* léleknemesítő tulajdonságait: a választékos ízlést, a durva anyagból előtörő érzésbeli finomságokat, amelyek a lelket fölemelik és magasabb eszményekre irányítják. —

M ű v é s z o k t a t á s .

Először *nézni* kell megtanítani a *művésznövendékeket*, azután pedig *érezni*. — *Taine* módszerével, aki elvitte tanítványait a *milói Vénus* elé és azt mondta nekik: üljünk le és nézzük egy kissé ezt a szobrot. Minden művészlélek meg fogja benne érezni a szépet. Majd észreveszik, hogyan melegít föl lassanként ben-

nünket, hogyan mozdul meg bennünk is a lélek. És *ha önök is úgy lesznek meghatva, mint én e pillanatban, akkor sírjanak együtt velem.* — A művészet történetének egy Rajnán inneni tanára nem mulasztaná el megmagyarázni, hogy a *milói Vénusz hol ásták ki* és felsorolná mindazokat a tudósokat, akik vaskos kötetekben arról vitatkoznak, hogy *mi lehetett valaha ennek az alaknak abban a kezében*, amelyik le van törve. Kinevetné *Tainet*, aki a tanári tekintély rovására elérzékenyedik és a megindulástól könnyezve beszél a szobor szépségeiről; nem pedig arról, hogy a *márványnak milyen a tömegsúlya és a keménységi foka*. Ahol ez a *francia esztétikus csak sírni tudott*, ott az a *német professzor pontos adatokkal sorba citálna minden könyvet*, hogy melyik hónapnak melyik napján találták meg és nem arra fektetné a fősúlyt, *amit lát, vagyis a szoborra, hanem arra a két hiányzó karra, amit nem lát.* —

Ha egy *művész szemében az anyagi érdek a főszempont*, az sem újat kezdeményezni, sem nagyot alkotni nem mer, nehogy ellentétbe jöjjön a közízlés napi áramlatával, akármilyen legyen is az. *Az sohasem a jövőért, hanem a piac számára dolgozik.* Nem vezeti az ízlést, hanem követi. Talán néha-néha lelkesedik is; de minthogy önfeláldozásra nem képes, azért nagyobb szerű *művészi munkát alkotni* nem is tud. Nem tör új irányokat, hanem kényelmesen beleilleszkedik a meglévő viszonyokba és *hírnév helyett tőkét gyűjt magának.* —

Művészi verseny.

A régi görögök *a nyomorék testű gyermekeket* dobálták le a szikráról a mélységbe, de most — hány helyen az egészséges lelkű ivadékokat akarják kegyetlenül lehajigálni a *nyomorék kontárok!* —

A *verseny szabadsága a művészegyéniségeknek* éltető eleme. Olyan rájuk nézve, mint a sirályra a viharos tenger, amely nemcsak emeli és lelkesíti, hanem *szárnyait is izmosítja.* —

Egyszerűség a művészetben.

A *művészetben* jogosult leginkább az a közmondás, hogy a főségest csak egy lépés választja el a nevetségéstől. Pró-

bálja meg valaki *egyszerűen dolgozni*, mielőtt teljes alapossággal nem ismeri *művészetét!* Nevetségessé lesz! Azért a *művészetben az egyszerűség a tökély, s ezzel nem lehet kezdeni, hanem csak végezni.* —

Verizmus és naturalizmus.

A *verizmus és naturalizmus* között nagy különbség van. A *verizmus kiveszi a természetből az igazságot* s hozzáadja lelkének nemes tartalmából a *szépet, a jót, az egyszerűt, a harmóniát.* A *naturalizmus* ellenben a *részletek pontos visszaadásával akarja másolni a természetet* s az a jelszava, hogy ne korrigáljuk meg a valóságot. Hamis fölfogás, mert a művésznek éppen az a feladata, hogy a szépnek elemeit különválassza a rúttól s ezért ő csak tolmácsa a természetnek, nem pedig tükre. Nem elég azért a szemével nézni, hanem *a szívvel kell meglátni* a dolgokat. —

Műpártolás.

A magyar művészet történelméből önérzettel konstatálhatunk egy örvendetes tényt: Valahányszor egy magyar művész kopogtatott a *magyar közönségnél*, mindig egy nagy szíves „*Fogadj Istent*” hallott! —

Műremelek.

A művész szemében minden természetes igazság csak minta, amelyet mindig a saját lelkével kell megvilágítani. Ezért igazi *műremekké* minden alkotást csak két tényező tehet: a külső igazság és a benső lélek. —

Minden *műremek* a lélek mélységeiből tör elő és megvan az a kiváltsága, hogy viszont belenyúl a léleknek elrejtett mélységeibe. Fölkelti bennünk ugyanazokat az emelkedett érzéseket, a nemes fölfogást és ihletet, amelyet a *művész lelke* az alkotás pillanatában átértett. Előtörnek a szívből a szunynyadó nemesebb tulajdonságok, amelyek megindítanak és érzéseink színvonalát emelik. Előkelőbbé, emelkedettebbé, választékosabbá teszik fölfogásainkat, éreztetik velünk az eszményben és az anyagban rejlő különbségeket, — megindítanak s ezzel egyúttal megnemesítenek. —

Egy igazi műremek előtt az ember nem tud meghatottság nélkül megállni. Valami tisztító melegség futja át a szívét s egy pillanatra jobbnak és nemesebbnek érzi magát. —

M a g y a r   m ű v é s z e t.

A fajszeretet legyen *művészetünkben* az a megbecsült magoeska, amelyből egy *nemzeti művészet* erőteljes sarjadzását várjuk. Így lesz azután a most még szunnyadó sejtecskéből idővel terebélyes tölgy, amely izmos ágaival *nemzeti* di-csőségünk koronáját emeli a magasba. —

Ez az áldott magyar termő, ki nem használt televény föld a mi erőnk, a nyugatnak kihasznált, túlfinomult kultúrájával kimerített talaja fölött. Mi érzéseink frissességét, naivitását, természetes báját és nyers erejét vihetjük bele a *nyugati művészetnek* *dekadensbe hajló vérszegénységébe*; szóval: Isten által adott primitív voltunkat, amely minden *művészeti* renaissance-nak a virága — a hangulatot, a poézist, amelynek ereje a *mi fajunkban* *lüktet legjobban*, mert még a hatalmas francia művészetben is nem túl-sok az a művész, aki hangulattal tudott dolgozni. Ez a *mi nemzeti* vonásunk és karakterünk. *Az a juhászfű* sípot farag és az Isten csillagos ege alatt nem trillákat és dallamokat keres tilinkóján, hanem poézist és hangulatot. Ezt nem tudja egyetlen nép sem megadni mi-kívülünk. —

A forrást kell fölismerni, amelyből buzogni fog egykor a *magyar művészi élet* termékenysége, hogy később hatalmas folyóvá alakuljon és büszke gályákat hordjon szét habjain a nagy világba. —

S z é p s é g .

E földön minden *szép* csak egy parányi visszfénye az *Isten tökéletes szépségének*. Mert ami bennünk a szépnak érzését fölkelti, az a dolgokon keresztül *megsejtett Isten*. —

Az eszményben, ha valóság nélkül való, nincs élet. A valóságban, ha eszmény nélkül való, nincs *szépség*. A szépség tehát a természettől független eszménynek megközelítése a valóság útján. —

A szép a szív tavasza, az érzéseknek kivirágzása. Emel és életkedvvel tölt el bennünket. Egy köznapi lélek nem is sejtetheti, hogy milyen gyönyörúségeket tud egy művészszív megérezni... —

A szépség mindig elrejtőzik valamely külső anyagburokban, a formákban, az arányosságban, a színek, a vonalak, a hangok harmóniájában. Ezért nem lehet a szépet az alaktól elvontan önmagában szemlélni; csak kiérezni lehet belőle. —

Minden szépség nem önmagában, hanem csak bennünk lesz életörömmé; csakis annyi bennünk a szép, amennyit belőle kiérzünk. —

Egyszer Girgentiben jártam és gyönyörködtem a régi görög művészet csonka oszlopsoraiban, amint a romok nemes vonalai beleolvadtak az esti alkony tüzes színeibe. A romok körül egy kis pásztorleány játszott fehér kis kecskegödölyével. Koszorút font annak a fejére sárga és piros mezei virágokból és egy kis csengőt akasztott a nyakába. Gyönyörúséggel nézegette a butaképű kis jószágot és a kitörő öröm hirtelen megindulásával ölelte magához és össze-vissza csókolta. — Mit érdekelték őt a romok? A csodaszép alkony? A görög művészet szépségei? A letűnt múltnak a műemlékei? A díszes korinthusi oszlopfő és a futó meanderszalag? Ő a gidája fejecskéjét simogatta s abban gyönyörködött, hogyan ugrál a gyepen. Ő azt a szépséget, ami e pillanatban az életöröm kitörésére indította, a kis kecskéjében találta meg. Így jövünk rá egyenként mindnyájan, hogy nekünk is csak az a szép, amit érzéseink tükrében szépségnek látunk. —

Minden szépségben, amely a lelkünket meghatja, van valami ajándék, amely Istentől való. —

Majd ha egykor a világ a végtelen Szépség teljes diadalát ünnepli, akkor jut a földön tökéletes uralomra a Szelidség és a Jóság is. —

Közeli az idő, amikor majd az isteni szépség lesz a vezető eszménk. Ezért ne higyük, hogy a szépség megértése és fölkarolása csak az élet fényűzése. A szépség morális érték is, mert a lelki fejlődésnek egyik lényeges része. Idővel éppen olyan erkölcsi alapja lesz bennünk, mint aminővé lett először az igazság, azután a szeretet. Egy tisztultabb korszakban nemcsak azért fogják kerülni a bűnt, mivel az az igazságérze-

tünkbe, vagy a szeretet törvényébe ütközik, hanem mivel sérteni fogja csúnyaságával és diszharmóniájával a *szépérzésünket*. Ekkor már az igazság és a szeretet lelki természetünkkel lesz. Ezért majd egykor a *szépség lesz a legfőbb* erkölcsi döntő szempont. *Finomabb telkeknél máris az.* —

Mihelyt egy *szépben részleteket látunk*, az már nem tökéletes *szépség*. Ami az embert az igazi *szépségben* megragadja, az mindig egy *bevégzett egésznek a kisugárzása*, az elemezhetetlen *összhatás*. —

A *szépség* az egyetlen érzéki valóság, amely az idők végeztével is érzékelhető alakjában fog fennmaradni és a szeretettel egyesülve, a *végtelenség költészetét fogja majd egykor képezni*. —

Értelmileg senki se tudja *analizálni*, hogy *egy remekműben tulajdonképpen mi a szép?* Ezt csak *kiérezni* tudjuk belőle. Hány nagyeszű ember néz közömbösen egy-egy művészi alkotást, ami egy tisztán érző szívben a *megindulás könnyeit fakasztja*. És vájjon miért? Mert amannak a lelke még nincs megérve a tisztultabb érzések befogadására. —

Az eszményi szépség.

Amit a festő ecsetjével ér el, azt a hatást a szobrász vésőjével kelti fel bennünk. És én valóban nem tudom, melyik *szebb?! Vásznonra lehelni-e az eszményt*, vagy ércebe, kőbe vésni a gondolatot?! Életet adni a márványnak; tapintható alakhoz kötni a *szépet*, hogy az teljesen elősugározzék az anyagból és mégis benne lappangjon?! Hogy áttetsző legyen, mint a levegő; mély, mint a sóhajtás; emelkedő, mint a dal; tiszta, mint a világosság; egyszerű, mint az élet. Ezt a méltóságot és *földöntúli szépséget* láttam én előmleni *Michel Angelo Mózesének homlokán*, alakjának ragyogó, tiszta kifejezésében, mozdulatának erejében és bájában. Ez a szépség ömlött végig még ruhájának redőzetén is. Ezen az alakon csakugyan meglátszik, hogy *az Istennel beszélt*. Talán éppen most vált el Tőle és az Ő végtelen *eszményi szépségét* sugározza még most is vissza, — mint a *mesebeli onix-kő a világosságot?!... —*

Fejlesszük ki magunkban az *eszményi szépet*, hogy akik már szomjúhozókká, magukba szívhassák és *az ő lelkük is vi-*

ragba borulhasson tőle, mert a tökéletesség isteni végcélja a Szépség, a Béke és az Összhang. Ültessünk sok virágot a szomorú földre, hogy *egymásba olvadjanak a lelkek a szeretetben ... egy szép bokrétában ... egy nagy isteni kibékülésben!* —

A szépség szeretete.

Miért nem ültetjük már jó korán ifjúságunk szívébe a „*szépségnek a szeretetét?*” Hiszen ennek van a legnagyobb hatása az érzések megtisztításában. — Szelídíteni akarjuk a közérkölcsoket? Finomítsuk meg az ízlést. — Lágyítani akarjuk a keménységeket? Tegyük ki a lelkeket a *szépség* nevelőhatásának... Megtisztulnak és meglágyulnak észrevétlenül, mint a napsugár alatt a viasz. Ezekből lesznek a *megtisztult, nemes lelkek.* —

Nagyságok.

Nagyságok. — Nagy emberek. — Földi nagyságok. — Földi küldetés. — A zseni. — A lángész, — Napraforgós földi nagyságok. — Vezérek. Vezetők. — Kiváló emberek. — Útmutatók. — Úttörők. — A világ jóltevői. — Nagy tettek. — Magvetők. — Nagy lelkek. — Új igazságok hordozói.

N a g y s á g o k .

Ki ne emlékeznék a nagy francia szónoknak gyászbeszédére, amelyet XIV. Lajos ravatala fölött tartott? Soha beszéd az ember nyomorult voltát még ily jellemző módon be nem mutatta. — A fekete posztóval bevont templom hajójában ott feküdt a *mindenhaló király*, akit udvaroncai szolgálhízelgessel már életében *nagynak* neveztek el. A szónok a szószékre lép és végigtekint a mély gyászba öltözött közönségen, a jelenlévő hercegeken és főméltóságokon. Azután reászegzi szemeit a ravatalra. Így áll pár percig mereven és mozdulatlanul. Majd hirtelen kezének egy hatalmas intésével az égre mutat és emelkedett hangon fölkiált: Dieu est seul grand! *Egyedül nagy csak az Isten!* —

Nagy emberek.

A Nap tömérdek égitesteket bevilágít, de a világegyetem *minden* részére mégse hat ki. Az ember is, ha nagy erőt nyert a Gondviseléstől, ezrek, sőt milliók előtt jótékony Napként világozhat, de az *egész* emberi nemre jótékony befolyást gyakorolni még *a nagyok legnagyobbikának* sem adatik. —

A *nagy emberek* az emberi haladás templomának a cölöpei. A művelődésnek úttörői és fáklyavivői. Ők azok az izmos-szárnyú sasok, akik gyenge magzataikat repülni és a porból a magasba törni tanítják. —

Ha nagy embereket koronként az Ég a földre nem küldene, megállna az emberiség művelődése; nem tudnánk haladni. Semmiféle *új eszme, új gondolat, új találmány* nem gyarapíthatná az emberiség közös kultúrkincsét. Elfogyasztanánk lassanként azt is, amink van. Micsoda silány meddőség volna ez?! *A méhek* vagy *a hangyák* színvonalára süllyednénk, amelyek világkezdet óta egyformán rakják sejtjeiket és egyformán építik az ő házaikat. Nem tudják se jobban, se rosszabbul. *Nem hanyatlanak, de nem is emelkednek.* Ugyan miért? Mert ezek között az ösztönös állatok között nincs egy olyan *égi küldött*, aki hangyatársait csak egy újabb gondolatra is taníthatná. —

Minden nagy ember egy-egy lépcsőfoka Jákob égig nyúló létrájának. Megtapossák, besározzák, de a világ rajtuk emelkedik! —

Nincs nagy ember a saját házinépe előtt. És vájjon miért? Mert bizalmas környezetében az emberi gyarlóság árnyékot vet a legnagyobbra is. Ezért az *emberi nagyság megfordított* viszonyban áll az optika törvényével. *Távolból nagyobb, közelből kisebb.* —

Akik nyíltan mernek szembeszállni századunk elfogultságával és környezetük hitványságával, azok legyenek elkészülve kortársaik gúnyolódásaira és gáncsvetéseire, mert a *gyávák gyűlölik a hősokeket és a köznapi elmék személyes sérelemnek tekintik a nagy emberek értelmi fölényességét.* A *vakond* is irtózáttal menekül a világosság elől. —”

A nagy embereknek van egy csodálatos képességük. Megtudják különböztetni a lényeket a külső formáktól, az igazat az

válságtól, a hasznos és értékes dolgokat a látszattól, a szellemet a betűtől. —

Hányszor döbbsen meg bennünk egy-egy nagy embernek a gondolkodása, az ő eredeti szempontja, amiből a dolgokat is az eszményeket nézi?! Milyen szomjúsággal isszuk a szavait és szinte megkönnyebbülve kiáltunk fel: csak most kezdem érteni a dolgot! Eddig én nem is gondoltam ezekre! — Természetes, mert a nagy tömeg mindig csak néz, de a kiválasztott Igazi emberi nagyságok azok, akik látnak. —

Mindig vitás, vájjon a nagy idők szülik-e a nagy embereket, vagy a nagy emberek csinálják-e a nagy időket? Mind a kettő igaz. A kornak is érettnnek kell lennie, hogy a nagy emberek hatásait befogadhassa; de viszont ha nincsen nagy ember, akkor honnan kapja az emberiség az ő új eszményeit? — Ügy vagyunk ezzel is, mint a természettel. Hiában a szántóvető, ha nincsen megmunkálva a föld; de a legjobban megmunkált Föld se hoz termést, csak gazt és bojtortjánt, ha valaki tiszta magot nem vet bele. —

Bárminő piedesztálra helyezze is a naiv lelkek illúziója azokat a kiváló tulajdonságokat, melyek egyeseket a tömeg fölé emelhetnek, a folytonos együttélés csak úgy, mint a legelső bizalmaskodás rögtön elárulja közös gyarlóságainkat, emberi természetünk esendő bűneit. Jobb óta, aki kimondotta egykor: „Én is csak asszony gyermeke vagyok” az embert naggyá nem is annyira benső tulajdonságai, mint inkább mások illúziói teszik. —

Földi nagyságok.

Senki sem lehet nagy, csak könnyeinek az árán. Akinek életében a fájdalom még a fejére nem tette a töviskoronáját, az nem is volt Istentől kijelölt vezér és hivatásos úttörő. Ezért ha a földi nagyságokat osztályozni akarjuk, azt kell vizsgálnunk, hogy milyen közel állnak az Úr Jézushoz a szenvedések rangfokozatában. Elég rámutatnom a történelem nagy alakjaira és a szentek életére. Mindazok, akik jólétüket, életüket önfeláldozással szentelték embertestvéreik felszabadítására, félreértve és üldözve vérpadon, börtönökben, vagy száműzetésben pusztultak el. —

Földi küldetés.

Úgy az *egyének*, mint a *nemzetek* egyformán *küldetéssel* jönnek a földre. Öntudatlanul várják a végzetes percet, amikor az Alkotó Keze őket is felhasználja a nagy munkában. Ki van osztva a szerepe a különböző *fajoknak és népcsaládoknak*, hogy különleges faji tulajdonságaikkal kölcsönösen kiegészíthessék egymást. — A *zsidó* fajnak is volt egy ilyen speciális világtörténelmi hivatottsága, amely az *Egy Istenség* eszméjének hirdetésében és a *Megváltás reményiségének a várakozásában* merült ki. Csakis így érthető meg 4000 éves múltjuk, amely egyedülálló ténye a világhistóriának. —

Ismeretlen világosságból kitörő fénysugarak vagyunk. Tűnő fantomjai a rohanó időnek, akik egy hívó szóra előléptünk a semmiségből, hogy a halál völgyében nehéz küzdelmek tusaiban menyei küldetésünk öntudatára ébredezzünk. Egy-e,gy *isteni szikra* gyulladt ki bennünk, hogy halandó testünkben *égi titkokat nyilatkoztassunk ki az alvajáró világnak.* Menyei üzeneteket hoztunk le magukkal a földre! Szívünk láthatatlan titkos írásokkal van teleírva. *Küldetésünk titkát* pedig hétpecsétetes zár alatt hordozzuk *magunkban öntudatlanul* és minden pecsétet egyenként kell feltördelnünk ... Könnyeink, sóhajaink és véres verejtékezésünk árán. —

A zseni.

A *zseni* nagyságát *sohasem a külső címtábla*, hanem mindig *csak a saját tehetségének* és tudásának mineműsége határozza meg. Mert a teremtő munkában érvényesül legtisztábban a demokráciának az az elve: *aki itt magától nem nagy, azt mások ugyan nem tehetik naggyá!* —

Minden művész egy eredeti egyéniség, akibe a *teremtő erőt nem lehet belenevelni*, mert a *zseni* olyan kiváló minőségű, mint az ásványok között a *gyémánt Csak saját porával csiszolható* és idomítható, különben rögtön elveszti tüzét és önfényének ragyogó tisztaságát. —

A *zseni* a léleknek az a ritka kiváltsága, amelynek osztogatását az *Isten nem a pedagógiai módszer szigorú szervezőjére bízta*, hanem *önmagának tartotta fenn.* Ezt a jogot tőle sem a művészeknek elemi iskolája, sem középtanodája, vagy

egyeteme, sőt még a művészeti szakosztály miniszteri osztályfőnöke sem veheti el; mert a *Teremtő* mindig Maga választja ki, hogy kivel ossza meg teremtő erejét. A *zseni ereje kegyélem az Istentől Gratia gratis data!* —

Minden *zseni* földi küldetésének mandátumát hordozza lelkében. Gyakran öntudatlanul, mint a *kagyló a gyöngyét* Ez a kagylót is csapkodhatják a hullámok, dobálhatja a vihar, de, kincsét a hullám, vihar el nem veheti. De majd ha idővel az a kagyló *önmagától kinyílik* — vagy ha nem akar kinyílni és egy fensőbb kéz a *szenvedések vésőjével felfeszíti*, — csak akkor látjuk meg, minő *drága kincssel lett egyszerre gazdagabb a világ!* —

Míg a *zseni* az élet fájáról szedi a *friss gyümölcsöket*, amelyeknek hamvát *emberi kéz még nem érintette*, addig az *elfogult szaktudósok pléhdobozokból kanalazzák ki a régi befőtteket*. Egymás kezébe adják a *nagy* kanalakat és boldogan szagolgatják, hogy még mindig nem penészes! —

Az *igazi nagy elmék* reánk nyomják egyéniségünknek a bélyegét és bekapcsolódnak gondolatainkba és érzéseinkbej *Irányítanak*. Ezért mondja *Hugo Viktor: A zseni nagy teherpróba!* Leigáz és rabszolgájává tesz. Körülötte forgunk, mint a központi Napok körül a bolygók és *ő parittyázik velünk*. —

Nincs egyetlen *zseni*, költő, művész, vagy zenész, aki a lelkéből látott, hallott, vagy megérezett szépségeket és igazságokat a maguk *teljességében tudta volna valaha visszaadni*. Erről panaszkodik minden *igazi* egyéniség és ez az *őspanasz a zseni*, csalhatatlan ismerve. *Aki pedig megelégedett a saját munkájával, az vajmi távol áll a tökéletes igazságoktól.*

A l á n g é s z .

A *lángésznek két jellemző tulajdonsága van*. Először, hogy *tisztán lát* Másodsor, hogy amit látott, azt *ép olyan tisztáit* a maga teljességében *kifejezni is tudja*. De hol az a *lángész*, aki a *természetet a maga nagyságában tisztán áttekinteni és visszaadni tudná?!...—*

Hogyha az *ember önmaga szabadon rendelkezhetnék* is gondolataival, akkor nem volna más a világon, *csak lángész és okos ember*. —

A nagy események és torlódások forgatagában szikrák cikáznak át a magasabb vonalakból. Ezek a lángelmék, akik a földre jönnek önkéntesen testet ölteni, hogy emeljék a föld lelki vonalát, miután ide lehozták magukkal az ő felsőbb vonaluk törvényeit. Ez az oka, hogy olyan nehezen találják meg a helyüket a földi életviszonyokban és csak kemény tusák és véres küzdelmek árán tudnak hozzá alkalmazkodni, de teljesen beleilleszkedni — soha! Kísérő társuk rendszeren a lemondás, a félreértés és a szenvedés. —

Napraforgós földi nagyságok.

Mikor *a napraforgó* szirmait elhullatja, búbánatában lekönyul a feje és összeroppanik egész testében. úgy néz ki, mint egy felfuvalkodottságában *letört kopott nagyság*. Szánalmas látvány anyi szépség és ragyogás után. *De ez a közös sorsa minden Napraforgós földi nagyságnak*. Állandóan a fényben stükéreznek, hogy minél több olajat szívhassanak magukba és végül *kővérré hívva felpukkadjanak*. Meggömbült derékkal hajlonganak a Nap előtt és *nagy zajt csapnak* cintányéiraikkal, hogy minél több sugár essék rájuk. —

Vezérek. Vezetők.

A legritkább eset a történelemben, hogy egy *nemzet megváltó munkáját azok végezzék be, akik azt megindították*. Rendszerint a hívatott *vezér* is csak messziről tekinthet be a tejjel és mézzel folyó Kánaánba, a bőség földjére, ahol majd jólét és nyugalom fogja föl váltani egykor a homoksvatagnak nélkülözéseit és nyomorúságait. Az ígéret földjére a zsidók közül is már csak az *új nemzedék* tehetette be a lábát. *Még a próféta is kidőlt soraikból. —*

Az Istentől küldött igazi *vezér a köznapi élet mélységeiben is isteni titkokat lát* Az élet rejtélyét betűzi ki onnan, ahol a közönséges szemek csak semmitmondó, jelentéktelen külsőségeket látnak meg. —

Minden *vezérletek felelős* a reábízott lelkek fejlődéséért. Egymásba kapcsolódva erősítik kölcsönösen egymást. Ha pedig a *vezér elbukott, vele bukik az a csoport is*, amely önként csatlakozott hozzá, mert ők is felelősek azért, hogy csak ilyen *gyenge vezetőt* tudtak maguknak kiválasztani. —

A külső világnak csak az lehet hívatott ura és vezére, aki már parancsolni tud saját benső világának. —

Üssük csak fel a világtörténelmet. Minden éleszemű ember rögtön látni fogja, hogy nem volt még olyan korszak, amelyben ne jelentkezett volna egy-egy alkalmas vezető, aki korára és környezetére általános nemsítő hatást nem tudott volna gyakorolni, de szenvednek is, mert küzdenek és meghalnak, többnyire félreértve, előítéletes koruk lekicsinylése és üldözése között. Eltemetjük őket, mint a többi közönséges halandókat. Néha szép gyászbeszédet is mondanak felettük. Nagy sajnálkozással búcsúztatják el őket azok, akik életükben okét agyonverték. Elmondják, hogy sötétebb lett a föld, mert ismét kialudt egy égi szikra. — Vakok vezetői! Hogyha egy lélek tüzet hozott magával az égből, az nem alszik ki többé, sőt terjed és gyújtogat! A sírüreg homályában csak a testi élet fáklyája lobban ki. A lelki fényt a sír se tudja kioltani. Ezért mondta az Úr Krisztus: — Tüzet jöttem hozni az égből és azt akarom, hogy égjen! —

Mikor egy nemzet életereje megtörik és összeomlik körülötünk minden, akkor a romok alól kell előkaparni mindent, ami még menthető. Ilyenkor a csüggedés átcsap az önkívületbe s aid mint vezető ilyenkor először nyúl a vérző sebekhez, hogy bekötözze és megkezdje a gyógyítást, azon fog először keresztülgázolni a fékevesztett kétségbeesés. Elveszti a fejét mindenki; aki pedig odaáll a kormányrúdhhoz, hogy a vihartölcsérből a süllyedező hajót kivezesse, az legyen elkészülve minden gyalázatra, mert őt fogják felelőssé tenni a pusztulásért. —

A népvezérlő Mózesek csak az irányt mutatják meg nemzetüknek, mert az ígéret földjére lábukat már be nem tehetik. De a kijelölt irányt egy nemzet követheti, vagy elvetheti: attól függ, van-e a fajban hiterő és életképesség? Ha van, akkor megfogamzik az ágban a beoltott hajtás; ha nincsen, akkor a kiszáradt fában egy új virágzás nem indulhat meg. Így pusztulnak ki az életképtelen fajok, mert kiélték kultúrképző erejüket s így befejezték történelmi szerepüket, az egyetemes emberi haladásnak nem szárnyai többé, hanem bilincsei. —

A fejlődésben a kiválás elve érvényesül. Miután a fejletlenebb minőségek emelik magukhoz mindig az alacsonyabb vonalakat, csak az lehet hívatott vezér, aki legalább is egy fej-

jel kimagaslik a vezetett tömegeből. Hazugság tehát a természet törvénye ellen, valahányszor a *képesség hiányát egy üres nébvel* akarják pótolni. A fejlődésben mindig egy jobb elemnek kell érvényesülni, mert *a tömeg nem magától emelkedik, ha, nem vezetőkre szorul, Istentől küldött vezérekre.* —

Minden életnek kettős célja és kötelessége van. Az első a saját helyünknek a megkeresése; a második a gyengébbeknek a helyükre segítése. Azért, amíg valakinek a szívében vágyak, vagyis zavarok vannak, *ne iparkodjék vezetni senkit.* Teljesen elég, *ha a maga ügyeit* rendezzi. Az ilyen lelek még nem érett és hivatott a cselekvésre. Ha pedig mégis megkísérli, az Úr szava szerint: — *vak vezet a világtalant!* — rendesen eltévednek és sötét verembe esnek és ez nagy baj, mert a *sötétségben ritkán látni új vezetőt*, aki onnan kiemelhetné és útbagazíthatná őket. —

Ha már nyugalom és biztosság van is egy *lélekben*, még azért ne higgye, hogy *erős* is. *Erős csak az a kevés, aki tökéle* lesen szeret.* Ezért ne merje népek sorsát vállalni és vezetni, aki *csak nagyon okos*, hanem csak az, aki már *nagyon szeret* *Az értelem* csakhamar elfárad és kimerül. *Csupán a szeretetből* fakad és buzog *erő* az elhasznált réginek a pótlására. —

Oh! Az emberiségnek mindig szüksége volt egy-egy *vezető* alakra, aki valamely *szent eszmének a zászlóját* a kezébe ragadta s bátran vitte lépésről-lépésre mindig magasabbra, — ha kellett *egész a Golgotháig.* —

Sohase lehet *jó vezető*, aki *az utat* és annak természetét teljesen nem ismeri. De a jó vezetőnek még ezenkívül ismernie kell *utasainak a természetét* is: azoknak erejét, ízlését, reményeit, vágyait és mindenkor ezeknek a mérlegelésével kell vezetni őket, mert csak így teljesítheti helyesen vezetői feladatát. *Nem vezethet öntudatosan az*, aki a vezetettek természetével nem számol és ehhez bölcsen nem alkalmazkodik. E nélkül nincs helyes vezetés. *Ugyanígy a vezetettek* sem emelkedhetnek öntudatosan, ha vezetőjükben nem látják meg a következetes rendszerességet, vagyis az *öntudatos vezetést.* *Szeretném ezt minden szülőnek a lelkére kötni*, hogy gyermekeik vezetésében legyenek mindenkor szigorúan *következetesek*, ha őket helyesen nevelni akarják! —

Kiváló emberek.

Ah! a tömeg önmagától sohasem volt képes cselekedni. Mindig egy magasabb kultúrhatásra volt szüksége; kiválasztott lelkekre, akik új eszméket, új igazságokat hoztak magukkal a földre, amelyekkel a nyers tömeget is megtermékenyítették. Ezeket az eszméket és igazságokat a kiválasztott lángelmék nem a világtól kapták, hanem ők adták a világnak! —

Mihelyt egy kiváló ember alakja gyökeret vert a nemzet szívében, nem mosódik el többé soha a századok homályában. Mint ahogy az évszázados tölgyet körülfolyja a folyondár s virul rajta még akkor is, mikor az az izmos fa porladozik, mint ahogy a távozó napnyugtával növekszik az árnyék, úgy lesz árnyéka mindig nagyobbá, s minden új század csak nőni látja az alakját. —

Útmutatók.

Minden kiválasztott lélek égi hivatást hoz le magával, hogy egy új műveltség rétegével vonja be az eszményiség után szomjúhozó szíveket és megtermékenyítse a világot jószággal, igazsággal, szeretettel és szabadsággal. Ők a történelmi fejlődésnek az útmutatói. Kinyújtott karjaikkal évezredek irányát mutatják. —

Úttörők.

Mindig az volt az úttörők sorsa, hogy a saját kortársaik őket nem tudták megérteni és csak az utódok szedték össze szétszórt csontjaikat azoknak az önfeláldozó vértanúknak, akiket az utódok atyái még agyonverték. —

Nincs olyan úttörő zseni, aki földi életében keresztül ne ment volna a szenvedések golgotáján. Először jön a kereszt. Azután a feltámadás. Akinek az életében a fájdalom még nem tette a fejére töviskoronáját, az nem is volt hivatásos úttörő. —

Minden úttörő véresre sebzi a lábait. Göröngyös, sziklás talajon kell új ösvényeket kitaposni a kiválasztottaknak; a szabadsághősöknek és a népvezéreknek. Egyedül és elhagyatva küzdenek az egész környezetükkel szemben. Nyomukban legfőbb egy-két lelkes tanítvány halad, akik már átérzik az

új eszmék megváltó erejét és a bennük rejlő magasabb igazságokat — így lesz a *szűk ösvényhői* idővel *széles országút*, amelyen később már négylovas hintókban utazhatnak az utódok. Talán eszükbe se jut, hogy itt valaha azok jártak, akik ostorcsapások alatt roskadoztak ... *Minden népfajra* alkalmazható, amit egykor *Jézus* a zsidóság szemére vetett: Ti megölitek a prófétáitokat! Ezt látjuk állandóan megismétlődni az emberiség fejlődéstörténetében is. Azokat a lépcsőket, amelyeken az emberiség emelkedett, még eddig mindig *besározták*. -

Azok az elmék, akik az értelmi, vagy erkölcsi haladás *csúcspontján* lobogtatják a világtestvériség zászlóját — ezek a *mai úttörők*. *Érzik a jövőt*. — *A Nap is, mikor felkel legelőször a csúcsokat ragyogja be*. —

A v i l á g j ó t t e v ő i.

Kezdve a Legnagyobbától, akinek szent nevére minden térd meghajoljon Égben, földön és föld alatt le egészen a legkisebb erkölcs-reformerig, akik valamely alakban résztvettek az *Úr megváltó munkájában*, mindmegannyian csak *fájdalmas szenvedések vajúdásaiban tudták újraszülni a világot*. Találón mondja erre *Anatole France*: — Nem azok a *világ igazi jóttevői*, akik aranyos trónusokon ülnek és kitartott szolgák legyezetése mellett taposnak milliókon, hanem akik a szegényoszlophoz kötve, boldogan tűrik, hogy *egy-egy igazságért a szemükbe köpjének*. —

N a g y t e t t e k.

Nincs olyan *nagy tett*, vagy alkotás, amelyet valaha az önzés, a tagadás, vagy a kétely tudott volna létrehozni. Csak azok az igazi nagyságok, akik keblükben *hittel* és az önfeláldozásig elmenő *önzetlenség* fognak munkához. *Hitetlen nemzetek mindig hanyatlanak*. Az Istentől elfordulok letérnek lassanként az igazság ösvényéről és a nemzeti élet minden megnyilvánulását a *hazugság* mételyezi meg. De letérnek a *szerelem* ösvényéről is és erőt vesz rajtuk az a *gyűlölködés* és sorvasztó önzés, amely bomlasztó erő; nemzetre, társadalomra egyaránt. —

Magvetők.

Minden igehirdető a magvetőhöz hasonlít Hiába hinti a legtisztább magot a földbe, ha az gazos és nincs megművelve. Ha idejében meg nem puhítja a vetést az a harmat és napsugár, amely *csak onnan felülről jöhet* — akkor nem lesz termés, nem lesz aratás. —

A magvető az Isten; a szántóföld a mi lelkünk. Ezt a földet az Isten fölszántja, hogy megpuhítsa és a beléje vetett *magnak*, vagyis az Isten Igéjének befogadására és fölnevelésére alkalmassá tegye. Ha az *a föld durva* és göröngyös, a kemény, durva göröngyöket *összetöri* a fájdalommal és a szívünkre mért szenvedéseknek csákányütéseivel. *Ha gazos, megboronálja* a megpróbáltatásoknak hegyes, százágú boronájával. *Ha száraz,* megöntözi a kegyelem harmatával. *Ha nedves,* felszikkasztja az isteni szeretetnek napsugarával. Oh! az az égi Szántóvető állandóan dolgozik a mi parlagos lelkünkön! Az ő szerelme a föld! Ragaszkodik minden talpalatnyi földhöz, mert *ebben ver csírát a menyország búzája: az örök Élet!* Ezt a teremtő munkát, amely az anyagtestben isteni magokat nevel, csodálkozva nézik az ég angyalai s azt hiszem, csak azért imádkoznak, hogy minél jobban bokrosodjék *a földön az Isten vetése.* —

A magvető az Isten; a szántóföld a mi lelkünk. Csakhogy nem minden mag fejlődik ki bennünk kívánatosan. *Sok a szikes, homokos talaj,* amelyben nem tud gyökeret verni az Isten igéje. Hiába fáradozik a Szántóvető. Munkáját haszontalan földre pazarolta. Belehinti a magot, de a föld kiöli, elpusztítja. A Szántóvetőnek minden igyekezete kárba vész és nem telik öröme az *ő terméketlen földjében;* acélos búzaszem helyett csak *tövisé és bojtortánt* terem. Ez a termés nem a menyország csűrébe való; nincs nemes magja. Silány gaz, paraj és dudva az egész; megérdemli, hogy¹ csomókba kötéssék és a tűzre vettessék. —

Hiába vetek én magot a sziklára, az nem fog ott kikelni! *Hiába dobok én tűzcsóvát a tengerbe,* az nem fog lángborolni. *Még az izgatás is csak ott lehet veszedelmes, ahol az a szó tüzet fog* és az az elhintett mag termőképes talajba hull. —

Nagy lelkek.

A nagy lelkek már földi életükben belépnek a halhatatlanság csarnokába, Valaha az emberiség sorsát sirjaikból fogják igazítani. Koruk megkövezte őket, de a jövődjő majd oltárra emeli. Hogyha ilyen önfeláldozó lelkek nem akadnának, megállana az evolúció. Ők a vezető csillagaink a tengervész sötétségben. Ők irányítják biztos révbe az emberiség tévelygő hajóseit. Hiába ostromolják a világító-tornyokat a zúgó hullámok. Vezérfényüket ott fönn ki nem olthatják. Ragyognak és irányítanak! Vezetik a tévelygő világot a nyugodt kikötőbe: — A krisztusi békés civilizációba! —

Vajjon kik járnak Krisztus útján? Azok, akiknek lelki világa egy-egy külön világ. Vajjon kik voltak vezérelkek? Elsősorban a nagy vallásalapítók, a szentek, a próféták, a mahatmák, a zsenik és a lángelmék, akik korukhoz és fajukhoz alkalmazkodva, embertestvéreiknek egy-egy csoportját hozták közelebb a krisztusi igazságokhoz és ezzel öntudatlanul is az Úr útját egyengették. Nemcsak Szent Ágoston, Szent Benedek, Szent Domonkos, a nagy Assisi, vagy Loyola szent Ignác vitték előre az erkölcsi tisztulást, hanem a reformáció hősei is, bár más úton, de velük együtt dolgoztak Isten Országáért. Hiszem, hogy Erasmus, Melanchton, Luther és az ő Krisztust szerető többi társaik is jóhiszeműleg, őszinte szívvel keresték az evangélium szűk ösvényét, amely az erkölcsi élet magaslatára vezet. Jót akartak és eszközök voltak az Úr Jézus Kezében ők is. Ezek a magasabb szellemek, ezek a nagy lelkek már többé nem hit által tudnak, hanem világos szemlélet által, mert fenmagukban hordozzák Istent. Mindegyik egy-egy Christoforus! Krisztust-hordozó! Lelkük a legtisztább szentély, ahol állandó jelenlétben lakozik a Szentszellem, ők már a legmagasabb Szellemvilágnak a megtestesülései, akik lángoló szeretettel nem határok között szeretnek többé; — nem egyeseket, hanem nemzedékeket ölelnek át szeretetükkel. A föld fölött várnak természetüknek és lelki képességüknek megfelelő tdőkre, hogy testet ölthessenek. S mivel már szellem-állapotukban is tevékenyek, a hely, amelyet átfognak és szellemerejükkel betöltenek, már születésük előtt is előre megtisztul és finomodik. Közeledik egymáshoz a talaj és a magvető, a föld és a meny. S amikor a földről felszáll az első bűnbánattal teljes sóhaj az ég felé, akkor testet ölt egy-egy ilyen

nagy lélek, azon lelkek csoportjával egyetemben, akik hozzá a legközelebb állanak és az ő méltó kíséretét képezik. —

A *lelki nagyság* egyetlen mértéke, hogy földi életében ki-kimínő magas fokán állott a *szenvedések hierarchiájában*? —

Új igazságok hordozói.

Milyen megindító, amikor *Crookes*, ez a korszakos tekintély kijelenti, hogy fizikai kutatásaiban váratlan sikerekre mindenkor az vezette, hogy elfogulatlanul tudta vizsgálni a tümenényeket. *Lehorgonyozta az előítéleteit és értelmét készséggel alázta meg egy-egy új igazság előtt*. Ez a nagy fizikus nem utasította vissza a *metapszichikai* problémákat sem és oly eredményekre jutott, amelyek egy új világnézet csiráit hordják magukban. *Hány kis epigon áll vele szemben, akik saját eszüket tekintik a világegyetem hiteles mérő pálcájának?* Komolyan hiszik, hogy a nagy mindenségben *csak az létezhetik és minden csak úgy létezhetik, hogy az ő eszük fiókjaiban* el van raktározva. — Az ilyen kaliberű elmék gúnyolták ki egykor *Galvanit* is, mikor a rugdalódzó kis békacombban felfedezte a villamosságot, amivel új korszakot teremtett. Elnevezték a *békekák táncmesterének*. — Emlékezzünk csak vissza, amikor *Edison fonográfját* a francia akadémia egyik nyílt ülésén bemutatták, az egyik akadémikus tiltakozott, hogy egy *hasbeszélő* a testületet csúffá tegye. *Magam is világosan emlékszem, hogy amikor Amerikából* visszatértem és a háztetőkre kifeszített sodronyokról beszéltem, amelyek minden lakásba bevezetik a *rádió-hangversenyeket*, a templomi szónoklatokat és a nyilvános felolvasásokat, akkor *gyanúsán néztek rám, vagy pedig egyszerűen kinevettek*. — így vagyunk most a *metapszichikai kutatások* legújabb csodáival. Mosolyognak és nem hiszik, Különös észjárás. Soha még ilyen kísérleteket nem is láttak, vele komolyan nem is foglalkoztak, de azért mégis pozitív bizonyossággal ítélnék felette. —

Nevelés.

Nevelés. — Lelki nevelés. — Gyermeknevelés. — Modern nevelés.
— Falanszter.

Nevelés.

A századok emelkedésének nagy lépcsőit is besározza a *türelmetlenség*. Nem akarjuk meglátni egy *Hermesben*, *Krishnában*, *Buddhában*, *Confuceban*, *Laotsében*, *Zoroaszterben*, *Mózesben*, *Mohamedben* a krisztusi megváltás vezérkarát. Az örök Igének a munkatársait, az emberiség legnagyobb jóltevőit, akik „*lelkeket neveltek*” és az elvadult embercsordát erkölcsi törvényekkel fékeztek. —

A *gazt*, a *parajt irtani kell* és nem átültetni a saját kertünkbe. Az értelmesebb felnőtt testvérnek kell *nevelni* a tudatlan ifjabb testvért és nem a tudatlannak az okosabbat. Ezért *az erősebb emelje a gyengébbet*, mert a gyenge őt nem emelheti, csak lehúzni tudja. Ő kell, hogy *nevelje* és adjon példát neki, hogyan tudja egy nemes és érett lélek türelemmel elviselni a gyenge jellemnek még a *neveletlenségét* is. —

Csak az a *nevelés*, amely hamis szempontokat ültet a fogékony gyermeki élekbe és nem az élet természetes képét tárja szeme elé, hanem a szuronyok hatalmával föntartott hamis társadalmi rendet, — csak ez lehet egyedül oka a *hiperlojális szolgálalkúságnak*. —

Lelki nevelés.

A jövő gyermekeit, a második ezredév után, amelyben kezdődni fog Krisztus békéjének és uralkodásának az Országá a földön, amely mindenütt a befogadott és elismert Messiásnak az Országá lesz, már másképpen fogják tanítani egykor. És amikor az a gyermek a megsejtett titkok csodálkozásával először emeli majd fel kérdő tekintetét a napfényes vagy csillagsugaras égboltozatra, akkor arra fogják tanítani őt: — *A te lelked legnemesebb része, valamint az enyém is mindnyájunk lelkének az Érzése*, vagyis a legszebb és legerősebb tulajdonsága, *ott fenn van a magasságokban, a te Istenatyádnál! Oda figyelj tehát szüntelenül*, mert a mi *lelkünk* onnan szól hozzánk

és ennek a hangját néha egy tisztultabb megérzés még az elméjében is hallhatja. Eme kedves és egyszerű *tanítással* a teljes igazságot fogják kimondani a gyermeknek, mert *a szabad lélek valóban szabad.* —

Gyermekevelés.

Mint ahogy Kínában a szegény lánygyermeknek lábát fapálcákkal összepréselik és így mesterségesen elnyomorítják, úgy szorítják présbe az Isten után való sóvárgást is *a mai neveléssel a gyermek szívében.* Nem csoda, hogy *lelki nyomorékokká nevelik* őket. Azt a tiszta érzést, amit lelkükben magukkal hoznak a földre, üres jelszavakkal homályosítja el bennük a *modern iskola* és sem Istent, sem embert szolgálni nem akarnak. Tengődnek, mint vízparton a rothadó fák. —

Neveljétek gyermekeiteket így, hogy vigyék magatokkal minél többet ki *a szabadba* és éreztessék meg velük az *élet tiszta örömeit.* Nagyobb kincset nem adhattok nekik. Az iskolákban pedig minden tavasszal legalább egy-két napot a *fák és a virágok* ünneplésére kellene szentelni. *Nem magyarázatni, hanem mesélni kell nekik a virágok életéről* és megértetni velük, hogy a *természetben az ember* (— igaz, hogy az *emberben viszont a természet* —) *okozza,* a legnagyobb zavart. Pedig a föld két legszebb valósága a természet nélküli *szűz ember* és az embertől még érintetlen *szűz természet.* —

Az igazi lét nekünk megismerhetetlen. Minden titok. A *gyermek* érzi is ezt, mert telve van hajlammal minden titokzatos iránt; boldog, ha *mesélnek neki valami szép titokzatosat.* Ezt a természetes hajlamot nem volna szabad *kényszer-tanítással* elfojtani benne, sőt ki kellene fejleszteni, hogy amit meg nem ért, az még *neki* nincs meg. Így azután a gyermek testi fejlődésének ideje alatt szervi megerőltetés nélkül maradhatna bizonyos öntudatnál a *lélek.* —

A *nevelés* művészete elsősorban a gyermekhez való alkalmazkodásban áll. Képességeinek helyes felismerésében és érdeklődésének az ébrentartásában. Ahol egy gyermek a *tanulásban kifárad,* unatkozik és ez teherként nehezedik rá, ott mindig a *tanítás módszerében van a hiba.* A gyermeknél a *játék a komoly munka; a komoly munka pedig az ő szemében csak játék.* —

M o d e m   n e v e l é s .

A modem nevelés mindent elkövet, hogy a gyermekek szívéből a természetfölöttit, az *Isten eszméjét kitépje*. S midőn vallástalan és léha szívvel az a megmérgezett ifjú vagy leány belép később a társadalomba, mi történik vele? *Látja a magánéletben a bűnt*, amit- az illem külső formáinak rongyaival tarkatnak el; látja, hogy a nyilvános életben az *erényt és a becsületet kigúnyolják*, vagy üres külszínnel helyettesítik. A *férfijellem* helyébe lép *a szolgaság* és az *Isten képére teremtett ember a porban csúszik* a hatalmasok kegyéért és mosolyáért. *A ravaszság* társadalmi erény, a *szemérem és a becsület* árucikk, amelyet a kelendőség mérve szabályoz csupán. *Egyedüli eszmény a siker; a vallás és az erény pedig üres, ostoba fogalmak*, amelyeken régen átgázolt már a modern kor szelleme. — Csoda-e, ha ily tapasztalatok után a szív ideális hajlamai kivesznek és vele együtt kipusztulnak a lélek vallásos érzelmei is? Azokból az ifjú szívekből ki fog halni minden magasabb érzelem s *mint a szárnyaszegett madár, bele fog bukni a porba, a sárba, a vérbe!* —

F a l a n s z t e r .

Milyen világosan meglátta *Madách* zsenije és sugalmazottsága, hogy a *falanszter megöli az egyéniséget* és letöri az emelkedés szárnyát, a szabad versenyt. *Csordává teszi az emberiséget*, ahol egyetlen cél lá tesz az állati ösztönök kielégítése. *Platót* borsón térdepeltetik, mert szórakozott és álmodozó, *Michel Angelot* pedig megbüntetik, mert minden áron mintázni akar és nincs kedve mindig csak széklábakat faragni. —

Ö n é r z e t .

Önérzet. — Önismeret. — Önbizalom. — öntudat. — öntudatos élet. — Kevélység. — Góg. — Értelmi góg.

Ö n é r z e t .

Jobb szegényül *önérettel egyenesen állni*, mint jómódban mások előtt *meggörbülni*. —

Ön ismeret.

Egy napi alázatos *önismeret* ha megannyi keserűségünkbe és szenvedésünkbe kerül is, nagyobb kegyelme az Úrnak, mint soknapi elmerül és a külső imában! —

A szerénységtelenség az önismeretnek és a belátásnak a hiánya. —

Az igazi vallásosság csak a büntudatból való felébredés után nyilatkozik meg bennünk: a töredelmes bűnbánatban és a javulásra való készségben. Ekkor jutunk tiszta *önismeretre*. Amíg nincs helyes önismeretünk, addig az Istenhez való viszonyunkat se tudjuk tisztán felismerni. —

Nagy emberi gyengeség, hogy a *magunk* hibáira mindig találunk mentséget, a *másokét* pedig könyörtelenül elítéljük. Ne keressünk mi gyengeségeink mentségére bűnbakot másban, mert amíg *önmagunk teljes megismeréséig* el nem jutotunk, addig *még* mindig bukdácsolunk és bizony nem emelkedünk rendszeresen. —

Az *önismeret* vezethet az Isten megismeréséhez is. Aki a *végtelenséget önmagában* érzi meg, az már az *igazság* vonalába emelkedett; aki pedig a *végtelenséget egy más személyben* érzi meg, az a *szeretet* vonalában él. —

Önbizalom.

A nagy ember azt cselekszi, amit érez és érzi is azt, amit cselekszik. *Mindig* őszinte, mindig egyenes és nem komédiázik. Erejébe vetett *önbizalma*, határtalan *akarata* megmozdíthatatlan és amit jónak lát, azt *cselekedni* is fogja. —

Az önbizalom *Mózes* csodatevő vesszője, amelynek érintésére a sziklából is friss források fakadnak. Mikor az egész világ csüggedező, akkor lesz a *bátor férfi* bizakodó és amikor már minden elveszettnek látszik, ő még akkor is kész egy eszméért az életét kockáztatni. —

Az *önbizalom* férfias erény, az *önhittség* asszonyias hiúság. —

Öntudat.

Ma még csak egyes lelkek mozognak; ezek se határozott irányban. Nem kitartó céltudatossággal, inkább ösztönszerű nyugtalansággal. Mikor jön már el az az idő, amikor lelki *öntudatra* fog ébredni az egész emberiség és egyszerre fog megmozdulni kitartó öntudatossággal a nagy tömeg is? —

Sokszor elnéztem a tenger zajgásánál, hogyan áramlanak dagály idejében a sziklás partok felé a hullámok. Tolja őket a tenger és odacsapja a parthoz, ahol szétloccsannak és sűrű ködtömeggé porlanak. Ilyenkor mindig az volt az érzésem, *hogya a dagály egykor engem is a part felé sodor és ott fogok szétporladni*, akkor ne a hullám közepén essem szét cseppekre, hanem a *taraj élén* pusztuljak el és én mutassam az utat a nyomomba hömpölygő hullámoknak! —

Milyen nagy kegyelme az Istennek, hogy tetetöltésünk után mibennünk a tökéletesebb túlvilági életnek *öntudata* elhomályosult. Könnyebben viselhetjük földi szenvedéseinket, mert nem *emlékezünk* vissza fensőbb életvonalunkra, amelyből kiléptünk. *Dante* is azt mondja: — Nincs nagyobb fájdalom, mint visszaemlékezni a nyomor napjaiban a boldog időkre! —

A vadállatok erősebbek az állatszélidítőnél és mégis ez a hatalmasabb. A szemeivel igazgatja őket, mert az állatvilágra a legnagyobb fegyelmező a földön az *emberi tekintet*. Vájjon miért? Mert az Erő abban az emberben már *öntudatossá* vált, a vadállatban pedig még nem. Az eke mellett egy kis ostoros gyermek egy-egy füttyszóval négy ökröt terelget, mert az igavonó barmoknak az ereje csak ennek a *béresfiúnak az öntudatosságában lesz hatalommá*. —

Mikor a *halál küszöbéhez* értünk és kinyílik előttünk az ajtó, hogy átlépjünk egy más világba, akkor lecsúszik szemünkről az anyagfátyol és *kezdünk tisztán látni*. Ekkor ismerjük meg tulajdonképpen önmagunkat. Földi küldetésünk céljait és feladatait. Ez a világosság szívünk mélységéből sugárzik föl és tisztult alakban látjuk, miért születünk és miért kell meghalunk? Egy átfogó pillantással megmérjük életünk egész értékét és megérezzük, mire vállalkoztunk tetet-öltésünk pillanatában és ebből mennyit töltöttünk be? *Tulajdonképpen csak ekkor juthatunk el igazán az élet értelmének a tiszta öntudatához*. —

Öntudatos élet.

A földön egyedül az embernek van teljes *érzéki szabadsága*. Minden állatnak a nemi élete bizonyos időszakhoz van kötve. Csak az ember a kivétel. Vájjon miért? Mert az állatnak nincs *öntudatos élete* és így nem lehet szabad akarata se, amivel nemi ösztönét mérsékelhetné és szabályozhatná. Csakhamar elpusztítaná vele önmagát. Ellenben az *öntudatos és szabad embernek az érzéki szabadsága is korlátlan*. *Értelmével és akaratával kell uralkodnia* állati ösztönei fölött. És ha nem? Tant pisi Annál rosszabb rája nézve, mert cselekvési szabadságánál fogva *felelős a következményekért*. Sőt, ha neki úgy tetszik, el is pusztíthatja vele önmagát. —

Kevélység.

A *kevélység* megkeményít; a keménység pedig *nem hajlik, hanem törik*. —

Mikor az emberi *kevélység* a saját erejében elbizakodva *Isten nélkül* akar dicsőségeket keresni, akkor az emberek összezavarodnak, *nem értik meg egymást és fegyverrel ölik halomra egymást*. Ez nem alkotó, hanem romboló munka. Nem Krisztusnak, hanem a pokolnak szelleme

Magunkról tudjuk, hogy *egy-egy betegség*, vagy egy-egy ránk szakadt testi vagy lelki nyomorúság mennyire *összetörte a mi kevélységünket*. Térden csúszunk egy-egy betegágy előtt, hogy visszakönyörögjünk egy életet, amely nekünk olyan kéidLves. A sziklához *láncolt Prométheusz is* csak akkor emelte fel kérő tekintetét az égre, mikor átértett tehetetlenségében lecsapott reá a saskeselyű és nyitott oldalsebén keresztül a máját kezdte tépni. —

Mihelyt egy lélek nem egyenletes, vagyis nem engedelmes és nem alázas, akkor felülkerekedik benne a kitörő *kevélység* és ez kipusztítja a lelki meleget, vagyis a *szeretetet*. Kezd durvulni, vagyis elanyagiasodni. —

A *kevélység mindig lelki keménység*, érzéshiány! Ezért nem tud a kevély lélek bekapcsolódni a legtisztább erőérzésbe se, az isteni élet legtokéletesebb tulajdonságába. A *kevélység elszigeteli tőlünk az Istenérzést, mint ahogy az íveg is elszigeteli a villamos áramot*. —

Gög.

Mikor a *corsikai kis hadnagy* fölkapaszkodott a császári trónba, maga tette fejére a templomban a *koronát*. Megismételte ugyanezt *Milanóban*, mikor a lombard vaskoronát kivette a pap kezéből és a tömeg felé visszafordulván *büszkén* kiáltotta bele a világba: *Dio mi la dona, vai chi me la tocca!* Az Isten adta nekem, jaj annak, aki hozzányúl! Hát biz azt *mégis csak „eltokkázták” tőle!* — Ugyanígy *alázta* meg őt az Isten, mikor *Fontainebleaaban* egy beteg öreg pápát foglyává tett. Ezért a pápa egyházi kiközösítés alá vetette. A hatalmában elbizakodott császár *gögösen* vetette oda: — A pápai átokra nem fognak katonáim kezéből kihullanak a fegyverek. — *És bizony kihulltak!* Borodionál, az orosz fagyban! —

Az isteni erő még az emberi gögöt és felfuvalkodottságot is csak „láthatatlan semmiségekkel” alázza meg. Egy parányi mikrobával a sírba dönti és egy vékony véredény felrepedésérvei *nagyon csöndes emberekké tesz bennünket egyszerre.* Ránk lehel az Úr és mi összezsugorodunk és eltűnünk, mint a köd-beli fantomok, amelyekbe egy szellő belecsap. —

Minden kevélység a szívnek megkövesedése. S minél ke* ményebb lesz bennünk az a kő, *annál több robbantó anyag kell hozzá.* Az emberi gögöt tehát csakis a *szenvedések tudják megtörni* és megalázni. —

Értelmi gög.

A mi legnagyobb ellenségünk az *értelmi gög.* Ez szüli satnya magzatát: a *kételyt*, amely kikezdi hiterőnket és akkor már nem állunk többé sziklaszilárd alapon, hanem ingadozunk. Nem nézünk többé a kitűzött célpontra, hanem vissz-vissza tekintgetünk az eke mellől, mert az Úr erejébe vetett hitünk és bizalmunk már meggyengült. Irtsuk ki tehát szívünkéből legelőször is a kételynek minden gyökérszálát: *az értelmi kevélységet*, mert higyjétek el édes testvéreim, nincs nekünk ennél nagyobb ellenségünk. Ez az igazi *Antikrisztusnak.* Az Óskaján, aki a szent könyv szerint: — Hazug volt kezdettől fogva! —

Önzés-Önzetlenség.

Önérdék. — öncél. — önzetlenség. — Önmegtagadás. — Önlegyőzés.

Önérdék.

Vannak a fajok életében *terméketlen korszakok*, amikor semmiféle eszmény nem nő és nem virágzik többé. Az ilyen meddőség mindig visszaesés! Ilyenkor hervad minden nemes fajbéli kvalitás. Nincsenek közérények, mert az *önzés* és a haszonlesés szempontja emelkedik felül. *Kipusztul a közszellemből az idealizmus* és vele süllyed mindaz, ami erkölcsileg becses és nemes: a fajbüszkeség, a nemzeti önérzet, a társadalmi *önzetlenség*, mert a közérények fölött az *önérdék* uralkodik. -

Senki se dolgozik önzetlenül másért, *csak magáért*. Ordít belőlünk az „Én” és a vad, önző tusakodásban *harapdálják az emberek egymást, mint a hordóban összezsúfolt viperek*. —

Az emberi *önzés* és kényelemszeretet leginkább a tartós együttlétben és utazásban nyilatkozik meg. Ritka dolog az, hogy a legjobb viszonyban élő emberek is *egy együttesen megtett hosszú útban* nem unják meg egymást. *Még a legjobb úttársak is össze szoktak zördülni*. —

A levegőt és a vizet még hajlandók megosztani testvéreikkel az emberek, mert ezeket nem tudják beleszorítani magtáraikba. *De a kenyérmagot már nem*. Ezt *kapzsi módon* már csak maguknak akarják *összeharácsolni*. Még pedig nemcsak annyit, amennyire szükségük van, hanem amennyit fölöslegül éhező testvéreik szájától csak elvonhatnak. *Milliók éheznek** Nem azért, mert nincs kenyér, hanem mert több van, mint ami eladható! —

Nem az önzés ékesíti fel a népek évkönyveit szentekkel és hősökkel. A világtörténelem dicsőséges fénykitörései, a nemes és magasztos cselekedetekben kisugárzásai *nem az önzésből*, hanem a lelki jóságból fakadnak. —

Öncél.

Az emberi gyarlóságnak az egyik legnagyobb *tévedése*, egyéni szabadságának az átérzésében magát *öncélú* lény-

nek hisz. Minden egyén *egy-egy külön központnak tartja magát*. El tudja magát képzelni az egész világ nélkül, de *a világol önmaga nélkül nem*. Elhiszi, hogy az Isten az egész világot *csak őérette teremtette*. —

Önzetlenség.

Nézzük a katonát, — ha lelkében nem élne a hazaszeretet eszménye, amelyért *önzetlenül lelkesedik*, bizony azért a hat krajcár napi „lénung”-ért nem áldozná föl életét a háborúban. Ha *az orvosban* nincs meg az emberszeretetnek *önzetlen* idealizmusa, akkor sohasem menne el egy földhözragadt szegénykunyhójába járványok idejében — ingyen. Ez az *önzetlen* önfeláldozás teszi igazi katonává a katonát, igazi pappá a papot, igazi orvossá az orvost, igazi művésszé a művészt — *igazi emberré az embert!* Ezeknek kell a társadalmakat az önző anyagi érdekből erkölcsi alapra emelni és *eszményi célok felé irányítani*. Az ilyen munkához elsősorban önfeláldozó kötelességérzet kell és az anyagi érdekek föltétlen *alárendelése* az eszményi feladatoknak, mert az önzés alapjára állva senki a társadalomra nézve hasznos munkát nem végezhet. —

Az *önzetlenség* az a vékony hártya, amely elválasztja a nemzeti hőst a kalandortól. —

Mindnyájan tapasztalhattuk, hogy hiába bocsátjuk minden erőnket az *öncélnak*, vagyis a rideg önzésnek szolgálatába. Ez nekünk a boldogságot sohasem adhatja meg. Lelki nyugalmat, békét és összhangot szívünkbe csak a *mások javáért* teljesített *önzetlen* munka adhat. —

Önmegtagadás.

Önmegtagadás. Mit értünk e szó alatt? — *Győzedelmeskednünk kell* a kevélységünkön — *alázatossággal*; indulatainkon — *szelidséggel*; a boszúvágyon — *bűnbocsánattal*; a gyűlöleten — *szeretettel*; a szenvedéseken — *türelemmel*; az önzésen — *önfeláldozással*. At kell lépnünk az anyagvilág durva vonalából az eszményiség tisztultabb légkörébe; *szóval az emberállatból — angyalokká kell áttisztulnunk*. —

Ö n l e g y ő z é s .

Az *önlegyzés nem könnyű munka*. Rettenetes küzdelem az önviaszkodás. De viszont biztos eredményekkel jár. Választanunk kell ugyanis az *evangéliumi két út között A széles út és a keskeny ösvény* között. Vagy a földi javakkal élünk közösségben, vagy az Úr Jézussal! *Vagy-vagy! Itt nincs megalkuvás! Az egyikért meg kell tagadnunk a másikat. A mi lemondásunk-nők teljesnek kell lenni.* Semmit, semmit, de semmit sem szabad megtartanunk, ami a lelki fejlődésünknek az akadályá lehetne. Hogyha ezt a drága gyöngyöt megszerezni akarjuk, bizony *el kell érte adnunk mindenünket* Máskülönbem meg nem vehetjük. Nem elég, hogy állandó *harcban álljunk érette önmagunkkal, hanem e küzdelemben győzedelmeskedni is kell önmagunk felett.* Az Úr monda: — Ha tökéletes akarsz lenni, *add el mindenedet*; oszd ki a szegények között és kövess Engem! Az Urat követni pedig annyit jelent, hogy vegyük fel az Ő keresztjét és vigyük fel *önként a saját Golgotánkra.* *Vele kell ott kigúnyoltatnunk, Vele kell szenvednünk, Vele meghalnunk, hogy azután Vele dicsőségesen feltámadhassunk... —*

Ördög.

Ördög. — Kárhozat. — Pokol. — örök pokol. — örök tűz.

Ördög.

Az úgynevezett intelligens elem túlzása abban áll, hogy *megmosolyogja a demonológiát* A legtöbb családban ma már *csak házi használatra* veszik igénybe az *ördögöt* A vásott gyermekeket ijesztgetik vele; a felnőttek ellenben mesének tartják. Viszont a másik szélsőség kiszínezi a középkor fantasztikus agyrémeit és pontosan leírja az *ördögnek* még a külső alakját is. — Mind a két véglet tarthatatlan, bár jól tudom, hogy *amikor középen keresem az igazságot, én is a két szélsőségnek ütközőpontjává leszek.* *Le fognak kicsinyelni hitemért, akik nem hisznek benne és támadni fognak a másik végletből, mert nem úgy hiszek benne, mint ők.* — Rá fogunk lassanként jönni, hogy a *„rossznak soha önélete nem volt és nem is lesz,* mert

a rossz csak a „jónak” a tagadása, árnyéka a fénynek, hiánya a jónak Mihelyt nincs jó, rossz sincs, mert minden tagadás csak *eo_γ* létező valóságra vonatkozhatik. *Csakis azt tagadhat jak meq, ami van és nem azt, ami nincs.* Ezért a jó és a rossz sohasem lényeg, csupán külső alak. Az egyik a *valóság*, a másik a *látszat*; de olyan közvetlenséggel kapcsolódnak egymásba, hogy kiegészítik egymást. *Szemben állnak, de azért összetartoznak. Ha nem léteznék rossz, akkor a jó csak egy természetes kényszerhelyzet volna, amely mindig csupán egyforma lehetőségeket nyújtana. Nem volna se szabadakarat, se érdem, amely a tényeket erkölcsi értékűvé, vagyis jóvá és rosszá teszi.* —

Bízzatok sorsotokat a ti Atyátokra és tegyétek le a holnapot az Ő szent kezébe. Ti csak éljétek a *ma* kötelességeinek s meglátjátok, hogy minden befejezett becsületes munka után egy-egy út nyílik meg, amelyen zökkenés nélkül haladhattok az ismeretien, de nektek egyedül jó végcél felé. *Csak a jövőtől való félelmet irtsátok ki a szívetekből!* Addig mindig, rabjai lesztek az *ördögnek*, akit a világ fejedelmének neveznek s aki ijesztget benneteket, hogy övé az *egész Univerzum* és csak akkor fog néhány ízletes falatot nektek is odavetni, ha leborulva imádjátok őt és félitek az ő uralmát. Tudjátok-e, mit mond erre Carlyle? — Minden a tied lehet, ördög, *de én nem!*

Élénken emlékezem, mikor egy *kisfiút* megkérdeztem: — Miért haragszol te, kisfiam, az *ördög*re? Így felelt: — Mert a cipőmbé virgácsot tett. — A rosszal való sikeres küzdelemre nevelni kell a gyermekeinket és nem szabad a gyűlöletet semmiféle alakjában beleoltani a szíveikbe. —

Mikor az ember szellemét (gondolatait) átadja az ellenáramlatnak, *még mindig nem teljes az ő bukása.* Bevégeztette csak akkor lesz, amikor az ember már *legbensőbb* érzésében, vagyis legmagasztosabb képességében *is elbukik.* Mert amíg *csak gondolatainkat* bírja a Gonosz, addig *még igazi élet nincs benne,* mert csak eme gondolatokkal képes körülhálózni áldozatát. Mihelyt azonban e romlott gondolatokba bekapcsoljuk *lelkünk érzéseit is,* akkor már létrehoztuk rajtunk kívül is a mi *ördögünknek* az élő háromságát: Beleadtuk az *ellenáramlat* testébe a mi *szellemünket* és *érzésünket* amelynek az egysége élő alakká teszi bennünk is az ördögöt. —

Az őseMBER bukásának még lehetett mentsége, mert még

nem volt példaadója; de nincs mentsége a *Krisztus földi élete után bukott embernek, mert az Úr az utolsó bukott angyalt is legyőzte megváltásával* és azóta belőlük *abszolút gonosz* nem él egy sem, mert már ők is tisztulnak, bár a legalacsonyabb vonalú tisztulásban. Azóta a *gonosz ereje állandóan gyöngül a földön* és erősödik folyton a krisztusi áramlat. A *gonoszok* csak pillanatnyi megtestesülések, átmeneti alakok, akik a mi földünk légkörében és életében az embertől, vagy az emberből valók. —

Tolsztoj mondja: Az ördög csalétekkel horgássza az embereket. A tunya lelkekre azonban nem pazarolja a csalétkét; ezek a pusztá horgot is bekapják. —

Az *ördög* ép úgy el tud rejtőzni a szemeink elől, mint amilyen elrejtett titkos Erő az Isten. Csakhogy amíg az utóöbi bennünk *él*, mint szeretet és a szívünkben is megérezhető, addig az ellenáramlat mint általános tagadás csupán anyagtestünk ösztöneiben jelentkezhetik. Így állnak bennünk egymással szemben a lélek és a test, az eszmény és az anyag, az igazság és a hazugság, a szeretet és a gyűlölködés. —

K á r h o z a t .

A *kárhozat* a lélekre nézve nem „hosszmértékkel mérhető gyűjtőtábor” az elbukott gonoszoknak, hanem csak egy érző „*lelkiállapot*”, amelynek a gyötrelmes nyomása alatt vagy *elveszti öntudatát a lélek*, vagy ha már előbb elvesztette, *visszanyeri azt*. A *kárhozat* is szerintem a lélek önkéntes bukásának természetes következménye. De erkölcsi szempontból tekintve még *maga a kárhozat is kegyelmi tényé válhatik* az Isten végtelen jóvoltából, *mert mindenkor a lelkek életének a legsarkosabb fordulópontját képezi*. Sokszor átéltek már földi életünkben mi is a *kárhozat* kínjait és sokszori veszítettük el már öntudatunkat a *kárhozat* szorongatásainak a nyomása alatt és nagyon sokszor *adtunk már hálát* mi is Istennek utólagosan azokért a nehéz pillanatokért, amelyekről később beláttuk, hogy azok a mi lelki javunkra és nyilvános előmenetelünkre voltak! így lesz a *kárhozat* egy *magas nevelő iskola* a végtelenség életében, *ahol nem igen akadnak ismétlők. Ezt az osztályt senki se végzi kétszer!* Ez az a pont, ahol *visszaeső lelket nem találunk* soha. *Ha már egyszer az Úr irgalma kiemelt bennün-*

ket a pokol rabságából, annak kapui se vesznek többé erőt rajtunk! —

A krisztusi megváltás végtelen érdemének egyetlen sebezhető pontja az örök pokol gyötrelmeinek rettenetes gondolatai Csakis az emberi értelem gyarlósága torzította el egy ilyen örökös kínzássá a kiegyenlítő és javító bűnhődésnek az isteni igazságosságát, amely egy emberi botlást örök kárhózzattal sújt! —

Mennyivel megnyugtatóbb az újraszületés tana a szeretet érzéseire, mint a menynek és pokolnak örökre szétválasztó ítélete. Nem látni többé egymást egy egész örökkévalóságon keresztül?! Sőt amíg én a végtelen boldogság üdvözült je vagyok, addig az, akit én Isten után a legjobban szerettem a földön, egy örök és rémséges kínszenvedésnek a kárhózzottja?!... Hát lehetséges, hogy ez a gondolat meg ne zavarná az én boldogságomat is? Vagy a szeretetnek kell a szíveinkből előbb kipusztulni, vagy az Isteni irgalom kezének kell letörölni minden emlékeinket. Hogyan lehetnénk mi boldogok, ha véreinket, barátainkat és embertársainkat egy „örök” gyötrellem szenvedései választanak, el tőlünk!? —

Az Isten az emberiséget nem kárhózzatra, hanem üdvösségre teremtette. Ezért előbb vagy utóbb revideálni keli az „örök kárhózzat” „megérezkített szörnyűségeit”. Jól értsük meg! Nem a büntetés gondolatát kell elvetni, de meg kell tisztítani a kiegyenlítő igazság eszméjét a hozzá tapadt túlzásoktól és rémképektől. —

A boldogság hiánya még csak emberi szenvedés. A kínok és gyötrelmek teljessége ellenben már természetfölötti, mérhetetlen szenvedés. És ennek még mindig van fokozata. A neve kárhózzat, amely egyesíti magában minden jónak a hiányát és minden rossznak az együttes átérzését. Ilyenmü gyötrelmekben csak a legtökéletesebb állapotból a legalacsonyabba lebukott lelkek juthatnak, mert a legteljesebb gyötrelmek átérzésének az elengedhetetlen föltétele, hogy az a lélek valamikor előzetesen átélte legyen a legteljesebb jóérzéseknek a boldogságát is. Csak a legmagasabb csúcscról lehet a legmélyebb fenékre bukni! —

Pokol.

A pokol nincsen helyhez Kötve. Sei ellenkezőleg! Borzalmas szabadságban él. Nyitva van számára a mindenségben valamennyi világtest. Valamint a menyország a lelkekben van, úgy a poklot is a lélek önmagával hordja a legragyogóbb világtestekben is, amelyekbe azonban nem igen törekszik, mert gyötrelmeit ott az elviselhetetlenségig fokozzák. Ezért a pokol maga a gonosz, aki önmagában hordozza a poklot. —

A szentírás szerint a pokolnak is van kapuja. De ha van, akkor nemcsak befelé, hanem kifelé is lehet rajta járni. És ha onnan senki ki nem szabadulhatna, akkor végre a pokolnak nagyobbak kellene lenni, mint a végtelenségnek, mert az élbüköit szerencsétlen lelkek — természetes úton jutnának beléje; de még a jók is — alázatosságból és szeretetük irgalmaságából — követnék őket oda, hogy testvéreik szenvedéseit megosszák és enyhítsék őket. Az Úr Jézust látnánk az örök kínok és szenvedések eme megátkozott helyén a legelső sorban! Nincs az az elveszett bárány, aki után a jó pásztor ne menne és — megvallom, inkább kívánnék Vele együtt lenni a pokolban, mint Nélküle a menyországban. —

Ha a romlottság a pokol tornáca, akkor az elaljasodás a pokolnak a tisztító műhelye. —

Krisztusért és az Ő erkölcsanáért százszor egymásután kész volnék meghalni. De ha őszintén meg kell vallanom, ugyanezt az áldozatot egyes kihegyezett dogmákért, például az „örök” pokolért már nem tudnám megtenni. —

A kemény, gögös világot csak az erőszak tudta igába törni és erkölcsileg fékezni. A fegyver, a kópia és a máglyák tüze, amelyeknek összetételezéséből alkuit ki a kínok kínjainak eszményi alakja: a pokol. —

A középkor nem törődött mással, csak a menyei élet biztosításával és az élet-halálnak feltétlen urai senkitől se féltek mástól, csak az ördögtől és a pokoltól. Egy intő szó még a tenyerükre is odaírta titkos jelben a két nagy M. betűvel: „Memento móri!” Emlékezzél a halálra! Használd ki jól minden percedet, mert egy pillanat dönthet a Te örökkévaló sorod fölött. A jövő bizonytalanságának és, következményeinek félelme óvatosabbá tette az embereket: „Minden perc örök

kárhozattál” sújthat!” Ki tudja, vajjon nem kell-e a következő percben meghalnom és egy véletlen halálos bűn miatt az ítélőbíró „örök” kárhozattál sújts? A *középkorban* fontos szerepe volt a folytonos lelki tisztogatásoknak. Az állandó gyónásoknak, búcsúknak, bűnbocsátó céduláknak, amelyek mindmegannyi *biztosítási kötvények voltak egy esetleges pokoli baleset ellen*. De amilyen szükséges fegyelmező eszköz volt az örök pokol a sötét és durva középkor erkölcsi tisztulásában, *annál nélkülözhetőbb ma*. Nem az, ami régen volt. A hitéletnek nem sarkantyúja, hanem békója. Aláássa a hit tekintélyét, mert tisztultabb érzéseink ma már nem veszik be többé a céltalan, örök szenvedést. Sőt valljuk be nyíltan, *napjainkban a nagy tömeg se hisz már őszintén benne*. Ne zavarjuk tehát össze a halál után ránk váró igazságos és kiegyenlítő bűnhődést a tömegbe bele prédikált „*testi pokolnak*” szörnyűségeivel, az önsanyargatásban elgyengült aszkétáknak beteges vízióival. Művelődésünk színvonala ma már túlrejt ezeken a szörnyű rémségeken. —

Bárminő fogadást tartok, hogyha az utcasarkon száz embert megállítunk és megkérdezzük, hogy *mondja meg őszintén, hisz-e a pokol szörnyű rémképeiben?* A száz emberből legalább is kilencven a szemünk közé fog mosolyogni. Hát ki hiszi, hogy ezek eme kételkedésük miatt mind el fognak kárhozni? —

Ö r ö k p o k o l .

Az örök pokol csupán emberi értelemben „örök”, de nem isteni szempontból, mert csak egy örökkévalóság van: az Isteni Élet. A mi lelkünk élete is csak azért lehet örök, mert a teljes visszatisztulás után mi is *részesei leszünk az isteni Életnek*. A bűnhődés se lehet tehát örök, már csak az i iei vi irgalom szempontjából sem, mert az Isten végtelen jósága akkor emelheti ki a lelket a bűnhődésekből, amikor azt végtelen bölcsesége jónak látja. —

Már *szent Pál* megmondotta: — Mást akar a lélek és mást akar a test. Akaratunknak a *bűnre* való hajlamossága mégis csak enyhítő körülmény lehet *az Isteni igazságszolgáltatás* mérlegében? Hiszen *ma már az emberi bírászkodás is ezen az alapon áll*. Egy korlátolt *véges lény* hogyan viselhetne el *végtelen büntetést?* Minden büntetésnek csak *a javítás* lehet a célja és nem a kegyetlen megtorlás. *Ne torzítsuk el tehát a*

jóságos Isteni szeretetét a végtelenségig fentartott bosszúállássá. —

Sokszor eltűnök, hogyan lehet belenyugodni, hogy amikor egy nemeséletű és alaptermészetében jószívű lélek emberi gyarlóságából „véletlenül” mégis elbukik, az „örökre” fog szenvedni érte! Hát lehetséges-e, hogy egy élet egész tartalmát egy véletlen bukás befolyásolhatná? Tegyük fel, hogy az ilyen szerencsétlen ember az isteni törvény megszegése pillanatában hirtelen meghal. Nincs módja többé azt jóvátenni. Eltekintve attól, hogy a végtelenül tökéletes Istent egy gyarló, tökéletlen, véges lény az én érzésem szerint egyáltalán nem indíthatja kegyetlen bosszúállásra, a *pokol örök* megtorlása nem is lehetne abszolút igazságos. — Vegyük csak mérlegbe az ellensúlyt. Tegyük fel, hogy egy gonosz hajlamú, megromlott lélek, aki talán gyilkolt és bűnt bűnre halmozott a földön — a földi bírái elé jut. Ezek őt halálra ítélik, de *az utolsó óráiban szépen elvégzi a gyónást. Ezzel az egy negyedórái magábaszállással* az a szerencsés bűnös végérvényesen megszabadulhat az *örök kárhozat* minden gyötrelmeitől., örökre biztosította magának már e földön a meny országot, mert legfeljebb csak ideiglenes büntetést kell majd elszenvednie a *tisztítóhelyen*. Egy *egész élet tartama fölött döntött az utolsó öt perc*. Mennyire méltatlan értékelése és felületes elintézése ez a két szembeállított életnek! Az okok és okozatok törvényszerű láncsorozata helyébe beállítja a tiszta „véletlent”. A papi feloldozás által az a gonosz életű ember *bizonyos purgatóriumi vesztegár után be fog surranni egykor a menyországba. A becsületes és tiszta lélek ellenben, akit gyarló elcsúsztatása egy végső pillanatban a bukásba vitt, miután ilyen feloldozásban nem részesülhet, és talán ideje sem volt magában tökéletes bánatot felindítani, rnehet a kárhozatba. Ott fog gyötrődni és kínlódni mindörökre. Pechje volt!... Hát nem megnyugtatóbb és felségesebb igazságszolgáltatás-e, hogy úgy az a gyilkos, valamint az ő áldozata, aki még lelkileg teljesen meg nem tisztult, újra fognak születni?! Egy új élet küzdelmeiben kell jóvátenniük mindazt a rosszat, amit valaha vagy az Isten, vagy önmaguk, vagy embertársaik ellen elkövettek. „Vissza kell fizetned minden tartozásodat az utolsó fillérig!” De hát hogyan fizessem vissza embertársaimnak, ha nem jövünk vissza többé? Hiszen az a halálos ítélet az öröklét szempontjából szinte jutalom a kivégzett bűnösre nézve, mert titkaimat nyújtott a gyilkosnak az alaki megtéréshez, amely-*

nek végső eredménye mégis csak a *menyország* lesz. Ellenben az a szegény meggyilkolt áldozat, akit véletlenül éppen valamely halálos bűn állapotában szúrtak le, mehet egyenesen a *pokolba*. Majd onnan könyöröghet a gyilkosához, aki időközben a meny országba jutott, hogy az Úr színe előtt legyen közbenjáró és könyörgéseivel enyhítsen valamit az ő szenvedésén. — *Úgy-e, milyen fonák dolgok ezek?* Szinte felháborítják az érzéseinket. Mennyire van itt feláldozva az igazság lényege az alakiságnak! Nem a jog érvényesül, hanem a dogmatikai perrendtartás. Mennyire elhomályosítja az *Isten atyai jóságának eszményét* az örök kínzásoknak ez a végtelen sorozata! *Ismétlem, hogy ez az okoskodás csak az én gondolataimnak az elméleti kritikája, amelynek semmi téren olyan dogma-tekintélye nincs, amelyet gyakorlati hitéletünk zsinórmértékének tekinthetnénk.* Ilyen értelemben vizsgálom én is az örök pokol és az újraszületés teóriáját. *Csupán mint filozófiai hipotézist!* Az újraszületés hite nélkül nem tudom összeegyeztetni az Isten végtelen igazságosságát az ő végtelen irgalmával sem. *Bizonyára az én gyarlóságom az ok, de valahányszor lelki gyakorlataimban e kérdésről elmélkedem, ezek a kételyeim újból és újból ismét felmerülnek, őszintén bevallom, hogy inkább engedelmességgel, mint hitbeli készséggel tudok csak belenyugodni.* Úgy érzem, hogyha az örök büntetésben egyedül csak a rideg igazság érvényesülne, ez egyoldalú túlsúlyával megbénítana az isteni irgalmat. *Hogyan lehetne akkor az irgalmaság is „végtelen”?... —*

Sok szentéletű hittudós vitatta már, hogy *Krisztusnem halhatott meg érettünk hiába!* Ezért a megváltás gondolatával nehezen fér össze az örök pokol. Hiszen ez merőleges ellentéte az *evolúciónak*, mert a *Pokol* az örök, tökéletlenségnek és a mozdulatlanságnak a fogalma, amely kizárja a további baladást és a tökéletesedést. —

A pokol nem hosszmértékkel felmérhető külön gyűjtő tábor, ahol a lelkeket tűzön pörkölik, nyárson sütögetik, vagy forró olajban és égő szurokban főzik, hanem csak egy átmeneti állapot a *lelki fejlődésben*. Olyan értelemben tehát, ahogy azt fantáziánkba belenevelték, csakugyan *nincs pokol*. *Gyermekkorunk* rémképei az örök kínzásokról élénk tiltakozást váltanak ki minden tisztultabb érzésből. *Igen is! Van kiegyenlítő bűnhődés,* de az én érzéseim szerint ez csak emberi érte-

leben véve örök. *Örök csak egy van: az Isten! Értelmileg is lehetetlen, hogy az örök tökéletesség álljon szemben egy örök tökéletlenséggel és gyötrelemmel! Az örök Élet végtelen Élet. Már pedig nem lehet két végtelenség se térben, se időben. Kizárja ezt egyrészt az Isten irgalmassága, másrészt a megváltás célja, amely csak tökéletes sikerrel végződhetik, miután Meni munka. Krisztus nem halt meg érettünk hiába!! —*

Ö r ö k t ű z .

„Menjetek az *örök tűzre!*” ezt csakugyan mondja Szent Máté. De ez a szöveg, még ha szószerint értelmezzük is, csak annyit jelenthet, hogy *az a tűz*, amely az isteni igazságszolgáltatásnak a büntető szimbóluma, *soha ki nem fog aludni. Örök tehát maga a tűz*, ahová az Úr bűnhődni küldi az elbukottakat. *Ez a tűz* az Isten mindenható erejének a pusztító és megsemmisítő képessége. *De nem a büntetés örök.* „Menjetek — *bűnhődni* — az örök tűzre. Ezt mondta az evangélista és nem azt, hogy „menjetek oda *örökre égni* és ott mindörökre kínlódni”. Érdekes, hogy ezt a megkülönböztetést már *Szent Ágoston* korában is megtették. —

Öregség — Ifjúság.

Öregség-Ifjúság. — Öregkor. — öregség. — Szép öregkor. — Anyagias öregkor. — Az érett kor öntudata. — Ifjúság. — Ifjúkor.

Ö r e g s é g — I f j ú s á g .

Ifjúkoromban eszmények lelkesítettek; *öregkoromban* lemondások tudnak lecsöndesíteni.

Ö r e g k o r .

*Érett kalásza*i vagyunk a jó Istennek *mi öregek* és joggal várjuk a *sarlót*. De azért nem szabad se csüggednünk, se zúgolódnunk. Az életünket nem magunktól nyertük és Az rendelkezik vele, Akitől kaptuk. Jöttünk e világra, amikor küldtek; megyünk innen akkor, amikor majd visszahívnak. *Nekem*

is jól esne már a pihenés, de az én jóságos Atyám bölcsessége jobban tudja, mi válik az én nagyobb lelki javamra; Én csak a pillanatnyi kényelmemet nézem. Ő azonban sorsomat az én magasabb érdekeim szempontjából vezérli. —

Az öregek már csak a múltban élnek, a boldog napokra való visszaemlékezéseinek az emlékeiben. Egy emberélet egy bizonyos meghatározott korszakot ölelhet csak fel. Az a miénk, amelynek határaiba csiga módjára bezárkózunk. Mihelyt ki akarunk lépni belőle, idegen környezetbe lépünk és az új nemzedéknek már mi is idegenek és megérthetetlenek vagyunk. Az ember igazán olyan, mint a hegymászó utas. Egymásután dőlnek ki mellőle az útítársai, akikkel együtt indult a csúcsra. Végre magunkra maradunk egyedül! Milyen kegyelme a jó Istennek, hogy elmentek sokan azok közül, akikkel szívünkben összeforttunk! Szinte vágyódunk utánuk és könnyebb lesz a földi bilincsekből való kibontakozás. Lassanként szépnek tartjuk és megszeretjük a halált. Jó barátunknak tekintjük, aki kezünknel fogva vezet el mindazokhoz, akik nekünk egyedül drágák. —

Bizony úgy vagyunk mi az idővel, mint az épületek, melyeknek külső díszét egymásután koptatja le az a jó öreg idő. —

Eljön majd az idő, midőn behinti fejemet ezüst hamvával az élet hervadása. Eljön — talán már nincs is messze! Minden nappal egy-egy vágy alszik ki szívemben; egy-egy ábránd semmisül meg. Az illúziók szétfoszlanak, a bálványok összedőlnek, s roskadozó tagokkal ott állok sírom előtt, amelyben fáradt testem pihenni kíván. Mint a tó közepén álló homokzátony, amelynek omladozó partjait napról-napra mossák a hullámok, úgy vész és enyészik az én életkorom is. Észrevétlenül közeledem a bizonyos véghez s nem tudom, melyik lesz az utolsó hullámcsapás, amely nyomtalanul mossa el életem. — Istenem, légy nekem mindenem! Te benned bízva, sohasem csalatkozhatom, mert az idő múlandósága és az élet változása fölött Te állsz egyedül változhatatlanul! —

Sorsom a Te Kezedben nyugszik, gondviselő Isten. S minél közelebb jutok sírom széléhez, szemeim annál világosabban látják, hogy nincs boldogság és üdvösség Te kívüled Uram, Hisz e rövid földi küzdelem eltűnik, mint az árnyék, mint a hul-

lám, s alig ébredtem életre, már is érett gyümölcsöcsé vagyok a halálnak. Vágyaim kihamvadtak, ábrándjaim füstbe mentek, reményeim szétesztlottak s a csalódásokban megtörött szívvel vagyok kénytelen belátni *életem alkonyán*, hogy amiért küzdöttem, hiúság, amit reméltem, kábaság és minden csak hiábavalóság a *Te szent akaratod* ismeretén és szeretetén kívül. —

Az értelem lassú érésével váltakozik a lélek iránya is. Nemcsak a *méhmagzat* ismétli meg a faji fejlődés formáit a méhben, hanem a *lélek is átéli földi életében*, értelmi fejlődésében a vallási haladásnak *különböző fokozatait* Az *anyagistenítés* után jön a *gyönyörök istenítése*; azután az *önistenítés* és végül mindezek a bálványok meginognak és *összedőlnek*. *A tagadásból kétely lesz* és végül *a kételyből sarjad ki lassanként a hit*. *Öreg korunkban* pedig már szinte jól esik az *imádság* és öszülő fejünket tisztelettel hajtjuk meg a titkok mélysege előtt, amelyek fölött értelmünk csúcspontján olyan nevetgélve repültünk át. Ilyenkor *kezd kibújni a lélek is értelmi egyoldalúságának gubójából* és a megtévesztő érzékelések helyébe a *megnyugtató érzéseknek a biztonsága* lép. Az idő *Tolsztojnak* az a bizonyos *fehér és fekete egere*, amelyek szimbólumai a világos nappalnak és a sötét éjszakának és állandóan rágicsálják nemcsak a mi életünknek, hanem a gondolkodásunknak a gyökereit is. —

Öregség.

Az én *öreg koromban a pislogó mécset már olajozni kell*, nehogy hirtelen kilobbanjon. Hiszen ma már én is elmondhatom néhai *Hermann Ottó* jóízű öreg parasztjával: — Nekem uram már bealkonyodott; *csak még nem harangoztak!* — A hetvenöt év már magában véve is betegség. Éppen százszor annyi, mint amennyi időt méhmagzat korunkban éltünk. *Lehajtott fejünkkel már szinte keressük a földön azt a helyet, ahova fáradt testünk nemsokára pihenni tér*. Az öregség napról-napra szagatja a partot, ahova lábainkat egy kis időre még megvethetjük. —

Mikor az embernél beköszönt az alkony, az *öregség*, mindig kell készülvén lenni a *harangszóra*. Az utolsó csöngetésre, amikor egy jól, vagy rosszul eljátszott szerep után *le-*

gördül a függöny és vége a komédiának! — Legalább is a legközelebbi felvonásig — *az újraszületésig!* —

Az öregség elég sok bajjal jár; de hogyha sokáig akarunk élni, nincs más mód, mint ezekkel a bajokkal szép nyugodtan és csendesen megalkudni. —

Az öregség sokszor nagy csapás, amit az Isten azért mér ránk, hogy békén viseljük ezt is, mint minden egyéb más büntetést. —

Szép öregkor.

Minden helyesen betöltött élet végén, amelyben küzdelmes életpróbáit egy-egy szellem eredményesen vívta meg, rendszeren egy szép öregség következik. Ekkor már egy megfinomult, engedelmes anyagtesttel rendelkezünk, amely többé nem lázong, hanem a szellemnek föltétlenül alá van vetve. Ezért minden szellem az ő magasabb lelki hivatása mellett köteles még saját testében is bizonyos anyagtisztító munkát elvégezni. Öntudatlanul cselekedszük mindezt és mihelyt a megtisztult anyag elérte bennünk a tökéletességét, akkor az Erő uralkodik fölötte. Küzdelmek révén tisztíthatjuk csak meg az anyagtestünket annyira, hogy azt az Erő tiszta bölcsességgel kormányozhassa és vele összhangba jutva, harmóniában élhessünk. Ezt az állapotot nevezzük egy szép öregkor derűs nyugalmának. —

Anyagias öregkor.

Van olyan eset, mikor az Erő és az anyag egymással öntudatlan harmóniába úgy juthatnak, hogy az Erő öntudatlanságában annyira összezavarodik az anyaggal, hogy az anyag-törvények jutnak fölötte túlsúlyba. Ezzel megszűnik közöttük a küzdelem, mert az Erő úgyszólván feladta az egyéniségét, és az anyagot élete folyamában egyáltalán nem zavarja többé. Ahelyett, hogy az anyag alkalmazkodnék hozzá, az Erő alkalmazkodik az anyaghoz és bizonyos ösztönök alapján éli az általa megerősített és életre keltett anyaggal együtt az életét. Minden gondolat és aggály nélkül követi a testében megnyilatkozó anyag-törvények indításait, mi sem zavarja őt a teljes elerőtlenedésig és ilyen módon tehát egy alacsonyabb fokú

harmóniában él. A durva anyagiasság életét élő ember ez, aki szintén megöregszik anélkül, hogy testanyagát ösztönös salakosságától megtisztíthatta volna. —

Az érett kor öntudata.

Mikor az ember már érzi, hogy kifáradt az élet küzdelmeiben, egy édes, bús hang szólítja föl a lelket a *számvetésre*. Milyen világossá lesz ilyenkor előttünk egyszerre, hogy a ránk rótt feladatokból *a legkevesebbet végeztük csak el*. De érezzük azt is, hogy egész *anyagi és testi életünk láthatatlanul finom erőszálakkal van összetartva*. Minél jobban vékonyulnak ezek a szálak, annál könnyebben szakadoznak is. A mély, titkos próbák végtelen csendesen feszítik és húzzák szét ezeket a szálakat és a lélek érzi, hogy biztos, halk lépésekkel *közeleg a vég*, az átmenet egy új korszakhoz, amely annál közelebb van, minél finomabbnak érezzük azokat a nagyon mélyre nyúló szálakat. — Ilyenkor a léleknek az utolsó küzdelmét már csak azért kel megvívnia, hogy a *megsejttett új élet* vágyai erőt ne vegyelek az érzésein és a felnyitott kapun át bele ne vesse magát vágyódásaival ebbe az új életbe. S habár úgy érezzük, hogy életünknek nincs már szembetűnő célja és nincs okunk többé várni, azért mégis alázattal kell alárendelni magunkat az *isteni akaratnak*. *Szelíd türelemmel kell bevárnunk visszahívásunk kiszabott percét* és az *érett kornak az öntudata* nem engedi, hogy *eléje menjünk* »akár testileg, akár lelkileg a *csábító halálnak*.

Ifjúság.

A modern ember erkölcsileg teljesen lerongyolódott és messze letévedt életcéljainak Istentől kijelölt útjáról. Ösztöneinek a kielégítésében kereste az élet értékét és *nem ura, de rabszolgája lett az érzékeinek*. Még *ifjúságunk* is a fiziológiai kilengéseknek igájában görnyed. Így lett *ifjaink* nagy része kifáradt *ifjú vén*. Mindennel jóllaktak és megteltek csömörrel és életunalommal. *Cserbenhagyták a boldog ifjúság tiszta örömeit és keresték a felnőttek bűneit* Korán kitörtek életvonaluk fejlődési törvényeiből és virágjukban lehervadt gyümölcsstelenségek lettek. —

Ifjúkor.

Ifjúkorunkban, mikor az élet pezsgése még túlsúlyban jelentkezik bennünk, gondolataink is alacsony vonalban szállnak. Közvetlen a föld színe fölött, mint hízott vadkacsák. Ilyenkor a *test kitörései* sodornak bennünket és hozzáidomul az eszünk járása is. *Többnyire materialisták vagyunk*, amivel rendesen karöltve jár a *a szenzualizmus*. Ezért az *ifjúság* mindig *tüzes reformer*. *Vérbeli forradalmár*. Lekicsinyli a dolgok megszokott rendjét és világfelfogató tervek rajzanak az agyában. *Új eszmék és irányok lelkesítik* és habozás nélkül kész *ledönteni a múltat*, mielőtt még csak sejtené, hogy *mit fog a romok helyébe felépíteni!* —

Ösztön.

Ösztön. — Életösztön.

Ösz t ö n .

Egy közös célt szolgál öntudatlanul a *növényvilág* és *ó.s.r-tönszerű* kényszerrel *az állatok* összes faja. A *méh*, a *hangya*, a *pók* most is csak úgy csinálja az ő fészket, lakását, mint ez előtt ezer évvel. Ha letépjük, újra kezdik! A *vándorló madarak* most is csak úgy elköltöznek és dacolva a viharral, az időjárás szeszélyeivel, lemennek a meleg déli égáljra, hogy tavasszal régi fészkeiket ismét fölkeressék. Próbáljatok meg néhány *tyúktojást költőgéppel kiköltetni* és az így kikelt csibéket külön fölnevelni. Mit tapasztaltok? Mihelyt az ő idejük elérkezik, lerakják és kiköltik ők is tojásaikat, anélkül, hogy azt valaha látták, vagy valaha tanulták volna. — Mit bizonyít ez? Hogy egy kényszerítő *ösztön* működik bennük, mint abban a kis méhecskében is, amelyik a kaptár szájánál fegyveresen áll óit és bár halála lesz ez az őrtállás, azért fulánkját mégis az elenségbe ereszti. —

Az ember, míg megtörve nincs, *ember marad örökké*. Ember — természetében; ember — gyengeségeiben; ember — hibáiban. A *leigázott ösztön* reakcióba lép, túlsúlyra igyekszik jutni, és hogy azt féken tarthassuk, acéljellellemmel kell bírni.

A mai kor testileg puhult nemzedéke pedig nagyon gyenge arra, hogy az *ösztönök* elleni harcban kitartóan és a győzelem reményével küzdhessen. —

Ki tudja megfejteni a költöző madarak *ösztönét* amely bizton vezeti őket ismeretlen utakon és tengereken keresztül, míg újra vissza nem találják elhagyott fészkeikbe? — A *postagalambot* akárhova viszem, nyílegyenesen visszarepül a galambdúcba. — A *teve* a sivatagban megérzi a forrásvizet. — A *krokodil* kimászik a *Nílusból*, hogy tojásait a két parton túl fekvő meleg homokba ássa. Mikor a magzat kikel, nincs olyan mérnök, aki egyenesebb vonalat tudna húzni, mint amilyen egyenesen megy vissza a kisállat a Nílusba. A jobb partról a bal felé, a bal partról a jobb felé indul. — Miért tudja a gubójába bekötözött *selyemhernyó*, mikor lepkévé újjászületik, hogy a gubóból hogyan kell magát kirágni? — Miért tudja a *csirke* amelyet az állati test melege három hét alatt a kis tojásból élő szervezetté érlel, csontrendszerrel, központi idegrendszerrel, szemmel, agyvelővel, — hogy a tojásból hogyan kell kopogtatással kitörni? —

A ma született *kisdednek* még nincs semmiféle tudása, vagy tapasztalati ismerete, de *életérzése* már van. Ebből kifolyólag biztos *ösztön*nel keresi az anyja emlőjét és azt is tudja, hogyan kell szopni. —

A földön ismerünk *emberi és állati ösztönt*. S csodálatos, hogy az *állati ösztön* biztosabb, mint a nála magasabb értelemmel bíró valóságé: az emberé. Ez a körülmény arra enged következtetni, hogy kell lenni az emberben valaminek, amely az *ösztönét befolyásolja*. Ez a valami az *értelem*, amely bennünk sokszor a helyes és közvetlen *ösztönös érzést* elnyomja, vagy helytelenül irányítja. —

Életösztön.

Jókai csodálkozva említette egyik megfigyelésében, hogy egy *hernyófaj*, amely alig nagyobb, mint a ceruzám hegye, hogyan készíti elő tojásai részére a *téli szállást*. Először is lerágja a levél epidermiszt. Azt a kikeményített zöld húst, amely a rostokat befödi. A levél erre bolyhosszá lesz és összekuszálódik. Olyan lesz, mini egy kis fészek. *Ebbe a jó meleg* bundába *rakja bele a petéit* és jól bepólyázza őket, nehogy a télben

megfagyjanak. De ez még nem elég. Kiereszt magából egy ínom, erős szálat. Vékonyat, mint a pókháló fonala. Ezzel a levél csutakját erősen hozzábogozza a faághoz. Vájjon miért? — Azért, nehogy — ha majd jön a fákat kopasztó ősz és az elhervadt levelek ekkor lehullanak a sárba, — a magzatok, mielőtt, kikelhetek volna, *elpusztuljanak a fagyban*, a téli hóban és a sárban. Vájjon hogyan látja olyan tisztán ez a kis fereg a jövőt? Hogyan tudja, hogy majd *jön az őszi levélhullás és utána a rideg fagyos tél*. Hiszen ő még *sohasem látott őszt, setétiét, mert hiszen tavaszkor született és a nyár végéit meghalt*. — Vagy nézzük csak a *szarvasbogarat*, amelynek a pajóca beköti magát az álcájába és ezt már úgy készíti elő, hogy az *az álca a fejénél sokkal szélesebb legyen, mint másutt*. Eleve gondoskodik, hogy a kifejlődő szarvai részére ott elég hely legyen. *Hogyan tudja ez a hernyó*, hogyha ő most meghal, akkor a saját szötte koporsójában ismét egy új életre fog föltámadni? Sőt azt is tudja, hogy mikor és minő viszonyok és külső körülmények között és hogy milyen alakban fogja folytatni életváltóságait? Minden értelmes ember erre csak azt mondhatja, hogy mindezeket az igazságokat azok a kis *állatok nem tudják, hanem ösztönösen az életérzésükben hordozzák*. Nagyon helyes! Teljesen így van, mert nem is lehet máskép. De hogyha így van, akkor *valakinek* ezeket törvényképen az *állatok ösztöneibe* kellett írni. És ami a legcsodálatosabb, *egyetlen állat se téved*, mikor az *életérzésében* elrejtett igazságokat biztosan és tisztán megérzi. Föltétlen hisznek önmagukban. Az érzéseik helyességében. *Csak mi nem akarunk hinni az intuíciónkban, mikor ez velünk az örök Élet ösztönös hitét megéreztetni. Rugdalódzunk az ösztönünk ellen!* Az eszünkkel akarjuk az élet problémáit eldönteni, holott világosan látjuk, hogy a mi parányi értelmünk csak az anyag-korlátok között mozog és nem lát tovább a saját testanyag burkánál. *A külső testi érzékeinknek hiszünk és nem a belső megérzéseinknek.* —

Papság.

Papság. — A papi hivatás. — A jó pap. — Papság és állam. — Coelibatus. — A coelibatus Magyarországon. — A katolikus (hierarchia. — Szószék és élet. —

P a p s á g .

A kereszténység első századaiban a *papság* közadományokból élt: az *oltárról* Mikor azután a *papság* kezdett magánvagyonot gyűjteni, megkezdődött a keresztény vallásban az *egyházi szellem, hanyatlása.* —

A *középkor összes bűnei* az anyagi javakkal visszaélő *papságból* indulnak ki összeharácsolnak javakat, földet, a középkor egyetlen gazdasági értékét — elvilágiasodnak. A *laikus hívők megérik* az eltérést a krisztusi szellemtől és *megindítják a belső reformmozgalmat.* —

Minden apostolkodás bizonyos alkalmazkodást követel a korhoz és viszonyokhoz. Legyen a *pap* csakugyan *só*, amely megállítja a világ erkölcsi rothadását; legyen *égi világosság*, amely az emberi haladás útját beragyogja fénnel vagyis igazsággal, melegséggel vagyis szeretettel. — Higyjék meg nekem, a mi korunknak az a legnagyobb szerencsétlensége, hogy a *vallás külső héján* rágódunk és úgy a *papság*, valamint a világi elem egymást többé nem érti meg. A *papság* elzárkózott, *nem vegyül bele az élet áramlataiba*; az elméletek elvont világába vonul vissza, hogy mint a pók, csak a saját hálóján mozogjon. —

A *papság* kezeiből kezel kisiklani az erkölcsi vezetés. *Pásztornak* hívják ugyan ma is, *de a nyáj* nem érti meg a szavát. Ő pedig legelteti nyáját sokszor *inkább a gypjúért*, mint az eltévedt bárányok fölkereséséért. — Testvéreim! *Papok* és világiak! Nem jól van ez így! *Pusztán hatalmi alapokon erkölcsi vezetés nem nyughatik.* A *krisztusi hitéletnek* nem hivatalnokokra, hanem *apostolokra* van szüksége; igazi *pásztorokra*, akik fáradságosan dolgoznak, hogy az eltévedt bárányokat összeszedjék; *halászokra*, akik ott vetik ki hálójukat, ahol a *liai jár.* —

Kényelmes munka az a papi állás, míg az ember az ő biz-

tos kenyere mellett *minden héten egyszer elmondja az ő szentbeszédét*, amelyben megostorozza a romlott világot, azután pedig undorral, vagy lenézéssel elfordul tőle, hogy *visszavonuljon az ő megszokott életének kényelmébe*. De kérdem, hogyan képes az ilyen *papság* versenyezni *a szocializmus azon igehirdetőivel*, akik nyomorognak, dolgoznak, a tömeg sebeit simogatják és a szomjúhozó léleknek szintén eszményeket hirdetnek?! —

A lelki pásztorkodásnak alkalmazkodnia kell korának a szelleméhez, mert *nem a hívek vannak a papokért, hanem a papok a hívekért*. —

Pap lettél? VII. Gergely óta rugója lettél a nagy gépezetnek, melynek szüksége van reád; az egyház politikai céljainak lettél eszközévé és ha ez az eszköz érezni akar — az bűn. A letiport fűszál újra kiegyenesülhet, a szíven nyomott madár szerzhet új életerőt, a földhöz sújtott ember újra fölemelkedhet, *csak téged láncoltak le a hierarchia sziklájához*, hogy irigyeld sorsát a porban csúszó feregnek s kifáradj a küzdelemben, mellyel öntudatod keselyűje ellen viaskodol. —

A világi *papságnak* szent Vince szellemében kell megreformálnia. *Az én káplán koromban*, több mint ötven évvel ezelőtt mindennel inkább foglalkoztunk, mint *misztikus elmélyedésekkel*. Az egyik nagy vadász volt, a másik szerette a vidám társaságokat és főleg faluhelyen rendszeres kártyapartikban töltöttük el az időt. Az én öreg plébánosomnak is az volt hozzám az első kérdése: — Tudsz-e tarokkozni, öcsém? — Nem! — Hm, hm, csóváltatta tréfásan fejét az öreg, hát hogyan lehetett akkor téged felszentelni? — *Inkább lefoglalt bennünket a politikai élet, mint a lelki problémákban való elmélyülés*. —

Nem a nyáj van a pásztorért, hanem megfordítva. Mí módon küzdhetünk a lelkeket megmételvező anyagiasság ellen, ha magunk se tudunk kiemelkedni belőle? Neír szabad a lelkeket *a jövedelmi adókulcs alapján* osztályozni, lóí mon-dotta nemrégiben egyik paptársam, *Grieger Miklós* a képviselőházban: — Nekünk *papoknak nem a milliomosok, hanem a milliók mellett kell állnunk!* —

Én jó Istenem! *Mennyi sok jóakarattal jöttünk ki a szemináriumból* és mennyi csalódásokkal törtünk le! A legelső

keserves tapasztalatunk az lett, hogy *nincs akit tanítsunk!* Senki se hallgat ránk. Nekünk kell hozzájuk alkalmazkodnunk, mert a mi tanulmányaink őket nem érdeklik. Ne ámítsuk magunkat! Az élet iskolája a legújabb időkben egészen más kaliberű lelkeket nevelt, mint a mi régi szemináriumaink. A mi mentalitásunkat ezekétől két külön világ választotta el. Valljuk be őszintén, *nem értettük meg egymást.* A vezetés és irányítás kicsúszott a kezeinkből. *Csak az egyszerű nép* vesz itt ott komolyan bennünket, akiknek nincs erős kritikai rostájuk és ezek is inkább megszokásból, mint lelkesedésből csatlakoznak hozzánk. Eljárnak vasárnaponként a templomba, mert a falusi élet ünnepnap rendjéhez ép úgy hozzátartozik a vasárnap szentmise, mint a tiszta ruhaváltás. Főleg elhagyott téli napokban, mikor faluhelyen *a vasárnapi szórakozás megszlik a templom és a kocsmá között.* — Aki mindezeket tisztán nem látja, az még nem figyelte meg az életet. Csak a külső héján, a látszaton tapogat. —

Istennel sokkal könnyebb kibékülni, mint az ő hivatalos szolgálival, akik közül sokan a vallás tiszteletét a *papi tekin-tély* érvényesülésében keresik. —

Sajnos, *az élet kényesze*re gyakran kiragadja a papot *eszményi hivatásából* és belezúllik az *anyagi élet* köznapiasságába. Hány buzgó lélek lépett ki jó szándékkal a szemináriumból és az élet csalódásai lehűtötték a lelkesedésüket. A papi hivatást egyszerűen hivatalnak tekintettük, ahol bizonyos szertartásokat kell kisebb vagy nagyobb javadalmazások, vagy *stóla*-illetékek fejében elvégezni. Ez az úgynevezett *stoláris jövedelem*, amely díjtételekhez köti még a szentségek kiszolgáltatását is. Még a megrendelt szentmise-áldozatnak is megvan a külön tak-sája. Ne mondjuk, hogy ezek a díjak nem kötelezők. Ez csak üre szóbeszéd, mert a gyakorlat szerint, ha nincs stipendium, mise sincs. *Az én szerény véleményem szerint ez többet úri a hitéletnek, mint amennyit használ a papságnak.* —

Az Egyház *papjainak* a szeretet tökéletes gyakorlására kell vetni a fősúlyt, mert a hit cselekedetek nélkül holt! Ez a *cselekvő hitélet az actio catholica.* Ezt érezte *szent Vince* is, aki a papi-élethivatást az igénytelenségbe, a munkába és az önfeláldozó szeretet szolgálatába akarta beállítani. Az idők kényszerítenek rá, hogy ilyen irányban reformáljuk a világi *papságot.* *A jövő a szent Vince gyermekeié, a szeretet apos-tolaié.* —

Hibának tartom, hogy napjainkban még a *papi osztály* is, akiknek hivatása és életfoglalkozása volna a misztikus hitéletnek a tanulmányozása és művelése, vagy egészen járatlan, vagy csak nagyon felületes az ilyen tanulmányokban. Hát nem vesszük észre, hogy *vallási rendszereink öntudatlanul belecsúsztak a materializmusba, amióta a kapcsolatot a miszticizmussal megtagadták? Nem elég, hogyha a papság napi miséit és szertartásait végezi, vasárnapokon pedig elmond egy-egy betanult régi szentbeszédet kisebb vagy nagyobb sikerrel. Nem elég, hogy ügyelünk a formák és rubrikák betartására, egyébként pedig együtt úszunk korunk áramlatával! Ne higyjük, hogyha a gép be van állítva, már csak olajozni kell. Minek erőlködni? Fara da se! Megy szépen magától is minden, a szokott kerécsapásban?! — Ma már nem ezt a korszakot éljük! Egy új világválság küszöbén állunk. A műit haldoklik és vele pusztulunk el mi is, ha idejében eszünkre nem térünk. Már is sokat mulasztottunk! —*

Falusi káplán koromban ismertem egy jóízű öreg plébánost, aki állandóan három szentbeszéd-készletét variálta. Mikor egyszer a szószékre ment, mosolyogva kérdeztem tőle: — Tamás bátyám! megint az a szép szentbeszéd lesz, hogy „a rókáknak barlangjuk vagy, a madaraknak fészük, csak az ember fiának nincs hova fejét lehajtani?” — Az lesz, édes öcsém! Az lesz! Ezt nagyon szereti a népem. — Én jó Istenem! Hát mivel különb munka ez annál, mint amit ma a, fonográf-lemezek végeznek? Hát lehet-e ily módon a mai forrongó idők világalakulásaiban a múlt századból átöröklött pásztorációval lelkeket nevelni? Három betanult szentbeszéddel egy egész életen keresztül laborálni és ezzel kielégíteni a hívek lelkiszükségeit?! —

Sajnos, mi *papok* nem vagyunk eléggé felvértezve a bizonytalan jövővel szemben! Még ma is csak alszunk! Kivételes eset az, hogy egy-egy megértő pap belemerüljön a *misztikus hitéletbe* és szabad idejét részint ilyen tanulmányokban, részint karitatív ténykedésekben merítené ki. Sajnos, *minden egyébbel inkább foglalkozunk*, mint ezekkel. Mikor kijöttünk a teológiáról, félretettük a könyveinket és bizony lassanként még azt is elfelejtettük, amit ott tanultunk. Sokszor elgondolkodom, mi volt a mi szemináriumi életünk? — *A világból kiszakítva, az emberektől elkülönítve, négy fal közé bezárva*

készültünk a szemináriumainkban a lelkek vezetésére. A fegyelem és a nevelés ugyanaz volt, mint ezelőtt kétszáz évvel. Teleszívtuk magunkat teológiai közhelyekkel. Dogmatikus meghatározásokkal. Morális tételekkel. Egy kis egyházjoggal és történelemmel. Csupa formulákkal és rubrikákkal, amelyeknek a gyakorlati életben vajmi kevés hasznát vettük. Amit itt beszedtünk, azt később az életben egyszerűen visszakérődz-tük. Négy év múlva felszenteltek és azt mondták, most pedig „menjetek és tanítsatok minden népeket!” Mi pedig a világtól elkülönítve, azt hittük, hogy csakugyan mi vagyunk a világ világossága. Mi fogjuk majd magasra lobogó tűzoszlop gyanánt mutatni az utat és a biztos kikötőt az élet tengeren tévelygő hajósoknak! ... —

A p a p i h i v a t á s .

Tanítanom kell nemcsak a gyenge gyermeket, hanem az özsbe borult öreget is, mert a *pap* szavának fel kell hatni a király trónusáig és le a börtön mélységébe. Be a márvány-palotába és a szalmagunyhóba. Tisztogatni kell szava hatalmával nemcsak a daróc szennyét, hanem a bíbor mocsokát is. Fékezni a szenvedélyek erejét, védeni az ártatlanság tiszta szentségét, fölemelni a gyengeséget és megalázni a gőgöt. —

A j ó p a p .

Teológussá a hittudomány tesz, *pappá* a fölszentelés; de mindkettő csak egyházi méltóságot jelent. *Igazi pappá, jó pappá*, emberré azonban csak az *a magasabb lelki élet tehet amely* hiterőnkben fölébred, Istenhez való emelkedésünk útját egyengeti és a Krisztusban való újjászületésünket jelenti. —

A *pap* élete akkor lesz tökéletessé, mikor a lelkek üdvéért már époly készséggel tudta magát a szeretet oltárán föláldozni, mint egykor az ő isteni Mestere a keresztfán. Ezért aki az Úr megváltásának munkatársa, jó pap kíván lenni, utánoznia kell a Mestert, Aki fenntartás nélkül adta oda utolsó csepp vérét is engesztelő áldozatul a mi megszabadításunkért. Így érthetők az Úr szavai: *Senki se szerethet jobban az életnél. Íme! Én ezt (idom érettetek! —*

P a p s á g és állam.

A kereszténység közszelleméből a szeretetet a tekintély elve és a formaságok rendszere szorította ki. Az emberek szája sohasem volt annyira telve a *szeretet üres szavával*, mint manapság. A szívek ellenben üresek, mint a kihült madárfészek s az elnyomott és sanyargatott nép nem talált többé védelmet a *vallási vezetőknél* sem. Az *államok* odaültették asztalukhoz vendégképen a *vallásokat, de a jó falatokért kivágták vendégeiknek a nyelvét.* —

G o e l i b a t u s.

A *coelibatus* kérdésében szólanom kell egyházam ellen, amelyet pedig *anyámnak tartok*. Egy női megütni gyalázat, de egy anyát — átok és szentségtörés! Ha azonban ez az ütés a mélység szélén szunnyadót veszélyes álmából verheti fel, nincs okunk szégyenleni merényletünket. — Minden állatnak van fészke, lakóhelye, amelyben megpihen. Egyedül az emberek között léteznék oly társadalmilag elszigetelt osztály, amely a *családi fészek* édes otthonát nélkülözhetné?! —

A humanizmus törvénye a haladás. Az emberi törekvések minden fáradalmai hasztalanok, ha általuk az emberiséget egy lépéssel közelebb nem vezetjük a *boldogsághoz*. Boldogítani az első törvény, imádkozni a második. Miért kell tehát megbénítani az ifjú szív lelkesedését, kitépni a szívből azon érzéseket, amelyek gyökereiket természetünk legmélyébe verték? Miért vigasztalanul hagyni a *coelibatussal éppen* azt a *papi* egyént, akinek könnyeihez ezen a földön igényt tart minden fájdalom? Miért kell egyes osztályoktól megtagadni a boldogság jogái, a családi élet tiszta örömeit? Mindezt — miért?! —

Amidőn én pártállás nélkül azon előnyöket és hátrányokat feltárom, amelyek a *coelibatus hierarchikus intézményének* módosításával egyesekre, családokra, társadalomra, államra és egyházra haramiának, akkor számot vetek a dologgal: teszek *elv ellenében elvet*, teszem a *való ellenében a jövő álmát, a kényszerrel szemben az egyéni szabadságot*, melyet megsérteni még az egyháznak sincs joga. Hogy mindez minő következményeket hoz énám, azzal *leszámoltam*. Én is tudom, hogy kellemes dolog lábam alatt a biztos talajt érezni: leszámolni a vi-

szony okkal, elfogadni az adott helyzetet, hogy ezáltal saját helyzetünket biztosítsuk, — *okos ember dolga*. De van egy dolog, amely a jóllakottságnál is feljebb áll: törekedni a társadalom *boldogítására!* Ezt követeli a haladás eszméje, az örök emberi cél. — Lehetséges, hogy a kivont *fegyver éle engem talál sújtani*. Ez esetben csak ismétlődik bennem a történelem. A nyomdokaimat követő legelső szabad szellemnek pedig csupán azt mondhatom: „Nem fáj a seb!” —

A *papi hivatás* bizonyos tisztos életmódra utalja a *papot* és biztosítékot nyújthat, hogy a *családi tűzhely* erényeinek gyakorlása gyermekeinek munkás és erkölcsös nevelése által hasonló példák követésére buzdítja híveit. S miután a *pap* foglalkozásánál fogva utalva van arra, hogy idejének legnagyobb részét családjá körében töltsse el, a folytonos atyai felügyelet figyelmével *példát nyújthatna* gyermekeinek, hogy egykor *ők is hogyan rakják meg boldog családi fészkeiket*. S habár — szorult helyzeténél fogva — gyermekeinek nem hagyhatna is uradalmakat hátra, de *örökség lenne ott a jónevelés*, a munkára való képesítés, mely a gyermekek jövőjét biztosítaná s azokat egykor családjukért helyesen élni megtanítaná. —

A *papi nőtlenség* törvénye *nem hitágazat hanem pusztán fegyelmi intézkedés* A *hitágazat* mindig kinyilatkoztatott igazság, amelyet *csak Isten változtathatna meg*. A hittételek a vallási élet sarkpontjai; ezeknek minden *emberi* támadáson *felül* kell állniok, s kihirdetés nélkül is kötelezők minden hívő katholicusra. — A *coelibatus* törvénye azonban csupán *szabályrendelet*: fegyelmi ügy, melynek eredete az *emberi törvényhozás* jogában gyökeredzik. —

A *coelibatus* elleni törekvések hazánkban is lépést tartottak az általános európai eszmék mozgalmával. Ott, ahol a szabadság kérdése harcot provokál, az utilitarizmus bandériuma — a főpapság — strucctojásként takargatta mindenkor a *coelibahis* kérdését. Hiában történt hivatkozás az alpapság közérzületére, voltak mindenkor e célra külön hizlalt specifikumok, kik egy-egy stallumért égre-földre esküdöztek, hogy *a menyeyi boldogság csak asszony nélkül érhető el*. —

A *coelibahis* eltörlése nem a hit ellen való lázadás; csupán hatalmi szabályrendeletek mérséklése volna. A *görög szertartású papok nősülése* bizonyítja ezt, akik azért, hogy jó család-

apák, nem szüntek meg egyúttal jó *katholikusok* is lenni. — *Dixi et salvivi animam meam!* —

Az *első vértanúk* száma milliókra rúg és ezek kilenctized része bizonyára *családos ember* volt. Családos emberek voltak a *Caraffa által* máglyára hurcolt *református papok is*; de azt hiszem, senki sem állíthatja róluk, hogy *családi helyzetük* kényszerítette volna őket elveik megtagadására. *A meggyőződés szabad cselekvési jogát nem ingathatja meg a család, még a vérpad sem.* —

Valamint a jelenkor ítélőszéke előtt nem állhat meg azon középkori nézet, mintha a „zárdalakó alvásában, evésében és semmittevésében több gyönyörűsége telik az Istennek, mint a világi egyén legnagyobb erényeiben” — úgy a *coelibatus felesleges erénye* is elvesztette becsét a jelen társadalmi életben. *A tisztas házasélet erkölcsi viszonya ismét elfoglalta piedesztálját.* Helyesen mondja ezért egy német bölcsész: „Ehelosigkeit hat in der bürgerlichen Gesellschaft gar keine sittliche Rangstellung mehr.” — A nőtlenségnek már nincsen a polgári társadalomban semmiféle erkölcsi rangfokozata. — A munka és a tevékenység sohasem lehet vétkes és vallástalan. *Az a kor már a történelemé, mikor a tétlen kontenplatív életmódnak tunyaságát többre becsülték a dolognál, az imát a munkánál.* —

A *coelibatust* sem hierarchikus, sem vagyoni, sem erkölcsi szempontból *védelmeszni nem lehet.* Rossz szolgálatot tesz a katolikus ügynek az, aki ezen üres formalitáshoz még most is mereven ragaszkodik. A *coelibatus* oktalan marasztalásával csak eszembe juttatják azt a shakespearei jelenetet, mikor *Antonius a meggyilkolt Caesar* véres szemfedelét fölemeli és a törött vérrel bekevert hulla láttára *kezdi dicsérni* — *Brutust:* „For Brutus is an honorable man!” Az ilyen ember is érzi, hogy a *coelibatus* a köztisztesség gyilkosa, de hát azért „Brutus is an honorable man!” Brutus tisztességes ember! —

A c o e l i b a t u s M a g y a r o r s z á g o n .

A *coelibatus* eltörlésével csak nálunk *Magyarországon* 6000 magyar családdal lennénk gazdagabbak. Ismétlem: *6000 magyar családdal!* És e családok társadalmi helyzetüknél, vagyoni körülményeiknél fogva biztosíthatnák hazánkat *munkára képzett erkölcsös és intelligens nemzedékről.* Hozzájárulná-

nak egy oly *erős középosztály* megteremtéséhez, melynek értelmi fensőbbisége mindig biztosíthatná a magyar elem supremáciáját. E szempont is megfigyelésre méltó. Az egyház *nőtlen-ségi törvénye* alapjaiban megtámadja még a nemzet népesedési politikáját is. Maga *Montesquieu* lángeszének mélyreható észleletei nyomán állította fel az „*Esprit des lois*”-ban ezt az elvet. Nyíltan kimondja: „Az egyház, midőn a tisztaságot magasabb polcra helyezi és a nőülés elé akadályokat gördít, akadályozza a népesedést. —

A k a t h o l i k u s   h i e r a r c h i a .

Az emberi társadalom történelme mindeddig nem mutat fel nagyobb szabású alkotást a *katholikus hierarchiánál*. Magán hordja az örökkévalóság bélyegét; egyesülnek benne a legheterogénebb kormányformák s felolvasztja magában a folytonosan fejlődő társadalmi rend kiválóbb formáit. *Lépésről lépésre halad előre*, nyomon követi a századokat és magába szívja a vívmányokat, melyeket a vajúdo ezredévek egy jobb társadalom és egy szebb jogrend érdekében szültek. *Egyik karjával a múlt* csomóit öleli át, *a másikkal jövő homályában keres* magának pontot, hova emberöltők után újabb világnézetének tengelyét helyezheti. Szellemi köre megmérhetetlen. Nem elégszik meg a világrészekkel, földrajzi határ nem korlátozza s míg egyik lábával a poklot tiporja, addig *feje* az érzéld világ körén kívül keresi a menyet, melynek boltozatát kívánja betörni. Letör minden századból magának egy-egy darabot, kiválasztja a szellem sikereiből az emberileg örökkévalónak látszót és ezek segítségével mindig megtalálja az archimedesi pontot, amellyel a világot kizökkenheti sarkaiból. Joggal mondhatjuk, hogy *nagyobb alkotás nem létezik nála!* — *Világrészek feleit uralkodik fegyver nélkül* s egyetemmé teszi az eszméket *egy törékeny emberben, kit porból emelt a trónra*. Szabad tért nyit *minden tehetségnek*, nem ismeri a születés, a vagyon kiváltságait, de *megkoronázza a szellem arisztokratáját*. S e magaslatra *felküzdheti magát bárki*, mert a tér nyitott, a verseny szabad... Ma a legalsó réteg alkatrésze vagy; ha úgy akarod, holnap *pap*, talán *püspök* s holnapután *a trónhoz tarthatsz igényt*. Tőled függ csupán, hogy jogod legyen vezetni egy kis kört, mely benned és általad egy nagyobb körben mozog, majd beolvad veled együtt az egyetemesbe — és lehet,

hogy egykor a te eszméid a világszellemnek adnak irányt. *Hatalmas eszközöd lesz a tekintély, melynek érdekében milliók beszélnek a szószék márványáról vagy a sivatag fővényén. Abszolút úr lehetsz a szellem világában s megszabhatod annak mozgását és körét. Nagy vagy a trónon, de még hatalmasabb a száműzetésben. Ma a lábaidat csókolják, holnap — meglehet — mezítláb futsz Salemóba, ahova milliók szíve követ.* Fájdalmaidban nemzetek osztoznak és homlokod redőit világ-részek könnyezik meg... íme, *ily előnyöket nyújt a hierarchia,* amely hatalmassá tette az egyházat és mindenhatóvá a pápát. — *E rendszer azonban megsemmisíti az egyént!* —

S z ó s z é k és élet.

Nem szavakra és kenetes *szószéki beszédekre,* hanem *karitatív működésre van szükségünk; példaadó cselekedetekre.* A nagy szentek pompás akcióemberek voltak és nem önmagukba visszavonult *imagepek.* Milyen jó, hogy szobraik és oltárképeik nem értik meg, hogy mit beszélnek némelyek az ő nevükben a szószéken. Bizony sokszor hátat fordítának a tüzes szónokoknak és megismételnék az Úr szavait: *Medice cura te ipsum! Orvos, gyógyítsd meg először önmagadat!* —

Pátriárkák.

Pátriárkák. — Ábrahám. — Izsák. — Jákob. — Jákob létrája. —
Jákob halála. — József mint messiási jelkép.

P á t r i á r k á k .

A *pátriárkák* korszaka mély nyomokat hagy az emberi haladás történetében. A békének, az igazságnak, a szeretetnek *legelső papjai ők; méltó törzsökéi a Messiásnak.* Asszonyaikat megbecsülik, gyermekeiket a rajongásig szeretik és vendégszeretők az idegenek iránt is. —

Á b r a h á m .

Ábrahám törzsatyjává lett egy népnek, amelynek *egyetlen hivatása,* hogy a világ süllyedésében az *igaz Isten* eszméjét és a *Megváltás* reményét fönntartsa. —

Izsák.

Sára az ígéret szerint szülte Izsákot, a Messiásnak legelső jelképét, azt az engedelmes gyermekét, aki maga viszi föl vállain a hegyre az oltárfát, amelyet mint engesztelő áldozat vérevel fog megöntözni. De az Istennek elég jó a szándék és az engedelmesség. A szúrásra emelt kart angyal tartja föl; Ábrahám pedig újra megkapja a Megváltás ígértét: „Ivadékokban fog megáldatni a föld minden nemzetsége.” —

E földön mindnyájan Ábrahám fiához, Izsákhöz hasonlítunk, aki -maga hordta föl a hegyre a fát, hogy abból azután megrakja magának a máglyát, amelyen feláldozzák. —

Jákob.

Bár Izsák elsőszülött fia Ézsau volt, a kiválasztott pátriárka mégis Jákob lett. A gyöngeszemű, előregedett Izsák meg is áldja ugyan Jákobot, de az kénytelen Ézsau haragja elől menekülni Mezopotámiába. Útközben kifárad, lefekszik a földre egy kővankosra. De a tiszta lelkiismeret a sziklán is nyugodtabban alszik, mint a bűnös öntudat a puha párnákon. —

Jákob létrája.

Világos ismeretekhez csak a megkülönböztetések, vagyis» ellentétezesek által tudunk eljutni. Az a mennybe vezető létrái, amelyet egykor Jákob álmában látott, a földre támaszkodik és a legalsó fokára, a földön kell rálépnünk, mert habár a csúcsa az égbe ér, ahol eltűnik a szemeink elől, de a másik — alsó — vége az anyagban, a földben vész el. —

Jákob halála.

Jákob érzi halálának közeledését és elkészül a nagy útra. Elhomályosult szemei megnyílnak és beletekint az ezred-évekbe ... a Megváltónak alakjára. Haldokló arca mosolyra derül, mert látja, hogy az ő véreből fog sarjadzani a tiszta Szűznek magzata, a világnak üdvössége, a bukott emberfajnak Megváltója. —

József mint messiási jelkép.

József lett Izrael tizenkét nemzetségének törzsatyjává. Jákobnak tizenkét fia közül Isten Józsefet, a legifjabbat és atyjának a legkedvesebbet választotta ki, hogy az Ő beláthatatlan bölcsességével lelkét nehéz próbákban megedze és családjának megmentőjévé tegye. Így lett Józsefből messiási jelkép és a méltatlanul elnyomottaknak örökre vigasztaló példája. —

Politika.

Politika. — Politika és vallás. — Konjunktúra-politika. — Macchiavellizmus.

Politika.

A politikát szívemből megutáltam s még akkor sem foglalkozom többé vele, ha a koldusbotot kellene ezért választanom. Szívesebben ezt, mert ezzel csakis magamnak ártok, — holott a politikával milliókat dönthetek nyomorba és más milliókat pedig esetleg félrevezethetek. —

Meg vagyok győződve, hogyha a *cseh sovinizmus* tüze ki-alszik, s amelyet a szocializmus máris feltartóztathatatlan erővel oltogat, — maguk a *csehek lesznek kénytelenek* kérni Ausztriától is és Magyarországtól is a *békeközvetítés revízióját és visszaadni* azokat a *rossz politikából* nekik juttatott idegenajkú területeket, amelyek beteggé terhelték őket, hogy *mint a jóllakott óriáskígyó — ne tudjanak mozogni sem. —*

A politikai tusakodásban lelkileg pőrére vetkőznek az emberek. Milyen satnyák, milyen görhések! Behorpadt mellű, vérszegény legények, akik elsorvadtak a gyönyörűségelvben és most csak löcslábaikat és petyhüdt izmaikat mutogatják. Herkules munkáira akarnak vállalkozni és nem veszik észre, hogy ők maguk is nyakig ülnek Augias istállóinak trágyadombjaiban, amelynek tisztogatására akarnak vállalkozni. —

Úgy megfogadtam, hogy nem megyek bele a *politikába*, s mégis sokszor úgy látom, hogy ismét nyakig belemerttem. Pedig *a leghálátlanabb fejtörés az egész világon*, mert nem ez

irányítja az eseményeket, amelyek magasabb áramlatok függvényei, — hanem *csak alkalmazkodik az eseményekhez*, a tőle függetlenül kialakult viszonyokhoz. Ezért *ostobaság politikára építeni. A politika sohase volt vezető erő, csak tömeg- és ön-ámitás*, amivel összecsődtették és megtévesztették üres jelszavakkal a felnőtt kisdedeket, mint egykor a *hammelni patkányfogó* sípjával félrecsalta a város összes gyermekeit. —

Politikai jövendölésem, hogy nagy csalódásra fog ébredni az *entente*, ha győzelmi mámorából kijózanodva *mérleget készít a világháborúról!* Azt hiszi, hogy mivel valutánkat és gazdasági életünket sikerült tönkretennie, hát most szépen kizsákmányolhat bennünket. Hogy egy pár frankért itt összevásárolhat nyersanyagot, élelmiszert, mindent, amit ők otthon földolgoztatva, nemes korona-árakon sózhat a nyakunkba. Milyen csalódás! Hát lehet-e százötven millió népet kiszakítani Európa közepéből, hogy ezzel gyarmati munkát végeztesse és a többi javára rabszolgamódon dolgoztassák?! Hiszen minden szociológus tudja, hogy az emberiség egy láthatatlan nyersanyagorganizáció, vagyis olyan egység, amelynek minden külön része saját szervi funkciója mellett alá van rendelve egy *egységes közös organizmus* törvényeinek. Ami ni *a saját testemen nem hasíthatok egy nagyobb sebet, hogy az egész testem ne szenvedne bele*, — úgy nem lehet fél Európát kizárni és megbénítani anélkül, hogy vissza ne hatna az erőszakos baj az *egységes szervezetre is*. —

Sok politikai rendszerrel úgy vagyunk, mint a *törvénytelen gyermek*. Ha az ember rámutat *a születésére, mindjárt elpirul* —

Politika és vallás.

Politikailag is a legnagyobb oktalanság egy divatos *politikai* irányzatba belekapcsolni a *vallás szent tekintélyét*. Hiszen az az irányzat — mint minden más politikai rendszer — pár év múlva biztosan változik; vele együtt fog akkor bukni a vallási tekintély is, amelyet akár magán, akár más, anyagi érdekből könnyelműen harcba vittek. Minden gyűlölet ”akkor nemcsak a bukott rendszer, de a *vallás ellen is* fog fordulni, mert a *kereszt martalócai* majd idejében elinalnak és *cserbenhagyják a jelvényüket, amelyet meggyaláztak*. —

Konjunktúrapolitika.

A világháború után siralmas látvány, valóságos temető lett a közélet elzülése Európában. Nagy értékeket földeltek el és a rombadőlt oltárok előtt kialudt a szent láng; nem voltak többé sem eszmények, se célok, se vezérek. Ezen nagy vízözön után még csak egy szivárvány se maradt hátra. Nagy baj van ott, ahol az emberek már se lelkesedni, se reményleni nem iádnak többé. Így lett szemétdomb a közélet mindenütt; a hulladékok piacává, ah\l minden eladó és minden megvehető. A piacot pedig szeméretlenül belepik pocakos, fényeshasú legyek, amelyek csak a rothadásban tudnak nagyra hízni, hogy fertőzött csápjaikon átvigyék magukkal a ragályt. —

Macchiavellizmus.

Csak a bolondok futkosnak az események után. Az okos ember siet a kedvező szélnek fordítani a vitorlát! —

Próbák.

Próbák. — Erkölcsi próba. — Kísértés. — Megpróbáltatás. —
Tűzpróba.

P r ó b á k .

A zárdafalak megőrizhetik az embert a bűn alkalmaitól. Megóvhatják tehát a gyengébb lelkeket a bukástól és az erkölcsi infekcióktól. De az a lélek, amelyet a külső élet határaitól így elszigetelünk, nem is fog soha erejének teljességében kibontakozni, hanem lassanként összezsugorodik, mint a szárítottkemencébe vetett gyümölcs. — Próbák nélkül egyetlen lélek sem tökéletesedhetik. —

Saját tapasztalatunkból tudhatjuk, hogy *a napi élet* akarva, nem akarva sokszor tusák kényszere elé állíthat bennünket és *küzdelemre* hívják ki a bennünk szunnyadó energiákat: fizikai és lelki képességeinket. Ezek *tanítják meg a küzdő embert önfelegyelmezésre* és *erőkifejtésre*; uralkodni egyrészt önmagán,

másrészt a környezeti viszonyokon. Jól mondja az apostol: „*Aki nincs megpróbálva, mit tud?*” —

Feledjük mindazt, ami a világ szemében ma is a legnagyobb érték: az anyagi jólétet, a külső fényt, a rangot és a méltóságot. Ezek mind csak próbák, amelyekben a lelkierőnek kell az anyagvonal fölé emelkedni. —

Isten jóra nevelő kegyelme megengedi, hogy nehéz próbák és fájdalmas tapasztalatok révén jöjjünk rá, hogy összhangot, békét és nyugalmat csak akkor találhatunk úgy a földön, mint az égben, ha fentartás nélkül csatlakozunk az isteni akarathoz. Alázatos készséggel és gyermeki bizalommal kell tehát kemény nyakunkat föltétlen engedelmisséggel az; Úr igájába hajtanunk és rögtön rájövünk, mit jelentenek az Úr szavai: — *Az Én igám édes, az Én terhem könnyű.* — *Ez az a szent önátadás, amikor kiüresítjük önmagunkat, hogy betelhessünk Krisztussal* Letesszük a mi gyarló és tévelygésre hajlamos akaratumkat, hogy a legfőbb Akaratnak legyünk részesei, amely soha meg nem tévedhet és soha meg nem téveszthet., Erre mondja az apostol: — *Élek én, de már nem én, hanem Krisztus él bennem.* —

Az Isten bölcsessége nem az Ő gyönyörűségére, hanem a mi javunkra méri ránk a próbákat. Egyikre súlyosabbat, a másikra enyhébbet mér, mert a lélek teherviselési képessége is mindig viszonylagos. Függs a lelkiérettségtől, amely fejlettségünk fokmérője. Egy gyermeknek pl. a törött bábuja éppen olyan fájdalmat okozhat, mint a felnőttek egy széttörött élet

Minden erőből származott öntudatos szellem próba alá van vetve és önmagából kell saját erkölcsi egyéniségét kialakítani. Tőle függ, hogy önmegtagadó engedelmissége és önkéntes alázatossága által erkölcsileg jóvá, vagy rosszá legyen. Követheti az isteni példát, vagy ha úgy tetszik, annak az-ellene kezőjét. Ezért minden „szellemegyéniég”, mikor egyéni szabadságának öntudatára ébred, maga dönti el, hogy afasteni példa utánzásával csatlakozzék-e az Ige áramlatához? vagy pedig az ellenáramlathoz? Önként kell alázatossá, önfeláldozóvá, engedelmissé, alkalmazkodóvá, és megváltó munkássá lenni, vagy ha úgy tetszik, kevélyé, önzővé, lázadóvá és megsemmisítő, pusztító irányzattá az ellenáramlatban. Ez az oka, hogy testi természetünknek öntudatos mérséklése és a küzdelmes lemondások árán elért győzelmek bennünk is erényszámba mennek. —

Próbának nevezzük mindazt a helyzetet, amelyben egy Értelmiség két clientèles cselekvési lehetőség között szabadon választhat. —

Erkölc si pró ba .

Ma is szembenáll az *erkölcsi rendnek* a két pólusa: az *önzés és az önfeláldozás*. Ezen *erkölcsi próba* két iránya közölt alakul ki cselekvési szabadságánál fogva minden szellemi lénynek az erkölcsi egyénisége. —

Kísértés .

Valahol az Ige feltűnik, nyomon követi a gonosz is, mint a fényt az árnyék, hogy szembe állítsa vele önmagát. Hogy feltárja önmagában az ő világát és megmutatván azt az ingadozó lelkeknek, *kísértésbe* vigye őket. Ez az ő munkaköre, mert *a gonosz csak kísérthet, de saját akaratumk nélkül el nem buk» tathat*. Nem is teszi soha! —

Me g prób áltatás .

A kemény lelkeknek meg kell *próbáltatniuk*, meg kell nekik *puhulniok*, először a szenvedésekben, mint ahogy a galamb is megpuhítja csőrében a magot, amivel a tehetetlen fiókáit táplálni akarja. *Az isteni bölcsesség sokszor a leggyöngébb lelkeket választja ki, hogy megalázza a legerősebbeket*. —

Egy jellemnek, hogy kifejlődhessék, hogy igazán nagygyá lehessen, épp oly *szüksége van a megpróbáltatásra*, mint a *nemes ércnek a tűzre*. Az a *babérkoszorú csak vérző homlokra termett*. Maga Krisztus Urunk a nagyság isteni típusa csak a kereszten vonagló testével és átszúrt kezeivel tudta, magához ölelni az emberiséget. —

Minél nagyobb a nyomás és a *megpróbáltatás* egy lélekre, amely őt körülveszi és ránehezedik, *annál nagyobb szeretetet fog felébreszteni* benne. Egészen megértettem azt az anyát, aki egykor így nyilatkozott előttem: — Ezt a gyermekemet *szere-tem a legjobban*, mert ezzel szenvedtem a legtöbbet. —

T ű z p r ó b a.

Soha egy pillanatra se kábított el az, hogy egy *hullámcsapás felvetett a tarajra*. Azért nem is érzem a fájdalmat, mikor a *hullámvölgy mélyébe kellett visszazuhannom*. Kiálltam a *tízpróbát*, mert ha olyanyalamit veszítünk el, aminek sohasem volt becse előttünk, akkor nincs is veszteségünk. —

Próféták.

P r ó f é t á k .

Csak a próféták szíve lángol az ősi hitért és a messiási reménységekért. Ők ostorozzák testvéreiket, akik az igazság és a szeretet Istene helyett kőbálványok előtt hajlonganak és le-süllyednek Molochnak utálatos kultuszáig. Ők védik az emberi haladás gyenge világosságát, mint ahogyan az *utolsó mécsfényt* takargatja az utas a viharban. *De hangjuk csak a pusztaiba kiáltó szó*. A gyönyörök után rohanó világ szívében visszhangot nem kelt. —

Törvényszerű következetességgel *jelennek meg a próféták* a földön, mikor betelik az ő idejük, *mikor a legnagyobb szükség van rájuk*. Mert valahányszor a világ megromlott, még mindig megérkezett a *prófétája*. —

A próféták a süllyedő emberiséget kiragadják a rothadásból és újjáteremtik a tévelygő korszakokat. Új eszményeket, új vallási rendszereket hirdetnek; szóval erkölcsileg szervezik a züllött világot. *Tanításaikat pedig mindenkoron életüknek eleven példaadásával termékenyítik meg*. —

Képzeljük el *mai napjainkban Illés prófétát*, aki merészen lépett egykor *Ákáb király* elé, hogy őt az *Isten nevében megfenyegesse* és a királyi kapu elé állva, *nyiltan vágta a szemébe Jezabel királynénak*: — Ott, ahol az ebek felnyalták Nábót vérét, akit te igazságtalanul megölettél, ott fogják egykor felnyalni a tiédet is! — Ugyan milyen hatása lenne napjainkban egy ilyen alaknak, aki sanyargatott, félmezítelten testével *odaállana rongyaiban a királyok palotái elé*, hogy az isteni harag prófétai üzenetét nekik eldörögje? Bizony, a mi

korszakunkra már így hatni nem lehetne. Becsuknák szegényt, nem is a börtönbe, hanem egyszerűen *a bolondok házába*. —

Remény-Reménytelenség.

Remény. — Remény és jóság. — Karácsonyi reménység. — Hogyan született a reménység? (Mese). — Reménytelenség.

Remény.

Szenvedhetünk bármennyit, míg szíveinkben él a remény csírája, el nem veszhetünk. A csapások lesújtanak, a balsors átgázolhat fölöttünk, de összetörni nem fog. Szívünket újra fölüdíti az első napsugár s mi fölegyenesedünk, mint *a távozó vihar után a mező kalásza*. A megsiratott álmok sírján új virág fakad: *a remény!* —

A „Remény” domborművét láttam a párisi „Nôtre Dame” központi kapuja fölé beillesztve. Egy felöltözött női alak, amint pajzsa fölött a győzelem zászlóját lobogtatja. Tehát *mindenütt nőalak?! és nincs alkotó művész, aki vésőjével, vagy ecsetjével másképp örökítette volna meg a „Reményt”.* Ez a fölfogás természetes. Ki lehetne a reménységnek földi mintája más, beteg gyermekének bölcsőjénél? Ki ringatja a fáradt kisedet puha karjaiban? Ki oltja el szomjúságát, ki simítja le redőit, ki enyhíti fájalmát? Ki csókolja meg azt a helyet, amelyet a gyermek megütött, hogy ne fájjon többé? *Az anya — és a remény!* —

A reménységnek egyetlen csöppje többet ér, mint az eszmék óceánja. Több vigasztalást nyújt minden tudásnál. Mert a mi tudásunk csak az isteni értelemnek visszatükrözése az emberi lélekben. Nem magunktól ered. Mi csak felfogjuk és visszaadjuk, *mint ahogy a széttörött tükör darab visszaveri a tűzben égő napnak ecji~egy reá tévedt sugarát.* Helyesen fogjuk-e fel: *az bizonytalan.* De *a reménységünk szilárd, biztos és erős, mert a remény az Isten szava! Ez a szó keresztültör a sírokon.* Ez a szó letörli halálravált arcod verejtékét is. S ha majd abban a nehéz végső pillanatban egy könnycsepp

küzdi föl magát szivedből, talán úja ébred lelkedben is a remény. Ez a *remény* lesz á te lobogód a nehéz útban... *Testvérem, remélj!* —

Nagy oktalanság kiirtani a szívekből a hitnek reménységét és a vallásnak vigaszt nyújtó erősségét. — Bolond dolog, mikor a duzzadt vitorlákkal repülő hajóból kidobják a horgonyt, amely veszély idején egyedül nyújthat biztonságot és menedéket. —

Reménység néOcül a király is nyomorultabb az útszéli koldusnál Vizsont a reménység még a koldust is a királyi trón fölé emelheti. —

A reménység elvezet minden jóhiszemű lelket, aki az Isten keresésére indul, a bethlehemi jászolhoz. A reménység az angyalok öröme, az emberi szíveknek pedig közös kincse és boldogsága. Nincs olyan szív, amelybe ennek a csillagnak egy-egy sugara még be nem világított volna. Dante is megérezte, hogy azért pokol a pokol, mert a reménység sugara ide még nem tudott betörni. —

A reménység a bethlehemi csillagokban kristályosodott ki látható fényé. A csillagok reszketése ma is hasonlít ahhoz az érzéshez, amit a szívben ébredező reménység kelt föl bennünk. Nincsen az emberi életnek olyan sötét pillanata, amelyben ne találkoznánk a bethlehemi csillagnak reszkető kis sugarával. —

Milyen nagy kegyelme az Istennek, hogy a mi életünket reménységekre építette föl. Minden lélekben ott szunnyad az az újjáteremtő erő, amely a csüggedésből felemel, a nyomorban vigasztal és a munka küzdelmeiben összeroskadt embernek új célokat tűz életfeladatául —

Mi is úgy vagyunk az élet harcában, mint amikor Anteus birkózott Herkulesselel Akárhányszor vágta földhöz őt Herkules, mindig új erővel pattant föl a földről, mert abból merített egy új harcához új erőt magának. Mi is, mikor az élet küzdelmeiben egy-egy csalódás terhei alatt összeroskadunk, könnyes szemünkben új fény csillan fel és betelünk új reményekkel. Mert ez a föld, amely a mi ideiglenes hazánk, a szenvedésekre épített reménységeknak országa. —

A mi erőnk a reménység. Ez az a szívünkbe oltott isteni

erő, amely fölemeli az elbukottat, hogy vándorbotját még szorosabban fogja a markába és újra nekivágjon a meredek hegycsúcsnak, amelyről már lecsúszott egynehányszor. Ez a reménység éltet, ösztönöz, és fölüdít, a fénysugár a földi sötétségben, világosság a lelkünkben hordozott meny országból. Míg ez a reménység ki nem alszik belőlünk — nem is vehet erőt rajtunk semmiféle nyomor és kétségbeesés. *Friss forrás-víz a remény, amelyből minden szomjúhozó felüdülhet —*

A megsiratott álmok sírján új élet fakad nekünk. És ez a remény! A remény a lélek szárnya, a boldogságnak horgonya, a fájdalomnak gyógyszere, a nyomornak mindennapi kenyere. De hogy ez a remény az erények magaslatára emelkedhessek bennünk, a keresztény eszmék tüzében kell minden földi salakjától megtisztulnia. —

Oh Istenem! milyen végtelen a te jóságod, midőn erénnyé titted szívünknek legédesebb vigasztalását: a reménységet. Nemcsak hogy el nem tiltod, hogy csüggedező lelkünk a reménységben felüdüljön, hanem még megjutalmazol érte. — Ezért boldog az a lélek, aki az élet röggös útjain mindig az Istenbe vetett reménység lobogója alatt halad. —

A remény Isten ajándéka a hívő szívek számára. Minden hívő lélek elmondhatja: Úgy vagyok vele én is, mint a mezők vetése. Csak addig fekszem a porban, míg a zivatar a fejem fölött pusztít; mihelyt elvonul, ismét fölemelkedem, összeszedem magamat s a legelső langyos nyári eső lemossa a fejemről ismét a föld porát. —

Mily határtalan bölcs az a jóságos Isten, hogy újszülött teremtményei elől eltakarja mindazt a bánatot és csalódást, ami az élet küzdelmeiben várja őket! Mert ha ezt mind előre tudnák, kinek volna kedve kimenni oda? Ezért adott az Isten minden kis szívbe útravalóul reménységet, mikor elindul az élet göröngyös útjain. Ez a reménység ragyogja be a jövő sejtelmeit és nincsen olyan csalódás, amelynek tövén egy-egy új reménység virága ne fakadna. Édes jó testvéreim! Föl a szívekkel! Emelt fővel, hiterőnk önbizalmával nézzünk bátran a jövőbe. Dicsőséges szerepünk lesz benne! Dolgozzunk együtt mindnyájan! Egyesült erővel! *Mi és az isten!* Ezért tanuljunk meg Ő benne hinni, egymást szeretni — és ami fő: — *reményleni!* —

Milyen érzékeny tud lenni egy *gyengén rezgő fűszál*, amely a saját termékenységének hímpora alatt is reszket. *A virágok koldusa!* Csak az Isten fényes kis bogárkái látják meg. Felmásznak hozzá, hogy elmeséljék neki hasonló sorukat és szenvedéseiket. Mert *nincs a természetben lenézett szenvedő vigasztalás és remény nélkül* Erre tanítanak a fűszál virágai! —

Életünknek önkéntelen adnak irányt a *gyermekkor jeledhetetlen impressziói*. S ha emlékeink színes, ragyogó háttérre támaszkodnak, amelyet lágyvá és meleggé tett a szeretet s bearanyozott a mosoly, akkor a legfárasztóbb tusában is marad mindig egy biztos kikötőnk és menedékünk: a *remény és az emlékezet*. —

Remény! Csillogó szemekkel emeli fel e szóra fejét a nyomor kór ágyán a szenvedés és a munka terhei alatt görnyedező elnyomatás. Hálásan tekint a biztatóra, aki az ő legtitkosabb vágyát cirógatja. Felajánlja neki acélos izmait, bizalmát és szeretetét. Leköti neki testét és lelkét, mert megtalálja végre az ő igaz jótevőjét. Hálásan mutat rá: „Ez az én igazi jóakaróm, aki belátja, hogy én is ember vagyok és *jogom van a boldogsághoz.*” —

R e m é n y   é s   j ó s á g .

A szíveknek igazi kincse a *remény és a jóság*. Amíg a remény felfrissíti a lelkünket, addig életünk is üde és fényes. És amíg szíveinkben a jóság szelíd lángja lobog, addig mi is csak jótékony meleget sugározunk ki. Kifelé is, befelé is. *Ez az a kettős kincs, amely egy egész életre elég.* Böven jut belőle magunknak is, másoknak is. Mert a *jóság* önmagában folyton növekszik. Szeretet lesz belőle. De a *szeretet* is lassankint betelik és kicsordul. *Irgalmasság* lesz, amely már cselekvő szeretet, vagyis a jóságnak gyakorlati alkalmazása. —

K a r á c s o n y i   r e m é n y s é g .

A reménység fénye néha még a börtönök vastag falait is áttöri. Hány szegény rabtársam néz ma, *Karácsony szent estéjén reménységgel* az égre, hogy az *Úr Jézus* születése ünnepén feltűnik-e újra az a tisztafényű csillag, amit az angyalok egykor *Irgalomnak* neveztek el. Várják, hogy kinyílik-e a börtön-

nük ajtaja, ahová őket nagyon gyakran nem is a gonoszság, hanem végzetes balsorsuk sodorta. *Reménykedve* töprengenek, hogy vajjon az átélt szenvedések után megpihenhetnek-e ők is a *karácsonyfa* aranyos árnyékában, ahol a szívükre ölelhetik végre elhagyott kis családjukat? Joggal *reménykedhetnek*, mert hiszen mi állítólag keresztények vagyunk, akiknek ezen a napon az angyalok hirdették egykor a békességet. Ekkor énekeltek: „*Ez nagy öröme léssen egykor minden népeknek!!* — Istenem, Ha csak *annyi* örömet okoznánk e napon egymásnak, amennyivel magunknak nem ártunk — bizony öröme lenne az a nap akkor minden népeknek is! —

Hogyan született a Reménység?

A *Reménység* a mindenséget összetartó erő, mely *már akkor született, mikor az Isten kimondotta, hogy legyen világosság!* Az Isten tehát *először a világosságot* teremtette, hogy ne legyen olyan élő teremtett parány, amelyhez az Ő kegyelmének a sugaraival hozzá nem férhet. A teremtett világokat pedig csillagoknak nevezte el. Beosztotta őket csillagkörökbe. Kimerítte pályáikat és elrendelte, hogy szeretetük vonzó erejével egymást lökessék és *közös családi együttlétben* kölcsönösen segítsék és támogassák. A családi életközösségnek is ez az Istentől belénk oltott ösztöne. *Minden egyes család egy-egy olyan parányi naprendszer.* Egy csepp a tengerből. Sőt *még az atomokban is meg van a központiség.* A neutronok rendszerében épűgy, mint az állati testek vérkeringésében. Az Istennek az akarata, hogy valamint ő is központi éltető Napja a mindenségnek, úgy *legyen minden egyes csillagcsaládnak is egy-egy külön éltető napja.* Nincs olyan égi test, amely ne tartoznék valamely családi körhöz, mit mi itt lenn a földön elneveztünk Naprendszernek...

A fenti írás szerint *ekkor született meg a Reménység.* — *Én tovább szövöm a mesét,* mert a *reménység* csak akkor születhetett meg, amikor a teremtett *világnak már szüksége volt rá.* Az Istennek bizonyára nem volt, mert hiszen Ő maga a teljesség. Fölöslegeset pedig az isteni bölcsesség soha nem alkotott. Az én mesém szerint azonban *volt egyetlenegy csillag,* amelyet az Isten minden más csillagcsoportból kihelyezett. Olyan könnyűnek és finomnak teremtette, hogy súlytalanságánál fogva *az összes többi csillagok fölé tudott emelkedni,* be míg a többi égitesteknek vagy önfényük volt, vagy saját köz-

ponti Napjuk árasztotta rájuk a világosságot, addig *ez a magányos árva csillag fénytelenül pihent* a teremtett világok magassága fölött.

Az Ég angyalai összesúgtak, hogy *vájjon mit akarhat az Isten ezzel a különleges csillaggal?* Miért nem adott ennek is fényességet? Miért kell ennek a legfinomabb csillagnak, amely az alázatosság fátyola alatt türelmesen várakozik valami ismeretlen feladatra, ilyen homályban maradnia? Jól tudták, hogy az Isten cél nélkül semmit sem teremt. De míg körülöttünk az egész mindenség a *teremtés tisztaságában ragyogott* és az égi fényesség örömét és boldogságát sugározták egymásra, addig *ez a szerény kis csillag nem fogadott magába sem fényt, sem boldogságot*, Még csak neve sem volt. És amíg csillagtársai a jelen örömeiben énekeltek, ő szerényen magába mélyedve fátyola alatt a *jövendő titkait fürkészte*.

És látta, *hogyan hamvad ki* egyes csillagokban az égi fényességnek a tisztasága. *Helyette pedig kigyulladt bennük egy sötét tűz*, amely befelé égett. Kifelé csak a szikráit szórta és *rohant velük a mélységek mélységébe*, a fenékre, ahol a sötétség sűrűsödik. *A lebukott csillagok fénye pedig lassan-lassan kialudt*, mint amikor a virágos mezőkről levonul az alkony és rájuk teríti sötét palástját a gyászruhás éjszaka...

Ott lenn, a sötétség fenekén az öröm csakhamar panaszos siralommá változott: jajgatássá, fájó zokogássá és szívettépő sikongatássá. *Az égi fény is végkép kilobbant belőlük;* a testi tűz salakja pedig már a szemeikből is kiszáritotta a könnyeket. Már csak az izzó salak hamuját szórhatták a fejükre, hogy ezzel is enyhítsék az égések kínjait. *Ekkor tört fel az Ég felé a nyomornak* és a fájdalomnak rémes üvöltése — *a vágy az elveszteti paradicsom után:* a szenvedések keserűségéből kiszivárgó kétségbeesés, *az a reszkető hangú könyörgés, amit a földön imádságnak nevezünk.* Tüzet lehelő sóhajok szálltak föl a magasságok magasságába. *A tiszta angyalok félre menekültek előle.* *S akkor a magányos csillag fölemelte a fátyolát és minden sóhajt,* minden néma fájdalmat is, minden epedő vágyakozást, amely a tisztuló érzéseknek az égbekiáltó esdeklése volt s amely a bukott csillagokból tört fölfelé, *magába fogadott.* — így gyűjtögette össze időtlen-időig az összetört szívek fohászait, vágyakozásait, könyörgéseit és imádságait, amelyek Hozzá fölemelkedni tudtak.

A tiszta angyalok pedig ezután már a boldogság elragadtatásával nézhették, hogy a *névtelen csillagban hogyan sűrű-*

sődnek ismét vissza égi fényé a fájdalomban megtisztult érzések, amelyek a bűnbánat könnyeiben tisztára mosva új örömmé, új boldogsággá lesznek. Sőt még tisztább lett a világosságuk, mert most már a fénybe a szomorúságnak egy kis árnyalata is belevegyült. Ekkor nevezték el csillagtársukat maguk között „Irgalom”-nak, az isten legszebb lányának, aki csak most bontakozik ki szüzi tisztaságának csodálatos szépségében. Az Irgalom tehát a bűnök túltelítésében született meg, mert Szent Pál szerint: „Ahol túláradt a bűn, ott még túláradóbb lőn az isteni kegyelem/

Mikor ez a csillag már megtelt a szenvedésekben megtisztult szívek érzéseivel, akkor ledobta fátyolát és elkezdett tündéri fényben ragyogni! Kigyulladt az égen egy ismeretlen új csillag, amely kisugárzásával betöltötte az egész világot. Minden szomorú szívbe bevilágított egy sugárral és ezt a földi emberek „Reménység”-nek nevezték el.

Ezt a csillagot, amely most minden világok fölött lebeg, csak a hulló csillagok bukása után ismerhettük fel. Amíg nem volt mire vágyakoznunk, addig reménységünk nem lehetett.

És mikor a Reménység fénye legelőször kigyúlt a magasságokban, meglátta ezt a különösen ragyogó csillagot *három bölcs király*. Útrakeltek, hogy kövessék őt... Elvezette őket a *betlehemi istálló jászolához, ahol egy pólyába takargatott kisedet láttak szunyadozni*. — De meglátták ennek a ragyogó csillagnak a fényét *a barmaikat legeltető szegény pásztorok* is és elmentek ők is — imádni a kisedet...

Micsoda hit kellett ahhoz, hogy egy pólyás kised elött, aki még csak sírni tud, azon jászol elött, amelyben egy kised fekszik, térdre boruljanak pásztorok, bölcsek és királyok?!...

Mi a meséből a tanulság? A kitartó türelem a szenvedésekben megtisztult érzéseket bennünk is égi fényességgé változtatja át: — Reménységgé! —

Reménysé g .

Lasciate ogni speranza! — Belépők! *Többé ne reméljete k!* Ez az átok összeszorítja a torkot, mint a fájdalom. Karmait a szívbe vágja és kitepi véresen. *Minden reménnyel fölhagyni!* — Érted-e ezt a rettenetes szót, szenvedő lélek?! Ez a végső sor, *az utolsó kalapácsütés a koporsón*. Beszegezi a rothadást, amelyből kiszabadulni *még reményünk sem lehet*

soha! Pedig a *remény a lélek szárnya!* A magasra törésnek egyetlen ösztöne; a boldogságnak horgonya; a fájdalomnak vigasztalása; *a nyomornak mindennapi kenyere!* —

Reménytelenség! Oh rettenetes egyedülség, amelynek félelmes csöndjében nincs se pihenés, se nyugalom, csak rémület és ijedtség! Ránk ásít sötét torokkal a *kétségbeesés,* amely elnyeléssel fenyeget bennünket. Már *csak egy pislogá mécsfény* reszket a szívünkben. *Mi lesz velünk, ha ez is kialszik?* Ez az utolsó fénysugár, amely szívünket az éghez köti? Mivé leszünk, ha az is kilobban? Mi lesz a sorsunk? Száraz levél? Elhervad és viszi a szél. — Ezért *az utolsó sugárért megfeszített erővel kell küzdenünk,* mert ez a mi hitünknek utolsó olajcseppje. — Jaj! nehéz küzdelem!... Hogyan bírjuk?. .. Hiszen hogyha ez a fény is kialszik, átléptük *Dante* kapuját: — *Lasciate ogni speranza! Hagyjatok fel minden reménnyel!*... —

Mint a szédelgő ember, akit fejbe ütnek, *nem értjük meg* a helyzetünket. Vájjon *milyen gyönyörűsége telhetik az Istennek lelki világunk szörnyű összeomlásában?! Ott virrasztunk* a romok fölött — üres szívvel és kiszáradt szemekkel. *Reménytelenül,* mert nem tudjuk, hogy miért ejtett ki kezeiből az Úr és miért gázolt át rajtunk? Vagy talán elfelejtette, hogy mi is az *Ő* gyermekei vagyunk? .... —

A kétségbeesés mindig az elvesztett reménységnek a sír- virága. Mégis hányszor ébredünk újra és mindig igazibb életre, letarolt reménységeink sírján!...

Szabadság.

Szabadság. — Lelkiismereti szabadság. — „Pro libertate.” — Nemzetek szabadsága. — Fajszabadság. — Szabadakarat. — A szabadakarat érvényesülése. — Akarat. — Akaraterő. — Rabszolgaság.

Isten minden lényt *szabadságra* teremtett. A *szabadságnak* pedig első feltétele, hogy *minden kényszerből menten választhassunk* — *legalább egyszer* — *a jó és rossz között.* —

A szabadság eszméjét rendszerint vérben fojtották el. Így

lesz a nagy tömeg a zsarnokoknak, — az egész világ pedig érzékeinek láncra vert *rabszolgája*. Görnyedezve hordozzák uraiknak és szenvedélyeiknek bilincseit.

Ubi Spiritus, ibi libertas! Szabadságra kell nevelni a népet, mert „szolganépnek nincs hazája.” A lelkeket pedig meg kell tölteni egyetemes testvérszeretettel, nemes eszménységgel és önbizalommal. Joga van ehhez minden Isten képére teremtett léleknek, *mert Isten a Szabadság*. Ahol a lelkek üresek, ott sodorja őket mindenféle áramlat és viszi, *mint a forgószél az utcák szemetjét*. —

Egy nemzet csak ott sülyedhet szolgaságba, ahol a szó és a gondolat *szabadságát* a polgári lelkiismeret ítélőszéke elől elvonják. *Közszabadságok* nélkül csúszunk vissza rákmódra a középkorba, a *Bastille-ok* és a *Lettres des cachées-k* rendszerébe, amikor a hatalmi önkény azt csukatta be, akit akart, aki neki útjában állott. —

Még egg réti virág se tud egy kődarab állandó nyomása alatt kifejlődni! Elcsenevészedik, mert életet, erőt, színt *csak a szabadság levegőjében meríthet a napsugárból!* —

Szabadság! Latinul *libertas*, ennek a gyökszava a *libre*, *mérleg*, vagy *font* — annyit jelent, hogy *ingadozás két ellentétes súly között*. Ezért a *szabadság se más, mint választás két szembenálló sarkiség között*. —

Az emberi művelődés története bizonyítja, hogy a *szabadság* lényegében *egy és oszthatatlan, eszme. Kiterjed mindarra, ami emberi*. És te, ember, mégis *osztályok birtokává tetted!* De akkor, amikor részekre bontottad, *meg is ölted azt* Az általános és örökjogú eszmék érckürtje *az 1793. év*. E kürtbe Isten fűjt bele. De te e hangot nyomtalanul engedted elveszni. A *francia forradalom*, amely a felvilágosodás napjának hajnalpírja, nem osztályozta a *szabadságot*. Bár vérben tisztította meg a szabadság eszméjét; — *de megtisztította!* —

Van olyan hegymászó utas is, aki kísérő nélkül vág neki az ismeretlen mélységeknek és szédítő magasságoknak. Nem engedi magát a vezetőhöz kötötetni, mert *többre becsüli a szabadságát, mint a biztonságát* —

Még a *szabadság* is csak a test vérszeretet szolgálatában érvényesülhet hasznosan. *Az a legszabadabb lélek, aki már urává*

lett önmagának és alacsony állati indulatait megfékezni tudja. Ezt azonban az ember nem annyira az értelmével, mint inkább erkölcsi megtisztulásával érheti csak el. —

Igazán szabaddá az embert csak a biztos és kipróbált önuralom teheti, amely képes lemondani, ha kell, még eme szabadságáról is. A feltétlen lemondás már isteni tökéletesség. —

Miért nem tanulunk a virágtól, amely az Isten fényes ege alatt tud csak kibontakozni teljes szépségében? A napfényben» a friss levegőn, a szabadságban! Az a parányi mag, az a kis palánta is csak akkor tudja beváltani minden ígérését. Virágba borulva hirdeti az élet szabadságát és egy új feltámadásörök igazságait! —

A szabadságnak az eszményi tökéletessége az, mikor önként vállalunk magunkra lemondásokat és önfeláldozásokat. Igazán szabadok csak akkor vagyunk, amikor már saját természetünk fölött is győzedelmeskedni tudunk. —

Közös végzetünk, hogy nincsen olyan ember a földön, akinek a legnagyobb kincse ne az élet, a szabadság és a boldogulás vágya lenne. Ezért tiszteljük a hősokeket, a népvezéreket és a megváltókat, akik az emberi jogok védelmében vérüket ontották az önkényuralom elleni küzdelemben és inkább ^bolyongtak száműzötként idegen földön, semhogy behódoltak volna a zsarnokság erőszakoskodásai előtt. Életükkel adtak példát, hogyan kell a szabadságért és az emberi jogokért inkább szenvedni és békén elviselni a méltatlan üldözéseket, mintsem belenyugodni egy senyvedő szolgaságba, amely kiirtja a szívekből a szabadság vágyát és vele az emberi méltóság önérzetét, amely bennünket az állatvilág fölé emel. —

Amit az emberek közönségesen szabadságnak neveznek, az a faji önállóság és függetlenség. Azért ezt egyszóval „fajszabadságnak” mondhatnánk. Ezért folyik tulajdonképpen most világszerte a népek mai küzdelme és eme szabadság megszerzésének vagy megtartásának csak az eszköze az úgynevezett politikai szabadság, amelynek érdekében mérköznek a parlamentek zajos vitáiban és a piaci népbolondítás demagóg nyelvöltögetéseiben. —

Tökéletes szabadságra a lélek csak akkor ébredhet fel, ha már nincs lekötve semmihez. Se testhez, se anyaghoz. Ez a

szabadság csak a *magunk felett való lelki uralom* lehet. Saját erőnkkel kell kiemelkedni az alacsonyabb vonalakból, mert az evangélium szerint: ahol a ti kincsetek, ott a ti szívetek. —

A testi élet lelki élet nélkül csak *emésztéssé* és állatias szervi működéssé zsugorodik össze. Levegő nélkül nincsen testi élet; *szabadság nélkül nincsen lelki élet* —

A szabadság eszméi forrasztják össze a szíveteket, mert az *elnyomatásnak* nincsenek hősei és prófétái, csak kitarított zsoldosai és nyöszörgő rabszolgái. —

Lelkiismereti szabadság.

A lelkiismereti szabadság nemes eszméjének is vérben kellett megtisztulnia, mint minden *más megváltó gondolatnak*. A gyarló emberi értelem csakis így értékelheti benne az erkölcsi fejlődésnek nagy vívmányát. Minél erőszakosabb eszközökkel akarják elfojtani *a lelkiismereti mozgalmakat*, annál gyorsabban és erőteljesebben hódítanak. *Minél jobban szétrugdossuk a tüzet, annál inkább terjed és gyújtogat* Ezért nincs szerencsétlenebb kísérlet, mint *erőszakkal kiirtani akarni egy eszmeáramlatot*. —

Tartalmában és nevelő erejében *minden vallás egyenértékű*. Jákob égbe vezető létráján is voltak alacsonyabb és magasabb fokok, habár ez a létra minden egyes fokot összekapcsolt is az Istennel, de ezért távol van tőlem, hogy bizonyos fokú közömböséget ébresszek bárkiben a saját vallásos meggyőződése iránt. Ez már bűnös könnyelműség volna! Mióta fejemet behintette ezüst hamvával az idő és mindennap egy-egy lépéssel közelebb jutok az én Uramhoz, azóta végkép elsimultak lelkemben a lázongó türelmetlenségek. *Ragaszkodom a magam meggyőződéséhez, de megbecsülöm a másokét is*. Ügy gondolom, hogy *a lelkiismeretem szabadságát csak akkor védelmezhetem meg jogosan, ha nem sértem meg mások lelki érzékenységét se*. —

„Pro libertate.”

Véres nyomokon kell megjárni a Golgothát minden *igazi szabadsághősnek*, aki egy *nemzetmegváltás* nehéz keresztjét vállaira veszi és nincs is igazi nagyság, akinek fejét meg ne se-

bezte volna valaha a szenvedések töviskoronája. A *Gondviselés egy nép sorsát* még a kiválasztott lelkekre is csak akkor bízta rá, ha *előbb megpróbálja őket lemondással és szenvedéssel*. — A magyar szabadsághősök között ki áll magasabban II. *Rákóczi Ferencnél*, aki önfeláldozó szeretettel állt a megváltók sorába, hogy mérhetetlen vagyonának habozás nélküli feláldozásával és sok szenvedésnek elviselésével fölemelje a sárból a magyar szabadságnak megtiport zászlóját, amelyre *Szűz Mária képével együtt van felírva a magyar szabadság szent ígéje: „Pro libertate!”* —

N e m z e t e k s z a b a d s á g a .

A népek történelmében a visszaesésnek vannak pillanatai, de ezeknek maradandó nyomot maguk után hátrahagyniuk nem szabad. *A nemzetek haladása a szabadság útján* nem lépés, hanem *ugrás volt mindig*. Egy ugrás után újra megpihen, hogy erőit összegyűjtve még hatalmasabbat ugorhassák. —

Történelmileg is igazolható, hogy a *nemzetek szabadsága* akkor vész el, ha egy népben nincs meg már többé az *ősi jellegző faji sajátosság*. Akkor nem is törődik többé annak a megvédésével sem; leomlott egy bástya-fal, amely őt egy más fajtól megkülönböztette és elválasztotta. Az ilyen nép aggodalom nélkül *olvad bele a hozzá legközelebb álló másik fajba és szabadság helyett a hasznosság elve vezeti...* Ha nincs már közös faji tulajdonságuk, akkor mi lelkesítette a küzdelemre? Ilyenkor kielégíti az embereket az *egyéni szabadság* is és nem sokat törődnek a *nemzeti szabadság* hiányával. Ubi bene, ibi patria! Ott a hazája, ahol jól érzi magát! —

F a j s z a b a d s á g .

Lehet *egy nemzetet* elnyomni, vagy jogaitól megfosztani; de ezeket *egy fajszabad nemzet* mindenkor vissza is szerezheti. A jogfosztás egy ilyen néppel szemben mindig *csak erőszakkal fenntartott helyzet*, amely *a fajszabadságot* belőle nem tudja kiirtani. Míg egy népben a faji erő ép és jellegző eredeti sajátágaiban él, addig az a nemzet *fajilag szabad*. Alkotmányos szabadsága, vagy államjogi helyzete már csak a *fajszabadságnak* természetes következménye. Ellenben minden alkotmány hiábavaló, ha egy nép már elvesztette faji szabadságát és

külön faji életének a jogát, mert egy más fajba beleolvadva faji gyengeségét árulja el. Mihelyt egy nemzet értékes faji tulajdonságait feladta vagy letette, *ezzel államalkotó jogait is feladta, mint fajilag szabad nemzet* —

S z a b a d a k a r a t .

Akaratával teremtette és tartja fenn Isten a mindenséget. Ez az akarat az anyagvilágban mint állandó természeti törvény uralkodik. Ez a törvény a *növényvilágban* mint fenntartó és tenyésző erő jelentkezik; az *állatországot* pedig kényszerítő ösztönnel vezeti. Az anyagvilág összes teremtményei között csak az *egyetlen ember kivétel*, aki az isteni akarat korlátai között *saját szabadakarátának* sértetlenségével mozoghat. —

Szabadakaratra képesége a börtönben is teljes, mert a lélekre bilincseket verni nem lehet Itt is akarhatunk szabadon, de ezt az akaratunkat *megvalósítani* ép úgy nem vagyunk képesek, mint ahogy a szabad életben is az ember csak bizonyos *korlátok* között tudja. — Régi közmondás: *Azt tesszük, amit tudunk és nem azt, amit akarunk.* —

Hogy egy *szántóvető földműves* sokszor hasztalanul járadozik és munkáját nem kíséri a kellő siker, azt könnyen megérthetjük. Mert hiában veti a legjobb földbe a legjobb magot, ha nincs kedvező időjárás, kárba vészett minden fáradsága! Elég egy éjszakai dér, hogy lehervassza reményeinek bimbóját. Elég egy rekkenő nap, hogy a hőség tönkretégye a vetést. Egy zivatar, vagy jégcsapás letarolja a termést, mielőtt az a gyenge sarjadzás magba szökkenhetett volna. Ezer veszedelem környékezi a mezei munkát, amely hónapokon keresztül állandóan ki van téve az időjárás változásainak. — De az *Isteni Magvetőnek* nem kell küzdenie ilyen esélyekkel s mégis hogyan van az, hogy fáradsága sokszor hajótörést szenved az *ember akaratán*, hogyan van az, hogy az a *gyarló ember* gátat emelhet az *Isteni Mindenhatóság* szándékai elé?!... —

A tenger is ugyanolyan tulajdonságú, mint a belőle kipárolgott csepp; a mi lelünk is Isten lehelete, azért isteni tulajdonságaink is vannak. Van értelmünk, tudunk szeretni, akarni, *mint az Isten!* Meg van gondolatainkban, cselekvéseinkben a feltétlen *szabadságunk, isteni szabadságunk*, mert *nincs több szabadság, csak egy!* Már most a bennünk rejlő isteni *szabad-*

*súgóiu*l lógva — lia nekünk úgy tetszik — szembehelyezkedhetünk még az *isteni akarat*u is! Az egész nagy világegyetem ellenállás nélkül kénytelen engedelmesen teljesíteni az *Isten akaratát*, amely a világegyetemei mint természeti törvény igazgatja. *De én, porszem-ember ellenszegülhetek*, mert tudóig gondolkodni, *mint az Isten*, tudok akarni, *mint az Isten* és *szabad vagyok, mint az Isten* az én cselekvéseimben. —

Miért áll *nekünk* módunkban és hatalmunkban megbénítani az Isten szándékait? A szántóföld megghiúsíthat] a-c a magvető munkáját? *Ha Isten nem adott volna nekünk szabadakaratot, megérthető volna-e másképpen az, hogy az a jóságos Isten miért engedi* a kereszt szent jelvénye alatt fölnevelkedett keresztény népeket évek óta a legádázabb gyűlölettel egymás ellen törni, pusztítani, rombolni, halomra gyilkolni százezreket, kiirtani családokat és véres kezekkel kitépni a szívekből a családi fészek nyugalmát és boldogságát? — *Amikor látom azt a sok atyátlan árvát és kenyérkereset nélkül maradt özvegyet, akik elvesztett támaszukat siratják, az én szemem is mindig könnybe lábad; de azt már nem értem meg, mikor hallom ki-törni az elkeseredett szívek panaszát: „Miért engedi meg ezt az Isten?”* —

A szabadakarat az értelmes lényeknek a kiváltsága, akik életükkel tetszésük szerint rendelkezhetnek. Csak az öntudatlan állatvilág él az életkényszer törvénye alatt. Éppen ezért öngyilkos állatot nem is ismerünk. —

Az önrendelkezés szabadsága nélkül minden élet csak egy alacsonyabb ösztönös élet maradna. Nem öntudatos, hanem mechanikus kényszerfejlődés, amelyben nincs többé se erény, se bűn. Csak állati önzés és ösztön. —

Minden öntudatos lény értelmével *önként határozhatja* el magát valamely irányú cselekvésre. Ezért még az *elbukott lelkek szabadságát se korlátozza az Isten*. Megengedi, hogy az ellenáramlat állandó harcban álljon a lelkekért az Ige áramlatával és ez a küzdelem legyen az erkölcsi életnek a mérlegévé. A világosság angyalai küzdenek a sötétség bukott angyalaival. Az egyik folyton a jóra buzdít érezhető sugalmazásaival; a másik az isteni törvények megszegésére ösztönöz. De egyik irány se tud győzedelmeskedni egy ütközőpontjukba került szellemi lény fölött, *amíg ez a szabadakaratával el nem dönti*, hogy

melyik irányhoz kíván csatlakoznia Ilyen próbák és megkísér-
lések nélkül sohasem fejlődhetnék ki egy léleknek az erkölcsi
egyénsége és szabadsága. —

*Ha nem volna szabadakaratumk, akkor legokosabb volna, szépen belenyugodni a megváltozhatatlan végzetbe. Miért tör-
jük magunkat céltalanul és haszontalanul, ha sorsunk úgy is
meg van írva a csillagokban? Akkor igazán minden mindegy.
A legokosabb ilyenkor odadobni a gyeplőt. Jöjjön, aminek
jönni kell! Hadd guruljon a végzet szekere oda, ahová indult,
úgysem tudjuk feltartóztatni!... — De így hová jutnánk?! —*

*Az emberi szabadakarat isteni törvényét még a Szentszel-
lem sem befolyásolja; sugalmaz, de senkit sem kényszerít
het ilyen vagy olyan cselekvésre. —*

*Szabadakaratumk hangoztatásával mindig csupán cselek-
vési képességeink erkölcsi szabadságáról lehet szó és nem ma-
gáról a cselekvési lehetőségekről. A föltétlen szabadakarat
ugyanis lelki-erő. Ellenben a föltétlen cselekvési képesség már
mindenhatóság, vagyis teremtő-erő. Ne tévesszük tehát össze
„az akaratszabadságot” a „cselekvési lehetőségekkel.” Ég és
föld közöttük a különbség. Ugyebár szabadon akarhatjuk azt
is, amit még tenni nem tudunk? De korántsem tehetjük meg
mindazt, amit akarunk. —*

*A szellemekkel való közlekedés korlátolt és ezen korláto-
zásnak van egy lelki oka. Ha föltétlenül ki volnánk szolgál-
tatva a szellemvilág hullámzásainak, akkor játéklabdájává le-
hetnének magasabb erőknél és szabadakaratumk teljesen meg-
semmisülne. Ez az oka, hogy az Úr bölcs jósága és kegyelme
rendszerint elszigetel bennünket úgy a magasabb, mint az ala-
csonyabb színvonalaktól, hogy így önmagunkban érjünk és
saját erőink kifejlesztésével tisztuljunk és tökéletesedjünk. Egy
erkölcsi mágnes két ellentétes vonzása közé vagyunk el-
helyezve egy semleges központba. Mindegyik egyformán hat
reánk és mi magunk dönthetjük el, melyikhez akarunk csatla-
kozni. —*

*Az akaratszabadság érvényesülését senkinek sincs joga egy
értelmes és öntudatos szellemi lényben mindaddig elnyomni és
korlátozni, amíg ezzel vissza nem él, és másoknak hasonló jo-
gos szabadságát vele nem sérti. —*

A Teremtőnek legnagyobb kegyelmi ajándéka, amit a

szellemvilágnak csak adhatott, az *akarat-szabadság*. Nélküle ugyanis még a legeszesebb lények is csak vak eszközök és bábfigurák lehetnének egy ismeretlen *végzetnek* a kezében. Éretlenek az öntudatos cselekvésre és képtelenek egy összhangzó boldogságra. Ilyen boldogságra egy értelmes lény már csak saját erejének és képességeinek a szabad kifejtésével juthat el. A föltétlen *akarat-szabadságot* az Isten azért tette az erkölcsi világrend tengelyévé, hogy általa vezessen el bennünket képességeink szabad kifejtéséhez. Ezért *akaratszabadságunk elé soha leküzdhetetlen akadályokat nem gördít* így érthető meg, hogy még a kísértő gonosz akarata is szabadon érvényesülhet a saját vonalrendszereinek a törvényeiben. —

Ha nincs szabad akaratunk, akkor erkölcsileg nem is vagyunk felelősek semmiféle cselekedetünkért. *A jó nem érdem, a rossz nem bűn*, mert az ember csak azt tehetné, amire az ő végzete kényszeríti. *De ha valóban ilyen kényszer igájában nyögünk, akkor minő jogon ítélünk vagy büntetünk?* — Sarkokba kell vágni az egész jogrendszerünket! Sőt morális törvényeinket is, amely bennünket felelősségre kötelez! —

A lélek mindenkor szabad marad. Szabad a börtönökben, az ólombányákban és a bilincsekben is. Szabadon akarhatunk itt is. Csak az alkalmat várjuk, hogy elfojtott akaratunkat szabadon érvényesítsük is. *A leigázott akarat mélységéből törnek elő a zsarnokságot szétzúzó forradalmi erők.* A villámok. A világégések és a földrengések, amelyek megújítják a föld színet. —

A szabad akarat érvényesülése.

Emlékezzünk csak vissza a gyermekkorunkra! Elmosódott emlékeink is csak azt igazolják, hogy testi és lelki képességeinket saját erőink kifejtésével tudtuk csak megszerezni. Milyen boldogok voltunk, valahányszor *akarat-szabadságunk* egy-egy váratlan sikerben, vagy eredményben *érvényesülhetett* Nincs olyan csöppség, aki rögtön föl ne hívná magára a közfigyelmet, mihelyt saját *erejének a kifejtésével* egy-egy képességének öntudatára kezd ébredezni. Még hogyha a kerti gyöpön sikerült is neki egy ügyetlen bukfcet vetni, kitörő örömmel mutatja be: — No, nézzenek csak ide, hogy mit tudok én! — *Még ma is Visszaemlékezem* arra a nagy örömrre, *amikor én legelőször füttyülni tudtam!* —

A k a r a t .

Csak azokon nem tudnak segíteni, akik már maguk sem *akarnak többé* kiemelkedni a sárból. —

Krisztus példája szerint akaratumkat alázatos engedelmességgel tudjuk *mindenben alárendelni az isteni akaratnak*. Ez az önmegtagadásnak a legmagasabb emelkedettsége, mert az akarat bennünk mindig csak olyan erős, amilyen határozottsággal tud bekapcsolódni az isteni akaratba. —

Ha képesek volnánk saját erőinkkel kiemelkedni a bukás testi vonalából, akkor mi szükségünk volna Krisztus megváltására? *Akkor kiki saját magának lehetne a megváltója*. De nincs más módja a lélek megtisztulásának, mint bekapcsolódni a *krisztusi áramlatba* s alázattal kérni azt a lelki segítyt, amivel az anyagtesti életvonal mélységeiből kiemelkedhetünk. Ne *mi akarjuk*, hanem mélységes alázattal kapcsolódjunk az *Isteni akaratba*, hogy az Ő ereje működjék általunk és Ő erősítse meg a mi gyengeségeinket. —

A k a r a t e r ő .

Az akarat nem csupán *pszichikai* erő, hanem képes *fizikai erőhatásokra* is. Mechanikai hatásokban is megnyilatkozhatnak. Fizikai és kémiai jelenségekben, összevont *erős akarattal* nem csupán saját testanyagunkban, hanem mások szervezetében is tudunk *hipnotikus* szuggeszciók révén előidézni *fiziológiai elváltozásokat*. Nagy igazság van tehát a nép hitében, mikor a gyermekeket, sőt még az állatait is félti a szemveréstől. Az olasz jettatoria-tól. Sötét, erősnézés a szemektől a gyermek rendszeren megijed és sokszor sírva fakad. Bizonyos hipnotikus hatás alá kerül, épúgy, mint a házinyúl vagy a galamb, mikor a kígyó tekintetétől reszketni kezd és végre leeresztett szárnyaival összeroppan és megbénul. *Csak abban van tévedés, hogy ez az erő a szemben van*, miután a szem csak az akarat kisugárzását közvetíti. Hipnotizálhatunk *anélkül is, hogy az illetőnek a szemébe néznénk*. Az *akaraterő* az, amely hipnotizál.

R a b s z o l g a s á g .

Az ember csak akkor szenved, amikor testi vagy lelki *szabadságát* elnyomják, vagy korlátozzák. Aki tehát anyagi já-

vakért vagy testi előnyökért magát rabszolgává aljasítja, *ezzel a saját lelkét veri bilincsekbe*, és meggyalázza önmagában az *isteni képmást* —

Már a francia forradalomban megéreztek, hogy a közszabadságokért és az emberi jogokért megindított világküzdelemben a *rabszolgakereskedés* eltörlése szintén egyik alapvető kérdés. *Hogyan is beszélhetünk mi világtestvériségről, amíg látunk igába tört embereket* ostorcsapások alatt görnyedezni, akiket természetjogaiktól megfosztva, állati sorba aláztak le? —

Egyik égető szégyenfoltja volt a keresztény civilizációnak az amerikai *rabszolgatartás*. Hosszú időközön keresztül millió és millió embertestvérünk vérezett el a kegyetlen kizsákmányolás és állati leigázottságban. Árucikké tették a hazájukban összefogdosott és a családjukból kiszakított embert. Lekötözve és összezsúfolva zárták őket össze a hajófenékebe, ahol száraz kenyérrel, romlott füstölt hallal és poshadt *vízzel* táplálták szegényeket az amerikai partokig. A súlyosabb betegeket, akik a *cargó-nak*, vagyis a hajórakománynak az egészségügyét veszélyeztették, egyszerűen beledobták a tengerbe, mint a romlott árukat. Felelősség nélkül ölhettek és gyilkolhattak, mert *büntetőjogi következmények nélkül rendelkeztek embertestvéreik életével*. —

Szellem.

Szellem. — Szellemvilág. — Túlvilág. — Szellemhit. — Szellemi hatások. — Szellemi kapcsolatok. — Szellemtestvéreink. — Hazug szellemek.

S z e l l e m .

Lélek és test! Szellem és anyag! Merőleges ellentétek állnak egymással szemben. *Boldogságot ígér mindegyik*, mert tudják, hogy minden földi lénynek ez a legfőbb vágya és törekvése: megszerezni az elérhető legteljesebb boldogságot! —

Ne higgyák, hogy a halál után rögtön bölcsekké és mindentudókká leszünk! Csak külső alakunkban változunk, *lelki képességeink* azonban *változatlanok maradnak*. Nemcsak egyé-

niségünket visszük át magunkkal, hanem még előítéleteinket is. Csak azok a *szellemek* változnak át rögtön *haláluk* után tökéletes szellemekké, akik megtisztult érzéseikkel *már a földön is ki tudtak emelkedni az anyagélet durvább vonalaiból.* —

Isteni törvény, hogy mindenkinek a saját erőfeszítése árán kell megtisztulnia. Szabad akaratumk halálunk után is az marad, ami testünkben volt. Így érthető meg, hogy a *szellemvilágban is* feltalálható az erkölcsi sarkiság. Az isteni igazságosság egyforma mértékkel mér. Hogyha megengedi a *jó szellemeknek,* hogy bennünket sugalmazásaikkal a jó útra vezessenek, akkor meg kell *engednie azt is, hogy az alacsonyabb lelkek kísértéseikkel bennünket megrostáljanak és akaratérőnket eme próbák által a jóra megedzék.* —

A *szellem* erejével ép úgy *nem lehet birokra kelni,* mint a sötét fellegek méhéből előtörő villámmal. Fénye lesújt és megvakít, mint ahogy lesújtotta és megvakította egykor a hirtelen előtörő igazságnak villáma az üldöző *Sault.* —

Szellemvilág.

A rákvirradó újabb 2000 évet a középkori miszticizmus prófétái a Szentszellem jövő korszakának nevezték. És mennyi új igazságra tanított máris bennünket az Isten Szent-szellemé csak az apostolok halála óta. amikről nekik még akkor sejtelmük se volt! — Talán a jövő kétézredéves ciklusban le fognak dőlni a végső határoeltságok, a *szellemi lényeket* elválasztó életronalak. Lehet, hogy érintkezni fogunk egymással valamely módon és a *halhatatlanság* hite kézzelfogható bizonyossággá lesz szemeinkben. — Ez lesz majd az utolsó nagy harc, amelyet az emberiség a *szellemvilágba* kapcsolódva Krisztus földi országaért fog már nyíltan megvívni. —

Ne éljünk abban a tévelygésben, hogy az emberben az élet tökéletessége már bevégződött. Az ember csak az anyagban megtestesült földi életralakok között a legkökéletesebb. Sir Oliver Lodge, a birminghami egyetem rektora és az akadémia hírneves tagja mondja: Felelősségem teljes átérzésével merem kimondani, hogy pszichikai kutatásaim hosszas és fokozatos tanulmányaimnak végső eredményei, amelyek húszévi tapasztalataimnak beérett gyümölcsei, tökéletesen meggyőztek, hogy *nemcsak az egyéni élet fennmaradása,* hanem bizonyos fölté-

telek és nehézségek mellett, amelyeknek az elhárítása nem tőlünk függ, még *az is lehetséges, hogy túlvilági szellemtestvéreinkkel érintkezzünk.* — Teljes bizonyítékot nyertem a *szellem* személyi azonosságáról is. —

Aki manapság a *szellemi lények* létezését, vagy ama jelenségeket, amelyek ezt igazolják, tagadja, az vagy gyávalelkű, vagy pedig tudatlan ember. Ugyanezt megerősítette az angol *Rüssel Wallace*, a Royal Academy tagja, aki Darwin-nak a kiegészítő munkatársa volt. Nyilatkozata az időben *világszenzáció volt.* Így hangzott: — *Én tökéletes materialista voltam és az én gondolkodásomban semmiféle szellemi jelenségnek helye nem volt. De a tények a legmakacsabb ellenfelek. fizeU a tények engem is meggyőztek.* —

A *megtisztult szellemek* már téren és időn kívül élnek. Hamlet atyjának szelleme szerint: — Hic et ubique! Itt és mindenütt! Ezért *a halál után csakis azon lelkek számára van tér és idő,* akik tisztulatlan anyagérzéseikkel hagyták el testi hüvelyeket és ezt a tévelyt érzéseikben még mindig magukban hordozzák. Ezek még állandóan benne élnek *a harmadik dimenziós anyagvonal kereteiben.* —

A *szellemvilág* éppen olyan fokozatos és lépcsőzetes, mint az anyagvilág és benne is meg *vannak a minőségi különbsétek.* Csodálatos hierarchia ez! Igazi Jákob-létrája, amely a földből a végtelenségbe nyúlik. Az égig! Tetején az Istennel! —

A *krisztusi kinyilatkoztatás* minden más igazsággal összefér. Ezért az *ember lehet jó keresztény és egyidejűleg meggyőződéses okkultista.* Nem zárják ki egymást, mert hiszen *minden igazságnak gyökere az Isten.* A mindent önmagában összefoglaló legfőbb Igazság. A *szellemekben való hit* tehát összeegyeztethető minden vallási rendszerrel, amelyek hisznek a lélek halhatatlanságában és az örök életben. Sőt! A krisztusi kinyilatkoztatásnak *ez a hit egyik lényeges pontja.* —

Csak a napokban olvastam egy „bölcS” végzést, amely visszautasította a Szellemkutatók egyesülési kérvényét: — „Miután *szellemek* nincsenek, tehát ilyen egyesület nem engedélyezhető.” így rúgták föl a miniszteri büróban az egész kinyilatkoztatást a *Szellemvilágról.* Pedig ha elfogadjuk Krisztust örök Igének és közvetítőnek, Aki az Isteni Igéből kilépett legmagasabb *Szellemi Lény,* akkor *nem lehet megtagadni az ő Szellemtestvéreit sem, akikre az Úr Jézus folyton hivatkozott*

Tudom, hogy a *Szellemvilág hitét a pozitivista elmék kételkedve fogadják*, de ez semmit sem von le az igazságukból. Az ember értelmi kevélysége körülbástyázta magát előítéletekkel, amelyek összeszűkítik a szemhatárt. Csak azt hajlandók elfogadni, ami rendszerükbe beleillik. *Amit pedig meg nem értenek, azt egyszerűen megtagadják*. Rájuk nézve az már nem létezik. Miiyen sajnálatos ez a lelki vakság. —

Anyagtestben még csak elképzelni se lehet az Erő vonalában élő szellemi lények törvényeit. Csakis annyit tudunk mindezekről, amennyit egyes érzéseikben megtisztult szentek és próféták, vagy pedig megérző művészellemek és médiumok révén az isteni bölcsesség nekünk kinyilatkoztatni jónak látott. Ne higyjük azonban, hogy a halottak lelkei távol vannak tőlünk. Ahol nincs test, vagy anyag, ott tér sincs, mert nincs háttérreltség. Ahol pedig nincs tér, ott távolság sincs. Ezért a *szellemvilág már nincs térbe elhelyezkedve, hanem élnek mint szabad erők mellettünk, körülöttünk, vagy bennünk*. —

Ne higyjük, hogy miután *szellemtestvéreink láthatatlanok és érzékeihetetlenek, tehát el is vannak szakadva tőlünk*. Bizony, úgy vesznek körül bennünket, mint az égi csillagok. Közöttük élünk és mozgunk, bár nekünk nappal ezek is láthatatlanok. —

Nem volt még olyan nép és korszak, amelyik ne hitt volna *szellemjárásokban*. Megerősítik ezeket az összes vallási rendszerek egybehangzó tanításai is, mert úgy szent könyveikben, valamint hagyományaikban számtalan példával tudják igazolni. Sőt, a szentek életében és a szentté avatási perek aktáiban minden lapon találhatunk utalásokat hasonló jelenségekre, amelyeknek a valóságát és hitelreméltóságát föltétlenül megbízható tanúvallomások igazolják. —

Az értelem csak azt foghatja fel, ami a világosságban is látható. Ami azonban még nincs átjárva a világosságtól, azt már nem láthatja és nem tudhatja. Ezért nem tudja az alacsonyabb *szellemvilág* tisztán felfogni sem azon természetfölötti, sem azon természetalatti dolgokat, ahol már nincs világosság. Sem a tiszta Színerőrzést, — az Atyát — akitől jön minden világosság. Sem a halált, amely maga a sötétség. *Ezt a lelki világosságot, amely a hit kegyelmi ajándéka, a Szentszellem osztogatja, Aki a legtökéletesebb Értelem és Világosság*. —

Egy új *korszak küszöbéhez értünk*. Az anyagélet tulajdonságainak és törvényeinek vizsgálódásában eljutottunk immáron a végső határpontra. Már az *atomokat is elemeztük*, ami annyit jelent, hogy belenyúltunk az *érzékeltetlen* világ mélységeibe. A kémia az anyag lényegén tapogat. Az ultramikroszkópikus vizsgálódások a *végtelenül parányi* élet titkait derítették fel. *Innen már csak egy lépés választja el tőlünk az érzékeltetlen szellemvilág csodáit* Azt hiszem, ez lesz majd a kiegészítő folytatása a láthatatlan erők és anyagatomok kutatásának. —

Valamint az anyagtestbe öltözött szellemi lények, vagyis *-az emberek között is vannak jók és gonoszak*, igazak és hazugok, szeretők és gyűlölők, lelkesek és csüggedők, egyszerűek és fontoskodók, komolyak és beszámíthatatlanok; úgy találjuk meg a *szellemvilágban is* a legellentétebb természetű lényeket. A jót a rossztól elkülönítő fokozatosságokat. Nagy érv ez a szellemjelenségek hitelre méltósága mellett, amelyek igazolják, hogy a *halál semmit se változtat a földi életből* magukkal áthozott érzéseinken. —

Az *anyagvilág mozgása csak követi a szellemvilág mozgásait*, valamint az üstökös fényes magját is csak követi a még homályos és folyton alakuló ködanyaga. *Ott fenn indul meg minden küzdelem és csak folytatódik itt lenn*. Ami fenn van, az lesz itt lenn is. Ami ott fenn szellemileg már eldőlt, az fog a mi erőfeszítéseink révén az anyagvilágban is alkalmas időpontokban megvalósulni. —

Ne tévesszük össze a revideált és beigazolt okkultizmust a nálunk is felkapott tömegspiritizmussal, amely csupán látványosságokra szomjúhozik és szórakozni akar. Ezt én is lenézem! Ellenben nyíltan bevallom, hogy az élőhit, amely keresi a kapcsolatot a túlvilággal, közelebb áll hozzám, mint az a képzetű formahit, amely kineveti a *szellemvilágot!* —

Valamint a gőz, a villamosság, a láthatatlan sugarak és erőhullámzások forradalmi erővel alakították át a világ képét, és megnyitották a modern közlekedést a földi szférák részére, úgy változtatná át egy pillanat alatt az emberiség értelmi és erkölcsi világát is egy állandó kapcsolódás a *szellemvilággal*. De vajjon remélhetjük-e ezt valaha, vagy álmodozhatunk róla? — Hogyha a kísérleti módszer a természettudományt pozitív tudománnyá tette, miért ne közeledhetnék a hittudomány is a

pozitív alaphoz? Hitem szerint ez lényegesen hozzájárulna a vallás és a tudomány egybeforradásához. A Szentszellem felvilágosító kegyelme, amely az Úr ígérete szerint meg fog tanítani egykor bennünket „minden igazságra”, miért ne tehetné *a lélek halhatatlanságának hitét kísérletileg is beigazolható bizonyossággá*, mihelyt ennek az ideje elérkezik? —

Hányszor érezzük, hogy *életünk válságos pillanataiban magasabb erők irányítanak* és vezetnek bennünket. Sokszor váratlan és hirtelenül megváltozik a hangulatunk. Nyomott kedély, nyugtalanító előérzet váltja fel a jókedvet. Néha bizalom és lelkesedés; máskor csüggedés és kishitűség váltakoznak bennünk olyan mértékben, hogy szinte csudálkozva keressük az okát. Ez már a *szellemvilág* befolyása ránk. *Lelkünk ép úgy alkalmazkodik a szellemi áramlatokhoz, mint testünk a légköri viszonyokhoz.* —

Ha nem volnának érzéklő szerveink és ezeknek a rezgéseit idegrendszerünk föl nem fogná és központi műszerünknek: az agynak nem közvetítené, akkor ráknézve a durva anyagvilág nem léteznék többé. Ugyanígy vannak az anyagvilággal a szellemi lények is. Miután nincs durvább anyagtestük, képtelenek az anyaggal *közvetlenül* kapcsolódni. *Ép úgy keresztüljárnak az anyagon, mint a villamos vagy delejes áramok a tömör fémtesteken.* —

Meggyőződésemm, hogy *rövid idő múlva azokat fogják lemosolyogni, akik még mindig kételkednek a szellemvilág létezésében*, a lélek halhatatlanságában és a túlvilági életben. A vallások se fognak a mai merevséggel elzárkózni a *szellemvilággal* való gyakori érintkezéstől, mert hiszen ennek lehetőségét elméletileg már régen elfogadták. Még a legnagyobb skolasztikus bölcseész, *Aquinói szent Tamás* is elismerte, hogy a holtak az élőknek nemcsak megjelenhetnek, hanem Isten kegyelméből velük még érintkezhetnek is. —

A legújabb időben már eljutottunk a *radioaktivitás csodálatos tüneményeihez*, amelyek kézzelfoghatóig igazolják, hogy *az anyag legfinomabb alakjában már eltűnik az Erőben.* Szóval egy új világ kapui előtt állunk. A metapszichikus *Richet* szerint: — Cest un monde nouveau ouvert à nous. Egy új világ nyílt meg a részünkre! Ki hitte volna még csak ötven évvel ezelőtt, hogy ez a korszak egy új világrészt fog felfedezni: — *a szellemvilágot!* Igaz, hogy ma még csak az ajtó előtt ácsor-

gunk, de már belesünk a kulcslyukon. *Nyomozzuk, hogyan bontakozik ki a régi anyagteóriából egy új, modern erő-elmélet. —*

Ma már a távolból látunk és hallunk. A földgömb ellenpontjáról indított erőhatásokkal érintkezhetünk egymással. És mégis kétségbevonjuk, hogy lehetnek olyan kivételes képességű szellemlátók, vagy halló médiumok, akik a szellemvilággal érintkezhetnek. Vagy talán ezek a szellemek nem erők? És hogyha erők, nem kapcsolódhatnak-e erőhullámzásaikkal a velük összehangolt antennákba? Hogyha vannak Hertz-hullámok, miért ne indulhatnának ki a mi központi idegrendszerünkől is érzéshullámok? Milyen nevetséges, mikor mi akarunk határt szabni az örök életre teremtett szellemi erők fejlődési képességeinek! —

A természetben bámulatos összhang van, fokozatosság a láthatatlan férgektől a láthatatlan angyalokig; csakhogy a mi gyarló érzékeink a szélsőségeket nem képesek már felfogni. A nagy fény megvakít, az erős zaj megsüketít, a suttogást pedig már nem is halljuk. Még a szerves mikrobákat sem vagyunk képesek látni, annál kevésbé az érzékeink alá nem eső anyag-talan magasabb szellemvilágot —

Mi is úgy okoskodunk, mint a hangyák! Ez a kis állat társas életet él a munkafelosztás alapján. Épít lakóhelyeket, mint mi és dolgozik, harcol, mint mi. A hangyatársadalomnak is megvan a maga külön szervezete és bizonyára ők is azt hiszik, hogy csúcspontján állanak a teremtésnek. S mivel apró szemeknek csak két köbcentiméter szemhatáruk van, mi tehát rájuk nézve nem létezőnk. Már most, ha valaki azt mondaná nekik, van ám egy magasabb társadalmi szervezet nálatok, ahol szebb lakásokat építenek, magasabb értelemmel kormányoznak, hát akkor a hangyatudósok ezt a rajongót kinevetnék. — Mit tud ez a parányi féreg a mi magasabb lelki életünkről?! De hát mit tudunk mi egy fensőbb szellemvilág életrendjéről? Nekünk ép úgy nincsenek ehhez érzékeink, mint annak a hangyának nincsenek mihozzánk. Ezért hisszük mi is, hogy a csúcsponton állunk s velünk a teremtés sorozata bevégeződik. —

Túlvilág.

A túlvilág éppen olyan egybefoglalása a tökéletesebb és a tökéletlenebb lényeknek, mint ahogy a mi földgömbünk is együtt hordozza a teremtmények összességét, komplexumát. —

Ne higyjük, hogy a *halál után a lélek rögtön más lesz*, mint amilyen volt földi életében. Sem a lelki, sem a testi fejlődésben *nincs ugrás*, csak fokozatos eldurvulás, vagy pedig fokozatos megtisztulás van. Bizony *áthozzuk magunkkal oda is a földi életünknek minden hajlamait*, szokásait és tulajdonságait: *erkölcsi érettségünket*. Ott már nem értelmi megismerés által fogjuk fel a külső dolgot, hanem megérzésünk tükrében szemléljük *lelki* érzéseinkkel az élet lényegét. —

Mikor az ember már öregszik és hajlott derekával szemeit a földre süti, mintha azt a helyet keresné, ahol fáradt testével majd pihenni fog, akkor sokszor elgondolkodik, hogy mi lehet ott a *síron túl*? Tépelődünk, mint *Hamlet*, kezében Gorick koponyájával. Vájjon csakugyan *egy új élet* vár-e reánk, vagy pedig egy *örök alvás*, amely öntudatlan és álom nélküli? És ha valóban van ott *egy új élet*, milyen lehet az? Minő benyomásokra ébredhet fel síri álmából *egy testi börtönéből kiszabadult lélek*? A döntő kérdés itt az, hogy az élet fáklyája kialszik-e a sírban, vagy pedig tovább lobog? Mert az utóbbi esetben a *halál nem megsemmisülés*, hanem csak alakváltoztatás az élet folytonosságában. Mi is úgy járunk akkor, mint a megérett gyümölcs, mikor a fájáról lehull. A külső burka, vagyis gyümölcsteste a földben elrothad, de csakis azért, hogy *a magban szunnyadó életerő egy új alakban kelhessen ismét életre*. —

Minden öntudatra *ébredt léleknek éreznie kell* önmagában azt az éles ellentétet, amely a *sártestben lekötött isteni leheletet* kényszeríti, hogy magasabb természetével az alacsonyabb anyagvilág törvényeihez simuljon és ezekhez is alkalmazkodjék. *Még szent Pál is sírva sóhajtozott*: — Két törvényt hordoz az ő testében. *Az anyag* ösztönös törvényét, amely *ellenkezik* « *léleknek* és az ő elméjének a törvényével. *Mert mást akar a lélek és mást akar a test*. És ebben az örökös küzdelemben *ki-merül a lélek és elsenyved a test*. Ezért sóhajt fel az apostol: — Vájjon ki szabadít meg engem a halálnak eme testéből?... Bizony, csak a *halál!* A lélekre nézve ez az a megváltó pillanat, mikor kiszakad az anyagbörtönéből és mindazt az értéket, amelyet az anyaggal vívott küzdelmeiben „életérzésében összegyűjtött”, örök tulajdonává teszi. Földi érettségének minden fokozatát és minőségét magával viszi a *túlvilágba is*. Még pedig nem az értelmében, hanem az ő többé vagy kevésbé megtisztult „érzéseiben”. —

Ha összegyűjtjük az *összes vallásokból a túlvilági kiegyenlítés* eszméit, találunk egy „*közös gondolatot*”: Akik földi életükben jók voltak, azok boldogok lesznek; akik pedig rosszak, azok boldogtalanok. *Ez az a lényeg*, amely, azt hiszem, megátámadhatatlan szinigazság. Ellenben a *büntetés módja és alakja már csak mellékes, üres forma.* —

A keresztény misztikusoknak is az az összhangzó tanításuk, hogy a földi élet csak előkészület a túlvilágra, ahová a halál küszöbén lépünk át. De ha elfogadjuk ezt a tételt, miért ne készülhetnénk arra elő öntudatosan? —

Ne válasszuk külön a túlvilágot a mi világunktól, amelyeknek csak a vonalrendszerük más és más. Se a mennyország se a pokol nincsenek egymástól fizikai határokkal különválasztva, mert ezek nem térbeli elhelyezkedések, hanem csupán minőségbeli különbségek. Helyzetek, vagyis lelkiállapotok, amelyekben a lélek megtisztultságának a tökéletesedési fokozatai fejlődnek ki. —

Magunkkal visszük a túlvilágba földi életünk kettős könyvezetését. A lelki mérleget. Ezt kell egyensúlyba hoznunk, mert erőszakkal az Isten még senkit sem változtatott mássá. Ezzel ellentétbe jutna saját törvényével, amelyben a szellemi lényeket *értelemmel és szabadakarattal ruházta fel.* Már pedig a kényszer kizárja az akarat-szabadságot. Az erőszak pedig a cselekvési szabadságot bénítja meg. *Erkölcsei automaták lennének.* —

Könyvtárakat írtak össze a túlvilági életéről, de a földi élet nem ismerték. —

S z e l l e m h i t.

Sem a vallás, sem a szellemhit nem lehet öncél. Csak nevelő eszközök lehetnek, hogy az isteni származású lelkek halhatatlanságának biztos átéreztetésével közelebb vezethessenek bennünket az Istenhez és az Úr Jézusban fenntartott szellemvilághoz. De sohase felejtjük el, hogy szellemtestvéreink is csak lépcsők. Arra való, hogy általuk saját erőink és képességeink kifejtésével minél tisztább és magasabb életvonalakba emelkedhessünk fel. A végcél mégis csak az, hogy egyesüljünk Krisztussal és az ő életpéldája szerint kapcsolódhassunk szívjósággal és szeretetben megtisztult érzéseinkkel az Atyához. —

S z e l l e m i h a t á s o k .

Mintahogyan a légben is széláramlatok járnak keresztül és kasul, úgy vannak az *áramlatok* a tengerekben és a föld gyomrában is. Hasonló erőáramlatokat látunk a természeti erők kiteréseiben: orkánokban, víztölcsérekben, a tengerek szökőárjában, villamosságban, delejességben stb. A *szellemi életnek* is hasonló áramlatai vannak, amelyek tömeghangulatokban, indulatokban, érzéskitörésekben jelentkeznek és ellenállhatatlan erővel sodorják magukkal *milliók lelkét*. Befolyásolják és irányítják azokat. —

S z e l l e m i k a p c s o l a t o k .

Benső összefüggés van minden ember között. Láthatatlan szervezeti kapcsolódás. Átvesszük egymásnak *testi és lelki hatásait* Járványos betegségeket ép úgy, mint szellemi és erkölcsi áramlatokat. Ez az egységesítő kötelék kiterjed *nemcsak testben élő földi testvéreinkre*, hanem a testi burokból már kiszabadult *szellemtestvéreinkre is*. —

Egyedül a *mi érzéseinktől és gondolatainktól függ*, hogy a *szellemvilág* áramlataiból minő erőket vagy gondolatokat *kapcsolunk a mienkhez*. Egy *alacsony lélek* erkölcsi világa mindig csak az *alantasabb szellemhatásokat* fogadhatja be; a tisztuló lélek azonban megtisztult érzésekkel és igazságokkal gyarapszik. Így csatlakozhatunk *tiszta érzéseinkkel mi is a végtelenbe*. —

S z e l l e m t e s t v é r e i n k .

Szellemtestvéreinkkel az érintkezés nemcsak lehetséges, hanem *beigazolt történelmi tény*. *Oh! a földi ember nincsen elhagyatva!* Fönséges erők támogatják Istentől kiszabott életcéljában! Segítségünkre jöhetnek úgy testben, valamint testen Icíyül élő jóságos *szellemtestvéreink*. *A mi láthatatlan úttörőink*, alki sokszor évszázadok alatt készítik elő a haladás útját, amely lassanként rávezeti az emberiséget a jogegyenlőségnek, a testvériségnek, a gondolatszabadságnak a megalapozására. —

Láthatatlan Erők segítenek bennünket minden jóra való törekvéseinkben. *Isten* földi országának megszervezésében

együtt dolgoznak velünk minden *szellemtestvéreink*, akik Krisztus *megváltó* munkájának földi misszionáriusai. —

H a z u g s z e l l e m e k .

Ne higgyünk olyan médiumi nyilatkozatoknak, amelyek csak hiúságunkat legyezhetik és bennünk az önértékelés elbizakodottságát akarják felkelteni. Rendesen ez a csapda, amellyel *alacsonyabb szellemek* törbe csalják a kevélységre és önelbizakodottságra hajlamos gyengéket. *Hazug, hízeltő* szavakkal tévesztik meg őket. Nagy nevek és kiváló szellemek alakjában jelentkeznek. És ha kritika nélkül bedúlunk nekik, játéklabdáivá leszünk szeszélyeiknek és *néha veszedelmes megszállásiigiknak tehetetlen eszközeivé.* —

Szentség.

Oltári Szentség. — A szentek egyessége. — Szentlélek. — Szentszellem. — Hármak egység. — Megszentelés. — Szentbeszéd. — Apostolok. — Új apostol. — Apostoli munka. — Pál apostol. — Mártírok. — Vértanúk. — Szent ígélet. — Jeruzsálem. — Szentcsalád. — Szent tűz. — Assisi szent Ferenc. —

Oltári Szentség.

Sűrű fátyol takarja el testi szemeink elől az isteni titkokat, így pl. a legméltóságosabb *Oltáriszentségben* is a kenyérnek és a bornak anyagszíne és alakja rejti el előlünk az Úr Jézus megdicsőült testének és vérének lényegét. Jól értjük meg! Nem az Ő szent testének külső érzékelhető alakját, hanem a *belső lényegét*, amely nekünk már láthatatlan. Hogy Ő ott „lényegének a teljességével” valóban jelen van, azt hitünknek a bizonyosságával tisztán érezzük. Érzékelésünk hiányossága miatt azonban hiába keressük. Sőt nemcsak az érzekeinkkel nem találhatjuk Őt fel ott, hanem értelmünkkel sem, amely azonban *nem a szent titoknak, hanem csak a mi eleménknek a hiányossága*. Mi csak a dolgok külszínen tapogattunk, de a *belső lényegét* képtelenek vagyunk felfogni. Természetes dolog, mert hiszen *egy korlátolt véges elme hogyan foghatná fel a korlátlan végtelent?*

A *kereszttség szentsége* csak előkészítő misztikum egy még nagyobb misztikumhoz: az *oltáriszentséghez*, amely már nem csupán összeköttetésbe hoz Krisztussal, hanem Vele a legbensőbb módon egyesít is. Testünket és vérünket az Ő szent testével és vérével forrasztja össze, mint ahogy az anyatej is összeforrasztja a magzat életét a szülőanya életével. Így táplálkozik és erősödik a csecsemő is az anya életéből. Először a vérből, azután a tejéből. Ez a *keresztény hitélet legfőbb miszticizmusa. Ilyent csak egy Istenszív tudott kigondolni.* Minden szentség ezt az egyesülést szolgálja, amíg azonban ezek csak közvetítő csatornái a kegyelmi életnek, fddig az *Oltáriszentség* magát az isteni Lényeket nyújtja eledelül a lelkek táplálására. —

A szentek egyessége.

Hiszem a *szentek egyességét* — Elméltedtetek-e már róla, hogy tényleg mit jelent ez? Azt, hogy a *szellemvilág összes lényei*, éljenek bár azok akár anyagtestben, akár anyagtesten kívül, egy *láthatatlan* egységbe vannak összeszervezve. Egy érzékek felett álló szuperorganizációba. Csak magyarázó példaképpen hozom fel a méhek életét. Nekik is van egy közös kaséletük, amelynek egységes összetartozásában minden egyes méhnek megvan a maga külön egyénisége. Így élünk mi Krisztusban. —

Szentlélek.

A *Szentlélek* munkáját várják az üres szívek. Betöltöttségért epednek; megtermékenyítő gondolatokért, amelyek irányítanak, vezetnek. *Enelkül élni nem érdemest* Széltől hányattott nádszálak vagyunk csupán. Hajók fenéksúly nélkül, amelyek fölbillennek, mihelyt vízre bocsátják, hogy meginduljanak. —

Az Isten igazságait nem a test és vér sugallja nekünk, hanem akire bízva van: a *Szentlélek*. Ezért ugyanazt az igazságot az egyik ember a szívébe fogadja, és kész meghalni érte; a másik zavarosnak találja és lemosolyogja. S ez a hit nem az emberi értelem magasabb, vagy alacsonyabb fokától függ, hanem a lelki érettségtől, amely *hitre való készségben* nyilvánul meg. —

A *Szentlélek* az érzéketlen szívekbe érzést önt, a durvákba ízlést, a sötétségbe világosságot, a fagyosakba melegséget. Megtölti a mi anyagiassal, világi gondolkodásunkat lelkeséggel, Krisztus gondolataival, Isten érzésével, hogy legyünk menybe nézőkké, mint az apostolok; látókká, mert lelkünk tükrében ott remeg az Isten, mint a víz színén a napsugár, amely fénybe vonja és átmelegíti minden csöppjét. —

A *Szentlélek* úgy működik, mint a napfény a mi földünkön. Fényével és melegével *mindent betölt*, minden rügyet fölpattant, lombot, levelet fakaszt. A rögös földet is szétporlasztja, a kemény ágakból is virágokat tud fakasztani. Igazságot, szeretetet, szabadságot lehel, érzéseket áraszt, lelkeségeket nevel. Ezért mondjuk reá: *Teremtő lélek!* —

S z e n t s z e l l e m .

Az igazságot joga van keresni és megismerni minden léleknek, aki erre képességgel bír. Aki ezt megakadályozza, vétkezik a *Szentszellem* ellen, Aki a Világosság Lelke; mert ha az utcák világítása kultúrkérdés, mennyivel inkább az a *lelkek megvilágítása!* S az *nem az eszünk dolga, hanem függ az érzéseink tisztultságától* Ezért bontakozik ki olyan lassan a mi érzéstisztulásunk, mint az áloéből a virág, amely száz év alatt csak egyszer borul virágzásba; de azért benne szunnyad már az a virág is a csírájában és napról-napra érik, míg végre fényes színompájában kinyílik, hogy illatával betöltse az egész virágházat, —

Az Úr evangéliumát a *Szentszellem* egy új és örök kinyilatkoztatással fogja kiegészíteni: *a teljes értelmi világossággal!* Pozitív tudással! Ezt várja epedő vágyakozással a megzavarodott világ. Némelyek szerint ez lesz a *millenáris jövendölés*, midőn ismét el fog jönni az Úr az Ő igazságaiban, dicsőségesen megvilágítva az egész világ számára adott kinyilatkoztatásnak a fényében. Elküldi mihozzánk is az ő *Szentszellemét*, hogy öntse ki Lelkét mi fölöttünk is, mint ahogy ezt az apostolok korában is megtette. Ő fog most már bennünket is megtanítani majd minden igazságra és ez lesz a krisztusi kinyilatkoztatásnak dicsőséges betetőzése és megkoronázása. Az emberiség pedig vissza fog térni a mai kétkedéseknek a homályából *az evangéliumi ösvénynek* a tiszta és egyenes útjára. Egyesülni fognak a szívek az egyetemes hitben, a krisztusi szeretetben

és az egész világra kiterjedő *kooperatív* testvériségben. Úgy legyen! —

A megtisztult érzéseket, amelyekben az elrejtett Isteni Élet fényessége tükröződik, mindig a *Szentszellem* sugarazza be. —

A tengerben olyan átlátszó, finom testű puhány állatok is élnek, amelyek szinte eltűnnek a vízben. Alig tudják megkülönböztetni őket a tenger színétől. Miért ne élhetnének *a levegőben* is éterikus testű lények? Hiszen mi már az étert sem tudjuk érzékelni. úgy látom, hogy a mi jóságos nevelő Atyánknek a bölcsessége elérkezettnek látja az időt, hogy ismereteinknek szerfölött korlátolt színvonalát egy fokkal magasabbra emelje. Ez a lépcső talán már bele fog kapcsolni bennünket a szellemvilág fokozatos megismerésébe és ezért a következő *új ezredév már a „Világosság Lelkének”, a „Szentszellemnek”* a jegyében fog kifejlődni. Ezért mondhatta egykor az Úr is az Ő tanítványainak: — Sokat szeretnék még mondani nektek, de ti ezt most még el nem viselhetitek. El fogom azonban majd küldeni nektek a Világosság Lelkét, a vigasztaló *Szentszellemet*, Aki majd meg fog tanítani benneteket minden igazságra.

H á r m a s e g y s é g .

Mi is visszatükrözzük az isteni *Élet hármasegységét*. Bennünk is *az első Erőalak* az Erőérzés: *a lélek* *A második* az Erőmozgás: *a test*. Ezek egymásban elvegyülve adják a mi *harmadik* éleतालakunkat: *az embert, földi egyéniségünket, amely a léleknek és a testnek közös egységéből áll elő*. Anyagtest nélkül a lélek testnélküli szellem. Lélek nélkül az anyagtest már csak rothadó hulla. Ezért az embert *a lélek és a test közössége teszi emberré*. Ilyen *hármasegység* az isteni Élet is, amelynek mi is a képmásai vagyunk. *Angelus Silezius* szerint: Az Isten a nagy ember; az ember a kis Isten! —

A Hármasegység rányomja a jellegét az egész Minden-ségre. Kezdve az atomtól a legmagasabb Lényig: az Istenig! *Mindenütt élettörvény*. Nincs kivétel. Eltörölhetetlen egyetemes jelleg. Nincs olyan iskolás diák, aki ne tudná, hogy mi helyt *két elem egymással elvegyül, rögtön egy új egységbe lépnek* és egyesülésüknek a törvényszerű következménye *a vegyület lesz: a harmadik alak*. —

M e g s z e n t e l é s .

A *Szentszellem* az isteni Életben éppen olyan Életközpont, mint a naprendszerekben a Nap. Gyűjtőközpontja a lelki életnek. Mindent éltető és elevenítő lelkihőforrás, Aki az egész világegyetemet besugarazza láthatatlan hővel, fénnel, lelkeségekkel és ragyogással. Ontja magából az élő Szellemi Erőket, a kegyelmi Életet, akik azonban csak részek az Ige önmelegéből. Elárasztják a világegyetemet, hogy a megváltás munkája mindenütt simán és összhangban gyümölcsözzék. A Szent-szellemnek ezt a kegyelmi Életet osztó munkáját nevezzük *megszentelésnek*. — ”.

S z e n t b e s z é d e k .

*Szomorú tapasztalati tény, hogy az úgynevezett „értelme-
sebb” hívek menekülni szoktak a templomokból a szentbeszéd-
ek elől. Nem érdeklik őket. Meg kell értenie a papságnak,
hogy nem elég a múlt emlékein élösködni, hanem a jövőndő
útjára kell vezetni a jelent, hogy rázkódtatások nélkül előké-
szíthessük a jövőt. Nem mást kell beszélni, mint régen, de más-
képpen! Ma is vannak szegények, elhagyottak, tanításra és ví-
gasztalásra szorulóak, akik epedő szomjúsággal várják a tanítót,
az orvost, a vezetőt. De ha mi friss, üdítő ital helyett csak a
régii hordók esővizével akarjuk felüdíteni őket, akkor csalódba
fognak még égetőbb szomjúsággal távozni. Nem ez az útja
a mai világ vezetésének! Beszózott heringekkel nem lehet lel-
kesíteni! —*

A *szentbeszéd* hatásának titka a *hirdetett igazságok
\pieggyőző átérzése*. Minden szó, amelyet a *szerepet* átmelegít,
elő Igévé lesz, ha azt *élő példával* is igazoljuk. —

A p o s t o l o k .

Az eszmék propagálása és a civilizáció terjesztése lesz örök feladata a művelt világnak. A *fény és a homály harca* ez mindig, és a küzdelemben szükség van az áldozatokra. Babért a hősnak, ki a humanizmus szent tüzetől áthatva, elesik dísz-telenül, elesik megsiratatlanul az eszmék csataterén! Tisztelet a vértanúnak, ki elhagyja szeretett otthonát, családi tűzhelyé-
nek enyhe nyughelyét, hogy ha kell, élete árán *terjessze a vitá-*

gosságot s az emberiséget egy lépéssel közelebb vezesse a tökéletességhez!... Vihar! ne háborítsd őt útján! Szeleld vegyétek őt szárnyaitokra. Boruljatok rá árnyatokkal, lombok! Önts fáradt tagjaiba új életerőt, csobogó patak! *A világ-szellem apostola Ő*. Lelke megtelt malaszttal, mint a sűrű, illatos erdők üde levegőjétől a beteg tüdő. E lélek magasztos eszmék kéjében szendereg, *álmot sző az emberiség szebb jövőjéről!* — Hagyjátok álmodozni és ne zavarjátok az *apostol* független nyugalmát... —

Új apostol.

El fog jönni egykor az idő, amelyet a messzenéző *Izaias* a jövőben meglátott — a messiási jövődőlésnek a *teljes* beteljesedése. Azért jön, hogy örömhírt hozzon a szegényeknek. Azért jön, hogy meggyógyítsa a betegek sebeit. Azért jön, hogy megnyissa a börtönök ajtóit.... *Krisztus virágoskertjéből kell kihajtani egy illatos új virágnak*, az evangéliumi mustármagnak, amely fává növekszik, hogy a kifáradt madarak rajta megpihenjenek. Hiszem, hogy jönni fog egy *új apostol*, aki majd lenyúl a mélységek fenekéig, hogy fölmerítse onnan azt a beszennyezett anyagot, amelyből az Isten lehelete új embereket formálhat — az *Ő* szent képére és hasonlatosságára. *Lehet, hogy azt az embert kortársai szintén üldözik és bebörtönzik. De mégis csak krisztusi munkát fog teljesíteni!* — .

Apostoli munka.

Roppant kényelmes dolog a földi nyomor kiegyenlítését átutalni a menyországra és az üdvözülés utalványaival gyógyítani a földi éhséget, mezítelenséget és a családi nélkülözéseket. Mindaddig nem lesz befolyása a tömegre tartósan a *papságnak*, míg ez a tömeg a papságban is bizonyos vagyoni osztályt lát. *Szegény emberek csak a szegény prófétáknak hisznek!* Aki *apostoli hatásokat* akar a tömeg lelkében elérni, annak *apostoli vándorbottal* kell bejárni a kunyhókat és a bányák, gyárok sötét, füstökádó poklait. —

Pál apostol.

A damaszkuszi kapu előtt még a *megvakított Saul* esett

le a lóról; de a porból már az *alázatos lelkű Tarsusi Pál* kelt föl. Mikor aztán a hályog végkép lehullt a szeméről, *ujjászülett lelkében megtalálta az újszülött Krisztust. Így lett az üldöző Saulból Pál apostol, Krisztus Anyaszentegyházának oszlopos szentje.* —

Mártírok — Vértanúk.

A ma vértanúit csak a jövő szokta utólag igazolni. — Az életpéldájukon lelkesülő újabb nemzedék rendszerint azokból a kövekből rakott sírjukra *emlékoszlopot*, amikkel elődeik őket *megkövezték.* —

Csak a mártírok véréből sarjadhat ki a szabadság virága. Nagy kiváltsága ez a kiválasztottnak, mert nagyobb kegyelmet halandó embernek az Isten nem adhat, mint amikor ifjúságának eszményeit érett korában diadalra jutni és megvalósulni segítheti. Bizony érdemes ezért elviselni minden méltatlan üldözést és szenvedést! —

Vadállatokat táplálnak az *első keresztényekkel* és ketrecekbe záratják őket, rájuk eresztvén az arénákba szánt fenekvadakat. A szeretet még ismeretlen szó az óvilágban. Az erős elnyomja a gyengét. A jelszó: *Jaj a legyőzöttek!* Durva, kegyetlen szívvel gyilkolták rakásra egymást; a halált a szórakozások kiegészítő részének tekintették. *Vértanúknak* vértől gőzölgő hullái fölött tapsol a közönség az ügyesebb gladiátor-nak; a játék után pedig kihurcolják a véres testeket a porondról és a hullák között sétálgató közönség szemlét tart *a halál aratása fölött.* —

Az ember büszkeségérzetét mi sem képes magasabbra fokozni, mint az a *vértanúság*, melyet az igaz ügyért szenvedett. *Columbus* azt óhajtotta, hogy tegyék sírjába a láncokat, melyekkel az ó-világból visszatért. —

Nem a halál szüli a *vértanúkat*, hanem a szeretet. —

Jól jegyezzük meg e két szót: *vértanúság* és *hősiesség*, mert sajnos a mi hazánk történetében a *szabadsághős* és *vértanú* mindig csak egy fogalom. Azért a mi nemzeti dicsőségünk kincsesháza, vagyis a magyar történelem egyúttal a Hazaszeretnek élő martirologiuma. —

Csak a szabadság és a szeretet szülhet vértanúkat. —

Szent ígélet.

Szent ígéletet ígért nekem az isteni kegyelem; egy végtelenül bájos és állandó csodát a — *nekem „szent”* — könyveimnek elfogulatlan olvasói és hívő lelkei számára. Valamint az evangéliumok nagy fiai mindig ott nyitották fel a könyveket, ahol nekik a legmegfelelőbb alakban találhatták az Élet Igéit, úgy lesz ez eme könyveknél is, ha azokat *szent erők* forgatják. Már is tapasztaltam, hogyha önfeledt pillanatodban nyitom fel *hitem tisztaságával* a kézirataimat, rendszerint azt a lapot ütöm fel, amelyre szükségem van ... —

Jeruzsálem.

Hyerosolima est perdita! Jeruzsálem elveszett! — zokogta könnyes szemmel amiensi szent Péter, mikor Piccardiában, vagy az amiensi székesegyházban hirdette a *keresztes hadjáratot* És amíg ő lelkesedésének a tüzevel eszményeket gyújtogatott a szívekben és a harcosok mellére kitűzött vörös kereszt jelvény mellé odaírta jelszónak a fenti latin mondat három kezdőbetűjét: *H. E. P.* — addig később a *Hep!-Hep!-je* a fanatikusok felgyújtogatták a zsidók hajlékait és *vérrel szennyezték be a keresztes hadjárat szent eszményét is.* —

A zsidók ősrégi imáiból, amelyek a ghekkók üldözéseiben és rabszolgaságaiban keletkeztek, láthatjuk, hogy csak *egy titkos* vágy élt a szíveikben, amelyet nemzedékről-nemzedékre átörököltek: *kiszabadulni az elnyomatás szolgaságából és visszatérni mielőbb az ősök elhagyott hazájába!* Csakhogy eme vágyódásaikat sohase tudták betölteni. Akár keresztény, akár izlam kezekben volt is a *Szentföld*, egyformán ki vol lak onnan zárva. Még csak a múlt század elején 300 zsidónál több nem is lakhatott a *szent városban*. Negyven évvel később enyhítettek valamit a tilalmon, de ott is egy külön negyedben, ghekkóra szorították őket. *Csak 1867. óta engedték meg a szabad beköltözködést* és az új *Jeruzsálem* azóta épült fel olyan rohamosan. —

Mikor *Jeruzsálem pusztulása után a zsidók a világban szétszóródtak*, beteljesült rajtuk *Jézus* jövendölése, Aki könynyezve mondotta el, hogy a szent templom el fog pusztulni és a városból kő kövön nem marad. Az Úr népe pedig szét fog

szóratni, hogy jövendölésének igazságáról bizonytságot tegyenek az idők végéig. —

S z e n t c s a l á d .

A menekülő szent családot isten keze óvta és elhárította fejükről a homoksivatag vándorait fenyegető veszedelmeket. A puszták vadjai remegve vonultak vissza odúikba a menekülő *Szentcsalád* mennyei fénye és ragyogás elől. Fáradtságos utazás után így érkeztek meg kimerülve Egyiptomba. Némán nézte pihenésüket az Ó-világ köbe faragott rejtélye, a *Sphinx*; *Mária* pedig odafektette a köszönyeteg ölébe szunnyadó gyermekét. *Ez a kisdéd lesz majd egykor az Élet rejtélyének egyetlen kulcsa ...* —

S z e n t t ű z .

Ahogy a zsidók hordozták a pusztaságban a szent sátort, amelyben a frigidláda fénylett és vállról vállra adták egyes nemzedékek egymásnak a drága terhet, — úgy látjuk az idők messzeségéből felénk közeledni a *kultúra* fényládáját is, amelyet kézről-kézre adtak az erősebb fajoknak a hanyatló nemzetek. Történelmi fénykora mindegyiknek csak addig tartott, míg az őrizetére bízott *kultúrparazsat* ébren tartani tudta. Mihelyt veszélyben forgott a *szent tűz*, lecsapott rá a végzet és könnyörtelenül elpusztította a népfajt, mint a római törvény a hivatásáról megfeledezett Vestaszüzet. —

A s s i s i s z e n t F e r e n c .

Még *Assisi szent Ferenc* szelíd lelke kezdetben undorodott a bélpoklosság sebeitől. Mindig összerázkódott, valahányszor egyet bekötött. Végre összeszedte minden lelkieréjét. Beleszédült a *krisztusi szeretet* extázisába. Felkiáltott: *Krisztusom sebe! Azután alázattal lehajolt hozzá és megcsókolta. A szeretet* pedig csodát művel, mert csak ennek van csodatevőereje. A pokolvar undok sebe fényleni, azután sugározni kezdett. Behegedt. És előtte állt a térdelő szent előtt a mosolygó, szelídarcú *Krisztus...* —

Szenvedés.

Szenvedés. — Könnyek. — „Legyen!” — Golgotha. — Fájdalom. —
Fájdalom és hit. — Fájdalom és szeretet. — Mese a földi szenvedésről. — Gyönyör és szenvedés.

S z e n v e d é s .

József, Jákob fia megfejtí a Fáraó álmát és ez ráteszi bíborköntösét, aranyláncot akaszt a nyakába és helytartójává teszi. Hány könnyet szárított már föl ennek az álomfejtő- Józsefnek — börtönéből való szabadulása és nagy rangra emelése után — ez a csodálatosan meleg története, amely az Isteni Gondviselés útjait tárja fel az *elnyomottnak* és a jogtalanságot *szenvedőnek!* Őt is elnyomták, de az Isten mégis megmenteni őt!

Negyven éven keresztül kóborolnak a zsidók a pusztaságban, a Holt-tenger, sűrű, bűzhödt vize mellett. *Ennek a szolgáláshoz szokott nemzedéknek ki kell pusztulnia.* Hadd edződjék meg a nélkülözésben, a *szenvedésben* az az *új fiatalság*, akibe az erkölcsi tisztaságnak és a Jehova eszményének lelkesedése lobog! —

Hosszú szalagként húzódik a zsidók vándorlása a sivatagban. A Nap heve barnára égeti az arcukat. Az éhség, a nélkülözés, a *szenvedés* jellemeket acélosít, akik többre becsülik a *szabadság* nyomását, mint a szolgaság aljas kenyerét. Csak a szolgáláshoz szokott vének lázonganak. Visszasíratják Egyiptom hagymáit és húsos fazekait... És *Muges* felállítja a *keresztre a rézkígyót* — a keresztjelvényét a Messiásnak: Ez a ti szabadulástok! Aki hittel néz reá, meggyógyul. —

Hol az az igazi erény, hol az az igazi nagyság, aki ne hordozott volna valaha egy tövist Krisztus *szenvedésének* koronájából? *Minden lelki nagyság a kínszenvedéseknek vérkereszt-ségéből jön elő.* —

Hatezer év óta csaknem annyi könny hullott a *szenvedők* szeméből, mint amennyi harmat hull az égből a mezők táplálására. A bukásában vergődő emberiség pedig hiába követett el mindent, hogy e könnyeknek és *szenvedéseknek* útját vágja. Csak enyhítette, de meg nem szüntethette. *Könny, sóhaj, pa-*

nász olyan elválhatatlanok lettek az emberiség sorsától, mint ahogy a betegséget és a halált sem lehet az ember életétől ki-küszöbölni. —

Az ember könnyező szemeit az égre emeli és mikor a *szenvedéseknek* egy-egy csapása alatt összeroskad, szívének mélységében mindig az a kérdés remeg: Váljon miért kell ezt szenvedni *nekem?! —*

Nem vesszük-e gyakran észre, hogy egy váratlan csapás rendesen akkor sújtott szíven bennünket, *mikor már nagyon elmerültünk* az anyagiasságnak és a szenvedélyeknek mocsarába? Nincs más szabadulásunk ilyenkor, mint a fájdalom, a *szenvedés*, mert a könnyben úszó szemek vigasztalásért csak égre tekinthetnek. És ez a könny nemcsak megnyugtat, de meg is tisztít. —

A szenvedés kitárja a szív ajtaját, mely bizony nagyon gyakran bezáródik a jólét közepette. —

Oh, mi a mi fájdalmunk és *szenvedésünk* a názáreti hajlék fájdalma mellett, amikor az Anya haldokló Fiának vérét fogta föl ölébe, anélkül, hogy Rajta segíthetne? Aki hallja végső sóhajait anélkül, hogy arcához hajolhatna!... —

Mindaddig, míg *szenvedés* és fájdalom lesz a földön, a válás sem fog kihűlni a szívekből. *A hitnek halhatatlan társa az emberi fájdalom!* — Minden szerencsétlen azt hiszi, hogy elhagyatva van. „Az elhagyott szívek pedig csak az Istenhez menekülhetnek”, — magyarázod te ezeknek a fájdalmat. Ezeknek pedig nem okoskodás, hanem vigasztalás kell. Mert *a megsebzett szívre többet ér a szeretetnek egy balzsama, mint az eszmének egész óceánja.* —

Jótekönyan munkálkodik bennünk a *szenvedés*. Az elévedt embert kezénél fogja és ismét visszavezeti Istenéhez. A nyugtalan lelket azután megcsillapítja a keresztre feszített Üdvözítő példájával. Mert csak a feszület beszélhet így hozzánk: Nézz reám! *Szenvedsz?* Töröld le könnyeidet. Hidd meg nekem, Én sokkal többet szenvedtem! Rugdaltak, leköpdöstek, gúnylással mutatott Reám az egész világ és Én türtem — *teéretted!* Nézd azt az átvert szívet, ezt a töviskoronázott homlokot, azt a sovány, meztelen testet, amelybe szögeket vertek, hogy ott fűgjen élő sebeimen a kereszten — és azután térj magadhoz. *Ki az, aki közülünk többet szenvedett?* —

Oh ti nélkülöző nyomorultak, akik fárasztó munkáitok után könnyező szemmel osztjátok még éhező gyermekeitek között az utolsó falat kenyeret, nézzetek Krisztusra és vigasztalódjatok. Egy *Isten*, Aki előlmegey a *szenedések* útján! — Oh ti boldogtalan testvéreim, akik *szenedtek* és a fájdalom terhe alatt roskadoztok, nézzetek Reá. ő nem az örömöknek, Ő a fájdalomnak Istene. Egy Isten, Akit üldöztek és meggyaláztak! — Oh ti mindnyájan, akik ártatlanságotok önérzétével *szeneditek* a gyalázatot és az üldözést, nézzetek Reá, és tanuljatok Tőle. Egy Isten, A kit elárultak, mint bennünket; Aki elhagyatva szegényen áll, épúgy, mint mi: ez a mi Istenünk ... *Ez a példa keltett nekünk.* —

Oh nincs, nincs halandó, aki meg ne ízlelte volna már a *szenedések* keserű poharát, Aki remegő szívvel ne hallotta volna közeledni valaha feléje a *szenedések* égzengését. — Mi lenne belőlünk ilyenkor, ha nyugtalan szívünk meg nem találná azt, akit és amit oly epedő vággyal keres? *Az Istent, a vigasztalást.* —

Az a *szenedő* haldokló ember, akire példabeszédeiben az Üdvözítő felhívta figyelmünket, mindig közöttünk van most is. Oh hányszor elmegyünk mi is mellette észrevétlenül! Hányszor hagyjuk vérezni sebeiben az útszélen! Ez az ember nem *egy ember* csupán. Sokkal több annál! *Típusa* az embernek. *Maga az ember! A szenedő emberiség.* —

Sohasem a bánat töri össze a szívet, hanem mindig *az a félelem, hogy nem tudjuk elviselni.* Mert valamint a nemes ércnek a tűz a próbája, úgy a lélek erejének a *szenedés.* A gyenge leroskad alatta, az erős fölemelkedik, mint a tovaszárguló vihar után a búzavirágos mezők vetése. —

Legnagyobb tudománya az életnek, ha az ember meg tudja tanulni, *hogyan kell túrni a szenedést.* —

Te *szenedsz*, s vádolod az Istent, hogy miért bocsátotta rád a kemény csapásokat?! *Miért szened az ember,* hogyha az Isten csakugyan boldogságra teremtette?! Oh! annak valami titkos okának kell lenni, amit te megérteni szeretnél! Helyesen okoskodol! Az Isten jó! Rosszat sem nem akarhat, sem nem tehet. Kizárja ezt az Ű tökéletessége. Nem lehet rossz tehát az a *szenedés* sem, amellyel betegségem gyötör. Egy láthatatlan célja van ezzel az Istennek. Oh! csak azt tudnám, hogy mi?!... —

Amint a te kezéd kötözi és nyesi a csemetét, hogy virágot hozzon, lombot eresszen és elérj a célját és rendeltetését, — úgy vezet és igazat téged is az Isten Keze végcélod elérésére. Néha *szenvedések* útján, — néha a fájdalomnak segítségével. A te panaszod csak oly oktalan, mint a gyümölcsfa zúgolódása volna, midőn sebet hasítasz törzsökén, hogy nemesebb ágat olthass belé. Oh, ha az a fa érezni tudna, mint te, beszélni, mint te, bizonyára ő is így sóhajtozna: Miért okoznak *fájdalmat* nekem? Miért hasítottak sebet rajtam, amely nekem szenvedést okoz?! — Miért?! Csak ő nem látja be az okát, de a te magasabb értelmed tudja, hogy csak *szenvedések* árán lehet őt megnemesíteni. — Tégy tehát te is úgy, mint az a gyümölcsfa, amely arra a nemesítő kézre, amely sebet hasít rajta, csöndben és némán csak *balzsamát önti*... —

Oh! *a szenvedés nem ellensége az embernek!* E keserű magban nagy isteni jótétemény csirája rejlik. Ez az *életöszton* megnyilatkozása; a szervi érzékenységnek fölkiáltása, hogy az értelem az életet fenyegető veszedelmeket idejében elháríthassa. Ha az ember tűzhöz ér, vagy ha sötétben éles eszköznek megy, mihelyt csak az megkarcolja bőre felületét — az idegek máris egy pillanat alatt tudtára adják az agynak: Vigyázz! Ne tovább! Életed forog veszélyben! S hogy az agy ezt a figyelmeztetést könnyelműen ne vegye, a leghangosabb hírnök megy hozzája: a *fájdalom!* És ha nem volna szenvedés, hogyan ismerné föl az ember az életfolyamatnak zavarát?! Hogyan tudná az orvos a baj forrását, eredetét megtalálni, ha azt a fájdalom meg nem jelölné? Mi tolmácsolja a veszedelem nagyságát, a baj fokozatát, ha csak nem a fájdalomnak nagysága és bensősége?! Ez a biztos mérőeszköz az orvos kezében! —

Csak azok a szervek okoznak *szenvedést* neked, amelyekre életednek szüksége van; hajadat, körmödet levághatod fájdalom nélkül. Sőt még betegséggedben is csak addig remélhetsz, amíg *szenvedsz*. Mihelyt egyszer már benned *az életerő nem működik*, s a küzdelem eldőlt; óh, *akkor a fájdalmat már nem fogod érezni többé!* —

Az erényes élet csak *reményt* nyújt az *örök boldogsághoz*, de a megadással viselt *szenvedés jogot* is ad hozzá! —

Végy ki a szivárványból egy fénysávolyt; vagy a virágcsokorból egy *sötétebb levelet* s meglátod, hogy mennyit *szenved* a szépsége! —

Az Isten jó. Tudja, hogy mennyit viselhetsz el. Jobban ismer ő bennünket, mint ahogy mi ismerjük önmagunkat. Az a *szenvedés*, amit te a távolból elviselhetetlen tehernek tartottál, közelről tekintve nem is olyan rettenetes. Oh a *szevedés* is olyan, mint Mózes elvetett botja, amely *kígyóvá* változott. Lépj hozzá közel. Nyúlj hozzá bátran! Mire magadhoz emeled, egy egyszerű pálcát tartasz a kezekben. És ezzel a pálcával műveli legnagyobb csodáit a lélek! —

A *szenvedés* megpuhítja pártütő lelkedet, hogy szemedet újra az Istenhez emeljed. Meglátod, hogy a *szenvedések* után mindig bizalommal tekintesz az égre, mert úgy érzed, hogy most már te is leróttál némi elégtételt. Úgy tessz te is, mint a *börtönéből kiszabadult rab*, aki kiállott büntetését kiengesztelésnek tekinti és nem érez többé lelkifurdalást. —

Könnyű elviselni a *földi szenvedést*, ha hittel fogsz hozzá. Megkönnyítette azt nekünk az Isten jósága. Hiszen még a legnagyobb fájdalomban is találhatsz egy kis vigasztalást, mert az élet is olyan, mint a viharos tenger, — amely *háborgásakor veti a legszebb gyöngyöket a partra*. —

A *szenvedések* iskolájában a legelső lecke: *Tanuld megérteni mások szenvedéseit is!* —

Vannak tények és igazságok, amelyek már *értelemfeletiek*. *Csakis megérzésekkel* tudjuk megközelíteni. Az érzések azonban csak a *szenvedések* tüzeiben tisztulnak. És ennek a tűznek kettős hatása van: *a kemény szíveket meglágyítja és a lágyakat megkeményíti*. Az elsőbe alázatosságot, a másodikba akaraterőt önt. Így megértjük, hogy mindaz, ami történik velünk, *lelki javunkra* szolgál. —

Nincs olyan ember, aki ne a *szenvedések* tüzeiben tisztult volna meg. Csak az egyetlen Úr Jézusnak és az Ő szent Anyjának nem volt szükségük soha a tisztulásra és mégis még ők is keresztül mentek a legkínosabb *szenvedéseken*. —

A *szenvedésekben* mindig van valami nagy realitás, mert a fájdalom szívet tépő pillanataiban *képtelenek vagyunk még egy könnyű hazugságra is*. Mikor a *szenvedések* súlya alatt görnyedezünk és összeesünk, nem érdekel bennünket többé se az anyag, se a test. *önmagunkba mélyedünk* és a magunk természetes életét éljük.

A szeretet a *szenvedésekben* tisztul és a lemondásokban tökéletesedik. Kedvenc gondolatom, hogy *nincs is más útja a megtisztulásnak*, mint a *szenvedés*, mert hogyha volna, akkor az Úr Jézus *azt* mutatta volna meg nekünk. —

Az a véleményem, hogy az *Isten minden egyes ember számára egy külön világot teremtett*. Ez a világ bennünk van és arra kell törekedni mindenkinek, hogy ezt a világot elfoglalja és betöltse. Sajnos, ezt nem fogadja be és nem is érti meg mindenki. Hiába magyarázzák nekik. Csak azok gondolkodnak rajta, akik már keresztülmentek a *szenvedéseknek* tisztító tűzén. Sziklára hiába vetünk magot. A kemény szíveket előbb fel kell törni a szenvedések traktoraival. Az ilyen gondolatok már csak a *szenvedések* kórágán szülehetnek. Ott kelnek ki és ott érnek kalászba. —

Igazolni szeretném, hogy valóban lehet *boldogan is szenvedni*, mert mihelyt a *szenvedésekben* nem a véletlenül ránszakadt balsorsot látjuk meg, hanem megsejtjük mögötte a *szerető Atya Kezét*, Aki csak tisztító fájdalmakat már ránk, akkor az ember már olyan bizalommal tud ezekbe belenyugodni, *mint az orvosunknak a gyógykezelésébe*, önként fekszünk a kése alá, még hogyha az az operáció fájdalmas is. Tudjuk, hogy csak azért vágja ki a fekélyt, hogy megmenthesse az életünket. —

Ugyebár *erő a napsugár* is, amely fejleszti? De *erő a vihar is*, amely letördeli a fákról a száraz gallyakat, hogy életképes, friss ágak sarjadzanak ki a helyükbe. És mikor a *vihar rázza* a fák koronáját, egyúttal kényszeríti is őket, hogy még mélyebbre vájják a gyökereiket. Ezért nem szabad pálcát törni még *szenvedéssel teli, viharos* idők mozgalmi fölött sem. *Szükséges rosszak*. Igaz, hogy erőszakosak és pusztítók, de megtisztítják a poshadt levegőt. Éles ekevasakkal hasogatják fel a rögös és terméketlen parlagot. A feltört mezőn terem azután az életet adó kenyérmag. *A termés betakarítása*, a cséplés és az őrlés *már a csendesebb és nyugodtabb időknek a munkája*. —

Nem is sejtik, milyen boldogságtól fosztják meg magukat, alfcik nem edzik meg *lelküket Siegfried* csodaforrásában. A *szenvedés az a friss hegyipatak*, amelybe félünk belépni. De *mindig felfrissülve* szállunk ki belőle. A *testi* élet pedig az *a meleg hő-*

forrás, amelybe örömmel rohanunk bele; de ez meg csakhamar elbágyaszt. —

Kétségtelen, hogy minden *szenvedés* próba elé állítja a lelki erőt. Tulajdonképpen az a célja, mert nem maga a *szenvedés* a cél, hanem a *próba*. A *szenvedés* csak gyógyító eszköz Isten kezében, amelynek adagolását kinek-kinek a szükségletei szerint az Ő bölcsesége osztja ki. —

A hit útja először az *alázatosság*, azután a *szelídség*, végre a *szenvedés*. Ez már *jutalom*, mert akit az Isten fölemelni akar, azt *megsanyargatja*. *Nincs szánandóbb ember, mint aki nem ismeri még a szenvedést!* — *Krisztus* nekünk nemcsak a *szerepben* mutatott példát az Ő követésére, hanem a *szenvedések* békességes elviselésében is. —

Az élet bajai és *szenvedései* sokszor árnyékot veinek ránk. De ha *türelemmel* várakozunk, *kisüt a napvilág* és a felhők árnyéka is eltűnik. —

Minden értékes és hasznos, teremtő munkának könnyben és vérben kell megtisztulnia. Az Egyház is évszázados *üljöztiések* vértanúságában tudott csak kifejlődni és megerősödni. *Krisztus töviskoszorújából nőtt ki az Egyház világtekintélyének a koronája.* —

A *szenvedés* a legáltalánosabb tisztuló eszköze a lelki életnek és ezért az *emberiség szomorú kiváltsága.* —

A szenvedések tüze forrasztja össze a testvérlelkeket. Élet-sorsunk közössége utal egymásra bennünket. *Akik sírnak, szótlanul is megértik egymást.* —

Az *Úr Jézus* földi életében a legsúlyosabb keresztet hordozta. Miután pedig minden élet csak rész az Ige életéből, ezért az *Úr* az összes lények *szenvedéseit* átérzi a legutolsó lény megtisztulásáig. Ha valakinek szomorúsága vagyon, ajánlja föl azt az összes lények haladására az *Úrnak*. Ily módon ha nem is tiszta forrásból indult ki a fájdalom, mégis meg fog tisztulni, mert beleömlik az isteni végtelenség tengerébe. —

A *szenvedés* az erkölcsi élet próbája. Az isteni jószág méri ránk, hogy szelíddé, alázatossá, türelmessé tökéletesedjünk általa. Azért ezt *ki nem kerülhetjük; tőlünk függ azonban, hogy az erkölcsi javunkra fordítsuk-e, vagy pedig lelki kárunkra? Attól függ, hogyan viseljük el.* —

Sokszor halljuk képes beszédben, hogy a *szívnek húrjai vannak*. De ha azt akarjuk, hogy azok a húrok szép tiszta hangot adjanak, amelyek *más szívekben is visszhangot* keltsenek, *föl kell a húrokat ajzani*. Erősen megfeszíteni, mert *ernyedtt húroknak nincsen szép pengése*. Ezt a feszítő munkát, amelyre mi gyengék vagyunk, végzi el helyettünk az isteni Kéz. A feszülést pedig emberi nyelven *szenvedésnek* hívjuk. —

A *szenvedések* elviselését nagyon megkönnyíti, hogyha egy eszméért vagy egy igazságért kell *szenvednünk*; sőt a szeretetért hozott áldozat még boldogíthat is bennünket. De ha az ember önhibáján kívül egy *durva erőszak nyomása alatt* görnyedezik, ebben a *szenvedésben* már *igazán nincsen semmi vigasztaló*. —

Sokan kérdezik, *meddig tart még* ez a leírhatatlan nyomor és szenvedés, amely reánk nehezedik? Az érzésem szerint még mindig nem értük el a mélypontot. *Szenvedni* fogunk mindaddig, míg az az isteni cél be nincs töltve, amely oka volt a ránk mért *szenvedéseknek*. Ez nem véletlen dolog, hanem egy *tisztító erkölcsi rosta, amely kiválasztja a búzát a konkolytól*. Addig fokozódik, míg együtt fog *szenvedni* a szegénnyel a gazdag is. — Már is kezdenek elmosódni az elválasztó vonalak; a jólét és a kényelem átmegegy egyszerűségbe és igénytelenségbe. —

Izaias szavai szerint: — *Vajúdik a világ és nagy az ő gyötrelme, mert nincs ereje a szülésre*. —

A *kevélység* az ember lelkét *mekeményíti*; a *szenvedés* meglágyítja. —

A *magyarság egy nagy lelki válság előtt áll*. Megváltozott új életviszonyok új embereket nevelnek, akik mindenütt új életformákat keresnek. A jólétben kiterjeszkedtünk, mert nem éreztük, hogy szükségünk van egymásra. Ellenben majd a közös *szenvedések*, a nagy nyomorúság *összever bennünket* és a külső üres formaságok helyett megtanít bennünket igaz érzésekre, egymásban való elmélyülésekre. *A szenvedések közösségében meg fogják érezni egymásban a testvért* és felismerjük majd összetartozásunkat. —

Szenvedések által nevel az Úr bennünket *türelemre*, a türelem által *önbizalomra és reménységre*. Akinek pedig már reménysége van, az az apostol szerint meg nem szégyenül. Ne

ejtsétek ki tehát a fegyvert soha a kezeitekből. Reátok vár az *Uraz ő kálvária*járásának útjain, hogy hordozni segítsétek keresztjének terheit. *Menjetek Vele* a keresztfa tövéig és leborulva Öleljétek azt magatokhoz. *Egy Istenember szenved ott ártatlanul a mi bűneinkért!*... —

Ha a *szenvedések* nehéz perceiben *alázattal* hajtjuk meg fejünket az Isten szent akarata előtt, akkor mindig a *lázadás angyalának* letiport gögje *vonaglik a lábaink alatt* Mi pedig ilyenkor egy-egy sarkainkban leselkedő kígyónak a fejére taposunk. *Szent György* lovagjaivá leszünk, akik ordító oroszlanok és tüzet okádó sárkányok fölött *győzedelmeskedünk*. Érez-zük bennünk ébredezni az élet legnagyobb kincsét: a *megnyugvást* egy magasabb erkölcsi rendnek titokzatos összhangjában, amelyhez szelíden hozzásimulunk. Egy ismeretlen *lelkierő* kezdi *bontogatni bennünk a szárnyait*, hogy kiemeljen az élet alacsonyságaiból — szinte félünk megzavarni a csöndet. Ilyenkor jön a *hallgatás angyala*, hogy lecsókolja szívünkről a szomjúságot. —

Aki még nem *szenvedett* eleget, az *vigasztalni* sem tud. —

Amikor *szenved* és nyomorog a mai világ, amely a keresztény civilizációra van fölépítve; amikor eltér az evangélium szellemétől és Krisztust csak az ajakán hordja és nem a szívében: — ilyenkor *fulladozunk, mint a tüdő a romlott levegőben*. —

Mikor *szenved* a világ? Amikor a *szereetet* törvényét elhomályosítja a szívekben a *gyűlölködés*. —

A tökéletlen ember a földi sötétségben célt téveszt, miután nem látja meg az örök világosságot. Ezért kopogtat szíveinken a látogató *Krisztus*. Feszegeti a mi kemény bezárt szívünk kapuit a fájdaloknak, a *szenvedéseknek* törő vasaival. *A legérzékenyebb pontokra* illeszti szívünkön a vésőt, hogy kitarjunk a kapukat és *beözönlődhessék a belső sötétségbe a krisztusi világosság*, az igazságszeretet, az irgalom, a jóság, amelynek hiánya ezt a tökéletesedésünkre teremtett földet sivárrá és sötétté — a nyomorúságok és *szenvedések* völgyévé teszi. —

Mikor *Jeruzsálemben* jártam, *meglátogattam egy bélpoklos kórházat*. Az ott szolgálatot teljesítő apáca észrevevén a rettenetes betegek látásán keletkező töprengésemet, mosolyogva így szól: — Oh Uram! *az Isten jó. Ezek az emberek*

csak testi nyomorékok. Pár évi szenvedés lelkileg teljesen átalakítja őket. Minő türelem, hitező lakozik ezeknek a szívében! Hány olyan haldokló akad közöttük, aida hálát ad az Istennek, hogy testi szenvedései árán megmentette lelkét az örök életnek. Minő békével és nyugalommal néznek ezek utolsó pillanatuk elé. Nagyobb örömmel és boldogsággal még menyegzőre sem mennek, mint ezek a halálba. Higyje meg, a szenvedések megváltották őket. — Müven világosnak láttam egyszerre az Isten célját és szándékait! *Van-e magasabb érdek a lélek békéjénél és nyugalmánál?* Mindegy, akárminő áron szerezzük meg magunknak. Lemondással, önfegyelmeléssel-e, vagy szenvedésekkel. *Az élet célját a halál igazolja. Aki nem szenvedett, az nem tud boldog lenni soha.* —

Az Isten megkönnyíti nekünk a szenvedéseinket Ahol sebet vág, oda mákonyt rak. Amit mi távolból olyan rettenetesnek látunk, mihelyt megszoktuk, — *elviselhetővé lesz.* —

Minden szenvedés egymásra utal bennünket. Minden fájdalom egyformán eped vigasztalásért. A magunké is és a másoké is. *De nem mindig a hangos fájdalom az igazi, van néma bánat és van hangtalan fájdalom is.* Az utóbbi nagyobb, mert nincs keserűbb könny, mint amit elhagyatottságunk magányában befelé sírunk. —

Panasz nélkül hordoztam évek hosszú során át a *magam keresztyét.* Elég nehéz volt! Sőt szívembe fogadtam sok más szenvedő testvéremnek a panaszait és nyomorúságait is. És amikor láttam életükben lesújtani *az Isten igazságos Kezét, szememben* könnyel, szívemben megindulással, értelmemben pedig néma bámulattal néztem az Ő hatalmas, de elrejtett erejét. És amikor újra feleltem, mindig megtaláltam lelkemben egyes esetek tanulságait is. Ezek az én *legértékesebb tapasztalataim.* —

Hogy mit értünk *szenvedések* alatt, azt fölösleges fejtegetni mert nincs olyan ember a világon, aki kisebb vagy nagyobb mértékben ne ismerné ezt tapasztalatilag is. Tudjuk, hogy a *szenvedés* az emberi élettől ép oly elválaszthatatlan, mint akár a lélekzés, akár a szívverés. Nincs olyan ember a világon, akinek *sírkövére* bátran reá ne vészhetnénk ezt a hármast igaz jellegét: *Született, szenvedett és meghalt!* —

Mihelyt az érzéseiben megtisztult lélek fel tud emelkedni az anyagvonalból az Úr *Krisztus* érzésvonalába, ott megszűnik

minden fájdalom. Egyedül *a föld a síralmak völgye*. Itt az élettörvény a *szenvedés*. Hogy tehetne velünk kivételt az Úr, Aki *önmagát is önként* eme törvény alá helyezte? —

A testi károkát és *szenvedéseket* bőven szokta kárpótolni az a *lelki haszon*, amelyet bennünk a mi tisztuló érzéseink erkölcsi értékekké változtatnak át. Beszélgettem egy szétroncsolt arcú szegény *vak katonával*. Egész vidám hangon beszélt nekem, hogyan roncsolta össze egy robbanó gránát az arcát és hogyan oltotta ki szemevilágát. A torkomat szorongatta a sírás. — Ugyebár, ennél nagyobb baj nem érhetne volna magát? — Nem sajnálom, kérem — mondotta, mert *amióta megvakultam, csak azóta kezdem látni az Istent...* Szerettem volna lehajolni, hogy ennek a szegény testvéremnek a csonka kezét megcsókoljam. —

A gyötrelem nem magában a *szenvedésben* rejlik, hanem *a mi lelki dispoziciónkban*. Minden attól függ, hogyan fogjuk azt fel és hogy vagyunk rá lelkileg hangolva. Mihelyt hisszük azt, hogy a *szenvedés nem véletlen, hanem reánk mért isteni törvény*, amelyben a legtökéletesebb igazság érvényesül, akkor *béketűréssel* tudjuk elviselni és felhasználni érzéseink nemesítésére. Ha pedig fellázadunk ellene, akkor csak még kínosabbá tesszük a helyzetünket. —

Kezdve a Legnagyobbától, akinek Nevére minden térd meghajoljon égben, földön és föld alatt, le egészen a legkisebb tanítványáig, akik valamely alakban szintén résztvettek az Ő megváltó munkájában, mind megannyian csak a *szenvedések* vajúdásaiban tudták újraszülni a lelkeket... Korunk megkövezte őket, de a jövő — oltárra emelte még az emléküket is. —

Lehajtott fejjel és összetett kezekkel borulok le az *Úr Jézus* szent lábai elé, hogy hálát adjak Neki, hogy a *szenvedések* és méltatlan üldözések gyógyforrásában megtisztulhattam. Késerves küzdelem volt. Sokszor azt hittem, hogy már nem bírom. De megérte az árát, mert hiszem, hogy az Ő végtelen kegyelmével sikerült sok emberi gyarlóságot kiirtani a szívből. —

A *szenvedés nekünk testvérünk*, — és a testvért szeretni kell, különösen ha Isten küldte. —

Csak ha a *szenvedések* már megtörték bennünk az *értelmi*

kevéltséget, akkor száll le a lélekre a *hit harmatja*. Az aláztosság a léleknek az összevonása és *akkor találjuk meg önmagunkban az Istent*. Ha pedig Őt nem önmagunkban keressük, sehol másutt a külső nagy világban — bár Ő mindenütt jelen van — mi mégsem találhatjuk meg Őt, csak önmagunkban! —

Az Isten csak egyik Kezével üt, a másikkal simogat. Nem engedi, hogy sokáig *fájjon* valami és az alázatos, béketűrő szíveket nemcsak megvigasztalja, hanem egyúttal *meg* is örvendezteti. —

Nagyobb kegyelmet egy hívő léleknek még az *Úr Jézus* sem adhat, mint amikor megosztja vele a *keresztjét*. A türelmesen átélt *szenvedések* után olyan lelki béke száll a szívünkbe, amelynél nagyobb kincset hiába keresünk. —

Anyagtestben isteni érzéseket megszerezni csak *szenvedések* között lehet.. *Csak tüzes szekéren juthatunk az égbe*. Innen ered minden nagy léleknek az összes kínja és gyötrelme. E törvény alól még az Isten Fia sem volt kivétel. Krisztus Urunk *szenvedése* sem a vérző tövissek szúrásaiból és a testet tépő ostorcsapások sajgásaiból állott, mert lelke még jobban sajgott és vérzett öntudatra ébredésének első pillanatától fogva. Teste már csak külsőleg jelképezte belső szenvedéseit. Hogyne szenvedett volna, mikor a legtökéletesebb isteni létállapotból teljes öntudattal lépett át önként egy alacsonyabb életvonal törvényeibe?... —

A jótékony *szenvedések* kései levagdossák a lelkekről azokat a gyökérszálakat, amikkel eddig a földi posványba kapaszkodott. A lélek pedig eme szálak szélvágása után szabadabban tud emelkedni. *Fölfelé száll, mint a léghajó, mikor a köteleit elvagdossák*. —

A *munka* a testi jólétnek és a lelki emelkedésnek a sarkantyúja, mert képességeink kifejlesztésének egyetlen eszköze. Munka nélkül nincs erőgyarodás, valamint *szenvedés* nélkül sincs *érzéstartulás*; de ez csak az anyagtestbe öltözött emberi lelkeknek a kiváltsága és csak *ezért irigyelhetnének bennünket az égi angyalok*. Mert míg *velünk együtt osztozkodhatnak az Úrnak teremtő és világfenntartó munkájában*, addig *velünk együtt már nem vehetnek részt az Úrnak világmegváltó szenvedéseiben*. —

Minden életnek boldog a kezdete és szomorú a vége. A

boldog gyermekéveinek rövid örömei után eltűnik; azután megjő a szomorúság és nincs többé vége. A *szenvedés* tehát, amit reánk mérsz jóságos Isten, a halhatatlanság sarkantyúja. Mert vagy megérdemelt bűneink büntetése, amellyel igazságosságodat kiengeszteljük, vagy pedig megpróbáltatás, amellyel magunknak az örök boldogságra érdemeket szerezhetünk. —

Hát nem vesszük észre, *hogyan alakít át* csaknem észrevétlenül bennünket egy-egy ráncszakadt *nehéz próba*? Ilyenkor elborít bennünket a *szenvedés* és mi támolyogva keresünk valami segítséget és kibontakozást. Minden elhomályosul előttünk, ami a földön érték. De fölragyog mögötte egy ismeretlen fény, amelyre, *reménnyel* tekintgetünk föl vigasztalásért!... —

A *Krisztust* szerető lélek részére *nem lehet nagyobb kiüntetés*, mint amikor az Úr őt méltónak tartja, hogy *szenvedéseit* megossza vele. Ezért nagy boldogság, *ha Krisztus keresztjét hordozni segíthetjük*. — Egy jámbor apácától hallottam egykor, hogy őt az *ima* mindig boldogítja. De még jobban a *munka* és legjobban a *szenvedés*. Mennyire igaza van! Csak most a börtönben látom, mert akkor nem szenvedtem annyit, akkor még nem értettem meg őt... —

Hogy a hit természetfölötti ajándék, abból látszik, hogy felvértezi a lelket mindenfajta *szenvedés* elviselésére. Először megtanuljuk zúgolódás nélkül *tűrni*, azután *békességesen elviselni*, végre *megszeretni a fájdalmat*. —

Magunk is tapasztalhattuk, hogy *a türelmesen viselt szenvedések* után bizonyos lelki béke száll az emberbe. Szinte érezzük, hogy *amilyen mértékben közelednek hozzánk a bajok, éppen olyan mértékben közeledünk mi is az Istenhez ... Én is ismertem valakit*. Egy nagyon gyarló embert, aki azonban a szenvedéseket Isten végtelen kegyelméből *az élete alkonyán* már olyan mértékben tudta értékelni, hogy egykor így imádkozott: — *Ne vigasztalj meg engem, édes Jézusom!*... —

A *türelmes várakozás* a legnehezebb és a legértékesebb cselekedet, mert az alázatosságnak és az engedelmességnek az igazi próbája. Erre pedig csak a *szenvedés* taníthat meg bennünket. Nehéz iskola, amelyet *én is csak a pozsonyi és a budapesti börtönökben és hosszú száműzetésem keserűségében* tanultam megismerni. —

Az Úr Jézus Hegyi beszédében a lelki emelkedés isteni

lépcsőzetét a *szenvedésekben*, az üldöztetésekben és az önkéntes lemondásokban jelölte meg. A keresztény morálnak egyik isteni jellege, szemben a klasszikus római világ erkölcsstanával, hogy az ő Istene nem a gyönyörnek, hanem a *fájdalomnak az Istene*. Ezért találhatja meg benne az utánozható mintaképet *mindenki*. Úgy a szegény, mint a beteg. Úgy a szenvedő, mint az igazságtalanul üldözött és a méltatlanul meggyalázott. —

Az Isten kiválasztott gyermekei töviskoronát hordanak a fejükön. Az igazi nagyok a szentek, a próféták, a vértanúk, akik-Istenből kiszakadt Érzések. Ezeknek szenvedniök kell, mert az anyagvonalban az Istenézés is szenved. Többnyire elszigetelődve és meg nem értve törnek keresztül a földi homályon, a magukkal hozott *belső fényből* táplálkozva. Mártírkoronát viselnek, amiről a világ nem tud semmit és amit mások sem látnak. Milyen kegyelme az Úrnak, hogy ők vannak! Mert amíg vannak és vállalják értünk a földi élet kínjait, addig *nem múlik el a földről az égi fény és örök marad a remény.* —

Sokszor eltűnődöm, hogy az igazi *lelki nagyságok* életétől miért olyan elválaszthatatlan a *szenvedés*? Olyan lényeges feltétele ez a kiválasztottságnak, *mint az oxigén a tűznek*. Nélküle semmiféle tűzfogó-anyag nem tud lángra gyúlni. — Miért is van a földön nyomor és *szenvedés*, holott élhetnénk jólétben és boldogságban is? Röviden felelhetünk eme fogas kérdésre. — *A jólét és boldogság nem összenőtt ikrek.* —

Ha minden nemes érzésnek a *szenvedés a szülőanyja*, akkor *az emberek miért félnek annyira tőle*? Rémmek tartják és menekülnek a közelségéből. Irtóznak az *egyetlen lehetőségtől*, amely őket tisztábbakká, nemesebbekké és jobbakká te-
il *et né*. Pedig hiába futunk előle, követ, mint az árnyék. Végzetét senki el nem kerülheti. —

Bizony mondom, ha a *gazdagok szíve és keze mindig nyitva volna* minden emberi nyomor és *szenvedés* enyhítésére, akkor a *szegények millióinak a keze se szorulna olyan gyakran ökölbe!* —

Csak a magunk könnyeiből képződnek ki lelkünk gyöngyei. Gyötrődéseinkkel csiszolhatjuk ki érzéseinket briliánsokká, mint ahogy a *gyémántot is csak a saját porával lehet kicsiszolni*. Csak így nyerhet alakszépséget. —

Minden lélek a halála után öntudatlanul él egy bizonyos

időtartamig az ő jobb, vagy rosszabb állapotában, aszerint, hogy milyen mértékben tudott életerzésével kibontakozni az anyagvonal törvényeiből. A testi vágyak túlsúlya alacsonyabb vonalban tartja vissza az életerzést is, amely nem tud teljesen kiemelkedni rothadó testének az érzékeléséből sem. Ez a bűnhődése. *Testi kínokat érezhet test nélkül is.* És csak amikor a haladásra való törekvés vágya benne újra föléledt, akkor térhet vissza öntudatosan egy új élet kiinduló pontjára. De csakis az isteni irgalom kegyelméből! Mindaddig pedig a *szenvedésekben* tisztul, mert csak ezek által jut önismeretre és *egy tisztább élet után való vágyakozásra.* —

Az élt többet és az élt értékesebben, aki többet szenvedett.

Földi zarándoklásainknak türelmes kálváriájában békés megnyugvással kell hordoznunk a mi keresztjeinket. *Sokkal jobb az a szenvedés, amely üdvözít, mint az a gyönyör, amely kárhozatba vezet.* Sok szép dolog van a földön, de a legszebb a *szenvedni tudás...* Be kell járnunk mindnyájunknak az élet mélységeit és magasságait. —

Hányszor halljuk testvéreink ajkáról feltörni a panaszos sóhajt: — *Nem bírom tovább!* Öleljétek ilyenkor szívetekhez azt a ti gyengébb testvéretek, akin az élet kegyetlenül keresztülgázolt. Nézzetek jósággal a szemébe. Szorítsátok *szeretettel* az ő reszkető kezét. Mondjátok neki az igaz részvét megindulásával: — Ne csüggedj, édes testvérem! *Tekints a keresztre!* A felfeszített Istenember arcába. Háromszor esett össze alatta Ő is és mindenkor felkelt. Hidd el nekem, nem a te *szenvedésed* az, ami elviselhetetlen! Csak te vagy még gyenge hozzá. *Hányan vannak névtelen szenvedők, akik sokkal súlyosabb terheket hordozna panasz nélkül.* Türelmes megadással és néma szomorúsággal. *Az Isten senkit erején felül meg nem próbál.* —

A kérdések kérdése mindig az, hogy az a *szenvedés*, amely a lélek számára megpróbáltatás, bizonyos rendszerben, vagy rendszertelenül folyik-e bennünk? Hogyan reagál rá a lélek? Vájjon érez-e szenvedéseiben okokat, következményeket, irányt, következetességet, összefüggést, rendszert, emelkedést, visszaesést vagy hullámzást? Szóval *felismeri-e szenvedéseiben a magasabb lelki jelenségeket?* —

A szabad lélek a leigázott testi ösztönökkel szemben esz-

menyi célokra törekszik. Ezért csak az emelkedő, érző lélek szenvedhet, mert "à *szenvedés* a lelki tisztulásnak a legbiztosabb eszköze. *A fájdalom talán a legnagyobb szentség*, amivel az isteni jóság a lelkeket lágyítgatja és puhítgatja, mint a művész keze a lággyá nyomkodott viaszt, hogy kigyúr hasson belőle egy eszményi alakot. A viaszt is át kell azonban először melegíteni, hogy idomítható legyen. Ugyanezt a szolgálatot teszi a lelkekre nézve a szenvedéseknek kisebb, vagy nagyobb lágyító tüze. Ezért *sohase féljünk a fájdalomtól! Isteni gyógyszer az; bölcs belátással alkalmazott műtét! És sohasem véletlen! A fájdalom tüze mögött ott áll a láthatatlan Művész, Akinek a Keze biztosan vág, mert belát a kiirtandó fekély gyökeréig és jól tudja, kinek minő hőfokra van szüksége.* —

Azt hiszem, *értékes mindaz, amit Istennek felajánlunk.* Ilyen a lelki *szárazságban* elvégzett *imádság is.* De ennél értékesebb az Istenért végzett *munka*, amit embertestvéreink szolgálatában cselekszünk. Legbecsesebb pedig az örömmel elviselt *szenvedés.* Valóban, ez már *kegyelmi próba.* Bűnhődésnek is mondom, mert az Isten végtelen jóságánál fogva sohase büntet önmagától. Mindig csak a *bűn* az, amely törvényszerűen magában hordja a *büntetést*, mint ahogy az *okban is Lenne van elrejtve az okozat.* —

Két hatalmas támasza van a vallásnak az emberi szívekben. Az egyik a *szenvedés*, a másik a halhatatlanság ösztöne. A *hit* oltárát, amelyet az ember az örömök pillanatában nevetve rombol szét saját lelkében, sírva fogja visszaállítani, ha Isten szent Keze reá méri a *megpróbáltatásnak* ostorát... —

Szenvedéseinkkel is segítségükre siethetünk embertársainknak, mert *példaadásunkból* új erőt meríthetnek a türelemre, amely az Isten akaratában való megnyugvásnak a kiinduló pontja. Az első lépcső a lelki emelkedéshez. —

Isten a földi *szenvedések* által tulajdonképpen az ember magasabb érdekeit védi. Nem egy *véletlen* csapás, hanem Istennek előkészített akarat, amikor az Atya gyermekét sanyargatja s bár fáj a szíve, amikor büntetni kénytelen, de *csak azéri fenyít, mert szeret.* *Gyermek, csókold meg azt a vesszőt, amellyel feléd sújt... Atyád keze az; szeretetből teszi.* —

Olyanok vagyunk, mint az a márványdarab, amelyből egy hatalmas művészi kéz egy eszményi szobrot akar teremteni.

Mit gondoltok, *ha az a márvány érezni tudna*, mit szólna azokra az erős csapásokra, amelyeket a művész keze reá mér? Jajgatna és sikongatna, mint mi, mikor egy-egy kemény csapás szíven talál bennünket. Mit tud róla az a silány kődarab, hogy mikor a művész keze reá méri a csapásokat, minden ütéssel csak tökéletesebbé teszi, mert véső és kalapács kell ahhoz, hogy abból a nyers anyagból halhatatlan művű szobrot faraghasson. De tegyük fel, hogy *az a márvány értelemmel bírna, vájjon nem reszketne-e örömében minden csapásnál*, amely őt így átalakítja?! — Azért hát ne törd rajta a fejed, hogy *miért* vannak a *szenvedések*? Hidd meg, bölcsen van az intézve. — *Így akar az Isten is remekművet, kifaragni a nyers szívekből.* —

Tanuld meg halandó, hogy *nincsen erény szenvedés nélkül!* Mikor lelkedet a föld örömei össze-vissza hálózzák, mint a testet a hínár, hogy levonják a mélységbe, az iszapba, akkor Isten elküldi hozzád a *fájdalom angyalát*. Ez azután *könyörtelenül szétvagdossa* mindazokat a gyökérszálakat, amikkel szíved a földi dolgokba és a mulandóságba kapaszkodott. *Te pedig jajgatsz, vonaglasz, mint a beteg a kés alatt, és a fájdalomban észre sem vesézd, hogyan nőnek ki a szárnyaid, amelyekkel ismét Istenhez emelkedhetsz.* —

A *szenvedés csak addig tart, amíg észre nem térünk*. Mihelyt a szükséges okulást belőle merítettük, *mint céltalan, megszűnik*. Minden szenvedés csak addig tart, míg az Isten eléri vele azt a célt, amit lelkünk javára kitűzött. —

Ha az ember mindig *boldog* volna, és a jólétnek állandó napfényében sütkérezhetnék, mint az a puhaszárnyú pacsirta, amelyik dalolva emelkedik az egek felé, ki gondolna akkor *egy másik boldogságra*, amely után *halhatatlan lelke* most nem akar vágyakozni?!... De az ember nem boldog; léptenyomon egy-egy csalódásba, egy-egy *fájdalomba* ütközik. Könny, sóhaj, panasz az élet és mindnyájan a *fájdalom* igája alatt roskadozunk és verejtékezünk. *Örömeinknek csak percei vannak, de a szenvedések a síríg kísérek bennünket.* —

Gondoljatok vissza saját életetekre s igazat fogtok nekem adni, hogy *a boldogságnak egy-egy csillogó gyöngyszemét a keserűségnek és szenvedéseknek milyen mélységes tengeréből* lehetett csak mindig előhoznotok! —

A *szenvedés mindig egy-egy villámcsapás,* amely lesújt

reánk, valahányszor az Istenről megfélekedünk. Mikor magasabb rendeltetésünknek öntudatát a földi kéreg beborítani kezdi, akkor az Isten ezt a silány kéréget újra és újra leveri róla. Az ember sokkal gyengébb ahhoz, hogy fásult szívére *maga mérje a szükséges ütést*, azért ezt a munkát az Isten Magának tartotta fenn és a *szenvedésekkel* végezteti. Minden ütés azonban csak egy-egy emlékeztető szava az Istennek, minden csapás csak a szeretetnek egy-egy szemrehányása, mellyel Isten így akar szólni hozzád: *Fiam! Miért hagysz el engem?!... —*

Hányan szenvednek és hányan pusztulnak el közülünk, mint a vízbe dobott kavics, anélkül, hogy maguk után nagyobb hullámokat vetnének! —

A *szenvedés* és a nyomor a bukott világnak erkölcsi törvénye a földön, mert ez az *élet küzdelem* és nem nyugalom, *szenvedés* és nem boldogság. Hiszen az élet fájdalommal kezdődik, kínlódások között folyik és halállal végződik. Isten akarta így, mert ebben áll a lélek tisztulása és megpróbáltatása. — *Legyen tehát érette áldott az Ő szent Neve! —*

A *szenvedéssel* nem az a célja Istennek, hogy büntessen, hanem hogy *megállítson bennünket*, amikor az élet mélységei felé esztelenül futunk és rohanunk. Ilyenkor megállít és megbénít egy-egy összetörő szenvedéssel. —

Még a *szenvedéseidet* is könnyebben elviselheted, hogya azoknak gyökerét csak a saját *gyarlóságaidban keresed*. Senkise juthat el mindaddig tiszta önismerethez, amíg *hibáinak az okát másokra akarja hárítani*. —

Oh, ti szenvedő embertársaim, csalódásaitok, csüggedéseitek szomorú perceiben miért nem emelitek föl szemeiteket ti is a magasba?! Hiszen könnyben úszó szemek hova is tekinthetnének máshova vizsgálásért? —

Ki az közülünk, aki még sohasem volt lelkében megsebezve? Ki az, aki még sohasem vesztett el egy drága lelket, akinek koporsójába boldogságának egy részét is el ne temette volna? Szerető férjet, gyengéd anyai szívet, önfeláldozó életű hitvest, vagy ártatlan, tisztaszívú gyermeket — ki az, aki közülünk még nem sirathat? Ki az, akinek vérző szívét darabokra nem tépte a fájdalom, midőn a zuhogó hantok elföl-

delték szemei elől azt, akit legjobban szeretett talán a földön? ... —

Nyomorban élnek közöttünk ezren és ezren, akik összeroskadnak a *szenvedés* terhe alatt. Tekintetek csak szét e nyüzsgő élet zajában, mit fognak látni szemeitek? Hány család éhezik nedves pincelakásokban és gyermekének kenyeret sem tud adni többé! Hány szegény bolyong családi tűzhely nélkül rongyosan a hideg éjszakában s megvonja magát a szegleten, az utcacsatornában, a piszok és a szenny között! — *Pedig ezek mindnyájan testvéreink!...* —

Az író kötelessége és magasztos hivatása: ápolni a humanizmus és az emberi haladás szent eszméit. S míg az az idő elérkezik, mikor ezeket az eszméket beleönthetjük a gyermekkorából kinőtt emberiség szívébe, addig is segítsük letörölni a *szenvedők* könnyeit. —

Nincsen, — nincs ember a földön, aki *rózsákon fekszik*; s ha van, úgy éreznie kell annak *töviseit is*. Nézzünk csak szét a nagy világban — s nemcsak a kis kunyhókban, hanem a trónok magaslatán is megtalálhatjátok sokszor a *szenvedő* „Ecce homo”-kat és a „Mater dolorosa”-kat. —

Ne higyjük, hogy az *anyagi jóléttel* mindig együtt jár a *boldogság*. Isten minden szívet próbára akar tenni a *szenvedés* által. Az a királyi bíbor többször ázik azért könnybe, mint az a darócöltözet; az a gyémánt ékszer, az a habos selyemruha sokszor boldogtalanabb szívet takar, mint a vászonöltözék. —

Valahányszor a *halál*, vagy a *nyomor* az ajtónkon kopogtat, mindig *közelebb érezzük magunkat az Istenhez*. A hiterő a *szenvedések* töviskoszorúja alatt új erővel lobog fel bennünk; — a láng is vígabban ég a kiszáradt tüskebokorban. Ilyenkor könnyező szemekkel nem győzzük eleget nézni a keresztfát, szomorú fejünket pedig bizalommal hajtjuk le rá megpihenni... Csak a *szenvedés* vezethet vissza bennünket az Istenhez! —

K ö n n y e k .

A mosolygó szemek mindenütt csak az élet örömeit keresik, odatapadnak a szennyhez, a földi porhoz, amely egy-

egy pillanatra elkábít, fölizgat, de igazi boldogságot a szívnek sohasem nyújt. A *könnyben úszó szemek ellenben mindig az égre tekintenek*, ösztönszerűleg érezzük, hogy csak ott kereshetünk vigasztalást. Amíg mosolyogva csillog a szempár, addig fényesnek, virágosnak látja a *földet* és homályosnak az *eget*. De a *könnytől* elhomályosult szemek előtt elsötétül mindaz, ami gyarló, halandó és földi; ellenben földerül és fényben ragyog a tiszta ég. —

Az a legnagyobb fájdalom, amely a könnyeit elrejtve befelé sírja. Az a legnagyobb gyötrellem, amelynek már nincs panaszhangja. —

Az a *könny*, amely lelkednek vércseppje s a *szenvedések* forrásából tör elő, — oly édesen fog visszahullni szívedre, mint a sebzett fára a mélyéből előszivárgó balszam. *Enyhít is, gyógyít is egyszerre.* Ez a *könny lesz a te legelső vigasztalásod.* —

Oly jól esik a szívnek, ha magát *kisírhatja!* Szenvedő testvérem, sírd ki magadat, azután — *imádkozzál!* —

A vergődő, *szenvedő léleknek könnyet és szárnyat adott az Isten.* *Könnyet*, amely lemossa róla a föld porát; *szárnyat* amellyel feléje szállhat és csodálatos magasságba emelkedhetik. —

A szemünk mindig *könnybe* borul, valahányszor a *szívünk fáj.* —

A *szeretet könnyei átlátszók és tiszták.* Olyanok, mint a harmat; szinte csillog bennük a tisztaság. Ezek mind felüdítenek. Ellenben a *fájdalom könnyei súlyosak és zavarosak*; szinte roskadozunk egy-egy cseppjük alatt. A *bánat könnyei keserűek.* Egy *bűnben vergődő asszony könnyei pedig az ő gyöttrődésének valóságos verejtékcseppjei.* Az ilyen könny önmagát is elgyengíti; környezetét pedig kifárasztja. Végül a *ravasz tettetésnek* úgynevezett „*krokodilus könnyei*” üresek és *hidegek.* Mindenek között azonban a *legértékesebbek a bűnbánat könnyei; minden egyes cseppjük balszam, amely vérző sebeket gyógyít.* —

Vannak *könnyei az örömnak* és vannak *könnyei a fájdalomnak*; vannak a *csalódásnak* és vannak a *reménységnek*; vannak a *szeretetének* és vannak a *gyűlöletnek*; minden fajta

érzésnek vannak könnyei, minthogy a *könny érzésből születik*. Valóban, a szívek mélységéből tör elő; *megindul mint érzés* és amikor magát a test durva anyagán keresztül, a szemekben *már könnyé válik*. —

A nő érzés-lény. Ezért könnyebben sír. Minél mélyebb és finomabb az érzésünk, annál érzékenyebbek. Rögtön felcsillan szemükben a *könny*, mert a szív érzéseinek vannak olyan megindulásai is, amelyeknek a kimondására *az Isten csak könnyeket adott*. Ezért amilyen az érzés, olyan a *könny*; néha harmat, máskor tűzcsepp; az egyik enyhít, a másik éget. Van édes és van keserű, van könnyű és van súlyos *könnycsepp*. Felismerhetők! —

„Legyen!”

Az *Úr Jézus* is, amikor az Olajfák hegyén készült a megváltásra, először vértől verejtékezett. *Az Ő lelki próbája volt u legnehezebb*, mert ő világosan látta a Megváltás összes kínjait, amelyek reá váraakoztak. És bár hatalmában állott volna azokat elhárítani, mégis kimondotta a fönséges *„Legyen!”* szót. Nem utasította vissza a felkínált szenvedések keserű poharát, hanem azt az utolsó cseppig önként vállalta és fenéki kiürítette... —

G o l g o t h a .

Csodálatos, hogy az ókorban az emberi haladásnak jelző oszlopai mozdulatlan ércskarokkal mindig csak *egy és ugyanazon irányt* mutatták. Odaszegeztek a világfigyelmet napkeletre, — napkeleten egy hegyromra, — a *Golgothára*, ahol egykor a világot *megváltó kereszt* fog állni!... —

...*Az utolsó vacsora végeztével* fölkel az Úr és tanítványaival szótlanul halad a csendes éjszakában... Az égen ragyogtak a fényes csillagok... Az a nagy tiszta égboltozat csillagainak millió szemével csak *egyetlen* „*Emberré*” nézett: az Égnek és földnek Urát, Aki szeretetből „*Emberé*” lett és e szeretetből most készül meghalni az „*emberért*”... Átlépte a Kidron patakját. Ez az út vezet a *Golgothán* keresztül a királyi megdicsőüléshez!... —

Aeschilos sorstragédiái csak izleltető előképei voltak a

Golgotha nagy isteni színjátékának. Amíg a görög költő művében csak szorongás és félelem nyugözte a lelkeket és bevégetlennek érezték a kiengesztelödést, addig itt a *Golgothán* a könnyek fátyolán keresztül *a szomorúság is öröme fordul* A térdet és fejet hajtó tömeg valahogyan úgy érzi, hogy *most egy örök titok csomója oldódik ki*, mert az a *szent vér* le tudja mosni a lelkek kínzó büntudatát és megtisztíthatja a világot a bünök szennyeitől... —

A szenvedés a leggyorsabb paripa, amelyen biztosan az égbe érünk. Ezért az életszentség útja nem a szélesre kitaposott országút, amelyen a vásáros kocsik járnak. Ne higyük, hogy ezen az úton szép csendesen felballaghatunk a *menyországba*. *Ide csak a Golgotha* útján keresztül mehetünk. *Az Úr Jézus keresztjének az árnyékában...* —

Úgy vagyunk a hittel, mint a hegymászó utas a természet szépségeivel. Minél magasabbra emelkedik, annál frissebb levegő üdíti föl s annál világosabb és ragyogóbb lesz szemében a folyton táguló látóhatár. Tekintete befutja a végtelenbe vesző messzeségeket s ez a hatalmas benyomás egyszerre elefedteti vele az út nehézségeit, a kiállott fáradalmakat és alig várja már, hogy fölrhessen a csúcspontra. Mi is így haladunk lépésről-lépésre a *megváltás* útján, és mi is föl fogunk érni a csúcspontra: a *Golgothára*, ahol *Krisztus keresztje* áll és szerető karjait felénk tárva így hív bennünket: *Jöjjetek Hozzám mindnyájan, kik szenvedtek és az élet terhe alatt roskadoztok és Én megenyhítelek benneteket!* — Oh, milyen jó lesz nekünk megpihenni!...

F á j d a l o m .

Ki méri meg a fájdalmat? Ki érti meg a keserű szenvedést?! Hiszen a nagy fájdalom nemcsak határtalan, de néma és hangtalan is. Azért nem értheti meg a szavát más, *csak az Isten!* —

A lelki fájdalom egyedül a gondolkodó emberiség gyászos kiváltsága. Az állat szenved, de nem szomorkodik; érzi a fájdalmat, de nem tudja, mi a *bánat*. —

A fájdalomnak e földön nincs meg a kellő ellensúlya. A *fájdalom mérlege nagyon lenyomja a boldogság serpenyőjét*

is és még a legszerencsésebb ember sem képes életének csekély örömeivel életének tenger keserűségét megédésíteni. —

Ne zúgólódj, ha az Isten szenvedésekkel akarja Magára vonni figyelmedet. Ő is csak úgy tesz veled, mint ahogy te cselekszel azzal a könnyűszárnyú, oktalan lepkével, amelyik ott röpköd éjjeli lámpásod lángja körül. Ha a könyörület egyik pillanatában az életét akarod megmenteni, mit kell tenned vele?! Megragadod és kilököd a nyitott ablakon át az éjjeli sötétségbe. Mikor azonban ezt a könnyűvérű lepkét markodba szorítod, bizonyára fájdalmat is okozol neki. És ha az az állat beszélni tudna, nyilván így okoskodnék: — Minő kegyetlenül bánt velem ez az ismeretlen hatalmas kéz. Ott röpködtem a fény, a világosság forrása körül s úgy örültem az életnek! Boldogságom pillanatában tört reám, — fájdalmat okozott és kilökött a szomorú, vigasztalan sötétségbe. — Mit szólnál te ehhez az okoskodáshoz? — Oh, te rövidlátó, oktalan teremtes! Ezzel a fájdalommal én az életedet mentettem meg! A gyertyaláng, amelybe rohanni akartál, veszteted okozta volna. Én magasabb érdekeidet tekintettem. —

Isten kezében a fájdalom is csak eszköz — a vízben fuldokló megmentésére bedobott úszógyűrű. Talán rád esik, fájdalmat okoz, de — életedet menti meg! —

Az embert igazán nagygyá csak a szenvedés iskolája teszi. Üsd föl a történelem lapjait, találsz-e egyetlen nagyságot, akinek fejére a megpróbáltatások reá ne tették volna a szenvedések töviskoronáját? Minden nagyság a fájdalom vérkereszt-ségéből lép elő. A megdicsőülésnek csak a Golgotha az útja! *Babérkoszorú a fön, töviskoszorú a szíven! E nélkül nincs nagyság, nincs emelkedés! —*

Fájdalom nélkül senki sem lehet nagygyá. Csakhogy a fájdalom még magában véve nem engesztel ki; csak előkészíti a lelket a kiengesztelésre. Megmunkálja azt, mint a földet a borona. Azért hasogat rajta mély sebeket, hogy termékeny tegye barázdáit. —

Drágakő is van a kvarckőzetben, de csak kalapáccsal és vésővel lehet kiemelni. Az embernek nincs bátorsága elég erősen ütni, azért a munkához a fájdalmat küldi segítségére az Isten.! Azért a fájdalomnak erős csapásai mindig hasonlítanak azokhoz a kalapácsütésekhez, amikkel Michelangelo neki-

esett a nyers márványtömegnek, amelyből *Mózes szobrának* kellett előállni. — Igen, a *fájdalom* mindig *lelkednek* legérzékenyebb helyére illeszti a vésőt. Remekművet akar szívedből kifaragni. *Értsd meg jól, — ez a fájdalom csak a véső, de mögötte ott áll a művész, aki tudja, mit akar! Ő tisztán lát!* Ne remegj, lélek! Keményítsd meg szívedet; az a szobor is *szébb lesz*, ha gránitból faragják! —

Szívünk csügged és szomorkodik, mert a mindennapi élet megpróbáltatásaiban nem a Gondviselés atyai kezét látjuk, hanem a céltalan, sötét végzetet. A *fájdalomnak* megnyugtató magyarázatát megtalálni nem tudjuk. Szenvedünk és leroskadunk alatta. —

Nézz egy tiszta madonna-arcba, — vagy mosolygó bájos gyermekszemekbe; tekints végig a végtelenbe futó tenger hullámain; hallgasd az illatos fenyőerdők mélyében a magány lélegzetét, vagy a rohanó hegyi patak locsogását; nézz figyelmesen egy márványból kifaragott szoborra s szemedbe szökik a könny. Valami *jóleső fájdalmat* okoz mindez, mint a sebre hulló napsugár... —

Hallgasd meg *a költő dalát* s ha megfigyelted, érzed, hogy valami láthatatlan kéz markol a szívedbe, mely ismeretlen mélységekben szunnyadó *fájdalmak* húrját érinti meg. *óh, a valódi költő szívéből mindig véresen tépi ki az igazi érzéseket* és legszebb dalát mindig a *szenvedés sugallja*. Sebe minél jobban sajog, szava annál édesebb! —

A fájdalom olyan, mint a vihar. „Derékban töri ketté a dacos fenyőt, de a meghajló fűszálnak nem árt.” (Tompá.) —

Hidd meg nekem, *ha volna olyan út*, mely a menyország felé biztosabban vezethetne bennünket mint a *fájdalom*, az Isten bizonyára azt is megismertette volna velünk. De amikor látom, hogy a szentek, vértanúk, apostolok, sőt még maga az Isten Fia is a *fájdalom* útján halad, óh, akkor bizonyos vagyok benne, hogy csak ez vezethet az égbe! —

Szokása az már az emberi természetnek, hogy *szomorú napokban sírva tekint vissza az elmúlt jó időkre*. Pedig ezzel az ember a veszteségét csak még nagyobbnak, még *fájdalmasabbnak* érzi. Jól mondja *Dante*, az emberi szívnek ez a mély fürkészője: Nincs nagyobb *fájdalom*, mintha nyomorúságban kell visszaemlékezni az elmúlt boldog időkre! —

Az emberi szívnek természete, hogy *a gyász és szomorúság* mindig meghatja, a bánat és a szenvedés pedig megindítja. *Minden könny megtisztít, akár magunk sírjuk, akár mások szeméből hulljon is az reánk!* —

A *fájdalom* a lélek tisztulásának egyetlen eszköze., *Tűz az, amely leégeti telkedről a rozsdát, jellemedről a salakot. A gőgnek, a hiúságnak foltját marja le rólad és a te puha lelkedet megedzi, mint ahogy a tűz az agyagot is kemény porcelánná égeti.* —

Mikor a *gőg*, a földi hitványságoknak ez a leghitványabb szenvedélye kezdi szívünket behálózni és ezerféle gyökérszállal lekötözi a silány földi érdekekhez, akkor az Isten eme gyökérszállakat a *fájdalom* késével könyörtelenül szétvagdossa, hogy így fölszabadítsa lelkünket az anyagiasságnak, vagy a testiségnek bilincseiből. —

Amíg *szenvedés és fájdalom* lesz a földön, a vallás se fog kihűlni a szívekből, mert minden vallásnak van egy halhatatlan társa és kiapadhatatlan forrása: az emberi *fájdalom*, amely a lelki megtisztulásnak az egyetlen isteni eszköze. —

Érdekes megfigyelni, hogy milyen munkát végez az ember szívével a *fájdalom*. Mikor azt hiszitek, hogy a boldogság küszöbéhez érkeztek, akkor térít észre egy kemény ökölcsapás, melyet remegő szívetekre reá mért a *fájdalom*. Oh, hogyan borul be egy pillanat alatt fejetek fölött a ragyogó égboltozat, hogy sötétül el egyszerre minden s úgy érzitek, mintha a mindenség szakadt volna reátok, hogy romjai alá temesse szétzúzott szíveteket. Az az *égető könnycsepp*, amely szemetekben fakad, egyszerre elhomályosítja nektek az egész világot és e miatt *nem veszitek észre, hogy valahányszor árnyékba kezdett veszni a föld, annál tisztábban ragyogott föl mindig az ég!* —

Úgy-e, ha *csak egy szálka is megy* a testetekbe, mennyire *fáj*? Hát az *Úr Jézusnak* mennyire *fájhatott*, mikor fejére tették a *töviskoszorút* és egy bottal a hosszú töviseket a homlokába verték! —

Tekintetek csak szét a Teremtő alkotásain, *találtok-e egyetlen lényt a szomorú emberen kívül*, akinek szívét gyászba borítaná a *fájdalom*? Oh, nézzétek csak azt a merészröptű sólymot, amelynek országa az egész föld kereksege; — nézzétek, midőn fáradt, nagy mozdulatlan szárnyaival megpihen a leve-

gőben és szolgálja: a szél siet ringatni őt. Szabad és boldog, a fájdalmat nem ismeri és a csodás magasságot hasítva szárnyaival, szájalommal tekinthet alá a küzdő emberekre, *fia szólni tudna, nem így beszélne-e hozzánk: Te szegény ember! Neked nincsenek szárnyaid és mindig lent maradsz a földön, ahonnan — ha röptömet egy kissé alásüllyesztem — csak sóhajodat hallom, csak könnyeidet látom! — Óh, e boldog madárnak igaza van! —*

Nincs szájalmasabb, nincs sajnálatraméltóbb ember annál, akinek szívét a csalódás és a *fájdalom* sohasem érintette. Hiszen *csak az nem csalódhatott még az életben, aki még sohasem lelkesült bizonyos eszményekért* Aki életében soha semmit sem veszített még el, annak nem is volt elveszíteni valója. De akinek szívét valaha már annyira megviselte a *fájdalom*, hogy a szenvedésekben öszetörve emelte könnyező szemeit az égre; vagy akinek szomorú lelkéből önkéntelen tört fel már valaha a kétségbeesés sikoltása: „*Istenem, Istenem, miért hagytál el engem!*” az meg fogja érteni a vigasztalás szavát ... —

Nem volt még olyan nagy ember a földön, aki nagyságát ne *szenvedései* árán váltotta volna meg. E nélkül nincsen *lelki nagyság*. Ha a nagy lelkeket osztályozni akarnók, csak azt kell néznünk, hogy minő helyet foglaltak el valaha a *fájdalmak* hierarchiájában. —

F á j d a l o m és hit.

Hogy a *fájdalmakkal* megküzdhessünk, oda több kell a bölcselkedésnél. Valami magasabb tehetség, amely azután az embert nemcsak arra tanítja meg, hogyan kell *megvetni az életet*, — hanem arra is, hogyan kell lenézni a *fájdalmat* és *megvetni a halált*. Erre pedig csak a *hit* taníthat meg bennünket! —

A fájdalmat a tudomány csak magyarázza; egyedül a hit az, amely enyhítheti. —

F á j d a l o m és szeretet.

A szeretet mindig szenved, valahányszor hidegen visszatúsítják, így lett az érzés második megnyilatkozása *fájdalom*má. Ez a kettő pedig (*a szeretet és a fájdalom*) együtt és

egymás mellett marad mindaddig, míg az élet folyama viszi az érzéseket, a lényeket és a valóságokat a végcél, a tökély felé. A tiszta *szeretettel* mindig párhuzamosan fog jelentkezni a *fájdalom is*, mert a tökéletesen tiszta *szeretet* mindig a legkeményebb, a legellentállóbb tárgyra tüzi melegítő és lágyító sugarait és így természetesen mindig őt éri a legteljesebb visszautasítás is. —

Mese a földi szenvedésről.

Egy gyermekkori mesém jut az eszembe, amelynek erkölcsi tanulságait csak később értettem meg. — Egy reggel azt kérdeztem az én drága jó anyámtól: — Édesanyám, miért álmodunk? — Azért álmodunk kisfiam, mert ekkor a jó gyermekeknek az angyalok is megjelenhetnek és beszélgethetnek egymással. Ilyenkor sok-sok szép dologra taníthatják őket. Sőt mi is elmondhatjuk nekik minden örömünket és bajainkat. Hogyha örülünk, velünk örülnek. Ha pedig szomorkodunk, velünk szomorkodnak. És hogyha látják, hogy *békeséges türelemmel viseljük* mindazt, amit az Isten Keze reánk mért, akkor azt *a terhet, ha már nagyon nehéz, segítik nekünk hordozni is. De hogyha zúgolódva panaszkodunk*, akkor bevezetnek bennünket egy nagyon nagy raktárba, ahol sorban fekszenek egymás mellett mindazok *a batyuk, amiket az embereknek földi életükben hordozni kell.* Ekkor az özröangyalunk rendszerint így szól hozzánk: — Nézd ezt a sok batyut. Egy ember sem mehet le a földre, hogy ezekből egyet a hátára ne venne. Ez lesz az *ő útipoggyásza.* Ezért ne panaszkodj majd soha kisfiam, hogy nehéz a batyud, mert *azt te választottad ki magadnak, mikor földi utadra elindultál.* De hogyha már nagyon nehéz lesz és azt hiszed, hogy nem tudod többé hordozni, tedd le szépen a vállaidról és *válassz magadnak egy másikat...* Ilyenkor aztán az a szegény lélek *sorba próbálja a különféle batyukat* és hátizsákokat. Végre belefárad és szépen *felveszi ismét a magáét.* Az angyal pedig mosolyogva kérdezi: — Hátha a tied olyan súlyos, miért nem cseréled ki? — Azért, mert rájöttem, hogy ezek még nehezebbek. Végig próbáltam én már mindegyiket, de úgy találom, hogy *mégis csak az én zsákom fekszik legjobban a vállamon. Rám van szabva!...* — Bizony, édes jó testvéreim, az útipoggyászukra nekünk, földi vándoroknak, szükségünk van. *Ilyen súlyhordozás nélkül a lélek nagyon gyakran kitörne földi életvona-*

tából. Éretlenül akarna fölkapaszkodni olyan magas csúcsokra, ahol megállni már nem bírna. Elvesztené az egyensúlyát és visszahullna a mélységekbe. Még pedig sokkal mélyebbre, mint ahonnan kiindult. Minél magasabbról bukunk le, annál jobban összezúzzuk magunkat. A klasszikus szerint: — A pálma is a saját súlya alatt növekszik! *Palma sub pondere ereseit!* —

G y ö n y ö r   é s   s z e n v e d é s .

A *gyönyör* a szép *testeknek* a vágyakozása; a *szenvedés* a szép *lelkéé*. —

Szeretet

Szeretet. — A szeretet törvénye. — Tökéletes szeretet. — önzetlen szeretet. — Emberszeretet. — Cselekvő szeretet. — Szeretetsoda. — A szeretet anyaga. — A végtelen szeretet élettörténete. — A szív. — Önszeretet. — Szerelem. — Első szerelem. — Plátói szerelem. — Részvét — Vigasztalás. — Gyűlölet.

Szeretet.

A *szeretet* nemcsak a *szívet* melegíti föl, hanem ugyanazon időben fölvilágosítja az *értelmet* is. —

Nem az az igazi jótékonyság, amely divatos, hanem az, amely *szeretetből fakad*. Ne csak alamizsnálkodjatok; — *szeressetek!* —

Isten teremtette a világot és benne visszatükröződik az *Isten jósága*, fensége, mert ezt a világot Isten állandóan fejleszti és jobbitja. Az embernek ezért *szeretnie* kell ezt a szépséget és törvényeit meg kell ismernie. —

Szeretet! Te vagy az a könnyeket felszárító *Veronika-kendő*, amely a boldogtalanokat a Golgotha nehéz útján elkíséred a Megváltás *keresztfájáig*. —

Szeretet! Oh ez a szó mindent megmagyaráz. Tűrni a gúnyt, a meggyalázást; elviselni a kínokat, az ostorcsapásokat;

odanyújtani a kezét, hogy megköttözzék, az arcot, hogy leköpjék; föllépni a kínpadra; odaszegeztetni a bitófára, — milyen könnyű mindezt megtenni azokért, akiket *szeretünk*. Ember! Még most sem érted a titkot?.. Oh, nem a halál szüli a vértanúkat, hanem a *szeretet!* —

Világok hatalmas ura lehetsz, szemednek egyetlen pillantásától függhet milliók sorsa, kezedben tarthatod az életnek és halálnak mérle.gét; — de ha szívedben föl nem talárod azt a benső nyugodalmat, amelyet csak a szeretet fakaszthat, csak szeretet tarthat fönn: boldogtalanabb vagy e földön bárkinél! —

A szem látni, a fül hallani akar. A szellem magasra tör és sóvárogva keresi az igazságot. A lélek a halhatatlanság után eped. De *a szív szeretni óhajt* és nincs más vágya, mint ki-merülni a *szeretetben*. —

A Szeretet átadja magát teljesen; boldog, ha fölláldozhatja magát. Kitarja keblét és így szól a megindulás őszinte szavával: — Itt vagyok! Nemcsak lelkemet adnám szívesen értetek, de a tiétek testem is, vérem is. Egyétek, igyátok; ez az Én testem, ez az Én vérem! —

Sohasem a nagyság és a dicsőség az, ami boloclogít, hanem egyedül a szerelet. Szeretni pedig mindenki tud, ha akar. Ez az érzés a bölcsőtől a sírig kísér bennünket. S míg az értelem idővel csökken, a szellemi képességek pedig fokozatosan hanyatlanak; addig az embernek földi vigasztalása, a szeretet folyton növekszik bennünk s lépést halad előre korunk gyengeségével. —

Egy gyengédszívű asszony boldoggá teheti a világhódi tót, s nemcsak dicsőségvágyát feledtetheti vele, — melyet be nem tölthetne világok mélysége és magassága — hanem elárasztja lelkét tiszta örömmel, hogy homlokán elsimítsa a redői, mint a vízre önttői olaj a hullámokat. Egy gyámoltalan csöppség, egy tehetetlen apróság, midőn reád veti sezlíd tekintetét, kék szemének csodálatos mélységében a menyországot nyithatja meg neked. Egy nádverte gunyhó, ahol fárasztó napi munkád után aggódva vár a szeretet s remegve számlálja a perceket, midőn újra halija közeledő lépéseidet, — a küzdelmekben elfáradt léleknek elég a pihenésre. —

Ha az ember az értelméből, vagy az akaratából ad valamit

másnak, mindig csak egy részt ad önmagából. De ha *szeret*, akkor *önmagát adja oda egészen*. Ha az Istent szereti, — akkor az Istennek, ha az embert, akkor as embernek! —

Sokszor megfigyeltem az életet és arra a tapasztalatra jutottam, hogy *az életben sokkal több a gyarlóság, mint a bűn. Ezt mondhatom az ember szívéből is. Kevés a szívtelen ember, de nagyon sok szív ki van hűlve*. És valahányszor az okát kutattam, nem találtam csak egyetlen egyet: *hiányzott a szívekből az Isten szeretete*. Ez a hiány azután kihűti a szívet, mint a téli fagy az elhagyott madárfészket. Mert ilyen *az ember szíve is. Csak addig meleg, amíg az Isten nyugszik benne*. —

Valamint a *menyet* csak a *szeretet* teszi a boldogság örök hazájává, úgy a *poklot* is csak a *szeretet hiánya* teheti pokollá. —

Nincs nagyobb fájdalma a szívnek, mint mikor távozni látja köréből azt, akit nagyon *szeret*. —

A hit nagyon nehéz sokszor; de a *szeretet* mindig könnyű. *A hitben* van homály, a *szereteten* nincsen. *A hittitok* fölfoghatatlan; de az a szenvedő, mezítelen, vagy éhező beteg, az *nem titok*. Lépj betegágyához, mert a *szeretet* a nyomor felé siet, mint a víz a tengerbe. Meglásd, minő új világossággal fog *hited is fellángolni!* —

Midőn *szent János*, akit a *szeretet* apostolának neveznek, Patmos szigetén előregedett ,annyira erőt vett rajta *az aggkor gyöngesége*, hogy beszélni sem tudott többé. Reszkető ajka csak egyetlen mondatot ismételt szüntelen, de ebben ki van merítve az összes törvény: — *Fiacskáim, szeressétek egymást!* —

Valamint a *falevélnék* egymagában véve semmi értéke nincs, jelentőséget neki *csak a fához való tartozása ad; úgy az ember értékét is csak az a szeretet* és az a hasznosság szabhatja meg, amellyel embertársainak és az egész társadalomnak szolgálatában áll. —

Nagy kérdés, hogy az ember élethivatásának melyik a természetesebb, melyik a fontosabb célja?! *A világosság terjesztése-e, vagy a megsebzett szíveknek a gyógyítása?* Melyik a fontosabb, melyik a szükségesebb? *Tanítani-e, vagy boldogítani?* Fölemelni-e a gyarló elmét, vagy lehajolni hozzá, hogy fájó sebeit megtapogassuk és *szeretettel bekötözzük?* *Szerintem egy*

csepp a szeretet jótékonyágából többet ér, mint az eszméknek óceánja. S aki a szenvedő arcáról letörölt egy könnyet, és szeretetével egy betegszívű embert megvigasztalni tudott, az többet és hasznosabbat cselekedett, mintha szenvedéseinek okát magyarázta volna meg neki. —

Oh, a fájdalomnak csak akkor van magyarázata, ha nem a mi szívünk sajog bele. De ha a csalódásban összetörve reszkető szívvel mi tekintünk fel vizsgálásért; akkor az összetört léleknek fájdalmát nem enyhítheti más, csak a szeretet! —

Minél jobban meg fognak lazulni a szeretet kapcsai, annál sötétebb felhők fognak összetornyosulni fölöttünk is. Így lép azután az erkölcsi rend helyébe a fejtelenség; a könnyörület jótékony munkája helyébe a gyűlölet pusztító haragja a maga logikus eszközeivel: a kanóccal és a dinamittal. —

Sokan alamizsnáskodnak, de csak kevesen szeretnek! —

Az élvezetek gyönyöreiben, az élet keresettebb szórakozásaiban gondol-e az ember valaha arra, hogy a vagyoni ellentétek igazságtalanságát csak a szeretet egyenlítheti ki? Jut-e eszébe, hogy mit tesz fázni, nélkülözni, küzdeni mindennap a nyomorral, mely megfojtani készül ártatlan gyermekeivel együtt, egyik embertársának a családját, mint a Laokoón csoportot a kígyó?! —

Nem voltak még olyan fájdalmai az emberiségnek, amire gyógyító írt ne keresett volna az Egyház. Ezen szeretet termékenységé szülte a jótékony szerzeteseket, akik névtelenül hullottak el az emberszeretet csataterén. Látogassatok be most is bármelyik kórházba, ott látjátok az Egyház leányait, akik feláldozzák magukat a szegények gunyhóiban, a kórházak ágyainál és a csatamezőn haldokló katonák oldalánál — szeretetből Krisztusért és felebarátaikért. —

A szomorúságnak olyan hatása van a lélekre, mint a dermesztő fagnak a testre. Hogy felüdüljön, ahhoz nem elég a csillogó fény; igazi jótékony melegség is kell hozzá. A köznapi részvét szóvirágai csak bántják lelkünket, mint ahogy a tükör lapjáról visszaverődött csillogás bántja a szemet. Csak a szeretet melegsége tudja a fagyos lelket ismét fölhevíteni. —

Szeretet nélkül még a mirthus-ág is tövissé változik a menyasszonyi koszorúban. —

Oh, a *szerető szívek aranyból* vannak öntve. Minél erősebben sújt le rájuk a megpróbáltatások csapása, csak *annál jobban összetömörülnek*. —

Nincs oly nyomor a földön, amit az emberiség enyhíteni ne tudna, *ha szívében él az Isten* és az ő irgalmassága! Hiszen még a legszegényebb ember is bővelkedik a leggazdagabb alalmazásával: *a szeretettel!* —

Krisztus nekünk az Ő szelíd vallásának terjesztésére csak egyetlen fegyvert adott: *a türelmes szeretetet!* A kardot még Péterrel is hüvelybe dugatta. És igaza volt, mert az *isteni* vallás *emberi* védelemre nem szorult. Ne azon törjétek tehát a fejeteiket, hogyan lehetne hívóvé tenni az *egész világot*, hanem törekedjétek *ti magatok az élő és igaz hitre: — a szeretetre!* —

A szenvedések súlya alatt meglágyult szívek szomjúhozták a *szeretet!* És megjelent a *Szeretetnek* Igehirdetője, az én Uram Jézus Krisztus. Jóság, tisztaság, szelídség sugárzott az ő isteni alakjáról és élete példájával mutatta meg a világnak, *hogyan kell földi testben isteni életet élni.* —

óh! szent Szeretet! Te rontod le a távolságokat, te irtod ki a szívekből a durva anyagiasságot és az állatias szenvedélyeket; te töröd össze a korlátokat, amiket a kevélység és a hiúság ember és ember között fölemelt. Te teszed testvérekké az Egy-Istenben az embereket. Mert az ember ellenállhat a hatalomnak, az erőszaknak, az igazságnak, *de a jóságnak és a szeretetnek nem állhat ellen.* Nem állhat ellen, mert *a szeretetet* lassanként a legdurvább szívet is meglágyítja és melegebb érzéseket visz bele. Olyan hatása van a szívekre, mint a napsugárnak a viaszra. Azért nincs is jobb balszam annál a könnycseppnél, amelyet egy *szerető lélek* a mi szívünk sebére hullat. Micsoda végtelen erő is van minden könnycseppben, amelyet a *szeretet* fakaszt! —

A *szeretet* teremt tisztaságot, hűséget, önfeláldozást és ha kell, fölemeli a lelkeket a hősiesség, a vértanúság magaslatára. Szeretet nélkül nincs lelki összhang; összhang nélkül nincs boldogság. Azért a *szeretet* az élet, mert amint szent János mondja: *Aki nem szeret, az halálban marad.* —

Krisztus a *szeretetet* tette az ő Anyaszentegyházának éltető leikévé. Ez *a szeretetet* aztán azt a szolgálatot teljesíti az Egyházban, mint a mélységben keringő tengeráramok az óceán-

ban. Folytonos mozgást és életet visz bele, közvetíti a meleget, összeköti a távolságokat, lerontja a mélységeket, szóval ez teszi a hit vizét élővé. Mert *a vallás* csak az emberi tisztulásnak és tökéletesedésnek csak *a külső alakja*, csontszerkezete; de az életet adó *lélek benne egyedül a szeretet!* —

A szeretetet a Megváltó isteni bölcsessége azért jelölte a legelső és a *legfőbb parancsnak*, mert jól tudta, hogy még a hit ébrentartásának is csak ez az egyetlen eszköze. Mert a *hit szeretet nélkül* értéktelen, vagyis holt dolog. Külső, üres héj, belső tartalom nélkül. Életcsíra nincs benne. Az ilyen *szeretet nélkül való hit* vezet el bennünket a formaságok vallásához, amelyet az Üdvözítő csak egy szóval bélyegez meg: *farizeizmus!* —

Hogyha az ember már nagyon tud *szeretni*, akkor nagyon *tud fájni a szíve is.* —

A szeretet mindig bizalmat ébreszt. Viszont a bizalom az a *bűvös kulcs*, amivel biztosan kinyithatjuk az egyéni önérzetnek titkos fiókjait, amelyekben emberi méltóságunknak a kincseit rejtegetjük. Ilyen fiókokba zárjuk el mindnyájan a legelrejtettebb *lelki kincseinket*, elhervadt illúzióinkat, félbemaradt álmainkat, néma fájdalmainkat és emberi méltóságunknak gyakran megalázott önérzetét. —

Erőszakkal senkit sem tehetünk jobbá; javítani csak *szere- tettel* lehet. —

Lelkeket újjáteremteni és valakit lelkivilágában átalakítani és megtisztítani csak jósággal és *szeretettel* lehet. A megtorlás és az *erőszakoskodás* soha senkit lelkében még meg nem változtatott. Leigázhat, megfélemlíthet, vasmarokkal és terrorral elnyomott rabszolgákat termelhet, *de testvérekké nem tehet senkit* —

A bűnbocsánatban is van fokozat. Ne azért bocsássunk meg, hogy ezzel ellenségeinket megszégyenítsük, vagy lelki nemességben föléje kerüljünk. Ebben is lehet valami önzés, valami tüntető hivalkodás. *Azért* bocsássunk meg, hogy ezzel növeljük önmagunkban legdrágább lelki kincsünket: a *szeretetet* és letiporjuk alacsony ellenségünket: a gyűlöletet. *A szeretet sokkal szépségesebb, mint a gyűlölet. Az egyik a lélek élete: a másik a lélek halála.* —

A szeretet legmagasabb hevületében öntudatlanul is a *leg-*

bensőbb egyesülésre törekszik. Mikor az *anyai szeretet* túláradásával magához öleli a keblén pihenő kis meleg testet, hány-szor halljuk kitörni félönkívületben: — *Megenni szeretnélek! Esztelen kitörés*, de mindnyájan érezzük, hogy *ez a legbensőbb egyesülés*, a *szeretetnek* a legtitikosabb vágyakozása. Jól mondja a misztika, hogy a *szeretet* az elragadtatás önkívületében esztelen. Omnis amans, amens. Minden szerető esztelen! —

A *szeretet* az egyetlen erő, amely egy lendülettel ki tud emelni bennünket az önzés alacsony vonalából. Egy szellemes francia író ezt így magyarázta meg: — Amo! Ez egy összevont latin szó. Honnan származik? *A me eol* Magyarul: *Szeretni annyit jelent, mint elmenni magamtól. Nem szeretet az, amikor valakit magunkért szeretünk. Az igazi szeretet a teljes önátadás és az önmegsemmisülés abban, akit mindenek fölé helyezünk. A me eo! Menekülünk önmagunktól, hogy ő tölthessen be teljesen bennünket.* —

A *szeretet* az a pásztortűz, amely bennünk csendesen és mindig egyformán lobog. Égi fény, amit magunkkal hoztunk már a bölcsönkbe. *Egy illatos öröklámpa, melyet az Isten Keze gyújtott meg szívünkben*, hogy az élet viharos útjain legyen egy biztos vezérfényünk és soha ne tévelyegjünk a sötétségben. Míg ez a lámpa bennünk szelíden lobog, addig sem a csüggedést, sem a zúgolódást nem ismerjük. Szárnyaink nőnek, mint a sasoknak. Röpülünk és nem fáradunk el. A legszánalomraméltóbb az a lélek, akinek szívében ez a lámpa már csak pislogva ég. Koldúsabb az útszéli koldusnál, még ha bearanyozott márványpalotában lakik is. Mi lesz vele, majd ha egészen kialszik? *Kialudt lámpákban bűzölgő kanóccal* csak a balga szüzek várták egykor az égi völegényt... —

Szent Teréz szerint a lelki haladás nem attól függ, hogy ki mennyi időt tölt el imában, hanem hogy az Úrért végzett *munkában* mennyire gyullad föl benne a *szeretet*. Aki igazán szereti, az mindenütt *szerei*. Nemcsak a templomban; — a konyhában is! A *szeretet* munkájáért tehát néha le kell mondanunk még az ima-óráink betöltéséről is! Az Úr szavai szerint: — *Hagy az oltáron az áldozatot és menj először kibékülni a te felebarátoddal.* —

Mikor *Bonaventurát* megkérdezték, hogy hol szerezte csodálatos tudományát, a keresztre mutatott: — A *szeretetnek* e szent jelvénye a *kereszt*; — *ez az én könyvem, amiből tanulok.*

A hit nem az értelmi tudás virága, hanem az alázatosság-
nak a gyümölcse. Amit *a tudás nem tud* megfejteni, azt a *szere-*
tet világosan látja. —

Sokszor adok én is lelkem mély megindulásával hálát az
Úrnak, hogy folyton növeli bennem a *szereetet*. Néha úgy
érezem, hogy akkor volnék igazán boldog, ha lélekben magam-
hoz ölelhetném *az egész világot!* Röviden: Ha már *mindenkit*
szeretni tudnék!! De még boldogabb lennék, hogyha a jó *Istent*
tudnám mindenek felett szeretni!!! —

A *szereetnek* csak egyetlen forrása van és ami abból fel-
buzog, az az Élet forrásvize, ami után szomjazunk. Bármilyen
szép legyen virágos partjaival egy-egy díszes, kerti tó, annak
holt a vize. Csak a szem gyönyörködik benne, de a lelki szom-
júságunkat nem tudjuk holt vízával csillapítani. Az egyszerű-
ségben van az őszinteség és egy alázatos fohász, amely a lélek
mélyéből tör fel, kedvesebb az Úr előtt minden szónoklati cif-
raságoknál. Ez az egyszerűség az ereje az evangéliumok-
nak is! —

Az *önzetlen szeretet* magát osztatlan egészében adja át
annak, akit igazán *szeret*. Ellenben a *föltételes szeretet*, amely
csak időközönként, vagyis részletekben kíván megnyilatkozni,
már csak a mi *önszeretetünknek* a számító önzése; szatócsüz-
let, ahol dekákban mérik ki az árucikkeket, hogy lehető nagy
haszonnal értékesíthessék a maguk javára. —

Csak a szeretet gyengédségével szabad közeledni a *gyer-*
mekek bölcsőjéhez, az *emberek* és az *Isten lábaihoz*. —

Valamint *az igazság szeretet nélkül* sokszor kemény és ke-
gyetlen, úgy a hatalom, szelídség és jóság nélkül mindenkor
erőszakos és elviselhetetlen. —

Mindaddig, amíg *csak magunkat szeretjük*, erkölcsileg tö-
kéletlenek vagyunk. A *szereetet* tehát nem öncél. Ellenkezőleg.
A *szereetet* önzetlen és önfeláldozó jóság, amelyet önmagunkból
ingyen adunk másoknak. —

Hogyha szétnézünk a természetben és érzésünkkel bele
tudunk kapcsolódni egy fába, vagy virágba, egy lépéssel köze-
lebb jutottunk az Istenhez. *Minden szeretetben*, amely felüdít
és örömet okoz, az *Istenézés ébredszik*. Tőle nyerjük, belőle
merítjük a *szereetet* is, miután a *Szeretet* maga az Isten és aki
a *szereetben* marad, az Istenben marad és az Isten ő benne. —

Minden *szeretetben*, amely valakivel összeköt, kölcsönösen átéljük egymás életét. —

Igaz, hogy *a bántalmak szelíd elviselése* ellentétben áll az ember *testi* természetével. De hiszen éppen az a cél, hogy ebből a *testiségből* tisztuljunk ki *lelki* emberekké! A legfényesebb győzelme Krisztusnak bennünk az, ha győzedelmeskedni tudunk saját magunk felett. *Mihelyt az emberek megtanulnak szeretni az ellenségeiket, akkor nem volna többé ellenség a világon!* —

Milyen rettentő erőfeszítést végez némelyik fa vagy növény, hogy magjaikat minél távolabb szórják a szártól, vagjr a törzsüktől. Terjeszkedni akarnak; tért elfoglalni., Még a *szülői szeretet* ösztöne is megnyilatkozik bennük, mert védik magzataik életét. Furfangos módokat találnak ki, hogy minél messzebb szórják a magjaikat, nehogy árnyékos lombjaikkal fölfogják a gyenge csemeték elől az életet sugárzó napfényt. Miután a szülők helyeiket elhagyni képtelenek, *magzataikat akarják biztosan elhelyezni, nehogy elfogják előlük a napsugarakat és gyermekeik gyilkosaivá legyenek.* —

Krisztus igazságai ha már benne is vannak a keresztény-népek elméjében; de *Krisztus szeretete még mindig hiányzik a szívekben!* —

Az Isten végtelen Erőérzéséből és végtelen Erejéből származott a *Szeretet*, amely természeténél fogva az *önátadást és az önfeláldozást* tette az isteni törvények alapjává. Ki ne semmisülne meg ilyen végtelen *szeretet* láttára? amelynek önkéntességét tudva senki sem mondhatja el többé könnyelműen: „Könnyű volt az Úrnak, ő *csak jó* tudott lenni!” Nem így van! Az Istenben is meg volt az a *képesség*, hogy önző Istenné váljék és ami Neki kellemetlen, *azt megsemmisítse*, miután életét Önmagától nyerte. Ő azonban az Önmagából eredő próbát kiállotta. Valóban *az Ige* is csak akkor válhatott az örök hódolatnak és imádásnak Istenévé, mikor örök próbáját önként kiállotta. Ereje és *értelme* az Urat csak *csodálatossá* teheti; *imádásra méltóvá* azonban az Ő önfeláldozó jósága tette, amely önátadásnak a Belőle származott *Szeretet* lett a legelső alakjává. —

Csak az igaz szeretet tud kiemelkedni a tér és az idő szűk korlátaiból. —

A *jellemnek* nem az a próbaköve, hogyan viselkedünk barátaink iránt, hanem *hogyan bánunk el ellenségeinkkel?* Hát szabad nekünk lelkeket gyűlölnünk azért, mert a *szere-tetre* még éretlenek? *Szánjuk inkább őket*, mert hiszen ők szerencsétlenebbek, mint mi, akiknek az Úr kegyelme már megadta a bűnbocsátásnak minden megértő irgalmasságát. Az Cr Jézus még *Júdást* is barátjának nevezte. Az árulás pillanatában *nevén* szólította és szelíden odanyújtotta arcát az áruló csókja elé. —

Sokaknak ma még a legszentebb dolog: a vallás is hazugság. Mindegyiknek ajakán ott van a *szeretet* és papagálymódra hangoztatják az emberek. De csak a szájuk mondja, a szívük nem érzi, mert különben *nem beszélnék, hanem tennék!* így — azt lehetne mondani — a sakálok is *szeretik* egymást, mikor falkákba verődnek össze és együtt mennek rabolni; de ha már nincs préda és vonítani kezdenek a farkaséhségtől, akkor *szeretből* egymást kezdik felfalni. —

Mihelyt *szeretetünket* ki tudtuk emelni az önzés alacsony vonalából, máris *megkezdődött a tisztulása*. *Először átmelegít, mert az élet ereje* lüktet benne. *Azután szelídségre* és alázatosságra indít, hogy fölemeljen az önfeláldozás boldogító készségére. *Végül széppé tesz*, mint amilyen a cseresznyéi a virág és tisztává, mint a lilium. —

Nem is szerettük azt soha, akiért türelmesen nem *szenvedtünk*. *De az se szeretett még igazán bennünket*, aki nem túrt és nem *szenvedett* szívesen érettünk. —

Részvétellel nézzünk olyan emberre, aki szeretni nem tud. Ez a boldogtalan nemcsak a földi örömeiktől, hanem az Isten *szeretetétől* is megvan fosztva. Már pedig ez a földön a legnagyobb szerencsétlenség! —

A Te *szereteted* Istenem! valóban annál nagyobb az én szememben, minél jobban szemügyre veszem *saját hálátlan-ságomat*. —

Szeretet sokféle van. Amilyen tiszták az érzéseink, olyan a szeretetünk is. Az egyik üdvözít, a másik kárhozatba dönt. De még ez is jobb, mint a *közömbösség*, mert csak a szeretet tud tisztulni. *Szeretet* nélkül a lélek a halál árnyékában ül és reménytelenül senyved. Ezért mondta az *Apostol*: — *Légy hi-*

deg, vagy meleg} Csak langyos ne légy! A közöny a lélek rozsdája! —

A krisztusi szeretet minden tudományt felülhaladó bölcsesség. Megtanít bennünket a legnehezebbre: a türelemre, a lemondásra, az önzetlen szeretetből fakadó önfeláldozásra; egy szóval a krisztusi megváltó munkára. —

Minden ember szentül meg van győződve, hogy csak ő tud igazán szeretni. És ha kérdezzük tőle, tudja-e, mi az igazi szeretet? Csodálkozva néz ránk: — Hogyne tudnám? *Tanultam az erkölcstanban.* — Csakhogy a *krisztusi szeretet nem üres szó, hanem cselekvő élet. Ezt nem tudni, hanem élni kell!* —

Az igazi lelki érettség az, mikor minden meggyőződést tiszteletben tartunk és még a *tévedések ellen is a szeretet* felvilágosító munkájával küzdünk. Mert akik *szeretettel* keresik az igazságot, azoknak *találkoznik kell az Istenben.* —

Ellenállhatunk az erőnek, a hatalomnak, de a *szeretetnek* senki sem állhat ellen. —

Hány szomorú ember panaszkodik, hogy ő elhagyott, mert *hiányzik életéből a szeretet* és őt senki sem tudja megérteni. Sajnáljuk az ilyen szegény lelket, mert ő még nem tudja, hogy *mihelyt szeretni kezdene ő, — rögtön szeretetre is találna.* — Mindenki annyi *szeretetet* kap, amennyit nyújtani képes. —

A szeretetnek a legnagyobb áldozata, mikor szigorú igazságra kell szorítkoznia. Az igazság ugyanis kevesebb a *szeretetnél*, a *szeretet* pedig önmagánál mindig nagyobbat akar adni. Ezért kész kitörésekre és önmaga teljes átadásában kíván kimerülni. Nem ismer határt a lemondásokban, sőt az önfeláldozásban találja fel a boldogságát. *Még a Golgotha keresztje sem riasztja vissza!* A *szeretettel* betelt lélek szelíd, hosszútűró és a jószágban találékony. Bőkezű és jókedvű az adakozásban. *Boldogan szórja szét a kincseit, mint a Nap a sugarait;* még a behorpadt sírokra is csak virágokat dobál. — A *szeretet* folyton irgalmasságokat kíván cselekedni, de a legtöbb esetben *nincs, aki azt elfogadja.* Csak az *összetört és a megalázott ember* nyújtja ki kezét irgalmasságért. —

Az összetört, a teljesen kimerült és önmagától is menekülő gyengeséghez áll legközelebb az Isten! A tehetetlen gyermek

Szánalmas vergődése indítja irgalomra az *atyai szívet*. Ha kihűlt lélek, — melengeti; ha elégett lélek, — hűsítgeti és ha sebesült, — balzsamot csöpögtet a sebeire. A bukás örvényébe lecsúszott lelket pedig, amely összeroncsolva törik le, felkarolja és mindaddig dajkálja, amíg újra a saját szárnyaira kelhet. *Eme ponton egyesül a tökéletes jóság a tökéletlen rosszal*. Itt azonosítja magát az Isten az emberrel. Itt veszi ki részét az *Úr Jézus a mi szenvedéseinkből* és ez a pont az a nagy kapcsoló, ahol a végtelenség a széleken és a mélységekben összecsatolódik egymással. *Itt kezd szeretni a szenvedés és itt kezd szenvedni a szeretet!* A bűnök itt elfolynak, mint a tűzben megolvadt viaszcssepp, mert rájuk lehelt a *Szeretet melege!* Az indulatok megállanak, mert elfogja őket a *Szereteti*. Az akarat megtörik, mert ráhajlik a *Szeretet!*... —

A *szeretetnek* nem az a legmagasabb foka, mikor gyengédséggel simogatja az érzékenységet, vagyis az igényességet istápolja, hanem amikor *megkeresi a legellenállóbb keménységet és a legdurvább pontokat, hogy ezeket megtörje.* —

Minden melegben bene van a kiterjedés vágya, amely bizonyos feszülő érzésben nyilatkozik meg. Még a legtisztább meleg, a *szeretet* is csak akkor van kielégítve, ha magát önfeláldozásokban kimerítheti. Akció-sóvár és *cselekedni vágyakozik.* —

Mikor az igazi *szeretet* érzésünkben megszületik, jóságot, önátadást, hősiességet lehel ki magából. Túláradásra pedig egyéniségünk megsemmisítését jelenti a *szeretett Lény* fensége «lőtt. Ezért a misztikusok szerint az *Isten iránt való szeretet a mi egyéniségünk megsemmisítésében és akaratunk tökéletes letevésében áll.* —

Egy lélek *szeretete csak* akkor lehet istenileg tökéletes, mikor már *mindenkit egyformán szeret*. Ez az evolúciónak is a végcélja és a lelkeknek *isten rendeltetése.* —

A *szeretet mindig szenved, valahányszor el kell szakadni attól, akit szeret, összeolvadni, egyesülni akar vele, hogy azután mindig csak egymásban éljenek és soha többé egymástól el ne szakadjanak*. Hányszor látjuk, hogy a *szeretet* megindulásában szinte öntudatlan hévvel öleljük szívünkre, ba viszontlátjuk azt, aki nekünk igazán kedves. *Magunkhoz szorítjuk, hogy soha többé el ne eresszük!* —

A *Nap megadja* a földnek, amire testileg szüksége van. Ezt önként teszi. De mivel önként adja, a legbizonyosabban a mienk. Mert csak *egy* bizonyos alap van a végtelen élet fejtegetésében. Az, hogy *amit adnak, azt önként adják a legmagasabb Erők*. Ők tehát velünk szemben nem a törvény és az igazság alapjára helyezkednek, hanem a *szeretetre!* A Nap sem a törvény erejénél fogva melegíti át a földet, hanem önként. Ez az önkéntesség az, ami a földet megnyugtathatja; ez az önkéntesség a Napban az, ami égi testvérünkben sem más, mint a *szeretet*, amely egyedül biztos alap az élet számára. —

Jóságból indult meg a teremtés, de csak küzdelmes munka árán jutott révbe. Ezért lesz örökre elválaszthatatlan az élettől is, a *munka és a küzdelem*. *Szeretet volt kezdete* a világ megváltásának. *Ez lesz a vége* a világ megtisztulásának is. Hiszem, hogy lesz egykor *egy közös világnyelv*, amely az egész emberiség szívét egységbe fogja összeforrasztani. Ez a nyelv lesz a *Krisztusi szeretet és ezt a nyelvet megértik mindenütt*. *Úgy a földön, valamint a menyben*. —

Nézzünk csak szét az utcasarkokon. Mennyi nyomorékot, összeroncsolt, éhező embert találunk még ma is, *akiknek adósaik vagyunk*. Testük épségét, talán szemük világát is érettünk áldozták fel. A mi bűnünk, hogy éptestű emberek rokkant nyomorékokká lettek. *Megpróbálom tehát szeretni ezeket*. Az *én Jézusomnak* a könnyeit nem törölhetem le. Az *Ő* szent Kezeit nem szoríthatom a szívemhez. De ott vannak a szegény koldusnak a megalázott arca és reszkető keze. Letörölöm tehát az *ő* könnyeit és az *ő* sovány, remegő kezét fogom a szívemhez szorítani. Vele cselekszem ekkor irgalmasságot, mert *Ő* is azonosította Magát velük. A *szeretet* irgalmassága enyhítheti csak a földi nyomort és a mi rokkant testvéreinknek a szenvedéseit, és nem — mint *Petőfi* mondja: „egy érdempénz s egy rongyos öltözet!” —

Csak a *szeretetből* született eszmék halhatatlanok. Azért a *szeretet* nemcsak a lelkeket tökéletesíti, hanem *még a testünket is megszépíti*. Az igaz *szeretet* buzgása átrezeg a testen és fényesebbé teszi a szemeket. Bajosabbá az arcot. Előszugárzik, mint rejtett boldogság az emberből. —

A *szeretet* nagyobb az igazságnál és ahol a szeretet cselekszik, ott még az *igazság is elnémul és csodálkozik*. —

Egyedül a *szeretet* termékeny és önfeláldozó. Ő szüli a hő-
söket és a vértanúkat. Minél teljesebben érezzük önmagunk-
ban az Istent, annál világosabban érezzük, hogy csak úgy jö-
hetünk Vele egységbe, hogyha *embertársainkkal is egységbe*
jövünk. — Csodálatos, hogy az emberek mégis ezt a törvényt
értik meg a legnehezebben. *Két kő, vagy bokor szépen meg-
férnek egymás mellett; két ember már nem.* —

A lélek szomjúságát nem tudja kielégíteni sem a jólétnek,
sem a hatalomnak a tengere. De *a szeretetnek egy csöppje elég*,
hogy betöltse és megnyugtassa. Hányszor simítja le homlo-
kunkról a sötét gondok barázdáit egy-egy szeretőd *szív* mosolya,
vagy egy-egy gyermekkéz cirógatása. Milyen könnyű lesz egy-
szerre az élet! —

Aki önzését már megfékezte, és lélekben *Krisztus* munka-
társává lett, az már a *szeretet* tökéletes útján halad. Mert *nem*
a hitből származik a szeretet, hanem a szeretetből hajt ki a hit
sudara, amely egyenesen az ég felé tör. Hányszor találkoztam
már én is az életben szomorú arcú emberekkel, akiknek a pa-
nasza megindított: Oh! Hogyha én hinni tudnék! Volt köztük,
aki meleg bensőséggel ragadta meg a kezemet: — Tanítson
meg engem hinni. Panaszuk a szívemhez szólt: — *Szegény*
testvérem! Hinni akar Ön? Tanuljon meg először szeretni. —

A szeretet mindenütt kínálja magát, mint az útszéli virág,
amely a pázsitos érten szemérmesen bontja ki színes és illatos
mellét. *Csak le kell hajolni érte, hogy a keblünkre tűzhessük*
és gyönyörködhesünk a szépségében és illatában. —

Hány ezredév fokozatain kellett keresztül tisztulnia az em-
beriségnek, míg csak *a mai humanizmusig* fölemelkedett és
még mindig hol állunk ma is a *krisztusi emberszeretet* tökéle-
tességétől?! Talán ezért kellett az embert is *kétneművé szél*
választani és beleoltani a testi ösztönt, amely a szétszakadt ré-
szeknek öntudatlan egyesülési vágya, hogy azután érzéseiket
a családi élet lassanként felnevelhesse egy kis önzetlenségre és
szeretetre. —

A szeretet mindig annyira tisztul bennünk, amennyire
csökken és homályosul az önzésünk. —

Csakis a *lelki szeretetből eredő* viszony növekedhetik ál-
landóan és ebben lesz az emberek között a kölcsönös megbec-
sülés is mindig erősebbé, ami őket végül egymásnak kiegé-

szító és nélkülözhetetlen részeivé teszi: el választhatatlanokká? így lesz a *tiszta szeretet a házi szentély oltártüze*, amely állandó meleget sugároz ki és mindenkor megnyugtat. Ellenben, ha a *szeretet csupán testi, akkor ez csak egy tüzes pléhkályha*, melyhez ha közeledünk, kellemetlenül pörköl. Szinte érezzük, hogy hervaszt. Amilyen gyorsan áttüzesül, ép olyan gyorsan kihűl. Az *egyik a lelket emeli a magasba; a másik a testet súlylyeszti le az állati színvonalba*. —

Bármilyen kemény is legyen egy embernek a szíve, a *szeretet tüzeiben lassanként felenged és felolvad*. Ha pedig nem olvad, akkor *még nem volt elég erős a tűz*. —

Szeretet mindaz, ami a szeretetbe ömlik; így pld. az a bizonyos lelki közösség, amely a *szereteten* alapszik; a gyengédség, amely a *szeretetnek* a bimbózása; az önfeláldozás, amely ennek a virágzása és az önátadás, amely a *szeretetnek* a gyümölcsözése; a lelki egyesülés, amely a *szeretetnek* a termékenysége; az egymásbanélés, amely a termés; az ígéret földje a földi üdvösség és kimondhatatlan boldogság. *Ezek mind a lélek gyönyörűségei*. —

Aki alázatosságban tökéletességre jutott, annak a szemében már nincs is bűn; csak tévedéseket lát mindenütt. Aki pedig a *szeretetben* jutott tökéletességre, az *sohasem érzi magát megbántva*. A bűnnel karöltve jár az ítélet; aki pedig ítél, az már *nem szeret*. *Egy igazán hívő szív mindenre talál mentséget és sohasem ítél*. —

Ha mindent közelről, vagyis Istenben szemlélünk, megtalálunk benne mindent a maga tökéletes és eredeti alakjában. Ki fogja eztán kérdezni, miért dalol a madár? miért mosolyog a kék ég? és miért simogat bennünket a gyengéd *szeretetnek* a szempillantása? — Azért, mert *szeret!* Más választ senki sem adhat, csak *a sejtelem fűzheti tovább ezt* az elmélkedést, ha megéreztetni tudja velünk azt a névtelen, jóságos érzést, amely a lelket indítja, serkenti és folyton ösztökéli, hogy teremtsen, alkosson minél tökéletesebbet, minél finomabbat, minél szebbet és *szeretetre minél méltóbbat!*... —

Minő lendület és lelki emelkedettség kell ahhoz, amikor már le tudunk mondani a *szeretet önzéséről* és felcseréljük azt a *szeretet önfeláldozásával!* *Nem kapni, hanem csak adni akarunk!* —

Szeretet, ez a jövő világ eszméje, a béke korszakának alaphangja. Ez az a madár, amely csőréből egy magot ejt el, hogy belőle egy új teremtés sarjadzon. —

A szeretet megérett melege meglágyítja a szíveket és úgy szólván a *bűnök szégyenlik magukat* és sokszor minden átmenet nélkül változnak át alázatossággá, amely már az erények gyökere. —

Elmerülhet a lélek a *szeretet* végtelenségében. Megsemmisítheti, elpusztíthatja magát *a szeretet túlzásában is*, akár az összességnek, akár egyeseknek, vagy pedig mind a kettőnek a szolgálatában. Csakhogy az ilyen elpusztítás egy még dicsőségesebb alakban való feltámadást jelent, mert *aki életét szeretetből feláldozta, az nem semmisülhet meg*, hanem az isteni igazságnak alapján az; élet forrásának örök birtokosa marad. — Cselekedjük ezért mindig a legjobbat. —

A szeretet erénye nem csupán a gazdagok kiváltsága. Irgalmasságot gyakorolhat minden ember, hiszen az emberiségnek olyan sokféle szenvedései vannak. S én valóban nem tudom, ki ad többet: az a dúsgazdag-e, aki a nyomort szünteti meg, — vagy az a földhöz tapadt koldus, aki a *szeretet* vígasztalásával közeledik a fájdalomhoz, akinek ajakára olyan édes szavakat ad a *szeretet*, amely fölszárítja a könnyeket és balzsamot önt a szív sebére... —

Ha helyzetetek nélkülözései folytán alamizsnát nem tudtok is nyújtani, *olyan szegény egy sincs köztetek, aki nem mondhatná a szenvedőnek*: — Barátom lásd, te szenvedsz és én jól tudom ezt. Ha akarod, nézz rám, hiszen *testvéred vagyok*. Támaszkodj reám, *két gyenge talán felér egy erőssel*. Vagy ha jobban tetszik, csak melléd ülök; nem azért, hogy sokat beszéljek, hanem hogy lássalak. Szemeim találkozni fognak szemeiddel, hiszen olyan jólesik nekünk a sírás. S ha kisírtuk magunkat, imádkozunk, — ez még jobban fog esni nekünk ... —

Mit használ a korszellem merész szárnyalása, mit használ az emberiségnek az, hogy megtanult villámmal írni, napsugárral rajzolni, *ha elfeledte, hogyan kell szeretni szenvedő ember-társát?* —

Nagyság, dicsőség nem ér fel azzal a csepp *szeretettel*, mely *letörli a szenvedők arcáról a könnyeket*. A büszke ész

és a kevély értelem minden sikerei haszontalanok, ha velük, vagy általuk egy lépéssel közelebb nem visszük az *emberiséget a boldogsághoz*. —

Felületes elmék még ma is kigúnyolják azt a mélyen megalapozott erkölcsi törvényt: *Aki téged kővel dob, dobd vissza kenyérrel!* Pedig ez a gondolat a *krisztusi* tanoknak a lényege. Annyit tesz: Ne használj erőszakot! Ezért mondta *Krisztus*: Ha valaki megüti a te bal orcádat, tartsd oda a jobbodat is. — Ugyanezt hirdeti más szavakkal a *buddhizmus* is: Ha valaki kiejti kezéből a botot, amivel megütött, vedd fel azt és add vissza neki panasz nélkül. —

Semmiféle morzsája a szeretetnek, vagy a jóságnak nem veszhet kárba, amit mi másoknak nyújtunk. Hat a másik lélekre és ha nem is tisztítja meg rögtön, de bizonyos keménységeket mégis csak meglágyít benne. Ezzel megindít egy tisztulási folyamatot a lelkekben. Ugyebár; ha *a rostát vízbe mártogatjuk, azzal nem meríthetünk vizet, de azért az a rosta mégis csak tisztul?* —

Hogyha nagyon megvisel benneteket az élet, és szomorú szívetek roskadozik a teher alatt, jertek testvéreim a *kereszt* alá és emeljétek fel könnyben úszó szemeiteket a mi *Urunk Jézus Krisztushoz*. Az a *szenvedő Ember* majd megtanít benneteket a keresztről, hogy hogyan kell szenvedni, az a *szerető Isten* pedig csalódott szíveteket újra lángra gyullasztja, mert *csak ő tudott igazán szeretni*. —

A szeretet törvénye.

Lelkünkben küzdjük le a *gyűlöletet* és a belénk neveli megvetést még a legszerencsétlenebb *Gonosz* alakjával szemben is. Tekintsünk rá szánalommal és irgalmas részvétellel. Ne féljünk, hogy ez a kapcsolódás lelkünk kárára válhatnék. Amíg mi a mi *Krisztusban* élő és nyugvó lelkünkben tartjuk a *Gonosznak* lényét és erejét, addig ő tehetetlenül áll velünk szemben. Sőt egy pillanatra pihen és megnyugszik. Egy-egy ilyen futó pihenés után támad föl a *Gonosz* lelkében is az *első vágy a megnyugvás állandósága után*. Ily pillanatoknak kiszámíthatatlan hatása lehet azon szerencsétlen lelkék fejlődésére is, akik az ő hatalma alatt élnek. Terjesszük ki tehát a *szeretet törvényét* minden elbukott szegény szellemtestvé-

rünkre is, mert csak a *szeretetnek* van vonzó és emelő ereje, amelyre azoknak van legnagyobb szükségük, akik *legmélyebbre estek*. —

Miért van az, hogy a *szeretet törvénye csak lefelé száll és mindinkább gyöngül fölfelé*? Miért *szeretjük* vérünk sarjaiból azokat, kik tőlünk a legmesszebbre állnak? Miért kedvesebb az unoka a gyermeknél, a dédunoka az unokánál, holott a *szeretet* fölfelé már a harmadik fokban majdnem elenyészik? Mi az oka, hogy a *gyermek szeretete a szülő szeretetével* összehasonlítva mindig hálátlanság?... —

Az Isten az embert *szenvedéssel* tanítja meg az igazságra és *szeretettel* a boldogságra. —

A törvények az emberi emelkedésnek a lépcsőfokai, amelyek végül fölvezetnek a törvényfelettségekbe. Mihelyt elrtük az isteni *szeretet tökélyét, nem szorultunk többé se tiltó, se parancsoló törvényekre*. Ezért mondotta szent Ágoston: *Szeressetek és tegyetek, amit akartok*. —

A *szeretet* törvénye arra tanít, hogy mindaz a jó, amit *szeretetből* adunk másnak, nemcsak abban ébreszti fel a *szei eietet*, akinek adtuk, hanem önmagunkban is mélyíti azt. Ezért *kifogyhatatlan kincsesbánya a szeretet; minél jobban kiaknázuk, annál inkább mélyül*. —

Tökéletes szeretet.

A *földi életben* a jövő reménye az, ami boldogít; a *földön-túliban* pedig a *szeretetben* való folytonos tökéletesedés és küzdelmes haladásunknak az átérése. Ezért kell már földi életünkben törekedni érzéseink teljes megtisztítására, vagyis tökéletes jóságra és *szeretetre*, mert szent Pál sezrint is csak ezt visszük magunkkal. Ott már nincs szükségünk többé hitre, amelyet pótol a színről-színre való látás. Nincs szükségünk reménységre se, mert amit már *bírunk, azt* miért *reméljük*? Ott már a *tökéletes szeretet* állandó elragadtatásában élhetünk, *hogya megtisztult érzésekkel jutottunk oda*. —

Nem minden érzés *szeretet*, amit mi annak nevezünk, mert van *tökéletes és tökéletlen szeretet*. Az első mindenre képes és mindenre kész. Ez a végtelen *isteni szeretetnek* egy-egy szikrája bennünk. Egyedül ez örök és határtalan, mert erre van

felépítve az egész mindenségélete. A tökéletesedésnek is ez a végcélja, mert majd valaha az egyetemes egybeszerveződés is *a szeretet összhangjában* fog megtörténni. Ekkor leszünk majd teljesen benne az isteni életáramlatban. Ellenben a *tökéletlen szeretet* már csak feltételes, tehát ideiglenes és határolt érzések bennünk. Anyagi, vagy értelmi korlátai vannak. Ezért már nem is az igazi! Lehet gyengédebb hajlam, vagy testi ösztön és szeszély, vagy pedig hangulat. De nem önmagában és önmagáért élő tiszta érzés, amelyet jogosan nevezhetnénk *szere- tetnek*. Az *igazi szeretet tiszta fény*; ez pedig már csak az ár- nyéka. *Árnyékot pedig nem a fény vet, hanem az anyag.* —

A *tökéletes szeretet hosszútűrő*, vagyis türelme a várako- zásban soha ki nem merül. A *szeretet* kegyes, vagyis jóindulatú gyengédséggel végzi összes jó cselekedeteit. Soha nem irigy- kedik és soha nem cselekszik valamit álnokul. Nem ismeri a kevélységet, mert senkivel szemben fel nem fuvalkodik. Nem jön indulatba és nem gerjed haragra. Nem gondol rosszat soha senkiről és nem csupán a maga hasznát keresi, hanem örvendezni tud a mások sikereinek is. Nem örül a hamisság- nak, de örömmel tölti el minden igazság. Mindent megbocsát és a gyengék gyarlóságait is törekszik eltakarni, mint ahogy egykor Noét is betakarta köpenyével az ő két jószívű fia: Szem és Jáfet. *Végül a szeretet mindent elhisz, mindent remél és mindent elvisel.* —

Ö n z e t l e n s z e r e t e t .

A legtökéletesebb az a *szeretet*, amelyet bennünk az *Úr Jé- zusnak* szenvedései és kínjai ébresztenek fel és igazi részvé- tünkből váltanak ki. Az *Úr Jézus* kereszthalálának kínjai tehát nem csupán azért megváltó értékek, mert az Atya igazságos- ságát kiegyenlítő jóságból származtak, hanem azért is, mert alkalmasak, hogy még a legelfásultabb szívekben is felkeltsék a részvtéből fakadó *önzetlen szeretetet*. —

E m b e r s z e r e t e t .

Az emberszeretet az a csúzda, amelyen ha egyszer meg- indultunk, egyenesen belerohanunk az Istenbe! —

Milyen világosan tisztázza a *felebaráti szeretet* kérdését az *Úr Jézusnak* egyszerű válasza, aki a *gazdag ifjú* kérdésére

kimondotta, hogy két főparancs van, amiket minden embernek kötelessége betartani! Az első: — *Szeresd a te Uradat, Istenedet!* A második: — *Szeresd a te felebarátodat, mint önmagadat!* — És vájjon *ki az én felebarátom?* — kérdezé az ifjú. — *Minden ember kivétel nélkül!* — monda az Úr. —

A *krisztusi* érzéseknek magvetői: az *emberszeretet* önfeláldozó hősei. —

Csak akkor lesz majd igazi béke a keresztény testvérek között, amikor a krisztusi szeretet szelleme fog uralkodni a szívekben és az egyetemes testvérszeretet törvénye minden keresztényben föltétlenül érvényesül. Hiszem, hogy eljön az idő, amikor majd az a *katholikus apáca* és az a *református diakonissza* felismerik egymásban a *krisztusi* célokat szolgáló testvért. Ekkor már nem hitbeli különbözőségeket fognak egymáson tapasztalni, hanem *bajtársakat* fognak látni egymásban, akik bár különböző csapatokban vannak szervezve, de azért egymást támogatva együtt küzdenek, embertestvéreik javára, a *krisztusi humanizmus* zászlója alatt, az *emberszeretet csataterén.* —

Cselekvő szeretet.

Mikor a tanítványok azt kérdezték az Úrtól, hogyan kell *szeretni cselekedetekkel?* azt felelte az Úr: *Akinek két köntöse van, adja oda az egyiket annak, akinek nincs. Akinek pedig két kenyere van, ossza meg az éhezővel.* — E szavakra úgy-e bár, megütközve nézünk össze és azzal nyugtatjuk meg magunkat, hogy ezt az apostolok se vették szó szerinti értelemben. Ezért a *szeretet* mi nálunk már csak *ünnepi díszöltöny.* Előkeressük kivételes alkalmakkor, hogy a nyilvánosság előtt reprezentáljunk vele, de aztán sietünk újra fiókba tenni» be naphtalinozni, hogy bizonytalan időre ismét elraktározzuk. Mindnyájan érezzük, hogy manapság ez csak üres jelszó, amelyet nagyszerűen jellemez *szent Pál:* csengő érc és pengő cimbalom! —

Szeretetcsoda.

A reánk boruló sötétségben egy csillag van feltűnően, hogy a tévelygő világot ismét visszavezesse a *bethlehemi ja-*

szolhoz. Az emberiség ma épúgy, mint valaha a renaissance-ban, egy újfajta megismerés és szervezkedés után vágyódik. *Valaminek a hiányát érezzük.* Talán ezért vagyunk olyan idegesek és nyugtalanok. Annyit már tudunk, hogy a közérzésünk nincs rendben, de a betegségünk diagnózisát még nem ismerjük. Pedig milyen könnyű volna felismerni a bajt, mihelyt annak okait nem a külső viszonyokban, hanem *saját lényünk mélységeiben* keresnénk. Szívünkben van a seb. Valami csodás természetfelettit vár ma az egész világ! Úgy vagyunk vele, mint Ibsen Nórája. *Várjuk a csodát!!* Az emberiség egységes organizációját, amely egy még fejlettebb társadalmi szervezkedés fog lenni. Ettől várjuk, hogy kiemeljen bennünket a mai szenvedések nyomorúságaiból az egyetemes *emberszeretetnek krisztusi magaslatára.* Csakhogy ezt az evangéliumi gondolatot nem nyers és durva erőszakkal, hanem *krisztusi szeretettel* és szelidséggel kell fölépíteni a testvériségben és szabadságban, inert ahol az Úr lelke, ott a szabadság. Nem gyűlölködő szektarizmussal, sem faji elszigetelődésekkel és osztályharcokkal, hanem kooperatív munkával és az élő hitnek mindent átalakító erejével: az *egyetemes Isten- és emberszeretettel!* —

A Szeretet angyala.

Egyszer a *Szeretet angyala* közeledett az erdők fejedelméhez. A legmagasabb tölgyfához, Nagyot dobant ennek a szíve, mert a *Szeretet angyala* mellett még a faszívek is örömtől gerjedeznek. Minden ága megrázkódott, minden levele remegni kezdett és szelíd vágyakozás hangján ezt susogta: *Adj nekem sok-sok kis szívet, amelyek szeretettel tapadnak hozzám és fáradt törzsemet átölelve melengetik.* Persze, hogy a *csalogány* volt a madarak között a legelső, aki megérkezett a szívtitkokkal. Csőrében hozott egy lus sötétzöld szívet A *Szeretet angyala* pedig mosolyogva tűzte a *repkényt*, ezi a kis szívet a tölgyfakirály mohos keblére. Az erős tölgy pedig boldogan tűrte a *szeretetből* hozzátapadt repkényt. Vájjon melyik anya taszítaná el kebléről a táplálékért hozzásimuló kis gyermekszívet? .. Aki ezt nem hiszi, bizonyítsa be, hogy a *repkény* nem azért küzdötte fel magát a magasságba, hogy ott a kék ég alatt, az Isten nyitott szemei előtt, *kis szíveinek* húséges odaadásával bele ne kapcsolódjék a fenséges tölgy szívébe. A madarak, a virágok és az erdő kis lepkéi és éjjeli bogarai még na is nevetnek rajta, hogy az emberek, akik magukat olyan

okosnak tartják, képesek elhinni, hogy az a fejedelmi törzs ne bírná magáról egy mozdulattal lerázni a kis szelíd repkényszíveket, amelyek olyan önátadással simulnak hozzá. *Nincs könnyebb, mint egy szerető szívet széttépni és magától eltaszítani.* Ehhez gyakran egy kis mozdulat is elég!... Így tanítja élő példával a *Szeretet angyala* a gyarló embereket egy nagy titokra: *a szeretet igazságára.* Hogyha két szív egymásra talál és *Isten szeretetében* tud egymásba kapcsolódni, akkor a *szeretet* tiszta és örök. Érzés kapcsolódik az Erőbe. Repkény a tölgyfába. *Az emberi szív az isteni szívbe, amely az örök szeretet,* — a végtelenség! —

A végtelen Szeretet élettörténete.

Hogy a *szeretet teljességében* minő cselekvésekre határozza el magát a lélek, azt *csak az Isten tudja.* Ezért nem tudhatjuk, hogy meddig megy el a *szeretet* kimerítésében egy megérett lélek. Mindenesetre függ az ő betöltöttségétől. Így pl. az *isteni szeretet,* mikor az *Élő Központban* túltelt, kiemelkedett onnan és testet öltött az *Igében.* Mikor pedig ugyanez a *szeretet* túltelt az *Igében,* akkor újra testet öltött az *Úr Jézusnak* emberi alakjában, akiben az Ige testté lön. Mikor pedig ez a *szeretet* ismét túltelt a názárethi Jézusban, vagyis az emberré lett *Igében,* akkor önként letette az életét és *meghalt a világ megváltásáért a keresztfán.* Ezért a *szeretetnek* a legmagasabb foka a földi élet vonalában, ha egy megváltó cselekedetért önként feláldozzuk *szeretetből* az életünket. — A feltámadott és megdicsőült Krisztusban ugyanez a *szeretet* megint csak túltelt és kiárasztotta a *Szeretetnek Szentszellemét* Önmagából a jó és a fogékony lelkekre. — A Szentszellemnek legelső megjelenése óta *a második ezer év vége felé* járunk és így az őskereszténység hagyománya szerint egy új korszaknak a küszöbéhez jutottunk. „Ezerek elmúlnak és ezerek el nem múlnak és meglátjátok újra eljönni az Ember Fiát nagy dicsőséggel.” Milyen világos és határozott ez a jövődőlés. Mít jelent? Hogy az *isteni Szeretet* bizonyára ismét túltelt és valamely alakban újra kiönti magát a *föld lelkeire...* *Hát nem látjuk, minő feszült várakozással csüng egy új korszak hajnalán az összetöri világ?* öntudatlanul várjuk az *új Adventet,* amely felé emelkedett reménységekkel tekint a csalódásokban kimerült emberiség. A második ezer év hajnalán ismét érezzük az „idők teljességét” és újra sóhajtozunk az apostollal: — Jöjj el Uram Jé-

zus!... *És jönni fog*, mert a szeretet munkája Istenben végtelen és soha, de soha ki nem merülhet. A *Megváltás pedig még mindig folyik*. Jön a Szentszellem uralma, amely befejezése és koronája lesz a krisztusi Megváltás kétezeréves küzdelmeinek. *Ugyanaz az isteni Szeretet*, amely Krisztus menybemenelete után a tizedik napon a Szentszellem alakjában árasztotta el a föld színét, hogy azt megújítsa, ismét túl fog telni és bőséggel fogja kiárasztani a *szeretet* és béke után már annyira szomjúhozó emberiségre az Isten kegyelmét, hogy körülvegye, felővezze a mi boldogtalan korszakunknak gyenge és gyámoltalan csemetéit. A kifáradt világnak önmagukba befulladásos bűnös lelkeiket kell a *szeretet irgalmasságával* újra életre ébreszteni, hogy *tiszta fényben ragyoghasson fel ismét az evangéliumok igazsága*. *És itt még mindig nem fog bevégeződni a szeretet élettörténete! Folytatódni és fokozódni fog mindörökké!* A végtelenségre teremtett lélek új igazságok után eped. Jól mondja Heine: Die Seele ist unersättlich! A lélek kielégíthetetlen. Hiába csitítgatjuk nyugtalan lelkünk tudásvágyát, hogy csukja be a szeméit, mert elég már a világosságból; a lélek mélységeiből sóhajban tör fel a vágy: *Mehr Licht! Több világosságot!* A végtelen haladásra teremtett lélek *soha be nem tehetnek* és gyötíri az éhség, emészti a szomjúság. Új egeket és földet vár, a *végtelen Szeretethez* új kiáradásait: friss reményeket, új ígéretek; örökös teljesülést és örökös újjászületést; megsejthetetlen titkoknak újabb kinyilatkoztatásait; állandó emelkedést és örökös fejlődést; repülést tisztább világokba, ahol fellobog új eszményeknek az oltártüze! Végtelen igazság, szeretet után sóvárgunk. A végtelenség kell nekünk! A lélek várja és szomjúhozza az Istent ! !... —

A szív.

Különös egy „örvény” az *emberi szív!* Mindig az igazságot szomjúhozza és még sem tud *betelni* vele. Ha pedig érzi, hogy megközelítette, siet *kinyilatkoztatni*. —

A *szív* olyan, mint a gyűjtő lencse; *szeretetének minden melegségét egy pontra vonja össze*, hogy gyűjthasson és lángba boríthasson. *A szétszórt sugarak még csak nem is melegítenek*. —

A boldog családi otthon egyedül a lélek egységében áll. Ez egymagában elég és semmi más nem pótolhatja. Egy szív-

egy lélek; egy élet-egy test; egy név-egy gondolat. Ezt a szent közösséget nevezem én *a szív egységének*. —

Bossuet azt mondja az *emberi szívről*, hogy az „végtelen örvény”. Un abime infini! Megmérheted a tengerek mélységét, a csillagok magasságát; de *a szenvedő szívek bánatát ki méri meg?! Oh! a szív csakugyan a végtelenség mintájára van megteremtve! örömeiben is, fájdalmában is határtalan! Ez az a két hatalmas érzés, amelyek közül egyik sem fér meg a szívben. Fölöslegük mindig kicsordul. Ezért vannak meg a nagy örömek is, a nagy fájdalomnak is a maga könnyecskéi...* —

Amely *szív* összeütközik a természetességgel, amely *szív* nem egyszerű és nem tiszta, az nem is lehet boldog; örömköket a lélekben csak a gyermekérzések verőfénye fakaszthat. —

Aki eszméit nem a *szívén* szűri keresztül, az lehet egyoldalú szaktudós, de nem a halhatatlanságra dolgozik! *Pascal* mondja: Les grands pensées viennent du coeur! A nagy eszmék fészke a *szív*! *Nekünk* is volt valaha egy zseniális kultuszminiszterünk, akiben egykor a költőt és írókat együtt ünnepték: *báró Eötvös József*. Ez is azt mondta: — Ne higgy annak a gondolatnak, aminek a *szíved ellentmond*. —

Szomorú ez a világ, mert *üresek a szívek*. Már pedig a *szív* akkor a *legterheesebb*, *mikor üres*, mert akkor rendesen bánattal és szomorúsággal *telik meg*. Csak a derült lélek erős, amelynek tiszta az öntudata a földön és reményése van az égben. —

Támadd meg a *szívet*, megtámadod az *egész organizmust*; bénítsd meg a működését és megbénítottad az *egész testet* —

Nincs nagyobb bűnhődés, ami embert sújthat, mintha nem tudunk *szeretni*; ha nincs egy *szív*, kit áldva áldhatunk és érte áldozatokat hozhatunk. *Egy szív, amely szeretetre képtelen*, olyan, mint a vihartól üzött hajó, amelynek nincs horgonya és rongyokra tépett vitorlákkal sodorja őt az örvény felé a vihartölcsér. Ez az igazi koldus, mert lelki nyomorék, aki vak, süket és néma egyszerre, mert *képtelen az élet örömeinek és szépségeinek a befogadására*. —

Az *üres szívek* sohase virágoznak. Mindig csak temetkeznek. A múltban elhantolták a csalódásaikat, a jelenben pedig új sírokat ásnak a szétfoszlott illúziók számára. —

Az Úr Jézus sohase a mi eszünket, mindig csak a *szívünket*

kérte. — Add nékem fiam a szívedet! *Szeretetünk* után vágyódott, mert a gyarló ember az eszével csak tapogathat az Isten után, de *feltalálni mindenkor csak a szívével fogja*, ő érthette csak meg az isteni élet mélységeit, mert *szívének* tisztaságával nagyon tudott szeretni. A korlátolt *értelem* hiába feszegeti az isteni titkok kapuit. *Oda csak a tiszta és alázatos szívek léphetnek be.* ~

Az a *szív*, amely már képes a hálára, nem is fog elsüllyedni többé. Meg van mentve. *Megváltotta a szeretet!* —

Az ércbe öntött és gránitba vésett *betűket elmoshatja az idő*, de a *szívbe edződő első impressziók erejét* ki nem irtja belőlünk senki anélkül, hogy gyökereikkel együtt *szívünket* is ki ne tépné. —

Nagyság, dicsőség üres fogalmak, amiket az idők vihara elseper a látóhatárról; örök csak az, amit a *szív* igaz érzéseiben örökségképp hagyott a *jövő évezredekre.* —

Önszeretet.

Amíg *csak magunkat szeretjük*, addig a mi szeretetünk se lehet Krisztushoz méltó. Az Úr mondotta: — Aki *életét szereti*, elveszti azt; aki életét megveti, megtalálja azt! —

Szerelem.

Az igazi szerelem a tisztaságból nő ki. Ott kezdődik, mikor a szívek még *csak a hallgatás boldogságával* tudnak gyönyörködni egymásban. Ilyenkor ismerik meg egymást, mert *érzés* kapcsolódik az *érzésbe* és ezek az érzések szétmossák egymás között a beszéd gátjait, összecsap két áramlat egy mederbe és ebből az egy irányba csörgedező két patakából észrevétlenül egy csendes kis folyó lesz. —

Jól tudjuk, hogy az Isten előtt se lehet semmi szebb és kedvesebb, mint *két egymást szerető és megértő szív*, akik örök hűséget fogadnak egymásnak az *akácvirág* hullásakor egy holdfényes tavaszi estén. Ezért az égi angyalok a *szerető* szíveket mindig csak egyesítem akarják és soha, de soha szét nem választani. Nagy vidámsággal és készséggel jönnek le az égből és ott himbálóznak a lecsüngő akácfürtökön, hogy a szerelmes

párokat élő konfettikkel, akácvirág-szirmokkal, pajkos jókedvükben megdobálják... —

A *szerelem* is csak akkor örök, ha az a szívekben tiszta mézzé változik. Ezért hogyha szerelmes pár andalog az akácfák lombjai alatt, azok csendesen hullatják fejükre az illatos szirmokat. Szeretnék a szerelmesek szíveit megtölteni az angyali szerelem tiszta és magasztos érzéseivel, hogy szerelmük csakugyan örök legyen... —

A *Violáról* a néphit azt tartja, hogy holdvilágos éjjelen egymáshoz kell érinteni őket és akkor teljes magot teremnek. Sokan ezt meg is teszik. Ezek a kedves, naiv lelkek nem tudják, hogy ezt már nélkülük is elvégzi a langyos éjjeli szellő. Ne is tudják! Csak hadd legyen minél több *áldott naiv leánylélek*, akik holdas éjszakákon kilopódzanak lábhegyen a virágoskertbe, hogy *csókolózni tanítsák a violákat* Mert csak addig lesz igazi szépség és jóság a földön, míg a *tiszta leányszívekben a virágok szeretete él*; míg ki nem hal a szíveikből az a finom érzés, hogy virágtestvéreiket ápolják és szépítsék velük a földet. —

Ahol egy férfi a *nő* tisztultabb érzéseit befogadja és azokat gondolataiban, cselekedeteiben következetesen visszatükrözi, ott boldog a *házasság*. Köznyelven szólva: *megértik* egymást. De bármilyen tiszta legyen is két testben élő lénynek kölcsönös *szerelme*, mindig van köztük némi salakosodás is. *A test sohasem képes egészen lelkivé válni*. Még a legtökéletesebb állapotban is csak alkalmazkodni tud a lélekhez. Csakhogy ebből még mindig nem következik az, amit *Schopenhauer* olyan határozottan állít, hogy a *szerelem* csak a faji tökéletesedés ösztöne, amit a születendő magzatok élni akarása vált ki öntudatlanul a szülőkből. —

A testi szerelem a léleknek rendszerint törvénytelen gyermeke. Az érzés *részegsége*, amely az *anyagba való elmerülés* vágyából ered. Ezért a *lelki szeretet* tiszta lobogása mellett a *testi szerelem* csak bűzölgő kanóc. Mihelyt betelt, kialszik és csak kellemetlen bűzölgést hagy hátra. *Madách* mondja: — A gyönyörök ára ott van a lehangolásban! Ha *csupán az érzékek* egységében találkoznak és élnek a lelkek, s nincs közöttük olyan *benső lelki kapocs*, amely a szíveket *tiszta érzésekkel* fűzi össze, akkor olyan biztosan eljön a *kijózanodás*, mint

a halál. Végül mindegyik csak megunt büntársat fog látni a másokban, akitől szabadulni előny és felette boldogító megkönnyebbülés. —

Első szerelem.

Van-e tisztább érzés, mint egy ifjú lány szívének a legelső szerelme? Igazi tavaszi virágnylás. Szavai már nincsenek is hozzá. Szerelmének végtelen értékét csak virágban tudja kifejezni. Szeretné letépni a tavasz minden virágát, hogy odaöntse élő vallomásként kedvesének lábai elé... —

A tisztaság állapotában eltűnik a test, és a lelkek természetfölötti gyönyörűséggel tudnak örvendezni egymásnak. Ez a gyönyörűség tölti be az első szerelem tisztaságában a szívet olyan igaz érzéssel, amelynek még az emléke is felüdít és boldogít. —

Plátói szerelem.

Ha érzékiségünket elnyomjuk, az lassanként átalakul bennünk lelki meleggé, vagyis szeretetté. Ez az oka, hogy amíg a szerelmesek indulataikat fékezik, a szeretetük is állandóan növekszik. Egy minden áldozatra kész, önzetlen szeretetté tud kifejlődni: Plátói szerelemmé. Mihelyt azonban szabadon engedik kitörni érzékiségüket, ez lassanként kiöli belőlük még a tiszta szeretetet is és idővel állati önzéssé alacsonyulhat le. Nagyon emelkedett lelkeknél néha megesik, hogy a szeretet állandó ébrentartására lehetőleg mérséklék nemi életüket. Sőt néha előfordul, hogy teljesen normális egyének is már az úgynevezett „féhér házasság” kötelékében élnek: nemi életüket teljesen felfüggesztik. —

Részvét.

Sohasem volna szabad közömbösen elhaladni egy síró gyermek, egy könnyező asszony és egy szenvedő ember előtt. A részvétnak éppen olyan megindulásával kell rájuk tekinteni, mint amikor a kereszt előtt megemeljük a kalapunkat. A keresztre se lehet rátekinteni megindulás nélkül. Ott látjuk a keresztre feszített Igazságot. A kereszt övében pedig egy elalélt anyát, akinek arcába haldokló gyermekének a vére hull. —

Az igaz érzvét az irgalom tövéből hajt ki. A szeretet túláradásának a kicsordulása és nem üres szavakban, hanem élő érzésekben, vagyis cselekedetekben nyilatkozik meg. Annyit jelent, hogy megkönnyítünk egy szenvedést azáltal, hogy egy részt önként átvesszünk azoktól, akik már nem bírják és a fájdalom terhei alatt roskadoznak. Milyen tisztán és világosan fejezi ki a magyar nyelv az igaz szájalomnak a fogalmát e szóban: Részvét! Részt vesszünk mások szenvedéseiben, mert a „megosztott bánat már csak fél szenvedés.” —

Van a szeretetnek egy olyan alakja is, amelynek gyökere az érzéki igényesség. S van olyan is, amelynek forrása a kevély nagyravágyás. Van bámulatból eredő és van utánzásból származó szeretet. És van hálából fakadó szeretet is, amely azonban már törvényes következménye egy magasabb fokú önzésnek. Ennél azonban mindig eldöntetlen kérdés, vajjon képes lett volna-e a lélek a szeretetre akkor is, ha ezt a hálát a jótékony-ság tőle nem követelné? A részvét ellenben már csak egy föl-emelkedett és minden zavaron kívül álló lélekből nyilatkozhatik a szenvedésből, vagy a fájdalomból, hogy azt megosszuk és ezeknek terheit önként hordozni segítsük. Ez a részvét; ez a megváltó szeretet. —

V i g a s z t a l á s .

Igaz vigasztalást csak a hit ad. Ha majd halálos ágyamon fekszem, az emberi tudásnak a legcsodálatosabb találmányai is csak arra lesznek jók, hogy a hozzám tartozókat mindenhol-nan a temetésemre gyorsabban összehozzák. Vigasztalásomra azonban annyit sem tesznek, mint az a szentelt gyertya, amely mellettem ég és a feszületet világítja meg nekem. —

Amíg a veszélyt közeledni érzi, még a legtökéletesebb em-beri szív is megrendül és vigasztalásért eped. Ezt keresi még Jézus is tanítványainál. Hiába keresi; ezek nyugodtan alusz-nak! — Ilyen gyenge az emberi szív. Mindig alszik, valahány-szor igazán szükségünk van reá. De mikor a keserű órákban visszavonul a földi barátság vigasztalására, mindig megjele-nik valamely alakban az égnek angyala. Vigasztalásának csepp-jeiből Krisztus is felüdül... Végző tusája fonséges nyugalom-mal végződik. Nem remeg többé, bár látja, a rettenetes ha-lált... — „Legyen!”... Alázatossága isteni határozottsággal

párosul. — Atyám, legyen! Immáron teljesen kész vagyok a szenvedések poharát fenéig üríteni!... —

A *vigasztalásnak*, éppen úgy, mint a boldogságnak saját lelkünkben kell fakadnia. Mert valamint a megsebzett fát sem a napsugár gyógyítja meg, hanem saját belsejéből fakad az az erő, amely sebét behegeszti; úgy *a lélek is csak önmagában bírja meggyógyulásának föltételeit* —

Szomorú testvérem/ *A te bánatodat akarod felejtetni? A te könnyeidet felszárítani? — Vigasztald meg más bánatát. Töröld le más könnyeit Ez a gyógyulásnak az útja.* —

Az *emberi vigasztalás* csak szépen csengő szó. Nem erre van szüksége a *kétségbeesetteknek*. *Ez csak annyi, mintha brüsszeli csipkét dobnánk a vízben fuldokló felé.* — *Erős kötél kell oda, hogyha megmenteni akarjuk.* —

Mióta én is hordozom nehéz keresztemet, azóta tudom, hogy a szomorú szíveknek nincs más *vigasztalása az imádságnál.* —

Tudtad én Uram és Istenem, hogy e földön annyi könnyet kell felszárítani, annyi szívet *megvigasztalni* és annyi vérző sebet behegeszteni. Azért állítottad fel szentélyedben a *szeretet trónját, melyhez hozzáférhet minden ember s érintkezhetik* Veled a világ végezetéig minden időben. Mert hiszen Magad mondtad Uram: „Nem hagylak benneteket árván. Jöjjetek Hozzám mindnyájan, kik a bánat és a gyengeség súlya alatt roskadoztok és *Én megkönnyíteni terheiteket*” —

Amikor én elgondolom mindazt az emberi nyomort, amit lépten-nyomon látok; a hulló könnyeket; a takargatott fájdalmakat; a piacra kivitt szenvedéseket, — önkéntelen lángol föl bennem a vágy: *Oh vedd föl a tollat és írd, talán közülük egyet megvigasztalhatsz!* Vedd föl a tolladat és ne bántson az a gondolat, hogy nem fognak megérteni! *Nem kell ahhoz lángelme, hogy megértsenek a szenvedők; csak szív kell hozzá.* A könnyezők örömmel fogadják azt, aki egy kissé könnyezni és szeretni tud. —

Gyűlölet.

A gyűlölet hamarabb megkeményíti a szívet, mint a forró víz a tojást —

A haragnak és a gyűlöletnek törvénytelen szülöttje a bosszúállás. Két bűnös indulatnak a korcsa. —

Csak az az ember gyűlölheti az embertársát, aki még nem érzi meg benne az Istent —

Nem hiszek én az olyan vallásosságban, amely bárminő okok, vagy ürügyek alapján gyűlölködésre izgat, és ahol dogmatikus vitákban hatalmi versengésekben, türelmetlen felekezeti ségekben merül ki a hitélet. Az érzésben a legsötétebb és a legsűrűbb jelenség a gyűlölködés. Az értelemben ennek a szellem tébolya felel meg, az anyagban pedig a test élő feloszlása, amely a hulla szétrothadt erőinek a nyüzsgése. —

Jól mondja *szent Pál*: — Mindenekfölött pedig legnagyobb ő *szeretet*; legyen bár a hitem oly erős, hogy vele a hegyeket áthelyezhetem, *ha szeretetem nincsen, semmi sem vagyok*. — Bárha megértenék ezt az egymásközt *gyűlölködő* és felekezeti ségekre szétronnyolódott testvéreim is, akik a hitéletet nem annyira a cselekvő *szeretetre*, mint inkább a külső vallási szervezkedésekre építik fel. Ahelyett, hogy a szíveket egyesítenék egy tisztultabb erkölcsi összefogásban, az *evangéliumi szeretetben*, többnyire kicsinyes hatalmi kérdések miatt civakodnak egymással. Az egyiknek a kezében a tridenti zsinat kánonja, a másiknak az augsburgi hitvallás, vagy a heidelbergi káté és tüzesen vitatkoznak, hogy melyik az igazi? Ki áll közelebb Krisztushoz? Bizony mondom, hogy a gyűlölködők közül egyik sem, mert aki *gyűlölködésben* él, az *szent János* szerint a halálban marad. —

Szervező és teremtő erő csak a *szeretetben* van! A *gyűlölet bomlaszt*. Sokszor *eltűnődtem* már azon, *vájjon miért engedi meg a jó Isten a gyűlölet bomlasztó erejének működését*. Miután ok nélkül semmi sincs, talán azért, mert bizonyára — *de csak átmenetileg* — a vérfürdőkre, a jogrend általános felfordulására is szükség van. A természet is fölhasználja a cápák falánkságát és a hiénák kegyetlenségét, hogy a rothasztó anyagokat a fejlődés útjából emésszék föl magukban. —

Társadalom.

Társadalom. — Társadalmi fejlődés. — Társadalmi egység. --
Társadalmi ellenőrzés. — Demokrácia. — Szocializmus. — Keresz-
tény szocializmus. — Bolsevizmus.

T á r s a d a l o m .

Mindenütt a lélek helyébe a test, a szellem helyébe az anyag lépett, a krisztusi eszmények helyébe pedig az aranyborjú imádása. Egy *mérgező anyag van tehát beoltva a huszadik század vérébe*, amely már nem a keresztény világnézet tiszta forrásából ered. Nem *Krisztus iskolája*, hanem pogány észjárás. *Modern epikureizmus*, mely a földi élet céljává egyedül a gyönyört, az élvezetet teszi. Ennek a fekélyei ütnek most ki a XX. század *társadalmának* testén. —

T á r s a d a l m i f e j l ő d é s .

A társadalmi fejlődésben állandóan érvényesülni látjuk azt a történelmi igazságot, hogy amikor az emberiség már képtelen a saját erejével megváltoztatni azt a rendszert, amely évszázados megszokottságával reája kergesedett, akkor mindig *előre nem látható rázkódtatások jönnek a segítségére*, hogy a kemény kérget feltörjék; nyomorúságok, szenvedések, amelyek kiragadják a közömbösségből és *kényszerítik a tetszhalottat a fölébredésre*. —

T á r s a d a l m i e g y s é g .

Amilyen káros a *társadalmi egységre* nézve a szervezeti egység szétesése, amely a túlhajtott individualizmus felaprózottságához vezet, épp olyan veszedelmes az erőszakos *központosság* is, amely megöli az *egyénségeket*. A társadalom épp olyan *élő organizmus*, mint bármilyen növényi, vagy állati testszervezet. Sejtekből van összerakva a test is és ezeknek egybevágó és összhangzó munkája adja az *organizált életet*. A test sejttrendszerei is épp olyan különbözők, mint a társadalomban az egyes osztályok. De mindegyiknek megvan a maga speciális hivatottsága, munkaköre, az életfunkciója. *Egyik sem juthat túlsúlyba a másik rovására*, nehogy ezzel megbénítsa

a másik feladatát, amely a közös érdeknek, az élet fenntartásának nélkülözhetetlen kelléke. Az egész testet pedig egy közös vérkeringés vonja egységbe, —

T á r s a d a l m i   e l l e n ő r z é s .

Az emberek szemében sohasem az a kérdés, hogy az isteni és az emberi törvényeket minő mértékben szegted meg, hanem csupán az a szempont, hogy vajjon *hibáid köztudomásra jutottak-e és a társadalmi ellenőrzés* minő súlyt tulajdonít azoknak. —

D e m o k r á c i a .

Utat nyitni a tehetségeknek! — ez a *demokrácia* alap gondolata s erre nincs más mód, mint a *polgári osztálynak* és a józan, értelmes *szocializmusnak* közös együttműködése. —

S z o c i a l i z m u s .

A *szocializmusnak* is, mint minden politikai és társadalmi irányzatnak *két szélsősége van: rajongó barátai és fanatikus gyűlölői*. A két ellentét egymás ellen tör, pedig tulajdonképpen legközelebb állanak egymáshoz. Mindketten testvérek — a *fanatizmusban*. A kettő között állanak a közömbösek és a mérsékeltebb irány képviselői. A szélső antiszocialisták még csak tekintetükre sem akarják méltatni. Ott állnak ma is, ahol tíz évvel ezelőtt a hivatalos kormányfelfogás. Összefogdosni, lefényképezni, hazatoloncolni, gyűléseiket szétugrasztani és rendőri felügyelet alá helyezni mindnyájukat! Viszont a legvérmesebb szocialisták között is nagyon sokan vannak, akik nem tagadják, mit akarnak; fogalmuk sincs a *szocializmus* lényegéről. —

Az iparnak kapitalisztikus alapon való fellendülése szükségképpen kettéválasztja a társadalmat: *gyarapodó tőke és nyomorgó munkás*. Kiélekednek a *szegény és gazdag* közötti ellentétek. A feudális kor bűneit nem azért törölte el az Isten, hogy helyébe a polgári osztály bűnei lépjenek. —

Owen Robert 2500 munkást foglalkoztató mintagyárában meg akarja valósítani munkásmegváltó eszméit *Lamarkban*.

Korlátozza a női és gyermekmunkát. Munkásjóléti intézményeket, szövetkezeteket állít. A társadalom és a sajtó, amely eleinte bámulta, később ellene fordul. Elhagyja Angliát. Indiana államban óriási földbirtokot vásárol. Itt akar egy mintatársadalmat alakítani. Három év múlva vagyont elveszti és a gyarmatot nem tudja fenntartani. Visszatér Angliába. Kezdi új hittel és erővel. Röpiratokkal. Fellép képviselőnek. *Egy szavazatot kap!* — Ez kijózanítja. Félretéve és elfeledve vonul vissza szülőföldjén Newtonban és 1858-ban meghal. —

Ne higyük, hogy a *szocializmus* üldözésével annak *eszméit* vissza lehet szorítani; csak a pártok külső szervezkedéseit háríthatjuk el. *Az eszmék világszerte tisztulnak* és ami bennük emberi jog és evangéliumi igazság, az győzedelmeskedni fog, mert ma már a szocializmus a legegységesebb világeszme, amelynek összefogó ereje egy *új társadalom* szervezése lesz a *kooperatív testvérszeretet* alapján. —

Erős a meggyőződésem, hogy mihelyt a *szocializmus* önmagában kiforrt és megtisztult, másszóval evangélizálódik és a krisztusi eszméket nem erőszakkal és gyűlölködéssel, hanem *krisztusi módszerrel*, vagyis gyengédséggel és a szeretet összeforrasztó erejével terjeszti, *akkor minden igazságszerető lelket magához fog vonzani.* —

Minél inkább terjedt és erősödött a *szocializmus külső* szervezetében, annál inkább gyengült *belső* kohéziójában. úgy járt, mint az *aranypénz*, amelyet annyira ki lehet húzni, hogy utoljára elfújhatja az ember, mint az *aranyfüstöt*. *Még ilyenkor is csillog, de ellenálló ereje már nincs.* —

Nem a *szocialista* formulák fogják az *emberi természetet megváltoztatni*, hanem az emberi természet fogja majd ezeket magához idomítani. —

Keresztény szocializmus.

A nyolc boldogság helyébe idővel lassanként az ördög katekizmusa lépett. Szinte észrevétlenül szivárgott bele ez az erkölcsi mérgeanyag a keresztény társadalom közszellemébe. Belecsúszott, mini a *kigyó a paradicsomba*. A pénz lett az élel cél; a gazdagság a menyország; a haszon a vallás; a siker az erkölcsi cél! És míg egyfelől mesés vagyonokat halmoznak

össze, addig másfelől rohamosan terjed az általános elszegényedés. — Mindebben a *szocializmusban* én igazán *semmiféle keresztény* vonást fölfedezni nem tudok. —

B o l s e v i z m u s .

Mindenfajta kollektívizmus, hogyha az evangéliumi testvérszeretet alkalmazása nélkül akar boldogulni, hatalmi visszaéléssé fajul el, *bolsevizmussá, szovjetizmussá, vagy államkapitalizmussá* lesz. Lerombolja az egyéni mozgásszabadság bástyáit és teremt *önkényuralmat*, amelyben *a terrorizált tömeg* állati megadással fogja húzni a szekérét annak, aki az ülésbe fölmászott. —

Mikor a *bolsevizmus* sáros lábakkal keresztülgázolt egy ország történelmi hagyományain és még *a kegyeletes múlttal is megszakított minden kapcsolatot*, elidegenítette magától az ország legnagyobb részét. Kialakult a közvéleményben egy hangulat: hogyha *ez* a szocializmus, akkor ki kell pusztítani még az írmagját is az országból! —

A *bolsevizmus* — hogy rögeszméit kierőszakolhassa, — *elnyom minden más szabadságot* Az embert csak téglának tekintik, amelyből fölépítheti légvárának égig érő bástyafalait. Tördeli, faragja őket, mint a kőműves a tégláit, hogy egymás mellé illesztve összeragadjanak. Erre az alapra akarja fölépíteni hatalmas trónusát. Azt hiszi, hogy az erőszakos nyomással összepréselt téglák majd erős falat adnak. Milyen nagy tévedés! *Kötőanyag is kell az építkezéshez, mert valamint a köveket cementtel kell összeragasztani, úgy a szíveket is csak szeretettel lehet egybeforrasztani.* —

A *bolsevisták* ugyanazt teszik, amit a nagy francia forradalom *jakobinusai*, a *cerveaux bruléers* is. Ők is nyers erővel akarták belepréselni a szívekbe a szeretetet. Az ő rögeszméjük is csak két lehetőséget ismert: *vagy testvériség, vagy a guillotine! Tessék választani!* — Bizony, ha a jó Isten is így *osztogatná* a földön az igazságot, már régen kiirtotta volna a föld színéről a gyarló emberiséget. —

Az úttörő régi munkásvezérek, alak valaha Oroszországban a proletáeszmekeknek a hitvallói voltak és akik a munkások anyagi érdekeivel együtt védelmezték politikai jogaikat

és szabadságaikat is, ma *ép úgy szenvednek a Szovjet börtöneiben*, vagy a szibériai jégmezőkön, *mint egykor a megátkóztott cári uralom idejében*. A zsarnokság ugyanaz, csak a levágott hydrafej mögött nőttek ki *újabb fejek*. Egy királyi oroszlán helyett *ezer és ezer* éhes patkány rágódik a nép testén és valóban mindegy, hogy a *pokol kapujára*, a kapitalizmus, vagy a bolsevizmus írja fel Dante szavait: *Lasciate ogni speranza voi chentrata!* — Hagyjatok föl minden reménnyel, kik ide beléptek! —

A *bolsevista* vezetők egész kommunista vállalkozásukat csak azért öntötték *bolsevista* formába, hogy szemben a kapitalista berendezkedéssel, igazolhassák a *kommün* alaptételeit és *Lenin* forradalmát. Az egész rendszer úgy fest, mintha csak egy *dacos kihívása* volna a *józan észnek*. Három szóval lehetne jellemezni: — *Csak azért is!* Sötét terv, amely nagy viharok lehetőségét hordozza a méhében. Ma még senki se tudja, jégverés lesz-e belőle, vagy csak felhőszakadás? De már ma is megállapíthatjuk, hogy *vakmerőbb kísérletezést aligha találnak a történelmi fejlődés útjain*. —

Ma már nincsenek nagy orosz írók, akik az orosz nép álmait a világ szeme elé tárnák. Kialudtak a világitó tornyok és a *Szovjet* még az irodalmat is racionalizálta. Ezért nincsenek többé *Tolstojok*, *Dosztojevszkiek*, akik írószobáik asztalai mellől az egész világhoz szóltak. Orbi et urbi! A nagy próféta helyébe a *Szovjet kis házi poétái léptek*, akiknek csak egy húrjuk van: a *Szovjet dicsérete*. —

Szomorú ország az, ahol a *bolsevizmus* minden szabadságot elfojt és *már a dal is csak arra szolgál*, mint a volgai hajóvontatóknál, hogy *ütemre húzzák az igát*.. Ej uhnyem!

Az összeomlás romjai alá fogja temetni egy megtévesztett és hazugságokkal félrevezetett ország álmait. A *Szovjeturalom* félbemaradt rendszere lesz az új *Bábel-tornya*, amely fenn fog maradni csonkán és befejezetlenül időtlen időkig! Intőjelül, hogy a *Gondviselés* bölcsessége hogyan alázza meg az emberi kevélységet, *összezavarja a nyelvüket; nem értik meg többé egymást*. Kénytelenek félbeszakítani munkájukat és kénytelenek elszéledni a földön. Egy haszna azonban mégis lesz. örök tanulságul fog szolgálni, *hogyan nem szabad a fejlődésben a fokozatos átmeneteket átugrani*. —

A tőke és munka együttműködésében a két ellentétes irányú kilengés a túlzó *individualizmus* és a túlzó *kollektívizmus* *Scilla és Charibdis*, amelyek között nehéz áthajózni, hogy valamelyik oldalon léket ne kapjunk. Így pl. a szocializmusnak a legélesebb szirtje a *kommunizmus*, amelynek elretentő példáját láthatjuk a *Szovjet-rendszerben, amely a Fáraók szolgátságába dönti a munkástömeget*. Ez az irány nyílt szakítás nemcsak a magántulajdon rendszerével, hanem a mai társadalom *erkölcsi és vallási* megalapozásával is. A jelszó: *Se Isten! Se Úr!* — Erre mondja Dosztojevicski: *Nekem sincs, neked sincs. Isten sincs, kenyér sincs. Pajtás! elő a késsel!*... —

Érdekes, hogy nálunk a *bolsevisták*, a „vörösek”, ezek az utópista félbolondok, *nem a tudományt és a vallást akarták szocializálni, hanem a butaságot és a vallástalanságot*. Nem a jólétet akarták megosztani, hanem *a nyomort akarták kötelezővé tenni* mindenkire. Nem a proletárt akarták *főlemelni*, hanem *a kultúrembert akarták lerántani* a proletarizmusba! Igazán nem volt köztük egyetlen világosfejű ember, aki tudta volna, hogy mit akar. —

A *bolsevizmus kezéből ki kell csavarni a vörös zászlót*, mint ahogy józan ésszel a gyermek kezéből is kivesszük a tűzcsóvát és a borotvát. De nem csupán szuronnal, korbáccsal és puskatussal, hanem *igazsággal, testvéri szeretettel és evangéliumi gyengédséggel*. A bomba helyett kenyeret kell adni kezeikbe; szociális támogatást, emberi jogokat és megértést. *Akasztfával nem lehet szíveket meghódítani, se jellemeket nevelni!* —

Teremtés.

Teremtés. — „Legyen!” — A teremtés titka. — Testtermelés.

Teremtés.

Csak az Isten él öröktől fogva, de a világnak kezdete legyen. A világot Isten teremtette a semmiből, hogy boldogíthassa mindazokat a lényeket, akiket az Ő mindenható akaratával megalkotott. A *teremtés* tehát *az Isten hatalmának és jóságának fölséges csodája*. —

Nem mondhatjuk azt, hogy az Isten a saját lényegéből teremtette a világot. Az *Isten nem önmagából*, hanem *önmagával*, vagyis *saját erejével* teremtett, még pedig úgy, hogy a *mozdulatlanságból megindított egy külön alakot: a mozgást*. Ezért a *végtelen teremtő Erőben* két egymással ellentétes erőtulajdonságot különböztetünk meg: az *indító Erőt*, vagyis az *Atyát* és a *cselekvő Erőt*, vagyis a *Fiút*. Mindkét alaknak, amint láthatjuk, közös lényege az *Erő*. Az első az örök *mozdulatlanság*, a második a belőle született *mozgás*, amely minden időt megelőzőleg, tehát az „örökkévalóságban” született az Atyától. Itt az egyetlen nehézség, ami reánk nézve értelmi akadály, hogy nem tudunk *téren és időn kívül gondolkodni*. —

Az egész teremtés nem más, mint az isteni gondolatoknak a megtestesülése. Teremtő erő csak a gondolatban van, legyen az akár isteni, akár emberi. Minden művész és feltaláló, szóval, minden teremtő elme egy-egy eszmét testesít meg az anyagban. *Csak a gondolat a nehéz*. Ez a *teremtés*. A *kivitel* már csak erő és ügyesség kérdése. Ez a *mesterség*. Nincsen olyan változás, amelyet meg ne előzne a gondolat. —

Az isteni gondolat a leghatalmasabb erővalóság, amely képekben és alakokban objektiválódik. Ezért a *teremtés sem más, mint az Istennek csodaszép képeskönyve*. Telehintve fényvel, színekkel, arányokkal, összhanggal és az isteni szépségnek és jóságnak minden egyéb tökéletességével. *Minden isteni gondolat pedig egy elrejtőzött Istenézésből indul ki* és az abszolút Erőmozgás folytán látható realitásokban, vagyis *a teremtés tényeiben objektiválódik*. —

Véges csak nekünk van, miután a mi korlátolt érzékeinkre reáveti Maya-fátyolát a *tér és az idő*, amelyek mindent felapórnak *egymásmellettiségekre és egymásutániságokra*. Mi pedig egy tojáshéjban összekuporodva akarjuk elemezni az *egyetemes Életet*? Nemcsak az ismert, hanem az ismeretlen világok törvényeit is. Eszünkbe se jut, hogy époly keveset tudhatunk róluk, mint az *anyaméhben a magzat a külvilágról*. Csakis annyit sejtünk, hogy a *teremtésben* úgy az anyag, valamint a szellemvilág benne foglaltatik és ezek egymásért teremtettek. —

A *Színerőben a belső Élet még teljesen minőségek nélküli volt*. Amikor tehát az Atya a teremtést az Ő szent Fia által megindította, ezzel az *.0 saját benső Életét is külsőítette*. Az

isteni tökéletes tulajdonságok pedig egymásután bontakoztak ki elrejtettségükből. *Az Atya először a Fiúban nyilatkoztatta ki Magát Azután a Fiú lelki megtestesülése következett az Igében. Végül az Igéből lépett ki Krisztus, Aki a názárethi Jézusban, a történelmi időben Isten-emberré testesült. A lóbuszbimbó így bomlott szét virággá. Ezért a teremtés, amelyet az Atya indítására a Fiú megkezdett és mint Ige bevégzett, az isteni Életnek a tavasza, vagyis a virágfakadása volt. —*

Már a *teremtés* maga is *erőlekötés*, vagyis bukás volt Nemcsak azért, mert a *megsemmisítő erőképesség lekötése* erőgyengülés, hanem azért is, mert az *anyag létrehozatala és megtűrése már az* eszményi Isten rovására és megpróbáltatására történt. *Ezáltal az Isten végtelen szabadságát korlátozta és ezáltal minden Benne élő szellemi lény az anyag visszahatása folytán megismerte a szenvedést. Ellenben az anyag eszményesítése Jézus emberi megtestesülése által Istennek és minden Benne élő életnek a javára és üdvösségére történt. —*

Higyjétek meg édes testvéreim, hogy az *Isten ok nélkül és cél nélkül semmit sem teremtett. Minden ami van, szükséges és semmi sincs felesleges.* A legkisebb parány is kiegészítő része a nagy *világösszhangnak*, habár a benső összefüggéseket sokszor képtelenek vagyunk megállapítani. — *Anélkül az egyetlen parány nélkül a világ se lenne az, ami most. —*

„Legyen!”

Az *Úr Jézus* előre látta minden kinszenvedését és mégsem habozott egy pillanatig sem, hogy kilépjen az isteni Élet összhangzó boldogságából és *„kezdetben Igévé, mint Ige Krisztussá, végül pedig Istenemberré teljesüljön az Úr Jézusban.* Alázattal hajtotta meg fejét az Atya akarata előtt és a keserőségeknek átnyújtott kelyhét engedelmességgel kiürítette és *mint megváltó Jézus leszületett a földre. — Atyám! hegyent Ez volt a legelső „Legyen”-nek, vagyis a világrateremtés isteni szavának a megisméltése.* És tudta, hogy *mégegyszer* el fogja ezt mondani majd egykor az olajfák hegyén, a vértől verejtkezés éjszakáján... —

A teremtés titka.

Szegezzük szemeinket élő reménységgel a közelgő na-

pókra, amelyekben majd bizonyoság tétetik Krisztus felől a tudomány által is. Ez lesz az a bizonyos *végső ítélet*, amely két részre fogja majd állítani a világot. *Hívőkre és hitetlenekre*. Elevenekre és holtakra. A tudomány pedig be fogja bizonyítani, hogyha a teremtés és az evolúció nem a Színerő érzéséből, vagyis az Isten jóságából indult volna ki, akkor az az Erő (az abszolútum) érzés nélküli és öntudatlan lett volna és rendszeres és céltudatos működés helyett minő pusztítást és rombolást vitt volna véghez! A közeljövőben kísérletileg fogják igazolni, hogy az úgynevezett világenergiában egy rendező értelem és törvényalkotó *bölcsesség rejlik*. Hogy nemcsak *mindenható*, hanem *jóságos erő* is és a legtökéletesebb erkölcsi tulajdonságoknak az ősforrása. A tudomány fogja a közeljövőben feltárni előttünk a *teremtés titkát*. —

Testtermelés.

Kétségtelen, hogy az ember *testtermelő képessége* nincs céltalanul megalkotva, mert hiszen különben már az *első emberpár tiszta élete útját állta volna a további szaporodásnak*. Az isteni szándék pedig nem ez volt, mert világosan rendelkezett, hogy az emberfaj szaporodjék és népesítse be a földet. De míg az *ősember-típus teljesen meg nem érett* és ki nem fejlődött, addig *a nemi életnek szünetelnie kellett volna, mint ahogy szünetelni kell most is a gyermekkorban*; sőt még a be nem érett serdülőkorban is életrendi zavarokat okoz. *Ilyen gyermekornak kell tekintenünk az ősember eredeti állapotát is*, amelyről a biblia határozottan megmondja, hogy: — Gyermekek-ártatlanságban éltek, szükségét és fájdalmat nem szenvedtek. —

A természet.

A természet — A természet és a hit. — A természet lelke. — Természeti erők. — Napsugár. — Tavasz. — Nyár. — »ősz. — Tél. — Hervadás. — Állatvilág. — Növényvilág. — Forma-princípium. — Virágok. — Virágtestvéreink. — Akácvirág. — Árvácska. — Cseresznyevirág. — Estike. — Fenyő. — Szomorúfűz. — Ibolya. — Jázmin. — Kamélia. — Kikirics. — Krizantém. — Lilioimi — Májusi gyöngyvirág. — Margitvirág. — Mimóza. — Muskátli. — Napraforgó. — Nefelejts. — Orgonavirág. — Őszi rózsza. — Repkény. — Rózsa. — Szarkaláb. — Százszorszép. — Szekfű. — Viktória Regia. — Viola-Rezeda. — Hegyi virágok. — „Virágmesék”.

A természet.

A természet mindenben igaz és következetes; nem tűr sem hazugságot, sem rendetlenséget. Ha búzát vetek a földbe, búzát termel; ha gatz vagy konkolyt, gatz lesz és nem búza. —

Szeretem a fát, a hegyet, a felhőt, a madarat, mindazt, ami magasra tör, mert ez a tulajdonság az emberi léleknek is rokonzása. Talán azért is érzi magát az ember legjobban a szabadban, az Isten legszebb templomában, a természet anyakeblén, ahol a lélek mindenkor megtalálhatja azt a nyugodalmat, amelyet csak az eszmény, vagy a tiszta szépség nyújthat neki. —

Oh, a természetben isteni bölcsességgel van kijelölve mindennek a célja. A növény- és állatvilág öntudatlan ösztönnel szolgálja kitűzött célját, betölti a feladatot, amelyre kényszerítve van. Ezek a különböző teremtmények összhangban működnek, összefüggenek, mint a lánc-szem. Egymást táplálják, védik, vagy pusztítják, de mindnyájan csak egy magasabb célt szolgálnak: az emberi nem fenntartására vannak rendelve. —

Csodák-csodája a természetben minden! Csak a lelketekkel nézzétek! —

Vágyódott az Úr Jézus szíves is a természet szépségeivel megáldott Galileának zöld, virágos mezőségei és szelíd, alázatos, tisztaszívű halászhajói után. Júdeának köves, kopár sziklahegyei, Jeruzsálemnek kockaszirtkekből összerakott szürke falai, lakosainak farizeusi gőgje és álnoksága elűzte az Üdvö-

zítőt, mint az őszi nap szomorú hervadása elüzi fészkéből a dalos madarakat —

Az *erdő* magányt, békét és nyugalmat kínál. A *tenger* folytonos küzdelmet és tusakodást; semmit sem ad ingyen, erőszakkal kell kicsikarni tőle az élelmet és minden egyéb szükségleteinket. Az *erdő csupa* sejtelemszerűség, az önmagában elrejtőzött *misztikum*; ellenben a *tenger* nyílt, szétterülő *realitás*. Az első hiterős szíveket, remetéket és aszkétákat nevel; a másik természettudósokat és kereskedőket. —

Minél jobban összeforr egy nép a *természettel*, annál szebb és örömteljesebb lesz az élete is. Ezért a *primitív népek* szinte vallásos kegyelettel csüngtek a ligeteken. Voltak szent fáik, amelyeket belevittek a hitéletükbe. —

A virág a természet szépsége. A természet «pedig a természetfeletti világnak a tükörképe. De mi az a természet és mi az a természetfeletti? kérdi mosolyogva a szkepszis. A *természet* amit a latin *natúrának* nevez, a natus gyökeréből ered. Annyit jelent, születni, keletkezni. A rómaiak a látható világot, amely a teremtmények látható összefoglalása, nevezték *naturának*. Ezzel jelezték, hogy mindezek a dolgok születtek, eredtek, időben lettek. Szóval *teremtettek!* Ezért minden nyelvben, amely a szavakban megkülönbözteti a nemiségeket, a „természet” (a natura) a nő. A Deus, a „Teremtő” pedig a férfi, a Nemző-erő!” —

A természet és a hit.

A természet és a hit ikertestvérek. Mindegyik elragad, *mindegyik megvigasztal*; kiegészítik egymást kölcsönösen, mert az egyik a szemnek, a másik a fülnek beszél az Istentől. —

Azt az összhangot és jóleső nyugodalmat, amely a földön *boldoggá teheti az emberi szívet*, csak két dolog adhatja meg: a *természet és a hit*. Halottad-e már az erdők berkeit megzendülni a madarak énekétől?! A természet ünnepet rendez, amelyre összegyűjti a dal legnagyobb mestereit. Ez az ének azután összevegyül az erdei rovarok éles ciripelésével és a cifra potrohú pöször lágy dongásával. Az egyik csicsereg, a másik füttyül s a lombok közé rejtőzve turbékolja bús panaszét a szerelmes gerlice. Minő változatos hangok, minő tiszta dallam?!

A gyönyör kitörő érzelmeinek csattogása mellett az a panaszos epedés, mely a szerelem terhe alatt piheg!... Néha kiválik egy-egy éles hang és mint egy zümmögő-karnak tenorja, csapja meg a fülünket. E csodálatos mesterdalnokok versenyéhez a harkály egyhangú kopácsolása veri az ütemet. Néha pedig közbe-közbe rikkant az élestorkú sárgarigó, hogy az összhangot megzavarja és elrontsa a művészi hatást. Mintha a levegő is valami mámoros illattól lenne terhes. Talán a páfrányok spóráitól, vagy az akácvirágnak szálló himporától?! Ezt a kábító mázszagot csapja arcomba a lanyha szellő s én érzem a *természet* termékenyítő csókját, amelynek erejéből fakad az élet! Hiszen minden él és mozog körülöttem!... Egy fűszál tövében százféle élet jelentkezik. Apró zománcozott, fényes-páncélú rovarok. Mindegyik él; mindegyik küszködik és mindegyiknek megvan a maga múltja és saját története. Egy megfejtethetlen talány mindegyik. Hittel kiáltok föl én is a zsol-tárossal: — *Valóban Uram! megáldottad a Te földedet!* —

A természet nem csupán csendes nyugalmában szép, hanem fölséges az ő hatalmas haragjában is. — Láttad-e márvégig nyargalni a vihart az erdön, midőn a zúgó lombok között recsegve-röpogva tördeli az ágakat?! A sűrű gallyak között sötét szárnyát kiterjeszti a homály. A széltől kavart fellegek összecsapódnak s a távoli erdő sűrűségéből előtör a vihar zúgása. Egy pillanatra megdöbbenve érzed szárnycsapását, midőn szilajon toványargal melletted. Az összekuszált lombok szétcsapódnak s a levéltől görnyedő gallyak ismét összekuszálódnak. A szélroham belekapaszkodik a százados tölgybe s midőn félre csapja ropogó gallyait, azt hiszed, hogy törzsökét csavarja meg. — Yajjon melyik szebb? A susogó erdő-e, titkos csendjével, vagy a zúgó rengeteg vihartépett mélységének fönséges orgonájával? A vihar tovább száguld és felkorbácsolja a sima tó tükrét. A víz kék azúrja smaragdzölddé változik, de a vihar legelső szárnycsapása felzavarja mélységeit s lassanként színe átmegy lilaszínű sötétbe. A hullámok dagadni kezdenek, hirtelen megtörnek és széthintik hajjaiknak fehér rózsáit. A hegyszakadék mélyében pedig egyszerre kékes cikázó fény villan elő és egy pillanatra bevilágítja a sötét völgyeket. Követi egy éles csattanás; majd egy ropogó sortűz, amelynek hatalmas dörejét százszorosan harsogják vissza a hegyek ormai, kikiáltván a nagyvilágba: — Oh, minő nagy is vagy Te Uram a Te hatalmadban! —

A természet és a hit egyformán nyújtanak alkalmat a föl-emelkedésre és az áhítatra. És van közöttük még egy rokon vonás. *Minél elhagyatottal az ember, annál közelebb férköz- nek szívéhez;* a magányban az egyedüliségben pedig föltárja bájait és kimondhatatlan boldogsággal tölti el a szívét. —

A természet éppúgy, mint a hit, csak a magányban adja kezébe a mélység kulcsait. Ha lángész vagy, fölemel, ha művész, akkor megtisztítja ízlésedet; ha hős, akkor fölébreszti benned a nemes szenvedélyeket; ha pedig szomorú vagy, óh, akkor föltárjai könnyeidet. *E magányban eszméidnek szárnyat ad, talentumodnak termékenységet, vágyaidnak erőt* Nemes alakot nyújt” az *írónak és tökéletes mintát a művészeknek.* A magányban nevelte nagy férfiai a hit és a természet.

A tudomány és a vallás lángelméit, akik minél mélyebben pillantottak elrejtett szépségeikbe, annál nagyobb gyönyörrel teltek el. — Oh, hányan kiáltottak fel közülük *Chateaubrianddal: uram, elég! Meghalok a boldogságtól, ha hem mérsékled örömeimet!...* —

A természet lelke.

Aki egyszer megtalálta a természet lelkét, az sohase fogja többé elveszíteni a magáét. Keressük ezt a lelket a természet és az ezt utánzó művészet szépségeiben. —

Természeti erők.

Mindazok a szellemek, akik teljesen *bekapcsolódtak az Igébe*, alázatos alkalmazkodásukkal a *megváltó munka részévé lettek.* Ellenben az önző és lázadó szellemi csoport kevélyen kitört a szellemvilág köréből, vagyis az Ige fényköréből és *belerohant az anyagba, hogy vele ütközzék és azt megsemmisítse.* Ezek azon szellemi erők, akik legmagasabb vonalukból — az Ige fényköréből — önző kevélységükben az anyagerő vonalába buktak le és különféle *alacsony erőhatásokká durvultak el;* — *természeti erőkké!* A lelki melegből testi hővé lettek. A földben tüzzé, a testben érzékiséggé lettek és elvesztették magasabb szellemöntudatukat. —

A *természeti erők* két esetben szolgálnak az Isten dicsőségére. Először, mikor erőhatásaikkal rákényszerítik a *tétlen*

embert a munkára. Másodszor, mikor a *munkában kimerült embert ráutalják és kényszerítik az imára,* vagyis az Istenhez való emelkedésre. *Ez a természeti erők kettős feladata.* —

Döbbenetes csoda, hogyan indul meg a földben egy ékszerű virág életének a *fogamzása.* Abban a kicsiny magban egy elemezhetetlen *erőérzés* szunnyad, amely bekapcsolódik a föld anyagába és megindít önmagában egy *belső erőmozgást.* Ki hinné el, hogy az elvetett kis mag képes egy erős csontkemény burkot maga körül szétnyitni, amelynek feltörésére sokszor az emberi erő is gyenge?... —

N a p s u g á r .

Jóságra, szépségre kell tanítani az önzésben és az anyagiasságban elmerült testvéreinket. *Érezzék, hogy szárnyak van;* bontsák ki és „*quae siirsum sunt querite!*” — *Keressétek a magasságokat!* Ne gunnyasszatok szűk kalitkában, ahol tépett szárnyakkal csak a napi etetést várják. *Nincs az az aranyrácsos kalitka, amely felérne a napsugárral és az elmélkedés szabadságával!* —

Láttátok-e már, hogy korán reggel milyen piros az ég alja? Ez a *hajnal.* És mikor ez föltűnik, tudjuk, hogy nem-sokára *fölkel utána a Nap.* — Ilyen hajnal volt *szent János születése.* Jelezte a felkelő Napot: az *Úr Jézust,* —

A kis Jézus növekedett bölcsességben, erőben és kedvességben, erőben és kedvességben Isten és az emberek előtt. Növekedett, mint az égen a *Nap,* amely már akkor hordozza magában minden világosságát és melegségét, *mikor hajnalban fölkel.* De minél magasabbra megy az égen, annál jobban érezteti fényességét és melegségét. —

Még egy anyakéz sem cirógathat puhábban, mint amikor bennünket a mi édes *Napatyánk áldott sugaraival* végig simogat. Fénykoronás nevével milyen komoly fönséggel tud lemosolyogni ránk! Mennyi erő, mennyi szépség, mennyi jószág van egy ilyen érintésében! És milyen *mérhetetlen szájalom egy szempillantásában!* —

Ha *alkonyatkor* szeretettel tudunk felnézni *Naptestvérünk* arcába, akkor az *ledobja fátyolát és megmutatja mélységeit.* Ilyenkor bepillantunk az elrejtőzöttségébe, mint ahogy

én is beláttam kisgyermekkoromban az *én édes jóanyám* titokzatos életébe, mikor ledobta a nappali díszruháját és egyszerű fehérségben eloltani kezdte a mécsünket, amely utolsó fényével a gyermekágyamba bevilágított. Tudtam, hogy a mécs világ utolsó lobbanása után odajön az ágyacskámhöz és jön az anyám ölelése és édes csókja, *hogy ne féljek a sötétségtől*. Még hogyha napközben az anyám valamiért megharagudott is rám — *este mindig megbocsátott...* —

Azt hiszem, hogy azért hunyorgat ránk aranyos szemeivel a mi Atyánk, a *Nap*, hogy megértsük elrejtett szentségének a titkát, és *amit ellene hetykén százszor vétkeztünk, azt nekünk lenyugváskor ezerszer újra és újra* megbocsássa. —

Tavaszi.

Minden tavaszkor égi erők szállnak le a földre a meleg napsugarakban. Atyánk leküldi hozzánk erejének egy-egy érzését a Nap virágfakasztó sugaraiban. *Az enyhe tavasz hőhullámai a szeretet hírnökei*, amivel a Nap élesztgeti a fagyos földet. Mindig önmagából küld le egy részt. —

Oh! Te drága százszor áldott, jótékony *tavaszi szellő!* Mikor fog már egyszer csókjaidra *felpattanni az emberi szívek kérge is?* Mikor fog rügyet bontani fagyos keménységük, hogy befogadják végre az égből jövő sugarakat is? Az Isten-szív éltető melegségét! Az üdítő *szeretetet* és a megváltó igazságot, hogy magukból fakasztva, onthassák ők is a szépséget, a jóságot, a békét, az összhangot és virágba borítsák velük a földet!... —

Oh te égi *tavaszi!* *Lelkek hajnalhasadása!* *Jöjj el közénk újra* éltető leheleteddel! Borítsd virágba ismét a mai pusztaságokat. Lányítsd meg *a magyar szívekben* a keménységeket. Melegítsd fel a fagyosságot és éleszd új életre a mozdulatlan dermedtséget!... —

Mennyi gyönyörűséget és reménységet hordoz egy-egy gyümölcsfa tavaszi virágzásában! A fa kérgéből előbújik a rügy. Ebből a parányiságból feslik ki a bimbó. A bimbó átfinomodik virággá. Minden egyes virág pedig csak *egy-egy csipketakaró*, amely alatt drága kis vendég szunnyadozik. S mindez egy-egy kis parányi rügyből fakad, amely puha fejcskéjével áttöri a kemény faágat. Nem gyerekjáték! Nagy

munka ez! Az a csöpp rügyecske szinte beleizzad a nagy vajúadás erőlködéseibe... —

Oh! A Föld nincsen elhagyatva! Magas, fenséges összekötetései vannak.. Hatalmas erővel áll benső viszonyban. Értsük meg ezért, hogy amikor az a *kedves tavasz* csodás erejével eljön a földre, akkor valósággal itt van közöttünk egy kedves *erőlény* és jóbarát. Egy erőteljes, fenséges érzésáramlat, amely a Naptól indult ki, hogy itt mindent megtermékenyítsen és új életre pezsdítsen. Fű, fa, . virág, állat, ily énkör megindul, szeret, életalakot szaporít. Ez a termékenyítő érzésáramlatnak a hatása a Naptól. Az áramlat érzések alakjában sugározódik le a földre, hogy itthagya közöttünk gazdag ajándékait. Hogy az ő teljes érzését, annak boldogságát, színeit és illatát megossza a föld anyagával. Hogy megnemesítse, felemelje, boldogítsa azt is. *Ilyen előkelő, gazdag, bőkezű jóbarát a tavasz!* —

Nyár.

A *nyár*, mihelyt csak jöhet, jön. *Mikor a Nap önmagában túltelik* érzéssel, meleggel, fénnel, *akkor kitör. Kiárasztja összegyűlt érzéseit:* meleget, színt és életet. Ezeket sugarai útján leküldi a szegény megzavarodott hideg földre ma is, hogy annak minden egyes részeit különböző helyeken és időkben állandóan éltesse. —

Ősz.

Mikor az *anyaföld már elvégezte termékeny munkáját* és ennek gyümölcseit kiadta gyermekeinek a terített asztalára, hogy belőle lakmározzanak — akkor fáradt fejét ő is pihenőre hajtja. Leteszi búzakalászos és szőlőfürtös koszorúját. Lenyugszik a szelíd *ősz* utolsó alkonyával. Nyugodtan teheti, mert tele kamarát hagy a gyermekeire. Gondoskodott mindenkiről. Nemcsak a szükségeset adta meg nekik, hanem *a feleslegeset is. Bőségesen!* —

Tél.

Minden tél csak egy új élet hajnalát hirdeti. Születünk, hogy meghaljunk; meghalunk, hogy újból szülessünk! Ha ér-

zéseinkkel lelkünk-mélyébe visszahúzódunk, fölcsendülni halljuk ott az örök élet himnuszát, amely a föld porából a magaságokba hív. —

Hervadás.

Egy kinyílt virágnak, amelyik minden illatát már átadta a földnek, még a hervadása is szép. Csak azok az összetöporodott, bimbóba fulladt virágok a sajnálatosak, akik az élet teljességét önmagukban kifejleszteni sohase tudták, mert fáradtak és gyengék voltak hozzá! —

Állatvilág!

Egyszer valaki azt kérdezte tőlem, hogyha az isteni teremtés tökéletes, miért élnek mégis a földön vérengző fenevadak és egyéb kártékony állatok? Én is sokszor törtem már rajta a fejemet, mert nem tudott kielégíteni az a sablonos megoldás, hogy a részletes rossz az egyetemesség szempontjából tekintve jó; az összhang pedig csak ellentétek kiegyenlítődéséből állhat elő. — Ez a megfejtés inkább negatív jellegű. Nem tudtam azonban kielégítő pozitív magyarázatot találni arra, hogy miért teremtett az Isten vérengző fenevadakat? A görög és latin szentatyák e kérdéssel is többízben foglalkoztak és csaknem egyhangú a véleményük, hogy az ősemberpár büntetése előtt a fenevadak se voltak a mai vérengző bestiák. Csak később lettek azzá, mikor az emberpár bukása megrontotta az egész környezetét. úgy a fizikai, valamint a pszichikai világot. —

A szamár éppen ezért oly nevetséges állat, mert nagyon hasonlít a lóhoz, amelynek pedig egyetlen jó tulajdonát sem bírja. —

Az állat sokkal többet lát, mint az ember, mert a föld légkörében mindent lát, amelyből az emberi szemek elől nagyon sok dolog még el van rejtve. De semmiről sem tudja, hogy micsoda. Érzésből eredő ösztöne azonban biztosabb, mint a mienk. Innen van az a feltétlen engedelmesség is, amivel magukat a bennük megérezett törvények alá vetik. Feltétlenül alkalmazkodnak vonalrendszerükhöz. —

A bántalmak amelyek az állatot érik, oly elváltozásokat

hoznak létre az ő *engedelmes érzésvilágában*, aminőt gondolkodó elméjű ember még csak nem is sejtethet. Az ember ugyanis durvaságaira az *állattal* szemben mindig képes magyarázó mentséget találni. Pedig az *állatot ért bántalomban mindenkor két ellentét ütközik össze. Az egyik az állatnak feltétlen engedelmissége*, amely törvény feletti lelki vonás és egyenesen az Isten végtelen irgalmasságából származik. A *másik az értelemmel bíró, de megromlott érzésű embernek a kitörő durvasága*, aki nem is sejtí, hogy gyakran az ellenszegülőnek látszó állatot minő erők gátolják engedelmisségének a gyakorlásában. Az érző állat azonban ezt az akadályt látja és *ha gondolkodni tudna, meg kellene vetnie a kegyetlen és hitetlen embert*, aki sokszor lehetetlent követel tőli. Erején felüli akadályok leküzdését! —

Hogy mennyiben tökéletesedik az életében egy-egy *állat*, azért ő nem felelős, miután *öntudatos értelme nincs*. De a felelősségért az állat fejlődésének minden sikere, haszna és öröme is az *emberé*. A szegény *állatnak* nehéz büntetés az öntudat hiánya, mert ebből kifolyólag úgyszólván semmije nincs. Amennyiben azonban *engedelmissége* által magát az embernek szolgálatára adja, ezáltal önmagát *teszi értékessé*. Sok esetben nélkülözhetetlenné. —

N ö v é n y v i l á g .

A *növényvilágban* is láthatjuk, hogy egyes növények *kedvezően* befolyásolják a klímát. Az erdők mérséklék a viharokat és felfrissítik a levegőt. Zsombékok, nádasok és sásfélék kiszáritják a mocsarakat és tisztítják a miazmás levegőt. Vannak azonban *kártékony* növények is; sőt vannak méregtartalmú növényi gyógyszerek. Valószínű, hogy az *önmagukban kártékony növények csak a bukott ember földi küzdelmének a tehertételei*. —

Vannak a *növényvilágban* fák, melyek *magjaiknak szárnyakat adnak*, hogy amikor lehullanak, siklórepüléssel messze szállhassanak. Ilyen a hárs, a jávor. Milyen fufanggal eszelek ki a módját, *hogy megszökjenek szülőik árnyékából!* —

F o r m a p r i n c í p i u m .

Szinte lehetetlen kiszámítani, hogy a növényi formáknak

és fajoknak *hányféle változatai vannak*. Amíg csak fényhatás létszen, örökké lesznek *új formák* és új, különleges faji alakulások is. Ezen hatásoknak a lenyomata nyomja bele a csirába jövődjő alakját: *a formaprincípiumot!* Egy szobrász is csak olyanná alakíthatja az anyagot, amilyen visszahatást a keze nyomására az *az anyag természeténél fogva kifejtteni tud*. *Vizből nem lehet alakot gyúrni.* —

Vi r á g o k.

Külföldi bolyongásaim közben ha megtelt is a lelkem szépségekkel, mégis óh, hányszor vágyódtam *hazai virágok* után! Szép virágokat mindenhol találhatunk, de *hazai virágokat* csak otthon! ... —

Szerethetjük az eget a földdel együtt; de egyiket sem kell megvetni a másikért. *Tanuljunk a virágoztól* úgy-e bár, gyökereiket ezek is a földbe eresztik, hogy a feloldott földanyagot magukba felszívják és átalakítsák szárrá, levéllé, bimbóvá, gyönyörű virággá és ízes gyümölcsé. Mindezt a föld sarából építik föl. Ez ád nekik fátyolos ruhát, selymes csipkét, színpompát, fényt és illatot. Saját erejéből alakítja ki mindezt a *növény s míg gyökerei lefelé törnek, hogy beleanyagiasodjanak a kemény föld élettelen mozdulatlanságába, addig finom puha testével a virág felszökik a magasba.* —

Mennyi hálával tartozunk a virágoknak! Hűséges élettársaink. Nincsen az emberlakta földnek egy olyan pontja, ahová el nem jönnének velünk. Elkísérnek a bölcsönktől a koporsónkig. *Ahol ember van, ott virág is van,* mert a férfi nem élhet asszony nélkül; az asszony pedig *virág nélkül.* —

Ki tudja, hogy egy bontakozó friss *bimbóban mennyi szívítok rejlik?* A virágok vágyakoznak, szeretnek. Kitarják szerelmi bódultságaikban kebleiket a döngicsélő méhecskének. A fürge, csillogó hátú, aranyzománcos kis futoncoknak. A cifrálkodó, ezüstös szárnyú pillangóknak. Ezek pedig fölötük röpdösnek, lebegnek és színpompás szárnyaikkal hűsítetik őket. Csak a tündérrálynőknek lehet ilyen finom legyezőjük! Ezek a *méhecské a virágok gavallérjai*. Mindegyik közülük egy-egy *szerelmi* postás. Postillon amour! Jönnek es mennek. Híreket, izeneteket hoznak a távolban epedőktől, akik szeretnének jönni, de le vannak kötve. Ki sem mozdul-

hatnak a házból. Átveszik csókjuk mézét és elviszik az egymástól elszakított rokonoknak, vagy titkos jegyeseknek. Megbízható, diszkrét hírnökök. Nem fecsegik ki a szívtitkokat !... —

A színekben érzések tükröződnek. Milyen különös, hogy vannak *virágok*, amelyek egyforma színűek és mégis mindegyik *más és más érzést kelt fel bennünk.* Vájjon mi ennek az oka? Az, hogy a virágoknak is van önéletük. Mindegyik egy-egy külön egyéniség. *A színeik is élnek,* mert különben, hogyan tudnának meghalni? Hát nem látjuk, hogyan változnak a virágok színei? Néha vidám, máskor szomorú. Más a napsütésben, más a borús időben. Tudnak örülni és tudnak szenvedni. Milyen sápadt és fakó lesz a virág, amikor haldoklik. Milyen szintelen és elhervadt, amikor meghal... —

*A virágok lehetnek szépek, vagy csúnyák, de mindig igazak. Amilyen magot elültetünk, olyan virágot nyerünk belőle^* Ezért sohase hazudnak. —

A virágok se élnek céltalanul. Hivatással küldetnek a földre. Ezért hiszem, hogy tavaszi illatárjuk a földi embernél tökéletesebb lények számára már hangokban is érzékelhető. Ki ne érezné, hogy a *szín, a hang és az illat édes testvérek!* Egy közös anyjuk van: az *Érzés!* Az a rengeteg érzés, amely virágillatban árad szét a végtelenségben, szintén nem tűnhetik el nyomtalanul, — mert ami van, az élni is fog mindörökké! —

Minden virág egy-egy szeme a jó Istennek, amivel reánk mosolyog. Mennyi báj és szépség van már egy igénytelen kis mezei virágban is! Színeiben a szemeknek a gyönyörűsége. Illatában a lelkek felüdülése. Érintésében csupa lágyság és bársonyos finomság. Gyengédségében pedig elrejtett titkos érzések szunnyadoznak. —

Λ virágok és a bogárcák együttes életében sok édes titokkal találkozunk. Kár, hogy csak olyan keveset tudunk meg látni belőlük. De amit látunk, az felemeli lelkünket a teremtés csodáihoz. *Élnek és éreznek, mint mi és bizony sokszor példát adhatnának* az embernek, hogyan kell az életet hasznosan és önzetlenül testvéreink javára fordítanunk. Sokszor láthatjuk, hogy a virágok és a bogárcák hogyan szeretik és szolgálják egymást. Figyeljük csak meg, hogy a virágok mennyi türelemmel viselik a bogárcák ostromát. Megnyitják

nekik kelyhüket. Szállást adnak a pihenésre. Édes mézet a táplálásukra. És ha a kis bogarak kalandos kirándulásaikból visszatérnek, készen várja őket az édes otthon. A puha vetett ágy és a csendes nyugalom. S ha az a kis bogár végig simogatja a virág kebelét, ez *minden áldozatra kész érette.*

Vannak önző és kegyetlen virágok is, amelyek kapzsi falánksággal csalják csapdába jóhiszemű bogártestvéreiket. hogy kegyetlenül felfalják. De hát ezek ritka kivételek és bizonyára ezt is az emberektől tanulták el. —

A virág az élet költészete! A bölcsön reménység. Szobánkban ékesség. Asztalunkon dísz. A gomblyukunkban életkedv. A kalapunkon daloló vidámság. Egy kis gyermek kezében bájos naivitás. A serdülő lány hajában tisztaság. A menyasszony fátyolos homlokán szerelem. Az Isten oltárán pedig áhítat és imádság! —

A virág a növény gondolata, amely megrögződik, érzékivé válik és ezért nem is válhat nagyobbá, erőteljesebbé és olyan élővé, mint az emberi gondolat, amely szárnyaló, szabad, hatalmasan cselekvő és mégis láthatatlan finom szellemnek a sűrűdött érzése. A növény belső élete bezáródik a virágnál. Megáll. Sőt, a bukás után meghal. Ideiglenesen gemsemmisül. A virág azonban nem bukott el azért, hogy kinyílt és virág lett. Ezért az ő hervadása az ő számára nem is büntetés. Csak szerető mentés az okvetlenül elkövetkező és el nem viselhető nehezebb külső változásokkal szemben. Elfonnyadni nem fáj a virág érzésének, de letömi igen: A letörés ellen azonban egyetlen egyszer az életében tiltakozik Mintegy feljajdul. Felbuzog és megszakított benső életfolyama nyílt sebén keresztül megsűrűdve kicsorbul. —

A virágillat nem a virágé. Az Istené. Még pedig nemcsak általános értelemben az Istené, — mivelhogyminden az Övé, — hanem teljesen és részletes valóságban is. Lényegileg ugyanis az illat érzés. Érzésből sugárzik ki. Érzéssel érintkezik és érzést okoz. Ez az ő életútja. A tökéletes Érzésnek a kisugárzása tökéletes illat. Az érzés pedig egy külön isteni képesség. A legmagasabb a végtelenségben. Érnek a külön kisugárzása az illat. —

Virágtestvéreink.

A növényekben elrejtözve az összes emberi tulajdonságokat találjak meg. Vannak közöttük is üvegházakban nevelt díszpéldányok, amelyek királyi szépségkoronát viselnek és mérget lehelnek ki. Vannak emberi erényeket, bűnöket és szenvedéseket visszatükröző *virágtestvéreink is.* Vannak szúrós, csipős és maró természetű növények. Vannak égi száműzöttek, akik a földre jöttek szenvedni és tisztulni. Vannak bukott angyalaik; tisztító helyeik; fegyházaik és börtöneik. Sőt még kínzókamráik is vannak. Megtalálhatjuk közöttük a szegényeket és az elhagyottakat. A selyem ágyban és a rothadó szalmán születtek. A paloták és a kunyhók lakóit... mindenféle embertípust a dúsgazdagoktól a nyomorult páriáikig. —

Az emberi élet örömét és szenvedéseit is megtalálhatjuk a virágok életében. Az Isten az ő növénypáriáit is szereti és talán azért küldi el őket a földre, hogy virágok alakjában beszéljenek a szenvedések szentjeihez. Nincs olyan giz-gazos árokszéle, ahol ne találkoznánk velük. Ott vannak ezek a kis névtelen virágok is, akik a kitartás erényét hirdetik, mert *ők is meghalnak, ha a száraikból kiszakítják!* — .

Nemcsak könnyeinkben és szenvedéseinkben osztoznak a virágok, hanem még bűneinkben is és vezekléseinkben is? így kell lenni, mert csak bűneink beismerése tehet bennünket alázatosakká; vezekléseink tisztákká, békén túrt nyomorúságunk és üldöztetésünk pedig szentekké és mártírokká, A lenézett és összetiport *növénypáriák* pedig arra tanítanak bennünket, hogy aki magát a legkisebbé teszi virágtestvérei között, az lesz egykor a legnagyobb Isten virágos kertjében. —

Akácvirág.

Az akácvirágzás a tavasz teljessége. A már kibontakozott ígéreteknek a szépséges nászünnepe. Ezért a magyar díszfák között a *legkésőbbén virágzik ki az akác.* Mikor a többiek virítanak, akkor ő még a téli álmából ébred. Mikor pedig ő jön. ők már elmentek. Ősszel ő aluszik el legutoljára. Tavasszal ő ébred fel legkésőbbén. —

Árvácska.

Az *árvácska* meghatóan alázatos és igénytelen kis virág. Bársonyos pasztellszíneivel gyönyörűen szegélyezi a színpom-pás virággruppokat. Mint száráról letépett virág, önmagában nem érvényesül. De annál szebb virágszőnyeg, mert *alkalmazkodással* illeszkedik minden másszínű virághoz. Nagy bölcsesség ez egy kis virágtól, mert *a lélek békéje és nyugalma az életviszonyokhoz való alkalmazkodásban rejlik*. Ezt nevezzük *Isten akaratában való megnyugvásnak*. —

Cseresznyevirág.

A *cseresznyefa virágzása* minden tiszta, mély érzést csodálkozásra indít. Nemcsak gyönyörűség, de meghatóan szép. Ki ne csodálná meg a pehelykönnyű hófehér virágszirmokat, amelyeknek selymes fénye a szemünkbe nevet. Minden egyes virága külön él, külön érez és szeret. A virágsomók mellett pedig apró zöld levelecskéket látunk kibontakozni. Finom, gyengéd hajlásokat, amelyek *oly puhák és /édesek, mint a ma született csecsemőnek a rózsás ujjacskái*. —

Ha megállunk egy *cseresznyefa virágsátora* alatt, egyszerre érezhetjük át a tavasz életörömét és *az Isten elrejtett szeretetét*. Micsoda szépségeket tud fakasztani még a kemény fágakból is az elrejtett gyengéd isteni szeretet! Vájjon ez a harmatos gyenge virágszirom hogyan tudja felhasítani a cseresznyefa durva kérgeit? Hogyan tud előbújni az ágak szívós bőre alól *egy új élet zsendülése*? Hát ez nem c=oda? — *Egy iij teremtés a semmiből!* —

Estike

Egy nagyon egyszerű, igénytelen kis virág az *Estike*. Vidéki kertek *régi divatú krinolinok vendége*. Sokan észre se veszik, mert nappal nem gyönyörködteti a szemet. Azt hisszük, hogy talán virága sincsen, mert *hajnalban elalszik és csak este ébred*. —

Fenyő.

Különös *érzelmi szálak fűznek bennünket a Fenyőhöz*. Megkülönböztetett tisztelettel tekintünk rá és gyöngéden meg-

simogatjuk lefelé simuló tűleveleit. Érezzük, hogy ez a fa *éh* és tele van *érzéssel*, amelyet gyógyító illatként lehel ki magából. Még az angyalok is megkülönböztették, mert *örökzöld* színnel ékesítették fel. Kivették a *hervadás* törvénye alól. *Ez a fa nem ismeri az elmúlást. Görbe derékkal nem hajlong földi bálványok előtt.* Sudár törzsével nyílegyenesen tör az ég felé. Még a virágzása is csodálatos! Mindig üde, mindig tiszta. És még szerelmének a gyümölcseit is remekül kifaragott kis bölcsőben rejtj égeti el tűleveleinek a csomóiban. —

A Magas Kárpátok, a máramarosi és erdélyi havasok gyönyörű fája az *egyenes fenyőszál*. Fenn zúgnak a hegycsúcson, pormentes magasságokban. Gyantás illatuk belevegyül a kristályosan friss levegőbe, mikor a Nap melege ezt a gyógyító lehetet kicsalja belőlük. Milyen remekműve a természetnek egy ilyen királyi fenyőfa. A *magas cédrus!* — Bizonyára azért helyezték az angyalok a *hegycsúcsokra*, hogy minél közelebb legyen hozzájuk és hogy a *jó Isten is gyönyörködhessek bennük.*

A *fenyő* a többi fákhoz képest olyan az érzésünkben, *mint a fecske a madarak között.* Valami megmagyarázhatatlan gyengédséget ébreszt fel bennünk mindkettő. *Csak a szeretet megindulásával tudunk közeledni hozzájuk.* —

S z o m o r ú f ű z .

Mikor a Szent Család Heródes katonái elől menekült, útközben megláttak egy nagy fát és mögéje bújtak. A fa ágai lehajoltak hozzájuk és egészen betakarták őket. Csak akkor jöttek ismét elő, mikor a katonák elmentek mellettük anélkül, hogy a Szent Családot észrevették volna. Ez a fa a *szomorúfűz* volt és azóta minden *szomorúfűznek* földig hajolnak le az ágai. —

I b o l y a .

Az emberi élet folyásában is *kétszer találkozunk ibolyanyílással.* Az első, amikor gyermekből ifjúvá, vagy hajadonná serdülünk. Ekkor érezzük meg legelőször magunkban a *tavaszminden szépségét* és búbáját. A mámoros ifjúságot! Kinyílnak bennünk is a szíveknek virágai. Életünkben a *második ibolya-*

nyílás, amikor először érezzük meg magunkban a lelket; egy epedő vágyakozást valami még nagyobb ismeretlen jó után. Ébredezni kezd bennünk az eszményi szépségnek a megsejtése. Ilyenkor borul újra virágba a lélek. Megérzi önmagában az örök világosságnak legelső fényvillanását. Ezt a második virágzást már a szelíd őszi napsugár érleli gyümölcsé bennünk. Ez a tiszta lelkiség. Az első ibolyanyílás gyorsan eliramlik és egymásután hullanak le a hervadó ibolya levelei. Az anyaföldre, amelyből kisarjadzottak. Ellenben a második virágzás már a magasságokba tör. Az Ég felé, ahol az örök tavasz, az örök szépség; az Isten lakozik! —

Mihelyt a föld téli álmából felébred, úgy tesz, mint a pihent gyermek, aki magát jól kialudta. *Nyújtózkodni és mosolyogni kezd. E mosolyra a puha föld életmelegségéből előbújnak az ibolyafejecskék. Ők lehelik legelőször a langyos áramlatba az új tavasz illatát. Az Ibolya lesz a felébredt Föld első mosolya. Vidám hírnöke a virágos tavasznak. Az örök élet dalnoka, aki virágnyelven hirdeti nekünk az újjászületés isteni törvényét. Éneklí a föltámadás himnuszát! —*

Amilyen gyenge az ibolya teste, olyan nagy benne a lelkierő. Ki hinné róla, hogy az a szerény, parányi ibolya egy diadalmas virág? Hős, mert győzedelmeskedni tudott önmagán. Nincs benne se hiúság, se kevélység, se cifrálkodó nagyravágyás. Igénytelenül szerény. Már pedig az a legnagyobb hős a teremtmények világában, aki már győzedelmeskedni tudott önmagán. Az igazi nagyság a lemondásokban gyarapszik és a megalázásokban emelkedik! Mert aki magát legkisebbé teszi az ő társai között, az lesz egykor a legnagyobb az Isten Országában! —

J á z m i n .

Tavasszal jelenik meg világos zöld bokraiban a Jázmin virága, és a tavaszi lágy szellő úgy bontja szét bájos, hófehér szirmai, *mint amikor egy ifjú lányka bontakozik ki szűzies szépségében. Szinte észrevétlenül nyílnak ki mellettünk. Azt hiszik, hogy övék az élet teljessége és minden csak őérettük van. Mit tudnak ők a tavasz elmúlásáról? A forró nyár gyümölcsöt érlelő munkájáról? Az őszi hervadásról és a tél fagyáról? Szentül hiszik, hogy örök a szépség és ők mindig virágozni fognak, mint a virágbontó májusi napokon. Ezért*

jár a virágzó jázminbokorba fészkelni a csalogány, hogy még több örömet és vidámságot fakasszanak a virágzó lányszívekbe. *Együtt énekelnek, együtt trilláznak a csalogánnyal.* Ez az igazi aranykorszak! Az a boldog idő, amikor a *kinyílt lányszívek még csak nevetni tudnak!* Oh, ez a sok színes ábránd és Vidám reménység, amikkel *jázminvirágzaskor* megtelnek a leányszívek! Vájjon mindezekből mennyit vált később valóra az élet!?!... A jó angyalok beültették a fogékony lányszívekbe a boldogságot, mint a jázminbokorba a csalogányfészket. Nem ők az okai, hogy ezt a nagy égi ajándékot nagyon sokan könnyelműen elvesztik. A lányszíveknek kell azt gondozni és megőrizni, mert ha egyszer elveszett, nagyon nehéz lesz ismét megtalálni... —

K a m é l i a.

Idegen földnek szépséges, kevély virága a kamélia. Forró égöv csókjából született és mégis fagyosan hideg. Sötét, viaszos fényű levelein bimbós virága úgy terül szét, mint egy gyászravatalon nyugvó, mosolygó szép halott. Keményen fehér, izzóan vörös és édesen áttetsző rózsaszínei kiemelik csodás idomait. Szoborszerűen kifaragva hajlanak le kemény szirmai. *Klasszikus szépség, amely elkápráztat, de átmelegíteni nem tud,* mert belőle is hiányzik az élet melegsége. —

K i k i r i c s.

A *Kikircs* kora tavasszal nyílik, mindjárt az ibolya után. Szirmainak fényes sárga színfoltjaival úgy terül el a réteken, *mintha aranysárga abroszt akarna a megérkezett vendégek elé teríteni.* Gyönyörködik a gólyák hosszú piros lábaiban, amelyek nagyon illenek az ő sárga színeihez. Pedig jól tudja, hogy ezek a világcsavargók oda repülnek, ahol nekik a legkényelmesebb. *De hát egy kissé ő is kikapós betyár virág.* Kalandos természetű. Nagyon szereti, hogyha egy fűzfasípos pásztorfiú bokrétát köt sárga virágaiból és odaköti csomóban a kalapja zsinórjához. Különben *vidám, mosolygós kis virág, amely azért magyar virág, mert az Isten is a magyar szívet könnyűnek és vidámnak teremtette.* —

K r i z a n t é m .

A *krizantém* kócos virág, amelynek szirmai egymásba keveredye csüngnek le. *Olyan borzasak, mint egy álmos gyerek, aki most dörzsöli ki szeméből az álmot és akinek kanárisárga vagy lenfehér színű haja beelóg a szemébe.* —

L i l i o m .

Van-e nagyobb csoda, mint amikor a kék égbolt alatt a fényes napsütésben a hófehér *liliom* ingadozik? Hát nem mese ez? Én azt hiszem, hogy a virágokat mintázó angyalok a *liliom* kelyhében egy *kis kápolnát akartak emelni a szeplőtelen tisztaság örök dicsőségére.* Ezért a *liliomnak* finoman csipkézett szirmai úgy borulnak össze, mint egy kis erdei kápolnának a gótikus, fehér boltívei. És hogyha betekintünk a felsővilágítású, nyitott ablakon, akkor a kápolna közepén egy *ici-pici zöld asztalt láthatunk.* Ez az *Úr asztala! Az oltár!* Fölötte egy *parányi örökmécses és körülötte magasra szökő vékony oltár gyertyácskák.* Aranyporos lángjaikkal hamvasán lobognak. —

Ha elnézünk egy liliomot, amely kemény, hosszú leveles szárán egyenesen nyúlik az ég felé, bizonyos *ünnepies hangulat* vesz erőt rajtunk. úgy látszik, mintha *sudár teste egy karcsú torony* volna, amely egymásra fölépített emeletekből van összerakva. Minden egyes zöld levélcsomó a szárán egy-egy lépcsőfok. *A lépcsőfok tetején* pedig ezüstös fehér zománcolásban egy *élő szent Grál-kehely lengedezik.* Nem tudunk rátekinteni csak *áhitattal.* úgy érezzük, hogy *a tisztaság földi megtestesülése.* Szinte elsimulnak bennünk az anyagiasság redői és *az önmagába visszavonult lélek testiségéből kibontakozva áhítózza a csendet...* —

Assisi szt. Ferenc magához ölelte a rózsabokrot és sorba csókolta a liliomokat.. *A tiszta a tisztát!* —

M á j u s i g y ö n g y v i r á g .

Λ *májusi gyöngyvirág születése.* Az *Úr számolyánál ül a jóság angyala hőszerű ruhájában,* öröktől fogva csak az Urat nézi, mint Rafael képén a kis könyöklő angyal. Nézi a szeretet határtalan várakozásával, mert *a lélek nem tud betelni azzal,*

akit szeret! Az önzetlen önátadásnak minden készségével így szól: — Uram, az én vágyakozásom már elviselhetetlen. A csillagok feletti mérhetetlen magasságokból le egész a Föld poráig terjed. *Vágyódom átítatni a mindenséget* és belevinni még a holt, durva anyagba is az *Istenézés melegét: a Szeretetet és a Jóságot*, örök hőszerű és mocsoktalan ruhámban szeretnék leszállni a földre, hogy a Végtelenség szépségét és csodás tisztaságát illatárban lehelhessem szerteszét. *Parányi harangokban akarom csilingelni a Te dicsőségedet, hogy imára hívjam fel a tiszta szívek érzéseit.* Regélni akarok a földön a tisztaság égi hónáról!... Ki tudná, hol és mikor, de így nyílt ki a földön az *első szál májusi gyöngyvirág!* ő lett a virágos tavasz legszebb hónapjának, *a májusnak a gyöngye.* *A legelső udvarhölgye a virágok királynőjének*, aki hófehér díszruhájában apró kis csengetyűivel majd felébreszti téli álmából az igazi királynőt: *Ő Felségét a Rózsát* —

M a r g i t v i r á g .

Milyen igénytelen semmiség egy kis mezei Margitvirág és mégis hogy meg tudja fogni a szívünket! A virágos réteknek szerény kis vadvirágai. Jönnek, kinyílnak észrevétlenül és feltűnnek a végtelenség csöndjében hantgalanul. *A legszebb két női erénynek: az alázatosságnak és az engedelmeségnek a megtestesülései.* Életüknek nincs is más célja, mint hogy azt a parányi kis illatot, amit az Isten jósága a szívükbe adott, kileheljék és egy kis üde színt sugarazzanak ki önmagukból *mások boldogítására.* —

M i m ó z a .

Hogyha a növényeknek nem volna érzése és mozgása, akkor hogyan tudna a *mimózák* faja a legkisebb érintésre *össze-rezzenni?* —

M u s k á l l i .

Ki ne szeretné a *muskátlit!* Ezt a mély érzésű vidámságot, mely lángoló színeivel muzsikál és dalol. *Szilaj, mint a magyar nóta, tüzes, mint a magyar tánc.* Melegség ömlik ki belőle, mint a hullámzó aranykalászközből, mikor a szél megmozdítja őket. Benne van mindaz, ami jellegzetesen *magyar:* az élénkség, a

könnyűség és a vidámság. Ránézünk és halljuk a gémeskutak csikorgását. A téli rokkák pörgését a szalmával befűtött búbos kemencék meséivel. A tavaszi pacsirta énekét. A nyári holdas éjszakák furulyaszavát. A kukoricafosztás vidám dalolását a fészker alatt. A táncra perdült pántlikás kalapú szüretelők kurjongatásait. És látjuk a fehér gólyamadarat, az alföldi esztergát, amint félig lehunyt szemekkel áll hosszú piros lábain szalmatetőre rakott fészekben. Elmélázva nézegeti a tüzes napsütésben a csillogó víztükröt, amelyet a délibáb a tornyok fölé emelt... —

Ha egy falusi kertben a virágok között *muskátlit* látok, mindig az az érzésem, hogy az a magyar *virágok Petőfije*. Tűzpiros! Olyan, mint *a magyar vér*. Telve van lelki vidámsággal, mint a *magyar szív*. A délibábos magyar alföld meleg színei égnek benne. Szinte várja az ember, hogy *jókedvében mikor kurjantja el magát*... —

N a p r a f o r g ó .

A Föld az Anyánk; — Atyánk a Napkirály! Milyen tisztán érzi ezt a *Napraforgó*, amely *szerelmes vágyódással csüng a Nap fényes arculatján*. Feléje fordul, mindig az ő tekintetét keresi és hódolattal mutatja neki gyönyörűséges virágarcát. Még ha szárával leszakítva vízbe tesszük is a szobánk asztalán, akkor is képes a Nap felé fordulni. —

N e f e l e j t s .

Egyszer ég színű angyalszemek nyíltak ki és szemük fénye örök, hűséget és hálát sugarazott szét a meny or szagba. Ezekből a sugarakból szövődött a *kék Nefelejts* virága. Így született a Nefelejts, a hűség és a hála földi szimbóluma. Ma is megtaláljuk minden Nefelejtsben az angyalok szemeinek égbék színét és szemük fényének a sugarait kis arany pontocskáikban. —

Milyen csodálatos at Isten jósága! Elküldötte hozzánk ingyen adott ajándékul a *kis Nefelejts*et, hogy *tanítson meg bennünket az angyalok* színeiben a *hűségre s a hálára*. És ha tanításaikat befogadjuk és e két égi virágszállal szívünket felékesítjük, szépekké leszünk a földön, de *még szebbekké a menyországban*. —

Kék virág kevés van. Különösen kevés az égszínű kék. Az ég nem pazarolja olyan könnyen se a színeit, se a kincseit a földi halandókra. Csak a kiváltságosoknak osztogatja. *Az égszínű virág olyan ritkaság, mint a húség és a hála az emberi szívekben. Ezért öltöztették az angyalok ezt a két legkedvesebb erényt is az ég színeibe.* —

Orgonavirág.

Az *orgonavirág mézédés illatában*, amely parányi trombitáiból tör fel az ég felé, mindig csak az angyalok énekelnek és muzsikálnak. Ezért olyan édes, ezért olyan vidám az orgona kedves illata! — Milyen kár, hogy mi ezt a finom éneket és muzsikaszót már nem tudjuk meghallani. Csak az angyalok gyönyörködhetnek benne. *De megérezni* már mi is tudjuk, hogy a virágok titkos menyei érzéseket hordoznak magukban. Ezért az orgona a lila és hófehér virágtrombitáiból az égi angyalok dicsénete és muzsikája emelkedik föl illatárban az Isten szent trónusához. *Majd amikor egyszer a földi ember is fölfinomodik érzésben az angyalok érzéseihöz*, akkor már nemcsak a virágok színeiben fog gyönyörködni, hanem ő is hallani fogja az illatukban elrejtőző angyali éneket és muzsikaszót. —

Az *orgona a szegények díszvirágai* Az elhagyott, szomorú szíveké. *Nincs olyan mezőség a magyar földön*, ahol meg ne teremne az életet adó kenyér. És nincs olyan egyszerű falusi kert, ahol virágba ne borulna az *orgona*. Az egyik a *testet üdíti fel*, a másik a *lelket...* Bizony a szegény embernek nehezebb volna az élet nélkülük! —

Őszirózsa.

Nemcsak a tavasznak, az ősznek is van rózsája: az őszi-rózsa. Az egyik előkészíti a nyarat, a másik pedig elbúcsúztatja. Akkor bontakozik ki üde szépségében, mikor a többi virágtestvérei már búcsúznak a kerttől. A fecskékkel jöttek, a fecskékkel mennek. *Várják csendes megnyugvással az elmúlást.* Mert elhervadni a virágnak nem fáj. Csak az erőszakos letörésben szenved. —

Repkény.

Minden *magyar szó* csak hüvelye egy-egy benne szunynyadó *érzésnek*. Ilyen a *repkény* is, amelyet nem tudok kijejteni megindulás nélkül. Mi minden van ebben az egyszerű szóban! Emlék, remény, vágyakozás és édes odaadás! Érzéseinek a gazdagsága szinte megdöbbentő. Ez a szó a *repülésnek* a magasratörésnek a gyökeréből sarjadzott ki. Így lett a neve *repkény!* És hogyha érzéssel ejtjük ki azt a szót, édes, bús húrok pendülnek meg szívünk mélységeiben. Setét erdők misztikus zsongása !... Omladozó falak letűnt boldogsága ... Elhagyott sírok szomorú emlékei merülnek fel érzéseinkben... Az a kis *repkény* sűrű fátyollá szövődik, hogy eltakarja a múlt idők arculatján a hervadtság vonásait. Rátapad az erdők faóriásainak mohos törzsökére és a romokban heverő fekete várfalaknak régi dicsőségét hirdeti. Besüppedt síroknak állandó szemfödője, amely *határtalan szeretettel öleli magához a már elfelejtettet is...* —

Rózsa.

Kristályvázákban pompázik a *Rózsa*, a virágok királynője királynők alabástrom asztalain. Oltárképeken és márványszobrokon a Szűzanya homlokát koszorúzza. Ezért választotta ki még az Isten Anyja is *az áhítat hónapjává a rózsás májust*. Könyörgéseinket pedig, amivel égi pártfogónkhoz, a *szűzi* tisztaság női eszményképéhez akarunk fölemelkedni, ma is csak *rózsafüzéren* tudjuk neki elrebegni. —

Gyönyörűséges vidéken született a *Rózsa*. Napkeleten. A rózsák országában, ahol a *hajnal is születik*. *Ennek a színeit szívta fel* magába. Ezért van meg a rózsában ma is a hajnalnak minden szépsége, amelynek színeit napsugarak festették rá, saját tűzükbe mártott ecsetekkel. Ezért nevezték az örök emberi érzések nagy mesterei, akiket költőknek hívunk, a *reggeli égpirkadást rózsahajnalnak*. —

S z a r k a l á b .

A *szarkaláb nagy családból származik*. Előkelő rokonsága ma már díszkerteknek lőn gyönyörűséges virágjává. Pedig egyszerű *parasztsorból emelkedtek nemesi rangra*. Ezért

csúnya tőlük, hogy olyan peckesen tartják magukat és lenézik szegény mezei rokonukat: a kis vad *Szarkalábat!* Mióta címeres virágokká lettek, még a nevüket is megváltoztatták. A kertésztudósok, akik őket születésük óta ápolják és dajkálják, ma már *nem is hívják őket többé parasztos néven Szarkalábnak*, hanem nagy tisztelettel *Delphinium uraságoknak*. Nem hiába vitte föl az Isten a sorukat, mert mi tagadás benne, nagyszerűen tudnak öltözködni. Igaz, hogy sokat tesz a szép ruha is. A kék színeknek sokféle árnyalataiban pompáznak, mert az áll jól nekik. —

A *Szarkaláb*, a virágok kékszemű táncosnője erre-arra ugráló kis lábacskaival felderíti az összes mezei virágokat. Nézik csodálkozva, hogy hova fog ez most elszaladni? Hát ilyen ugri-bugri *szarkaláb* található néha az emberek között is, akik derűt sugarznak ki a ködös szürkéségekbe, és olajat csepegtetnek a köznapiságok berozsdásodott kerekei közé. *Örüljünk, hogy ilyenek is vannak!* Ne nézzük le tehát őket, hogy az életüket áttáncolják. Az Isten kertjében mindenféle virágok nőnek és mindegyiknek megvan a maga célja és rendeltetése. Kiegészítő részei a nagy összhangnak! *Hány virág van illat nélkül és mégis szép!* —

A nagy természetben minden él és élő hatásokat vált ki a lélekből. A virágok is egyéniségek, mert színeik, illataik és mozdulataik által hatnak ránk. Hát vájjon ki tud ránézni egy mezei vad *Szarkalábra* mosolygás nélkül? Rögtön megérezzük, hogy ez a kócos semmiség egy nagyon vidám virág. —

Százsorszép.

Milyen gyönyörűséges neve van ennek a szerény és igénytelen kis virágnak! Ő képviseli virágtestvérei között a szelidséget. Azért „*Százsorszép*”, mert a szelidség a szépségnek a lelki oldala. —

Hogyan született a Százsorszép? Mikor egyszer az angyalok megörvendeztetni akarták az Urat, kitalálták, hogy egy olyan szép élő szőnyeggel lepik meg, amivel betakarhatja a föld minden kopárságát. Megszótték tehát selymes fűszálakból a puha, zöld bársony pázsitot. Ennek a gyönyörűséges szőnyegnek minden egyes fűszála egy-egy külön csoda. És milyen szerények! *Leteszik az egyéniségüket, hogy összesimul-*

janak egy élő szőnyegé. A mi szemünk csak a pázsitot látja meg, amelyben eltűnnek észrevétlenül a fűszálak. E fűszálak rezgő kis virágaiban az önátadásnak az erényét is beleleheltek az angyalok. Milyen türelmesen tudják elviselni, hogy a földön minden teremtmény rajtuk gázol keresztül! De még ez se elégítette ki a jó angyalokat. Belekívánták a pázsitba szőni a szépség teljességét is. Oda szőlítették tehát a türelmes önátadás mellé a Szépség lelki részét, a Szelidséget is. Telehíntették az üde zöld pázsitot Százsorszáppal, amelyben az angyalok szépsége és szelidsége virágzott ki. Így született meg a rezgő fűszálak között a legelső Százsorszáp virágocska. Azért Százsorszáp, mert sokszor száz színes levele van és minden egyes levele különös szépség. Így földte be a szépségek után sóvárgó földnek a kopárságát a jó Isten a százsorszáp angyalok ajándékával. Kivirágzott a pázsiton a szelidség virága, mert szelidség nélkül még senki se lett igazán széppé és jóvá a földön. Azóta járnak a földi pázsiton a türelmes, szelíd jó angyalok. Titokzatos elrejtőzöttségekben. Sokkal többen vannak, mint hinnénk! Csakhogy az emberek ritkán ismerik fel őket, mert ők is elrejtőznek közöttünk, mint a fűszálak a pázsitban. Ki sejtene, hogy a fűszálak árnyékaiban is angyalok élnek? A jók. A szelídek. A százsorszápek. Az Istennek kiválasztottjai, akik csak azért szálltak le az égből, hogy láthatatlan munkájukkal szépítsék a földet. Figyeljük csak meg a kis Százsorszápet, mikor harmatos szemével felmosolyog az égre! Ha jön az alkony és ott fenn a csillagmilliárdok beragyogják az égi világ titkait, a kis Százsorszáp szelíden visszavonul önmagába. Alázatos szelidségében szinte megsemmisül. Mikor pedig a nyári alkony reáhullatja harmatját, akkor a kis Százsorszáp szelíden mosolyog is és könnyezik is egyszerre. Ezzel tanít bennünket, hogy az önátadás szelidségével milyen boldogan nyugodhatunk meg mi is az Úr szelíd kebelén! —

S z e k f ü.

Napkelet virága a szekfü. Gül Baba, a rózsák atyja hozta be magával nagy Törökországból. Megérdemelte, hogy érette sírja fölé kápolnát emeljenek, a budavári virágos kertben. Ez a jó öreg török barát nagyon szerethette a virágokat. Talán azért lett ő szentté az igazhívő mozlímok szemében. —

A török-szekfü beleyökeresedett a magyar földbe és a

magyar érzésekbe. Ma már nincs magyar kert *Szekfű* nélkül. A néplélek ezt a virágot is belevitte a dalaiba, a művészetébe. Menyasszonyi ládákra, hímes kendőkre, asztalterítőkre, húsvéti piros tojásokra ráfőstötték a szekfűt, a rózsát, meg a tulipánt. Ezekkel díszítették a kapufélfákat és a házi bútorikat. —

Viktoria-Regia.

Mikor a nagy Humboldt, a természet szerelmese, délamerikai útjában először látta meg azt a víztükrén szétterülő csodás szépségű virágot, amelyet királyi pompájában Viktória-Regiának nevezett el, csodálkozásának megindulásában térdre esett és sírva fakadt. —

Viola-Rezeda.

Próbáljuk csak ezt a két szót egymásba kapcsolva szép csendesen kiejteni: *Viola-Rezeda!* Érezni fogjuk, hogy *összetartoznak*. Van bennük bizonyos egybecsengés! Valami benső összhang, amely dallamosságával bennünk is hangulatot kelt. A fülemben csengnek még ma is az én édes jó anyám szavai: De jó rezeda-szagot érzek! A kis hűgomból is kitört a visszhang: Én meg olyan finom fehér vóza-illatot! Mély lélegzettel szívja magába a kedves illatot és égre emelt szemével a csillagok titkain ábrándozott. Ott keresett valamit, amiről még nem tudta, hogy mit. *Van-e ennél szebb imádság?* A vitát a mi fehérhajú bölcs nagyanyánk mosolya döntötte el: *Én mind a kettőt együtt érzem!* mert higgyétek meg gyermekeim, hogy nincs jobbszagú virág, mint a viola meg a rezeda, *hogya az illatjuk egybefolyik. —*

Hegyi virágok.

Az alpesi rózsza és a havasi gyopár, ezek a hegyi virágok csak akkor tudnak lelki szépségükben teljesen kibontakozni, mikor a testük már kihűlt. — Az emberi lélek is a halál fagyosságában bontogatja ki a legszebb virágait. —

„Virágmesék”

Az Úr Jézus a szívében hordozott isteni eszményeket össze

tudta kapcsolni még a virágokban megérezett szépségekkel is. Őt láttam és Őt éreztem én is, mikor a „Virágmeséket” írtam, hogy bokrétába kötöttem a fák és kertek virágait. Vidám élet-érzéseket akartam velük nevelni a szívekben én is, a szépnek a közvetlen megéreztetésével. *Felüdíteni kívántam szomorú tekintetű emberestvéreimet*, akiknek arcára az élet gyásza vet sötét árnyékokat. Tudom, hogy egy virágcsokor is csak addig hat, amíg friss, harmatos és el nem veszti az illatát. Ezért az *én virágaim se lesznek olyan örökéletűek, mint a galilei mezők liliomai*. El fognak lassanként hervadni, mint minden a világon, ami a mulandóság jegyében született. De hiszem és bizton remélem, hogy *sohase fog elhervadni szívemben az a hálás szeretet*, amelyet lelki testvéreim iránt érzek, akik e virágok szedésében és bokrétába kötözésében nekem segítségemre voltak. *Áldja meg érte őket a jó Isten! Én is áldom!* —

Testvériség.

Testvériség. — Testvéri életközösség. — Testvérszeretet. — Világ-testvériség.

Testvériség.

A társadalom betegsége, az emberiségnek folyton növekvő boldogtalansága kétségtelenné teszi, hogy a katolicizmusra a legközelebbi jövőben nagy feladatok várnak. Megerősíti ezen hitemet az a következetes haladás is, amelyet nemcsak a tudományokban, hanem minden téren tapasztalhatunk. Minden az *egység* felé törekszik és az emberi értelem mindent központosítani óhajt. A távíró, a telefon még a térben való távolságokat is lerontja és *egy központba von össze mindent*. A gőz és a villamosság közelebb hozta egymáshoz a nemzeteket; s a faji és nyelvi korlátoknak is ingadozniuk kellene, hogy helyt adjanak az *egyetemes testvériség* eszméjének! — Fog-e valaha sikerre vezetni ez a törekvés? — Ez a jövő titka... —

Az egyház a mérsékelt szocializmussal könnyen meg tudna egyezni, hogy azután közös erővel döntsék a porba úgy a kapitalista bálványt, valamint az emberhúst őrlő szovjet zsarnokságot is; mihelyt a szocializmus teljesen reáhelyezkednék az

evangéliumi alapra és a fokozatos fejlődés krisztusi rendszerére. Miben áll ez? Kooperatív testvériségben, mely azonban nem az erőszaknak, hanem a gyengéd szeretetnek lelkeket átalakító erejével forrasztja össze az egész emberiséget egy közös családba: — az Isten Atyaságában és az egyetemes testvériségben. —

Mihelyt a katolicizmus képes lesz összetörni a középkorban reáragadt hatalmi szempontokat és a rideg alakiságok formáiból kibontakozva újra a *lényegben* él, vagyis az *egyetemes emberszeretben*, akkor új m felragyog az égen a *hit csillaga*, amely elvezeti a *különböző nemzetek királyait Krisztus jászolához*. Ott fognak egymás kebelére borulni a *pásztorok és királyok*, hogy a *testvérszeretet* közösségében együtt énekeljék Krisztus országának diadalhymuszát! —

A zsidó nép tévedései mellett is *mindig nagy hiterőt* tudott kifejteni ezredévek alatt és lesz az az idő, mikor *egy akol lesz és egy pásztor*. Ez lesz Krisztus dicsőséges Országá, mikor az Evangélium szent elvei az Isten és a *tatvérszereiet* uralkodni fog a szívekben; mikor a béke országa fog elterjedni a földön és a kenyeret adó búzaföldeket csak verejték és nem vér öntözi; mikor véres szurony hegyén fehér virág fakad és a kereszt szent jelében egymás keblére borulnak a népek, mert felismerik egymásban saját *testvéreiket*. —

Bárhogy tiltakozunk ellene — *testvérek* vagyunk. *Láthatatlan kötelékek kapcsolják össze az egész emberiséget*; bárhogy törekszünk is egymástól elkülöníteni magunkat vallási, faji, nyelvi és földrajzi határok által. —

Evangéliumi parancsnak tartom, hogy ember és ember között törekedjünk ledönteni minden mesterséges osztályozást és testvérekké legyünk az egyetemes emberszeretben. Az egész keresztény civilizáció, amelynek mindnyájan részesei vagyunk, *egyetlen szóra van fölépítve: „Mi Atyánk!”* E szóban benne van a *testvériség, az egyenlőség, a szabadság világgon-dolata*. Nem csodálom, hogy *Michelet* a francia forradalmat egy megvalósult evangéliumi eszmének nevezi. *Hugo Victor* pedig hozzáteszi: Az emberi jogok trombitája volt, amelybe a hangot kétezer évvel ezelőtt az Isten fújta bele. —

Honnan van az, hogy igazi testvéri érzés a könnyű életű dőzsölő emberek között nem tud megerősödni? Elmennek a

pajtáskodásig, a cimboraságig, de a *testvériségig* már nem. *A szíveket igazán összeforrasztani már csak a szenvedés tudja.* Ez válthatja csak ki belőlük a mélyebb érzéseket. —

Vájjon milyen volna a föld, ha az Én-ünket letennénk? Határtalanul megszépülne! Az elvesztett aranykor újra visszatérne. *Testvérekké* lennénk mindnyájan, hogy egy közös *családban éljünk* és munkálkodjunk, az Isten-Atyánk akaratának a teljesítésében. Nem volna anyagi nyomor *s a szeretet kölcsönössége sok szenvedéstől szabadítana meg bennünket.* Béke uralkodnék a szívekben és a hegycsúcsok ormain trónolni látnánk az igazságot. Csak a testi ember hiúsága zsugorodnék össze egy törpe figurává az anyagban való tehetetlen vergődésben. —

Krisztussal együtt működni csak *krisztusi* módszerrel lehet: evangéliumi alapon. Türelemmel, szelídséggel, alázatossággal, szeretettel és az Isten akaratában való tökéletes megnyugvással és engedelmességgel. Törekedjünk tehát minden erőnkkel utánozni az Isten-emberi mintaképet, az Ő egyetemes emberszeretetét. *Először testvérekké kell lennünk egymásban, hogy azután testvérekké lehessünk az Úr Jézusban és Általa az Atyában.* Szeretetünket ki kell terjesztenünk nemcsak embertársainkra, hanem még az alacsonyabb életalakokra is. Akinek szívében igazán gyengéd és nemes érzések lakoznak, az szeretni fogja *az állati és a növényi világot is.* Ezek a mi fejletlenebb és alacsonyabbfokú félbenmaradt *testvéreink.* Bizony mondom, sokkal közelebb állnak ezek hozzánk, mint a mi tökéletességünk áll az isteni Élethez. *Assisi szentje is magához ölelte a rózsabokrot és megcsókolta a liliomot* —

Én hiszem, hogy közel az idő, mikor a mi világtestünkön is egy egységes és egyetemes kooperatív társadalom fog kialakulni, amelyben *testvérekké* leszünk mindnyájan egy közös és egyetemes célnak a szolgálatában: *Egy akol, egy Pásztor!* Erős a hitem, hogy idővel még ennek a keretei is tágulni fognak és eljön az a ma még elképzelhetetlen korszak is, amikor már érintkezni fogunk interplanetáris úton a többi világtestek lényeivel és ezeknek a szférájában élő szellemtestvéreinkkel. Ez lesz majd az *igazi világtestvériség!* Mindnyájan egyek Krisztusban. *Ne tekintsük ezt költői álomnak,* mert hiszen ez előtt 50 évvel épen ilyen utópiának tartottuk volna a rádió csodáit is! —

Ha utaztatok valaha tengeren, láthattatok, midőn elfáradt, gyenge szárnyaival nem tud a *fiatal sirály* többé küzdeni a viharral. Ilyenkor *segélyére jön az idősebb madár* és miközben az a gyengébb felszárnyával úgyszólván reá támaszkodik, mintha azt mondaná neki: „*Ne csüggedj, testvér!*” ... *Csak az Isten képeére teremtett ember nem tudja megtanulni a madártól a szeretet nagy törvényét!* Oh, hogy csak az ember nem tudja megérteni azt, hogy akkor, amikor a vallás egy Atyát helyezett az égbe, az embereket is *testvérekké tette a földön!* —

Testvéri életközösség.

A bölcsőnél és a sírnál mindnyájan egyenlők vagyunk. Ebben a *testvéri életközösségben* közös emberi gyarlóságaink is figyelmeztetnek, hogy mindnyájan *egyforma* kovászból vagyunk, csak nem *egyforma* zsemlének vagyunk kisütve. —

Testvérszeretet.

Ne osztályozzunk — egyesüljünk! Ne *ítéljünk, hanem szeressünk!* Egy ugyanazon kertnek vagyunk a különböző virágai. Milyen csodaszép lenne, hogyha *testvérszereteten* egy *bokrétába* tudnánk minden egyes virágszálat összekötni! —

A látható és a láthatatlan világnak benső összetartozását és egymásba való szervezettségét mindig csak a legtisztultabb lelkek intuíciója érezte meg. A próféták, a művész-zsenik és a szentek. *Az assisi Ferencek*, akik testvérüket látták a szélben, a tűzben, a vízben és a természet minden jelenségeiben. Ezért monda a nagy *Assisi*: — Testvérem a farkas! *Vájjon, mit szólna ez a nagyszívű szent*, ha látná, hogy manapság némelyek a *testvérszeretetet* már csak a saját fajukra, vagy — ami még sajnosabb — saját felekezetükre akarják korlátozni? —

Milyen emelkedett a lélek, valahányszor a *szeretet* bennünk gerjendezik! *Petőfi* föl akarta szívét dobni az égre, hogy melegítse a világot Nap helyett. *Schiller* pedig a *szeretet* önkívületében tárta ki karját, hogy magához ölelhesse az egész világot:

*Seid umschlungen Millionen! Dieser Kuss der ganzen Welt!
Brüder! überm Sternzelt muss ein lieber Vater wohnen!
Milliókat átölelek és a szívem tiszta láng.
Testvéreim! Fenn az égben, ott lakik a mi Atyánk!*

Nem csoda, hogy a *testvérszeretetnek* ez a tiszta lángja a süket *Beethoven* szívében is felgyújtotta az égi tűznek a fényességét: a *IX. szimfóniát*, amelyben Schillernek ezt a szép költeményét megzenésítette. —

Csak a *szeretet* döntheti porba azokat a bástyákat, amiket a vallási formalista türelmetlenség a szívek elszigetelésére fölépített Nem kínai falakra és faltörő kosokra van szükségünk, hanem átvezető hidakra. Kapcsolódásokra, testvériesülésre, mert mindnyájan egy közös Isten Atyának vagyunk a gyermekei. Aki szeretetből Egyszülött Fiát adta érettünk. Ez az Istenfiú pedig, mikor a halál kapuja előtt arra készült, hogy az Istenanya szent Színe előtt megjelenjen, végrendeletül hagyta tanítványaira: — *Egy parancsot adok néktek: Szeressétek egymást!* Ezért krisztusi jelszó a kereszténység diadalmas lobo-góján az *egyetemes testvérszeretet*. Ez benne az eltörölhetetlen jelleg. Az örök élet kapui csak ezen jellegre nyílnak meg majd a győzelmi zászlók hősei előtt. —

Világtestvériség.

Azt a célt, amely hajdan a zárdákat a lelki tökéletesedés kiváltságos eszközeivé tette, ma már az egész emberiség köz-céljává kell tenni. A krisztusi világszemléletnek ma *már nemcsak a zárdák* gótikus folyosóinak színes *ablakain kell bevilágítani*, hanem főleg a gyári műhelyekbe, a bányák sötétségeibe és a *munkás gunyhók szobáiba is*. A világ oda érett, hogy kezdjük felismerni egymásban a *testvért*, akiknek közös céljuk, hogy egymást kölcsönösen kiegészítsék. Ezt az irányt nevezem én *kooperatív világtestvériségnek*, amely a mindenkít egyformán kötelező munka szervezettségén alapszik. Ez a *lelkek igazi uniója*. —

A jövő zászlójára *nem* ez a jelszó lesz felírva: „Világproletárok egyesüljete!”, hanem *Világtestvérek egyesüljete a munkában és a szeretetben!* —

A krisztusi gondolatnak a betöltése az emberi szabadságnak és a világtestvériségnek egyetemes érvényesülése úgy a

földön mint a mennyekben. Ezért minden igazi humanista mozgalom, amely az embert közelebb viszi egyrészt az Istenhez másrészt embertestvéreihez, a világot megváltó szent keresztfának a gyümölcse. *Két hosszú ezredév óta érik már ez a drága gyümölcs,* amely Krisztus vérének a kisarjadzása. Érettségének a teljességét pedig sajnos, még ma sem érte el, mert még mindig párolog a Föld embertestvéreinknek ártatlanul kiontott véréből. Hitem szerint a Megváltásnak beérett gyümölcset *majd csak a jövő ezredév* fogja teljes kifejltségében élvezni; az a korszak, amikor a *Krisztuskirály* ország-lása már a földön is megkezdődik és a próféta szerint az örök béke jogara alatt *az igazság és a szeretet megcsókolják egymást,* amikor majd babérág helyett olaj ággal koszorúznak és nem az lesz a hős, aki sebeket vág, hanem *aki sebeket gyógyít.* Majd amikor a kooperatív *világtestvériség* nemcsak elméleti tétele lesz az emberi jogok elismerésének, hanem ez lesz az alapszerkezete egy új állami és társadalmi szervezkedésnek is. —

Az Úr Jézus próbáit mindig lelki módon intézte el. Engedelmes alázatossággal alkalmazkodott az Atya indításához. *Elfogadta a keserű poharat,* hogy azt az utolsó cseppig fenéig ürítse. *E pillanatban ítéltetett meg a Világ Fejedelme.* Betelt az idők teljessége, amelyben a múlt megítéltetett és megkezdődött egy szebb jövő, a krisztusi korszak virradata. Itt kezdődött a *megváltás pillanata* a földre nézve. A testvérszeretet kooperatív egységében kell az emberiségnek újra egységben összeforni, hogy visszanyerje széttöredezett egységes öntudatát és értelmiségét. Ez lesz majd ismét az öntudatra ébredt földnek *egységes közszelleme,* amely most az ő felaprózott parányi lényeiben van foszlányokra szétszakadozva és egymással éles ellentétbe szembeállítva. Az egyéni önzés feladásával kell egy közös *egységbe* újra összefornunk: a kooperatív világtestvériségbe. —

Tisztaság.

Tisztaság. — Megtisztulás, — Tisztulás. — Megtisztultság. —
Visszatisztulás. — Szeplőtelen fogantatás.

T i s z t a s á g .

A *tisztaság olyan szentség, amelynek még az érintése is tisztátalanság.* Már a *testi tisztaság* is hódolatra késztet bennünket; a *lelki tisztaság* bájos üdesége pedig kimondhatatlan örömmel boldogít. —

A víztükör is annál tisztábban mutatja a napot, a holdat, a csillagokat, minél simább a felszíne. Ezek a mélységekből tükröződnek vissza. Ha a vízszín háborog, vagy szennyes, vagy ha a mélységből különféle gazok, vagy moszatok burjánzanak fel, minden összezavarodik; csak *homályos* képeket látunk. —

A tiszta mindig tisztít maga körül! Ez a leggyönyörűsebb munka, amellyel utat készíthetünk magunknak. Mindig olyan tiszta és virágos lesz az utunk, *amilyen tiszta a lelkünk.* —

A *lélek* az elragadtatás állapotában mindazt leveti, ami testi. Isten teremtette *egyszerűségében* és *tisztaságában* áll az Isten szent színe előtt; a misztikusok szerint: — a gyermeki ártatlanság meztelenségében és naívságában. Ezt jelképezi az a megindító jelenet, mikor *assisi szent Ferencet* az atyja a püspök bírói széke elé idézte, hogy engedelmességre és munkára kényszerítse őt. Joga volt hozzá, mert hiszen az utolsó darab ruháig mindent ő adott neki. Ekkor a szent naiv alázattal levetette összes ruháit és azokat egy csomóba összekötve, átadta az atyjának: — íme! most már semmim sincs, ami a tied! —

Az *érzéki* élet termékenységének *új embertestek* a gyümölcsei. A *megtisztult* lelki egység termékenységének pedig *új megváltott* lelkek lesznek a gyümölcsei. —

Törekednünk kellene a helyes testi termelésre és megóvni minden eszközzel *gyermekünk tisztaságát*, amíg testileg meg nem értek és szellemileg is ki nem fejlődtek a *tiszta* öntudatra való ébredésig. Érett, öntudatos ember pedig, amikor

már a faj fenntartó ösztön kényszerét érzi magában, ezt az erkölcsi törvények kereteiben nyugodtan cselekedheti is, mert hiszen benne már biztosan megvannak úgy a testtermelésnek, valamint a faj nemesítésnek is az összes anyagi és erkölcsi feltételei. —

Akinek a *szeme tiszta*, az mindent világosan lát. Akinek pedig a *szíve tiszta*, abban már *benne él az örök világosság*. —

Minden *tisztulás* egy magasabb életvonalba való felemelkedés. *Testileg is, lelkiileg is*. Elszakadás egy alacsonyabb vonaltól, a durva anyagtól és fokozatos emelkedés a fénykör felé, mert csak a fénykörön juthatunk el az Atyához. Egyedül az Ige által. —

M e g t i s z t u l á s .

A viharban senki se láthat *tisztán*. Várjuk meg, míg elvonul és lecsillapszik. A fokozatos *kiderülés*, a *megtisztulás* már a *békésebb időknek a munkája*. Az *erjedés állapota is mindig zavaros* és piszkos; ilyenkor minden felfordul és a salak együtt kavargog a szőlő cukros levével. *De azért ki önti ki a mustot?* — Megvárjuk, míg kiforr és új hordóba fejtik ki, hogy azután a fenékre leülepedett piszkot ürítsék a szemétdombra. —

Nem vétünk a kinyilatkoztatott hitigazságok ellen, hogy ha a *lelki tisztulás* helyét bármelyik égitestbe, vagy ha úgy tetszik, bármely helyre helyezzük. *Nem a hely a fontos, hanem az az állapot*, amelyben ezt a lelki *megtisztulást* minden zökkenés nélkül simán és természetes fejlődés útján tudjuk elérni. Csak a saját erőink és lelki képességeink fokozatos kifejlesztésével emelkedhetünk ki a durva anyagvonalakból. *Magunknak kell kirágni magunkat a gubóból, hogy a hernyóból lepkévé tisztulhassunk*. —

A szeretet több, mint az igazság; mert az egyenlíti ki az igazság hézagait. Mennyi idő kellett, míg erre rájöttem! S amikor ezt a pókhálót is lesepertem lelkem ablakáról, akkor láttam csak *tisztán*, hogy bizony ki kell mosnunk a pecséteket a menyegzős ruhánkból, mert különben nem eresztenek be minket a menyei lakodalomba. Mennyivel jobb, ha már itt a földön *megtisztulhatunk*, mint halálunk után a bizonytalan szenvedésekben! — Végtelen hálával és boldogsággal eltelve borultam le a földre és megcsókoltam *börtönöm* hideg kö-

veit... Más módomban nem volt, hogy *megalázkodásomat* az Úr színe előtt érzékelhetőleg kimutathassam... És most már tisztába jöttem a reám mért *tisztító és gyógyító szenvedéseimnek az okával.* —

Megtisztulás ... Hiszen nektek fogalmatok sincsen, hogyan aláz meg bennünket napjában százszor a *börtön!* Mit tudtok ti, mit jelent egy hetvenhatéves embernek, aki életében *mindig a szabadságért lelkesült,* bezárva lenni, magányosan egy rideg cellában? És *én.assisi szent Ferenctől* vettem a példát, hogyan kell koldus tarisznyával nyakunkban himnuszokat énekelni. Gyermekes naivitással, amely elválaszthatatlan a *lelki tisztaságtól,* ezt szokta imádkozni: — Üdvözlégy bölcsesség! Te királynő! Az Úr köszöntsön téged nővéreddel: a szent és *tiszta Egyszerűséggel* Az Úr köszöntsön téged nővéreddel: a szent *Engedelmességgel!*... Érzem, hogy az egyszerűség, a békével elviselt szegénység, az alázatosság és az engedelmesség a gyökere minden *megtisztult* érzésnek. Ezek a legfőbb erények, amelyek a bűnöknek az ellenmérgei. —

Mióta az ige megváltó tervét a földön külön is megindította és ide koronként leküldötte fény köri testrészeit, az Oléköszítő úttörőit, a nagy *Igehirdetőket,* vallás- és erkölcstanítókat, prófétákat és lángelméket; sőt végre maga az *isteni Elsőszülött* is lejött az Úr Jézus személyében, — azóta a földön is lehetővé vált, hogy *tiszta* magasabb szellemek a romlott anyaggal *megváltási* célból egyesülhessenek; szóval, hogy itt megtestesülhessenek. *Azóta itt egyszerre tisztulhat az anyaggal együtt a szellem,* amely tény nem a *tisztulás* könnyűséget és összhangját jelenti, hanem ennek éppen az ellenkezőjét; a zavart, a szenvedést, amely úgyszólván állandó lett úgy a föld anyagkörében, valamint a benne élő testi *tisztuló* lények között is. Mert *minél élesebb valahol a küzdelem, annál nagyobb ott a szenvedés is; de viszont annál gyorsabb a megtisztulás.* —

Nincs okunk aggodalomra és nyugtalanságra, sőt erőszakolt küzdelmekre sincs. Akár küzdünk, akár nem; akár félünk, akár nem. Bárminő legyen is az életünk jelenlegi folyamata, a vég mindenestre teljesen jó, vagyis lelki lesz. *Nincs olyan romlott lélek, amely az „idők végéig” meg ne tisztulna.* A különbség csak az, hogy minél több időt vesz igénybe a *tisztulásunk,* annál tovább tart a mi testi küzdelmeinknek és szenvedéseinknek a sorozata. Csak tőlünk függ tehát, hogy

lelki érettségünkkel és *tisztultságunkkal* minél előbb kiemelkedhessünk a purgatóriumi vonalakból. —

Az életcél a *megtisztulás*, amelynek érzéseinkben kell megtörténni, mert ez az egyetlen szellemi képességünk, amit magunkkal viszünk a nagy útra. Boldog élet az, amelynek egy-egy szakát jószággal, nemes idealizmussal, szóval művészi tartalommal írtuk tele. Vannak művészellemek, *akik az anyagba* visznek bele érzéseket és az anyagból csinálnak költészetet. És vannak művészellemek, akik *önmagukba* viszik bele a *legtisztább* érzéseket és saját életükből csinálnak költészetet. —

Tisztulás.

Az *asszony* létrejövetele testileg természetes következménye volt a kitört *férfi* életalapok földre süllyedésének. Mert habár nekik is megvolt a képességük, melynél fogva épúgy, mint tette a Boldogságos Szűz-Anya, mindannyian *fennmaradhattak volna a vonalakban*, sőt a föld légköréből felfelé kiemelkedvén, mindnyájan egyesülhettek volna *lelkileg* is, hogy így jussanak *egységbe*; de az „Egyetlen” szeplőtlen életcsírán kívül egy sem maradt *fenn*. A többi *testileg* is vágyott egyesülni a férfiember életalakjával, úgy vélvén, hogy csakis így juthatnak igazi egységbe és teljes szabadságra. Ez volt az oka és magyarázata úgy testileg, mint lelkileg *az emberpár* keletkezésének. Örökkévaló célja azonban szent és magasztos az Istennek ama szándéka által, amely szerint nekik is *részt kívánt juttatni az anyag megmentésében: a világmegváltás krisztusi munkájában*. Az emberpár ugyanis *a testanyag szaporítása által nemcsak az újraszületések lelki megtisztulására fog alkalmat nyújtani, hanem testükben a föld anyagát is folyton tisztítják és finomítják. Élő sejtekké dolgozzák fel.* —

Megtisztultság.

A bevégzett életszentség már a teljes *megtisztultság*, amely minden erőfeszítés nélkül tud már uralkodni veleszületett testi hajlamain és gyengeségein. Oly egyszerűen és oly könnyűséggel, mint ahogy a madár is szárnyrebbenéssel tud fölemelkedni a földi színvonálról. *Nem fél, mikor a faágakat tördeli alatta a vihar, mert tudja, hogy szárnya van.* —

Egy végső *diadal-hymnus* énekében fog egyesülni az egész *megtisztultság*, hogy beteljen az Atya dicsőségével az egész *végtelesség*. Egy csodálatosan szép összhangban fognak végül összeolvadni a mélységek és a magasságok. Ez a mindent betöltő fönséges dithirambus lesz az isteni Fölséghez valóban méltó dicsének. Az apostol szerint ez így fog hangzani: — Áldassék, dicsértessék és magasztaltassék a mi Teremtő Urunk és Istenünk *az Atyában!* Áldassék, dicsértessék és magasztaltassék a mi Megváltó Urunk és Istenünk az *Ő Szent Fiában!* Áldassék, dicsértessék és magasztalassék a mi világot megtisztító és megszentelő Urunk és Istenünk az Isten *Szent-szellemében!* Szent, szent, szent, örökké szent legyen az *Ő* nevük és dicsőségük mindörökké!... Ezt fogja érezni lelkének mélységében minden élő teremtmény. És az imádásnak ez a megindulása fog elötörni még az anyagvilágok összhangjából is! *E hangra pedig az egész végtelesség együtt mondja: — Amen!* —

Visszatisztulás.

Milyen fölemelő vigasztalás a gyarló emberre nézve, hogy hitének erejével előbb-utóbb is fölemelkedhetik a *Színérő* vonaláig! (Vallási nyelven: az *Isten* szent színének a látásáig!) Minden teremtménynek tehát a végcélja a tökéletes *visszatisztulás*. Nincs örök kárhozat és megsemmisülés; csak fokozatos emelkedés van a szenvedések és a küzdelmek gyógyító büntetéseiben! A *testi* élet tisztító tüzében kell a *léleknek* ledobni az anyagiasodás salakosodását. Ez lesz az On[^]enes-féle apokatasztazis, *egyetemes visszatisztulás*. Ekkor fog szent János szerint: letörölni az Isten szemeinkről minden könnyhullatást, mert nem lesz többé se halál, se szenvedés, se siratás, se jajgatás. A halál és a pokol pedig a tűznek tavába vetetnek! —

Szeplőtlen fogantatás.

Az *Úr Jézusnak* és a *Szűz Anya testanyaga* a legtisztább anyagparányokból képződött ki. Azokból, amelyek a légfolyam *legfelsőbb* vonalában helyezkedtek el és *nem buktak le az életcsírákkal* együtt. Ezek már élő és teljesen megtisztult *anyagatomok* voltak, nem pedig keményedésre hajlandó parányok. Joggal mondhatjuk tehát róluk, hogy eredeti bűn nélküli *szeplőtlen testanyagból jöttek létre*. —

Tökéletesség.

Tökéletesség. — Tökéletesedés. — Tökéletlenség.

T ö k é l e t e s s é g .

Ki vár halandó embertől tökéletességei? Mindaz, amit a korlátolt emberi értelem feltalál, kisebb-nagyobb mértékben hasonlít ahhoz a kevert eledelhez, amelyet az angyal nyújtott le az égből szent Péternek, mikor az Joppében Simon szíjgyártónak erkélyéről nézte a tengert. --

Jeligém: Ne szomorkodjunk emberi gyarlóságaink miatt. Vigasztaljon meg bennünket az a gondolat, hogyha *tökéletesek* volnánk, akkor nem kellett volna lejönnünk a földre. —

Nincs az a lángész, aki ne úgy érezné, hogy milyen messze áll még mindig a kívánt *tökéletességtől!* Ha pedig tisztultabb önismerethez jutunk, magunk is megdöbbenünk, hogy *milyen messze vagyunk még földi életünk igazi céljától.* Milyen keveset tudunk csak elvégezni föltett jószándékainkból. Terveink, reményeink halomra dőlnek s magunk is *érezzük, hogy a halál folytán félbe hagyott munkánkat valahol és valamikor be kell végeznünk...* —

A *vallásoknak fizikai teste a szertartásosság, lelke ellenben a szeretet,* miután a szeretet már isteni lényeg. Így érthető szent Ágoston tanácsa: — „*Szeressetek és tegyetek, amit akartok!*” Ez azt jelenti, hogy a *tökéletes* szeretet állapotában már benne élünk az Istenben, tehát többé nem is tudunk vétkezni. Hogyan bánthatnánk meg Azt, Akit *tökéletesen szeretünk?* Akivel állandó egységben élünk? *Újra és újra hangsúlyozom, hogy ez a fejtegetésem csak elméleti tétel.* A *gyakorlati élet* szempontjából egy nagy nehézség is van benne. Jogosan kérdezhetjük, ki tudja bizonyosan önmagáról, hogy már csakugyan eljutott-e a *tökéletes* szeretet kegyelmi állapotába? Ezért az Egyház legnagyobb szentjei, akik egész életüket a szeretet oltárán áldozták fel, szigorúan alkalmazkodtak a *külső vallási gyakorlatokhoz* is. Az *igazi tökéletesség* tehát az alázatosságon épülhet fel. Ez pedig semmi más, mint saját gyarlóságainknak őszinte átérzése és alárendelése az Istentől rendelt tekintélyeknek. —

Az Úr Jézus az emberi élet egyetlen céljának a *tökéletese-
dést* jelölte ki, amelynek csúcspontja az *Atya tökéletessége*. Mindnyájunkat ráutalt, hogy hasonló *tökéletességre* töreked-
jünk. Magunk is beláthatjuk, hogy a *tökéletességnek* ezt a
szublimis fokát csak végtelenül *hosszú életsorozatok* után kö-
zelíthetjük meg. Hogy volna ehhez elégséges egy arasznyi
emberi élet?!... —

Aki tökéletes akar lenni, az tagadja meg önmagát. Vegye
fel *Krisztus* keresztyét és kövesse Őt, mint ahogy azt tették
az Ő szentjei is. Meredek sziklafalon kell felkapaszkodni; szédít-
dő, veszedelmes mélységek felett; fagyos jégmezőkön és tüzet
okádó vulkánok között. Ezeket az utakat már csak a beava-
tottak, az isteni küldöttek, az „iniciék” járják: *a szentek, a*
krisztusi hősök és vértanúk! —

A legtökéletesebb isteni szabadság akkor éri el teljességét,
amikor olyan végtelenül alázatossá lesz, hogy *egy porszem-
ben is el tud egész Istenségével rejtőzni!* Az emberi szabadság
csúcspontja az, ha leteszi akaratát az isteni akaratba, hogy
vele egyesülve az Ő *tökéletes életének* lehessen a részesévé. Ha
tehát — oh ember! — Istenben vagy, légy önként emberré!
ezi nem bírod megcselekedni, akkor nem is vagy mindenható:
hanem csak korlátolt, vagyis *nem teljesen szabad*, magad föl-
lött feltétlenül rendelkezni nem tudsz. *Viszont, ha ember vagy,*
és az *isteni szabadság* eszménye lelkesít, *mondj le érte ember-
ségedről,* mert teljes szabadságra csak úgy juthatsz, ha már
benne élsz az *isteni tökéletességben, a végtelen akaratban!* —

*Az isteni tökéletes Élet nem a külső fény és hatalom, ha-
nem a szerény csend és az eltűnés.* A végcél tehát: *eltűnni és*
megsemmisülni az Istenben és csak amikor már ezt elértük,
akkor fogunk teljesen elcsöndesedni önmagunkban. Nem aka-
runk többé fényleni, sugarazni, hanem az alázatosságban visz-
szavonult lélek *vár és hallgat.* Mozgása ezzel a lehetőségig
egyenletessé lesz. Néma visszfény még elterjed ugyan az ilyen
öntudatát önként letett lénynek a külsején és bizony, — le-
gyen áldott Urunk Jézus Krisztusunk szentséges nevel — so-
kan járnak közöttünk, akikről mi tudomást sem veszünk, de
akikre ráillik az Ő szent Igéje: — *Boldogok az együgyűek,*
mert övék a menyeknek országa! Az ilyen *krisztusi egyszerű-
ség mindig a lelki tökéletesség jelensége* és az ilyen látszólagos
akaratnélküli lények igen gyakran magasabb áramlatoknak
alkotó részei és önkéntes munkatársai. —

Egyéniségünk letevése lesz majd az Istenben való teljes beolvadásunk. Mit értünk alatta? Elérhető *tökéletességünk* legmagasabb fokát. Akit embertársai *törhetetlennek* tartanak, annak teljesen *le kell törnie* az Isten szent színe előtt. Akit embertársai *következetlennek* tartanak, annak *vakeszközzé kell válnia* az Isten kezében. Akit embertársai *tündöklő, csillogó alaknak* látnak, annak az Isten világossága előtt *el kell homályosulnia*. Akit embertársai *nagy erőnek* tartanak, annak *semmivé kell válnia* az Istenben. Akit embertársai emberileg *főnségesnek* tartanak, annak *emberileg látszattá, istenileg pedig igazsággá kell változnia*. Aki magát *vezetőnek* tartja, annak Isten által *vezetettnek kell lennie*; egy kiüresedett, de *megtisztult* edénnyé vagy eszközzé az Úr kezében és *egy engedelmes és alázatosságában megsemmisült kész gyermekké!* —

A fejlődésben csak akkor jön létre egy szükséges és kívánatos változás, amikor az *önmaga teljességét* már elérte. Ezért ne iparkodjunk mi senkit nevelni, vagy emelni a *tökéletesség* felé, amíg mi a *saját teljességünket* be nem végezzük. Különben a legjobb szándék mellett is mind a ketten elbukunk. —

Tökéletesedés.

Nem ismeri az emberi természetet, aki a *tökéletesedés* után való sóvárgását meg nem találja a *szívek mélységében*. Ez az oka, hogy mindenki csak jó szeretne lenni és nincsen olyan süllyedt lélek, aki ne mutatná a tisztát, nem játszaná a becsületeset; Ha mást nem, *legalább a látszatot akarja megmenteni*, még ha nehezebbre esik is ez a tettetés. Titkos vágyakozásában azonban még az ilyen ember is gyakran fölsóhajt: — *Bárcsak igazán jó és becsületes lehetnék!* —

Mindig a *tökéletesedés az emberi végcél*. A vallás csak *isteni eszköz arra*, hogy általa a mi lelki tisztulásunkhoz vezetessünk. —

A megérett gyümölcsök leszakadnak az ágról, mert csak így indulhat meg helyükbe az új sarjadzás. Az emberiség lelki érettségéhez alkalmazkodnak az egyes korszakok is, mint a keret a képhez. A külső viszonyok csak alaki változások a történelemben, a *lényeg azonban az állandó tökéletesedés*. —

Vájjon ki mondhatja el közülünk, hogy elég volt már a

küzdelemből, mert nincs szükségünk többé haladásra a *tökéletesség* felé?! Bizony *folyton új ismeretekkel* egészítjük ki a régieket; az újraszületések sorozatában pedig lelki képességeink állandóan gyarapodnak, érzéseink tisztulnak, eszméink világosodnak, akaratumk pedig acélosabbá lesz. Új erőket gyűjtünk a régiekhez és kiegészítjük átértett hiányainkat. *Per ardua ad astra!* A mélységekből küzdjük fel magunkat a csillagokig — a földről a menybe, az állatiasság vonalából a isteni szférákba! —

Mivel az *ellenáramlat* még az *Úr Jézus megváltó munkájától is elválaszthatatlan*, azért a *lelki tökéletesedésnek* isteni törvénye, hogy csak harcok, küzdelmek és nehéz próbák árán fejlődhetünk. Még az eszmék is csak így érvényesülhetnek! De a fokozatos haladás isteni tervszerűségében *ez a küzdelem csak eszköz; a cél a győzelem*, amelyet saját erőfeszítéseinkkel, de az isteni *kegyelem* támogatásával lehet csak kivívunk. —

Nem csoda, hogy a *középkori kutatás* a Föld központi-ságára építette fel a világ képét. Hogyan is tudhatta volna, hogy a Föld csak egy porszem a végtelenségnek és az örökkévalóságnak a homoktengerében?! Ez az *egész mindenség pedig nem az emberért, hanem az Istenért van teremtve. Mayti az ember is!* Minden teremtménynek tehát közös célja van: *kooperatív fejlődésben és folytonos tökéletesedésben kell elősegítenünk az egyetemes világösszhangot.* — *E munkából pedig mindenkinek ki kell venni a megillető részét.*

Tökéletlenség.

Tudom, hogy *az ember a maga vonalában sohase tudja helyesen megítélni, hogy mi a gyengeség és mit kell szívünk-ből kiirtani, hogy egy fokkal magasabb szintre emelkedhesünk. Más ezt, jobban észreveszi.* Ezért *nincs nagyobb jótevőnk, mint aki bennünket szeretettel figyelmeztet valamely tökéletlenségünkre.* —

A lélek akkor jut el fejlődésének tetőpontjára, mikor *egyéniességét alázatosan letéve*, engedelmesen odaadja magát az isteni akarat feltétlen szolgálatára. Ez a legmagasabb emberi *tökéletesség* állapota, amikor egyéniességünket kiüresítve, *betelünk a végtelenség érzésével.* A szentek és a nagy misztiku-

sok nagy önkívülete ez, amikor egy emelkedettebb vonalban a *világérzés* borítja el *egyéni* érzésünket és akaratunkat s helyébe az isteni Akarat lép. —

Tömeg.

Tömeg. — Tömegelemek. — Tömeghatás.

Tömeg.

A tömeg az a tudatlan gyermek, aki megkarmolja és megr harapja az anyja emlőjét, mikor azt táplálására odanyújtja néki. Dehát melyik anya fogja ezért azt a kis ostoba jószágot a földhöz csapni?!... —

Tömegelemek.

A *tömeg* műzslésének nevelésére mindeddig semmi gondot nem fordítottunk. Pedig a lélek ép úgy megkívánja a maga táplálékát, mint a test. És hogyha éhezik, sokkal veszedelmesebb társadalmi zavaroknak lehet okozója, mint a nélkülöző gyomor. Mert a *tömeg lelke is eszmények után szomjúhozik és ha mi nem nyújtunk neki tiszta és üdítő harmatot, akkor társadalmi utópiákkal telik meg. Szinbor helyett posványvízzel. —*

Tömeghatás.

Magunk is tapasztalhattuk, hogy egy hitben és lelkesezésben összhangzó *tömeghatás* milyen lelki megindulásokat képes ma is kiváltani. *Szinte csodatévő erővé* lesz, amelyet egyes kegyhelyeknek a gyógyulásai ma is igazolnak. Hány kétekdő lelket ragad ki a közömbösségből ma is egy-egy *áhitatos templomi hangulat!* Ilyen tömegszuggeszció hatása alatt láttam én is egykor szemeim előtt *Lourdes-ban* csodálatos gyógyulásokat, amelyek kétségtelenül *a hiterő fellángolásának a pszichikai hatásai* voltak. „A hitnek isteni ajándékai” Ezért monda az Úr Jézus: — *Ahol ketten vagy hárman összejönnek az Én nevemben, ott leszek közöttük. —*

Tudás.

Tudás. — Tudásunk. — Tudomány. — A modern tudomány. — Tudás és vallás. — A tudományos kutatás egyoldalúsága. — Tudósok. — Szaktudósok. — Történelem. — Világtörténeteim. — Történelmi materializmus. — Történetírók. — Történelmi oktatás. — Fizika. — „Epur si muove!” — Tudomány és vallás, — Emberismeret. — „Je sads tout-emberek. — Ignorabimus. — Értelem. — Értelem és érzés. — Értelmi kevélység. — Gondolat. — Gondolkodás. — A jó gondolat. — Felfedezések.

T u d á s .

A porhoz lenyűgözött ember dacosan emelgeti fejét az égre és meg akarja ostromolni a teremtés titkait! Pedig egy homályos csillag az ég zugában elrejtve, vagy a virág kelyhének egyetlen porozója elég ahhoz, hogy kimerítse az egész emberéletnek összes tudását. —

Én jó Istenem! mennyit kellett dolgoznom, szenvednem és tapasztalnom, míg végre rájöttem, hogy *alapjában semmit sem tudok!* E tudatlanságunk felismerésénél kezdődik az igazi bölcsesség. — Saját életemből merítettem ehhez a tanulságot, mert *igazi meggyőző ereje csak a saját tapasztalatainknak van.* —

Mit ér a világos látás a *kicsiny részletekben*, ha nem látjuk meg a *nagy vonalakat*, melyek a *tudományok összességéi* egységbe kapcsolhatják? Csak *Istenből* kiindulva és állandóan Reá támaszkodva juthatunk el biztos és tiszta ismeretekhez. E nélkül minden *tudás* csak kérdőzés; igazi gumirágás és nem teremtő, alkotó munka. Az *igazi tudós* nem lehet leltározó elme, aki a tüneményeket egyszerűen megfigyeli és osztályozza. *Csak teremtő és gondolkodó elme keres régi igazságok alapján új igazságokat.* —

Mint ahogy a gyémántot is csak saját porával lehet köszörülni, úgy használják fel a legmagasabb öntudatos szellemi erők is az öntudatukat letett, vagy elvesztett szellemek törmelékeit is az evolúció folytonos munkájában, természeti erővé lesüllyedt szellemtestvéreiket, akik csak egyes-egyes porszemek az eget és földet összekapcsoló briliáns láncból: az Ige erőtestéből. Velük alakítják és tisztítják az el nem bu-

kott magasabb szellemek ma is az anyagvilágot és azt a képességüket, amivel ezt cselekszik, nevezzük bennük *tudásnak*, vagyis *szellemszabadságnak*. *Ugyancsak mi is*, akik anyagtestbe öltözött alacsonyabb szellemek vagyunk, *tudásunkkal már szintén képesek vagyunk céljainkra felhasználni és tetszésünk szerint átalakítani nemcsak az anyagot, hanem már bizonyos öntudatlan természeti erőket is.* — Csodálatos! hogy amíi *mi magunk is megtenni képesek vagyunk, ugyanazt a magasabb szellemvilágtól mégis meg akarjuk tagadni?! —*

Ki hiszi el, hogy ma már minden igazságot ismerünk és hogy nincs szükségünk többé semmiféle szellemnek a felvilágosítására? Bizony, csak az elemi ismeretek kilincsén tapogattunk. Be kell ezt ismernünk nyíltan, mert a szerénység épen olyan előfeltétele az igazi *tudásnak*, mint a hitnek az aláztosság. Kétezer év óta tanítja már a keresztény világot a *Szent-szellem* a legmagasabb értelmi és erkölcsi igazságokra. Hol állunk ma már „*tudásban*” a krisztusi korszakhoz mérve? Ellenben a „*lelkiélet*” problémáiban — elég sajnos — még mindig csak *a homályban botorkálunk.* —

Minden igazságban az isteni lényeknek egy-egy szikrája ébred az emberi lélekben öntudatra. Egy-egy lépéssel mindig közelebb jutunk vele az isteni tökéletességek megismeréséhez is. Ezért nincs is határa az *emberi tudás* fejlődési lehetőségének, mert hiszen az Isten az Ő igazágaiban is *végtelen*. Milyet valamit *tudunk*, az annyit jelent, hogy bizonyos dolognak a *lényegét* szemléljük magunkban. Így *ébredzik lassanként az emberben is öntudatra az egész végtelenség.* —

Tudásunk.

Kérdezzétek meg a világ legnagyobb tudósát, *mi az a fény, mi az a villám, mi az a tűz, mi a rezgés, mi az erő: csak annyit tud belőle, mint a kicsiny gyermek.* A különbség közöttük csak az, hogy mindegyik a saját szótárából ad a megmérhetetlen jelenségeknek nevet. Az elfogult *tudásunk* azonban azt hiszi, hogy *elég valaminek nevet adni* — ha megérteni nem tudjuk is — hogy többé ne csodálkozzunk fölötte. —

Emlékezem még, milyen bámulva néztem gyermekkoromban arra a legelső jegenyefára, amely hatalmas sudarával a szédületes magasságban suhogott. Milyen megindulással hall-

gattam én legelőször azt a susogást, mikor az alkonyi szellő reszkető leveleit megborzongatta. Nem tudtam eléggé csodálkozni, hogy a tornyosuló felhők hogyan repülnek és hogyan tizik, hajtják egymást ott fenn a magasban és a foszlányok között hogyan csillan át egy kis darab kék ég, vagy egy kis nap-sugár. Törtem a fejemet, hogyan lehet az, hogy abból *a fekete, felhőből fehér hó esik és néha vizet, néha jeget, néha tüzet* önt ki magából?!... *Régi emlékek ezek, de higgyétek meg, most is csak ott vagyok tudásommal, ahol voltam valaha.* Most sem értem, hogy a kicsiny csirában elrejtett láthatatlan erő, amit „Élet-nek hívunk, hogyan képes azt a hatalmas jegenyefáit felnevelni. *A természeti erők pedig ép oly csodácsodái fognak maradni mindörökké* mindenkinek, mint nekem voltak egykoron... —

A mi *tudásunk* összes kincseivel úgy fogunk járni, hogy a sírjainkat taposó *új nemzedék éppen úgy le fog sajnálni bennünket*, mint ahogy mi *lefosolyogjuk napjainkban az öregek tévedéseit.* —

Kérdeztek meg bármilyen *tudóst*, hogy mit tudnak az *emberi élet eredetéről és végcéljáról?* Ha ezek a tudósok őszintén akarnak válaszolni, csak azt mondhatják: *Mi se tudunk többet, mint ti.* Nekünk az emberi élet eredetéről megbízható adataink nincsenek! A mi *tudományunk* itt gyámoltalanul és tehetetlenül áll; — kénytelen letenni a fegyvert! —

Tudomány.

A *mértan és a számtan a rend és a következetesség tudománya ugyan*, de a világegyetemet nem a mértan és a számtan szabályai szerint építették föl, hanem ebből csinálták meg a mértant és a számtant: a világot *megfigyelő elme felfedezte a külső rendből és következetességből a mértant és a matematikát* —

Emlékezzünk csak vissza, milyen *szánakozva* beszéltünk még csak nemrégiben is a középkor *alkimistáiról*, akik komolyan hitték, hogy egy másik elemből aranyat lehet előállítani. „Szegény fantaszták! Meglátszik rajtuk a középkor sötétségei Micsoda tévelygés, hogy egy „*elemet*” vegyileg föl lehet bontani és egy más elemmé átalakítani!” — mondták akkor. *Újabban azonban* már csak *hangfogóval* merünk szánakozni

rajtuk, mert hiszen a *modern kémia ezt a problémát nem tekinti többé agyrémnek*. A Cune-pár kimutatta, hogyan alakul át az *uranium* kisugárzása törés folytán egy új elemmé, amelyet hazájuk nevééről elneveztek *poloniumnak*. Nyugodtan elmondhatjuk, hogy *tudományos kutatásaink* legújabb végeredményei már bevezetnek a *misztikus mélységekbe*. A *Spencer-féle „the great unknown”-ba*, a nagy megismerhetetlenbe! Ma már sejtjük, hogy rövid időn belül *egy ma még el nem képzelhető új világelmélet fog megnyílni előttünk, amelynek most még csak a kapuit fessegetjük*. —

Az *igazi tudomány csak az emberi előítéletek és a fel-fuvalkodott tekintélyekkel szemben rátartó; de a végtelenséget elrejtő titokzatos fátyol előtt mindig alázatos*. Csodálkozó bámulattal néz föl reá. Már pedig az alázatos csodálkozás az imádásnak mindig a legtisztább alakja. —

A tudomány sokat köszönhet az induktív kutatás rendszerének, mert az *anyag elemzésében és nyomozásában* csodálatos eredményekről számolhat be. De úgy látom, hogy elért végcéljához. Egy szertelen kilendülés történt az anyag felé, de ez az irány elérte a csúcspontját és az erők kiegyenlítő törvényeinél fogva nem sokára *jönni kell egy ellenhatásnak*. Ez az ingamozgás már megindult. Az indukció vakító világosságot vetett az Élet anyagi oldalára és mindazt megismerte, ami az anyag szerkezetének és az Életnek külső alakjaira vonatkozik. A testi valóságok analízisében eljutott a *lényegig*. Mert ahol végződik az alak, ott kezdődik a lényeg. A test határa a lélek. A lélek által kapcsolódik a test is a végtelenbe, ahol már nem egymástól elhatárolt mennyiségek vannak, hanem egységbe szövődött minőségek. —

Amit a tudomány szétszórt, azt neki kell ismét összegyűjtenie. Amit széttépett, neki kell öszeraknia és újjáteremlenni. Ezt pedig csak úgy érheti el, ha *az igazságokat nem csupán külső alak jakban*, anyag-szemponokból vizsgálja, hanem érzésével is a dolgok érzéséhez törekszik kapcsolódni, mert csak így ismerheti meg a *dolgok érzésében rejtőzött lényegét*. A valóságokat tehát *örök életfolyamatukban*, a *végtelenség és örökkévalóság* szemponkjából kell vizsgálnunk. Ekkor lehet csak tudásunk megdönthetetlen, változatlan és mindig következetes. Csakhogy ilyen szemponokból már nem kizárólag az *értelem* illetékes a nyomozásra, hanem inkább az *intuáció*,

mert a *végtelenséget csupán ésszel megérteni nem lehet; csak megértő hiterővel!* —

Ki merné tagadni, hogy a *tudomány is égi világosság? Hiszen minden értelmi vívmányunkat és technikai haladásunkat neki köszönhetjük.* Ez is csak fény oszlop, amely ép úgy kivezethet bennünket a lelki sötétségből és az anyagi rabszolgaságból, mint ahogy egykor a frigyszekrény fölött fénylő *Se-kinah*, is kivezette a pusztában bolyongó zsidókat az ígélet földjére. —

Ha azt akarjuk, hogy valamely korszak megértsen bennünket, menjünk mi is fölemelt homlokkal nyíltan feléje és töltsük be *értelmi* műveltségét nemes és emelkedett *érzéseinkkel*. Egy betűt sem kell feladni a *tudomány* beigazolt tételeiből. De csatoljuk hozzá „a *krisztusi tiszta érzések*” fenköltését is. Mutassunk nyíltan rá, hogy *az evangélium kinyilatkoztatott tételeivel minden igazolt tudományos álláspont összefér.* Ezért kell egybekapcsolni az értelmet az érzéssel, az észet a szívvel, a tudást a jósággal, az igazságot a szeretettel, a kormányzást a szabadsággal. —

Semmiféle tudás sem adhat nekünk nagyobb örömet, mint amikor már belátni és megérteni tudjuk, hogy a *Mindenség nem szétdarabolt* részeknek az összefoglalása, hanem *élő Egység*. Egység, amelyben minden részecske csak kiegészítése az Egésznek. Már is megállapíthatjuk, hogy a *tudomány végső gyökerei belefutnak a misztikumba.* A *vallási rendszerek pedig ebből indulnak ki.* Ezért egymást kölcsönösen határolják; ahonnan az egyik kiindul, oda fut be a másik. —

Ne az ember legyen a tudomány rabszolgája, hanem a tudomány legyen szolgája az embernek. Mít ér a világnak az összes tudománya, ha vele az ember lelkének csak a kárát vallja?! —

A szellemvilágnak a szabadsága az értelmi tudás. Minden szellemi lénynek joga van megismerni mindazt az igazságot, amelyekre képességgel bír. Ebben áll a folytonos *tökéletesedés.* Erre törekszik öntudatosan, vagy öntudatlanul minden szellemi lény és azért az a szabadság a szellemvilág természeti törvénye. *A szellemszabadságnak érzékelhető alakja a földön a tudomány.* Aki pedig ennek az útjába bárminő korlátokat emel és szabad terjesztését megakadályozza, az a *megváltás*

törvénye ellen vétkezik, a krisztusi világosság terjedésével szemben ellenáramlattá lesz és felelni fog egykor érte! —

A tudomány állandóan változó tételekkel dolgozik. Amit ma igazságnak tart, holnap már nem az. A rendszer, amit nagy szívóssággal és következetességgel fölépít, mielőtt betetőzhetné, sokszor magától szétesik. Amit nagy zajjal és örömujjongással „örök” igazságnak nyilatkoztatott ki, azt az „idő” szép csendesen szétporlasztja, mint ahogy a szű is megőrli a fát. A tudományos elméleteknek csak a születését ünneplik meg nagy zajjal; a temetésük mindig csendes. Még jóformán el sem földelték, senki sem beszél már többé róluk. Szép lassan maguktól szétmállanak ... Ezért mondtam, hogy tudománynak csak átmeneti igazságai vannak. A babyloni torony sorsa vár rájuk. Összezavarodik a nyelvük és a nagy garral megindított munkát szégyenszemre kénytelenek félbehagyni. —

Az álcájába begubózott hernyó is csak a maga börtönének szak halárai között mozoghat. Mit tud ez a kis fereg életfejlődésének a jövő alakjáról? Alacsony hernyó életében nem is sejtheti, hogy majd egykor át fogja rágni gubójának a selyemszárait és hímposos szárnyaival szabadon fog lebegni a napfényben. Bizony, ilyenformán vagyunk mi is a nagyra tartott tudásunkkal! Pedig ez is ma még a hernyókorát éli. Most kezd csak bontakozni durva anyaggubójából. De az eddig át-rágott selyemszálakon már látjuk az új fénycsillámokat, amelyek egy ismeretlen új élet sejtelmét ragyogják szemünkbe ... —

Nincs az a művészi fantázia, amely annyi szépséget tudna felmutatni, mint amennyit a természettudomány az anyagvilág benső összefüggéseinek csodálatos szépségeiben máris felderített. —

A modern tudomány.

Nincsen olyan ostoba elmélet, amelynek „a modern tudományra” hivatkozva, hívői ne volnának. Mivel a nagy tömeg nem szeret gondolkodni, mindent elfogad igazságnak, amit bárki a tudomány tekintélyével hirdet. — Hogy az Isten teremtette a világot, azt nem hiszi, de hogy ez a világ az anyagból „véletlenül” alakult olyanná, amilyen: azt hiszi. Hogy az embert az a mindenható isteni kéz alkotta, azt tagadja; de hogy

az ember az anyagból emelkedett ki megfoghatatlan módon: *azt hirdeti*. Hogy a szentírás isteni kinyilatkoztatás, tehát igazság, *azt nem hiszi*; de szentnek tartja a *kínai évkönyvek ákombákomjait*. Hogy az európai ember a négerrel egy törzsből eredt, *azt tagadja*, de hogy az ember a majomtól származott, *azt hiszi*. Hogy a világot csodálatos *értelem teremtette*, *azt nem érti*. Helyette azonban elfogadja teremtőnek az *öntudatlan anyagot*. Hogy bölcs gondviselés tartja fenn a mindenséget, *azt nem hiszi*; de hogy „véletlen” esélyek kormányozzák a világot, *arra esküszik*. *A vallást tagadja, de a babonában hisz*. *A lelket kineveti, de azért a sötétben fél*. *Az örökéletet mesének tartja, de azért éjszakának idején a temető mellett elmenni nem mer ...* —

T u d á s   é s   v a l l á s .

Nagyon sokat tudunk! Szédületes a mi értelmi haladásunk. Szinte elképzelhetetlen, hogyha ilyen ütemben gyarapszik, hová fog fejlődni *ötven év múlva!* De viszont nem tudjuk, hogy lesz-e ember, aki *ötven év múlva a templomok előtt megemeli a kalapját?!* —

A t u d o m á n y o s   k u t a t á s   e g y o l d a l ú s á g a .

A *tudományok* mai válsága szerintem az *induktív rendszer egyoldalúsága, amely a haladást zsákutcába vezette*. Csak kereteket tudott felépíteni, de új ajtókat nem tudott kinyitni. Beletévedtünk az élet analizálásába és csak az érzékeink alá eső tüneteményeket és dolgokat boncolgatjuk. *Igazi struccmadarak vagyunk*. Csonka szárnyakkal a homokban futkosunk és *csak a nagy port verdessük föl* magunk körül, *de nem tudunk emelkedni*. Betemetjük fejünket a homokba és nem akarjuk észrevenni, hogy a végtelenségek központjában és az örökkévalóságok összefolyásában élünk és *jogunk van a mindenség titkait fessegetni!* Sőt *képességünk* is van rá, hogy ha kibontott szárnyainkkal megkíséreljük a magasratörést. De mielőtt hozzáfognánk, *vágjuk el* mindenekelőtt a zsinórszálat, amelyek szárnyainkat a *föld porához lekötik*. —

Tudósok.

A mai korszaknak egyik nagy hibája, hogy nincs tisztában a *tudomány* értékével. Minden zavaros fejű ember, aki komoly képpel *elszaval valamely új elméletet*, amelyet senki meg nem ért, — legkevésbé ő maga, — tekintély lesz a tömeg szemében. Vakon hisz neki. Ezeket nevezi *tudósoknak*, akik *Heine szerint*: „Bemühen sich unverstänlich zu machen” — törekszenek magukat érthetlenné tenni. —

A *tudósoknak* megvan az a gyengeségük, hogy a köztudatba már felszívódott tantételeket megbolygatni *nincs elég erkölcsi bátorságuk*. Jól tudják, hogy az ilyen bemohosodott sáncok ostrománál a legelső rajvonalak rendesen elvéreznek. A *Winkelriederek* nagyon ritka hősök. Ezért a *tudósok se szeretik saját hulláikkal betemetni az árkot, amelyen keresztül majd egyszer út nyílik az utódok számára a végső diadalhoz*. —

Szaktudósok.

A *zseni az élet fájáról szedi a friss gyümölcsöt. Az egyoldalú szaktudós ellenben berozsdásodott pléhdobozokból szedi ki a régi befőtteket és boldogan szagolgatja, hogy még mindig nem penészes-e?* Nem tudja élvezni az erdők üdítő levegőjét se, mert csak az ózont szimatolja benne. Ránézve csupán az létezik, amit kísérleti műtermében megmérni, leszűrni és analizálni tud. Az életet sem az örökkévalóság szempontjából nézi, hanem a hullateremben befejezettek látja. Ha a lélekről, vagy a halhatatlanságról beszélünk, vállat von, mert ő az emberélet folytonosságát csak a faji halhatatlanságban hiszi el. Szerinte az egyén a testtel együtt elpusztul és mint minden egyéb testi állat, csak a fájában él tovább. —

Történelem.

Nincs meggyőzőbb ékesszólás a történelmi példánál. —

Hogy *Albert király* meghalt, mert Neszmélyben *sok dinyvét evett*, azt minden iskolás *fiú tudja*; de hogy *ki írta a legelső magyar drámát*, arra súlyt nem fektetnek. Nagy *Sándor lovát*, *Bukefáloszt* névszerint ismerik; de *Sophoklesz* tragédiái-

ról, vagy Euripidész vígjátékairól egy szóval sem emlékezik meg a történelem. —

Világtörténelem.

Ne higyjük, hogy a mi anyagszféránkban látható történelmi eseményeket csupán emberi erők mérközései döntik el esetről-esetre a földön. Milyen szánalmas fennhéjázás, mikor ezt a nyüzsgést, amelyet itt lenn a mi hangyabolyunkban végzünk, elnevezzük „világtörténelemnek”. Így hemzseghet egy-egy vércsöppben a mikroba-parányok milliárdjai is! — De ne higyjük azt se, hogy ezek a történések csak esetlegességek, véletlen. Az emberi haladás fordulópontjait láthatatlan szellemi erők készítik elő. —

A nagy társadalmi mozgalmak és történelmi válságok megítélésében csak az lehet a helyes *historiai szempont*, amelyik mérlegeli, hogy vájjon az egyes történések előnyösek, vagy hátrányosak voltak-e az *emberi haladás* érdekeire nézve? Ezért, ha tisztán akarunk látni a *világhistóriában*, nyomoznunk kell a tények és a történések titokzatos összefüggését. Nem szabad megelégednünk a tényeknek egy pontos leltárával. A szétszórt eseményekben is meg kell találnunk az *egyetemes célt* és az egységesítő szerves kapcsolódást. Ekkor jövünk rá, hogy az átvezető nagy *historiai korszakok*, aminőt pl. most is élünk, az *amerikai nagy mezőségek égéséhez* hasonlítanak, amelyek *különböző helyeken egyszerre gyulladnak ki*. Az egyes tűzfoltok pedig rohamosan közelednek egymáshoz, hogy *végül egy elolthatatlan lángtenqerben csapjanak össze. —*

Ha csakugyan létezik egy szellemvilág, — aminthogy létezik is — amely már nem esik többé a durva testi érzékelés törvényei alá, akkor kétségtelen, hogy az egyetemes fejlődésben a szellemvilágnak is együtt kell velünk állandóan fejlődnie és tökéletesednie. Ne higyjük tehát, hogy a mi anyagszféránkban látható történelmi eseményeket csupán emberi erők mérközései döntik el esetről-esetre a földön. Haladásunk fordulópontjait láthatatlan szellemi erők készítik elő. Ezek pedig együttvéve csak kisugarazott erői az egész világegyetemet állandóan tisztító és tökéletesítő Szentszellemnek., Ő indít meg velük és általuk mozgalmakat, erkölcsi áramlatokat, amelyek együtt fejlesztik az egész világegyetemet és a mi parányi glóbusunkon is öntudatlanul sodorják magukkal az arra már

beérett tömeget. *Ezért a történelmi tények csak visszhangjai a magasabb vonalakban megindított küzdelmeknek.* —

Szenved és gyötrődik a világ, mint az a csiga-biga, amelynek a házát fölötte összetörték. Kénytelen megsebzett testét mindaddig a porban vonszolni, amíg az új házát maga fölött ismét föl nem építette. Ilyen *világtörténelmi* idöket, ilyen vedlési *korszakot* élünk át mi most és velünk együtt szenved az egész emberiség. A próféta szerint: — Vajúdik a világ, mert nincs ereje a szülésre! —

Történelmi materializmus.

A társadalmi béke és jólét az altruisztikus elvek érvényesülésétől függ. Egy önző, érdekhajhászó korszak, amelyben a nyers erőszak érvényesül, még pedig erkölcsi felelősségérzet nélkül, pokollá teheti a földet. Ellenben a testvérszeretetet erkölcsi törvényének a helyes érvényesülése békét, megértést és jólétet teremthet. *A történelmi materializmus* tehát csak annyiban igaz, hogy bizonyos korszakoknak gazdasági és termelési rendje irányíthatja és befolyásolhatja a jelen viszonyokat. *Jólét, vagy nyomor lehet az eredménye, azonban az erkölcsi élet ettől teljesen függetlenül alakul ki.* —

Történetírók.

Minden egyes bevégzett korszaknak megvolt a maga *történetírója*; egy-egy értékes művészlélek, aki nemcsak a felszínen úszkál, hanem le is tud merülni a mélységekbe is. Az élet gyökereit és a dolgokban elrejtett lényegét keresi. Korának közszellemét és érzésvilágát köti csokorba, hogy örökségül adja át az utódoknak mindazt, amit kortársainak a szíveiből és gondolatvilágából kiírni tud. *Ő az egyetlen fix pont az idők rohanásában, aki bebalzsamozza a múltat,* hogy azt átadhassa a *jövendőnek*, összemarkolja egy korszak értékeit, hogy ezeket összekösse egy hervadhatatlan bokrétaiba.

Valamint az orvos megérzi az ütőer lüktetéséről az élet-erő fokát, úgy a *történetíró* is biztos kritikát mondhat, ha megnézi *azt a kultúranyagot, amit egyes századok irodalmukban összehalmozta.* —

Történelmi oktatás.

A spanyol örökösödési háború ismertetése mellett ki gondol *Kepler*, vagy *Humbold* kozmoszára? *Alba* hős volt, mert vérbefojtotta a németalföldi lázadást; *Camoens* egy futó bolond próféta, aki éhen halt. *Károly* nagy volt, mert háromszor írtotta ki a szászokat; de az a haszontalan *íródeák*, aki a kapitulárékat törvénykönyvbe összeszedte, névtelenül pusztult el. *Napoleon* nagyságát négymillió ember vérével írta a *történelembe*; de *Falton Róbert*, vagy *Watt* nyomorúságairól ki emlékezik meg? — Új irányt és új szellemet kell adni a *történelmi oktatás* rendszerébe! Ismerje meg az ifjú lélek az események rendjében az emberi szellem *civilizatórius képességeit* és haladásra való hívatottságát. Bámulja meg a *lángelméket*, akik az emberiséget vagy a *világossághoz*, vagy a *boldogsághoz* vezették közelebb egy lépéssel. —

A Hohenstaufok *korszaka* a York és Lancaster-házak *korszakai helyett* miért nem csoportosítják az eseményeket azok körül az alakok körül, akik a világszellelem emelkedésének lépésői voltak? *Dante* korszaka, *Flavio Gioja* korszaka, *Gallilei* korszaka, *Kopernik*, *Milton* és *Newton* korszaka... Mindenesetre hívebb támpontjai a *civilizáció* eseményeinek, mint a *királyok kronológiája*. —

Fizika.

Az anyagvilágnak majd egykor a fizika lesz az evangéliuma. Ez fogja igazolni, hogy nemcsak az erőnek és az anyagnak van egymásra kölcsönhatásuk, hanem az erő is benső összefüggésben áll az életérzéseknek a sorozatával. Ekkor lesz majd a *fizika* a gyakorlati élet tudománya mellett egyúttal bölcsészeti és vallási fejlődésnek is az úttörőjévé. Nemesak a természet tüneményeinek és erőjelenségeinek lesz az egyszerű osztályozó ja, hanem egyúttal az *anyag, az erő és a szellemvilág együttes visszatisztításában* az evolúciónak, vagyis a „*krisztusi megváltásnak*” is *értékes munkaeszközévé*. —

„Epur si m u o v e !”

A földközpontiség elméletéből kiindulva *szánalmasan vergődtek a mesék országában az emberek*. A felhőkben utaz-

tak. *Köd előttünk, köd utánunk!* Még a skolasztikusok is azt hitték a csillagokról, hogy ezek az égbolton csak a földnek a világítótestei, amiket angyalok gyűjtogatnak és forgatnak. A *Copernikus-féle* földforgási elméletet pedig térdenállva kellett megtagadni és elátkozni a szegény *Gallileo Gallileinek*, — de ezen kényszerült esküje után azonnal kikiáltotta az ő meggyőződéses „*Epur si muove!*”-jét. És mégis mozog a Földi... Kortársai nem tudták megérteni. Se a papok, se a világiak. Még a híres dán csillagász, *Tycho de Brahe* is kinevette. —

T u d o m á n y és vallás.

Nem vesszük-e észre, hogy a *tudományos igazságok* és megállapítások milyen *sokszor ugyanazt mondják*, amit a *krisztusi kinyilatkoztatás*? Az eltérés csak a kifejezési formákban és műszavakban van. Mikor pl. azt mondjuk, hogy nincs olyan parány és naprendszer, amelyet ne *erő* mozgatna, ugyanazt állítjuk, mint amikor a *vallás* tanítja, hogy az egész világegyetemben az *Isten* mindenütt jelen van és végtelen *Erejével* mindent éltet és fenntart. Továbbá azt mondja a *tudomány*, hogy a mozgás *egy* mindenre ható *indító erőből* indul ki, amely a cselekvő energiától elválaszthatatlan. *Vallási* nyelven ez így szól: *Ahol az Atya, ott a Fiú*, mert a két *Erőalak* egy. Az Atya a Fiú által teremt és a Fiú alázatos engedelmes-séggel hajtja végre az Atya Akaratát —

Igazán nagy kár a haladás szempontjából, hogy a természettudomány és a teológia még mindig gyanús szemekkel méregetik egymást Évszázados viták harcaiban lettek elkeseredett ellenségekké, mert a kutatás és a tudományos igazolás módszerében élesen szembekerültek egymással. Nagy hiba volt, hogy kölcsönösen lekicsinyelték egymás sikereit. Miután pedig *külön szótáruk volt*, nem vették észre, hogy nagyon sokszor ugyanazt a *közös gondolatot támadták meg különböző terminológiával* —

E m b e r i s m e r e t.

Az embert nem lehet megismerni az ő arasznyi földi életének a megnyilatkozásaiból, hanem átfogó szemléletben kell őt megismerni „kezdettől végig”. A fejlődésnek egész kialakulását, testi és lelki természetét a legelső anyagatomtól kezdve

ismerni kell az ember egyéniségét az újrászületések végtelen sorozatán keresztül. Ha az embert csak a mai élet életszakából akarjuk megismerni, semmire sem megyünk vele; úgy járunk, mint aki *egy bevégzett kört egy körszeletből* akarna megítélni. —

Je sais tout - emberek.

A teremtő elmék szerények és a megsejtett végtelenség fátyola előtt alázatosak. *Zajjal és reklámmal csak a felületesség dolgozik.* Az úgynevezett *kirakattudósok*; akik mindent értenek. A „*Je sais tout*”-emberek, akik mindent tudnak és fölényes göggel utasítják vissza mindazt, ami korlátolt elméjükbe bele nem fér. Hiszik, hogy *a világ teremtése is sokkal jobban sikerült volna, ha az Isten annak idejében tőlük kér tanácsot.* —

Ignorabimus!

A világ teremtését és fenntartását mechanikus alapon ép olyan lehetetlen megmagyarázni, mint ahogy nem lehet az agyvelő mozgásából se leszarmaztatni az *öntudatot*. *Heckel* próbálta, de nemcsak hogy bizonyítékai nincsenek, de még logikája is tótágast áll. Így okoskodik: — *Miután az energia nem anyag és az értelem sem anyag, tehát az energia egyenlő az értelemmel.* Ugyanilyen következtetéssel elmondhatnánk: *A víz is elem, a tűz is elem, tehát a víz és a tűz egymással ugyanazonosak.* Milyen szánalmasan komolytalan ez az okoskodás! A test anyagából megmagyarázhatom az agyvelőt, de az agyvelőből semmiesetre az *öntudatot*. Erre mondta *Dubois Raymond*: — *Ignorabimus!* Sohase fogjuk megtudni! —

Értelem.

Ha már egy egyszerű, óramű is tervező értelmet tételez fel, mit szólunk a nagy mindenség összhangjához?! Ha egy egyszerű képnek megfestéséhez művészerő kell, mit szólunk a természet végtelen képsorozatának megalkotójához? Milyen művész lehet Ő, kit a *legnagyobb lángelme* is csak *utánozni* tud, — *de megközelíteni soha!* —

Minél fejlettebb az értelem, annál könnyebben alkalmazkodik egy magasabb értelem befolyásához. Csak a korlátolt

elmék ragaszkodnak makacsul szűk látókörük csalhatatlanságához. —

Az agy ép úgy nem termeli a gondolatokat, mint az írógép. Csak külsőíti és terjeszti. Az agy csak tükör. Csakhogy minél fejletlenebb az agy szerkezete, annál nehezebben szolgál az értelemnek, annál nehezebben tudja földolgozni az érzésünkünkben belesugárzó képeket. Hány ember szenved, hogy a legtisztább érzéseit csak megcsonkítva, vagy csak eltorzítva tudja az agy világra hozni?! Hányszor szeretné az ember sokszor eldobni a tollat, mert belső megérzéseit elhomályosítja a gondolata. Bosszúsán dobjuk félre az írásainkat. „Nem ez az, amit én akartam!” Vergilius a könyvét akarja a tűzbe dobni. Apelles pedig összetöri az ecsetjét, mert érzéseit nem tudja híven visszaadni. —

Ki veszi rossz néven, hogy ifjúkorában gyakran beletévedt az „értelem” szertelenségeibe és az értékesebb tapasztalatok megszerzését csak kilengések, csalódások és keserves kijózanodások árán tudta megszerezni?!... —

Sok elfogult elme csak elaggott korának a botlásait és gyámultalan tapogatózásait nézi és nem akad meg a szeme erőteljes ifjúságán, amikor merész újjítással felszabadította az eszt, az értelmet a tekintély béklyóiból. —

Minden gondolkodni tudó ember kénytelen elfogadni egy teremtő és alkotó Erőt. Csakhogy amíg a hívő lélek szemében az Erő egy öntudatos Értelmiség, addig a hitetlen előtt csak egy önmagával tehetetlen vakerő, amelynek minden ténykedése öntudatlan esetlegesség. Ebből láthatjuk, hogy a hitetlenségnek a legelső büntetése, hogy a józan hit elvetésével egy csomó abszurdumot kel néki elfogadni... —

Az értelem, amely bennünk a lelki világosságnak a sűrűdése, nem tűri a homályt. És ha valamit tiszta világosságban nem lát, nem saját gyengeségét okolja érte, hanem kétségbe vonja a titokzatosság mélységébe elrejtőzött igazságot. —

Az értelemben megtalálhatunk kétféle képességet, amelyből az egyik a külső hatásokat befogadja, a másik pedig nem fogadja be. Az egyik az „Igen”, amely az értelemnek egyenletesség! tüneténye és megnyilatkozása. A másik a „Nem”, amely ellenállhatatlansági eredetű. Ez a két ellentét az értelemnek a pozitív és a negatív sarkisága. Ezért minden gondo-

lat is alternatív jellegű: vagy pozitív, vagy negatív. *Még a legelső isteni Gondolatban is felmerült az alternativitás.* A pozitívban csak üres tagadás. Pozitivitása — önélete nincsen. — rész. „Igévé” alakult ki; a negatív pedig mint *gondolati lehetőség* „ellenáramlattá”. Ez a negatív gondolati lehetőség azon-

Ha az értelem irányítása helyes, akkor ösztönünk is megbízható és biztos. Csakhogy az a baj, hogy az emberi *értelmet*, amely mindig csak külső viszonylatokban okoskodik és külső befolyásoktól irányítottatik, a téves következtetések a legtöbb esetben megtévesztik. Ennek folytán az *értelem ösztönünket is félrevezeti.* Valahányszor tehát az ösztönt nem *belső megérzés*, hanem *külső* befolyás irányítja, rendszeren rossz útra tereli az embert. —

Az emberi értelem nem is képes minden dolog megértésére, mert a tények és lények legbenseje az *érzés*, amely már¹ nem az *értelem* világába tartozó valóság, hanem az *érzés-világba*, amelyet *értelemmel teljesen kifejezni lehetetlen.* *Ha lehetséges volna, akkor az Úr Jézus sem példabeszédekkel adta volna át az emberiségnek az igazi égi Világosságot*, hanem közvetlenül értelmi fogalmazásokban. —

Értelem és érzés.

Nem szabad különválasztani a mi *értelmi tudásunkat* valási *érzéseinktől.* Egybe kell őket szöni, hogy egész életünket erős és biztos alapokra fejleszthessük. Csak úgy tudunk cél felé törni a magasságokba, *ha az értelmünk irányít, az érzésünk pedig emel.* *Hitünk* adja cselekvő életünk tartalmát. Azért szenved a mai emberiség, mert ezt a két lelki tényezőt egymástól különválasztotta és ezzel megbontotta közöttük az összhangot. —

Értelmi kevélység.

Az ember értelmi kevélysége főleg abban nyilvánkozik meg, hogy *mindazt megtagadja, amit meg nem ért.* Ez az a tudományos egyoldalúság, amely gyanús szemmel nézegeti mindazokat az igazságokat, ami neki új, körülbástyázza magát bemohosodott előítéletekkel, amelyek százalmasan összeszűkítik a szemhatárt. *Elfogultságában* pedig odáig megy, hogy *csak azt fogadja el igazságnak*, ami az ő rendszerébe bele-

illik ami pedig azon kívül esik, vagy pedig bele nem fér, az *ránézve már nem létezik*. Egészen úgy okoskodik, mint a középkori skolasztikusok, akik közül sokan nem tudtak görögül és a régi latin szövegbe írt görög idézeteket egyszerűen azal intézték el: *Graeca non leguntur!* — A görög szöveg nem olvastatik! —

Gondolat.

Egy gondolat, amíg önmagunkban tartjuk, a mi szolgánk; mihelyt kimondtuk, az lesz a mi urunk! —

A közmondás szerint: Ahány fő, annyi *gondolat*. És vájjon miért? Azért, mert minden egyes embernek csak *a saját érzéséből* alakulhatnak ki az eszméi, az eszméiből pedig a *gondolatok*. Tehát a *gondolat* se más, mint *eszmesűrűdés*; viszont az *eszme*: *érzéssűrűdés*. Így érthető, hogy *érzéseink* és *gondolataink* csodálatosan egybevágnak, pontosan földik egymást. —

Ha *gondolataidat* mindenki részére érthetően akarod kifejezni, akkor tekintsd azokat nyers anyagnak, amelyből egy kívánt hajlékot akarsz építeni. Csak arra vigyázz, hogy a közönség eszejárásának megfeleljen! *És ne is cifrázd, mert hiába építesz márvány palotát a cigánynak, ő csak a füstös sátorban érzi jól magát.* —

Tegyük fel, hogy minden *gondolat* csakugyan anyagrezgés, amely egy másik anyagban hasonló rezgéseket tud felkelteni. Hogyan tudjuk azonban megmagyarázni ezzel, hogy *ugyanaz a gondolat*, amely *rám* közömbösen hat, egy *másik egyénre* végzetes hatású lehet. Mert ha egy gondolatban *csak az anyag* hat az anyagra, akkor a fölkelte hatás is csak egyforma lehetne *minden agyvelőben*. Ki tudja megmondani, hogy az agyvelőnek melyik része az, amelyik szeret és melyik az, amelyik gyűlöl? A *ganglion-sejtekből* melyik a gyáva és melyik a hős? Melyik kész az egész életét odadobni egy eszméért, amivel csak másoknak használhat, önmagát pedig biztosan elpusztítja? *Melyik sejt* tudja élesen megkülönböztetni az *erkölcsi törvényeket a saját állati vágyainktól* és ösztönös érdekeinktől? Miért tudjuk odadobni vagy alárendelni anyagtesti szempontjainkat egy önfeláldozó, önzetlen, vagyis megváltó munkáért? Miért tagadjuk meg testi kényelmünket is egy átértett jóért, szépért, vagy igazságért?!... —

Claude Bernard, aki a fiziológiában úttörő tekintély volt, nevenségesnek mondotta azt az állítást, hogy *a gondolkodás az agyvelőnek a váladéka. Épp oly kevésbé termeli a gondolatot, mintahogy a zongora se termeli a zenét.* —

Nem az igazság a gondolat ereje, mert gyakran hazug gondolat is lehet hatásos, tehát erőteljes. A gondolatban magában van az erő! Ezért a *gondolatot* tekinthetjük az első jelnek, mely az *elbukott szellem életében visszafelé int.* —

Egy gondolat kifelé mindig hangban kíván elhelyezkedni. Minden nyelv helyesen érzi ezt és egyetemes az a kifejezés: — *a gondolat testet öltött!* Csakis az érzések élnek befelé. Éppen ezért a *gondolat* kisebb, mint az érzés, mert mindig kifelé tör. A magyar költő szerint: — *Nem érez, aki érez szavakkal mondhatót!* —

Gondolataink azonosak a mi természetünkkel. Amilyen a természetünk, olyanok a *gondolataink*. Tisztultabb és tökéletesebb természetnek a *gondolatai* is tisztábbak és tökéletesebbek. De mindig hajszálnyi pontossággal tükrözik vissza az ember természetét. *Hazug gondolata soha sincs az embernek.* Van *hazug szava* és *hazug cselekedete*, amikkel *leplezgeti a gondolatát*, amely különben mindig az ő igazi természetének hű kifejezése. Csakis akkor ismerjük meg az ember igazi természetét, hogyha ismerjük az ő *igazi gondolatait*, mert ezek tökéletesen fődik egymást. —

A gondolat a legnagyobb erőhatás. Titokteljes képességek rejlenek benne. *Világokat átalakító nagy erőhatások indulhatnak ki egy-egy életképes gondolatból* —

Gondolkodás.

Minden egyes *gondolatnak* a lényege egy-egy *megsűrűdött érzés*. Helyesen tapogat tehát *a filozófia is, mikor a gondolkodás végső okát az életérzésben keresi.* — *Penser cest sentir!* *Gondolkodni annyit tesz, mint érezni.* Ezért mihelyt *életérzésünk* önmagában visszavonul, *gondolataink nincsenek.* —

Nevenséges állítás, hogy a *gondolkodás* az *agyvelőnek* a *váladéka*. *Az agyvelő épp oly kevésbé termeli a gondolatot, mint ahogy az óra se termeli az időt.* Kinevetnénk, ha valaki azt vitatná, hogy a nyomda és az *ólombetűk nemcsak köny-*

vet, hanem annak eszméit és gondolatait is termelik. Ne tévesszük össze a műszert a hatóerővel, nehogy úgy járjunk, mint az a férj, aki a nyári hőség ellen a feleségének panaszkodott: — No nézd! Hová szökött fel ismét a hőmérő? Nem bírom ezt a tikkasztó meleget. — Az asszony megértő arccal nézegette a hőmérőt és így szólt: — Add ide fiam, majd beleállítom a jégszekrénybe. —

A jó gondolat.

Szívesen fogadok mindig egy-egy korrekciót bárkitől és bárhonnan jöjjön is az, mert világ kezdete óta minden jó gondolatnak volt egy komoly vetélytársa: a jobb gondolat! —

Felfedezések.

Ki hitte volna egykor *Watt gőzfazekáról*, vagy *Galvani békacombjáról*, hogy ezek valaha egy új művelődési korszakot fognak megnyitni az emberiség történetében? Még csodálatosabb eredményekre fog rövid időn belül vezetni a rádióhullámzásoknak gyakorlati kihasználása. A *Hertz-hullámok*, a láthatatlan fénysugarak, a közvetlen erőátvitel máris feldöntötték a múltnak természettudományi alaptételeit, amiket még csak az én gyermekkoromban is pozitív, bevégzett, örök és megváltozhatatlan fizikai törvényeknek ismertünk el. Méltán ejtethet bámulatba bennünket, hogy milyen kivételes gyorsasággal tudott napjainkban elterjedni a szellemvilág hite is. — A csodák új világának a küszöbéhez érkeztünk. Hiába gúnyolódik efölött egyrészt a hitetlenség, másrészt a tudományos elfogultság. Ha valaki ötven évvel ezelőtt azt merte volna mondani egy akadémikus tekintélynek, hogy a szobánkból fogjuk hallgatni a newyorki opera előadásait, vagy pedig gyorsabban fogunk repülni szárnyas gépeinkkel a sasoknál, kinevették volna az ilyen álmodozót. Sőt, ha nagyon erősködött volna, könnyen az elmegyógyintézetbe kerülhetett volna.... —

Minden fölfedezéssel úgy vagyunk, hogy meg kell jönni a maga korának és emberének. Így pl. az almák már évmilliók óta esnek le a fákról; — ki törődött vele, hogy miért? Newtonnak kellett előbb megszületnie, hogy ebből az évmillió tapasztalati tényből felállítsa a tömegvonzás elméletét és az esés törvényét. A gőz is azon idő óta emelgeti már a fazék fö-

delét, amióta a vizet ilyen fődött edényben forralják a tűz mellett; de azért mégis Watt-nak kellett előbb jönnie, hogy a gőz fészerejét előbb észrevegye, felhasználja és — Stephenson-nak, hogy ebből a legelső mozdonyt megkonstruálja. —

Újraszületés...

Újraszületés. — Reinkarnáció. — Lelki újraszületés. — Megújulás. — Új élet. — Születés és halál. — Ébredés — Feltámadás. — Önkéntes testetöltés.

Új r a s z ü l e t é s .

Milyen megnyugtató, hogy a *szennyes korszakok csak pillanatnyi visszacsúszások a folytonos haladásban*, mert minden rothadásból egy új élet csírája szokott kibontakozni. A halálból támad egy új fogamzás. Születünk a meghalásra és meghalunk az újraszületésre. —

Én, aki az evolúció körforgásában éppen olyan egyetemes és mindenre kiterjedő törvényt látok, mint *Newton a nehézkedési erőben, látom az újraszületések rotációjában is csodálatosan megújulni a történelmi korszakokat; hogy megismétlődik a múlt — csakhogy mindig egy fejlettebb alakban és kiadásban*. Hajszálnyi pontossággal alakulnak ki hasonló történelmi helyzetek; ugyanolyan elhelyezkedésekkel, mint hajdanában. Sőt, ha figyelmesen vizsgálja az ember, ráismer még az egyes vezető alakokra is, akik modern kiadásban megismétlik az életüket, vagyis új életre újraszületnek. —

Újra kell születni mindazoknak, akik földi életük folyamán embertestvéreik ellen a földön vétkeztek. Ugyanazon bűnhódéseken kell keresztül menniök, mint *aminő szenvedéseket másoknak okoztak*. Aki miben vétkezett, abban fog bűnhődni. *Meg kell fizetni tartozásainkat az utolsó fillérig.* —

A túlvilági életbe és az újraszületésbe vetett hit korunknak legérdekesebb problémája, amely a mai vízözönben a bibliai *Noé bárkájára* emlékeztet. Mikor már minden elmerült a régi világból, csak ez lebegett a piszkos áradat hullámai fölött. Egy mentőbárka a pusztulás romjain, amely magában hor-

dozta egy titokzatos *új világ csíráit*; a szivárvány reménységeivel biztató jövőt. —

A virág *tavaszkor* legszínesebb és legillatosabb; a madár is csak ekkor fészkel és csak ekkor dalol legszebben. Még a szívek is csak *tavasszal* tudnak igazán szeretni. *Milyen szomorú, hogy az újjászületésnek ezt a fenséges lendületét sem a természet, sem a gyarló emberi lélek nem bírja sokáig kitarítani!* ... A virág csakhamar gyümölcsbe érik, színe elfakul, illata elszáll és a gyümölcs már rejtegeti magában a közelgő rothadást: *a halált!* De viszont csak ebből a rothadásból bontakozhat ki *egy új élet csírája*. A megérett mag csak így ébredhet *új életre* és ez benne a *vigasztaló!*... —

Minden újjászületik! De hát ki hiszi el, hogy a dermedés fagyából *csak a föld virágai* tudnak kibontakozni? Vájjon lehetséges-e, hogy az a Kéz, Aki az ibolyát és az embert is alkotta, csak a virágban rejtette volna el az *új életre* ébredés ösztönét? *A föltámadás*, amely a virágban látható életfolyamat, *csak az emberben* volna hiú álmodozás? *A növény új alakban ébred életre. Az Isten képmása pedig*, kit teremtés koronájának hívunk, *nyomtalanul veszne el a semmiségbe?* Eltűnnék, mint a ködkép, amelyet rongyokra tépett a szél? Szétpattanna, mint a tovarohanó folyó tükrén a buborék, amelyet a fodrok véletlen játéka vet?... Ki hiszi el, hogy a mi Istenatyánk szerető szíve, Aki minden teremtményét a folytonos tökéletesedés boldogságára teremtette, *csak egyedül az emebrt zárta volna ki* a fokozatos fejlődés világtörvényéből? — Hát nem vagyunk mi többek egy mezei ibolyánál? Vagy egy réti liliomnál?!... -

A bibliában olvashatjuk, hogy amikor *Jakab* csellel megszerezte bátyjától az elsőszülöttségi jogot, akkor kénytelen volt menekülni Ézsau haragja elől. Bujdosásában az Isten szabad ege alatt hajtotta le fejét pihenésre. Egy kő volt a vánkosa. Takarója a csillagos ég. *Álmodott látott. Egy égbenyúló lajtorját amelyen az angyalok föl és alá járkáltak. Tetején pedig az Isten fényessége ragyogott.* Ez az álomkép, amint láthatjuk, szimbolikus. Az élet rejtélye van benne megérzékítve. Folytonos és fokozatos fejlődés az *újjászületések* sorozatában. Talán ezt jelentik a létrában a lépcsőfokok, amelyek kiindulnak a föld legdurvább anyagából, a kőből és végződnek a legtökéletesebb valóságban: fenn a Logosban, Aki az elrejtett Isten-

nek a külső tükörképe. Az egész létra a különböző életfokokat hozza *egységbe*, amelyek Belőle erednek ki. A szellemvilág lényei pedig leszállnak s fölszállnak az egyes létrafokokon. Különböző életrajzokba helyezkednek el. Finomabb, vagy durvább testanyagokba. *Attól függ, milyen messze esnek az Ige Fényességétől.* — így kapcsolja össze szimbolice az égignyuló létra az *eget a földdel* és bemutatja *a szellemvilág különböző lényeit egymásfelé helyezett lépcsőfokokon.* Az *alacsonyabb életfokokról* emelkedhetünk csak fel a *magasabb* életrajzokba. De viszont *a magasabbakról* leszállhatunk az *alacsonyabbakra.* Együtt mozog tehát a nagy mindenséggel az *egész Szellemvilág és az egész látomány az evolúciós fejlődésnek kézzelfogható szemléltető szimbóluma.* — Milyen tiszta, milyen világos kép! —

Az eszmék is születnek, növekszenek, fejlődnek, visszafejlődnek és meghalnak. De mindig új erőben és tisztultabb alakban támadnak fel. Újjászületnek! Valahányszor tehát bomladozni látjuk a régi kereteket, már is felcsillámlik mögöttük egy *új jövő képe.* Az ilyen átmeneti helyzetek rendszerint csúnyák és fájdalmasak, mert *a pusztulásban csak nagyon éles szemek tudják meglátni az újjászületést is.* —

A nagy *Benjamin Franklin,* aki *Washingtonnal* együtt csinálta meg a hatalmas északamerikai Uniót, még életében megírta *a sírfeliratát:* — Itt nyugszik a férgeknek átadva Benjamin Franklin könyvnyomdásznak a teste, mint egy elkopott könyvnek a táblája, amelyből a lapokat már kitepték és a címét az arany-metszetével együtt eltörölték, de azért a munka nem ment veszendőbe, mert *egy új és jobb kiadásban fog megjelenni,* amelyet maga a szerző fog átnézni és kijavítani. —

Az újraszületés az élet minden küzdelmeire kielégítő magyarázatot nyújt s megnyitja a tisztuló és küzdő lélek számára az utat a *jövődő élet* reménysegeihez. *Összeforrasztja a jelen étellel a múltat és a jövőt; az emberi életet folytonossá teszi és az örökkévalóságok központjába helyezi,* amely már előre is, hátra is végtelen. Sorsáért pedig minden lélek maga felelős, mert csakugyan úgy fog aratni, ahogyan vetett. Enélkül igazán megérthetetlen, hogy az emberiségnek kétharmadát miért helyezte az Isten oly viszonyok közé, ahol képtelenek *egy földi életszakban* a krisztusi hitet megismerni? Miért szüle-

tett az az óceáni szigetlakó állati színvonalra, s miért vagyok én kiváltságolt, holott *egy közös Atyánk* van és mindnyájan testvérek vagyunk? — Vagy el kell fogadnunk az *újraszületést*, amely szerint életsorsát mindenki egy-egy *előző élet* tartalmával determinálja és így csak az isteni igazság törvénye telik be rajta, vagy pedig a predesztinációt, amely szerint az Isten minden lelket — már születése előtt — osztályoz a szenvedésre és nyomorra, sőt még az üdvösségre és a kárhozatra is. Nincs más út. Vagy-vagy! —

Minden élő és érzékelhető valóság csak *erőmegtestesülés*. A mikrobáktól kezdve a legfényesebb Napokig mindegyikben egy-egy *életenergia* szervezi és építi fel maga körül az *anyagtestet*. Azt hiszem, ezt mindnyájan elismerjük. Nem is ez a vita kérdés! A vita akörül folyik, hogy vajjon ez az életenergia (illetve lélek) csupán egyetlen-egyszer, vagy többször is *megtestesülhet-e?* Az eltérés azért nem annyira a lényegben, vagyis a „megtestesülés lehetőségében” van, mint inkább a módozatban, vagyis az alakiségben. Az a kérdés: *Egyszer-e, vagy többször?* —

A feltámadásnak egyik alakja az *újraszületés*. Ahogy a *halállal átlépünk az anyagvonalból az erővonalba*, úgy lépünk ismét vissza a *születéssel az erővonalból a tárgyi világba*, a durva anyagtest törvényeibe. *Új életet kezdünk*, hogy egy alacsonyabb életvonalban az átszenvedett tisztító és javító bűnhődések után helyrehozhassuk előző életünk hibáit és mulasztásait. —

Ahogy az alvás feldarabolja a *különböző egységes időt* napokra, órákra és percekre, úgy a *halál is csak felaprózza -ez egységes életfolytonosságot* életszakokról életszakokra. Így látunk legalább némi hasonlatosságot a mi életünk és a természet életének a törvényei között. *Valamint mi is elfelejtjük álmunkban a mi nappali világunkat, úgy felejtjük el újraszületésünk alkalmával a múltat*. Ezért tulajdonképpen ezt a *földi életet kellene* álomnak tartanunk, a halált pedig az álomból való felébredésnek. —

Engem mindig meghat, valahányszor a tavaszi verőfényben látom a föld virágos *újjaszületését*. Csakhogy ezt a rügbontást és bimbózást is meg kell előbb előzni az őszi hervadásnak. *Minden meghal, hogy új szépségben és erőben ébredhessen új életre*. A halálból lesz az új fogamzás! —

Mikor Egyiptomban a *Szfinksz* lábainál álltam, úgy éreztem, hogy közömbös arccal tekint át rajtam is. Egy pillanatra *Rodin „Penseur”-jét* láttam benne megkövesedve., De *óriási arányokban*. Egy önmagában elmélyedő misztikus tünődést! A homloka értelem. A karma küzdelem. A szárnya győzelem! A keble szerelem! *Az egész pedig az emberi élet örök problémájának, vagyis a folytonos újraszületésnek, kőbe faragott főséges szimbóluma!* —

Minden nép műveltsége, kultúrája, hit és erkölcsi élete az *újraszületésre* volt felépítve. Ennek köszönhetik műemlékeit, mint ahogy a középkor fenséges katedrálisai is egy hit-erős fellendülésnek kövekbefaragott okmányai. Az *újraszületésből* sarjadzott ki az *örök életnek* és benne a *lélek halhatatlanságának a hite is*. — Mit bizonyít ez? Hogy az élő és a már kihalt emberiség eszmevilágában a vallási és erkölcsi gondolatoknak etikai elemei ugyanazonosak. —

Az ősegyház a *test feltámadása* alatt mindig az *újraszületést értette*. Ez a hitünk a Credo-ban, amely apostoli eredetű, félreérthetetlen precizitással van kifaragva: *Hiszem a test feltámadását és az örök életet*. Az első alatt az új *testetöltést* értették, mert hiszen szemellátható, hogy halálunk után a hulla nem támad fel velünk, hanem szétrohad. Elemeire bomlik és minden egyes anyagatomja szerteszét foszlik a természet nagy vegykonyhájában. Új alkotó részévé lesz egy növénynek, vagy állati testnek. Esetleg egy másik ember testének a sejtjévé. Hogy fogjuk mi egykor ezt összeszedni? Milyen természetes és magától érthető igazság az, ha hisszük, hogy *az ősrégi lélek minden újraszületéskor egy új testben támad új életre*. — Nem kell erőszakot tenni a józan eszünkön. —

Nincs olyan tératom a nagy mindenségben, amelyben Élet ne volna, mert az isteni Élet mindent betölt. Miért akarjuk tehát az Életet csupán a föld színére korlátozni? Ha a lélek megtestesülhet egyszer, miért ne testesülhetne meg másodszor, vagy akárhányszor, ahogyan ezt a Gondviselés [^]bölcsessége jónak látja? És miért csak itt a mi földünk porszemén, s miért ne az egész világegyetemben? —

Hogy fejlődésünket semmi előítélet és elfogultság meg ne zavarja, az a jóságos isteni Kéz a *feledés mákonyát hinti egy-egy földi életszak tartama alatt emlékezetünkre*, amelynek lapjáról minden egyes *újraszületésünk*nél letörli a zavaros és

felesleges *múltat*. Minden egyes visszatérésünkkor valóban iszunk a Léthe vizéből. Emlékek, gondok, terheltségek nélkül léphetünk ki egy *új életversenybe*, magunkkal hozván „*életérzésünkbe*” a múltakból minden beérett, értékesebb tapasztalatainkat, *így kezdhethetünk mindig egy-egy új életet a múltak zavaró emléke nélkül*. Még pedig folyton gyarapodó képességekkel. Meg nem szakított cikázásokkal törünk állandóan föl-felé. *Per ardua ad astra! A mélységekből a csillagokig!* —

Bölcsen rendezte az isteni Gondviselés, hogy a fárasztó, kimerítő élettusákat felváltja időnként egy-egy átmeneti pihenő, amikor az *életenergia* (a lélek) teljesen kiemelkedhetik az anyagküzdelmekből és önmagában érik és ismét felfrissül. Ezért olyan üde, friss és életkedvtől pezsgő minden *újrászülettett* gyermeklélek. — *Letette egy előző élet összes gondjait és a régi terhektől mentesítve kezdheti el az újat. A régi gyökérből ismét kisarjadt egy új hajtás, mint az évelő növényből egy új ág.* —

Az Élet újrászületések által lesz egy állandó fejlődési folyamattá. Evolúcióvá! Egyetemes folytonossággá és megszakíthatatlanná, mint Herakleitos híres folyója, amely állandóan és folyvást növekszik. Előbuggyanik valamely ismeretlen forrásból. Ezt a pillanatot nevezhetjük „teremtésnek, vagyis első születésnek. Biblikus nyelven „kezdetnek”, amikor megindult az érzékelhető anyagélet és szellemvilág, amelyek egymásért vannak teremtvé. A folyó azután egy darabig a föld színén halad. Növekszik, szétesik. Csakhamar újra eltűnik a szemeink elől — a föld alá. Elnyeli egy titkos mélység: a halál. Csakhogy ez nem a vég és nem a befejezés! A folyó a föld alatt is ugyanaz a folyó marad. Nem a lényegét változtatta meg, csupán az alakját. Rövid időn belül majd ismét elő fog törni; láthatóvá és érzékelhetővé lesz. Szóval: újra születik. —

A középkor misztikusai, bölcsei, sőt a legújabb kor vezető elméi is csak az *újrászületésben* látják az Élet rejtélyének a kulcsát. Sőt ma már egyházi körökben is rohamosan hódít ez az elfelejtett ősi hitigazság, amely a krisztusi tanoknak egy elhomályosult pontja. Ha egy kissé gondolkodunk felette, beláthatjuk, hogy *semmikép sem áll ellentétben a kereszténység alapeszméivel és dogmaival. Az Egyház az én tudtommal még sohasem nyilatkozóit ex cathedra az újrászületés ellen.* —

Az újrászületés egyetemes törvénye mindent megmagya-

ráz és megszüntet minden egyenlőtlenséget a teremtett lények között. Megnyugtató isteni igazságosság, hogy mindnyájunknak egyformán kell átszenvednünk az élet küzdelmes próbáit. Ugyanazt a kálváriát járjuk, amelyen *mindenkinek föl kell vinni a saját nehéz keresztyét. A három kereszt mellett ott van a mienk is: a negyedik.* Tőlünk függ, *hogy Krisztus mellett jobbra, vagy balra helyezkedjünk-e el?* Nincs más útja a tisztulásnak. —

Csak tévelygő korszakok élnek reménytelenül és céltalanul. Az alkotó nagy korszakok nyílegyenesen törnek előre és vitorláikat hiterő duzzasztja. Hinni tudnak és reménnyel néznek az égre: *Nincs halál, csak állandó újraszületés!* Minő erőssége a léleknek az örök életnek ilyen felfogása? Hogy az én tetteim reám nézve végtelen fontosságúak és soha el nem vesznek, ez az én öntudatomat *arasznyi létem szűk határaiból oly magasra emeli, mint a meny ország; de ha utolsó sóhajommal végleg megsemmisült az én egész életem* vergődéseinek, szenvedéseinek és erőfeszítéseinek az összes eredménye, — akkor ez *a kétségbeejtő céltalanság a legnyomorultabb lényvé tenné az embert* az összes teremtmények között. Értéktelenségem siralmas öntudatával akkor oly mélyre zuhannék, mint a pokol. —

Amit mi *átöröklésnek* nevezhetünk, az annyit jelent, hogy valamelyik *újraszületett lélek olyan szülők testi anyagába kapcsolódott, amely az ő természetével homogén.* Innen származik főleg testi tulajdonságokban a nagy hasonlatosság. A *gyermek értelmisége* azonban a legtöbb esetben teljesen *függetlenül alakul ki a szülők értelmiségétől* Sőt tapasztalatok szerint a lángelmék ivadéakai rendszeren visszaesnek a közép-vonal alá. —

A legújabb korban már nemcsak bölcsészek, hanem költők, művészek és természettudósok is *hisznek az újraszületésben, Spinoza, Kant, Fichte, Hegel, Bergson* rokonszenveznek e gondolattal. A költők élén *Victor Hugo és Goethe* állt. Sőt államférfiak, mint például az olasz *Mazzini*, az angol *Disraeli* és *Gladstone* hívők voltak. *Kossuth Lajos is teljes meggyőződéssel beszélt egykor nekem róla.* —

Milyen ösztönző és buzdító erőt nyújt az *újraszületés* az önzetlenségre és önfeláldozásra! Rávezet bennünket, hogy nem tudunk annyit adni, amit százszoros mértékben vissza

ne kapnánk. *Semmi se vész kárba!* Az a falat kenyér se, amit az éhezőnek adok és az a csepp víz se, amit szeretettel nyújtok a szomjúhozónak. *Minden jó cselekedetünk csak takarékpénztárba rakott tőkegyűjtés, amelyet kamatostól fogunk egykor visszakapni.* —

Mintahogy minden virágnak a bimbóból kell kibontakoznia, amelyből egymásután pattognak elő a levelei, úgy fejlődnek ki a szimbólumokba elrejtett eszmék is egy folytonos érzési folyamatban. Egy láthatatlan benső erő él és működik *minden vallásos eszmébe* bezárva, amely külső életre törekszik. Fokozatosan tökéletesülő szervezetben akar megvalósulni. *Ki hitte volna valaha, hogy az újraszületés törvényét és vele együtt az örökéletet a természettudomány fogja egykor az evolúciónak és az energia fennmaradásának törvényében igazolni?* —

Emlékezzünk csak vissza a mi nagy testvérünkre, *Madáchra*, aki sugalmazott élőképekben mutatja be az emberi élet tragédiáját az *új születések sorozatában*. *Ádámhoz szól, de mindnyájunkhoz beszél:*

*Csak azt ne hidd, hogy e sártestbe van
Szorítva az ember egész egyénisége ...
Sok iskolát kell még addig kijárnod,
Sokat csalódnod, míg mindent megértesz...
De amit tapasztalsz, érzesz és tanulsz,
Évmilliókra lesz tulajdonod!*

Mondottam ember: küzdj és bízva bízzál! — Testvéreim! Égből jövő üzenetek ezek, amiket csak azok tudnak megérteni és égi világosságukban tisztán felfogni, akiknek a szemében a *küzdelem nem a végcél, hanem csak eszköz a győzelemhez*» amely Istentől kijelölt céljainknak a betetőzése. —

Amikor a szellem a *hit* kegyelmének befogadására van megérve, már könnyebben halad és egy újabb *újraszületése** *ben* már magával hozza a *hitre való készséget* és hajlamot. De milyen soká lesz még ekkor is ez a *hit* benne élővé és cselekvővé, vagyis jellemének az alapjává! Itt is — mint mindig — a kegyelem jön segítségére egy jó léleknek gyengéd, önzetlen szeretetében és az a lélek, amelyben az élet szeretete, igazság-érezte, a nagyság óhajta és bámulata már ki van fejlődve, *ekkor indul meg először. Először érzi a hálát, amely már a szeretetnek egy tisztább foka.* Ekkor ébred öntudatára, hogy

ő is szeretne tenni valami hasonló jót. *Valakiért valamit*, mint ahogy cselekszik azok, akiket már nagynak lát és bámulva szeret. Tudja már, hogy *amihez mérhető nagyság nincs a világon, az a szeretet. Ekkor ér a lélek célhoz.* Már a felsőbb vonalakban helyezkedett el. Szent Pál szerint „elváltozik”. *Kilép az újrászületés kényszertörvénye alól* és most már Istenben élve tisztulhat. *További megtestesülései már csak önkéntesek lehetnek* és csupán arra valók, hogy még szebbé és ragyogóbbá tegyék őt. —

Születésünk ténye már benne van a *testi öntudatunkban.* *Újrászületésünk sejtelve* azonban csak *lelki megézésünkben* rejtőzik. És vájjon miért? *Tegyük fel, hogy egy született vak,* aki állandó sötétségben élt, egy kora hajnali órában visszanyerné a látását. Milyen boldogon nézné ez a napfelkeltével együtt növekedő világosságot. Estefelé azonban félne a fokozatosan közelgő homályosságtól. És amikor reáborulna *az éjjeli sötétség, kétségbeesve panaszkodnék, hogy ismét elveszítette a szemevilágát.* Hiába akarnánk ezt a szegény embert megnyugtatni, hogy csak azért lett sötét, hogy a Nap ismét feljöhessen. Bizonyára azt hinné, hogy mi ezt csak az ő vigasztalására találtuk ki. *Kétkednék a szavainkban, mert neki még nincsen megszerzett tapasztalata a hajnal és az alkony változásairól,* amelyek egymást kiegészítő, de azért *fokozatosan* változó körmozgások. *Ilyen vakok a hitetlenek is,* akik elhiszik a *születést,* amelynek előzményeiről szintén nem tudnak semmit. De már az *újrászületést nem hiszik,* mert nincs róla *öntudatos tapasztalatuk.* Látják az alkonyt, de már *az új hajnalban nem hisznek. Hisznek a hervadásban, de nem hisznek az élet folytonosságában,* amelynek egyik átvezető jelensége az *újrászületés.* —

A *születést* mindnyájan hisszük, habár magát a tényt öntudatlanul éltük is át. Tudjuk, mikor léptünk a földi életvonalunkba; csak azt nem tudjuk, *honnan jöttünk és hogyan érkezünk ide?* — így vagyunk az *újrászületésünkkel* is. Biztosan tudjuk, hogy testanyagunkat egykor eldobjuk; de hogy *hova megyünk és mi történik velünk azután,* — erről öntudatos ismereteink nincsenek. Csak homályos megsejtéseink és következtetéseink vannak. —

Úgy-e bár, *átéljük a születéseinket és a halálainkat is; de öntudatosan egyikre sem emlékszünk vissza.* Ez azonban nem

jelenti, hogy se nem születtünk, se meg nem halunk, azért mert mindakettő kívül esik a mi öntudatunkon. —

Neki indultunk a völgyek homályából egy ismeretlen útnak, amely majd föl fog vezetni bennünket a hegytető világoosságára. Ezt az utat *szakaszokban* tesszük meg. Minden egyes fordulópontnál leültünk megpihenni; fáradt szempilláinkat lezárjuk egy üdítő álmra, hogy egy *új hajnal* hasadásával *megkezdett utunkat ott folytathassuk, ahol félbehagytuk*. Útközben szerzett ismereteinket és tapasztalatainkat azonban elraktározzuk *életérzéseinkben* és *magunkkal visszük* mint a tanuló ifjúság az egyes osztályokban összegyűjtött ismereteit. Hogyan gyűjthette ezeket össze? — arra már nem emlékezik vissza; de hogy megvannak, azt *biztosan tudja*. Ha azonban már célhoz értünk, elfelejtettük az egyes szakaszok átélt *nehézségeit, de az emlékeik életérzéseinkben* átváltoztak lelki üdéséggé és tiszta örömmé. —

A *múlt él a jelenben*, a társadalom közszellemében is: kultúrájában, érzésvilágában bitében és munkájában. *A jelen a múlttal állandóan gyarapodva észrevétlenül folyik át a jövőbe*. S amennyit:z emberi művelődés raktárából magunkba szívunk és ezt új hatásokban, érzésekben, gondolatokban és cselekedetekben átadtuk másoknak, akként fog élni a mi egyéniségünk is *millió örököseinkben*, akik majd a mi folytatásaink és utánczóink lesznek. Művészetünk, iparunk, tudományunk, vallásunk, nyelvünk, gondolkodásunk összes formái mind csak átöröklött kincsek és *visszanyúlnak az ősemberig, akiből az újraszületéseknek folytonos emelkedésében a mai színvonalig eljutottunk*. A művelődés tehát *az egész emberiség közvagyon*a, amelynek összehordásában *minden egyes embernek* volt valami része... Ki tudja, hogy esetleges *újraszületéseink* révén hányféle alakban működünk már közre a kincsek összegyűjtésében? Beleadtuk egész életünk, sőt *őszes életeink* munkáit, mint a kas méz-gyűjtésébe az egyes méhek. Mikor pedig egy-egy új életalakban ismét a világra születünk, készen vár ránk a *közös kincstár* és *ott kezdhethük* emelkedésünk lépcsőit, *ahol félbehagytuk*. —

Reinkarnáció.

Hallottam egyszer olyan ellenvetést: hogyan volna lehetséges a *reinkarnáció*, mikor mi semmit se tudunk róla? Már

pedig, ha lényünk gyökere — az *Én* — nem változik és az *új testünkben* is csak ugyanazok vagyunk, *akik voltunk a régiekben*, akkor mégis csak vissza kellene emlékeznünk előbbi életünkre. — Egy másik ellenvetést is hallottam: Hogyan lehet elképzelni, hogy a világ legnagyobb lángelméi egy tudatlan, gügyögő kisgyermekké lesznek újra? — Könnyű e kérdésekre válaszolni, mert hiszen minden *újszülött* maga építi ki testi szerveit, érzékeit, központi idegrendszerét. Az új testben egészen új orgánumot nyertünk. Csak *érzéseinket* hozzuk magunkkal a múltból. Agyunk, amely az érzésműködésünknek, vagyis a gondolatoknak a kialakító szerve, szintén megújul. *Belső képességeink ugyanazok, mint voltak a múltban*, de ezeket *kifelé* csak olyan alakban tudjuk kifejezni, milyen tökéletesek ezek az *új testünknek a szervei*. —

Az anyagtest elhalásával *a testből kiszakadt öntudatlan szellem* a természetének megfelelő vonalba kerül, ahol anyagának *az erejétől, de nem az anyagának érzésétől megszabadul* és bizonyos gyógyító erőhatásoknak lesz kitéve. Mikor pedig olyan fokra jutott *érzésében*, hogy egy küzdelmes és eredményes munkára már újra fogékonyá lesz, akkor *ismét testet ölt*, hogy gyarapodott erőtartalmával újra megkezdhesse emelkedési útját fölfelé. Ez a *reinkarnáció törvénye! Ez az isteni irgalomnak legnagyobb kegyelme!* Az Úr Krisztus megváltó munkájának a folytonossága ez, amelyre egykor világosan reámutatott: — Ego sum Resurrectio et Vita; qua credit in Me, non morietur in aeternum! *Én vagyok a Feltámadás és az Élet; aki Bennem hisz, nem hal meg örökre!* —

Egyedül a reinkarnáció magyarázhatja meg nekünk, hogyan érvényesülhet egyidejűleg a világkormányzat isteni rendjében „végtelen mértékben” úgy *az isteni igazságosság, valamint az irgalmasság*, mert *különben tehetetlenül állunk a terheltséggel született csecsemők testi és lelki diszpozícióival szemben*. Nem tudjuk megérteni, hogy egy *frissen teremtett lélek, akit bűn még soha se terhelt, hogyan kerülhetett ki az Isten Kezéből olyan nyomoréknak?* Miért kell egy kisdednek gyötrelmekre, szenvedésekre születnie, hogyha ártatlannak teremtettet? Mindnyájan érezzük, *hogyha mindez csak születési esetlegesség*, akkor ilyen esetekben az *igazság törvénye* a magatisztaságában nem érvényesülhet. Az Istennek tökéletes atyai szeretete ok nélkül nem különböztetheti meg egyik-másik gyermekét *már születése előtt* a másik rovására. Nem adhat

az egyiknek mindent, a másiknak semmit! Ezt a szembetűnő osztályozást nem lehet azzal igazolni, hogy egy ilyen testi, vagy lelki nyomorék békén túrt szenvedéseivel nagyobb érdemeket szerezhet és bőven lesz kárpótolva érte *a síron túl!* —

Vajjon mit néz és mit lát a szfinksz a halál örök birodalmában? ... Révedező tekintete évezredek óta csak azt nézi, hogy a hajnal első pirkadása hogyan megy át nappali fénybe és az alkony tüzes lilasága hogyan hamvad vissza a sötétségbe. Az örök születésnek és az örök halálnak titkait szemléli. A hajnal és az alkony folytonos váltakozásait. Az égboltra is föl-írt reinkarnáció törvényét... —

Lelki új r a s z ü l e t é s .

Csak ott kezdődhetik a léleknek az újjászületése, amikor már nem alkuszunk meg többé minden földi hitványsággal azért a „kis biztos”, de sokszor nagyon is „piszkos” kenyérért, amikor már nem félünk semmitől és hogyha választanunk kell, jöjjön inkább a halál, mint bármiféle mocsok. —

Λ *lelki újjászületésnek ez a titka: át kell adni magunkat teljesen Krisztusnak! Kezdetben még csak nézzük őt, mint a hegyászó utas a fényben csillogó hegycsúcsokat... hol vagyok még tőle én?! De ez az öntudatlan összehasonlítás már észrevétlenül kezd vezetni bennünket a helyes önismeret felé. Ezért minden lelki újjászületésnek Krisztus életpéldájának az utánzásából lehet csak kiindulnia. —*

Minden lelki újjászületés mögött az Istent érezzük. A lefátyolozott nagy Titkot! Én Benne, Ő bennem! E kincsünket pedig boldogan hordozzuk, mint az anya a méhében legelőször megérezett Életet. Ez a megérezés sokszor egy pillanat alatt változtatja át az embert új egyéniséggé. —

Semmi sincs ok nélkül! Minél mélyebbre süllyedünk az anyagi nyomorúságokba, annál erősebb vágy szállja meg lelkünket egy benső megújulás után. Amennyit veszítünk testi javakban, annyival gyarapszunk rendszerint a lelkiekben. Ez az a balansz-rúd, amivel kiegyensúlyozzuk gyarlóságunk ingadozásait, hogy a fölfelé vezető szűk ösvényről egy-egy botlással ismét vissza ne csússzunk. Így jutunk észrevétlenül az anyagtesti vonalból a lelkiségekbe. Ezt nevezi az evangélium „tűz által való keresztségnek”, vagyis „lelki újjászületésnek”,

amely már nem csupán test és vérből való, hanem az Isten Lelkéből, a *Szentszellemből való újjászületés*. —

M e g ú j h o d á s .

Valahányszor az elhervadt eszmék, vagy az elavult intézmények válság elé állítják a társadalmi szervezeteket, *jön egy új tavasz*, amely új virágzásra és *megújhodásra* indítja a meddősegeket. *Újjászületnek, mert mindig a halálból bontakozik ki egy új foganás*. —

Ú j é l e t .

Mi hívő lelkek nem halunk meg; a sír csak bölcsője a mi lelkünknek. Hogyha az a sírra ültetett évelő virág csak azért hervad el, hogy egy új és *szébb virágzásra* ébredjen, akkor az az *Abszolút Erő*, Aki nem a holtaknak, hanem az élőknek az *Istene*, mert mindent állandóan fenntart, és *újra éltet*, csak a virágok gyökereiben tartaná fenn az életet? *A sír tetején ezek a virágok új életre ébrednek; de a sír fenekén a legszebb virágok is örökre elhervadnának?*... —

Az evangéliumi talentumokból (fakultásokból) annyit hoz le magával minden egyes lélek a földi világba, amennyit *előző életsorozataiban* már összegyűjteni tudott. Ez a *mi törzsnyomunk*, amelyet minden egyes életszakban gyarapíthatunk újabbari és újabban megszerzett talentumokkal. Ha pedig reánk szakad az est, életünk alkonyán szépen lecsúszunk a föld pereméről, *mint a lenyugvó nap*; de csak azért, hogy a *pihenésben új erőt gyűjtve, a másik oldalon ismét visszatérjünk; egy új napkelet sugaras szépségeivel*. Magunkkal fogjuk hozni az elmúlt életsorozatainkban összegyűjtött összes értelmi és erkölcsi erőnket, hajlamainkat, fakultásainkat, amelyek velünk születnek egy *új életnek* a melegségében. —

S z ü l e t é s é s h a l á l .

Csodálatos, hogy a születés fölött örülünk, a halál miatt szomorkodunk. Pedig *a halál az, ami egyesíti* az embereket, mert a születéssel csak az *az új élet* kezdődik meg, amely *őket egymással szembeállítja és szétválasztja*. A *születés* begubózás az anyag béklyóiba. Nem látunk ki többé a csigaházunkból;

mindenütt beleütközünk az anyag bástyáiba, amelyek elzárják előlünk a tisztább láthatárt. Akkor látunk a legmesszebbre, hogyha *befelé* tekintünk és mindent az *érzéseinkben látunk tükröződni*. —

Az emberi élet *egységes* folyamat; a *születés és a halál* nem okoz benne sem hézagokat, sem megszakításokat, csak észrevehetetlen átminősítések vannak benne, amelyek *egymásból folynak*. A *szivárványban sem tudjuk egymástól elhatárolni a színeket*; nem tudjuk, hol kezdődik az egyik és hol végződik a másik. —

Ébredés.

Vájjon minő benyomásokra ébredhet fel síri álmából egy testi bilincseit összetört lélek? Érdekes lesz ezt valaha nekünk is átélni. úgy képezem el gyarló elmémrel a dolgot, *mint amikor a csirke kilép a tojáshéjból* és legelőször tekint szét apró kis gyöngyszemeivel a napfényes világba. Belépett egy újabb életvonal törvényeibe. *Vájjon mit érezhet az a kis párányi jószág, amikor zárt koporsójából kiemelkedhetik?*... Hányszor elnézegettem mosolyogva egy ilyen kis pelyhes semmiséget, amikor gyöngye, vékony lábacskaival támolyogva teszi meg a *legelső lépéseit*. Félve és csipogva, mert idő kell hozzá, amíg bele tud helyezkedni új életviszonyaiba és mozgásszabadságának a tudatára ébred. —

Heródot, a történetírás ősatyja, halálos ágyán így búcsúzott el környezetétől: — Megyek felébredni! —

A világháború tömeges mártír-halála az eget ostromolja irgalmasságra. Az áldozatok vérfolyamán lelkek emelkednek egy szebb világ felé, hogy az átélt szenvedésekben megtisztulva *újra szülessenek*. A világégés szomorú örökségei, kínjai, fájdalmai és tömegnyomorúsága biztos jelei *egy szebb jövőnek*; amelynek alapjait égi kezek most rakják le az emberi érzések mélységeibe. Már is látjuk, hogy a *lelkek* kezdenek cauchemar álmukból *ébredezni*. A fásultságból, a dermedtségből, a meddő közönyből keresik az új utakat... —

Feltámadás.

Magukból kikelve rohannak a tanítványok *Magdolna* hírére, hogy meggyőződjenek a valóságról, hogy tényleg üres-e a

felfeszített és eltemetett Jézus sírja? *János*, az ifjabb tanítvány gyorsabban futott *Péternél*; de a sírnál megállott. Bevárta *Pétert*, hogy az lépjen be elsőnek. *Péter* még nem érti a dolgot. Miért üres a sír? Hová lettek az örök? kérdi. — *János* szeretettől égő tiszta szíve azonban már sejti és hiszi a *Feltámadást!* .. —

Hiába temették sziklasírba az Eszmét. Hiába állítottak melléje fegyveres öröket; még a Tajnaron bérceit is hengeríthették volna Reá — a Föltámadás,hajnala mégis eljött!!... Föltörött a sír és az Eszme visszazállt az Égbe. A bethlehemi jászólnál az Ég szállt le a földre; a Golgothán pedig Krisztus által a föld emelkedett az Égbe. Így egyesül mindörökre a föld az Éggel egy örök szent Eszme közösségében, amelyben Krisztus a kapocs, Ki a mennyben él, de a mi szíveinkben uralkodik, mert „az Isten Országá a ti szívetekben vagyon!” ... —

„Micsoda öröme telik abban az Istennek, hogy mi üres szívvel és kiszáradt szemekkel mutogatjuk neki sebeinket és Ő elfordul tőlünk? Miért gázol keresztül összeomlott lelki világonkon? Vagy talán elfelejtette, hogy mi is az Ő vérével meg- ^ váltott gyermekei vagyunk?” Hány szerencsétlen emberből kiált föl ilyen, vagy hasonló *kifakadás!* — *Szegény meggyötört lélek, — ilyenkor állsz legközelebb az Úr Jézus szent szívéhez!* Hát nem érzed a feszülés emberfeletti kínjaiban, hogy most ad át egy részt neked is keresztrefeszítésének a kínjaiból? Csakis akkor oszthatja meg veled feltámadásának dicsőségét is, *ha először végigmégysz vele a Golgothája kínjain.* Ha volna más útja a megtisztulásnak, akkor azt mutatná meg neked. Te szegény, vergődő, elfásult lélek, *ne félj!* *Melletted áll az Úr* és boldogan tekint rád! *Most lettél tulajdonképen hitvallóvá és igazi tanítvánnyá* és gyötrelmed azért olyan rettenetes, *mert most szakít ki téged erős kezekkel anyagtesti alacsony vonaladból...* —

Nem érezzük-e mindnyájan, mennyire megerősíti hitünket az Úr dicsőséges és csodálatos *föltámadása?* Hiszen ha egy halott a szemünk előtt fölkelne a koporsójából, térdreborulva hallgatnánk minden szavát. Ez a *megrázó csoda* elüzné még a kétely homályát is hitünkről és kételkedés nélkül vakon hinnénk neki. Ilyen meggyőző ereje van minden csodának. *Isten a csodákat a kinyilatkoztatott igazságok bizonyítására és a hit megerősítésére adja nekünk.* —

A feltámadás csodájára nem Krisztusnak volt szüksége, hanem nekünk, gyarló hitetlen, vagy kételkedő embereknek. De nemcsak nekünk magunknak, az apostoloknak is szükségük volt e természetfölötti jelre és látományra. Hiszen ezek is csak gyöngé, ingadozó, kicsinyhitű emberek voltak. Amíg Krisztus velük volt, addig hittek, lelkesedtek, mert szerették Őt. De mikor elszakadtak tőle és látták, hogy a Mestert szemük előtt kivégezték a kereszten, hitükben is megtörték és elvesztették minden erejüket és bátorságukat. A reményeiben összetört ember csalódása ránehezedett szívükre, mint a nyirkos köd a völgyek virágaira és megfojtotta bennük a hiterőt és bizodalmat... Kételkedni kezdtek: vájjon nem csalódott-e Maga a Mester is, mikor isteni hatalmat tulajdonított Magának? Hiszen ha csakugyan isteni erő lett volna Benne, nem győzhették volna Őt le ellenségei! Ők azt hitték, hogy Ő királyi trónuson fog dicsőséggel uralkodni az egész világ fölött mindörökké s íme saját szemeikkel látták vértől verejtékezni, a kereszt alatt összeroskadni és kínos haldoklás után csak olyan gyengeségek között meghalni, mint bárminő más ember. — Rettenetes volt rájuk nézve ez a kijózanodás! Még messziről se mernek közeledni a Golgothához és halálának pillanatában csak az egyetlen János apostol áll a kereszt alatt, hogy a fájdalomában roskadozó Anyát támogassa... —

Meggyötörve, keresztre feszítve szenved ma az emberiség, mintahogy szenvedett egykor Krisztus a Golgothán ...*Ki fogja levenni a keresztről, hogy az a halott emberiség újra feltámadhasson? ... — Ki lehetne más, mint az Emberfia, a mi Urunk Jézus Krisztus! —*

Az egész világegyetem nem más, mint az Isten gondolatainak egy nagy misztikus képeskönyve, amelyben minden valóság egy-egy jelvényben, egy-egy hieroglifában, vagyis képírásban van elrejtve. Hogyha lenyúlok a földre és kezembe veszek egy crystalidot, amibe egy hernyó beköltötte magát, ez is egy titkos szimbólum. Ki fogja magát testi börtönéből rágni az a kis rovar, amely meghalt mint hernyó és fel fog támadni mint színes szárnyú pillangó. Nem mászkál többé a száraz földön, hanem a magasságokban röpdös, hogy a Nap fényében és a tiszta levegő illatában gyönyörködjék.. Fölhasználja őt az örökös föltámadásnak és a halhatatlanságnak a jelvényeire. — Csak az emberek vakok; beletemetkeznek az anyagba és nem

látják meg az Élet millió szimbólumaiban az isteni tervet és célszerűséget! —

Minden tavaszban a föltámadás megtestesülését látom, az életnek titkosan bontakozó lendületének pedig szinte hallom az örök élet ujjongás át. Millió és millió élet fakad. Színes, ragyogó ruhát ölt magára az egész természet... Minden gyökér, mag és virágszál menyasszonyi fátyol és ünnepi köntös!... A lüktető élet fenséges anyaságában pedig minden újszülött téltíve van életérzéssel és Istenéhez tör!... —

Csak föltevésnént említem föl, hogy az én érzésem szerint semmi okunk sincs ragaszkodni a *betű-magyarázathoz*, hogyha a lényeg különben ésszerűen is felfogható., Szemmel láthatjuk, hogy szétfoslzó testanyagunk *a halál után* a természetéhez legközelebb anyagvalóságokkal egyesül. Ami bennünk víztartalom volt, az elpárolog. Testanyagunk lassanként gázneművé lesz. Halálunk legbiztosabb jele anyagrésznünknek gázifikálódása. Ennek a megindulását rögtön megérezzük a hullaszagban. Testanyagunk lassanként szétporlad és alkotó elemeire bomlik, Parányokra. *Jól mondja az Egyház: Porból lettél, porrá léssz.* Az ugyanazonos anyagrészeknek *új testbe* való reorganizációja szerintem már csak azért is elképzelhetetlen, mert hiszen egy normális élet tartama alatt *az egész testünk legalább is tízszer felújul. Öregkorunkban egy parány sincs már bennünk többé ifjúkori testünkből*, miután életalakunk átlag hétvévenként egészen megújul. *Melyik testünkben támadnánk tehát fel*, hogyha más különféle anyagtestekben éltünk? Vagy talán az összes testanyagunkat magunkon fogjuk hordozni? ... *Világos, hogy a feltámadás nem a test sejtanyagaira, hanem csak az ember tulajdonképpeni lényegére — a lélekre — vonatkozik. —*

Önkéntes testet öltés.

Az önkéntes testet öltés a Megváltás isteni céljait szolgálja és mindig *az önfeláldozó szeretetnek* az önkéntes vállalkozása, a megtisztult lelkeknek az alázatossága, akik *önként* veszik magukra a *földi élet* nyomorúságait, hogy *életük példaadásával embertestvéreink haladását segítsék.* Utánozni akarják az isteni Mester példáját, Aki isteni életvonalából *önként* kilépett és hozzánk hasonló gyarló *emberi testet* vett ideiglenesen önmagára, hogy közöttünk lakozzék, *mint „ember”.* —

Ünnep.

Karácsony. — Karácsonyi fenyőfa. — Karácsonyi csönd. — Az „első” Karácsony. — Újév. — Vízkereszt. — Utolsó vacsora. — Nagypéntek.

Karácsony.

Hontalanságom idején különösen a karácsonyi ünnepek voltak nehezek. Ilyenkor százszorosan érzi az ember elhagyatottságát a magányosságban. Ezen az estén megszületik a béke és a családok öröme minden szívben... Csak én nem tudom a fejemet nyugodtan lehajtani, barátaimnak és rokonságomnak szerető körében. A fényes lángú karácsonyfa helyett csak a jövőbe vetett hitem lángol föl a messze sötétségben.. Kigyullad a reménység csillaga, hogy lesz ez még valaha más-képpen is — és hogyha valaki hazájáért és embertársaiért önzetlen és megváltó munkát akar végezni, akkor vegye föl türelemmel a keresztjét és lépjen az önkéntes szenvedések útjára, mert a megváltó munkának más útja nincsen. —

Dicsőség a magasságban az Istennek, mert *karácsony* van. Ma szállott le a földre az örök Szeretet, hogy újjáteremtse a világot. Ezredévek nyomorán keresztül tévelygett a gyarló ember s tévedező szemeit hasztalanul emelte világosság után, mert a bűn átka elszakította szívét Istenétől... Cél nélkül, iránytalanul bolygott a kétségbeesés tengerén, mert *ha a lélek teremtő urától és Istenétől elszakad, olyan, mirtt az a tehetetlen kisedd, aki a bölcsőbe, ahonnan kivették, sírva kívánczik vissza. —*

Karácsonyi fenyőfa.

Miért van a *fenyőfában* az a vonzó titokzatosság, amely az Úr szolgálatára szentelt tárgyaknak a különlegessége? Bizonyos fölkentség és tömjén illata árad ki belőle, mert minden fák között őt választották ki, hogy az égi dicsőségnek és a földi örömöknek *szent fája legyen. Aranyos árnyékában a béke és a szeretet angyalai ölelkeznek. Színes gyertyáinak fénye pedig fölmelegíti a kihűlt szíveket is. Milyen kár, hogy a kialva gyertyácskákkal ismét sötét lesz és újra kihűlnek az emberi szívek!* Fölveszik a letett álarcot. Folytatják, ahol elhagyták

és egy hosszú év tusakodásaiban eszükbe se jut többé, hogy a *Megváltó minden embernek öröme és boldogságára születt a világra. Mikor jön majd el az a szent Karácsony*, amikor a lelkek tüze már nem alszik ki többé a fenyőfákon kilobbant kis lángocskákkal, hanem a *mindent átölelő testvérszeretet melege fogja beragyogni ezt a sötét, szomorú világot?!... —*

Karácsonyi csönd.

Érzem, hogy most írás közben érzéseim kizökkentettek az értelmi irányból. De nem tudtam ellenállni lelkem megindultságának, hogy ki ne térjek egy pillanatra az egyenes utamból a pázsitos rétre egy-két virágot szakítani. *Érzéseim* sodortak ellenállhatatlan erővel. Nem csoda! *Mikor e sorokat írom, szent Karácsony estéje van.* A legszebb ünnep az égen és a földön, mikor az öröm könnyezik és a fájdalom mosolyog. Messziről ... száműzetésemnek és elhagyatottságomnak szomorú éjszakáján ... messziről... a távol idegenből és a mélységes *karácsonyi csöndből* igaz, tiszta szeretettel kívánom mindnyájatoknak édes jó testvéreim, hogy az a mosolygó *Istengyermek* adjon néktek is ilyen *lelki csöndet*, amelynek kiszűrődései jószág, öröm és boldogság... —

Az „első” Karácsony.

A róka is bebújik lyukába, ha fáradt. Fészke van a madárnak. Csak a *Szűz Máriának* nem adnak egy ágyat... —

Üj év.

Az év utolsó napja mindig nagy megkönnyebbülést hoz azal, hogy már elmúlt, mert úgy véljük, hogy ez se váltotta be a hozzája fűzött reményeket és egy hajszállal sem volt különb a többinél. Ezért a Szilveszter egy-egy csődtömeg-leszámolás; egy hosszú év folyamán összegyűlt csalódásainknak a likvidációja. — Pedig mennyi reménységet kötöttünk a múlt új év hajnalán a lefolyt esztendőhöz! Sikereket, jólétet, vagy legalább is békességet vártunk tőle. Kiszíneztük ragyogó tündéralmokkal a jövő napokat és azt reméltük, hogy most Jog teljesülni mindaz, amit a múlt csak reményképpen nyújtott. Gyönyörködtünk a nagyrafújtt reménységekben, mint a gyermek a színes napfény-zománcos szappanbuborékban;

kapkodtunk utána egy egész évig s mikor az utolsó napon *kezeinkben szétpattant, a csillogás is eltűnt és nem maradt más a markunkban — csak egy kis piszok...* —

A múlt év koporsójától az újév bölcsője elé jöttünk. Egy kisdéd mosolyog reánk és mi vidám arccal, reménységgel szemlélgetjük, mint a virágot a gyümölcsstermő fán. Ez lesz a mi gyümölcsünk! Ezt nekünk termeli az Isten. Szinte eszünkbe se jut, hogy azzal a *múlt évvel* ismét egy erős ág törött le életünk fájáról s ki tudja, hogy az *új évben* nem törik-e le az utolsó, hogy azt az ágat az idő sírhalmunkra tűzze. —

Újévi gondolatok a háborúban. Ha végig dolgoztunk egy-egy barázdát, visszanezünk s porlepett homlokunkról letöröljük a verejtéket. — *Ismét egy év! Ismét egy új év,* melyben egy új világ bontakozik ki a sötétségből *és bölcsője mellett ezernyi ágyútorok harsog félelmes himnuszt* Ki gyújt a sötétségben nekünk világosságot?! Ha csak vak véletlen volna ez a pusztítás, kétségbe kellene esnünk! Hát csak azért halt volna meg *Krisztus* a keresztfán, hogy olyan keresztény civilizációt teremtsen nekünk, amelyben az ember a kultúra minden vívmányát *csak pusztulásra használja fel?* Elbújik a földbe, mint a vakond, leszáll a tenger mélységébe s hányszor száll föl, mint a madár?! *De csőrében nincsen zöld olajága a békének ...* —

Én nem tudom, más is úgy van-e az *év utolsó napjával,* mint én; de engem ez az utolsó alkonyat mindig komoly érzékenyüléssel tölt el. *Nékem ugyanis az a nap kettős ünnep. Ezen a napon láttam először napvilágot s míg más embernek a Szilveszter estéje egy betöltött év temetése, addig nekem az élet kezdetét és pirkadását is jelenti egész halálomig. Én e napon tehát nemcsak koporsót és temetést látok, hanem bölcsőt és születést is. Így állítja ez a nap legalább az én szemembe egymás mellé az emberi élet arasnyi pályafutásának két végső határát: a bölcsőt és a koporsót.* —

Újévkor minden kereskedő megcsinálja a maga *mérlegét;* csak a *lelki mérleget* hanyagolja el. Pedig nem lehet közömbös előttünk, mennyit haladtunk a tökéletesedés útján, mennyiben gazdagodtunk lelkiekben? Közelebb jutottunk-e Istenhez? Tisztábbak, nemesebbek, különb emberek lettünk-e, mint voltunk?... —

Vízkereszt.

Az emberi közösség gondolatának már 2000 évvel ezelőtt egy nemzetközi ünnepet szenteltek. Nem május elsejét, mely a virágfakadásnak és a földi gyönyöröknek érzéki ünnepe, hanem Vízkereszt napját, amely az elmélyedő lelkiségnek, a benső megtisztulásnak, vagyis újjászületésnek komoly, fenséges ünnepe. —

Utolsó vacsora.

... Krisztus készül a *búcsúlakomára*, az *utolsó vacsorára*. Szerető szíveknek szomorú vacsorája lehet ez a *legutolsó*. Ez a *húsvéti vacsora* a zsidók csodálatos egyiptomi megszabadulásának emlékünnepe volt. Itt ették meg évenként a húsvéti bárányt és a kovásztalan kenyeret. Krisztus megváltó munkájának és az egész világ megszabadításának jelképe volt mind a kettő. — Ott ül az áldozati bárány az asztalfőn; körülötte tanítványai. A Mester pedig alázattal megmossa tanítványainak lábait: — „*Amint én cselekedtem veletek, majd ti is úgy cselekedjétek.*” Így szólt az Úr a halál küszöbén. Így azonosítja magát Krisztus az emberiséggel. Ez tehát az Ő végrendelete. *Az az útszélen kolduló árva tehát az én Krisztusom. Az a sebektől borított kéz az ő átvert szent Keze. Az a sanyargatott szegény, az üldözött igazság az én üldözött és megsanyargatott Krisztusom s amikor a megalázott koldus reszkető kezét megszorítom, Krisztus Kezét szorítom. —*

... „*Elmegyek, de nem hagylak benneteket árván*” — szólt az Úr az *utolsó vacsora* elköltése után. „*Itt hagyom nektek örökre az Én testemet és véretem*” Az anya is testével, vérével táplálja magzatát. De *Krisztus* még tovább megy a szeretetben. Mikor a világnak már mindent átadott — eszméit, igazságait, Isten- és emberszeretetét, az egész modern civilizációt — *akkor még jobban kiüresíteni akarja Önmagát.* „*Testemet és véretem is nektek adom. Itt van! Egyétek és igyátok és ezt cselekedjétek az Én emlékezetemre*”... Fölkelnek és szótlannul haladnak a csendes éjszakában ... Az égen ragyognak a fényes csillagok. Az a nagy égboltozat csillagainak millió szentéivel csak *egyetlen* „*Embert*” nézett: az Égnek és Földnek Urát, *Aki szeretetből „Emberré” lett és szeretetből most készül meghalni az „emberért”*... —

Látunk egy önkéntes halálba induló hőst, aki életének önfeláldozásával akarja megszüntetni a világrendi összhangot sértő zavart. Összejön egy *búcsúvacsorára* azokkal, akiket ő is mindhalálíg szeretett. Vájjon mit jelenthet a szerető szívekre, hogy az a szó, vagy az a végső ölelés, amivel búcsút vesznek egymástól, csakugyan az *utolsó lesz?*... Erre már nekünk *nincsenek szavaink, csak könnyeink vannak. A Mester búcsúzik a tanítványaitól*, akik érette otthagyták mindenüket és követték Őt mindhalálíg, ő is szerette őket mindhalálíg, mert senki sem szerethet jobban az *életénél*. „*Íme, Én azt adom értetek*”... — így búcsúzott tőlük. —

Nagypéntek.

... *Beteljesedett!* Ezek voltak az utolsó szavak, amelyekkel a kereszt szenvedései között lelkét kilehelé az Ég és Föld alkotó Ura. — Igen, beteljesedett! Beteljesedtek a próféták ezredéves jövendölései. *Nagypénteken beteljesedett a kiengesztelés nagy munkája, mely bennünket Isten szeretetével újra összekötött.* A világ vétkeiért kínhalált szenvedett az Isten Báránya, hogy az ellenünk szóló végzés kéziratát megsemmisítvén, *fölszegezze saját keresztjére.* —

Vallás.

Vallás. — Vallásalapítók. — Ősvallások. — Az ősegyház. — Anyaszentegyház. — Vallásosság. — Vallási ösztönök. — Vallásfilozófia. — Vallási fejlődés. — Vallási unió. — Vallás és politika. — Vallás és művészet., — Vallás-szabadság. — Vallási rendszerek. — Vallás és cenzúra. — Vallás és tudomány. — Vallási gyűlölködés. — Vallástalanság. — A zsidóság és a Megváltó. — A zsidóság feladata. — A zsidó nép. — Zsidó sors. — Kereszténység. (Milleneumi gondolatok.) — Az első keresztények. — Keresztény újjáébredés. — Névleges keresztények. — Keresztség. — A keresztség misztikuma. — A keresztség három alakja. — Templom. — A templom kárpítja. — Templomi zene. — Katolikum. — Zárdai élet. — Reformáció. — Protestantizmus. — Vallási formaságok.

Vallás.

Nemcsak egyes emberek lézengenek *hit* nélkül, de egész tömegek vesztették el *vallási* világnézeteiket. Támolyognak,

mint a maláriás vidékek sápadt betegei, akiket megmérgezett a mocsárgőz. Az emberiség vérében van a baj! Új, friss áramlatokra van szüksége. Ezért szenved, fulladozik, mint a Beteg tüdő a romlott levegőben, mert a léleknek a *vallás éppen olyan tápláló eleme, mint a tüdőnek a friss levegő.* —

Nézzetek csak saját szívetekbe; kutassátok: mi az, ami bennetek a nemesre, a jóra, a tisztára, az emelkedetre, szóval az erkölcsre ösztönöz. Mindig meg fogjátok találni rugóját a *vallási* érzésben. Ami pedig benneteket léha, silány, tisztátalan, vagy alacsony gondolatokat vagy cselekedeteket ébreszt, mindig a *vallás* iránt való elhidegülés. —

A *vallás* nem békó, amely lenyűgöz, hanem *szárny*, amely a magasba emel! Ez a szárny csak az első pillanatban látszik tehernek! — Kérdezd meg a madártól, hogy tudna-e nélküle emelkedni? —

Abban az égi viszonyban amit *vallásnak* nevezünk, két szerető szív találkozik: az Ayáé és a gyermeké. *Mint a Napnak izzó fény kitörései*, úgy csapnak ki az Isten szívéből is a tiszta szeretetnek lángjai, hogy elborítsák az egész világot. Micsoda önzetlen, micsoda hatalmas szeretet ez, amelynek *csak fénye és tüze* van, de nincs se füstje, se salakja! —

„A *vallás* csak a gyerekeknek és az asszonyoknak való!” — mondják a hitetlen emberek. Micsoda vakság és könnyelműség kell ahhoz, hogy az élet egyetlen nyugalját, a lelki békét a legtöbb férfi magától üres jelszavak miatt elutasítsa! Az ilyen gondolkodásnak mindig végzetes következményei vannak a családi életre. Az a figyelmes gyermek látja, hogy atyja sem *templomba nem jár, sem nem imádkozik*. Ez a rossz példa őt befolyásolja. Hiába teszi össze az anyja a gyermek kezét, hogy imádkozzék, ő is azt kérdi őszinte szívével az anyjától: „Mikor leszek már olyan nagy, mint a papa, hogy nekem se kell imádkozni?” így mérgezik meg lelkét ártatlan korában annak a kis gyermeknek. Az ily nevelés mellett talán megtanulja, hogyan kell tettetni, alakoskodni, hogy a vallási élet külső látszatát megóvjuk; de lelke őszinte törekvéssel soha az *Istent keresni* nem fogja! —

Nincs veszedelmesebb, mint amikor a *hitélet* egyes korzakokban csupán a külső szertartások gyakorlására szorítkozik. Ilyenkor *nem a lélek* megtisztítása, nem a tökéletes-

dés lesz a *vallás végcélja*, hanem a *külső formák*, a díszletek, a látványosságok, amelyek csak az érzékekre hatnak, de a lelket Istenhez föl nem emelik. —

Vallási életünknek alkalmazkodnia kell saját életviszonyunkhoz. Az ember szentül élhet a világban, a családi életben, a műhelyben, az irodában, az oltárnál és mindenütt, ha a szíve őszinte, igaz és tiszta. *Szentül élhet a világban, csak ne a világnak, hanem Istennek éljen!* —

Mint kőszénbányákban látja az ember egymáson nyugodni a különböző szénrétegeket, amelyek közül mindegyik egy-egy virágzó régi tenyészetnek a maradványa, — úgy látjuk a népek szent könyveiben és *vallási* okmányaiban is egymásra lerakódni az *emberi művelődés rétegeit*. Hatalmas világkultúrák nyomait látjuk, amelyek egykor virágoztak, gyümölcsöt érleltek és idők folyamán elhervadtak. Az elkorhadt gyökerekből pedig új hajtások sarjadzottak, hogy az emberiség folyton fejlődő *vallási* igényeit kielégíthessék. —

Az *Istennek* mérhetetlen bölcsessége számot vet összes gyermekeinek egyéniségével. *Mindegyik egyformán nem nevelhető*. Más alakban közli tehát vele az igazságokat míg az kisdéd és más alakban, mikor ifjú, vagy megérett férfi. Erre mondja *szent Pál*: a csecsemőnek tejet kell adni, mert aki mindjárt a húsételen kezdené vele, csak azért, mert az táplálóból étel, azt a kis magzatot megölnie. Az ő szervezete még csak a tejet bírja; meg kell várni, míg a húshoz erősödik. Bölcs alkalmazkodással nevelte és neveli a *vallással* az Isten az emberiséget végcélja felé, amely a tökéletesedés. Jól értsétek meg; tehát a *vallás nem végcél*, hanem, — ismétlem — *csakis isteni eszköz* ahhoz, hogy az ember Istenhez emelkedhesek. —

Hány szerencsétlen embertársunk van, aki azt hiszi, hogy a *vallási külsőségek* elvégzése őt Isten előtt kedvessé teheti. Pedig — hányszor ismétljem még? — a *vallás nem végcél*, hanem csupán isteni *eszköz* arra, hogy az emberiség lelkében tisztuljon, nemesedjék és tökéletesedjék!! —

A *vallás szerinti hovatarozás senkit sem tesz jobbá és senkit se aljasít gonosszá*, mert nem a *vallás*, hanem az ember saját maga nyomja rá jellemére a bélyeget. A keresztények között is sokan vannak gonosz zsidók és a zsidók között vannak jó keresztények. —

Az a *vallásosság, amely kimerül a külső alakiságokban*, még csak *kirakat-vallás*. Nagyon gyakran csak üres szertartásosság és *nem igazi hitélet*. Egy *vallásos léleknek* mindig magában kell éreznie az *Isten jelenlétét*; a templomban épp úgy, mint bárhol is. Lankadatlan készséggel kell tehát állandó küzdelemben és munkában folytonosan emelkednünk — mindig az Istennek nagyobb és nagyobb dicsőségére. —

Sokszor elgondolkoztam már, mi lehet az oka annak, hogy a *vallási* igazságokat az emberek sokaki nehezebben tudják fölfogni és megérteni, mint akár a tudománynak, akár a gyakorlati életnek egyes igazságait. *Csodálatos, hogy hiszünk mindenkinek*; az újságnak, a könyveknek, a kofáknak, a rikancsoknak, *csak az Istennek nem akarunk hinni*. Amilyen könnyen hívők vagyunk a világi és tudományos igazságok befogadásában, épp oly makacsul szegülünk ellenére az igazságnak, mihelyt az hitbéli, vagy *vallási* dologra vonatkozik. Nem meglepő dolog-e ez egy gondolkodó ember részére? Vájjon nem tesszük-e föl magunkban önkéntelen a kérdést, mi lehet az oka ennek a különbségnek? Miért hiszünk mindent igazságnak, ha az a *vallás ellen* szól, — és miért kételkedünk a hitbéli igazságokba? — Nincs más megfejtés, mint amit egykor nekünk *Krisztus* mondott: *Mikor majd elküldöm nektek az Igazság lelkét, az majd megtanít benneteket*. —

A tudomány, művészet, bölcsészet, mind nem ér fel a *vallás* isteni erejével. *Az utolsó pillanatokban* nem lexikonokat forgatunk, hanem a *keresztet szorongatjuk*. *A tudomány, a művészet csak dísz, az imádság az élet*. Az egyik jó a szalomban, ahol tea mellett csevegünk, de ezekben a rettenetesen komoly időkben, mikor annyi élet készül sorainkból kiszakadni, — *csak az imádság ad megnyugvást*. —

A *vallás* az egyedüli eszköz, amely természete szerint alakítja az ember érzelmvilágát s az erkölcsi életnek cselekvési szabályokat nyújt. Amilyen *a vallás* természete, olyan lesz a hívők erkölcsi cselekedeteinek alakja is. —

Az *igazi vallás fölemel és megnemesít*. Megtanít általános emberszeretetre. *Krisztus* Urunk is azt mondotta: *Egy parancsot adok nektek, hogy egymást szeressétek, mert arról ismer meg a világ, hogy az Én tanítványaim vagytok, ha egymást szeretitek*. Azért minden nemesen *vallásos lélek*, aki az *Istent* nem külső formaságokban, ájtatos szemforogatásokban, ha-

nem lélekben és igazságban imádja, szeretettel öleli embertársát szívéhez. Szeretni fogja a gyengét, az elhagyottat; megosztja kenyerét az éhezővel, befödi ruhájával a mezítelent és nem kérdezi az útfélen sebeiben haldoklót, hogy minő vallásban imádkozik, hanem a szeretet borát és az irgalmasság olaját önti sebeire. Megemlékezik az Úr Krisztus szaváról: *Ez is a te felebarátod! Amit pedig egyszer a legkisebbek közül cselekesztek, azt Velem cselekeszitek.* —

Minden korszaknak megvan a saját jellege. Amiért ma készek vagyunk meghalni, azt utódaink holnap már megmosolyogják. Ezért az egyes művelődési korszakok átalakulásaihoz a vallásoknak is hozzá kell simulniok, mert a vallás sem öncél, hanem csak isteni nevelő eszköz, amellyel a mi jó Atyánk és Urunk az emberiség értelmi emelkedését és erkölcsi tisztulását akarja az égi kinyilatkoztatás szárnyain fokozatosan fölemelni tisztább magasságokba. —

A vallás olyan kulturális hőmérő, amely fokozatosan állandóan alkalmazkodik az idők változásaihoz, de azért se szerkezetében, se lényegében változás nincs. *Ugyanaz a higany a tartalma,* amely néha emelkedik, néha süllyed anélkül, hogy önmagában fogyna, vagy gyarapodna. Ez az *állandóság benne az isteni jelleg.* —

Krisztus bárom évi nyilvános működése alatt túlnyomó részben erkölcsi tételeket magyarázott és inkább *élete példájával,* mint szavaival hatott. Eletével igazolta, hogy *a vallás fölött nem vitatkozni kell. Élni kell azt!* Ez a *cselekvő hitélet* Ezért az Ő tanításaiban kevesebb a dogmatikus hitelmélet, mint amennyi az erkölcsi mélység. Az első inkább teológusokat képez. Az erkölcsi élet azonban szenteket nevel. —

Olyan nép még nem volt és ma sincs a világon, amelyiknek valamely *vallási* rendszere ne lett volna. Aki ne hitt volna egy magasabb Lényben, Akivel szemben ő függő viszonyban van. És ne hitt volna egy érzékelhetetlen földöntúli életben. Mii bizonyít ez? Azt, hogy a *vallásos* ösztön az ember lényegéhez tartozik és az *Istenben való hit a természetünkben gyökeredzik.* —

Minthogy a *vallások* keletkezését tiszta materialista álláspontból nem lehetett megmagyarázni, tehát a *vallásokat* egyszerűen félre tolták az útból. Sőt amennyire lehetett, diszkre-

ditálták. Elnevezték babonaságoknak és papi találmányoknak. Enyhébb kritikával: jóhiszemű tévedéseknek! Durvább alapon pedig: ravaszul kiszelt csalásoknak. Az utóbbi vádat megerősíteni látszott az egymás között folyton *gyűlölködő felekezeteknek a türelmetlensége* is, akik egymást kölcsönösen leszólták és tekintélyüket a sárga földig lerombolták. Tévelygéseknek, csalásnak, és népámításnak bélyegezték egymás tanait. Az örök üdvösség egyedül jogosult reálpolitikájának pedig *csak a maguk vallását* hirdették. *Itt az üdvösség! Csak ez az igazi!* Hasonló reklámokkal dolgoznak a kínai boltokban is. Mindenütt nagy betűkkel van kiírva: *Itt nem csalnak!* —

Erősen hiszem, hogy vissza kell térnünk mielőbb az *őskereszténység* lángoló hitéletéhez, amely nem csupán külső formaságokban merült ki, hanem élő hitben. És szerintem ez az igazi! Mert ahol a felebaráti szeretet tényleges gyakorlását elméleti hittételekkel akarják pótolni, ott a *vallás* már csak a holt formaságok rendszere, amelyből az éltető lélek immáron kipusztult. *Kicsépelte szalmává lesz, amelyből idők folyamán a tápláló mag kipergeti.* —

A *vallások* alap gondolataiban van *egy csodálatos benső egység*, amelyet az összehasonlító *vallástudomány* is sarkigazságnak tekint. Hogyan is érthetnénk meg másként, hogy az óceáni szigetlakók, akik elszigeteltségükben soha más néppel nem érintkeztek, ugyanazon *vallási* eszmék körül tapogatnak, mint akár *Buddha*, *Pithagoras*, vagy *Mózes*. —

A *vallás* nem lehet *egy megmerevedett* és minden további fejlődésre képtelen mozdulatlanság. Nem lehet egy kihűlt hulla, amelyet bebalzsamoznak, vagy változatlan megkövesedésében belemerevítsék a dogmák koporsójába és mutogassák a megváltozott évszázadoknak, mint *ősi ereklyét*. Hitéletünket is gyarapítani kell és nem ölhetett kézzel fölélni a tizenkét halász ránk maradt örökségét. Nem új igazságokat, de *az evangélium régi igazságait kell hirdetnünk új megvilágításban.* —

Krisztusi értelemben véve a *vallás* annyit jelent, hogy gondolatainkkal, szavainkkal és cselekedeteinkkel állandóan „*valljuk*”, hogy hiszünk egy öröktől fogva önmagától való *legfőbb Szellemi Lényben*, Aki mindenható erejével és jóságával a látható és láthatatlan virágot *teremtette*; szeretetével mindezt *megtartja*; végtelen bölcsességével pedig állandóan *kormányozza*. „*Valljuk*” ezt a mindenek fölött álló Tökéletességet, az

Istent, Aki nekünk igazságos Urunk, de egyúttal szerető, irgalmas Atyánk is. —

Minden vallás „összeköttetést”, kapcsolódást jelent egy láthatatlan legfőbb Lénnel. Ezért nevezték a rómaiak a vallást *religió*nak, amely szószerint „összeköttetést” jelent. A vallásokban tehát mindnyájan az Istenhez vezető utat keresik. —

Légy keresztény, zsidó, vagy mohamedán, csak *hited legyen*, amely életedet irányítja. Nem ismerni az *igaz vallást* nagy szerencsétlenség, mert *nem az a baj, ha valaki más templomban imádkozik, csak az a szomorú, ha nem imádkozik.* —

A vallásokban közeledik egymáshoz az Isten és az ember. A két egymást szerető lény itt találkozik össze. —

A *krisztusi vallás* lényege a *belső lelki átalakulás*, amely a kegyelem erejével erőszak nélkül megy végbe minden egyes egyénben. *Krisztus Országában* nincsenek leigázott alattvalók; csak *önkéntes hívők*. Neki nincsenek börtönei, rabláncai, fegyveresei és elnyomottjai, mert Krisztus Országában minden az egyéni jószándéokra és a cselekvő hitéletre van felépítve. A bűnbánatra és az öntudatos megtérésre, amelyben a jóakaratot kegyelmi erők és szentségek támogatják. —

Sajnos, sok ember van, aki épp úgy nem tudja, hogy neki vallása van, mint ahogy nem érzi, hogy neki szíve van. —

Az embert *belső lelki szükség* utalja az Isten keresésére, mert természetünknel fogva Isten-érző lelkeknek születünk. *Nem tudunk élni vallás nélkül.* De nem tudunk egy *vallási keretet* sem összetörni, hogy rögtön ne csináljunk helyette egy másikat. *Még hitetlenné is csak hitünk által tudunk lenni.* —

Hány olyan óra van az életben, mikor az ember egész tudományát, szellemének összes kincseit odaadná *egy csepp vigasztalásért!*... És a *vallás* az, amely odaférkőzik szelíden fájdalmaidhoz és megadja szenvedéseid közben felfakadó kérdéseidre, a sok „*miért*”-re a választ és kétségbeesésedre a vigasztalást. —

Minden *vallásnak* vannak *hitregéi*, amiket megmosolygunk, ha *a tudomány* az értelmünket már felvilágosította. úgy vagyunk ezekkel is, mint a *karácsonyfákkal*. Érett ésszel ma-

gunktól rájövünk, hogy annak az aranyos fának az árnyékában hiába keressük az angyalt... —

Az emberiségnek kettős kultúrlépcsője mindenkor a nyelv és a *vallás* volt. Ezeken épült fel az egyéni, a családi élet, a nemzeti és a társadalmi szervezkedés. Ezért nem a kultúra a *termő fája a vallási rendszereknek*. Ellenkezőleg! Ez csak a *gyümölcsük*. *Amióta ember él a földön, mindig kereste az Istent és nem hiába kereste, mert minden korszakban találkozott is Vele.* —

A vallások is folyton újjászületnek, meghalnak, hogy új életre keljenek. Ez az igazi újraélesztő Főnix-égés, mert a máglya tüzeiben csak a holt formák semmisülnek meg, de a lényeg, amely bennünk isteni, új életre ébred. —

Hogyan érthetnők meg a múltak élő szellemét, hogyha csak a kripták csontvázai között tapogatunk? Egy korszak kulturális élete nem a koporsók poraiban van elraktározva, hanem *szellemi és erkölcsi hagyatékaiban*, alkotásaiban, eszményeiben, művészi hatásaiban és főleg: *vallásaiban*. *A vallási szimbólumokban* olyan mély isteni igazságok rejtőznek, amelyek ezredévek alatt tudnak csak teljes szépségükben kibontakozni; fejlődésük folyamában azonban állandóan emelik magukkal az emberiség kultúr-színvonalát is. —

Sokan komolyan szavalják, hogy a *valláshoz* való ragaszkodás az ősi hagyományok tiszteletén alapszik. A *tradíciók folytatásának* tekintik a *vallásos* életmódot. Ez nagy tévedés. *A vallás nem ősi bunda*, amelyben jól esik hideg időkben melegedni. Nem is olyan tiszteletreméltó ereklyeféle, amelyet csak azért kell becsben tartani, mert Atyáink is így cselekedtek. *A vallás éltető Erő*. Belőle fakadnak a korszellemet tápláló és a már hervadozó eszméket újra felüdítő friss források. *A vallás mindenkinek útmutatója* és mindenkinek saját életszabálya. —

Ma már pirulva nézünk vissza a *középkori kőpadokra* és máglyákra, ahol a *vallási* meggyőződést erőszakkal akarták kiirtani az emberekből. —

A vallást magasztossá az én szememben csak az a szempont teszi, hogy mennyire viseli gondját a szerencsétleneknek, mennyiben enyhíti az emberiség fájdalmait és képes-e erősítő vigasztalást önteni a szenvedők sebére. *A vallás isteni élete*

a felebaráti szeretet jótéteményeinek gyakorlásában lüktet s ha hiányzik egy vallás szeleméből az irgalmasság erénye, akkor az a vallás nem fejlődésre képes organizmus többé, hanem üres filozófiai rendszer, mely metafizikai problémák fölött vitatkozhatik, mint akár Kant vagy Schopenhauer, de a szívet ki nem elégítheti többé. —

Ha nem volna e földön sem fájdalom, sem szenvedés, talán igaza volna azoknak, kik a tudás dicsőségétől megittasulva, vakon rohannak tovább s a természetfölötti eszmék nagy problémáival foglalkozni nem akarnak. Oh, mert addig, míg minden mosolyog reánk, míg lelkünket a szenvedés össze nem törte, könnyebben nélkülözhetjük talán a vallás vigasztalását De ha sötét gondok vetnek árnyat a lelkünkre és durva kezekkel belemarkol szívünkbe a fájdalom, nincs más gyógyszer, mint a vallás és „bőséges a mi vigasztalásunk a Krisztus által”... A könnyben úszó szemek vigasztalás ért csak az Égre tekinthetnek! —

Vallásalapítók.

Mózes hatszázezer emberével nekivág a sivatagnak azzal a hatalmas és új gondolattal, hogy őket *nemzetté szervezi*. De míg minden más *vallásalapító a népfajhoz szabta a vallást*, addig Mózes népét *csak a vallásért szervezte*. —

A történelem hirdeti, hogy a keresztény civilizációnak, vagyis a mai műveltségnek megindítója és örökös központja Jézus Krisztus lesz. De mindazok a nagyszívű *vallásalapítók és erkölchirdetők*, akik az emberiséget az igaznak, a jónak ösvényén tisztulás felé vezették, — *a megváltás előhírnökei voltak*: Krisztus útját egyengették. —

Ősvallások.

Még a nagy *ősvallások* rendszereivel szemben is olyan éles a türelmetlenség, hogy szent könyveiket meséknek, csálásoknak és egyenesen „ördögi sugalmazásoknak” tartják. Milyen száználmas elfogultsági Nem gondolják meg, hogy mielőtt az Úr Jézus, vagy Mózes a tanaikat hirdethették volna, már több ezer évvel ez előtt voltak ilyen írott szent könyvek és az akkor élő emberiség millióinak erkölcsi életét ezek az iratok szabályozták. *Hát vájjon ezeknek az Isten még nem volt az*

Atyjuk? Olvassuk csak el *Rabindranath Tagore* „*Sadhanóját*”, amelyben az élet megismerésére tanít. Nyíltan kijelenti, hogy erkölcs-bölcseleti eszméit az Upanishadból merítette, amelynek alapelvei teljesen azonosak az evangéliumok krisztusi szeretetével. —

Az ő s e g y h á z .

Nem a világhatalom csúcspontján volt igazán nagy az *Egyház*, hanem mikor az üldöztetések éjszakáin a földalatti sírboltokban tartott *szeretet-lakomákon együtt ivott a közös kehelyből a püspök és a rabszolga*. Kézről-kézre járt a kehely. Hogy pedig az az állatsorban élő ember, akit az evangélium tett testvérünké, emberi méltóságának öntudatára ébredhesen, *a püspök is ép úgy leborotválta a fejét, mint a rabszolga* és a „*szolgák szolgájának*” vallotta magát. Szegény, koldus és üldözött volt akkor az *Egyház*, sanyargatott és megvetett; de ahogyan *Chateaubriand* mondta: *az egyházi edények akkor fából voltak s a papok szívei voltak aranyból*. Hol van ma az a gazdagon bearanyozott márványoltár, amelyik fölérne a börtönben haldokló szent vértanúnak a mellével, amelyen — *mint élő oltáron* — a hívekkel együtt bebörtönözött püspök mutatta be a legszentebb áldozatot, hogy azután az *Úr vacsoráját*, a halálra készülő testvérek megerősítésére szétoszt-hassa! ... —

A n y a s z e n t e g y h á z .

Ne bizakodjunk el a *kereszttség* szentségének üdvszerző erejében, mert ez a *kegyelem* csak nagyobb felelősséget ránk és növeli bennünk az erkölcsi beszámításnak a mértékét. Ügy tekintünk minden embertestvérünkre, habár *a látható Egyház kötelékén kívül állnak is*, hogy már ők is benne vannak *Krisztus* mentőbárcájában, csak Péter hajójába nem tudtak még beszállni. Ők is épp oly haszonrészesei a *megváltásnak*, mint mi, mert *Krisztus láthatatlan Egyházának a tagja minden testben és testen kívül élő szellemi lény! Ők is csak az Isten fiai és Krisztus testrészei*, akik szentségre hivatottak és egy fokozatos érés és lelki tisztulás után bizonyára ők is méltó tanítványai lesznek majd egykor az *Úrnak*. —

Hiszem és vallom, hogy az *Anyaszentegyház* *Krisztus*-királynak birodalma, amely *a földi szűk határokon kívül kiter-*

jed az egész világegyetemre és összefoglaló alakja a testben és testenkívül élő összes szellemi lényeknek. Ezért az Anyaszentegyháznak tagja és polgára minden lélek, mint ahogy a testnek is része minden sejt, amelyből felépül. Ezért az igazi Egyház krisztusi jellege a katholicum, amely világi és testvériséget hirdet és kiterjed minden korra, minden emberre és minden helyre, és az egyetemes emberszeretet jegyében hirdeti az emberi nem családi összetartozását. Ez az altruista világnézet a tiszta krisztusi alaptan. —

Amikor én értelmi alapon keresem a miszticizmus magyarázatát, távol legyen tőlem a vallási csodák tekintélyének a lecsökkentése. Még a gyanúját is sértésnek tekintem. És hogy minden félreértésnek elejét vegyem, kijelentem, hogy habár ilyenmő fejtegetéseimmel élni kívánok az Egyház által is megengedett vizsgálódás szabadságával, de azért készséggel vetem alá magamat Szentegyházam tévmentes ítéletének. Még pedig az Úr Jézus által rendelt gyermekei alázatossággal és föltétlen engedelmisséggel. De viszont hangsúlyozom, hogy csakis a tévmentes Egyháznak és nem minden egyes teológus testvérem magánvéleményének, akik velem együtt már nem hivatkozhatnak a csalhatatlanság ajándékára. —

A világegyetem nagy Építőmestere, mikor a teremtés által létrehozta az építéshez szükséges anyagot, a másik kezével összerakta és rendezte azt, mert végcél, hogy mindezt az anyagot egyetlen egy épületben forrassza össze. Ez a világokat egybefoglaló nagy épület Krisztus Anyaszentegyháza, amelynek építőművésze maga Krisztus. Ezért az Ő Egyháza magában foglalja az egész világegyetemnek összes lelkeit. —

Az egységben összeforrt szívek szövetségéből áll a mi Urunk Jézus Krisztusunk igazi Anyaszentegyháza, amelyből ne maradjon ki többé senki, mert nincs olyan teremtménye az Atyának, akiben Ő valamely alakban elrejtőzve ne volna! —

Vallásosság.

Nem az értelem könnyű felfogása teszi az embert vallásossá, hanem az Istenézés és a szív jósága. Milliók haltak meg az Istenért, anélkül, hogy Őt dogmatikailag meghatározni tudták volna. Meg vagyok győződve, hogyha az első század vértanúinak vizsgázniok kellene a mai alapvető, vagy speciális dogmatikából, mind sorra buknának a vizsgán. —

Vallási ösztönök.

Úgy vagyunk a vallási ösztöneinkkel, mint a fecske a fészkeivel. Csak benne tud megnyugodni és ha valaki erőszakosan bepiszkolja, rögtön hozzákezd, hogy egy új fészket építsen helyette. —

Vallásfilozófia.

A kontempláló ember *vallásfilozófiája a magábavonulást*, a belső életet hirdeti, összhangra jutni önmagunkban, hogy ezután bekapcsolódhassunk a külső összhangba is; a természet elrejtett érzés világába; *megtalálni az egységet mindenütt és mindenben.* Még az anyagvilággal is egységben kell élnünk; szeretnünk kell növényeiben, állataiban és különösen alkalmazkodnunk kell egymáshoz. Bizony *az egész világ csak egy templom*, amelynek kék égboltozata azért borul ránk, hogy alatta minden teremtmény egyformán boldoguljon és imádkozzék. A küzdő ember ellenben a külső világot csak harctérnek tekinti, amelyet a saját céljaira kell kihasználni. Míg az első békét és nyugalmat keres, addig a másik vagyont, hatalmat és dicsőséget. —

Nemcsak reáltudományokban létezik a kísérletileg; beigazolt pozitívumok mellett egy spekulatív irány, amely már hipotézisekkel dolgozik, hanem a *vallás bölcsészeti módszerében is* látjuk ezt a kétfelé ágazódást. A *vallásbölcsészet* is megkülönbözteti a megállapított dogmatikai tételektől a spekulatív irányt: a már célhoz ért és a még be nem érkezett tantételeket, a szunnyadó *dogmákat* a már formulázott *hitigazságoktól*. Az egyiket érintetetlen és emberi érvelésre többé már nem szoruló isteni kinyilatkoztatásnak tekintjük: *beérett gyümölcsnek*, amit már nem szabad fogdosni; a másikat csak *bimbónak*, amely most fejlődik virággá s ennek kibontakozását értelmileg is elősegíthetjük. —

Hiában akarjuk mi bármilyen *filozófiával* megmagyarázni az Istennek, a teremtésnek, az élet keletkezésének és fejlődésének nagy titkát; képtelenek vagyunk egy értelmes lényvel, *aki érez, szenved, örül, fél és reménykedik*, megéreztetni azt, hogy micsoda is az ő tulajdonképpeni szerepe a világegyetemben. Hiába fejtegetem a haldokló ágya mellett, hogy a világon minden csak mozgási tünemény. Ezzel őt nem fogom meg-

nyugtatni. Zavaros tekintete, reszkető hangja csak azt mondja nekem: „Ez mind nem érdekel most engem. Ebben a nehéz és rettenetesen komoly pillanatban *nyugtass meg engem!* Azt mondd meg nekem, hogy mi lesz most énvelem? Ez az, ami engem e pillanatban egyedül érdekel.” — *És a haldoklónak erre a kérdésére csak a hitnek van válasza.* —

Vallási fejlődés.

A lelki tisztulásnak és az erkölcsi emelkedésnek szüksége van fokozatos *vallási fejlődésre*. A primitív embernek tehát a *vallási nevelését* is a mélységekben *kellett* elkezdenie és lépcsőről-lépcsőre feltisztulni és emelkedni. Mindegyik *vallás* a maga módja szerint, de azért *égi kinyilatkoztatással* vezet a tökéletesedés felé. Ezek egymás fölé helyezett létrafokok, amelyeken Istenig emelkedhetünk. Ezért az egyik *vallás tisztultabb* és tökéletesebb, mint a másik; de azért egyik se tanít rosszat! —

Vallási unió.

Egy nagy *vallási világunió* előtt állunk, amely egyesíteni fogja az Isten és emberszerető szíveket a humanizmus táborában, ahol már egyedül Krisztus győzedelmi zászlója) leng. Vexilla regis proderunt! Királyi zászló fent lobog. Ez lesz a dicsőséges *Krisztus Ország*, am elvről egykor *Dániel próféta* is jövendölt. —

A vallások egységesítését hiába erőszakoljuk, amíg *belső összeforrásuk* feltételei bennünk még hiányoznak. Ezért a *vallások uniója* is mindaddig csak üres álmodozás fog maradni, amíg a *külső formák* háttérbe szorításával a *lényegbeli egységet* meg nem találjuk közöttük. Meg kell előbb találni magunkban is a szintézisre alkalmas lényegét, az úgynevezett eszmei közös többszt. —

A mózesi hitrendszert Krisztus Urunk tökéletesítette és kitérjlesztette a föld minden népeire. Miért ne volna lehetséges, hogy a *Szentszellem* a most következő 2000 évben a különböző vallási rendszereket fogja egy újabb közös *vallási unióval* *egységbe* vonni? Legelőször is egyesíteni fogja a *szétszakadozott kereszténységet*. Az emberiség fokozatos érzéssbeli fejlődése fogja majd áthidalni a mai vallások *formai ellenté-*

teit és a világ majd be fogja látni, hogy az önzetlen Isten- és emberszeretet mindenkit egyesíthet a legtökéletesebb *krisztusi* kinyilatkoztatásban, amelynek lényege a tökéletes Istenes emberszeretet. —

Vallás és politika.

Hirdetni merem, hogy soha a józan és mérsékelt szocializmus nem csaphatott volna át a bolsevista anarchiába és nem gázolhatott volna keresztül a mai világvallások közszellemén, *hogyha a vallásokban is* meg lett volna a kellő fegyelmező erkölcsi erő és nem adták volna át tekintélyüket a *politikai hatalom* zsoldjába. Ezért sohase volna szabad belekeverni a *vallást a politikába*. A *politika* csak ideiglenes érdekcsoportok pártauralmi eszköze; a *vallás pedig egyetemes és örök közkinccse mindenkinek egyformán*. Nem lehet tehát egyes hatalmi érdekeknek a sártörő rongya, amelyek visszaéléseit Isten nevével szeretnék palástolni és véres kezeiket az *Egyház szent gyolcsaiba törölgetik*. Szemléltető példának felhozom a legújabb korból az orosz egyházi viszonyokat, ahol a *vallási szervezet* semmiféle ellenállást sem tudott kifejteni a *bolsevizmus örültségeivel szemben*. És vájjon, miért? Mert az ortodox Egyház a cári zsarnokság erkölcsi rendőrségévé süllyedt; az önkényuralom szánalmas vak eszközévé. —

Róma ma nyíltan hirdeti, hogy a *vallás öszekeveredése a politikával* veszélyezteti a jövőt, mert a *politikai* irányok buknak és változnak. A *krisztusi* örök igazságokat tehát nem szabad belekapcsolni a mulandóságokba, nehogy vele bukjanak. *A vallásoknak a saját erejükkel kell terjeszkedniük és nem erőszakkal* és az államtól kikölcsonzött karhatalmi eszközökkel. Krisztus egyházának főcélja mégis csak a lelkek emelése és tisztítása, nem pedig a hitközségi adók pontos és biztos behajlása és *politikai* érvényesülése. —

A vallásnak igazán semmi köze sincs a *politikai* viszonyok ilyen, vagy olyan alakulásaihoz. *Bűnbánó szívvel kiáltom a nyilvánosság arcába, hogy nagy hibát követtem el én is, mikor a lelki ösvényről átléptem a politikai posványba, ahol pedig az általam mindig lenézett jelszó: az egyéni érvényesülés*. Mennyivel hasznosabb és értékesebb szolgálatokat tehettem volna embertársaim javára és Isten dicsőségére, *hogyha teljesen átadtam volna minden erőmet és egész életemet a meg-*

váltó munka szolgálatára! — Sajnos, ez már késő bánat; de bocsánatot kérek érte mindazoktól, akiket valaha életem bárminő hibájával és gyarlóságával megbotránkozhattam. —

Vallás és művészet.

Két eszköz van, amellyel az Úr a szíveket tisztogatja: az egyik a *vallás*, a másik a *művészet*. A magyar társadalmat sohasem ejthette volna annyira hatalmába a politikai és az anyagi érdekeknek önző kultusza, *ha művészi tartalma lett volna*. Ez ápolta volna az idealizmus oltárát és a társadalom reagálhatott volna minden érdek és piaci vásár zaja ellen. De azért veszett ki társadalmunkból az idealizmus, mert nem volt benne művészi lelkesedés. —

Vallás és szabadság.

„Vallás kell a népnek!” Tökéletesen igaz. Én is ezt mondom. De *nemcsak vallás, hanem szabadság is*, mert e nélkül még a *vallás* is csak a lebéklyőzésnek a silány eszközévé lesz a hatalmasok kezében; erkölcsi rendőrséggé, amelynek célja a tömeg fékentangása és az egészséges értelmi fejlődés elnyomása. —

Vallási rendszerek.

Eljön az idő, mikor egy akol lesz és egy pásztor!... Látam Egyiptomban kiömleni a Nílust. Amint piszkos vize szétfolyt, kezdetben a mélyedésekbe rohant és nagyobb száraz foltokat hagyott hátra. Később a víz a foltokat egymásután elmosta és az egész kiöntés *egyetlen árterületbe* olvadt össze, így öntözte meg a Nílus a földeket és termékenyítő iszapját lerakva, minden porszemet megtermékenyített. Így vagyunk a *különböző vallási rendszerekkel* is. Mindegyikben van bizonyos tisztító égi erő s mindegyik az emberiségnek egy-egy foltját öntözi. De ezek a foltok mindig nőnek, mindig terjeszkednek, míg végre határvonalaik egymásba csapnak és egy közös területté olvadnak össze, hogy ne legyen ember se a földön, akit a *vallás* igazsága és szeretete meg ne termékenyítene. —

Ha felnézek a csillagos égre, látok fénylő Napokat és ködfoltokban elrejtőzött csillagokat. Minő különbség van a fejlett-

ségi fokozataikban! De azért mindnyájan egy ugyanazon égboltnak a világai. Így vagyunk a vallási rendszerekkel is. Fejlettebbek és fejletlenebbek. De égi származásúak! Mindegyikben van valami természetfölötti. Egy-egy isteni sugár, amely a menyet a földi világokkal összeköti. —

Vannak *vallási rendszereink*, de ezek nem tudják a lelkeket a meggyőződés erejével áthatni és ehhez méltó hősiek elhatározásokra bírni. Ki az, aki ma minden pillanatban kész meghalni a *vallásáért*? Már pedig a hit — ilyen készség nélkül — csak külső szertartásosság. — Eszembe jut egy angol aitheista orvosnak az esete, aki vasárnapokon családját rendesen elkísérte a templomba. Valamelyik jóbarátja tréfásan azt kérdezte tőle: — Doktor úr! *Hát már van Isten?* — Pszt! — intette le suttogva — *még mindig nincs; csakhogy a gyerekek előtt ez minálunk még eddig családi titok.* —

Vallás és cenzúra.

Nem szabad a *vallás* isteni tekintélyét gyarló *emberi elmék ítéletére* bízni. «Lehet bárminő kitűnő teológus valaki, azért mégis csak a *saját korának* az előítéletében él és gondolkodik s nem védi a *csalhatatlanság* isteni adománya a tévedésektől. Össze kell tehát törni a lelki béklyókat és a *gondolat szabadságát nem szabad a szent vigilancia korlátoltságának védtelenül kiszolgáltatni.* Az Egyháznak még ma is fenntartott középkori *cenzúrája* nagyon sokszor a *vallási tekintély rovására megy.* A zsenik — és nem a *cenzorok* — a haladás fáklyatartói. A cenzorok csak *Heródes* katonái, akik vérben forgó szemekkel keresnek egy-egy újszülöttet, hogy azt rögtön legyilkolhassák. — Hiszen ha maga az *Egyház legfőbb tekintélye* dönthetne minden egyes vitás kérdésben, szívesen beenyugodhatnánk a döntésébe. De megbíznak egyes elfogult, tudatlan vidéki *cenzorokat*, akik azt hiszik, hogy most nekik kell megmenteni az egész Anyaszentegyházat és légmentesen el kell zárni minden új eszmétől és progresszív gondolattól... —

Vallás és tudomány.

A *vallás* sohasem fél az igaz *tudománytól* Mert a tudás édes testvére a hitnek. Az egyik keresi az Istent, a másik pedig az utat mutatja hozzája. *Az egyik az Isten szemléletére tanít, a másik az Isten szeretetére.* —

A vallás volt a primitív embernek a legelső dajkája, aki a hit fonalával vezette az emberiséget az életnek elrejtett leg-sötétebb mélységeiben is. A vallásból bontakozott ki beláthatatlan idők homályában a tudomány is, amely fokozatos fejlődésével odaérett, hogy lassanként átvette a vezetést és irányítani kezdte az emberiséget. Már-már azt hittük, hogy a két testvér szétválik egymástól. Csak a legújabb időkben látjuk nagy meglepetéssel, hogy ismét kezdik egymás útjait keresztezni és a tudományos kutatásoknak végső eredményei szintén a hitben tűnnek el. Ismét látjuk összeforjni művelődésünknek eme kettős irányzatát. A különbség közöttük ma már csak az, hogy a legvégső okot az egyik az erőben látja anélkül, hogy tudná, mi az az Erő. A másik pedig az Istenben, Akit végtelen Erőnek tud. —

A vallás kiindul a csodákból; a tudomány pedig a csodákban végződik. —

Nagyon keveset használt az emberiség nagy érdekeinek az, hogy e század agyveleje tisztább, de a szíve beteg, — s ezen értelmi haladásnak minden egyes lépcsőjét tenger vér és még több könny öntözi. A tudomány összes sikerei nem érhetnek föl a vallás egyetlen vigasztaló szavával, mely annak a szerencsétlen szenvedőnek arcáról letörli a könnyeket. —

Vallási gyűlölködés.

Azért, hogy valaki a hitet terjessze, nem szabad meggyilkolni a szeretetet. Üldözni, vagy kínpadra vonni valakit a vallásért; máglyát gyújtani az Úr Jézus nevében: utálatos képmutatás, mely csak a középkor kölcsönös vallási gyűlölködését bélyegzi meg. Jaj annak a nemzedéknek, ahol a szívekben a vallási gyűlölet vak dühe uralkodik, mert ott minden lépés nyomában nem a krisztusi szeretetnek és irgalmasságnak rózsái fakadnak, hanem a gyűlöletnek és az üldözésnek vérnyomai támadnak! —

A lelkiismereti szabadság védelmére a reformáció korszakának még semmiféle érzéke sem volt. Ne higyjük, hogy a vallásüldözés csak egyoldalú katolikus türelmetlenség volt. A protestánsok ép úgy üldözték a katolikusokat, az anabaptistákat, a zsidókat, mint a katolikusok őket. Ugyanabban az időben, amikor Dolet máglyája fellobban Parisban, egy má-

sik máglya is égett Genfben, *Calvin* is tűzhalálra ítélte *Servet Mihályt*, miután a Szentszellemről másként mert gondolkozni mint ő. *Pedig Servet már Harvey előtt fölfedezte a vérkeringést.* —

Nem tehet egy más vallási rendszert fojtogatni büntetelenül Nem ócsárolhatjuk anélkül, hogy vele együtt a tömeg egy részében az Isten-eszmét is meg ne gyöngítsük. Mert nincsen olyan primitív gondolkodó, akinek szeget ne ütne a fejébe: Hogyha minden más *vallás* csak tévelygés, ámitás, vagy papi csalás, *akkor miért legyen éppen az enyém az igazi?* —

Senkinek sincs joga lenézni, megvetni, vagy üldözni embertársát csak azért, mert *máskép mert gondolkozni az Istenről* és a túlvilági életről, mint az, akinek a fegyver a kezében van. Ez nem lehet hatalmi, hanem *csupán lelkiismereti kérdés.* — Milyen észszerű és természetes igazságok ezek! S mégis mennyi ártatlan vért ontottak ki, amíg a világ ezt az álláspontot legalább elvben elfogadta! Ismétlem: *elvben, mert sajnos, a gyakorlatban még ma is csak a vallási türelmetlenség felszításával lehet a legbiztosabban gyűjtogatni.* Lángra lobbantani a tömeg alacsony szenvedélyeit! A *vallási gyűlölködést*, amely embertársában még most se képes meglátni a testvért, hanem csak *a felekezeti embert és ezért neki felekezeti ellensége.* —

Vallástalanság.

Nincsen súlyosabb átka az életnek, mint *a vallástalanság.* A *boldog embernek* örömtelenné teszi az életét; a *boldogtalantól* pedig elrabolja a reményt; a *dúsgazdagnak* nyugodalmát, a *szegénynek* pedig jövődő hitét rombolja szét; a *hatalmast* megfosztja a szenvedélynek fékétől, a *gyengét* pedig az erkölcsi támasztól; a *férfit* a szenvedélyek rabjává teszi, a *nőt* pedig kiszolgáltatja az erőszak jogának; szóval lerombolja az emberben mindazt, ami nemes és vigasztaló, mert *a boldogsághoz csak egyetlenegy ajtó vezethet: az Isten szeretete által megtisztult és megnyugtatott szív.* —

Dogmatizmus.

Főleg a papságnak kell megközelíteni a modern kor gondolatvilágát, hogy hasznosan működhessék. Nem szabad ride-

gen visszavonulnia a *dogmák* sáncaiba, hanem *mint a kovásznak a lisztbe*, úgy kell neki is belekeverednie a tömegbe, hogy erkölcsi erejükkel áthassák, megtisztítsák, szóval magukhoz idomítsák a világot. —

Nem a *dogmák* a haladás akadályai, hanem *az a szívós makacsság*, amivel egyes teológusok a *holt betűkhöz ragaszkodnak*. Vannak makacs dogma-csöszök és betű-bálványozók, akik *az igazságok lényegét elavult formákba potyázzák*. —

Minden embernek magának kell asszimilálni azt, amit felszívni tud az *érzéiseibe*. Ne nyesegezzük le az elvont *dogmatizmus* erőszakolásaival a gyermek szívének *erkölcsi* bimbóit. Megérzéseiket ne nyűgözzük le a *tekintély* kényszerzubbonyával, mert *az erkölcsi mérték minden egyes emberben a saját lelkiismerete*. —

A zsidóság és a Megváltó.

A *zsidóknál* mindig voltak kiváló férfiak, akik nyíltan beismerték, hogy *Úr Jézus* felfeszítettése a zsidók történelmének legnagyobb szégyenfoltja. Főpapjaik és vezetőik egy ártatlan és szentéletű faj testvérükkel igazságtalanul cselekedtek. *Fajuk legszebb virágát tüzték a keresztre a vallási rajongás türelmetlenségével*. Már tudjuk, hogy *ez a papi féltékenység izgatásának a bűne volt*, amihez *magának a zsidó népnek semmi köze* sem volt. Ez a felfogás széles körökben terjed a mai *zsidóság* kulturált elemeinél is. De azért nem ez az igazi, amit tőlük várunk. A helyes felismerés már felindította a szájalmat; a szájalomnak azonban *bűnbánattá* kell most már átváltoznia, még pedig nemcsak egyeseknél, hanem egész Izrael népénél. Ez lesz majd a *krisztusi* pör revíziójának lelki megalapozása és talán az *egész zsidóság visszatérésének kezdete a egyre általuk is felismert Megváltóhoz!* —

A zsidóság feladata.

A zsidóság végzete a folytonos üldöztetés és az örökös Messiás-várás. Ők nyitották meg a Megváltás isteni drámáját, mikor fajuknak legszebb virágát a keresztre tüzték. *Nekik kell azt befejezni is azzal*, hogy fölismerjék Benne a Messiásukat. És amint egykor *Nikodemus* is levette a drága szent Testet és golycs lepedőkbe takargatva, saját kertjében egy kőbe vajt

sírba temette — úgy kell nekik is végre levenni az *Úr Jézus* szent testét a keresztről és megnyitni a *szíveket* az *Ő* befogadására. —

A zsidó nép története kézzelfoghatólag igazolja, hogy a népek sorsát misztikus erők irányítják és vezetik. A biblia megtanít arra, hogy nemcsak az egyének, de a *nemzetek is küldetéssel jönnek a földre*. Várják a percet, mikor az Alkotó keze felhasználja őket a kijelölt munkára. Minden egyes fajnak ki van osztva a szerepe, hogy speciális tulajdonságaival kiegészítse az emberiség *egyetemes* haladását. *A zsidó fajnak* is volt egy ilyen *különleges világtörténelmi hivatása*: az *Egy-lsten eszméjének hirdetése és a Megváltás reménységének a terjesztése*, amely azonban a *Messiásnak* még mindig csak a *várakozásában* merült ki. Csakis így érthető meg 4000 éves múltja, amely egyedülálló ténye a világhistóriának. —

A zsidó nép.

A zsidó népet azért nevezi a biblia *kiválasztott* népnek, mert az egyetemes emberiségnek az isteni nevelésre az ő históriájuk mutat szemléltető példát. Évezredes történelmükből, amelyet számunkra a biblia örökített meg, mint vezető fonál húzódik végig a *végzetszerűség*, hogy valahányszor *Isten* törvényei szerint éltek, mindig boldogultak és felvirágoztak. Ha pedig ezt félretolták, rögtön jött a bűnhődés: az éhség, a döghalál, a nyomor és a lelki rothadság. —

Zsidó sors.

Mi magyarok szintén kivettük részünket a világháború borzalmaiból. Patakokban folyt a magyar vér. Nemzetünk dísze-virága hullt el, az életerős ifjúság; de mi legalább tudjuk, hogy ez a vér a *szent hazáért* folyik — a bölcsőkért és a koporsókért. A nagy veszteség miatt legalább egymásban találunk vigasztalást; mindnyájan tudjuk, hogy *egységes küzdelemben egy közös szent célért harcolunk* és fiaink védik egymást kölcsönösen, mert érzik faji összetartozásukat, tudják, hogy ők egy test, egy lélek. Ugyanezt a faji egységet látjuk biztosítva és védelmezve a francia, az olasz, az angol és orosz fajoknál is. *Csak a zsidó a kivétel mindenütt*. *Ők* hiába harcolnak, hiába ontották vérüket minden nemzet zászlója alatt,

— őket mindegyik megtagadja. A német nem harcol saját faja ellen, a magyar nem gyilkolja a magyart; *de az a zsidó kénytelen saját faját ölni. Hát nem végezet ez?* Nem kézzelfogható az Úr Jézus jövendőlése, mikor könnyeket hullatott hazája sorsa miatt és előre megmondta a templom előtt: „Itt kő kövön nem marad; szét fogtok szórani az egész világon, hogy jövendőlésemnek élő tanúi legyetek az idők végezetéig!” —

Gondolkozzunk csak egy kissé hűvös ésszel és minden elfogultság nélkül *a zsidó nép sorsán*. Ne oktalan gyűlölettel, mert ez a lelki vakságnak a gyökere. Vájjon nem ejt-e bámulatba minden gondolkodó elmét, hogy történelmi tapasztalatainkkal szemben látunk növekedni és erősödni *egy hazájából kiűzött népfajt, amely sehol nagyobb tömegekben és csoportokban le nem telepedhetett, hanem szétszórva élt mindenütt a világon*. Igazi diaszpórában. Kézzelfogható történelmi csoda, hogy sem fel nem szívódott, sem el nem pusztult Faját, vallását fenntartotta és minden üldözés dacára nemcsak számbeli- leg, hanem gazdasági és értelmi súlyában is állandóan növekedett. Úgyannyira, hogy üldöztetésüknek az ürügye mindig az volt, hogy a világ gazdasági és értelmi irányítását a kezükbe ragadták: *a pénzt és a sajtót!* —

Kereszténység.

Keresztény egy ember, aki szereti Istent. Az az ember pedig, aki nem szereti Istent, az egyszerűen egy értelmes állat. ~-

A kereszténység felfogásában akkor állt be először változás, mikor *államvallássá* lett, mert minél vagyonosabb előkelőségek csatlakoztak hozzá, annál jobban elhomályosult a szegénység eszménye. —

Nagy *vallási válság* előtt áll az emberiség. Egyfelől s romlott társadalom fenyeget összeomlással, másfelől az élet-erőtől sarjadzó *vallás* bontakozik ki a maga isteni szépségében. Kezében tartja a gyógyszert, a boldogság üdítő italát is; csak utána kell nyúlni, hogy ismét felüdüljön a szomjúságtól tikkadt társadalom. — A ragálytól megrontott *vért kell újra megtisztítani* az emberiségben. Ennek csak egy módja van: a *vérbeoltás*. *Krisztus szent vérének* egy cseppje elég ahhoz, hogy újra tisztává tegye a bűnnek és a nyomornak tengerét. *A kereszténység szellemét kell újra bevinni a családi tűzhely-*

hez s a megszakadt összeköttetést kell ismét helyreállítani a *megváltó leereszt* és a megváltott emberiség között. Mert Isten nélkül nincs béke, Krisztus nélkül nincs boldogság! —

Az őskereszténység idejében a római patríciusok és a vezető vagyonos osztályok még lenézték és megvetették a *judeo-christianizmust*, amelyet csavargó zsidók és a rabszolgák vallásának tartottak; de később szinte tünetőleg csatlakoztak hozzá. Idővel divatba jött. *Nagyon kényelmes vallásnak találták*, ahol az embert egy bűnös élet összes szennyeitől megszabadíthatja *egy kis vízzel való leöntés*. Ha pedig valaki a *kereszttség* után is folytatja szokásos bűnös életét és újra meg újra vétkezik, *ott van a gyónás*, amivel jóvá tehetünk ismét mindent, mert ez szintén egy újabb tisztulási eszköz. — úgy-e bár jól tudjuk, hogy *nem ez a keresztény vallás szelleme?* De ilyen tévelygésekbe könnyen beleeshetik minden formalista lélek, aki csupán *a vallás külsőségeiben* él és a lényeg helyett az érzékekre ható pillanatnyi megindulásokban keresi a lelki megnyugvást. —

Közismert tény, hogy mihelyt *a kereszténység* a római császárok államvallásává lőn, a világbirodalom összes hatalmi vezetősége teljes erővel támogatta. Megkezdődött az erőszakos térítgetés. Az üldözött és lenézett kereszténység pedig, amelyet megvetett, piszkos zsidó csavargók rajongásának tartottak, *lassanként államegyházzá lett*, amelyhez siettek csatlakozni a római és a bizánci előkelőségek is. Így *lett a vértanúk lelkesedéséből a nagy tömeg szemében egy forma-kereszténység és kialakult egy üres érdekvallás*. —

Egy *igazi kereszténynek sokkal könnyebb egy igazságatlanságot eltűrni, mint azt megcselekedni*. —

Bizony, *csak névleg vagyunk keresztények*, mert meg vagyunk ugyan keresztelve, de nem éljük többé az *őskeresztény* hitéletet, amelyből az egyház szentjei sarjadzottak ki, *Kereszténységünk* kimerül bizonyos külső alakításokban és sokan azt hiszik, hogy elméleti hittudással pótolhatják a gyakorlati *keresztény hitéletet*. Ezért terjed veszedelmesen a *hit-közömbösség*. —

Az *újszövetség az ószövetség* gyökereiből sarjadzott ki. Ezért a *kereszténység* se más, mint *zsidó vallási reform*. —

A *kereszténység* a zsidóságból indult ki és erős a hitem,

hogy majd az „idők végén” *a zsidóság fog beleolvadni a kereszténységbe. Krisztus vére, eredete, leszármazása ma is élő kapocs közöttünk. Ő a megtestesült Thora, az isteni Törvény. Ő a Főpap, az örök Közvetítő. A Horeb hegyén nyert égi ki-nyilatkoztatásnak a megkoronázása. —*

A *kereszténységnek* igazságait *krisztusi* módszerrel szabad csupán megvalósítani: fokozatos és békés fejlődés útján. Nem erőszakkal, hanem cselekvő hitélettel, nem szuronyokkal, börtönökkel és guillotinokkal, hanem iskolákkal, templomokkal, karitatív intézményekkel, szociális munkával; szóval *keresztény akcióval*, vagyis testvérszeretettel, a lelkek nevelésével és nem azok elnyomásával, Istenatyánk és embertesívéreink felismerésével és nekik önként felajánlott szeretetünkkel. Milyen igaza volt a szentemlékü *Prohászkanak*, hogy kétféle erő van: *a dinamit és a napsugár. Az egyik rombol, a másik terem* —

Egyedülálló, egyetlen példa a *kereszténység* a világtörténelemben, hogy egy *háromszáz évig tartó véres üldözés*, amelynek millió és millió áldozatai voltak, nemcsak hogy meg nem törte a hitbuzgalmukat, hanem *a futótűz erejével* gyújtogatott mindenfelé. Igazán a vértanúk magjából sarjadzott fel a *kereszténység*. —

Szeretném végkép tisztázni azt a fontos kérdést, hogy hol kezdődik és hol végződik az *igazi kereszténység*? Mert hogyha megkérdeztek egy hívő *katholikust*, az rögtön így felel: — Én vagyok az igazi keresztény! De ugyanezt mondja az a *görög nem egyesült* és a *pravoszláv orosz hívő is*. Ha pedig sorra kérdezzük *protestáns testvéreinket*, mindegyik teljes meggyőződéssel fogja hangsúlyozni: — *Az igazi én vagyok!* — Mindezek pedig, akik magukat jó *keresztényeknek*, vagyis Krisztus igazi tanítványainak tartják, kölcsönös kicsinyléssel nézik le egymásnak a hitéletét. Nem mint testvérek, hanem *mint ellenfelek állnak szemben egymással*. Ne azon versengjünk, melyik az igazi tanítvány. Nagyon nehéz ezt előítéletes emberi elmével eldönteni. *Egyedül az Úr illetékes, hogy kiválassza az Ő igazi tanítványait. És ő meg is teszi: — Arról ismer meg a világ, hogy az Én tanítványaim vagytok, hogyha egymást szerettitek. Ezért egy parancsot adok néktek: Szeressétek egymást, mint ahogy Én szeretlek titeket. —* Milyen világos mindezekből, hogy *Krisztus követése* nem üres szavakból és ájtatos

szemforgatásokból áll, hanem *élő hitből*, vagyis a testvéri szeretet egyetemes és föltétlen gyakorlásából. Mert „*nem az, aki mondja: — Uram! Uram! — megy be a menyek országába, hanem aki cselekszi az én Atyám parancsolatait!*” —

Szerintem az az *igazi kereszténység* szelleme, amely békét és szabadságot hirdet a népnek. Senkinek sincs joga üldözni és elnyomni másokat lelkiismereti meggyőződésükért, mert az *ilyen vallásnak* nincs szíve, csak karmai és fogai vannak! —

Milyen igaza volt az egyik szentatyának, aki a *kereszténység* hitéletét az aranygyűrűhöz hasonlította. Minél szélesebbre nyújtják, annál vékonyabb lesz. Fokozatosan csökken az ellenálló ereié. Végül már csak aranyfüstté vékonyul, amelyet el lehet fújni. —

Kereszténység. (Milleniumi gondolatok.)

Irigylem azt a merészröptű bérci sast, amely izmos szárnyaival áttör a felhők homályán s ott lebeg a ködös messzeségben, a szemhatár zenit] An. Éles szemei előtt a térnek hatalmas méretei tárulnak fel s egy pillantással átfutja a végtelenbe vesző láthatárt és megméri annak mélységeit... Oh végy szárnyaidra engem is emlékezet! Emelj föl abba a csodálatos magasságba, ahonnan egy pillantással áttekinthetem az időnek hatalmas arányait és megmérhetem egy ezredév történelmének mélységeit. Hadd gyönyörködjem nemzetem múltjának dicsőségében, hadd fürödjék meg lelkem ott a magasban, a napfényes levegőben az emlékek üde illatában. Hadd nézzem végig a honfoglaló hősök dicső küzdelmeit, szent királyaink apostoli munkáját, midőn a vad, kemény törzsbe a kereszténység friss gallyát ojtották, hogy vele a fajt megneveljék! —

Az első keresztények.

A hívő zsidóságból alakultak ki mindenféle a *legelső keresztény községek* és ők voltak az őskereszténységnek alapvető fundamentumai, az a gyökér, amelyből idővel *kisarjadzott Krisztus vetése*. Ezért monda az Úr a szegény és tudatlan halásznak, *Kéfásnak*, amely név zsidó nyelven egyértelmű szó a görög *Petrus-szal*, vagyis magyarul *sziklával*: „Te vagy a szikla és én e sziklára építem fel az Anyaszentegyházamat.” —

Krisztus halála után azt hitték, hogy az *első keresztények* *üldözésével* elnyomták a krisztusi mozgalmat. S nitt vettek észre? Hogy megölték a fészekben az anyát, de már a fiak szárnyrakeltek, kirepültek. Elkezdtek az üldözést; erőszakkal akarták az *eszmét* vérbefojtani. A *fegyver* azonban *mindig gyenge volt: meg lehetett vele ölni a testet, de nem az igmságot!* -

Keresztény újjáébredés.

Λ *keresztény újjáébredés* szerintem azt jelenti, hogy a *krisztusi igazságok* fognak gyökereikben megváltozni, mert — az Úr szerint — „*Ég és föld elmúlnak, de az Én szavaim el nem múlnak mindörökké.*” Ezek a tanok *örökéletűek, mint minden igazság.* Nem az evangéliumi eszmények változtak meg, hanem csak a gyarló emberek. A sicheimi forrásvíz, amiről *Krisztus* beszélt, ma is ugyanaz. Ezért *nem a kereszténységnek kell átalakulni, hanem a keresztényeknek!* —

Névleges keresztények.

Szindar Singh hindu keresztény bölcsész a *keresztény szellem* valláserkölcsi hanyatlásáról így nyilatkozik: — Egy alkalommal — mondja — a Himalayában ültem egy folyó partján. Kivettem a vízből egy szép sima, kerek *kavicsot és szét-törtem.* A *belseje* egész *száraz volt.* Ez a *kő* *beláthatatlan idők óta feküdt már a vízben, de a víz nem tudott behatolni a kavicsba.* Ép *így áll a dolog itt Európában a keresztényekkel.* Évezredekken át a *kereszténység folyásában élnek és teljesen el vannak merülve* ennek az áldásaiban. De hiába kereszténye/e, *ha a kereszténység szelleme* nem tudott beléjük hatolni és nem élnek benne!” — Bizony *nem a kereszténységben van a hiba,* hanem a szívek reménységében, mint *Szindar Singh* himalayai kavicsában. Anyagelvűség, ész-elvűség megkeményítette az emberek szívét: s bizony én nem csodálkozom a fölött, hogy nagyon sok ember még ma se tudja megérteni, hogy *Ki az a Krisztus? Nagyon sok ember még ma is csak névleges keresztényi!*

Mi manapság már csak olyan *reprezentáló keresztények* vagyunk. Nyíltan kimondva ez annyit jelent: *meg vagyunk*

ugyan keresztele, de már régóta nem vagyunk igazi keresztények. Nem tudjuk kitépni magunkat az anyagimádás alacsony életrajzából, hogy láncainkat letépve felszárnyalhasunk az isteni eszmények csodálatos magasságaiba. úgy vagyunk az evangéliumi eszmével is, mint a templomban a szenteltvíz-tartóval Szívvel és lélekkel nem tudunk elmerülni benne; csak az ujjunk hegyét mártjuk belé! —

Keresztség.

Ne higyjük, hogy a keresztség nekünk már biztosítja az üdvösséget. Az Egyház szerint is csak lehetővé teszi, de nem biztosítja. Az ember beleszülethetik egy családba, egy vallásba, egy fajba, de nem születik senki hívő kereszténnyé. Ezzé csak később lesz, mert az igazi kereszténység nem csupán testületi szervezkedés és nem is felekezeti érdekközösség, hanem egy benső lelki és erkölcsi átalakulás. Egy bizonyos magasabb íókú lelkiállapot. Kiemelkedés a látható anyagvilág vonalából egy láthatatlanba. Kibontakozás a test alacsonyabb ösztöneiből a krisztusi újjászületésre. —

Tökéletes kereszténnyé csak az lesz, aki lelki erőinek teljes kifejtésével tudta már bevégezni lelki átalakulását. Az erők azonban csak küzdelemben fejlődhetnek ki, mint ahogy a szárnyak is a röptében edződnek. Ezért van szükségünk nélkülözésekre, lemondásokra, szenvedésekre, megaláztatásokra és üldöztetésekre. Nem az anyakönyvvezetés és nem is a hitközségi adók pontos befizetése tesz bennünket jó kereszténnyé. Sőt még nem is a kereszttel való leöntés, amely kétségkívül „felvételi jegy” Krisztus Egyházába. Ez azonban még csak lehetőséget nyújt az önmegtisztuláshoz, de senkit se tesz igazi hívővé. Inkább csak jelképes megérzékítése a lelki megtisztulásnak, miután ezt ténylegesen ki-ki csupán az Isten kegyelmével, de együttal a saját erőfeszítése révén érheti el. —

A keresztség misztikuma.

Kezdetben a keresztség kiszolgáltatása még a vízben való teljes elmerítés volt. Ezért nevezték a keresztségét tisztító forrásnak és azt a helyet, ahol végezték, keresztkútnak. Jelképesnek mondom az ilyen elmerítést és pedig azért, mert a víz ugyebár legföljebb a testi szennyet moshatja le, ellenben

a lélek szennyét egyedül az isteni kegyelemnek láthatatlan áramlata. A keresztségben is a víz inkább csak szimbolikus külső jel. A lényeg pedig a benne elrejtett, de nekünk már érzékelhetetlen kegyelem. *A misztikum!* —

A keresztség három alakja.

Hogyan egyeztethető össze az Egyház alaptételével az, hogy „keresztség nélkül senki se üdvözülhet?” Nagyon világos dolog. Az Egyház a keresztségben szintén megkülönbözteti a *hármás alakot*. Mert habár az apostol szerint egy a keresztség, de ebben is, mint az egységes isteni lényegben *három különböző alak van*: először *vízkeresztség*, másodsor *vérkeresztség*, harmadszor: *vágy keresztség*. Mindenki, aki az igazságért, a szeretetért, a szabadságért, vagy bárminő más isteni tökéletességért meghalni tud, vagy legalább is meghalni kész és érette méltatlan üldözést szenvedett, az már a *vérkeresztség* által lón kereszténnyé. Aki pedig igazságban él és *önzetlenül szereti az Istent és embertársait*, az Istenért, — bármilyen valláshoz tartozzék is — *keresztény a vágykeresztség* által. Lehet egyébként a dogmákban jóhiszemű tévelygő, de alapjában véve krisztusi lélek, mert már szomjúhozza az igazságot és ami fő: tud szeretni! — *Ha valaki kereszténynek vallja* magát, de szívében nincs minden embertársára kiterjedő szeretet, az *nem lehet Krisztus követője*. Ellenben jó kereszténnyé lehet valaki anélkül is, hogy részesült volna valaha az úgynevezett *vízkeresztségben*. —

Templom.

Alacsony lelkeknek még a templom is csak színház, emelkedett érzéseikkel pedig még a színházakban is imádkozhatunk. —

(*Kőbányai beköszöntő. Az első szentbeszéd bevezetéséből.*)
 Kedves híveim, szereteti testvéreim. Először lépek fel közöttetek e *templom szószékére*, amely a papi hivatásnak a trónusa. Királyi szék ez, ahol a Felfeszítettnek világot megváltó örök igazságait hirdetjük, mert csakis itt teljesíthetjük az Úr Jézus legfőbb parancsát, amelyet egykor minden tanítványaihoz intézett: *Menjete, tanítsatok minden népeket, megkér esz-*

telvén őket az Atya. Fiú és Szentlélek nevében, mert a Föld és Ég elmúlnak, de az Én Igéim el nem múlnak mindörökké! És én veletek maradok a világ végezetéig! —

A zsidóknak hétszáz évig nem volt templomuk és legelső templomukat *Salamon király* építette. De azért, ugyebár, *imádkoztak?* Az őskereszténység is kezdetben együtt imádkozott közös imaházakban a zsidókkal. Csak később különültek szét és kimentek imádkozni a szabadba és a folyók partjaira. A császári üldözések idejében pedig elhagyott földalatti üregekben és barlangokban gyűltek össze. Sírhelyeken. Katakombákban! Nyilvános épületeik és templomaik azonban 300 éven át nem voltak, mert az Isten nem kőből faragott és emberi kezekkel épített templomokban lakik. —

A t e m p l o m k á r p i t j a.

Az evangéliumokban olvashatjuk, hogy mikor az *Úr Jézus* a lenyugvó nap utolsó sugarával lelkét kiadta, *a templomnak nagy kárpitja*, amely a szentélyt elválasztotta a hívó közönségtől, felülről lefelé *ketté hasadt*. Ezt a függönyt leírja *Josephus Flavius* is. Nehéz babyloni szövés volt, *kék, fehér, vörös és bíbor* színekkel kihímezve. A négy világalkotó elemet képviselték. A *kék* az ég színét; a *vörös* a tüzét; a *fehér*: a földből kinőtt fehér lenfonalat, amelyből a kárpitot szőtték; a *bíbor* pedig a tengert, amelyből a kárpitot nyerték. Senkise tudta megfejteti, hogy ez a nehéz szövet miért hasadt szét magától. Sokan isteni jelnek vették. Azt hirdette ez a jel: vége az ószövetségnek; kezdődik az új! Az elrejtett Istenség ezentúl a szentélyben nemcsak a függöny mögött, hanem már látható alakban is jelen fog lenni: — *az Oltáriszentségben*. *A nagy kárpit* tehát nem fogja többé elválasztani a népet az ő Istenétől, Akinek a próféta szerint a neve lészen Emmanuel, ami annyit jelent: *Velünk az Isten! Közöttünk lakozik*. —

T e m p l o m i z e n e,

Erős meggyőződésem, hogy idővel a *templomok egyúttal szépművészeti múzeumok is lesznek*, mint ahogy felvették programjukba máris a legszebb *zenei* alkotásokat. Bach fugáit, vagy *Beethoven* IX-ik szimfóniáját éppoly lélekemelő hatással lehetne előadni bármilyen templomban, mint akár

Lisztnek, vagy *Haydnnak* a miséit, vagy *Palesztrinának* csodaszép „Miserére”-jét a hangversenyekben. Hány templomban rideznek az esti órákban orgona-hangversenyeket! És ezeket valláskülönség nélkül látogatják a zenekedvelők. Gounod „Ave Maria”-ját bármelyik helyen adják is elő, nem tudom másképp hallgatni, csak a boldogság felemelő érzésének a könnyeivel —

K a t o l i k u m.

Főnséges egység az, amely *az Igében*, mint örök kapcsolóban és Közvetítőben összeköti a teremtett világot a teremtő Istenséggel. Az Ige tehát mindenkié. Istené, emberé, *ő* az, Aki kiegyenlít és megbékéltet önmagában mindeneket, akik már e földön, akár a menyekben vannak. Vájjon nem érezzük-e, hogy bár láthatatlanul, de azért mindnyájan egy közös világ-egységben élünk? A testvériség tehát az Isteni élet leghatalmasabb törvénye és ennek központja, szervező ereje az *Ige*. Ezért a haladástól és az emberi tökéletesedéstől elválaszthatatlan az emberi szíveknek az összeforradása is a világtestvériségben. Ez az igazi *katolikum*. —

Z á r d a i élet.

Az Isten után szomjúhozó nagy szívek, elmerülve a lelki kontempláció gyönyörűségeiben, a *zárdá* falai között talán könnyebben megtalálták az Isten Országát; de sohasem a *zárdá celláiban*, hanem mindig csak *önmagukban*, saját lelki analizisükben. Azért törekedtek elszakadni a külső világtól, hogy *zavartalanul szemlélhessék Istent saját benső világukban*. Szemtől-szembe akartak kerülni Vele, hogy a legbensőbb közösségben együtt élhessenek. —

A *zárdák* gyakran vagyont és hatalmat nyújtottak, de *lelki üdvösséget* csak kivételesen. Bizony az embernek csakis a *saját* erőfeszítésével lehet az üdvösséget megszerezni és ezt *küzdelmes egyéni munka* nélkül senkinek se lehet intézményesen biztosítani. —

R e f o r m á c i ó.

Míg a *reformáció* idején a hitszakadás megéri és kiforr, addig ennek érési tartama alatt a *vallási reform* összeolvad a

gazdasági reform gondolatával. Hiszen *kezdetben nem is annyira a hittételeket, mint az erkölcsi életet támadták*; a papi fényűzést, a kicsapongást, a tobzódó életet, a hűbér úrnak fényét és pompáját, a folytonos hadviselést, amely vidékeket kifosztott és elnéptelenített, a rablás és csalás útján összehalmozott vagyont, a főúri vadászatok, a pusztításokat és a jobbágyság kizsákmányolását.

Közvetlenül a hitszakadás, a *reformáció* előtt látjuk a fényben és pompában dúslakodó főpapság mellett a nyomorgó nép és az alpapság sanyarú helyzetét. Ezen *gazdasági ellentétek* csiholták ki az elégedetlenség szikráját. A humanista szívű nagy emberek részvétet éreztek az elnyomottak iránt és szembezálltak az elnyomókkal. E küzdelemhez az evangéliumokban keresték az *alapot, a krisztusi eszményt*. —

P R O T E S T A N T I N M U S.

A protestantizmus emelte a nők társadalmi helyzetét akkor, mikor a *papi nőtlenséget eltörölte*. E lépéssel a nő tekintélyét jogaiba iktatta. Az ilyen társadalmi kérdésekben, gyakorolt helyes tapintata miatt méltán mondja egy író *a protestantizmust a katholicizmus kritikájának*. —

V A L L Á S I F O R M Á S Á G O K.

A formákba merevedett vallásgyakorlat szeretet nélkül csak olyan élettelen keménység, mint a tengerek vizében a sziklatömegek. Körülöttük hullámszik és zajlik az élet. A változó áramok, amelyekben van apály és dagály. Ezek a sziklák is benne vannak az élő vizek mozgásaiban, de vele együtt nem élnek és nem mozognak. Magukba zárkóztak keménységükbe egy csepp vizet sem tudnak többé befogadni. Ezért az a végtelen tenger *csak a külsejüket mossa*. —

Vannak úgy a tudományos, valamint a *vallásos életben* olyan külső *formaságok*, amelyek valaha a lelkeket egészen betöltötték alaki szépségükkel; de egy bizonyos idő múlva már csak lepréselt hervadásokká lettek. *Nem életre való friss virágok többé, csupán herbáriumi konzerváltóságok*. Se színükkel, se illatukkal, se szépségükkel nem tudnak többé halni. —

A legbensőségesebb hitélet is formaváltássá és külső szer-

tartásosságá lehet. Belekövesedik egy bizonyos megmerevedésbe, amely már csak egy kialvó életnek a gyászos pislogása. Mihelyt *hitünkkel értelmi ellentétbe* jövünk, már is kikezdte a lelki rozsdá: *a kétely. Eredménye vagy értelmi lázongás, vagy hitbeli közömbösség lesz.* Nem feszítjük többé erőinket üdvösségünk eléréseért. *Rábizzuk a szakembereke. a papokra és eh hisszük, hogy üres formaságokkal is lehet üdvözülni.* —

Sajnos, ma is sokan vannak *formakeresztények*, akik hitüket nem a szívükkel és *krisztusi élet példával*, hanem *csak a keresztlevelükkel* tudják igazolni. —

Kétségtelen, hogy a *formák megkötik az egyéni szabadságot* De úgy vagyunk ezzel is, mint az *alpesi hegymászók a kötéllal.* Ez a kötéltartja őket össze és míg az egyéni mozgás szabadságot korlátozza, addig a hegymászóknak biztonságot nyújt. Ha elcsúszunk is, megmenti őket a bukástól. —

Világegyetem.

Világegyetem. — Világegység. — Az én külön világom. — Én és a nagyvilág. — Új világok. — Világválság. — Világrázkódások. — Világ világozása. — Egység. — Egységes közszellem. — Egyetemesség. — Életegység. — Kozmosz. — Végtelenség. — A végtelenség egysége. — Valóságok. — Hogyan jönnek létre az összes valóságok? (A szellem és az anyag egyesülésének útja a testetöltésben. Az Összes élő és éltetett valóságoknak származási táblázata.) — Parányi létünk.

V i l á g e g y e t e m .

Erő és anyag el nem veszhet. A világban marad. — Hova is mehetne a világon kívül? —

Roppant tömegek lebegnek súlytalanul a világűrben összhangzatuk bámulatos törvényeivel dicsérik azt a szent Kezet, amely őket térbe helyezte és *főntartja a mozgás szabadságával.* Oh ha az a mindenható Kormányzó csak egy pillanatra kibocsátaná Kezéből a mindenség fékét, hogy dőlné romba ez a „Valakitől” függő *világegyetem!* . . —

Bizony, az ember nagy lelke csak egy piciny testbe van bebörtönözve és öt kis ablaklyukon tekinthet ki a határtalanságnak és az örökkévalóságnak végtelenségére. Az öt ablakot nevezzük testi érzékeinknek. De mi csak annyit látunk a nagy mindenségből, amennyi egy kis lyukon belefér. Egy-két csillagot! Az égboltozatnak egy-egy részecskéjét, de nem egyszerre az egészet. Hogyan is foghatnánk fel a nagy mindenséget, amit még csak áttekinteni se tudunk. A mi szűk testi börtönükből nem láthatjuk a végtelenséget. Feldaraboljuk azt apróbb részletekre. Hát vájjon a tojáshéjba zárt csirkének lehet-e tiszta képe a világegyetemről? —

A világegyetem még ma se egy változatlan befejezettség, hanem egy állandó változó és folytonos előretörő fejlődés. Egy fokozatos szervezeti tökéletesedés. Progresszivitás, vagyis fejlődési folytonosság. Egyszóval: — tartam! Átmeneti helyzeteknek az egymásutánisága. Ezért a világegyetem éppen olyan élő organizmus a maga egészében, mint aminő életet látunk megnyilatkozni az egyes részleteiben is. Vegyük pl. az emberi testet! Ugyebár, ez a test is egy egységes élet? De ebben az egységben mégis külön élnek a bele szervezett sejtrészecskék is, amiket érzékelhetetlen, magasabb erők indítanak a testszövetek célszerű organizálásában. Ezt igazolta nálunk újabban dr. Huzella Tivadar is. —

Egy új világnak a csodái tárulnak fel a szemeink előtt. Az elektron-elméletben megközelítettük az erő és anyagvilág titokzatos összefüggését. Feltárult előttünk a világegyetem külső egysége. Most már csak egy lépés van még hátra. Hidat kel! vernünk az erő- és az értelemvilág között, hogy ezekben megtalálhassuk a benső egységet is, a nagy egészet. A végtelent, amelynek úgy a szellemvilág, valamint az erő- és anyagélet is csak külső visszatükröződései. Plato nyelvén: Fenomenái! —

Hiában fedezte fel a tudomány a tömegvonzásnak, az erők átalakulásának és az energia fennmaradásának törvényeit. Sem a folytonos mozgásnak, sem a világegyetem változatlan egyensúlyozottságának a rendszerét nem ismerjük. Nem tudjuk, hogy egy állandó mozgásban, amely a változások sorozata. miért rem fordul elő soha olyan rendszertelenség, amely az örök összhangot és egyensúlyt megzavarhatná? Miért lép fel a vonzóerővel szemben egy kiegyenlítő és hasonló értékű taszítóerő, amely megakadályozza az égitesteknek egymásba

való rohanását? Mihelyt közeledésük veszedelmes, rögtön egy ellentétes erőhatás jelentkezik a *repulzióban*, amely megakadályozza a világtasztrófát. —

Honnan ered a végtelen bölcs rendszeresség és következtesség, amely tervszerűen és céltudatosan nyilatkozik meg úgy az intermolekuláris parány mozgás okban, valamint az egymás mellett elrohanó Naprendszereknek az össze-visszaságában? Az okok végső oka bizonyára megfejthetetlen Csak annyit látunk, hogy minden újabb találmány s felfedezés a szétszórt részek benső egységének a felismeréséhez akar elvezetni bennünket, mert ismeretlen és kiszámíthatatlan értékű erők létezéséről tesznek bizonyosságot. —

Nevetséges, mikor a mi parányi földünk tüneményeit és jelenségeit a mindenségi változhatatlan törvényeivé akarjak tenni. Egy porszemel teszünk a világegyetem mérő-pálcájává! Hiszen a mi légkörünk, amely csak a Földgömbjének a lebegő palástja, alig 300 kilométer magasságú légtükör, amelybe megmérhetetlen csillagrendszereknek a végtelensége tükröződik. Olyan észbontó tömegnagyságok és távolságok választanak el bennünkt egymástól, hogy az ő tér- és időbeli elhelyezéseiket mi már nem fényévekkel, hanem fényaeonokkal mérjük. És még ezek se végállomások, miután az újabb csillagászati felfedezések szerint a mi érzékelésünk legszélsőbb határainál új világszisztémák kezdődnek, amelyeknek ködébe egyes Naprendszereket látunk belerohanni és eltűnni. —

Milyen tökéletes szerkezetileg is az egész világegyetem! Láthatatlan parányokból van fölépítve egy beláthatatlan végtelenség. Hát van-e valami csodálatosabb, mint az, hogy ez a látható anyagvilág tulajdonképpen láthatatlan atomoknak az összességéből áll?... —

V i l á g e g y s é g.

Aki nem érzi át a nagy világgal való benső egységét, az önként szakítja ki magát a végtelenség harmóniájából. Egyéni önzésének börtönében él, mert míg át nem tudjuk törni a mi Énünk bátyafalait, addig nem tudunk benső egységre jutni a Mindenség lelkével sem. — Olyanok leszünk, mint a hegyi patakok, amelyek kiszáradnak medrükben, ha más vizekkel összefolyni nem tudnak, hogy velük folyammá dagadva, ők is

részeseivé lehessenek egykor a világtengernek. — Mit ér az olyan lámpa, amely csak *gyűjti* önmagában az olajat és nem hajlandó az önátadás áldozatkészségével *bevilágítani a sötétséget?* ... —

Ha belemerülünk önmagunkba, lassanként elvesztjük a *végtelen Élettel* való eleven kapcsolódásunkat is. Nem érezzük többé, hogy *mi nem központjai, hanem csak egyes láncszemei vagyunk a nagy mindenséget* átölelő és összefogó *egységnek. Fölfelé* az Istenbe, *lefelé pedig* az ő teremtményeibe kell kapcsolódnunk, hogy bennünk a *világegység* soha meg ne szakadjon. —

Egységből áll az egész világmindenség. A mágnesben is minden egyes molekula más és más delejértéket képvisel; de azért mindegyikben benne szunnyad a másik ellentétes delejtulajdonsága is, mert törjük bár szét a delejtút pont a közepén, nem lesz belőle az egyik oldal csupán pozitív, és a másik csupán negatív, hanem a *széttört két részben rögtön kialakul ismét az egész polaritás.* És ha ezer és ezer darabra tördeljük is szét, a mágnességet nem tudjuk benne szétválasztani; még a legparányibb töredékében is rögtön ki fog alakulni az *egységes, az egész delejesség.* —

A végtelenségnek mindent önmagában kell foglalnia és nem lehet azt földarabolni. Fezért nincsen részekre szakadozott világ, csak végtelen *egység* van; csupán a mi emberi gyarlóságunk tördeli szét darabokra a *világegységet.* A középkori világfelfogás még nem látta meg sem az *egyetemes* fejlődésnek (evolúciónak), sem a világegyetem *egységes összetartozásának* isteni tervszerűségét. *A Föld központiságnak elmélete kiragadta a mi parányi Földgömbünket a nagy Mindenség közösségéből.* Külön választotta a Földet a világegyetemtől és ez a kicsinyes, szűkkörű koncepció az embert tette meg a teremtés urává. Így lett a Nap a Földnek központi világító telepe és fűtői este, a Hold éjjeli lámpása, a csillagok pedig pislogó mécsesek, amelyeket az ember legfeljebb időmérőjének és iránymutatónak használ fel az éjszakai sötétségben. —

A z é n k ü l ö n v i l á g o m .

Az Isten minden embernek adott egy *külön világot,* amely *csakis az övé.* Ez a világ fölfelé végtelen. Nem mi lakunk

benne. Ez lakik bennünk. Ezt a *világot*, melyet *magamban* hordozok, senki be nem szennyezheti; *csak magam*. De el se veheti tőlem semmiféle hatalom és fegyveres erő. A börtönben se! *Épen ezért ma én nézem le azt, akit egykor bennem ünnepeltek és én ünnepelem azt, akit bennem most a börtönömben lenéznek.* ~

Én és a nagyvilág.

A nagy világ sem önmagát, sem a teremtő Urát és *Istenéi nem ismeri* — mondja *Pascal*. Ellenben *én, a semmi ember, magamat minden mástól meg tudom különböztetni. El tudom képzelni magamat a világ nélkül, de a világot én nélkülüm nem!* Ha felnézek a csillagos egekre és széttekintek a zajgó és hullámzó életen, amit mi egy szóban „*természetnek*” nevezünk, érzem, hogy ez mind együttvéve az én *világom*. Én pedig több vagyok mindezeknél, mert *nélkülüm ez a világ nem volna az, ami...* —

Új világok.

Sokat szenvedtem; de ez a szenvedés megtanított, hogy tanulságait ne csak a saját lelki hasznomra, hanem szerencsétlen sorsra jutott embertestvéreim javára is értékesíthessem. De az idő rajtam keresztülgázolt; segíteni én már aligha tudok! *Börtönben ülök.* úgy jártam, mint *Vörösmarty* „*Vén cigánya*”. E költeményben önmagát írja le ez a klasszikus poétalélek, aki egy *új korszaknak* az úttörője volt. Ez a vers tele van elfojtott keserűséggel és mélységes szomorúsággal. Érti, hogy *ő már túlélte magát.* Beleszakadt egy *idegen új világba*, ahol fázik, mert a régi tüzek körülötte már kialudtak. „*Mindig így volt a világi élet; egyszer fázott, másszor lánggal égett.*” *Ő* is csak átvezető alakjává lett végül két különböző korszaknak, *akik már nem értik meg egymást.* Az egyikből kinőtt, a másikba pedig már nem tudott többé belegyökerezni. Ilyenkor az ember csak „*lógatja a lábait hiába és várja, mikor lesz a nyűtt vonóból bot.*” A legtöbb esetben bizony csak *koldusbot...* *Az ilyen vén cigányokat pedig ki szokták lökni a csárdából hegedűstől együtt!* Ezek mindig *csak a régi nótákat* akarják húzni, az újakat pedig már nem tudják a kurjongató uraságok füleibe muzsikálnia .. —

Szenved és vajúdik az *egész világ*, meri a próféta szerint

„nincs ereje a szülésre.” Pedig úgy látom, közég az *új világ*, ideje; itt az idő, mikor az emberiségnek választania kell, hová és merre? *Két éles és egymással szembenálló csoportokban fog elhelyezkedni a világ: a jók és a gonoszok táborában*; a közép-árnyalatok mind el fognak tűnni. Úgy a politikai, valamint a társadalmi alakulatokban. Nyílt és határozott lesz a helyzet mindenüü, hogy mindenki pillanat alatt áttekinthesse és *szabad akaratának teljes felelősségével csatlakozhassák egyik, vagy másik irányhoz*. Ha tetszik a hazugságokhoz; ha tetszik az igazsághoz. A látszathoz, vagy a valósághoz. Ekkor fog majd megindul az igazi végső küzdelem, amely *Krisztus győzelmével fog befejeződni Ez lesz a megjövendölt végítélet*. —

Világválság.

4 *jövőben* rejlő fenyegető *világválságnak* nem lehet más megoldása, mint megelőzve a robbanást, fokozatosan levezetni a feszültségeket. De ki törődnék a *jövővel* ott, ahol mindenki a *jelenek* él és az *emberi élet tartamát* be akarják szorítani a *bölcső és a sír közé*, egy arasznyi lét szűkre mért keretébe. Pedig *ha nincs a jelennek folytatása, akkor ki törődnék a jövővel?* Ha csak jelen van, akkor fenéig kell kiüríteni a jelen poharát, a percek minden örömeit... Mert hogyha a halállal mindent bevégeztünk, akkor a földi élet célja se lehet más, mint az *élet összes gyönyörűségeinek a lelegetése*. —

Az emberiség úgy járt a világháború után, mint a csigabiga, amely fölött a régi házat összetörték. Mennyi verejtéket kell önmagából kínosan kiizzadnia, amíg újra fölépítheti az újat! Addig pedig kénytelen mezítelen testét megsebzetten a föld porában vonszolni. De hogyha még csak egy villamos szikra sem törhet elő feszültségek nélkül, miért csodálkoz-nánk, hogy *a jövő ezredév*, amely most érik a születésre, alapjaiban rázza meg a világot? Rémülve látjuk, hogy a régi kerek kezdenek szétmállani. Megőrölte őket az idő, szétfeszítette az evolúció. *Ilyenkor bontakozik ki a máglya tüzeiben a halálból az újjászületés.* A temetési gyászének pedig észrevétlenül megy át egy diadalmas újjászületésnek a dicshimnuszába. — De a lángokban mindig csak a múltnak az *életképtelen meddősege porlad el*; a hamvából pedig friss erővel *támad föl egy szebb jövő!* —

Európa egy mélységes erkölcsi válság elé jutott Szétforgácsolódtak az erők és a testvéri szolidaritás helyébe a *legridegebb önzés* lépett. Az erősebb kizsákmányolni tudja a gyengébbet. Embertestvérét ép úgy akarja használni, mint a barmait, vagy a gépeit. Az értékek felhalmozásának *világversenyében* kereszülgázolnak egymáson a testvérek is. — Gyúlik az állami pincében az arany és éheznek a pincelakásokban az ember, aki hiába ajánlja fel erejét és készségét a kenyérért. Nincs munka! A géperő olcsóbb!... Így jutottunk el egy pusztító gazdasági és *világpolitikai válság* elé, amelynek a megoldása — félek! — nagyon keserves lesz. —

V i l á g r á z k ó d á s o k .

Világrázkódások és anyagösszeomlások *okát fizikai körülményekből magyaráztuk*, mert az okok lánc-sorozatában mi csak a legközelebbit látjuk és a *közvetlen közelségben* észlelhető végső *ok csakugyan fizikai. De az első* okot, vagyis a lánc-sonozat *kezdő* okát még *sohasem sikerült megtalálnunk*. Ezen a ponton kell kiemelkednünk a testi élet köréből és fel kell szállnunk a lelki élet magaslatára, ahol a *hit* levegőjében megerősödve, minden ilyen pusztításban az *isteni bölcsességnek* elrejtett szándékait kutathatjuk. És ha néha nem is találjuk meg a magyarázatot, de megnyugtató *reményt* mindig találunk, amely az elpusztult helyett egy újabb, szebb világot ígér. —

„V i l á g v i l á g o s s á g a .”

A különleges egyéni természetekből, vagyis törvényekből törnek elő az emberfajban az új eszméknek és az emberiséget felemelő reformgondolatoknak magvetői. Ezek a „*kiválasztottak*”, akiket az Úr Jézus a „*világ világosságának*” nevez. ők mutatják be a természetükben magukkal hozott égi fényvel a sötétségben tévelygő emberiségnek az *utat* Különleges törvényeikkel bekapcsolódnak a hozzájuk legközelebb álló rétegnek — vonalnak — a hasonló természetébe és *mint a napsugár a vízből a párát, úgy emelik fel magukkal ők is ezeket az alacsonyabb életvonalakból*. — őket nevezi *Krisztiusz erjesztő kovásznak* is, akik miként a tészta helyezett kovász, belevegyülve a nyers és összeragadt tömegbe, azt lassanként átgerjesztik és étellel töltik be. Mert mihelyt egy magasabb törvény egy alantasabb természetre kihat, amelybe bizonyos

közös hasonlóság folytán belekapcsolódhatnak, akkor annak a másik valóságnak is irányító és vezető „életszabályává” lesz. Fölemelte őt az alacsonyabb életvonalából az ő magasabb életvonalába. Vele szemben tehát *bizonyos megváltó munkát teljesített.* —

Egység.

A gyűlölködéseknek el kell végre tűnniök az egyetemes krisztusi testvérszeretet közösségében. Az igazi egység csak a megtisztult szíveknek és a nemes érzéseknek az összeforrása lehet az önzetlen hazaszeretemben és az önfeláldozásra is megérett testvériségben. — Csakhogy az már nem pártpolitikai» hanem *evangéliumi egység* lesz. —

Mindnyájan úttörők vagyunk: a jövő munkásai, akik egy-egy új korszak emelkedéséhez készítjük elő az Úr útját és egyengetjük az ő ösvényeit. Ledöntjük a sziklás hegyeket és betöltjük a völgyeket. Ha pedig kidőlünk a munkában, a szent halál karjaiban pihenjük ki fáradalmainkat, hogy friss erőben új életre ébredjünk. „Vezess új útra Lucifer!” — így kiált fel a csalódásaiban letört ősember; érzi, hogy feladatát nem fejezte be; félbenmaradt munkáját pedig ott kell folytatnia, ahol félbenhagyta. — Ezért mondja a költő: „Amit tapasztalsz, érzed és tanulsz, évmilliókra lesz tulajdonod. Ne hidd, hogy csak ebbe a sártestbe van szorítva az ember egyénisége! Látod a hangyát és a méhes raját! Ezer munkás jár dörén, összevissza, vakon cselekszik, téved, elbukik. De az egész mint állandó egyén, együttleges szellemben él, cselekszik s kitűzött célját biztos létesíti” ... —

A feldaraboltságok és a részletek csak akkor tűnnek szembe, mikor a külső világot alacsony vonalból nézzük. Ilyenkor tűnnek szembe a látszólagos ellentétek Pedig ezek egymásnak a kiegészítő oldalai. Minél magasabbra emelkedünk, annál inkább elmosódnak a határoltságok és együttes egészben kezd összeolvadni a szemhatárunk. Úgy vagyunk ezzel is, mint a hegyek fölé emelkedő léghajós. Nem lát szántásokat, barnás-zöld szalagú vetéseket, erdőket és réteket, völgyeket és halmokat, csak egymásba olvadó egységes képet. —

Minden bajunknak és szenvedésünknek az az oka, hogy nem látjuk, hogy *csak részei vagyunk egy egésznek* és nem

lehet jó az nekünk se, amivel másoknak ártunk. *Senkise építhet fel maradandó jólétet a maga részére mások szenvedéseiből.* —

Hát azt hisszük, hogy a mindenségben szakadozottan az egységből kiválva külön léteznek a dolgok? — Mind egységben van! Láthatatlan szálakkal kapcsolódnak össze. Az isteni erő áthat mindent. Minden csillagból, lélekből egy jelenlévő Isten dicsősége sugárzik elő. Amit látunk, az csak az Ő ruhája, amely elrejtíti Őt, az Istent, a gyenge emberi szemek elől. —

Az én egyéniségem csak egy. Annyira *egynek* érzem, hogy *többszámban el sem tudom magamat képzelni.* Pedig tudóin, hogy ez az *egység* bennem néhány *milliárd* különálló életből áll ... —

A látható és láthatatlan világnak *benső összetartozásait* és egymáshoz való szerveztségét mindeddig *csak a legtisztább lelkek intuíciója érezte meg: az assisi Ferencek,* akik testvéruket látták a szélben, a tűzben, a vízben és a természet minden jelenségeiben. Ezért monda a nagy *Assisi: Testvérem a farkas!* — Vájjon mit szólna ez a nagyszívű szent ember azokhoz, akik a testvérszeretetet ma már csak a *saját felekezetükre* akarják korlátozni?! —

A végtelennek mutatkozó *térben* hogyan is állíthatót! volna elő egy pillanat alatt a molekulák zavargó tömege világrendszereket! Kimért pályákkal, amelyek egymástól erőhatások sorozata által elkülönítve, mégis csak egy szervezett *egységben* függenek össze! És mihelyt közöttük a kölcsönös vonzás veszedelmessé válik és egymásba való rohanással fenyeget, akkor a kellő időben mindig közbelép egy megfejthetetlen Erő-taszítás, amely közöttük ismét mindent rendbe hoz. E *taszítás okát Newton sem tudta megfejteni.* Sőt egyes atheista csillagászok is mindig azon akadtak fenn, honnan kapják az égitestek a legváltóságosabb helyzetükben azt a *bizonyos fricskát?* ... Ép olyan megfejthetetlen, hogyan keletkezhetett a holt anyagból az *Élet?* —

Ha érzékelhetnénk a végtelenséget, vagy megérthetnénk, hogy *lényegében* mi az, úgy könnyűszerrel fölfoghatnánk mindent! Megértenénk magát az *Erőt,* az *Életet* és tisztán látnunk, hogy a *világegyetem* a maga végtelen, sokféle változataiban is *egység!* Rögtön belátnánk, hogy a *tökéletes égitestek* sem má-

sok, mint *tökéletes érzéseknek az összességei* és azoknak az állandósága. *Nem durva anyagvilágok többé hanem a megtisztult anyagoknak érzéseit összefoglaló erőegységek.* Az Erő pedig az erőérzés által lesz valódi hatóerővé és termékennyé. Az érzés, az, amely valóban örökké élt, mert ha nem élt volna visszamenőleg is örökké (kezdet nélkül), akkor honnan volna meg intuíciónkban (megérzésünkben) *előremenőleg is az örök élet eszméje és hite?* —

A tenger is cseppek milliárdjaiból van összetéve és minden cseppnek megvan a maga külön alakja. De azért eme cseppek mégis csak részei a víztömegnek. *Együtt élnek, hullámnak és viharznak vele. Így élünk mi is állandó összeköttetésben a környezetünkkel.* —

Érzések vagyunk! Érzésben élünk! Önmagunkban egységet érzünk. Önmagunkban érezzük a végtelenséget és mégis szünet nélkül növekszünk és szaporodunk *önmagunkban végtelenül.* Előre, mindig előre! A mi célunk már többé nem csupán maga az *egység*, hanem az *egységben* való mozgás, az *egységben* való élés, az *egységben* való megmaradás, az *egységben* való teremtés és az *egységben* való megtartás! —

Amint az emberi test sejthalmazoknak az egysége, úgy a földön élő összes állati és növényi testek is csak élő sejtparányok a *föld egységes organizmusában,* amely nekünk csak azért felfoghatatlan, mert nem tudjuk *egységes egészében áttekinteni.* — Mit tudhat egy testünkre szállt szúnyog a mi szerkezeti egységünkről?! —

Amikor a földnek még *egységes* élete volt, akkor minden valóság egymással összefüggve, *egyszerre* változott át. Csak az ember nem képes ezt az *egységes* fejlődést a maga egészében együttesen felfogni, miután *szemlélni csak egymásutániségben lehet.* *Egységben egyedül érezni lehet.* Sajnos, ezt a megérzést leírásban és gondolatban együttesen visszaadni szinte lehetetlenség. Türelemmel kell tehát várnunk az időt, míg érzésünk oda tökéletesedik, hogy képes lesz majd egykor az élet együttes fejlődését is a *maga egészében megérezni.* *Mindent egyben és ezt az Egyet mindenben.* Ez lesz az evolúció egyetemes törvényének a lényegbeli megérzése. —

Nem tudunk belehelyezkedni értelmünkkel a *nagy Egységbe,* amely a világegyetem minden parányát a mozgásban

egyesíti. Annál kevésbbé tudjuk meglátni az *egységes* életvonalat, amely kezdettől a végig *mindent egyben* mutat, hanem e helyett csak felaprózott egymásmellettségeket és egymásutáni-ságokat látunk: üres helyzeteket. —

Az Úr Jézus világosan megmondotta: Előbb *testi* ember, azután *lelki* ember! S így van bizonyos értelemben öntudatlanul igaza a tudománynak is, mikor *a testből vezeti le a testi embernek még a szellemét is*. De nincs igaza a zúgolódónak, aki szemrehányást tesz a teremtéséért, mert *az Isten egyéneket és elhatárolt élőlényeket kényszerrel nem teremtett soha. ő az Egység eszménye. A különválást már a parányok maguk hozták létre, akik alapjában véve visszaéltek az Isten által nekik adott szabadsággal és önként szakadtak ki az Egységből az Erőből. A végcél ma is az Egységbe való visszatisztulás. —*

Mindennel egységben élek. Nem egymás mellett vagyunk, hanem együtt. Nem itt vagy amott, hanem mindenütt. A világ-egyetem minden pontján egyszerre lehetek jelen, mert benne élek a végtelen erőmozgásban, amely magában mozgatja az egész mindenséget: még pedig abban az egységben, amely egység én is vagyok és így átérzem a végtelen erő érzéseit is. Egy egészben nincsenek különálló részek; sőt mihelyt egy részt kiszakítanak belőle, nem lesz többé a régi egész. Mihelyt tehát visszatisztultam a végtelen erőmozgásba, amely magában egyesíti az egészet, megszűnt reámnézve a részlet, vagyis a tér. Vallási nyelven annyit jelent, hogy a megtisztult lélek Krisztusban élve az isteni mindenütt jelenvalóságban él. Én — benned, te — bennem. —

Ugyebár a *levegő is egység?* Az *óceán is egység* és a *Szahara homoksvataga* is az, bár mindegyik végtelen számú, de egynemű parányokból van összerakva. Így nevezhetjük a *szellemkört* is „egységes világnak”, mert közös egynemű tartalmuk az értelem, vagyis a tudás. Ezért mondjuk, hogy *a szellemvilágnak egységes lényege van és csak a tudás fokozataiban van az egységes szellemi lények között különbség. —*

Az anyag, az erő és az érzés csak különféle megnyilatkozásai a legtokéletesebb *Színerőnek*. Ezért *testvérek vagyunk mindnyájan*. Mennyire megérezte ezt *assisi szent Ferenc*, aki egykor szent elragadtatásában rendtársai előtt énekelni kezdte a *Nap himnuszát*. Ez a fönséges vízió a szentnek öntudatlan bizonyosságtétele *az anyagvilág és a lelkivilág egységes összetartozásáról. —*

Gondoljunk a cseppfolyós anyagra, amely cseppekből összeállt *egység*. Így fogunk mi is élni valaha *egységes Egyben: Krisztusban és Átala az Atyában. Mindnyájan az Ő testének atomjai leszünk. S ez az egység mindaddig fenn is fog állni*, míg valami külső ráhatás, vagyis próba alatt az elhatárolt lelkek egy-egy részében bizonyos alaptulajdonság túlsúlyra nem kerül s ezáltal meg nem szűnnek teljesen egyformák és egyek lenni. Szóval, *amíg alaptulajdonságaikban nem differenciálódnak. Ez az eshetőség tesz majd az a bukás*, amely egy világtest lelki *egységét* meg fogja zavarni és csakis ezen időponttól kezdve nem lesz többé az illető világtestnek egy *egységes és egészben élő lelke*. —

Ha a tengerhez akarunk eljutni, elég hogyha egy kis patakocskának a folyását nyomozzuk. Biztos irányt nyertünk. Látjuk, hogy ez a kis patak hogyan dagad lassanként folyóvá, hogy azután beleömljék egy folyamba és véaüi beleszakadjon a tengerbe. Így futunk el a patakka a tengerhez *Ez a szintézis útja. Ellenben* ha nem ezt a természetes utat követjük, hanem keresztülgázolunk patakokon, folyamokon és nekivágunk minden tervszerűség és irányítás nélkül, a hegyeknek és a síkságoknak, úgy *valószínűleg eltévedünk*. — így vagyunk a tudománnyal, amelynek sok különböző ága van. Hogyha azonban rendszeresen és következetesen nyomozzuk bármelyiket, egymásbaömlő igazságaikkal belevezetnek az *Egységbe*, a legvégső gagságba: *az Istenbe*. — *Ezért tűnik el legvégső elemzésében minden tudomány a misztikumban*. —

Az embernek a legmagasabb lelki emelkedettsége az istenben való teljes elmerülés, amely a végtelen *Egységnek* tökéletes átérésében áll. A tökéletesedés pedig tulajdonképpen egy folytonos haladás az *anyag-szépségtől az eszményi szépség felé*. De nem emelkedhetünk mindaddig a tiszta fény forrásáig, amíg ki nem lépünk az árnyékok vonalrendszeréből. *Az egyedüli fény az Isten, Vele szemben minden csak árnyék.* Istenben élve már a végtelen *Egységet* szemlélhetjük; nem szét-szórt részleteket látunk többé, hanem érezzük a mindent magában foglaló *egységes rendszert*. Nincs olyan parányi részlet, amely ne volna kiegészítője egy szerves *egésznek*. Anyag, erő, mozgás, test, szellem, lélek, — *mind-mind csak egy végtelen életérzésnek* a külső tünetényei, az *oszthatatlan egésznek* külső tükröződései és megjelenési formái, az *egységes központi Napfénynek* a sugártörései. —

Egységes közszellem.

Meggyőződésünk, hogy *minden külső bajaink belső forrásból fakadnak*. Ha tehát a *belső* gyógyítgatjuk, ennek a *külső* következményei is fokozatosan csökkennek és idővel egyenként megszűnnek. Hogyha pedig műtetre volna szükség, hogy az emberiség egy halálos sebéből kigyógyulhasson, azt majd a nagy „*Műtő*” a maga idejében el fogja végezni. Ki lehetne ez más, mint *Krisztus*, Aki az emberiségnek nemcsak nevelője és tanítója, hanem kormányzója és orvosa is! A mi egyetlen teendőnk pedig a kijelölt keretben a csendes munkálkodás, az alázatos alkalmazkodás és az *engedelmességre való állandó készenlét*. Mi csak parányi részecskéi vagyunk a nagy Egésznek, akik öntudatosan, vagy öntudatlanul, de minden erőnkől és akaratunkból behelyezkedünk abba a *szellemi áramlatba*, amely bennünket egy bizonyos cél felé irányít, vezet és az egyetemes áramlattal összekapcsol. Így keletkezhetik azután a szétszórt részecskék összevonásából egy *egységes közszellem*, amelynek irányítása és vezetése *mindig magasabb szellemáramlatokból indul ki*. Haladásunk minden lépcsője tehát nagyobb erők kezeiben van, akiket ismét nagyobbak kormányoznak. Mi pedig csak vízcseppek vagyunk ugyan az egyetemes élet óceánjában; tömörülésünkől azonban már a vízfodrocskák lesznek, ezekből pedig hullámok, amelyek hatalmas erővel viszik az emberi haladás gályáját a jó reménységek kikötője felé. —

Egyetemesség.

Ha a *világegyetemet* a maga *egészében* tudnánk fölfogni, akkor látnánk csak, hogy a mindenséget fenntartó törvények rendszérében bizonyos szerves és mindent egységbe foglaló összefüggés létezik. *Van tehát egy mindenre kiterjedő egyetemes Élet, amely egyúttal minden egyéni életnek is a közös életforrása*. —

Az egyéni cél mellett van az életnek egy másik célja is. *Az egyetemes cél*, amely mindenkit kötelez, hogy abban elhelyezkedve elérje az ő erejének és képességeinek megfelelő helyet, mert csak így tudja az *egyetemesség* ügyét is előmozdítani és végcéljához közelebb vinni. Mihelyt valaki érzi, hogy már helyén van, vagyis zavartalan *összhangban él*, ezt jelül

vegye, hogy neki most már kötelessége *másokat is odavezetni, ahova előbb-utóbb mindenkinek el kell jutnia*. A megillető helyére, amellyel ki-ki az egyetemes összhangba kapcsolódhatik. Ezt a helyet mindig az illető lélek érettségének és fejlettségének a foka határozza meg. Hogy pedig *egy lélek milyen érett, azt a Szeretet szeme tisztán látja* és a Szeretet Keze gyéngéden és rázkódtatás nélkül tudja a gyengébbet megillető helyére elvezetni. —

Az isteni cél a teremtett világ együttes tisztulása és a tökéletesedés. Ne higyjük, hogy bennünket külön választ az egyetemességtől, és boldogulhatunk akkor is, ha a világegyeségből kiszakadva, vele szembehelyezkedünk! —

Élet egység.

Azt az egységet, amely a világ minden parányát láthatatlan szálakkal köti egymáshoz, hogy együgyuan azon életfolyamatnak tegye a részesevé, mi nem tudjuk fölismerni — annál kevésbbé fölfogni. úgy vagyunk vele, mint talán egy hangya a mi testünkkel Miután az ő látási köre alig egy pár centiméter, — mit tudja az a kis féreg, mikor rajtunk mászkál, hogy testünknek minden paránya *egybeszervezett egész* és a legutolsó sejtet is egy *egységes életakció* vezet? Hogyan alkotnánk helyes képet a végtelenről és az Istenről, mikor *mi a végtelent is csak arasszal akarjuk mérni?! — Vájjon ki érti meg egy sorból az egész Bibliát?! —*

Életünket mindig a maga egységes egészében (tartamában) kell vizsgálnunk, nem pedig egyes elszigetelt életszakokban. Vissza kell tekintenünk az ősemler fejlődési folyamatára, hogy a barlanglakó félállati típusból hogyan lett városépítő kultúremler, hová fejlődött az ismeretlen kezdet óta? Mindig ehhez kell mérnünk mai fejlettségünket, mert hiszen mi is vele együtt haladtunk és bennük emelkedtünk. Ha pedig életünket eme kultúrérési folyamatból kiszakítjuk és csupán egy emberélet rövidségére korlátozzuk, akkor sohasem fogjuk tisztán megérteni önmagunkat sem. úgy járunk, mintha egy könyvből kitépünk egy lapot és ebből akarnánk megismerni az egész könyv tartalmát. —

Virágban, madárban isteni érzések rejtőznek, mert ahol Erő, vagy Szépség van, ott egy parányi rész is van mindig az Istenből. Az élet tehát minden alakjában örökkévaló, mert

mihelyt érzékeink elől eltűnik, visszatér eredetének forrásába: a végtelen és egyetemes *Életegységbe*. —

A lépesméz is különálló mézsejteknek az összetételezése. Egymáshoz tapadva, egymásból nőnek ki. De mihelyt a lépet kipörgetjük és eldobjuk, az összegyűjtött *összes méz egybefolyik*. Ilyen *egységes* szervezettség a *mi életünk* is, külön-külön szakaszokba beskatulyázva. A *halál* áttöri az elkülönített életszakaszokat és *Életegységünket* egészében szemlélhetjük. —

K o z m o s z .

Spinoza mondotta ki legelőször azt a tételt, hogy nein tudunk olyat *elgondolni*, ami lehetetlen volna a természetben. Olyat *elgondolni*, ami a *világegyetemben* nincsen benne, annyit jelentene, hogy az *én agyam rendszere a Kozmoszban egyedülálló kivétel*. —

Az eszmény csak költészete a Szépnek, de a természet maga a megvalósult Szépség. Azért nevezték el a görögök egy találó kifejezéssel még a világot is „Kozmosz”-nak, azaz *Szépségnek*. —

V é g t e l e n s é g .

Irigylem a bérci sast, amely izmos szárnyakkal töri át a fellegek homályát s ott lebeg a szemhatár zenithjén, a ködös messzeségben. Éles szemei előtt feltáruznak a térnek hatalmas arányai. *Egyetlen pillantással* tekinti át a *végtelenbe* vesző látóhatárt s megméri annak mélységeit. E lebegő, könnyű mozdulatlanságban azután *egy pontról lát meg egyszerre mindent*. —

A csillagászat tökéletesített műszerei, amelyek megrövidítik a *végtelenség útját*, s a *fölfoghatatlan távolságoknak* függőnyeit tépik szét, ismeretlen világokat hoznak le elénk, hogy az emberi tudás megmérje súlyukat és megfigyelje mozgásuknak és pályafutásuknak körét. Ahonnan a repülő sugár *csak millió évek múlva* juthat el hozzánk, oda tekinthetünk *egy pillanat alatt felér* s mi most már azt hisszük, hogy meg is nyíltak előttünk a *végtelenség* rejtélyei... —

A fürkésző értelem *nemcsak a nagyban* bukkanik a *végtelenre*, hanem föltalálja *azt a kicsinyben is*. Egy vízcseppben

száz és száz új szerves élet él, mozog és szaporodik. És a parányoknak egy ilyen töredéke elég ahhoz, hogy kimerítse egy emberélet összes tanulmányát s meggyőzzön bennünket arról, hogy a természet szélső határaiban mindig a végtelent érinti.

Mit keres a te szomorú lelked?! A végtelenséget, a megsejtett Istent?! Menj föl a hófödte Alpok ormaira s arról a szűz földről, amelyet emberi láb talán nem taposott soha, tekints végig a ködbe vesző völgyek mélységein, — s érezni fogod lelkedben azt a fölemelő érzést, amelyet csak az erőnek és hatalomnak szemléiele kelthet föl benned!... Menj az erdőbe, amely betakar árnyékával és a csergedező erdei forrás mellett kínaija kövér, buja, zöld pázsitját a pihenésre. A susogó szellő keresztül tör a nehéz lombokon, hogy mindegyik levelét külön-külön hozza rezgésbe. A reszkető gallyak nyílásán tekinteted talán kiér a szabadba, az aranykalászos, hullámzó búza vetésre, amely odadől az erdő lábainál elterülő rélségre. A -zineknek minő gazdagsága és pompája fogja kápráztatni szemedet! Az erdő százféle zöldje minő csodálatos színharmóniába olvad össze!... — Oh mennyi szépség egy szempillantás alatt! Ha művész vagy, csak annyiban vagy nagy, amennyiben ezt a végtelenséget megközelítheted. —

A végtelenség érzésének legközvetlenebb kifejezése a költészet. Oh, mert minden ember lelkében ott lappang a végtelenségnek eszméje. A költő ehhez a lélekhez szól s a lélek rejtett mélységeiben hirtelen visszhang támad, mint a tengerszem háborgásakor a mélységből előtörő hullámok. A lélek is olyan, mint a felhangolt hangszer. Ha egy tiszta ütem rezeg rajta végig, rejtett húrjai is egyszerre megzendülnek. —

A végtelenség olyan egységes egész, amely a létezés minden lehetőségének az okát önmagában bírja. Ezért a teljesség nemcsak a tényleg létezőknek, hanem az összes létezési lehetőségeknek is az összefoglaló rendszere. Egész csak az lehet amely még a saját ellentétét is összhangban hordja önmagában. A világosság is csak az összes színárnyalatoknak, vagyis a fénynek és az árnyékaiknak a spektruma. Így áll szembe az Isten is, mint egyedül Önmagától létező föltétlen Valóság, az Általa teremtett világok és az Önmagában hordozott világokkal, amelyek az örök változatlanóságban csak folyton változó relativitások. —

Az Élet fölfelé és lefelé is eltűnik az érzékelésünk elől.

Hiába nyújtanak a legújabb találmányok mérőeszközöket, hogy áthidalhassuk az anyag- és erőélet benső összefüggéseit és ellessük az Élet titkát. Végre is eljutunk vizsgálódásainkban *egy végső ponthoz: Nincs tovább!* Egy áthághatatlan bástyafalhoz érkezünk, amely útját állja minden további kutatásnak. "A legtökéletesebb teleszkópok és a legfinomabb mikroszkópok egyaránt fölmondják a szolgálatot a *végtelenség titokzatos fátyola előtt*. Akár fölfelé a nagyságban, akár lefelé a kicsinységben nyomozzuk, — a végeredmények *belehomályosodnak a misztikumba*. —

Nem lehet *értelmileg felfogni a Végtelent*, se az *Életet*: mindakettőt csak *megérezni* lehet, mert ez a kettő tulajdonképpen ugyanegy és mi csak érzésünkkel kapcsolódhatunk bele. Ha a *végtelent* értelmünkkel akarjuk megközelíteni, csak *kör alakjában* képzelhetjük el, de az sem fejt meg a *végtelenség* titkát. A kutató elme tovább megy és szinte öntudatlanul veti fel a kérdést: — Nos? és *a körön kívül mi van?* — Ezért nem lehet beleilleszteni a *végtelent* a térbeli határok közé, mert nem mennyiségben, hanem *minőségben* képzelhető el csak. —

Amilyen mértékben fejlődött ki bennünk az Isten-ézés, annyit érzünk a végtelenből. —

A világháború előtt a nemzetek szabadabban érintkeztek; több közvetlenséggel. A határok közé beékelve is jobban érezték egymásban a testvért. *Az emberi összetartozásnak az abroncsai azóta szétpattantak* s a civilizációnak csúfolt kártyavár, amelyet értelmi alapokra építettünk fel, a háborúval együtt összedőlt, mint az átázott vályog-konyha egy felhőszakadás után. Ha a világtestvériséget újra föl akarjuk építeni, *sziklára kell alapozni*; nem anyagi érdekekre és értelmi alapokra, hanem a *szívek megtisztult érzéseire, az evangéliumi erkölcsökre!* —

Mikor már *a lélek megtelik a jóra való készséggel*, akkor érzi meg, hogy a *legjobb* szándékai már betölthetetlenek, mert *ezeknek célja már a végtelen*. —

Ha az ember magába mélyed, és kiszakítja magát a világ forgatagából, a napi dolgok kicsinyes hullámveréseiből és vagy szobája magányában, vagy az Isten házában leborul, hogy *lelkével* elérje azt a megsejtett *Végtelent*, Akit szemével meglátni nem tud, — *akkor az ember bele is kapcsolódott érzéseivel a végtelenbe*. —

Felmerülünk a sötét éjből, mint tüzet terhelő, Isten teremtetten szellemcsapat s száguldunk viharként a megrémült földön át. Lábaink alatt porladozik a gránit és leomlanak a hegyek, betelnek a völgyek és belesírjuk történetünket a szikla rétegekbe ... Azután rohanunk vissza a sötétségbe ... Honnan — hová? Az Ég tudja egyedül! Csak annyit sejtünk, hogy itt állunk a végtelenségnek központjában és az örökkévalóságok összefolyásában; körülöttünk egy határtalan, egyetemes Élet, amelynek nincsen vége!... —

Hiányos érzékelésünket megtévesztik gondolkodásunknak nagyon is szűkre mért formái. Mi a létező dolgokat csak „egymásutániségükben” és „egymásmellettiségükben” vagyis „időben és térben” tudjuk elhelyezni. Pedig magunk is érezzük, ho«y a „végtelenség” nem lehet más, csak egységes Egész! Mi azonban atomizáljuk az egészet és az egységes összefüggésből kiszakítunk egy-egy parányi részletet. Egy összetörött kristálytükör porszemével akarjuk vizsgálni a végtelenséget. Pedig már szent Pál megmondotta, hogy — „most csak részletekben látunk — homályos tükörben — és nem színről-színre.” —

A gyümölcsfa virágjának élete nem a bimbóban kezdődik, hanem a fában. A fa életerejének csak a tüneménye a virág; de viszont ez az élet nem pusztul el a hervadásban. Magba megy át, amelyből új élet fakad. A jelen a múltból folyik, a jövő pedig már benne rejlik a jelenben. A születés és a halál tehát az életegységet nem törik meg, mert ezek csak átmeneti alakváltozások az élet örökkévalóságában; az örökkévalóság pedig az a végtelenség, amelyben már nincs többé se idő, se tér. —

Nem hihetem, hogy a fejlődésünk a földi étellel már teljesen véget érjen. — Mi Isten fiai és az Úr Jézus testvérei vagyunk! Atyánk az a Mindenttudó Isten. Hazánk pedig a végtelenség, ahol élni fogunk mindörökké. Ezért lelkifejlődésünk se lehet véges határok közé beszorított. A végtelenség után sóvárgó lélek nem állhat meg a haladásban. Nem mondhatja; eléç! Nem csukhatja be a szemeit, hogy én már nem akarok többet látni! A lélek isteni képmás és a végtelenségre van teremtetve! Földi étetalakunk tehát csak előkészület lehet egy magasabb lelki életre. Mert amint testi szervezetünket kiépítettük a méhben földi életre, úgy kell kialakítani anyagtestünkben is a mi lelki szerveinket egy magasabb végtelen életre. —

Azt a misztikus egységet, amely az isten és a világ között fennáll, gyarló emberi értelmünkkel felfogni képtelenek vagyunk, miután a *végtelenséget nem lehet elhelyezni a „térnek és az időnek” a határai közé*. Egy kis elmélkedéssel azonban magunk is rájövünk, hogy a *tér és az idő az emberi gondolkodásnak csak a skatulyái*. úgy vagyunk velük, *mint a pók a hálójával*. Ennek a kis állatnak is az a térben kifeszített parányi szövet az egész külső világa. Csak ezen tud szabadon futkosni. Ezért kénytelen ehhez szabni életének az egész be rendezését, így korlátozza a *tér és idő* hálója is az emberi értelem mozgásszabadságát. Kénytelenek vagyunk gondolkodásunkban hozzájuk alkalmazkodni. Vannak olyan lételemeti — metafizikai — problémáink, amiket akár így, akár úgy akarunk is megoldani, képtelenségekbe bonyolódunk. Így pl. *nem tudjuk elképzelni a világot végesnek*, mert értelmi felfogásunk szerint, ahol valami végződik, ott kezdődni is kell valaminek. *De végtelenségét sem foghatjuk föl*, mert nem tudunk egy olyan nagyságot elképzelni, *amihez gondolatilag ne tudnánk még valamit hozzáadni*. úgy érezzük, hogy mindennek kell valami folytatásának lenni. —

Mihelyt az Istent az érzékelhető anyagvilággal azonosítjuk, akkor már a Végtelent is részekre daraboltuk fel. Mihelyt pedig érzékelhetővé tettük, akkor már csak egy lépés kell hozzá, hogy az *istenség* széttöredezett részeit anyagtestekbe öltöztessük: antropomorfizáljuk, emberiesítsük! —

A léleknek a végtelenség kell, mert abból származott. — Állatok-e már tengerparton anélkül, hogy ne éreztétek volna magatokban az *emelkedő lélek megindulását?! Szemetek odatapad a messzeségbe, ahol a kék égbolt összeolvad a víztömeg síkjával s egy fényes lilaszínű sávollyá vékonyul. Szeretnénk szárnyakat, hogy áttörhessük a tér szűk határait és odarepülhetnénk, ahol belevész minden távolság kódébe... Vagy miért szeret az ember fölmenni a magasba, ahol előtte a látóhatár kiszélesül? Miért? Mert a *léleknek a végtelenség kell s mint a bölcsőjéből kivett gyermek, nyugtalan mindaddig, míg oda vissza nem juthat!* —*

Mihelyt a szellem az idő és tér határai közül kiemelkedett, azonnal világossá és természetessé lesz előtte a *végtelenségnek* a titka és rejtélye is. A bizonyításra vállalkozó tudománynak tehát csak a folytonos haladás tényét és valóságát keli majd

bebizonyítania; miután az *erőfennmaradás elvét törvénynek már úgylis elfogadta.* —

Ahol csupán egynemű anyagot látunk, ott a tér-fogalmaink is kitágulnak. Ha széttekintünk a sírna *tengeren*, vagy ha *aeroplánon* repülünk a levegőben, *csak egynemű anyagot, vizet, vagy levegőt látunk.* Kezdenek elmosódni a határok és ébredzik bennünk a *végtelesség érzése.* *Ezért nem is tudunk soha betelni a tenger nézésével* —

A *végtelesség még nincsen meg azok számára, akik nem érzik azt.* A *végtelesség* ugyanis tért nem foglal el. Neki nem kell hely. Mindenütt központ. *Minden Benne van. A tér is. Az idő is.* Ezért a *végtelesség* nem más, mint a *Színerőnek az a tökéletes Erőérzése*, amely ontja Önmagából kifelé a tért és az időt. Érzésének mélyítésével pedig állandóan mélyíti önmagában is a *végtelességnek* az érzését. Ezért nem látta és nem értette meg soha senki a *végtelességet* addig, amíg nem érezte olyan erősen, hogy *annak a valóságát hitte is.* —

A végtelesség az Istené! A miénk csak annyi belőle, amennyiben az Istent bírjuk alázatosságban a mi Urunk Jézus Krisztus által! —

Leginkább a tenger érzékíti meg részünkre a *végtelet.* Sohase tudunk vele betelni. Minél többet nézzük, annál fönségesebbnek látjuk. Nem lehet megunni. Pedig tudjuk, hogy *ez csak egy kis részecskéje a földgömbünknek. De hiszen maga ez a földgolyó is csak egy parány a világuŕben.* A legközelebbi állócsillagra nézve mi már nem létezőnk. És hogyha a távol Naprendszer lakóinak a csillagászati műszerei csak olyan tökéletesek, mint a miénk, akkor ott már nem vesznek rólunk tudomást. *Mi a világegyetem egészéből csak azt a kis részletet tudjuk szemügyre venni, amit beleilleszthetünk az általunk érzékelhető határok közé.* —

A végtelesség a láthatatlan világ mélységében tűnik el; csakis érzéseinkkel tudunk behelyezkedni. Ezért kell testünk határaiból kilépnünk, amely elszigetel tőle; mert *ne higyjük, hogy a bennünket körülvevő mindenség egy üres keret. Ellenkezőleg! Nincs egy tératom, amely élettel ne volna betöltve.* Maga ez az *Élet a végtelen*, amellyel tudtunkon kívül teljesen egybe vagyunk forrva és vele együtt hullámsunk. Ezért nem vesszük észre. *Láthatatlan erővel vagyunk egységben, akik*

egész erejükkel munkálkodnak velünk és segítenek bennünket. A saját hozzáadott erőnk nélkül azonban ráknézve hasztalanul munkálkodnak. —

Minden szó, hang, vagy érzés, amivel *a tökéletesség* fogalmába kapcsolódunk, *a végtelent érinti*. Nem is tudjuk elképzelni másnak, mint *végtelennek*. Ha pedig a *tökéletességet* érzésünkkel akarjuk megérezni, az *elmerülés érzése* jön létre megérzésünkben. S valóban ez a szó: *tökéletesség, a végtelenségben* való elmerül est, vagyis *mindent* jelent. A „kezdet” és a „vég” között csak egy tüneményeiben érzékelhető egyetemes élet hullámszik és ez az élet a Színerőből indult ki és oda fog egykor visszatérni. Egy magába záródó körnek a bevezettségéhez hasonlíthatjuk, amely a *tökéletességben* fog befejeződni. Hol és mikor? — *A végtelenben és az örökkévalóságban!... —*

A legvégső igazságokat korlátolt elménkkel már csak azért sem ismerhetjük meg, mert belenyúlnak az örökkévalóságba. A végtelent csak végtelen értelem foghatja fel Ne féljünk tehát, hogy valaha ki fogjuk meríteni az élet összes titkait és bele fogunk temetkezni egy meddő értelmi kérődzésbe. —

Az Isten birodalmának nincs határoltága. Hiszen még ma is csak vakon tapogatózunk a végtelenség térképén. —

A végtelenség fenséges feladatában mindannyian munkatársak vagyunk és ennek a tudata és önérzete kell, hogy át-hassa a ma még céltalanul küzdő és iránytalanul vergődő lelkeket is. —

Értelmünk csakis a tapasztalatilag már megszerzett ismeretünket dolgozhatja fel összehasonlítás, vagy ellentét ezés útján gondolatokká. A végtelenről pedig nem lehet semmiféle empirikus tapasztalatunk; csak megérzésünk lehet. —

*Az emberi értelem tehetetlenül áll a végtelenség eszméjével szemben; képtelenek vagyunk fölfogni. Nem tudjuk határok közé beilleszteni, mert az, ami határolt, nem lehet végtelen. De hogyha a végtelenség értelmi gondolkodás útján megismerhetetlen, akkor hogyan juthatott el saját magának az öntudatára? Könnyű volna erre azt válaszolni: *végtelen értelemmel!* Csakhogy ez petitio principii, vagyis *körben forgó okoskodás. —**

A végtelenség egysége.

Ha csak egy kissé gondolkozunk, hogy *a parányi ember miért egyesíti önmagában az egész külső világot*, józan ésszel is rá kell jönnünk, hogy az összekötő kapocs a fénykör és az anyagvilág között az *ember*. Ha bele tudnánk helyezkedni a kifejlődés egységes folyamatába, akkor részletező leírások helyett *egy bevégzett képben látnánk mindent. Bele tudnánk vezetni fölfelé mindent az Istenbe; lefelé mindent az emberbe. A kettőt pedig az Ige köti össze, hogy a végtelenség egységét megszakadni ne engedje.* Iparkodjunk tehát minden erőnk-ből mindent átfogni a tekintetünkkel, mert ott nincs idő, mert *minden egyszerre él*, együtt mozog és egyszerre változik, vagy pihen. *A nagy Egységben csak alakváltozások vannak.* —

Nehezebb próbákon sokszor halljuk a gyenge emberből kitörni a szemrehányásokat: — *Miért is teremtett engem az Isten a világra? — Dehogyan is teremtett! Világrajövedeled nem volt kényszer! Magad voltál az oka. Az Isten Maga az Erő és tényleg Ő hozta létre erőmozgásával a képződményt: az anyagot De hogy abból te testet végy magadra, és az Erőből kiszakadva, mint egyén állj elő, ez tisztán rajtad múltott. Már az egyénné válásod is egy lelki bukás volt, amely csak megelőzte a testiit.* Már az a körülmény, hogy te hajdan mint az *egységes Egészben élő erőatom elhatároltá* kívántál lenni és anyagtestbe öltözve *külön élni*, ez már *a te akaratom volt!* *Valaha Isten voltál az Istenben. Egy erőparány a végtelen Erőben.* Ezen egységből a külső alakok hívogató visszahatása csábított ki téged. Így *lettél egyéniséggé* és ha majd küzdelmes kálváriajárásod után újra visszatérhetsz az *elhagyott Egységbe*, azt fogod *egyetlen vágyként óhajtani, hogy egyéniségedet teljesen megsemmisühesen és a végtelenségek egységes lelkébe beleolvadva, szolgálhasd a nagy mindenség fenntartását* —

Valóságok.

Ha a tükörbe nézünk, *élő valóságokat* látunk *tükröződni*, bár a kép magában véve *nem objektív valóság*. *A szemünk se láthatja önmagát, de ha a tükörből elősugárzik, tudjuk, hogy az valóság.* Nagyon nehéz a látható és érzékelhető világot a láthatatlan és érzékelhetlentől különválasztani. Szemeink előtt változik át a szilárd anyag gázneművé és eltűnik érzé-

keink elől. Még a legkeményebb anyag, a gyémánt is elpárologhat. A hőfoktól függ. Az *egész világegyetem a legobjektívebb valóság és végső elemeiben: az „atomokban” mégis láthatatlan és érzékelhetetlen erőjelenséggé válik.* —

A mi lelkesedésünk, bánatunk, örömünk, megindulásunk, szeretetünk, hitünk és reménységünk éppen olyan tény, mint akár az emésztésünk, akár a lélegzésünk, vagy a szívverésünk. Mit bizonyít ez? Azt, hogy vannak az emberben érzékelhető és nem érzékelhető képességek. Nemcsak fizikai és kémiai elváltozások vannak tehát bennünk, hanem életerzésünkől közvetlenül indulnak ki élő hatások és valóságok. —

Hogyan jönnek létre az összes valóságok?

(A szellem és az anyag egyesülésének útja a testetöltésben. — Az összes élő és éltetett valóságoknak származási táblázata.)

Az Isteni Élet.

Az Isteni Élet aktivitásban: *Erőmozgás.*

A

1.-ször. *A mozgás mint hang:* *A mozgás mint kiszűrődés:*
I. Színerő. Ez keményedik.

Ez finomul.

lesz belőle: *egyenletes* lesz belőle:
meleg, Végeredményükben:
(szellem) *képződmény,*
(anyag)

a) kiárad

b) sűrűsödik

Ezekből *létrejönnek*, vagyis mint eredmények jelentkeznek:

A világosság.

A sötétség.

Ennek tulajdonságai:

Az egyenletes meleg (szellem): *A képződmény (anyag):*

A világosság:

a) terjed

a) ellenáll

b) tért foglal

b) tömörül.

c) hatni kezd

A sötétség:

a) elterül

b) tért tölt be

c) visszahat.

Így jön a két ellentétes irányban fejlődő erőtulajdonság egy-

mással fokozódó *feszülésbe*, amelynek eredménye az ütközés. Az ütközés következménye pedig az egymásra való köcsönhatás. — Ezen ütközés következtében:

<i>a világosság:</i>	<i>a sötétség:</i>
1-ször: <i>kisugárzik</i>	1-ször: <i>fölfog</i>
2-ször: <i>fölord</i>	2-ször: <i>enged</i>
3-ször: <i>szétválaszt.</i>	3-ször: <i>szétválík rétegekre.</i>
<i>A világosságból-fényből lesz -</i>	<i>A sugár már nem érintkezhe-</i>
<i>hogyan tudjon — sugár.</i>	<i>tik a réteg-gel.</i>

<i>Ezen érintkezés</i>	
<i>következménye:</i>	
<i>sugár-sűrűdés;</i>	<i>réteg-finomulás;</i>
<i>ezt nevezzük: fényalaknak,</i>	<i>ezt nevezzük:</i>
<i>értelmenek.</i>	<i>anyag atomnak.</i>

B

(Itt kezdődik az A-nak a fordítottja:)

Mindakettő tovább fokozódik.

Ez a fokozódás pedig

a fény salakban: (az értelem- I az anyagotomban:
ben):

<i>súlyosodás</i>	<i>könnyűdés.</i>
<i>Az Erőmozgással telített térben</i>	
<i>a fényalak:</i>	)
<i>az anyagatom:</i>	<i>túlfinomul, vagyis elveszti</i>
<i>túltelik, ami által salakos része</i>	<i>magsúlyát.</i>
<i>jut túlsúlyra.</i>	

Ennek következménye:

A fényalak kitör

Az anyagatom átmege az így
lesülő erőbe:

(testetöltés).

Ezen összetétel mindkettőre nézve:

az elvegyülés. vagyis a szellem és anyag ei végy ülésének az útja
a testetöltésben.

P a r á n y i l é t ü n k

Minek révedezünk mi *messzeségekbe*, mikor a kézzelfogható *közelségek is* csupa titkozatosságok előttünk? Hogyan alkothatnánk magunknak tiszta képet a nagy *mindenségről*, mikor *parányi létünk börtönébe zárt egyéniségünket se ismer-*

jük világosan. Ki vagyok? Mi vagyok? Honnan jöttem? Hová megyek? Hol kezdtem élni és hol fogom az életet befejezni?... Csak annyit sejtetek, hogy egy ismeretlen Erő és Hatalom Kezében vagyok, Aki rendelkezik velem. —

Vegyes gondolatok.

1. Általános vegyes gondolatok.

Adósság. — Advent. — Állam. — Álomvilág. — Ambíció. — Ártatlanság. — Barátság. — Betegség. Betegségek. — Bertalanéj. — Dal. — Darwinizmus. — Délibáb. — Dicsőség. — Eszköz. — Felelősség. — Félelem. — Félreértés. — Gyilkos. (Abel és Kain.) — Öngyilkosság. — Gyógyítás. Orvos. — Hajlam. — A hála. — Hiábavalóság. Meddőség. — Hivatás. — Hő. — Humor. — Hűség és hála. — Idealizmus. — Ihlet. — Illúziók. — Ingadozás. — Index. — Jellem. — Jelszavak. — Kenyér. Mindennapi kenyerek. — Kenyér és bomba. — A jó kertész. A rossz kertész. — Kifáradás. — Kígyó. Kísértés. — Király. — Kitartás. — Kormányforma. — Korlátok. — Kritika. — Kufárok; — Látszat. — Loreley. — Macacsság. — Máglya. — Megbecsülés. — Megszokás. — Mentők. Mentőegyesületek. Üdv hadserege. — Mese. — Miért? — Módszerek. — Narkózis. — Nyíltszívűség. — Pernaahajder. — Pogányság. — Problémák. — Prostitúció. — Róma. — Ravaszság. — Relativitás. — Ritmus. — Rendszerek. Géprendszer. — Siker. — Stagnálás. — Szimbolizmus. A zászló mint szimbólum, — Szorgalom. — Tapasztalat. — Táplálkozás. — „Unbi et orbi”. — Utópia. — Uzsora. — Végcél. — Véletlen. — Viszonylagosság.

Adósság.

Az *adósság* az embert rabságba viszi. Az ember először szégyenkezik miatta; később hazugságokat és ürügyeket eszei ki, hogyan palástolja. —

Advent.

Hitvallást teszek a szellemvilágba vetett hitemről. Erős meggyőződéssel hirdetem, hogy közeledik az *Úr Krisztus* által megjövendölt parousia. Az *új advent*, az Úr megjelenése, ami-

kor majd felismeri Őt a világ az Ő dicsőségében és igazságai-ban. A tudomány bele fog kapcsolódni az evangéliumok égi izeneteibe és meg fog kezdődni a földön az egyenletes emelkedés és haladás a *krisztusi* eszményeknek, erkölcsöknek és az örök békének zászlója alatt, Megkezdődik *Krisztus* örök ország-lása és dicsőséges uralkodása már a földön is. *Csodaszép jövő fog ránk virradni!* —

Állam.

Az *Állam* nem öncél, mert nem a népmilliók élnek az *Államért*, hanem az Államnak kötelessége gondoskodni polgárainak testi és lelki szükségleteiről, neveléséről, személyi és vagyoni biztonságáról, közegészségügyéről, igazságszolgáltatásáról és munkaalakokról, hogy szükségleteiket a maguk erejével kielégíthessék. —

Álomvilág.

Álomvilágban tapogatódzunk, mert a teremtett valóságok szemünk előtt lebegnek, mint a *szívárvány*, de a Nap, amely szülte, mögöttünk van, elrejtve tőlünk. —

Ambíció.

Van valami magasztos az *ambícióban*, mely az embert folyton ingerli, folyton sarkalja, hogy felhágjon arra a sziklacúcsra, mely legmagasabban mered az égnek, hogy megtapossa a szűz földet, melyet emberi nyom nem taposott soha. — Vájjon mi lehet a gyökere ennek az ösztönnek bennünk? A lázongó energia ősejének felbuzdulása-e, vagy az evolúció törvénye, mely a *magasratörés* ingerét nemcsak a szellemi élet nagy problémáival, hanem az anyagi világgal szemben is érvényesíteni törekszik?! Ez az ösztön benső lélektani okoknak kifolyása-e, vagy a világrend összhangját biztosító nagy Törvényeknek külső kényszere?! — Ki tudná megmondani?! —

Ártatlanság.

A naívságnak és a bájnak szüzi hamva csak a fejlődés kor-szakában ékesíti a gyermeket. Ez benne az *ártatlanság* za-matja, az úgynevezett fényes hímpor, amely ha lehullott, sem-

miféle mesterkedéssel nem lehel helyettesíteni többé. Az nem *érzés* többé, hanem érzélgés csupán. —

B a r á t s á g.

Lehet az embernek ezer ismerőse, de ha ezek között csak egy-két *jóbarátja* van, boldognak mondhatja magát —

B e t e g s é g B e t e g s é g e k

Oh ti! akiket az Isten megáldott erővel és egészséggel, talán nem is tudjátok, *mennyit kell túrni és szenvedni egy elhagyott betegnek?* Míg benneteket az élet árja az örömök keresése felé sodor, addig a ti szenvedő testvéretek ott reszket a kórágyon s nehéz sóhajait csak a fájdalom könnyei szakítják meg egy-egy pillanatra. Vergődik kínos küzdelmében, — s míg lázban égő ajkai kiszáradnak a forróságtól, — addig sápadt, beesett halántékán a szenvedés veritéke gyöngyözik alá. Oh! minő szívesen odaadná ilyenkor az élet minden kincsét egy kis *egészségért!* Egy nyugodt pillanatért, amelyben gyötrő fájdalmai megenyhülnek. —

Ma már a nagy járványos *betegségek* nem tudnak úgy elterjedni, mint régen, mert a testi tisztaságra való törekvés jobban el van terjedve az emberek között. De amint az emberiség összefog a *testi betegségek* leküzdésére és azoknak elterjedése ellen, még nagyobb mértékben kellene összefogni a *lelki nyavalyák és betegségek* ellen; ugyanúgy kellene kezelni, gyógyítani nagy-nagy szeretettel és főként el nem fogyó türelemmel a lelki betegségben, bűnökben fetregő emberiséget. —

B e r t a l a n é j.

A vallási üldözés Franciaországban *Medici Katalin* régenssége alatt érte el tetőpontját. *Chateaubriand*, a katolicizmus nagy költője úgy mutatja be ezt az asszonyt, mint a hitelenségnek és a babonáságnak megérthetetlen szörnyű keverékét, aki vérengző ösztönével nem vallási fanatizmusból, hanem politikából gyilkolt. Rábírta fiát, a terheltséggel született *IX. Károlyt* a gyászos szent *Bertalan-éji* öldöklésre, amikor a Parisba meghívott *hős Colignyval* együtt lemészárolták a többi huguenottákat is. A vértanúk száma a vidéki gyilkosságokkal együtt kb. 20.000-re rúgott. A spanyol követ jelentése szerint

az utcákon heverő holttestekből olyan vértócsák keletkeztek, hogy a borzalom miatt maguk a felségek, akik azt rendezték, nem mertek félelmükben a Louvre ablakain kinézni. —

Dal.

A zeneköltészet nagy mesterei a *madarak*, amelyeknek egyik főfeladatuk a *dal*. Az összhang fenntartásában milyen sokoldalú és fontos szerepe van a kis dalos madaraknak. Hát még milyen lehetett az énekük akkor, amikor még egy meg nem romlott légfolyam mozgásának hangjaiból költötték dalikat? Sejthetjük, hogy a mainál elképzelhetetlenül édesebb volt. —

A *dal* a földön emberajkon a maga valódiságában át-érezve, vagyis tiszta érzésből fakadva, ma sem a földi származású ember ajakáról hangzik el, hanem egy olyan magasabb világtestről lejött és emberré testesült *szellemeknek* a lényéből, akik már az emelkedésnek és a repülésnek bizonyos sejtelmével, emlékezetével, vagy meggátolt képességével bírnak. Joggal mondhatjuk tehát, hogy csak az emelkedő és az *emelő dal* az igazi; az a *dal*, amelynek már szárnyai vannak. —

Darwinizmus.

Emlékezem az én ifjúkoromra, milyen tüzesen vitatkoztunk mi is egykor, hogy vájjon hogyan is lett a *majomból az ember*? úgy emlékszem, hogy már a második pohár bornál végleg tisztáztuk is a dolgot. —

Délibáb.

Levegőbe épített városokat csak a *délibáb* emel föl, de bármilyen érdekes is ez a légtükröződés, mégis csak hazugság és önmagától fog szétfoszlani. —

Dicsőség.

Azt hiszitek, talán már megállott emelkedése útjában az emberiség? — Folyton és fokozatosan fogunk haladni, mert *Krisztus* megváltó munkájának ez lesz a látható *dicsősége*. Eljön az idő, mikor az emberiség szájalommal fog visszanezni

kicsinyes küzdelmeire, a patakonként kiömlött vérre, amikor még azt hitték, hogy az *erő* ad dicsőséget. —

E s z k ö z .

Sohase tartsuk magunkat másnak, mint *eszköznek* az Úr kezében, Aki velünk a nem létező semmivel, csodálatos dolgokat akar cselekedni. Az *eszköz* pedig legyen tisztában *eszköz-voltával* és ne akarjon munkájából olyan érdemeket szerezni, amelyek nem az övéi, hanem Azé, Aki őt felhasználta. —

F e l e l ő s s é g .

Mennyire emeli az *erkölcsi értékemet* az a tudat, hogy én magam vagyok a saját sorsomnak a kovácsa. Tőlem függ az emelkedésem, tőlem a visszaesésem. Milyen önérzetet ad az a gondolat, hogy az én életem nem egy értektelen és haszontalan vergődés, hanem egy alaprakás, amelyre jövőd életsorsomat építem fel. Nincs tehát olyan gondolatom, vagy cselekedetem, amely kárbaveszne és az átélt *sz szenvedéseimből* és küzdelmeimből alakul ki a jövőm. Ahogy az ágyamat megvettem» úgy fogok nyugodni rajta. Mennyivel vigasztalóbb az a tudat, hogy minden szenvedésnek oka az én elhibázott életem volt, amelyért egyedül engem illet a *felelősség*. —

F é l e l e m .

Gyermekkorunkban a sötétségtől *féltünk*. Felnőtt korunkban pedig a haláltól. — Egyiktől sincs okunk remegni, mert mind a kettő csak üres *látzat*. —

F é l r e é r t é s .

Egy francia könyvben olvastam, hogy az egyházi rendek nagy alapítóinak közös sorsuk a *félreértés* és a vesszőfutás volt. Egyik se kerülhette ki. Hány névtelen szentet irtottak ki még a hitnyomozó szent bíróság börtöneiben is, akik ajkukon *Jézus* nevével haltak meg a kínpadon, vagy a máglyák tüzeiben! —

Gyilkos. (Abel és Kain.)

Amíg összhangból, szeretetből, vagyis törvényből születik így test, addig mindig megvan számára az öntudatos, tiszta *Abel-lélek* is. Mihelyt azonban törvényen kívül, vagyis Istenen kívül, bűnből és csupán kéjvágyból fogan és teremtetik egy test, az Isten tiszta lelkei már nem egyesülhetnek vele. Ellenben elfoglalják azt alacsonyabb vonalakban hullámzó aljas indulatoknak bukott szellemei, akik azután egyéniség nélküli, megszállt, rossz médiummá teszik a testet. Ebből láthatjuk, hogy a Biblia *Abel és Kain-ja* azt a két embertípust jelenti, akiben a jó és a rossz szellemek megtestesülnek. —

Minden befejezett *gyilkosságnak* két áldozata van: *a meggyilkolt és a gyilkos*. Az utóbbi az elsőt kiszolgáltatja az Istennek, hogy ítéljen felette; viszont ő saját gonosztette által kiszolgáltatja magát az emberi bírák ítéletének. Melyiknek a helyezte rosszabb? A gyilkos áldozatát még az Isten is irgalommal ítéli meg; az emberek pedig számalommal beszélnek róla. Ellenben a *gyilkost* először a földi bírák ítélik meg, akiknél a törvény szigorát irgalom már nem enyhíti. Ezért a *meggyilkoltra* elmondhatjuk: Téged az ember megölt, hogy a többi sajnáljon; — a *gyilkosra* pedig: Amikor majd tégedet erőszakkal megölnék, senki se fog sajnálni. —

ö n g y i l k o s s á g .

Ne higyjük, hogy az *öngyilkos* végkép megsemmisítette az *életét* is. Csakis *földi életalakját* változtatta meg, mint ahogy lepkévé változik a hernyó is, mihelyt magát gubójából kirágta és az anyag bilincseiből kiszabadult. Meghal mint hernyó, de ióvább él, mint pillangó. —

Nincs olyan alacsony életalak, amely az életet ne védelmezné, *öngyilkos állatot* nem ismerünk. Csak az ember dobhatja el szabadságánál fogva az élete külső alakját, mert neki is, mint minden más szabadakaratú szellemnek, megvan az alakváltoztatási képessége. Jól jegyezzük meg: *Csakis* a külső alakját, de nem magát az életet. —

Egy testanyagban lebukott *szellemi lény* akkor dobhatja el az anyagvonalát, amikor neki tetszik, *öngyilkossá* lehet. Szellemszabadságánál fogva ismételten lesüllyedhet, de csak egy alacsonyabb életvonalba. Ez azonban mindenkor a legsü-

lyosabb bukás, mert eldobni magunktól az életet, amely tulajdonképen nem is a miénk, annyit jelent, mint kitörni életvonalunk törvényéből és szétrombolni lelki beérettségünknek a vonalát. Csakhogy ez már teljes fellázadás a bennünk megérezett Isteni Törvény ellen. Aki azért helyezett anyagtestbe, hogy ránkbízott munkafeladatunkat a földön teljesítsük. —

Jaj az *öngyilkosnak!* Egy alacsonyabb életvonalban fogja újra kezdeni a már egyszer átélt szenvedéseinek súlyosbított gyötrelmeit. Még mélyebbre csúszik, mint ahonnan kiindult. Újra kell a lezuhant követ neki ismét fölhengeríteni. Csakhogy most már nehezebb követ és meredekebb hegycsúcsra. —

Ne tépjük szét az élet erőszálait bűnös erőszakkal és ne gyöngítsük azokat a sír utáni vágyódással, hanem isten akaratában való megnyugvással várjuk be türelmesen, amíg csak szép lassan azok a szálak széthullanak önmaguktól. —

Sokszor eltűnődtem már, hogy amikor a haldokló lélek *erőszakos* módon tépi ki magát porhüvelyéből, az agónia utolsó pillanataiban nem érezhet-e őszinte megbánást? Nem kutatom; — Istenre tartozik. Övé az ítélet. De a *szereetet* az ilyen szerencsétlen embertársunkkal szemben mégis egy kötelességet sugall: *Higyjük róla a legjobbat!* —

G y ó g y í t á s . O r v o s .

Az egyiptomiaknál valaha a *papok* voltak az *orvosok*. Közel az idő, mikor majd az orvosok lesznek papokká és a gyógyítást nemcsak testi, hanem lelki alapokon is végzik. —

El fog jönni az idő, mikor betegeiket a mai orvosok is lelki alapon j jak kezelni. A *Freudizmus* már is tisztán pszichikai alapon nyugvó *gyógykezelés: a lelki erőnek* a felébresztése. Tulajdonképpen ez az, ami gyógyít és nem az orvos. Még a legjobb orvosok is csak kezelni tudnak. Jól vagy rosszul, aszerint, amennyiben a megbénult életerőt bennünk fölébresztetni tudják. —

H a j l a m .

Az embert nem szándékairól, hanem *hajlamairól* ismerhetjük meg. A szándék lehet egy átmeneti elhatározásnak erősebb, vagy gyengébb alakja; a *hajlam* azonban ezen keresztül üti a természetét és rányomja a lélek saját alaptulajdonságának a bélyegét. A *hajlamot* nem lehet eltitkolni. —

A hála.

A *hála* csak a tisztuló szíveknek lehet a virága, miután a *hálátlanság* mindig az eldurvult szíveknek a meddősége. —

H í a b a v a l ó s á g. M e d d ő s é g

Mihelyt biztosan érezzük, hogy Istenben élünk, akkor nincs is okunk aggodalomra, bármilyen üresnek és lelki szegénynek találjuk is magunkat. Csak az a helyzet vigasztalan, ha ez a *meddőség* nem az Istennel való kapcsolódásunknak az erősödéséből, hanem ennek a lazulásából eredt. —

Hiába halmozok én össze látható és érzékelhető világokat egy tömegbe, abból sohase fogok előállíthatni egy láthatatlan és érzékelhetetlen *fensőbb minőséget*. Így vagyunk az értelmi minőségekkel is. Egy *millió* együgyű, korlátolt elméből nem tudok *egy zsenit* összehozni. A magyar közmondás szerint: — Száz gyengeeszű ember *nem ér fel egy okossal!* —

H i v a t á s.

Csak az élt közülünk hasznos életet, aki égből hozott *hívását* a földön hiterővel és önzetlen lelkesedéssel szolgálta. Csakis így tölthetjük be *Krisztus* megváltásának reánk eső részét. Eszközök vagyunk az Úr kezében és életünk egyetlen célja az *ő* szent szándékainak engedelmes szolgálata. —

H ő.

A hó a világot átalakító erő, amely az anyagban elemi erő, vagyis *tűz*; a lelkekben pedig szellemi erő, vagyis *szereetet*.

Minél jobban élesztjük a *tűzet*, annál több *meleget* ad vissza nekünk. —

H u m o r.

Míg a *humor* fénylő nap, amely magasan áll a szellem látóhatárán, hogy megvilágítson minden zugot és fénybe vonjon

minden porszemet, addig az *éle* csak sziporkázó meteor, amely szétpattan és visszahull a sötétségbe. —

Hűség és hála.

Miért lett a *Nefelejts a hűség és hála* jelképévé? Mert hogyha leszakítjuk, szomorúan hajtja le hervadt fejecskéjét. Egyik virág se tud ennyire szomorkodni. *A hűség és a hála is* ilyen, ha durva kezekkel letörik. De mihelyt tiszta vízbe mártjuk a hervadt Nefelejtsset, új életre kél és ismét felvirul. Egyik virág se él a vízben annyi ideig száráról leszakasztva. Ilyen a *hűség és a hála is*. Ha kitépjük a szívünkéből rögtön elszárad. De elég *néhány csepp tiszta könny*, hogy újra ébredjenek bennünk. —

A *hűség és a hála* a szíveknek legszebb virágszála, akár a *Nef elejts*. Akkor is szép, ha más nyújtja nekünk; de még szebb, hogyha a mi szívünkéből termett és az igaz szeretetnek a gyökeréből sarjadzik ki. Ezért mondja olyan szépen a magyar népdal:

*Patak partján kék Nefelejts,
Engem rózsám el ne felejts. —*

A *kék Nef elejts a hűség és a hála* virágja. Ezt a két szép régi erényt osztották ki nekik az angyalok. Kettőt egyszerre, mert elválaszthatatlanok egymástól... összenőtt ikrek... Mihelyt szétvágjuk őket, belehal mind a kettő. Mert ugyan ki látót már egy hűséges szívet *hálátlannak* és egy hálásat *hűtellenek?*... —

Idealizmus.

Ha egy nemzet életében önző, anyagiasság közszellem mutatkozik, akkor előbb stagnálás áll be, azután a hanyatlásnak korszaka következik menthetetlenül. Ebből a nemzeti aléltásból pedig a kibontakozásnak csak egyetlen útja van: vissza kell térnie az *eszmények* kultuszához, hogy a szíveket *ideálokkal* tisztíthassuk meg az anyagiasság salakjától. —

Ihlet.

Nincs író, vagy lángész, aki *ihlet* nélkül alkothatna műremeket. De viszont nincs emberi remek, amely örök időkre

szólna. Mindegyik magán viseli a mulandóság bélyegét. A művész természetes ihletettsége belenyúlhat a messze jövőbe, évezredek ugorhat át, de még mindig hiányzik munkájából valami, amely annak az *örök életet* biztosítja. —

Á festő a szemeknek beszél, a költő a füleknek fest. *Ihlett* lelkének egyetlen szárnycsapása összetöri az *anyagvilág* korlátait és kirepül a *végtelenbe*. Merészen tekint át az égbolt mérhetetlen birodalmán. Fölveti fejét és szűknek találja határait. Méregeti a szédítő mélységeket és egy mozdulattal túl-emelkedik szemhatárunkon. Ott azután kiterjeszti szárnyát, mint a sas és e mozdulatlan gyönyörben dajkája — a képzeleterő — ringatja őt. —

Érzéseinkbe elmerülni csak csendben és nyugalomban tudunk. Az ilyen pillanatot nevezzük *ihletnek*, extázisnak, vagy elragadtatásnak. Minden művész-zseni igazolhatja, hogy a teremtő erő csak akkor képes elmerülni a tisztább megérzésekbe, hogyha a külső világgal megszakítottunk minden érzékelést. Csendre, magunkba vonulásra van szükségünk. Ezért a magány a nagy lelkek nevelő iskolája. —

Illúziók.

Az *értelmi* igazságok irányítják a gondolatainkat, de *fantáziánkhoz* már nincs semmi mondanivalójuk. Ezért szereti a gyermek is jobban a mesét, mint bárminő más tanítást. Egy *sejtelem* mélyebb hatást gyakorol ránk, mint bárminő bizonyosság. — Mi volna az élet *illúziók* nélkül?... —

Még a legközségesebb ember szívében is él valamely formában a jövő. Ha másban nem, a *reménység* színes képeiben és eleven alakjában: *illúziókban*. Mi ez az *illúzió*? A hitnek az anyagalakja. Az *illúzió* ifjúkorunk selyemfonala. Rákuporodunk egyegy zöld levélre és belekapaszkodunk mint a selyemhernyó, hogy önmagunkból kieregetett selyemszálakkal szőjjük és csomózzuk körül önmagunkat. Az *illúziók* gubójában pedig királyi álmodunk. Életet, amelynek határa «minden oldalról selyem: — *illúzió!* Mikor azután felébredünk, érezzük, hogy gubónk szűk, szárnyaink vannak és a korlát szárnyaink kiemelnek és a felébredt királyból ember lesz. — Több a királynál: — *Ember!* aki megtanulja megvetni a tömeg több a királynál: — *Ember!* aki megtanulja megvetni a tömeg

ostobaságát, akik királyi bálványképeket faragnak maguknak, hogy előtte hajlongjanak és azt imádják. Ha ezt a felébredt embert nem hagyjuk többé elaludni, úgy sohase lesz okunk sajnálni ifjúságunknak félbenmaradt királyi álmait, mert a tökéletes emberi élet minden *illúziót* felülmúl értékben és szépségben, így hordozzuk magunkban a jövő *megsejtését*, egyrészt *ifjúkorunk illúzióiban*, másrészt *érett korunk remény-ségeiben*. —

I n g a d o z á s .

Mihelyt egy lélek a válaszüton érzi magát és *ingadozni* kezd, akkor már meg is szakad benne a közvetlen cselekvési biztosság. Nem egységes és nem minden befolyástól és eshetőségtől független szabad lény többé, hanem csak egy bizonytalanságban töprengő lélek. *Krisztus* szavai szerint: — széltől ingatott nádszál! akinek a számára többféle út és mód látszik már lehetségesnek. —

Az *ingadozás* és a tökéletességeknek a mérlegelése nem isteni vonás, mert az *Isten* végtelen tökéletesség és zökkenés nélkül cselekszi az *ő* isteni tényeit. A *határozott isteni lélek* világosan lát, bár eme látásra nincs is szüksége, mert minden cselekedeteit a benne megérezett isteni törvények indításából meríti közvetlenül és mindenkor egyenesen és habozás nélkül hajtja végre. Ellenben a *határozatlan lélek* már elszakadt az Istentől, mert feltétlen hitét bizonyos kétely gyöngítette meg. Így tehát tiszta látása se lehet neki, amely őt nagyobb beszámítás, vagyis szigorúbb isteni törvény alá helyezné. —

I n d e x .

Egykor én is írtam a *gyermekek számára* egy megérthető könyvet, hogy megszerettessem velük az *Úr Jézust*. A szent vigilancia azonban az én Krisztusomat nagyon „egyetemesnek” találta és a könyvemet szépen *indexre* tették. Ma sem tudom, miért! Bizalmasan csak annyit mondtak nekem, hogy a cenzor főleg azért kifogásolta, mert ő nem így írta volna meg. — Prohászka könyveit is ilyen módon tették ezen időben *indexre*. —

Jellem.

Az a szegény ember, aki egyenesen áll, sokkal nagyobb úr, mint az a dúsgazdag, aki a földi bálványok előtt térdel. —

Gyengeségek nélkül a nagy tulajdonságok sem domborodhatnának ki, mert árny nélkül nincs fény, veszély és küzdelem nélkül nincs erény. A *jellemre* nézve természetünk fogyatékosága oly szükséges valami, mint a föld az ekevasra nézve. Minél jobban kopik benne, annál fényesebb. A nyugalom a léleknek is rozsdája. —

J e l s z a v a k .

A *jelszavakkal* csak a fül lakik jól, de a lélek éhesen marad! Nekünk élet kell! Igazság és szeretet után vágyódnak a szívek! —

A nagy tömeget *jelszavak* viszik és irányítják, mint a hadcsapatokat a trombitaszó. Aki forrongó időkben megtalálja az alkalmas *jelszót*, annak nyert ügye van. Harcba viheti vele a tömegeket. De nem a jelszó erejével, mert ez csak üres tagolt hang, hanem pszichikai hatásokkal, tömeg-szuggeszciókkal, mert minden ember saját érzéseit és vágyódásait hiszi egy *jelszóban* megtestesítve. Szimbólumnak tekinti, amelyben milliók érzései jutnak közös nevezőre. Így lesz sokszor egy *üres szó* zászlóvá, amely táborba gyűjti maga körül az álmodzókat. —

Kenyér. Mindennapi kenyérünk.

K e n y é r é s b o m b a .

Aki az élelmiszereket összehalmozni és birtokában tartani Ludta, az lett a tömeg ura és parancsolója, akik erejüket odaadták szolgálatába a *kenyérért*. — Akinek *kenyere* van, az ura és parancsolója lesz mindazoknak, akiknek nincsen kenyérük. Minél bővebben van, annál hatalmasabb ura. Mert a *kenyer* az élet! Ezért engedelmeskednek az emberek és ha kell, képesek parancsára megölni érte másokat. Akkor kezdődött a földön a zsarnokság és a rabszolgaság, amikor egy erősebb rendelkezni tudott mások *kenyerével*. —

„Add meg nekünk a mi mindennapi kenyérünket!” Ez a

sóhajtozás az emberiség életszükségleteiből fölszakadt imádság. Rugója minden cselekedeteinknek. Történelmi hajtóerő, mert a tápanyag lett a kezdetleges birtoklás legősibb formája és az erre fölépített jogrendnek sarkköve. —

A jó kertész. A rossz kertész.

Egy *okos kertész* csak olyan oltógallyal nemesít, amelyik a vad törzs természetének megfelel. Így választotta ki a legbölcsebb *égi kertész* is minden egyes népfaj számára a legmegfelelőbb oltógallyat. A legalkalmasabb valláserkölcsei nevelőt, mert az Ő szeme tisztán lát, az Ő szíve semmit sem cselekszik hiába. Liliomba nem szemez tüzes rózsát, tölgyfába nem olt szomorúfüzet. —

Mit szólnátok szeretett híveim egy olyan *kertészhez*, aki elveti ugyan a magot, de a csemetével többé nem törődik; száraz ágait le nem nyesi, a vad törzset be nem oltja, fagy ellen nem védi és férgektől nem tisztogatja? Bizony, az ilyen fa elcsenevészesedik és újra vadonc lesz belőle, amely soha jó gyümölcsöt nem terem és valóban megérdemli, hogy kivágatassék és a tűzre vettessék. — Lássátok édes gyermekeim, a mi jóságos Urunk és Jézusunk nem ilyen rossz kertész és nem is hanyagolja el az ő gyermekeit sem. —

K i f á r a d á s .

Az *éjszaka* csak annak hosszú, aki nem tud aludni. Az *út* is csak annak nehéz, aki már *kifáradt* —

K í g y ó . K í s é r t é s .

A *kísértés* a kígyó testét ölté magára, amely folyton változó csillogásával és kiszámíthatatlan villámgyors mozdulataival a hazugságnak és a csábításnak mintaalakja. Ezzel a csúszó-mászó hízelgéssel és sima hazudozással ejtette meg a hiszékeny asszonyt és általa a férfit. Milyen élettani mélység van ebben a gondolatban! Természetünk örök vonásait domborítja ki. — Milyen ingadozó nádszál itt a nő, akit egy hazug szó is megtéveszt, ha hízeleg! Milyen befolyásolható az a férfi, akit egy kérő tekintet is megejt, ha benne vonzódást, szeretetet érez! —

Az ember ösztönszerűleg irtózik a *kígyótól*, amely síkos testével kisiklik a kézből és mielőtt megmarkolhatnánk, alattomosan megmar. —

Ne feledjük el, hogy még az *éhező Úr Jézust is* csak a 40 napi böjt után *kísérthette* meg *kenyérrel* a sátán. Napajinkban pedig nagyon sokan vannak a 40 napos éhezők, akik nem Krisztusok. —

Melyik igaz ember meri elmondani magáról, hogy ő sohasem jutott *kísértésbe* és ha jutott, helyét mindig biztosan megállta? —

Király.

Milyen loyaltás volt az, mikor az emberiség a *királyban*. Isten fölkentjét látta, akit *az ég küldött*, hogy uralkodjék a földön! Micsoda hűség izzott akkor a szívekben, mikor érette vért, életet szívesen áldoztak és testükkel védték, mint a méhek a kaptárban a petéző anyát, amelyre a kas élete van föl-építve! Ilyen emelkedett érzéssel és hűséggel hajolt meg önkért vértezett térdük a loyaltás kormányképe előtt: *Isten és királyi* Kettős jelszó, amelynek hite a szívekben is élt! —

Kitartás.

Mikor a terhek alatt visszafojtott lélegzettel küzdünk és már-már fulladozunk; vagy amikor a kimerültségben az elmúlás vágya sodor egy-egy sötét, mély örvény felé, akkor a *kitartás* jóságos szelleme simogatja meg szelíden verejtékes homlokunkat. Ez az édes anyai kéz, amely erőt és önbizalmat önt újra a lélekbe, mert „nincs veszve semmi sors alatt, ki el nem csüggedett!” —

Az élet egyik főcélja a *kitartás* erényének a fokozása. Ez dönti el az ember sorsát. Végül minden emberi lélek odajut» ahová kitartó ereje viszi. Ez az emelkedés sasszárnya. Ha mozdulatlanul kitarjuk, emelkedünk rajta. Ha összevoajuk, lezuhanunk a földre és kezdetjük a magasbatorést újra ... előlről. —

Van-e szeretet, jóság, hűség, türelem, lemondás, szelídség, gyöngédség, tisztaság, és önfeláldozás „*kitartás*” nélkül? Hi-

szen a *kitartás* ikertestvére a hősiesség. A jó Isten mind a kettőt igen nagyon kedveli. —

K o r m á n y f o r m a .

Egy nemzet életében nem az a lényeges kérdés, hogy milyen a *kormányforma*, hanem milyen a nemzet belső tartalma? Becsületes, munkás, hiteős áramlat uralkodik-e, vagy pedig kedvezőtlen szelek hajtják-e örvénybe a hajókat. Egy lépést se tudunk tenni, ha az utat az Isten meg nem nyitja hozzánk. Most *új világ* készül kialakulni és eljött az aratás ideje; — de nem a politikai tarlókon, hanem az erkölcsi és szociális reform-területeken. —

K o r l á t o k .

Hányszor látjuk az alpesi szerpentinákon és magasabb hegyi utakon, hogy az út mindkét oldalán *korlátokat* emeltek. Miért? Hogy megvédjék az utast a hegyszakadékoknál a széldületes mélységektől. — Tehát a korlát nem mindig akadály a haladásnak, sőt gyakran egyetlen biztosíték, mely *megóv* a *veszedelmektől*. —

K r i t i k a .

Helyesen alkalmazza a tudomány minden új eszme tisztogatásánál a *kritika* legsűrűbb rostáit és a legfinomabb szitáit. Joga van hozzá! De viszont még a legóvatosabb ellenőrzésnek sincsen jogában, hogy megtagadja a *beigazolt* pozitív tényeket. Ne értsetek félre! Én az igazság keresésében nem a kritika *szabadságát* kifogásolom. Jól tudom, hogy a józan *kritika* a tudomány műtökése. Szükség van rá. De ezt a kést csak boncolásra és gyógyításra szabad felhasználni, nem pedig életképes magzatoknak a kiirtására. —

K u f á r o k .

Megszokott dolog, hogy az erőszak hívei rendszerint az *Úr Jézus* templomi fellépésére hivatkoznak, amikor *ő* is kilépett a szelidségéből és ostorral verte ki a szentélyből az árusokat, a *kufárokat*, és pénzváltókat. Csodálatos, hogy az *Úr Jézus* életéből milyen nagy előszeretettel ragadják ki ezt az

egyetlen példát, amit méltónak találnak a követésre. Nem a türelmes, bűnbocsájtó, szelíd és alázatos *Krisztus* az ő eszményük, hanem a korbácsot ragadó *Úr Jézus*. Ezt a közismert templomi jelenetet szokták rendszerint kiemelni azok, akik igazolni szeretnék ma is az *erőszak* jogosultságát. Pedig ha figyelmesen olvassuk szent János evangéliumának II-ik fejezetét, ahol ezt az esetet leírja, sehol se találjuk meg az erőszakoskodó Krisztust. Krisztus a pénzváltók asztalait borította fel, de hogy kötéllel verte volna ki őket, ezt az evangéliumból csak erőszakkal lehet kimagyarázni. A legújabbán átdolgozott görög szöveg szerint az ostort „a barmok és a juhok kihajtására használta”, amint ez különben *szent János* szövegéből is kitűnik. Idézem szószerint: „Közel vaia a zsidók húsvétja és ezért Jézus is felméne Jeruzsálembe. A templomban pedig találta az ökröknek, a juhoknak és a galamboknak az árusait és a pénzváltóknak az ülőhelyeit. És kötélből ostort font és kihajtja mindeneket a templomból, úgy az ökröket, mint a juhokat. *A galambok árusainak pedig monda: — Vigyétek el ezeket innen és ne tegyétek az én Atyám házáat kereskedés házává.* Világos e szövegből is, hogy *csak az ökröket és juhokat* hajtotta ki és nem az árusokat verte ki ostorral, mert hiszen ezeknek azt monda: *vigyétek el ezeket innen!* Kérdem: hol van itt a korbáccsal verekedő Krisztus? — Miért mindig erre hivatkozni és nem arra, amit az utolsó vacsoránál mondott nekik, mikor alázatos vended éggel mosta mea tanítványai lábát és magát a *szereetet lakomáján* közöttük szétosztotta: *Ezt cselekedjétek az Én emlékezetemre!* —

L á t s z a t .

Mindenben a külső *látszat* csal meg bennünket. Az emberben is csak a látható *anyag*, vagyis a test tűnik szemünkbe; ezt az anyagot fenntartó erőt — vagyis a *lelket* — pedig észrevenni senki sem akarja. —

L o r e l e y .

Vájjon ki nézett valaha a sima vízen tovasikló hajó bordáiról a tenger sötét és mély vizébe, hogy egy pillanatra föl ne támadt volna lelkében az a csodás ösztön, mely pihenést a zöldes hullámok nyugtalan tömegében szeretne keresni?! A

„*Loreley*” nem a tenger iszapos, hínáros mélységében, hanem saját szívünkben tanyáz. —

M a k a c s s á g .

Ne ragaszkodj csökönnyösen a nézeteidhez. *Makacssággal* senkit se lehet meggyőzni. —

M á g l y a .

Mikor *Husz Jánost máglyához* kötötték, folyton az Úr Jézus utolsó szavait imádkozta fölemelt hangon: „Atyám, a te kezeidbe ajánlom az én lelkemet!” Az *orleánsi* szűznek is az utolsó sikoltása a máglyán az volt: „*Jézusom!*” — Milyen lelki vakság kellett ahhoz, hogy az Úr nevében hurcoljanak máglyára olyan hívő lelkeket, akik ajkukon a *Jézus* névvel mentek a halálba! —

A Campo del Fiori-n, a virágok piacán lobogott fel a *máglya*, amely az 1600. év kezdetén vértanúvá tette *Giordano Brunot*. ezt az Istent-kereső bátor szívet, aki a csillagokban életet keresett. Ma ezen a helyen emlékszobor áll ezzel a fölirattal: Emelte néki az a század, amelyet előre meglátott. Ott, ahol máglyára lépett. Az örökélet hitével nézett a messze jövőbe: La morte dun secolo, fa vivo tutti gli altri! Akit egy korszak megöl, azt halhatatlanná teszi a többi! — Hszem, hogy valaha őt is szentté fogják avatni az ő méltó és nemes társával, *Savonarolával* együtt, mint ahogy szentté avatták *Jeanne dArcot* is, akit 500 évvel ezelőtt szintén elítéltek. Ez a hős szűzleány a máglyáról ma már az oltárra lépett. —

M e g b e c s ü l é s .

Az ember még a vizet is csak akkor tudja *megbecsülni*, amikor már nincs. —

M e g s z o k á s .

Emberi gyarlóságunk nem bírja sokáig a kristályos magasságokat. Köznapivá lesz szemeinkben még a legszentebb is, mihelyt megszoktuk. —

Mentők, Mentőegyesületek, üdvhadserege.

Biztosra veszem, hogy közel az idő, mikor elbukott testvéreinknek fölemelésére és a lelki betegeknek szakszerű ápolására új *lilakeresztes csapat* fog alakulni *lélekmentő önkéntesekből*, akik a testvéri szeretetnek a hősei lesznek. Tanítók, nevelők és egyszemélyben orvosok. Ők már nemcsak alkalmasszerűleg fognak orvosi rendelőszobákban pszichoanalízissel foglalkozni, hanem elmennek majd a nyomortanyákra is, a dohos és penészes pincelakásokba. A főváros környékén földbcvájil üregekbe, ahol az éhség dideregve virraszt, hogy így megelőzzék a lélekben már vajúdó abortuszokat: a szörny-szülötteteket, a bűnöket. — Hősök lesznek ők is, akik *Krisztus* példája szerint „*körüljárnak, hogy mindenhol jót cselekedjenek!*” —

Ne csak a testi sérültek megmentésére szervezzünk *mentőegyesületeket*. *Vannak lelki balesetek is*. Ezeket is meg kell előzni, mert manapság már nem elég egy-egy rádiós szentbeszédben megostorozni a bűnös világot. *Osztokodni is kell* testvéreink szenvedéseiben. —

Mennyire meghatott, mikor Amerikában, ahol az Üdvhadseregét komolyan veszik, láttam, hogy a legforgalmasabb utcák sarkán kört formáltak a hívők és beállt a középre egy újonnan verbuvált megtért: egy rongyos, összetört alak és mellét verve, könnyes szemekkel sorolta elő életének piszkos dolgait. — Meglepett. íme! Igaza van Tertuliannak: az ember alaptermészeténél fogva keresztény. Még tévelygéseiben is keresi a *bűnbánatot*. — És láttam, hogy egy kérgeskezű kikötőmunkás elkezdte törölgetni a szemeit... Betört a körbe, térdre borult: „Uram Jézus, légy hozzám is irgalmas, mert én is elkövettem mindezeket, sőt ennél is többet.” — Így lehetett az *Óskereszténység* nyilvános gyónása is ... —

Valaha én is kinevettem az *Üdvhadseregét*, de New-Yorkban megtanultam őket becsülni. Ma már másként látom a dolgukat. Táplálják az éhezöket, ruházzák a mezteleneket. Igazat adok *W. Booth* generálisuknak, hogy az éhezöknök először levest adjunk és csak azután magyarárgassuk nekik az Isten törvényeit. Bizony, egy-egy jócselekedet minden szavalatnál többet ér. —

M e s e.

Kétféle mese van. Földi és égi. A földi *mesék* végigkísérik az embert egész életén át. Megszépítik azt. Mert van-e szebb valami a világon a gyermekkor tündérmeséinél? Még a felnőtt ember is magával viszi ezeket a *meséket* az életébe, mert hogyha valami kimondhatatlan szépséget és boldogságot érez, akkor azt szokta mondani: *Olyan szép, mintha mese lenne*, — Az *égi mese* már tiszta valóság. Csakhogy ezt ritkábban hallgatjuk, mert lepkeszárnyon suhannak el nesztelenül mellettünk. Elrejtőznek a virágok illatában, az ég kékségében, a napsugár fényességében, a csillagok reszketésében és a hold világosságának áttetsző ezüstösségében. —

M i é r t ?

Miért? Miért? Jól jegyezzük meg ezt az „*okkereső kérdést*”, mert ebből indul ki minden lélek az élet titkainak a kutatására. *Miért?* Ez a kérdés a kulcsa a filozófiai töprengéseknek is. Ugyanilyen kérdésre indít bennünket minden szenvedés is. Szinte önkéntelenül tör ki belőlünk: *vájjon miért?* így irányítja a fájdalom figyelmünket a végső okok keresésére: az *Istenre*. Még a gyermek is bizonyos öntudatlan izgatottsággal ostromol bennünket az okkereső „*miért?*”-jével? Figyeljük csak meg, milyen alázatos csodálkozással lesi ilyenkor a választ ajkainkról. —

M ó d s z e r e k .

A *francia* eszméket és gondolatokat teremt; az *angol* becsületes kutatással tudományos megbízhatóságot, vagyis forrásirodalmat, a *német* pedig lexikonokat, enciklopédiákat és statisztikát. —

N a r k ó z i s .

A *narkózis* érzéketlenné teszi a *testet*. De a *lélek* is elveszti érzékenységét egy olyan testben, amelyet a bűnök már narkotizáltak. —

N y í l t s z í v ű s é g .

A *nyíltszívűség* az igazságosságnak és az alázatosságnak a közös gyermeke. —

P e r n a h a j d e r .

Gyermekkoromnak egyik látványossága jut az eszembe. Milyen gyönyörűséggel tudtuk mi akkor nézni a medvés oláh-cigányokat. Utcáról-utcára mentünk velük. *Pernahajderekn*ek csúfoltuk őket. — Akkor még nem is sejtettem, hogy ez a szó csak a német „Bernhäuter” szónak az el torzítása. A szegény medve orrába egy vaskarikát fűztek és csörgő láncra kötve vitték vásárról-vásárra. Kivénült, lomha testével az a szegény állat csak tapogatott a mancsaival. Ha pedig egy kissé dühösebben vissza morgott, megráncigálták az orrában a láncot és megfenyítették a furkósbottal. — *Nohát, én dobszóra senkinek se táncolok!* —

P o g á n y s á g .

A nyomorúságok azért szakadtak a nyakunkba, mert a kereszténységbe becsempészték a *pogány* jogrenddel együtt az utálatos pénz uralmát is. Ez irtotta ki a keresztény Európa szívéből a krisztusi erkölcsant. Nem a vallásban van a hiba. Bennünk emberekben, akik a kereszténység takarója alatt leplezett *pogány* életet élünk. Modern bálványimádókká lettünk. —

P r o b l é m á k .

Egy hosszú élet munkáját szentelheted a legegyszerűbb *problémának*. Minél jobban belemélyedsz, annál nagyobb szemhatár nyílik meg előtted. Fáradt lélekkel és roskadozó tagokkal érsz sírod elé s félbehagyod munkádat, mert üt az óra, midőn menned kell. *Problémáid* még mindig megoldatlanok ... Talán homályosabbak, mint valaha. —

P r o s t i t ú c i ó .

Nyíltan vetem fel a kérdést: Hát szabad-e eltérni egy keresztény társadalomban, hogy *munkahiány* miatt családok éhezzenek és az *éhség* hajtson *prostitúcióba* serdülő lányokat, akiket nemzetközi piacon épp úgy adnak és vesznek ma is, mint egykor a rabszolgákat? Vagy ma már a világtestvériség csak az *internacionális leánykereskedésben* nyilatkozik meg? —

Róma.

A *római jog* a kiváltságosak önzését támogatta a kenyértelen, nagy tömegek rovására. A *római jogban* hiába keressük azoknak a jogát, akiknek nincsen vagyonuk. —

Igazán megérthetetlen, hogy a technikai eszközök hiányossága mellett minő óriási munkát tudtak hajdan végezni a *rómaiak* az Aldunán. Ha a Kazán-szorosban nézzük *Traján útját*, amely sziklába vágva futott végig a Duna-parton és elgondoljuk, hogy ezeknek dinamit helyett tűzzel kellett szikláikat repeszteni s gépek helyett emberi izmokra kellett összes számításaitat fektetni, lehetetlen — csodálkozással nem tekinteni vissza a klasszikus kor alkotásaira. — Az a *római* légiónárius egyik kezében a fegyvert, másokban pedig a kultúrát hordozta s még a csaták emberirtó küzdelmeiben is csak a civilizációnak tett szolgálatot. —

R a v a s z s á g .

Nézzük csak az *elnyomott népeket*, hogy minő faji kvalitásokat kényszerít rájuk rabszolgaságuk tétlenségére?! Ha mentalitásuk alacsonyabb, föltétlen engedelmességgel húzzák az ígát és teljes önátadással hunyászkodnak meg az erővel szemben. Ha pedig fölényesebbek, akkor hízelegnek, *ravaszkodnak* és megszerzik számíttással és csellel, amire erővel gyengék. A *cigány* agyafúrtsága, a *zsidó* éleselméjűsége se más, mint az évezredes elnyomatásnak természetes eredménye, ilyen *önvédelmi eszköz* az a tipikus furfangosság is, amely a *parasztot* jellemzi. Ahogy mondják: Ha buta is, de van esze, mert *ravasz!*

R e l a t i v i t á s .

Az ember *szabadakarata* az isteni Akarattal szemben mindig csak *relativitás*. Csupán egy kisebb körben, vagyis *relatív* viszonylatokban érvényesülhet. Itt is csak ideiglenesen és átmenetileg egy-egy rövid földi élet tartamára. Talán egy világos példára mutathatók, hogyha a földgömbünk érzékelhetetlen mozgásából gondolatilag áthelyezkedünk egy érzékelhető kisebb mozgású testre, pld. egy óceánjáró nagy hajóra. Ugyebár, látszólag ez a hajó szabadon tör előre és eszünkbe se jut,

hogy bár odamegy, ahová a kormányosa akarja, de azért ennek a hajónak is csak *relatív a mozgásszabadsága*. Végeredményében ez is csak odajut, ahová a földgömbünk a tengert is viszi. Már most tegyük fel, hogy mi is ezen a hajón utazunk. Ki érzi itt, hogy a földézetén nincs meg a teljes *mozgásszabadsága*? De csak a magához való viszonylatban. Összes mozgásait a földézetén teljes *akarat-szabadsággal* végezheti. Leszállhat a hajó fenekébe, vagy ha úgy tetszik, felmehet a kormányoshídra. A földézetén is sétálhat jobbra, vagy balra. Ha tetszik, előre megy és akkor együtt halad a hajó irányával; ha tetszik, hátrafelé és ekkor ellentétes irányban megy a hajó haladásával. *Szabad akarat* tehát a hajóval való viszonylatában föltétlenül érvényesülhet. De azért a mi *mozgásszabadságunk* mégis csak korlátolt, mert a hajó odavisz bennünket, ahová a végcélja vezeti. Viszont a hajót a föld mozgása korlátozza. Vele repül a földdel. Földünket pedig magával viszi a Naprendszer mozgása és így tovább. Bátran kimondhatjuk *Einsteinnel*, hogy „*minden mozgás csak relativitás, amely kiindul az abszolút Erőből és eltűnik az Abszolútumban*”: — az örök és végtelen mozdulatlanságban. —

Ritmus.

Csak akkor nem borít el bennünket a mozgásunk általt termelt eredmény, hogyha élettevékenységünk (mozgásunk) *ütemesen váltakozik*. Lelki kimerülés után testileg kell felfrissülni! Testi után vágyakozzunk szellemi munkára! Biológiai törvény ez a *váltakozó erőmozgás*. Lélegzésünk, szívverésünk, összes nedvkeringésünk, agyműködésünk, perisztaltikus gyomor- és bélmozgásunk és egész testi ténykedésünk *ritmikus*. —

Rendszerek. Géprendszer.

Nincsenek örök időkre szóló *rendszerek* és szervezkedések. Az idő mindent megront és kimozdít a régi helyéből. Folytonos a változás, miután folytonos a mozgás is, amely semmi más, mint állandó változás. —

A *géprendszer* lehet pénzszerzési szempontból *észszerű*, vagyis *racionalizált* termelés, de társadalompolitikai szempontból nem csupán *észszerűtlen*, hanem bűnös nyerészkedés is,

amely előbb-utóbb kirobbantja a legvéresebb társadalmi forradalmat. És az elvakult profit-emberek mégsem veszik észre, hogy maguk alatt fűrészelik a fát és falánk kapzsiságuk egykor véres lemészárlást fog provokálni. Ki tudja előre, hogy a végínség mibe fogja beleszorítani a munkátlan éhes tömeget? Ha szelet vetünk, vihart aratunk. — A végszámadás mérlege pedig ez is lehet: Nekem sincs, neked sincs ... Testvér, most elő a késsel !... —

Siker.

(Az emberek ostobasága.) Börtönöm nyomorúságában jutott egyszer az eszembe, hogy milyen kézzelfogható az *emberek ostobasága!* Az értékmérőjük *nem az erkölcsi* mérőpálca, hanem a *külső siker*; nem a lényeg, hanem az üres látszat. Sohasem azt nézik, mit tett valaki *mások javára*, hanem mit használt az illető *magának?* A *siker* pedig mindent igazol, mert ez a látható és közös vágyakozása a gyenge és a földhöz tapadt lelkeknek. —

Igazi boldogságot csak azok a *sikerek* nyújthatnak nekünk, amelyeket a *magunk erejével* és fáradozásaival szerezhettünk meg. —

Stagnálás.

Folyton ismétелgetni és apróra szétdörzsölgetni a már megismert igazságokat, *nem termelő* munka, hanem kecskefésülés. De lana caprina. Végre is az értelem nem kotlós tyúk, amely hogyha egyszer már ráült a tojásaira, ott gunnyaszt rajta mozdulatlanul és még a megzápultakról se akar leszállni! —

Szimbolizmus. A zászló mint szimbólum.

Mennyire más az Istenfogalmunk ma az *Atyáról*. A *Fiút* se tekintjük többé *Báránynak* azért, mert egykor őt a próféta leölésre vitt szelíd *báránynak* hasonlította, aki nem nyitja meg száját az ő nyírója előtt. Valamint a *Szentszellemet* se fogjuk az Atya és a Fiú feje fölött lebegő *galambnak* tekinteni. Tudjuk, hogy mindezek csak *képletes szimbólumok*. Jelképek a vallásos műveltség magasabb fokán álló hívek szemében. Így

pld. a galamb csak *érzékelte* a Szentszellem isteni munkáját, amely tisztaságnak ragyogó fényével sugarazza ki magából az életerőt. — De hány egyszerű jámbor lélek van még ma is, aki nem tud ilyen világosan megkülönböztetni! Olvastam egy misszionárius irataiban, hogy egy jóindulatú néger, akit hosszabb oktatás után megkeresztelt és magával hozott Európába, itt nem akarta megenni a fehér galambot, mert benne lakozik a Szentszellem. —

Az én szememben *a zászló egy szent eszményt* képvisel. Hiterőnknek, hazafias munkálkodásunknak és testvéri összetartozásunknak kézzelfogható *szent jelvénye* ez. Ezért a *zászlót* csak az kicsinyelheti le, aki nem tudja megérezni benne az *eszményi célt és tartalmat*. Ezeknek pedig csak annyit mondom, hogy nekünk, anyagtestben élő gyarló lényeknek, akik isteni lehetetet hordozunk keblünkben, szükségünk van ilyen Itáható és tapintható *jelvényekre és ezen jelvények nekünk szentek*. —

S z o r g a l o m .

Az igazi *szorgalom* sohasem lankad el és ami fő: sohasé panaszkodik. A panaszkodó munkás rabszolga és nem önkéntes napszámosa az Isten szőlőkertjének; rabszolgaságban pedig őt saját gyengeségének és hanyagságának a bűnei tartják. Az *önkéntes munka* a legédesebb gyümölcsöt termeli: a megelégedettséget; a *kényszermunka* a legkeserűbbet: az elégedettséget. Ez a legfontosabb két pont az életünkben, mert vagy összeköt, vagy elszakít bennünket az Istentől. A *megelégedés bői* sarjadzik minden szép és jó érzés: a hála, a szeretet és az irgalmasság; az *elégedetlenségből* pedig minden rossz: az irigység és a gyűlölet. —

T a p a s z t a l a t .

Kétségtelenül vannak bizonyos előfeltételek, amelyeknek *tapasztalati ismeretéből* biztosan következtethetünk a jövődre. Mikor egy csillagász az égitestek konstellációjából másodpernyi pontossággal előre megmondja, mikor áll be bizonyos napfogyatkozás, semmivel sem bölcsebb, mint az a juhász, aki az adatainak a megfigyeléséből, vagy a madarak repüléséből biztosan következtet, hogy mikor változik meg az időjárás. —

Isteni jellegünk, vagyis fejlődő egyéniségünk fokozata mindenkor a mi ismereteinkből állapítható meg. Ismereteink, *tapasztalataink* átváltoznak bennünk érzésbeli tulajdonságokkall. Egyedül ezek a mieink. Életünknek tehát annyi értéke van, mint amennyi ismeretet és *tapasztalatot* lelkünkben összegyűjtöttünk. Ennyit éltünk valósággal. Az az élet, amelynek a *tapasztalatait* még meg nem szereztük, reánknezve ismeretlen ország! A halottak birodalma. —

Táplálkozás.

Az anyagi küzdelem és vele az önzés csak a test eldurvulásával és a szellem elgyengülésével kelthetett életre és ezekkel együtt mindazon háborúságok, amelyek a földet a siralom völgyévé teszik. Az emberek egymásnak soha terhére nem váltak volna! Hiszen csak az anyaggal való *táplálkozás* miatt folyik ina is az örökös küzdelem és tusakodás az emberek között. A *tápszerek* egyoldalú kisajátítása miatt gyűlölik a nélkülözők a duslakodókat. *A víz és levegő közkincs* és ezekért az életszükségletekért nincs is harc ember és ember között. A véres tusakodás és egymásnak a letiprása *csupán a szénhidrátért* folyik. —

„Urbi et orbi.”⁶

A kereszténység első idejében *Róma* feladata volt, helyet csinálni egy újabb társadalomnak. A kapitolium ormára kitűzték a *keresztet* és azóta hallatszik csak igazán a régi szótat: „*Urbi et orbi.*”

Utópia.

Morus Tamás egy ideális államot rajzolt meg *Utópia*-jában. Alap gondolatának azonban hibája az, hogy azt hitte *Monis*, hogy egy államot ép úgy meg lehet konstruálni, mint egy hajlékot, vagy lakóházat. Pedig a társadalom egy *élő* organizmus, amelyet a történelmi fejlődésnek kellett kialakítani. Minden társadalmi rendszernek meg van a maga csecsemőkora, érzése, fejlettsége és hervadása. —

Uzsora.

Az *uzsoráról* szeretném világosan kifejezni az érzéseimet nehogy félreértsenek. Én sohasem mondtam, hogy ne védekezzünk a *kapitalista* visszaélések ellen, amely gazdasági kiszákmányoláshoz vezethet. Sőt! Hirdetem, hogy e téren sok jogos és igazolt panaszok merültek fel. Az ügyesség se adhat jogcímet senkinek a gyengébbek fosztogatására. Az ilyen rendszeres visszaéléseket nem lehet sem a humanizmus, sem a liberalizmus köpönyegével takargatni. A védtelenek kifosztása ép olyan bűnös cselekedet a villamos-fényben csillogó pultok és bankirodák uzsora-asztalai mellett, mint amilyen volt egykor a sölét *Bakonyban*. Ám sújtson le minden visszaélésre a törvény teljes szigora, mert a bűnös vagyonszerzés társadalmi közveszély és egészen mindegy, hogy fokossal, vagy aranytokos ceruzával végezik-e? Az én erkölcsi mérlegemben nincs különbség a szűrös és szilzskinprémes útonállók között. Bizony-bizony egyforma zsvány mind a kettő! —

Végcél.

A *krisztusi végcél* a lelkek összeforrasztása a testvéri szeretet munkaközösségében. Ehhez azonban nem elég a *nemzetközi* habarcs; *nemzeti cement* is kell hozzá. —

Véletlen.

A *véletlennek* csak *esélyei* vannak, de *törvényei* nincsenek. Tervszerűség, célszerűség, összhang bölcs rendezőt, művészt kíván. — Mit szólnátok hozzá, ha a legegyszerűbb gépezet előtt azt mondaná nektek valaki: Ezt a tervszerűen működő gépet senki sem csinálta. Csak úgy magától az *anyagból véletlenül állott elő!* Ki hinné el, ha valaki egy okos könyvnek a szerzőjét kérdezné és ilyen feleletet kapna: Ezt az okos könyvet nem értelmes ember írta; csak úgy *véletlenül* lett. A betűszedő belemarkolt egy csomó betűbe. Ahogy ezek a kezébe jöttek, rámába tette, lenyomatta — és ebből lett ez a könyv. —

Véssük jól az eszünkbe: — *Nincs véletlen!* Amit pedig csupa megszokásból *véletlennek* nevezünk, az csak okozati összefüggésekből eredő törvényszerűség. Jól jegyezzük meg! Nem esetlegesség, hanem szükségesség. Titkos Szellemi Erők-

nek elrejtett működése. Mert semmi sem történik céltalanul. Még a legjelentéktelenebbnek látszó események is tervszerűen illeszkednek bele az egész világra kiterjedő egyetemes fejlődésbe. —

Józan eszünkkel is rájövünk, hogy *véletlen nincs*. Ez az *okság* törvényének a megtagadása lett volna, amely még az isteni Életnek a fogalmát is kizárja. A teremtő *Erőt* egy vak *véletlennel kellene* helyettesítenünk. Ezt nemcsak a hívő ember utasítja vissza, hanem minden értelmes gondolkodó is. Sokkal könnyebb felfogni, hogy a teremtett világnak értelmi oka van, mint belenyugodni egy olyan gondolatba, hogy a világegyetemet egy értelmetlen vak *véletlenség* hozta létre. —

Viszonylagosság.

Minden igazi nagy dolog az ellentétek kiegyenlítésében áll. *Hiszek a jónak* végső diadalában, mert az ideiglenes rossz csak az élet mélyítésére szolgáló jó. *Minden viszonylagos. Abszolút jó csak az Isten!*

II. Egyéniségekre vonatkozó gondolatok.

Ahasvérus és Cirénei Simon. — Crookes. — Dante. — Darwin. — Dávid. — Dávid király. — Galliki. — Gandhi — Gárdonyi Géza — Giordano Bruno. — Goethe. — Heine. — Izmaiéi. — Jeanne dArc. — Kaifás. — Kossuth Lajos. — Laimmenais. — Madách Imre. — Magdolna. — Mózes. — Munkácsy Mihály. — Newton. — Petőfi. — Pilatus. — Rákóczi. — Renan. — Savonarola. — Simon Magus. — Széchényi. — Szókratész. — Tamás. — Tolsztoj. — Veronika. — Voltaire.

Ahasvérus és Cirénei Simon.

A nehéz kereszt alatt elgyengült Jézus háromszor összeesett a szolgák pedig rátapostak, megrugdosták, hogy keljen föl. Mikor harmadszor leroskadt, fáradt feje egy ház küszöbére esett. Ott sem hagyták még egy percig sem megnyugodni. A ház gazdája vérző fejét onnan is elrúgta. Jézus fájdalmas tekintetével ránézett a szívtelen emberre, akinek *Ahasvérus*

volt a neve. Ez az ember erre ijedtében világgá szaladt és még mindig rohan. Sem meghalni, sem megnyugodni nem tudott azóta. — Utoljára az Úr Jézus annyira elgyengült, hogy nem bírta már vinni a keresztet. Éppen akkor ment el mellettük egy idegen utas. A katonák ráparancsoltak, hogy vigye föl a keresztet Jézus helyett a Golgothára. Ezt a *boldog* embert, aki az Úr Jézusnak keresztjét hordozni segítette, *Cirénei Simon*nak hívták. — Boldog halandó, aki egykor az Üdvözítő keresztjét hordozni segíthette!... —

C r o o k e s .

Crookes, a nagynevű angol fizikus, aki a thalliumnak, a sugárzó anyagnak, a radiométernek és az ő nevére elnevezett *Crookes-cső*eknek a feltalálója volt, így nyilatkozik: — „Erkölcsei gyávaság volna tőlem megtagadni, hogy nyilvános tanúvallomást ne tegyek a *szellemi erőtünemények* valóságáról.” — Hát nem különös dolog, hogy ennek a nagy tudósnek a nézeteit rögtön elfogadjuk, ha laboratóriumi fölfedezéseiről beszél. Még a szakemberek is megcsodálják éles elméjét és csodálatos fölfedezéseit. Pl. az elektromos fényt árasztó *Crookes-ampullákat*, amely alapja volt a radioaktivitás felfedezésének is. Ilyenkor egyértelmű marasztalással emelik ki, hogy „*ez a Crookes egy csodálatos nagyeszű ember. Tüneményes zseni.*” De mihelyt ugyanez a *Crookes* laboratóriumi kísérletei alapján bizonyítgatja a *testnélküli szellemvilág* létezését, amivel alkalmas médiumai segítségével éveken keresztül kapcsolódott és velük kísérletezett, akkor az emberek fej csóváltatva olvassák a sorait. Legfeljebb kinevetik; de vannak, akik megütközve mondják: „*Ki hitte volna, hogy ez a Crookes ilyen ostoba ember?!*” És vájjon miért? Csak azért, mert ők még sohase láttak olyan szellemet. De ugyebár, még azt az új elemet se látták, amit *Crookes* felfedezett és mégsem kételkedtek, hogy ez a felfedezése valóban igaz? Ezért érthetetlen, hogy miért éppen csak a szellemvilág jelenségeit tagadják meg? Az egyiket elhiszik, a másikat nem. —

D a n t e .

Egész életünk csak egy változatos nagy isteni színjáték, igazi „*Divina comedia*”, amely meglepő részleteivel és várat-

lan fordulataival lepereg előttünk, mert egy látványos film-dráma, amelyben mindenkinek megvan a maga külön beállítása és szerepe. Ezek a benyomások nevelik fel a mi érzésvilágunkat, amelyből azután kialakul a mi jellemünk és egyéniségünk. Csakis ilyen kialakult egyéniséggel ébredhetünk föl szabadságunknak az öntudatára is. Míg ez bennünk teljesen ki nem fejlődik, a körülöttünk lévő életet sem érezhetjük tisztán és élesen. —

Dante mondta: Segui il tuo corso e lascia dir le genti. Kövesd a te utadat és hagyd fecsegni a népeket. —

D a r w i n .

Darwin sohasem kételkedett az Isten létezésében! Egy körkérdést intézett 262 természettudóshoz és orvoshoz, hogy mi a véleményük a *vallásról*? Ezek közül 242 magát hívőnek vallotta, csak 20 volt, akik Darwin tanaiból merítettek érvet az istentagadásukhoz. —

D á v i d .

Dávid hallja, hogyan gúnyolja az óriás *Goliath* Izrael nemzetét. Az óriás rézsisakba és pikkelyes páncélba van öltözve, lába, keze felvértezve és hatalmas dárdát forgat a kezében. A *pásztorfiú* csak parittyával és öt sima kövel, — de Jehova nevében ment ellene! Az a hit, amely *Isten nevében* támad a *nyers erőre*, az mindig diadalt aratott a földön! —

D á v i d király.

Dávid királyt a szentkönyv „Isten szíve szerint való férfiúnak” nevezi... A gúny itt hiábanvaló! *Az is volt!* Mert ahogyan életét a zsoltáiraiban leírja, — az ő története az *egész emberiség erkölcsi fejlődésének* legigazibb mintaképe. Gyarló volt gyakran, de szíve mindig őszinte, alázatos, tehát igaz. Néha el-elesett, de igaz megbánással, könnyek között ismét csak föl-kelt, hogy az igazság és szeretet útján közelebb menjen az Istenhez. Ily jóakarattal mellett az ember hibái, botlásai csak az ő életének *külső* részleteivé lesznek; életének *belső* lényege ellenben a tökéletesedés felé. Az ilyen jóakarattal embernek hozták le az angyalok az égből a békességet. —

G a l l i l e i.

Át kell hidalni a *vallás és a tudomány* között a szakadékokat mielőbb! Akkor nem történhetnek meg olyan botlások, mint *Gallileinél*, akit néhány fanatikus *prelátus* elítélt egy *csillagászati* igazságért. —

G a n d h i.

Gandhi erkölcstana főbb vonásaiban azonos *Krisztuséval* és én közelebb érzem magamhoz ezt a hindu testvéretem, mint azt a szabályosan anyakönyvezett másik keresztény testvéretem, akinek az élete a krisztusi erkölcsöknek meghamisítása. Ő csakugyan krisztusi lélek, mert szelíd, alázatos és békeszerető. Jelszava az „*ahimsa*”. Soha rosszat nem cselekedni! —

A kereszténység szelleme se lehet más, mint a *Mesteré*. Ez a *Gandhi-féle* „*ahimsa*”, mely szintén megtiltja híveinek, hogy bárminő erőszakot használjanak. Amint látjuk, ez teljesen evangéliumi. Ezért *Gandhi*, a hindu, sokkal közelebb áll Krisztushoz, mint azok a nagy teológiai tekintélyek, akik a fegyver használatát „bizonyos feltételek” mellett megengedik. *Gandhi elítéli* a fegyveres erőszakot és még a páriát is ember-testvérenek tekinti. Ezért vádolták meg újabban a brahminista papok Gandhit, hogy mikor Dél-Afrikában lakott, titokban áttért kereszténynek. —

Gandhi a krisztusi erkölcsnek alázatos jellemvonását hirdeti. *Semmit erőszakkal! No violence!* így lép az ököljog helyébe a szeretet törvénye, amikor saját sérelmeinkben nem a mi gyarlóságunk bíraskodik, hanem az ítélkezést hiterős bizalommal tesszük le az *Isten* Kezébe. *Övé az ítélet. A mienk csupán a bűnbocsánat!* —

G á r d o n y i Géza.,

Gárdonyi Géza lelki kialakulására nekem is volt némi befolyásom. Mint névtelen kezdő író gyakran ellátogatott hozzám és együtt szoktunk a lakásomon sakkozni. Nagyon érdeklődött a *szellemtan* iránt és főleg több könyvében erről hitvallást is tett. *Vörös* fonalként húzódik végig könyveiben az *újrászületés* hite, amelyet lépten-nyomon felismerhetünk. Néhol fátyolozottan, másutt nyíltan szövi bele regényeibe. —

Giordano Bruno.

Giordano Brúnónak kortársai nem tudták megbocsátani, hogy az egyetemi vaskalaposságot gúny tárgyává tette, és az oxfordi egyetemet elnevezte a *tudomány bánatos özvegyének*. *Le vedova di buone lettere*. Megégetési formulája, amellyel az egyházi hatóságok átadták őt a máglyahalálra, így hangzott: — „Ut quam clementissima et ultra sanguinis effusionem puniretur.” Hogy minél kegyelmesebben és vérenek ontása nélkül büntetessék. —

Goethe.

Goethe a *Stollberg grófnő*hez írt levelében azt írja az „*újrászületem*”-ről: „Az az én reményem, hogy a lélek a halál után nem fogja rögtön elhagyni a földi szférát és nem távozik el azonnal Naprendszerünk határaiból, hanem visszatér a földre, hoíry itt egy újabb életben az ő dédunokáinak a javát is szolgálhassa.” — A „*Wanderjahre*”-ben *Falknak* ezt mondja a „*reinkarnáció*ról”: „Olyan biztosan tudom, mint ahogy Ön most engem itt lát, hogy én legalább is ezerszer éltem itt e földön és ki tudja, még hány ezerszer fogok ide visszatérni?” — *Eckermannak* a „*transzról*” azt írta *Goethe*: „Sokszor sejtellem sincs arról, hogy mit fogok írni. Néha bizonyos álomszerű tompultságba (transzba) esem. Ezek a legsikerültebb dolgaim.” *Knebelnek* szintén megírta, hogy ilyen önkívületi állapotban írta a „*Wanderjahre*”-ket is. —

Heine.

Oh *Düsseldorf*, heringillatos sörházaid ólmozott ablaküvegein keresztül kedvesebb szemednek a fényesre csiszolt pikkelfaube, mint az a gránitra helyezett bronzdarab, amelynek eredetije merte hirdetni egykor, hogy van cél, amely a jóllakásnál is följebb áll! Söröspoharaid habzása mellett nem tudod megbocsátani, hogy ennek az embernek, *Heinének* a szíve még a gyomránál is nagyobb volt. *Nem tudod elhinni, hogy el fog egykor jönni az idő, mikor a legújabb kor vándora ott fog állni útikönyvével Münster-ed romjain s a múlttól elméledvén, kegyelettel tekint romjaira, mert az az elpusztult város adott egykor életet a halhatatlannak.* *) —

*) Düsseldorfot jóval később, a II.-ik világháború idejében — 1942-ben — az angolok tényleg rommá bombázták.

Izmael.

Ábrahám pátriárkának nemcsak feleségétől, *Sárától* volt fia: *Izsák*, hanem volt *H ágártól* is egy fia: *Izmael*. De az asszonyok között támadt gyűlölködés miatt Hágárt a gyermekével, együtt elbocsátotta. Ki ne ismerné a pusztába kiűzött *Izmael* történetét? Haldoklik a szomjúságtól, de egy angyal megmenti és megígéri, hogy Isten őt nagy nemzetté teszi. Az arabok most is ősatyjuknak tartják. Az utasok kirablásához pedig a mai napig is arra alapítják jogukat, hogy az ő atyjukat is így fosztották ki egykor a jogos örökségből. —

Jeanne d'Arc.

Az *Istenhez* megszámlálhatatlan utak vezetnek. Ahány az ember, annyi az út. Ne higgyük tehát, hogy az Istent csupán a skolasztikus bölcsekedés okfejtésével találhatjuk meg. Gyakran tapasztalhattuk, hogy az életszentségnek nem a hittudományi elméletek ismerete a biztos fokmérője. *Jeanne a'Arcot*, a hittudományban teljesen járatlan pásztorleányt, éppen a teológia tanárai és híres hittudósai ítélték máglyára Rouenben, mint *tévelygő eretneket*. —

Jeanne d'Arc hiába volt tisztalelkű leány, alázatos és engedelmes jámbor lélek, aki térdre esve vallotta magát *hívő kereszténynek*, még^s az ördög cimborájának tekintették. Száz-három hittudós, három püspök ítélt fölötte és csaknem egyhangúlag mondták ki, hogy a csodás jelenségeket az *ördög* segítségével végezte. Hiába hivatkozott *szt. Mihályra*, sugalmazó jószellemre. *Cauchon* püspök ép úgy, mint tíz évvel később, perének reviz^oójánál, ismét kimondotta róla a boszorkányságot. — *A Rouenben megégetett szüzet és vértanút öt-száz évvel később az Egyház a szentjei közé iktatta és oltárra emelte*. —

Jeanne d'Arc szentté avatási pere hosszú időpróbának volt alávetve, míg végre a szüzleánynak csodáit, látományait és nyilvánosságait az Egyház is approbálta. Elismerte hogy csakugyan érintkezett állandóan anyagtesten kívül élő szellemtestvérekekel. Az ő szentjeivel, akik őt állandóan sugalmazták, irányították és támogatták, hogy Istentől nyert feladatát és földi küldetését vértanúsága árán, de dicsőségesen befejez-

hesse. Kortársai megégették és hamvait a máglya hamujával együtt a Szajna hídjáról szórták a piszkos folyamba. Ma erről a hídról vértanúságának emlékünnepein a nagy Franciaország szüzei és leányai szórnak virágokat a vízbe és megkoszorúzzák a varos piacán felállított gyönyörűséges szobrát, amely előtt örökmécses ég és amelyről soha le nem hervad a friss virág. —

Ahol Jeanne d'Arc csak megfordult, emlékművek, templomok őrzik ereklyéit. *Crotois* várában az a börtön, ahol egykor szenvedett, ma kápolna. Meghatva láttam könnyezni benne a kipirult arcú franciákat. Gyermeklányok térdepeltek a kövein és zokogva csókolták a lábai nyomát. Meghatottságomban önkéntelenül melléjük térdeltem és velük együtt fohászkoztam: — Testvérünk, *Jeanne d'Arc!* Istennek szentje, könyörögj élettünk! — *Rouenben* emlékműve a piacnak egyik, szögletében áll. Azon a helyen, ahol valaha kipörkölték a világból. Ma Franciaország védszentje, Rouen büszkesége. Maga ez a szobor is francia remekmű. Egy szelíd arcú gyermekleány van hozzákötözve a máglya oszlopához. Megdicsőült arccal emeli szeméit az égre, hogy mártírságával hazájának megszabadító]ává, népének eszményi hőségé és egy egész világnak a szentjévé legyen. — Láttam ugyancsak *Rouenben Cauction* püspöknek, a véstörvényszék elnökének is egy fennmaradt emlékét. Ma is mutogatják azt a régi hotelt, amelynek sötét folyosójából nyílik ki egy bolthajtásos dísz-szoba. Itt találták szélhűdötten őt a haldoklás kínjaiban vergődve ágya előtt, a márványlapokkal kikövezett földön. Ezt a szobát is látogatják a franciák, de csak azért, mert hozzátartozik *Jeanne d'Arc* örökségéhez. Benéznek; egy szempillantással végigmérik és megvetéssel fordulnak el: — *Sale cochon!* (*cauchon* — *cochon* kétértelmű szó) magyarul: piszkos disznó! —

Főnséges hivatás a *médiunitás*, ha ezt a képességet valaki Isten dicsőségére és embertestvéreinek a javára használja fel. Az ilyen közvetítő lelkek kapsok lehetnek egyrészt a még testben élő, másrészt a már testen kívül élő szellemtestvéreik között. De hogy a tisztult lelkekkel érintkezessenek és a szentekekl is kapcsolódhassanak, nekik is, mint egykor *Jeanne d'Arcnak*, hasonló életszentségre, önfeláldozó készségre és lehető testi és lelki tisztaságra kell törekedniök. —

Senki se tartsa magát embertestvéreivel szemben csalha-

tatlan erkölcsi mérőpálcának. *Jeanne d'Arc* példája is igazolja, hogy amit egyes korok nagy tekintélyei, bírái és hittudósai a maguk idejében zavaros elméjükkel még csak nem is sejthettek és „örök érvényű” tekintéllyel elítéltek, azt egy újabb kor már isteni világosságban látja felragyogni és nyíltan hitet vall mellette. Nagy megnyugvás ez nekem is!... —

K a i f á s .

A megkötozött *Úr Jézust* bevezették a szobába, ahol a bíróság már együtt volt. *Kaifás* ült a főhelyen. A legdíszesebb papi ruháját vette magára és föltette fejére a főpapi süveget. — *Kaifás nyakán vastag aranylánc, az Isten Fia Kezein pedig kötél!...*

K o s s u t h L a j o s .

Életemnek legdrágább emlékei azok az órák lesznek, amiket *Kossuth Lajos* társaságában töltöttem. Elhomályosult szemeivel már az örök eszmények szépségeiben és tisztaságában tudott gyönyörködni. Profetikus világossággal érzett bele a jövőbe; olyan világos intuícióval, amelyet a későbbi események még részletekben is igazoltak. —

Az igazi haladás nem lehet más, mint a jogok kiterjesztése, a szegényebb néposztály anyagi és erkölcsi érdekeinek a folytonos javítása. Ez *Kossuth apánk öröksége*, amely eszméért haltak meg az *aradi vértanúk* is. Ha pedig a nemzet méltó akar lenni hozzájuk, járjon az ő nyomdokaikban. Azért volt 1848. olyan értékes, mert összeolvasztani tudta a magyar szíveket *a testvériségben, a szabadságban és egyenlőségben*. Nem voltak se országhatárok, se felekezeti gyűlölködések, mert *minden ember magyar* volt és *együtt harcoltak* az őket elnyomó zsarnokság ellen. —

Mintha messze földről haza jöttem volna *Torinóba!* Mintha nekem is volna valami részem ebben a nagy városban, amely nyugalmat és otthont adott *annak az „egy” Kossuth Lajosnak*, aki „*milliókat*” emelt föl egykor a porból, hogy hazát adhasson nekik! Még pedig amint ő akarta: *szabad hazái!* Vájjon miért is nem lehetett akkora a mi erőnk, mint az ő lelkesedése?!... —

Nem tudom, vájjon mi nagyobb *Kossuth Lajosban*: a teremtő lángész ereje-e, vagy a szív jósága? Akarata gránit, jelleme gyémánt. Mintha a gondviselés egy emberben akarta volna összepontosítani az ember jó tulajdonságait. —

L a m m e n a i s.

Lammenais alapelveit magamévá teszem. Tőle tanultam hogy: Sohase követeljetez mást, csak igazságot. — Tiszteljétez még azok *jogait* is, akik a tiéteket lábbal tiporják. — Szentnek kell tartani minden *személy és tulajdonjogi bizton-ságot* — *A kötelesség mindig és mindenkit kötelez*, mert ha ezen túltesszük magunkat, akkor nincs többé megállás. — *A rendbontást egy újabb rendbontással nem lehet megszüntetni*, mert különben *az elnyomottakból új elnyomók lesznek*, akik ép úgy visszaélek az erőhatalommal, mint az ő zsarnokaik. — *Jogaiban és szabadságában nem szabad korlátozni máso-ka*t, mert ugyanabba a hibába esünk mint azok, akik így bán-tak el velünk. — *Társadalmi átalakulásokat mélyreható er-kölcsi reformok nélkül nem tudunk hasznosan végrehaj-tani.* — *A fejlődés természetes menetét*, amely fokozatos emel-kezés, *nem szabad hatalmi erőszakoskodással helyettesí-teni*, *Az emberi természet törvényeihez kell alkalmazkod-nia minden reformnak.*

Lammenais nyugodtan halt meg; élő hittel az Istenben. Végső szavai ezek voltak: — Érzem, hogy közeledik a vég. Meg kell hajolni az Isten akarata előtt. Mihelyt Vele leszek, minden jó lesz. — Végső perceiben megismételgette néhány-szor: — „*Szerencsés pillanat!*” (... Ismerek még valakit, aki jigy szeretne meghalni!...)

M a d á c h Imre.

Madách Ádámja átéli az *egész emberi nem* küzdelmeit és az *újraszületések* életváltásaiban szemlélteti az emberiség történelmi fejlődését; kulturális evolúciónknak összevont fimlje van leperegtetve benne. Joggal nevezte el tehát *Madách* is a könyvét az „*Ember tragédiájának*”. Szerencsés címében a mtt célja és tartalma is teljes kifejezést nyert. Az „*Ember tragédiájában*” csakugyan az *egész emberiség* kultúrtörténe-tének a keresztmetszetét szemlélhetjük. —

Az „*Ember tragédiáját*” olyan inspirált munkának tartom, amely nem csupán az élet felszínén úszik, napfényes vizeken, amelynek rejtett örvényei is vannak, hanem elmerül a misztikumok mélységébe. Ádám tehát nem csupán az egyes ember élettörténetét mutatja, hanem az egész emberiség életfejlődésének az összes változatait mutatja be. Még pedig a *folytonos újraszületések sorozatában*. Azért hiszem, hogy az „*Ember tragédiája*” fény vetés a messze jövőbe, amely tudományos megalapozással fogja majd idővel igazolni, hogy a sorozatos *újraszületések* folytán mi is állandóan résztveszünk, az egyes korszakoknak kulturális fejlődésében. Mi is átértük egykor a múltat és együtt fogunk célhoz érni mindnyájan, majd amikor az emberi nem evolúciója befejeződik, az egyetemes visszatisztulásig, vagyis testi életünk folyton megújuló küzdelmeiben «Istentől kijelölt végcélunk eléréséig: *a tökéletesedésig*. —

Ma már tisztán látjuk, hogy *Madách*, ez a sugalmazott lélek mennyire beleértett a jövőbe. Alig egy félszázad múlva szemeink előtt omlik össze a *londoni nagy vásár*, ahol az *eszmék és erkölcsök helyébe* lépett a *pénz uralmára* fölépített mai társadalmi rend. Itt minden eladó és minden megvehető volt. Viszont a *falanszter-rend* szembetűnő képe már érinti a *bolsevista kollektívizmust*, amely *megöli az egyéniséget* és belefogja egy rendszer szekerébe *igavonó állatnak a szabad embert!* —

Magdolna.

Magdolna bűnös volt, de az őszinte bánat fölemelte őt a sárból a szentség magaslatára. És ami ő vele történt egykor, az ezredévek óta naponként ismétlődhetik. —

... *Atyám! kezeidbe ajánlom lelkemet!* — Szent fejét lehajtotta és meghalt... E pillanatban az Ég egyszerre elsötétedett, a föld inogni kezdett, a kősziklák megrepedeztek. Az emberek erre nagyon megijedtek és félelmükben mindnyájan hazafutottak. Nem mert többé senki ott maradni a *kereszt* mellett, csak *szent János* apostol, akinek kezei között az elalélt *szűz Mária* feküdt. Az elhagyott *kereszt* tövében pedig még egy asszony zokogott a földön: a hűséges *Magdolna*, akinek egykor az *Úr Jézus bűneit azért bocsájtotta meg, mert nagyon szeretett...* —

Mózes.

A pátriárkák korszaka készítette elő a zsidók szívét az ő prófétájuknak, *Mózesnek* tanítására. Ki ez a hatalmas lélek? Ez a kőbe faragott erély és akarat, amely ezer *Michelangelo* vésőjére méltó? Az óvilág legnagyobb lángelméje: *Mózes*. Költő és próféta; nemzetalkotó hős; a legbölcsebb törvényhozó; a legelső történetíró egy személyben! A civilizáció leg-hatalmasabb hulláma, amely haladásunk bárkáját kiragadta az örvényekből és egyszerre szédítő magasságba dobta. Nagy lépcső volt a *megváltás* felé. —

Sásból font kosárban alszik egy mosolygó kisded a Nílus partján, Megtalálja és megszánja őt a király leánya. Habon úszó kis bimbó, aki békén szunnyad még a halálos veszélyben is. Rózsás kacsóit ökölbe szorítja. Majd ha az a kis ököl ki-nyílik egykor, jogart vesz a kezébe és összetöri vele a fáraó hatalmas birodalmát és alapjában rázza meg az egész világot! ... Ő is messiási jelkép! Népének lesz megszabadítója és világossága. —

Mózes fajszeretét nem olthatja ki szívéből az egyiptomi udvar fénye, pompája és puhasága. Védője lesz sanyargatott népének. Öklével üti le az egyiptomit és menekülnie kell a pusztaságba, a nagy lelkek legjobb nevelő iskolájába. Itt edződik meg a pásztorélet magányában, ahol átérzi elnyomott nemzedékének minden szenvedését. Lelke vérzik, hogy a szolgaság hogyan zsibbasztja el Izrael erkölceit. Látja, hogyan pusztul ki szívükből *Jehova!* Mentsd meg ezt a te süllyedő népedet!... —

Lángot vet az *égő csipkebokor* és vakító fénye *Mózes* szemébe csap. „*Vesd le saruidat! Szent ez a hely, ahol állasz!*” hangzik a titokzatos szózat. — Fenséges szó! Világ kezdete óta mindig az volt a *legszebb hely*, ahol az igazságnak, a szeretetnek és a szabadságnak égi tüze föllobogott. —

Mózes hiába bizonyítgatja az ő égi küldetését. *Fáraó* kevélyen utasítja vissza: Ki az az Isten, hogy „*Én*” az ő szavának engedelmeskedjem?! A próféta fölemeli vesszejét — és az erre következő csapások összetörik a dacos gögöt. — Oh! hányszor alázza meg már azóta is az emberi kevélységet az Úr csapásainak felemelt ostora! —

Mózes összegyűjti népét és szigorú parancsban adja ki az előkészületeket. Mindegyik szertartása egy-egy jelvénye a „*Megváltásnak*”: Öljétek le az áldozati bárányt, de csontot benne ne törjétek! — Vérével pedig kenjétek be a kapufát és kezetekben bottal, felöltött sarukkal útrakészen álljatok. — Végre jön a szabadulás pillanata. A tenger méhe megnyílik és amikor *Mózes* csodatevő vesszejét fölemeli, a bösz hullámok az üldöző Fáraót seregével együtt betemeti... Az arab pusztaság szélén áll *keresztként kiterjesztett karokkal* a próféta. Haját a vihar kuszálja. De a vihart is túlharsogja: „*Erősségem és dicsőségem az Úr!*” —

A pusztai vándorlásokban megedzett zsidó népet mégegy-szer diadalra vezeti *Mózes*, az Úr prófétája, ezután fölmegey *Nebo* hegyére, ahonnan megmutatja neki az *Isten* az ígért földjét. .: *Meghal*. — Minden úttörő nagyságnak ez a végzete. Míg egy megromlott fajt erkölcsileg újjágyúrhat, *odaér sírja széléhez*. *Csak látja a szebb jövőt*. *De munkájának gyümölcseit már egy más hazában élvezi*. —

M u n k á c s y M i h á l y.

Magyar virágok festegetéséből nőtt ki az aradi asztalos műhelyben egy kis inasfiúból a nagy művészóriás, akit a magyar zseni ajándékozott a világ művészetének: *Munkácsy Mihály*, Sajnos, csak akkor láttuk meg, hogy ez a magyar töröl metszett szekfű milyen csodaszép virág, amikor már egy világváros fényes kirakatában bámulta a világ. Itthon belefulladt volna a bimbójába. Talán soha magba nem érett volna. Pingálhatta volna holtig a szép szekfűket, rózsákat és tulipánokat a mennyasszonyi ládákra. —

Newton.

Nagyon sokan vannak, akik hiszik, hogy *Newton* a fáról leeső almától fedezte föl a *gravitáció okát*, amelyet azután a *tömegvonzás* elméletében felállított törvénynek. Ez nagy tévedés, meri *Newton* csak az esés *törvényét* fedezte fel és nem a *gravitáció okát*. Az ő törvénye egy egyetemes asztrofizikai tétel. Kiterjesztette az egész világegyetem mindenféle mozgási jelenségére: egy kidobott köre, vagy egy leesett meteorra és a csillagok mozgásaira egyaránt. Ez a tétel így hangzik: *A tes-*

tek vonzása egyenes arányban áll a tömegükhöz és fordított arányban a távolságuk négyzetéhez. Ez a Newton-féle tantétel. Se több, se kevesebb! — ő maga nyíltan kijelentette, hogy a *nehézkedés* egyetemes törvény és ennek a jelenségnek az oka a *vonzás*. Hogy azonban ezt a vonzást *materiális*, vagy *immaterialis* okok idézik-e elő? — azt ő maga sem tudja megállapítani Szószerint ezt mondja: „Nem vagyok abban a helyzetben, hogy látható jelenségekből meg tudnám állapítani az esés okát. Hipotézisekkel pedig nem foglalkozom!” — Világos e szavakból, hogy *Newton* nem döntött afölött, hogy vájjon a gravitációnak az oka az anyagnak a *tömeghatása-e*, vagy egy más, *anyagtalan* és még eddig ismeretlen erő-e? így keletkezett az *éterelmélet* is, amely szerint a világtestek között az *átvezető* és összekötőkapocs az *éter*. Vájjon mi ez? — Senkise tudja. Föltételezik, hogy ez a *legfinomabb anyag*, amely azonban már *érzékfölötti*. Ez közvetíti a gravitációt, a hokisugarazást, a villamosságot, a fényt. Annyira szubtilis anyag, hogy már átmegy az Erőbe. Ezért *anyagterő*. — Némelyek azután *Einsteinre* hivatkoznak, aki szerintük megtagadta az *éterelméletet*. De ez félreértése *Einsteinnek*, mert ő nem az *éterhipotézist* tagadta meg, csak azt kifogásolta, hogy az *éterben* már nem volna anyagminőség. Elfogadta ugyanis *Newton* érvelését, hogy az anyag nem érintkezhetik egy másik anyaggal, hogyha nincs közöttük egy *anyagtermészetű* közvetítő. Ezért az *éterben* is kell lenni *anyagminőségnek*.

Az Erőnek ma is törvénye, hogy mozgását változatlanul fenntartja, amíg abban egy ellentétes erő-hatás még nem akadályozza. Ez a *Newton-féle* első törvény. —

P e t ő f i .

Egy akáclombos kicsi falu fehér házacskájában született a *magyar néplélek prófétája*. A délibábos rónák és az álmodó szívek titkainak a megérző je. *Újévi ajándékul* adta az Isten a magyar népnek, hogy a *szabadságnak és a szerelemnek* legyen az égi trombitája. A hangot pedig bele maguk az anyalok fújták:

— Szabadság, szerelem! E kettő kell nekem!
Szerelmemért feláldozom életemet.
Szabadságért feláldozom szerelmemet!...

E trombitahangra felébredt évszázados lidércálmából egy

leigázott nemzet. A bilincsekből kard lett A halottakból hős. *Talpra állt a magyar, mert hívta a Haza!* A nemzet géniusza, szó- és a gondolatszabadság Istentől küldött prófétája. — Ki hitte volna akkor, hogy lesz idő, mikor az ő tüzes szavait a lehiggadt hazafiak újra tilalomfára szegezik, nehogy gyűjtogasson? ... Egy zöldrácsos *muskátlis ablakú*, fehérre meszelt kis szobában született. De ez a szoba volt akkor nemzeti dicsőségünk temploma. Bölcsője pedig a magyar betlehemi jászol. A kis ablakon beszűrődött a hajnal fénye s a legelső napsugár a *piros muskátli* színeit vitte bele az újszülött kisdednek a puha szívébe. Ezért lett olyan tüzes a lelke és olyan piros, *muskátlis illatú minden szívből fakadó dala és érzése*. Ép úgy szomjúhozta a szeretetet, mint a muskátli a tüzes napfényt. Őt is egyszerű cserépbe ültetett magyar virágnak szánták az égi kezek. Minden kis ágából virág fakadt és ontotta magából a tüzes muskátlikat. Ahova letűzték, ott kivirágzott, de *gyökereket eresztetni csak magyar földben tudott*. — Ilyen virágot az Isten csak ritka kegyelemből szokott adni, egy sokat szenvedett nemzetnek vigasztalásképpen. Áldjuk az Ő szent Nevét, hogy nekünk adta a legszebbet! Ő mondta egykor:

— Ha a föld Isten kalapja,

Úgy hazánk bokréta rajta! —

E bokrétában Te voltál a legszínesebb, a legtüzesebb, a legillatosabb muskátli virág: *Petőfi Sándor!* —

Pilátus.

... Hát a ti Királyotokat feszítessem meg? Kérdi a még mindig habozó *Pilátus*. Nincs királyunk, hanem csak császárunk, volt a válasz. — Erre *Pilatus* megdöbben. Mit fog szólni ehhez a gyanakvó *Tiberius*, ha esetleg fülébe jut a vádoló válasz? Csakugyan nem érdemes egy rajongó zsidóért gyanúba keveredni. — Vízet hozat és megmossa kezét. Mintha az a víz lemoshatná a vér szennyét a lélekről is. —

Rákóczi.

Rákóczi Petőfi szerint is *szent* volt. A *hazaszeretet szentjét* Ezért talán megérdemelné, hogyha őt a magyar főpapság kellő adatgyűjtés után méltónak tartja rá, hogy a *kanonizációs* eljárást a Szentszéknél megindítaná. Erős a hitem, hogy ezt a

szentet, a példás keresztény életében az alázatos önfeláldozás erényét hősi mértékben gyakorolta, minden magyar ember nagy tiszteletben tartaná. *Ezt a magyar szentet* talán még protestáns testvéreink is elfogadnák. —

Az *egész emberiségért* csak az Isten Fia halhatott meg, Miérettünk, *árva magyarokért* pedig *Zrínyi Ilona* sarja ajánlotta fel áldozatul a hazaszeretet oltárán az életét. És hogy ebben *megváltó érték* is volt, amelyet tőle az ő imádott Jézusa elfogadott, annak szimbóluma az, hogy *egy* napon halt meg Urával és isteni Mesterével: *Nagypénteken, a kereszthalál gyászünnepén...* —

Rákóczi nélkül *Kossuthunk* se lett volna. *Kossuth* nélkül pedig az európai haladás átgázolt volna ezen a megkésett nemzeten. —

Mikor *Rákóczi* a trencsényi csatavesztés után úgy látta, hogy szerencsecsillaga lehanyatlott, azt mondta az őt vigasztaló *Bercsényinek*: Inkább bujdosóvá leszek, hogysen a nemzet jogaiból bármit feladjak. Mikor pedig kénytelen volt átlépni a határt, nem ő hagyta cserben a hazáját, hanem őt hagyták cserben mindazok, akikben föltétlenül megbízott. De inkább földönfutóvá lett, mintsem hazájának árulóává legyen. — *Csak Istennek könyörgött és nem embereknek.* Tudott Isten előtt megalázkodva imádkozni, de nem tudott földi bálványok előtt hajlongani és hízelegni! —

A nép híven kitartott *Rákóczi* mellett, csak a vezérek hagyták egymásután cserben. *Ocskay, Bezerédy, Bottka.* Szégyenlein felsorolni még a neveiket is. Elmondhatjuk, hogy az egyetlen *Bercsényin* kívül minden főembere elárulta. Pedig a kuruc harcok nélkül ma már nem volna Magyarország; az ő vérük lön a mi atyáink bűneinek kiengesztelő áldozatává. —

Rodostó! Mennyi könny, mennyi sóhaj, mennyi áldás emléke fűződik a te nevedhez *Rodostó?! Rózsáid* azért illatosabbak, mert hősök szívének poraiból nőttek ki. Virágaid azért színesebbek, mert vér festi meg: a te termékeny földedbe belevegült *Rákóczinak* és a magyar szabadság mártírjainak vére. Lanyha szellőben ott suttog a haldokló bujdosóknak utolsó imádsága, amely mint a tengernek állandó moraja, örökös áldásért ostromolja az egek trónusát. —

Renan.

Renan Krisztusban csak az *emberi tökéletességeket* kezdte elemezni és annyira elragadta őt az Úr emberi tisztasága, szívjósága, -páratlan egyszerűsége, természetessége és jellemének utolérhetetlen szépsége, hogy szinte megfeledkezett az emberi tökéletességében elrejtett *Isteni mélységekről* —

S a v o n a r o l a .

Amilyen mértékben csökkent az őskereszténységnek lán-
goló és minden önfeláldozásra kész hitbuzgalma, annál jobban
kialakult a külső anyagélet viszonyaihoz való alkalmazkodá-
suk is: az úgynevezett *konjunkturális kereszténység*. Az ősegy-
ház egyetemes testvérszeretet helyébe a külső hatalmi szervez-
kedések léptek, amelyek az Egyházat tették az üdv osztogató-
sának egyedül illetékes intézményévé. Ezért mondotta egykor
Savonarola a máglyája előtt az ítéletet fölolvadó püspöknek,
aki őt *a földi és menyei hazából* egyformán kizárta: „*Csak a
földiből! Mert a másokra neked már nincs hatalmad!*” —

S i m o n M á g u s .

Már az őskereszténység korában hittek az extatikus elra-
gadtatásokban, így pld. az Apostolok Cselekedeteiben is elő-
fordul *Simon Mágus* neve, aki Pétertől *pénzért* akarta meg-
venni a *csodatevő hatalmat* s akinek Péter így felelt: Vesszen
el a te pénzed veled együtt, aki azt hiszed, hogy az Isteni
kegyelem ajándéka pénzért megvehető. — Ezért nevezte el
később az egyház a szent dolgoknak pénzért való eladását,
vagy megvételét *Simoniának*. —

S z é c h é n y i .

Cobden szerint egészséges fejlődés csak ott van, ahol az
erkölcsi és gazdasági törvények egymásba fonódnak. *Széchényi*
is a *Kelet népében* csak akkor veszi biztosra Magyar-
ország szebb jövőjét, hogyha azt magunk meg nem rontjuk. —

Szókratész.

Mikor a történelemben olvasom, hogy mennyire szerették tanítványai *Szókratészt* és zokogtak börtönében, mikor ki kellett üríteni a méregpoharat, mindig megindulok. Ez az Istentől megáldott nagy elme, aki először hirdette az ókor sötétségében *a lélek megtisztulását*, az örök életet, tisztábban látott millióknál. Tanaiért meg kellett halnia. Az emberiség megölte egyik legnagyobb jótevőjét. És csak néhány tanítványa, — akiket megtanított tisztán látni, — siratta meg. —

Hogy a földi ember, bár öntudatlanul, de mégis szoros kapcsolatban áll a *szellemvilággal* és hogy ezek a testen kívül élő szellemek velünk, testben élő szellemtestvéreinkkel, állandóan érintkezhetnek, ez őshite volt a föld minden népeinek. *Szokratesznek* is megvolt a maga jó *szelleme*, akit „*agados daimon*”-nak nevezett, 0 maga mondotta ezt tanítványainak. Beszélt egy *benső* hangról, amely Isten rendelése folytán őt gyermekkorától kíséri. Csak figyelmezteti, hogy mit cselekedjék, de soha se kényszeríti. (Plato iratai.) — És én nyíltan kérdezem, hogyan tehetjük fel erről a bölcs emberről, aki meghalt az igazságért, (mert inkább kiürítette a bürökpoharat, hogysesem életét hazugsággal megmentse,) hogy utolsó pillanatában hazugsággal akarta volna megtéveszteni a tanítványait, mikor nekik az ő daimonjáról beszélt?!... —

Tamás.

Az Úr az *ű* föltámadása után megjelent a tanítványainak. Látta mind a tíz apostol. (*Júdás* már nem volt közöttük és *Tamás* nem volt jelen.) Mikor aztán *Tamás* megérkezett, örömmel újságolták neki: „Láttuk az Ural!” *Tamás* kételkedve rázta a fejét: „Amíg ujjaimat sebeibe nem bocsájtorn, nem hiszem.” — És nyolc nap múlva ismét megjelenik közöttük *Krisztus*: „Békesség veletek! *Tamás* bocsásd ujjaidat sebeim helyébe és ne légy többé hitetlen, hanem hívő.” — A kétkedő apostol zokogva borul az Úr lábaihoz:* „Én Uram és én Istenem Γ — „úgy-e, boldog vagy *Tamás*, mivel láttál és hiszel. *Még boldogabbak, akik nem látnak és hisznek.*” —

Tolsztoj.

Ki ne ismerné a világirodalom egyik lángelméjét, *Tolsztoj*

Leó grófot, akit a század különcének neveztek el. Mindnyájan tudjuk róla, hogy ő birtokairól félrevonulva élt és megvetette mindazt a kényelmet és gazdaságot, melyet a vagyoni előny nyújtott neki s mint munkásember kereste meg a két keze munkájával a maga egyszerű ruházatát és élelmét. Jövedelmeinek fölöslegét pedig szétosztja azok között, akik napi keresményüket még veríték árán sem tudják megszerezni. Hanem hogy mi vitte őt erre a rendkívüli életre, azt bizonyára kevesebben tudják már. Oh, nem különcködés, hanem lángelméjének filozofikus kutatásai. — Indító okot pedig egy megrázó eset adott reá, amely vele mint ifjúval, *Parisban* történt. E város élveinek és zajos élelének örömeibe merülve ő is úgy töltötte ifjúságát, mint többi barátai és dúsgazdag ismerősei. Midőn azonban egy reggel fáradtan és az élvezetek gyönyöreiben kimerülve tért haza lakásába, egy sötét és szűk pince-lyukból kétségbeesett sikoltásokat hallott felhangzani. Egy pillanatra megdöbbenve állott meg, mintha gyökeret vertek volna lábai. Az a rémes sikoltás a szívébe markolt. Berohant a házba, letámolygott a lépcsőn s egy szennyes folyosó ajtaját berúgva, szívrázó nyomor tárult eléje. A nedves és penészes szobában egy félmeztelen anya térdepelt a félig rothadt szalma mellett s egy kiaszott, vézna gyermek holttestét szorongatta magához. A nő megfordult s eltorzult arcát *Tolsztojra* emelte. Száraz szemeiből kiapadt már a könny s metsző hidegséggel így szólt: Megölte az éhség. Négy napig könyörgött kenyérért s én nem tudtam adni neki. Elmentem koldulni, elfogtak. Mikor a börtönből visszatértem, mái megholt gyermek volt. Nem bírta tovább. Én már az ötödik napja tűröm!” Mint a lázbeteg a delíriumban, oly reszketve hallgatta *Tolsztoj* e szavakat s elrohant, hogy a szerencsétlen anya részére valami kenyeret és pénzsegélyt hozzon. Mire visszatért, az anya ruhájának rongyaival ott lógott az ablakrostélyon. — Ez az eset a nagy emberbarát szívében *a szánalommal együtt az önvádat is fölébresztette*. Mint az ostorcsapás, amely sebet vág az arcon, hogy soká ott hagyja meggyalázó bélyegét, úgy rázta meg lelket ez a jelenet. S míg szívéből felszakadt a könny, addig lelkében is felküzdötte magát az *önvád*, hogy örökre ott hagyja izzó nyomát, mint a sebre tett parázs. — *Hát ilyen oldala is van az életnek?! Hát amíg én az élvezetek gyönyöreire a fölöslegeket pazarolom el, addig vannak beteg gyermekek és meztelen anyák, akik az éhség miatt halnak meg?!* Hiszen azt a

falat kenyeret, amellyel fölöslegemből életüket menthettem volna meg, talán én pazaroltam, talán én loptam el tőlük?! — E perctől fogva pedig ajkamat nem érinti étel, nyelvemet nem nedvesíti ital, amelyet *nem a saját kezem munkája* szerzett.

— íme, így vezette rá az Élet a nagy gondolkodó zsenit arra az igazságra, amely a *keresztény vallásnak egyik alapeszméje: a szegénység szeretetére.* —

Tolsztoj valamelyik könyvében beszél két asszonyról, akik elmentek gyónni. Az egyik *nagy bűnösnek* vallotta magát és keserves könnyhullatással szánta és bánta életének *egy nagy botlását*, amelyet sehogysem tudott többé jóvá tenni. A másik nagyon meg volt elégedve önmagával, mert habár *gyakran* vétkezett, de csak olyan *apró-cseprő bűnei* voltak, amelyekre nem is tudott már visszaemlékezni. Az elsőnek azt mondta a gyóntató papja: — Menj ki az útra és hozz nekem olyan *nagy követ*, amekkorát csak elbírsz. Te pedig — szolt a másikhoz, hozz csupa *kis* köveket; de annyit, amennyit elbírsz! — A két nő kiment és az egyik *egy nagy követ* hozott, a másik pedig *egy zsákra való kavicsot*. A pap megnézte a köveket és így szolt: — Most pedig vigyétek vissza a köveiteket, és mind-egyiket arra a helyre tegyétek, ahonnan elhoztátok. — Az első asszony könnyen megtalálta a helyet, ahonnan a követ elhozta és vissza is tette oda. De a másik nagy zavarban volt: nem tudta helyükre visszahelyezni a sok kavicsot, inert már nem emlékezett rá, hogy melyiket honnan hozta: — Látjátok! — monda a barát. — *így vagytok ti a bűneitekkel is!* Te a néhez követ könnyen visszavitted a helyére, mert *visszaemlékez-tél rá*, hogy honnan hoztad; — te pedig nem tudtad visszahelyezni a kavicsokat, mert elfelejtetted, hogy hol szedted fel őket. — *így vagyunk a bűneinkkel is!* Te nem felejtetted el a *nagy bűnödöt*. Belevésődött az emlékezetedbe és sokszor megaláztad már miatta magadat, mert mindig szemeid előtt láttad és *sokszor megbántad*. — Te azonban az *apró bűneidet* mind elfelejtetted és igazán *soha meg nem bántad*. Így szoktál lassanként bele egy bűnös életbe és most sokkal nehezebben tudsz a kavicsaidtól megszabadulni, mint az a másik az ő egy nagy követől. —

Ma már nem csupán az az elméleti hitkérdés az ütköző pont, hogy van-e Isten, vagy nincs? Ma már az a gyakorlati életkérdés is fel van vetve, hogy egyáltalán van-e a világnak

szüksége *erkölcsre*, vagy nincs? Méltán félhetünk, hogyha a *bolszevizmus a mai éretlen* alakjában fog felülkerekedni az egymással gyűlölködő európai népfajok között, akkor ez az áramlat, mielőtt az a *Tolsztojizmus* evangéliumi szellemében megtisztulhatna, egy új vízözön pusztulását hozza a világra. Könnyen romjai alá temetheti az eddigi művelődési korszaknak minden bűneit; de a szépségeit is. Megöli az etikai értékeket; a személyiséget pedig, amely tisztán *keresztény gondolat* és két ezredéves küzdelmeknek vérben megtisztult virága, letöri — *csorda-fegyelme*, —

V e r o n i k a .

... Roskadozó lépésekkel viszi *Krisztus* a keresztfát. Mikor a város kapuján kiér, összeesik alatta... Néhány jámbor asszony sírva várja részvétellel az úton a szenvedőt. Az egyiknek nevét a szent hagyomány is megőrizte és amíg ember él a földön, halhatatlanná is tette. Bátran előlép és utat tör a durva tömegben. Letörli kendőjével a porral, vérrel belepett szent arcot. — *Veronika!* Női szeretetnek hősies gyöngédséget *Ráismerek benned a női szívekre!* Minden nemes női szívnél készen van a *Veronika kendője*, valahányszor könnyet és verejtéket kell letörölni. Így van jól, hisz *minden szenvedőben Krisztus* arcát törölgetik. —

Világ kezdete óta csak egyetlen balsama volt az emberiségnek, amellyel a sebeket bekötözhetette, a könnyeket letörölhetette és a fájó szívek bánatát enyhíthette. Ez a balsam, ez a *Veronika-kendő*, a *szeretet* volt. —

V o l t a i r e .

Láttam ma Hudson *Voltairejét*, a rue de Monge és a rue des Écoles sarkán. Ez a finom alak csupa érzés. Puha vonalival bele mosódik a levegőbe. Nemcsak csontalkata van és anatómiája van ennek az ércszobornak, hanem idegrendszere is. Behízelt finomság, ravasz alatomosság, buja erotika, szellemesség és cinizmus van az ércbe beleöntve. *Egy megtévelyedet nagy szellemnek az összes disharmóniája.* Sokan a *lángészt* csodálják benne; de én csak azt az *embert* láttam meg ebben az ércmasszában, aki az én *Uram Istenemnek el-lensége* volt. —

III. Hock János személyére vonatkozó gondolatok.

Szám onkérés. — Számot vettem magammal és megcsináltam a mérlegemet. Megengedem, hogy sok olyan, hibám és gyengeségem lehetett már nekem az életben, amelyért hasonló büntetést (t. i. börtönt) megérdemelnék. De hogy miért kell most szenvednem, azt képtelen vagyok megérteni. Tudva és akarva én soha senkinek kárt nem okoztam. Senkit meg nem rontottam és mindig arra törekedtem, hogy senkinek szomorúságot ne okozzak. Ahol csak lehetett, javítottam és szépítettem annyit, amennyi az én gyengeségemből kitellett. Szerettem az igazságot, de a hazugoknak is megbocsájtottam. Amit az életemben bűnnek és hibának számíthatok, azt *magam ellen* vétettem. Ezért nem is tehet engem a világon se gyengébbé, se erősebbé, se jobbbá, se rosszabbá *senki más, csak a saját akaratom.* Itt van az én vétkeim ősforrása: akaratom gyengeségeiben és botlásaiban. *Vétkeztem Isten ellen és magam ellen.* Nem használtam fel mindazt az erőt és képességet, amelyet az Úr rábízott, hogy azzal mások javára sáfárkodjam. Az én vádlevelemben főleg ez az oldal lesz bűnökkel teleírva, amelynek címlapján ez a felirat fog állni: *Elmulasztott jótettek!* —

Az utolsó óra munkásai. — Tudom, hogy Krisztus utáni vágyakozásomért kitűzött feladatomra csak akkor indulhatok reménységgel, ha egy őszinte és nyilvános bűnbánat által méltóvá teszem magamat az Úr kegyelmére. Ezért méltatlanságom teljes átérzésével szeretnék most én is szent Vince alázatosságával térdreborulni minden egyes testvérem előtt, hogy külön-külön kérjek bocsánatot mindegyiktől, akit valaha a gyarlóságommal megbotránkoztattam. Bizony, gyenge példát adtam sokszor a jóra és ezért kérem az Urat, hogy pótolja kegyelmével az én mulasztásaimat. Imádkozzunk édes testvéreim, akik az *utolsó óra munkásai* vagyunk, hogy a reánk váró nehéz napokban megerősíthessük egymást az Úr Jézus hitében és egymás szeretetében! —

Felajánlás. — Felajánlottam magamat az én *Uram Jézusom* szolgájának. Odakínáltam testemet és véretem engesztelő áldozatul, hogy kiegészítsem az Úr megváltásának reám eső részét. Hogy az Úr ezt a *felajánlott* áldozatot elfo-

gadta-e tőlem? — az ma még világosan nein látom. Néha kételkedem, néha bizakodom benne. A *kétely* többnyire akkor száll meg, amikor szemembe tűnnek *életemnek szánalmi gyarlóságai*, és sokféle fogyatkozásai. *Bizalmam* pedig akkor éledezik, mikor kezdem átérezni a reám mért *tisztító szenvedéseknek kegyelmi erejét...* Ilyenkor *felajánlott* béketűrősemet engesztelő áldozatnak tudom tekinteni; szívem pedig örömtől gerjedzik, mert úgy érzem, hogy a *Megváltó* szenvedéseit az én *Uram Jézusom* nem osztotta volna meg velem, ha nem tartott volna méltónak reá. — Mit tudom én, hogy az isteni irgalom mérlegében minő értéke van egy-egy léleknek, amelyet az *Úr Krisztus* szentséges vére már megváltott! Ezért hiszem, hogy az én *felajánlásomat* is az *Úr* kegyesen elfogadta és megengedte, hogy nekem is, mint az oltáron az áldozati kenyérnek meg kell *törtennem*, hogy végre megigazuljak a kínszenvedések keresztfáján... — *Uram Jézus! Oszd meg velem a Te szenvedéseidet!!* —

Lemondás. — *Börtönömben* csendesen leültem ebédre az asztalomhoz, nehogy a grízeskása kihűljön a bádogsajkám-ban. Álmodozni kezdtem egy csésze jó meleg teáról is, mert az az én gyenge oldalam. De csakhamar *belenyugodtam*. Annyi baj legyen! Rockefeller milliárdos volt, és aggkorában sohasem vacsorált mást, mint darakását. —

Igényesség. — *Mágnes-természetem* van: a jókat vonzóm, a rosszakat taszítom. —

Igénytelenség. — Én már *igénytelenebb* lettem. Észbe kaptam, hogy az *Úr Jézus* az imádságban csak a *mindennapi kenyeret* kérte az Atyától. Miért panaszkodjam én, akinek egy Ids vaját is adott hozzá? —

Szegénység. — Az a rövid élet, amely engem a síromtól még elválaszt, nekem nem adhat már semmit. Nem is várok tőle semmit. Ezért vagyok *szegénységemben* is dúsgazdag. Aki bádogsajkjából is jóízűen meg tudta enni a *börtönkosztot*, annak már nem lehetnek nagy igényei. Már pedig *csak az igényesség tudja mások szolgájává tenni az embert.*

Nekem már igazán minden mindegy! Én önkéntese lettem a *lelki szegények gárdájának*, akikről az apostol azt írta: *Sem-mijük sincs és mindenük van!* —

Ha én hazajövök, csak *szegénységre* mehetek haza, de ez nem aggaszt, mert tudom, *Kinek hiszek.* Sőt

azt hiszem, hogy nélkülöző embertársaimra igazi lelki hatást csak azzal tudnék gyakorolni, ha sorsunkban osztozom, *én is földhözragadt szegény lennék*. Szívesen vállalom is ezt a kemény próbát, ha az lelki hasznomra válik és példaadásommal előmozdíthatom az Úrtól reám bízott feladatokat. — Nincs nagyobb kegyelem, mintha egy szent munkában feláldozhatjuk életünket gyengébb embertestvéreink megváltásáért. Milyen boldogság: világosan meglátni *saját szenvedéseinkben* is a kiegyenlítő *isten igazságosság* gyógyító eszközét! Aki *ezt* látni tudja, az rögtön megnyugszik, mert elmondhatja az Úr szavait, hogy az ő igája könnyű, az ő terhe édes! —

Szenvedés. — *A szeretet több mint igazság*, mert az egyenlíti ki az igazság hézagait, hiszen *sokkal jobb egy nagy rosszat elviselni, mint egy kicsit másoknak okozni*. Nekem többet adott az Úr a kegyelméből, ezért nekem kell a gyengébbeknek példát adnom, hogyan lehet türelemmel *boldogan szenvedni*. Mihelyt a bosszúságnak a pókhálóját le tudtam a lelkem ablakáról seperi, akkor láttam csak tisztán, hogy mennyivel *jobb a börtönben megtisztulni, mint kinn a szabadságban piszkos és ráncos ruhával sétálgatni*. Nehéz próba volt, de megérte. Azt vették el tőlem, amiért életemben mindent feláldoztam: *a szabadságomat*. —

Atyám, ha lehetséges müljön el tőlem e pohár, de azért legyen meg a Te akaratom! Ezt naponként elmondottam kezdetben a *börtönömben*. Mikor behozták a legelső ebédemet, amely egy félliter meleg tej volt, bádogcsajkában pléh-kanállal és egy fél cipóval, akkor is *ép oly hálásan köszöntem meg az Úrnak*, mint amikor otthon a legjobb ízűen ebédeltem. Abból merítettem erőt minden nehéz próbám elviselésénél, hogy összehasonlítottam a rám mért szenvedést, amelyet sok gyarló hibám miatt bizonyára megérdemeltem, az *Úrnak* önként vállalt és magára vett gyötrelmeivel. Hiszen minderre nem Neki volt szüksége, hanem nekünk akart példát adni, hogyan kell elviselni mindenfajta *szenvedéseket*, ő mindezeket kimerítette, hogy senki nem mondhassa, hogy az ő nyomorúsága elviselhetetlen. Sőt ha az Úrével összeméri a maga kínjait, akkor látja csak, hogy az mind semmi az Úréhoz képesti —

Boldogan szenvedni csak szeretettel lehet, mert a szeretet nagyobb az igazságnál. Erre tanított, meg engem is az én börtönöm.

tönöm. És ezért most, mikor a gyűlölet hullámai újra elborítással fenyegetik az egész világot, *szeretnék lélekben egyesülni mindazokkal, akik szenvednek,* sírnak, éheznek és fáznak; akik súlyos terheik alatt roskadoznak, mert sehol se találnak megértésre és vigasztalásra... —

Mennyi erőt, bizodalmat és hitet meríthetünk az *evangélium* biztató szavaiból, amelyek nekem is megmagyarázták *börtönöm szenvedéseinek* célját és okait. Bizony nehéz napok voltak azok és sokszor szívesebben haltam volna meg egyszerre, minthogy minden nap meghalva, újra felébredjek a másnapi halálra ... —

Küzdelem és letörés. Ha soha egy pillanatra se esnénk ki az *Istenből,* megismernénk ugyan a *szenvedést,* mert az elválaszthatatlan a *küzdelemtől* de nem ismernénk meg a *gyötretől,* amely *csak egy-egy letörésnek a szomorú, következő menyé.* —

Börtönlakók. — Ma már azt mondom, *jó volt az én fogságom.* Aki még nem próbált meg valamit, az mit tud? — kérdi a Szentírás. Milyen más szemmel nézem én ma már az emberek nyomorúságát! A *börtönben* én is gázoltam az élet sötét mélységeiben, az erkölcsi elaljasodás posványáiban szenvedő testvéreim között. *Emberek* azok is és a darócruhás rabok kilincsei között hány tiszta lélek senyved?! Szeretném kitárni karjaimat, hogy *Schillerrel* belekiáltsam a süket világba: — Seit umschlungen Millionen! Dieser Kuss der ganzen Welt Brüder, übern Sternenzelt muss ein lieber Vater wohnen! —

Karácsony a börtönben. — *Mikor e sorokat írom, egyedül töltöm rabruhámban a karácsonyi szent estét,* hideg, magányos *börtönömben.* Sohasem hittem, hogy ilyen szomorú *karácsonyom* is lesz valaha!... Azt vették el tőlem, amiért egész életemet feláldoztam! — *A szabadságot!* Más vagyonom már igazán nincsen. De ezzel dúsgazdag voltam koldusszegénységemben is. És most ezen a *szent estén,* mikor az öröm könnyezik, a fájdalom pedig mosolyog, összetett kézzel *tudok hálát adni mégis a jászolban pihenő Kisdednek,* hogy születésének emléknapiját a *börtönömben ünnepelhetem.* Igaz, hogy nem egy öreg beteges embernek való, de talán *mégis kényelmesebb, mint a bethlehemi barom-*

istálló. Uram! Köszönöm Neked, hogy jászolod szegénységí megosztottad velem. És ha végtelen jóságod a *karácsonyi szent nap* kegyelmében bőségesen akar részesíteni, akkor *tépd ki szívemből minden keserűséget! Irtsd ki belőlem a nehezte- lésnek még a gyökérszálát is!* Ne engedd, hogy a Te fölötté gyarló szolgád ezt a helyet valaha fájdalmas emlékek árnyé- kával hagyja eh —

Az én békém. Mikor e sorokat írom, a *67-ik életévem küszöbét léptem át.* Érett kalásza vagyok már az Istennek. Csak a sarlót várom. Én is elmondhatom magamról, amit egy józan öreg magyar paraszttól hallottam: Nekem már bealko- nyodott, csak még nem harangoztak. Az én fejemet is belepte már az őszi dér. De a fehér foltok a hegycsúcson nem pusztí- tották még ki a völgyben a virágokat: a szívem gyermek ma- radt és ennél nagyobb kegyelmet életünk alkonyán az Isten nem adhat. És minék köszönhetem egyensúlyozott lelkemnek ezt a derűjét és üdeséget? Egyedül annak, hogy törekszem *benső békémet* állandó összhangban tartani környezetemmel és a bennem megérezett végtelennel. Lelkem tiszta tükrét úgy tekintem, mint a forrásvizet, amelybe nem dobálok, se sarat, se köveket. *Letettem az én akaratomat az Úr Jézus szent Ke- zeibe* és teljes megnyugvással fogadom el Tőle mindazt, amit nyújt. Ez az a boldog és felelőség nélküli élet, amikor átadjuk magunkat egészen a Legszentebbnek, a Legbölcsőbbnek és a Legerősebbnek, hogy cselekedje velünk ő mindazt, amit akar és jónak lát. — Azóta nem félek az élet esélyeitől, a bizonytalan holnaptól, mert az életem biztosabb és hatalmasabb kezekbe van letéve, mint amikor még *én* gondoskodtam róla. *Ez az én békém!* —

K e g y e l e m . Hetvenötéves koromban jutottam *börtönbe.* Ötvenhárom évet töltöttem el papi hivatásom körében, köz- ben harminc évig voltam egyhuzamban tagja a magyar tör- vényhozásnak. Mikor ez a nemzet a koalíció idejében élet- halál harcát vívta az alkotmányos életének fenntartásáért a dinasztiaival és a gyászmagyarokkal, akkor az országgyűlés a felosztatása előtt kiválasztott egy huszonnégy tagból álló vezérlő- bizottságot, akikre bízta a Nemzet irányítását a passzív ellen- állásban. Köztük voltam én is. Ma már ezek közül csak ketten élünk. Valaha méltónak tartott a Nemzetem, hogy az első so-

tokban szolgáljam. Ma pedig *börtönömbé* ülök. Miért? magam sem tudom. Isteni kegyelemnek és *próbának* tekintem, aminek okát és célját — hiszen eléggé érett kalásza vagyok már az Úrnak — nemsokára tisztán, fogom majd meglátni... —

Aggodalom. — Egyszerű, igénytelen és természetes életre törekszem. Teljes visszavonultságomban följánlottam minden erőmet és képességeimet az Úrnak, hogy tőlem telhető módon *Isten* szeretetében éljek egy hasznos és alázatos életet. Nem önmagamért, mert az én öregségemben már teher az élet, hanem az Ő dicsőségére és embertársaimnak a lelki javára. Az engedelmisséget, amely az alázatosság gyökere, az erkölcsi törvényeknek lélek szerint való betöltésében keresem. Judva és akarva senkinek rosszat nem teszek, se gondolatban, se kívánságban, annál kevésbé cselekedetekben. Azt hiszem, ennélfogva, hogy *Krisztus* tanaihoz méltó keresztény életet élek. És mégis vannak sokszor *aggodalmaim!* Néha eltűnődöm, hogy valóban az Úrnak tetsző módon élek-e? Vájjon valóban a kegyelem állapotában vagyok-e? Nem téveszt-e meg emberi gyarlóságom és szerfölötti nagy tökéletlenségem önmagamnak a helyes értékelésében? —

Ma u v a i s s u j e t. — *Olyan voltam, mint Hauptmann harangöntője. A magasságok erejéből akartam hangokat kialakítani.* — *Werke wirken aus der Kraft der Höhen.* Sajnos tapasztaltam később, hogy *harangjaim csak a mélységekhez tudnak szólni; a magasságokban pedig elnémulnak.* Ezért ma^ /adtam címtelen, rangtalan, földhöz tapadt semmi ember: egy plébániájától megfosztott pap. Déclassé! Talán még helyesebb, *un mauvais sujet* — egy gonosz fajzat — aki ma már csak börtöntölteléknek jó. *Keserű igazságok ezek. Csak bennem nincs miattuk semmi keserűség.* —

Emberszeretet. — öt éves háború nyomorúságát nem lehet örökre csak páholyból végig nézegetni. *Most mi fekszünk a lövészárookban.* Rajtunk a sor. Természetes, hogy egyik részünk bele fog pusztulni! Hatvan évvel ez már nem is nehéz sors. *Mi lehet még hátra? Eleget éltem és szépen éltem!* Hasznos, becsületes életet. Mindig csak adtam és nagyon keveset kaptam. Az én nagy szívembe belefért az egész világ! Mindig törekedtem önzetlen, igazi *emberszeretetre.* Meg tud-

tam bocsájtani minden hibái és soha gyűlöletet szívemben nem tápláltam senki iránt... —

M e g b o c s á j t á s . — (Egy levéltöredék.) Említettem neked, hogy tegnapelőtt délután, mikor fölébredtem, egy világosan érezhető kegyelmet kaptam az Úrtól, mert a *szívemben a teljes megnyugvásnak a békéjét éreztem*. Ezért már többször imádkoztam, de nem tudtam szívemben *elfojtani azt a keserűséget*, amit az üldözések ébresztettek föl. E miatt többször kifakadtam és bosszús indulattal gondoltam azokra, akik engem igazságtalanul üldöznek. Nem tudtam beleélni magamat az Úr példaadásába. *A börtönt még zúgolódás nélkül* tudtam elviselni és boldognak éreztem magamat, hogy én is *szenvedhetek* az Úrral együtt, aki megosztotta velem a börtönét is. (Mindezeket az átéléseimet leírtam az új könyvemben, a „Börtönvirágok”-ban, hogy példát adjak gyengébb testvéreimnek, hogyan lehet boldogan szenvedni.) *De csak a keresztségig mentem el az Úrral. Ráfeküdni még készséggel tudtam*; de a szenvedések közepette már *nem tudtam imádkozni azokért*, akik nekem ezt az alkalmat nyújtották a lelki megtisztuláshoz. A keserőségek poharát tehát eddig nem tudtam *teljesen* kiüríteni: a bosszúságot és az *elkeseredést nem tudtam lenyelni* és ez nekem sokszor okozott lelki felindulásokat. — *Végre az Úr meghallgatta* az imádságomat: letörölte lelkemről a homályt és tisztán láttam benn az *én tökéletlenségemet*. *Uram! Áldd meg őket! Mindazokat, akik engem bántottak: áldd meg őket!* —

B o c s á n a t k é r é s . — *Sohasem voltam képmutató. Amit valaha tettem, azért a nyilvánosság előtt is vállaltam a teljes felelősséget. Lehet, hogy ezzel sok jóhiszemű lelket meg is botránkoztattam. Térden állva szeretnék most mindegyiktől külön-külön bocsánatot kérni, ha ezzel öntudatlanul is lelki károkat okoztam. Itt a börtönöm ajtója előtt ezt most lélekben, meg is teszem ...* Most már legalább nyugodtabban fogok belépni a gyűjtőfogház fölvételi irodájába. —

Szeretnék *térdreborulni* mindazok előtt, akik *az én életemet* valaha figyelemmel kísérték és cselekedeteimből példaadást merítettek. Azért szeretném ezt megtenni, hogy *bocsánatot kérjek* külön-külön mindegyiktől, hogy olyan nagyon gyakran gyenge példát adtam a jóban és olyan sok lelket megbotránkoztattam gyarlóságaimmal. —

Az én lelkiismeretem. — *Az idő belfödi az eseményeket,* mint a téli hó a mezőket; de nekem faár nincs időm az én perem „elévülésére” várakozni. Láttam Kairó mellett, hogy a szitált finomságú homok, amit a Szaharából hoz a szél, hogyan lepi be évszázadok alatt a pyramisokat is. A sziklába vágott óriási Szfinkszet már úgy kellett a homokréteg alól kiásni; betakarta halotti leplével *az idő.* — Lehet, hogy *elkerülhettem volna a börtönt,* hogyha a jó isten előbb magához vesz. Érett kalásza vagyok én már az Úr vetésének; joggal várhatom tehát a sarlót. De *az én természetem nem veszi be, hogy ősz fejjel a nádasban bujkáljak.* Nem volna méltó sem multamhoz, se a papi ruhámhoz. Szavaimért és cselekedeteimért tehát *helyt akarok állani,* mert *az én lelkiismeretem szerint* felelős vagyok érte úgy az *isteni,* valamint az *emberi* törvények előtt, mert én *magasabb szempontból nézem a dolgokat:* sub specie aeternitas — *az örökkévalóság szempontjából* azért én nem bujkálok és miután így érzem, nem is harcolok tovább. Leteszem a fegyvert és *alázatos készséggel hajtom meg* fejeimet az Isten szent Akarata előtt. Az én szememben ma már az *alázatosság* a legdíszesebb ékesség. —

Ö n k r i t i k a. — Ha némelykor az én világ felfogásom ellentétbe látszik is jönni a felekezeti sémákkal, ez sohasem érintheti a *krisztusi tanok lényegét.* Szigorú önkritikával mondom, hogy közöttem és az *evangélium* szelleme között *nincsen ellentét.* Csakis bizonyos külső, alaki szempontok állíthatnak szembe a hivatalos egyházi körökkel. De hiszen ezekben a részletekben az *egyházi felfogás is koronként változik* és más ma, mint volt tegnap és ismét más lesz holnap, mint amilyen volt ma. —

Talán az volt a legnagyobb hibám, hogy *mindig olyannak mutatkoztam, mint amilyen voltam.* *Beszédeimben, írásaimban csakúgy, mint az életmódomban.* *Soha senkit nem ámitottam* és ha gyarlóságomban néha tévelyegtem, még az is csak meggyőződéses, igaz élet volt nálam és nem hazug Tartüffös-ködés. —

Ö n t u d a t — Valamint a filozófiának nem szabad elnyomni a hitbeli meggyőződést, így a *vallás sem* béníthatja meg *a filozófiai* kutatási szabadságot. Ezen két irány között, még ha átmenetileg szembefordulnak is egymással, az ellen-

tét mindig csak látszólagos, ami idővel el fog simulni és egy magasabb igazságban fognak kiegyenlítődni. Tudom, hogy ez a nyíltan bevallott álláspontom nekem már „sok ellenséget szerzett”. Sajnos, nemcsak az elfogult formalisták között, hanem a vallás igazi lényegében elmélyedő komoly hívők között is. Az utóbbit igazán sajnálom, mert nyugodt leiekkel elmondhatom, hogy mindazok, akiknek hitéletét az evangélium szelleme irányítja, igaztalanul vádoltak meg *valási hanyagsággal*, amelynek gyümölcse a bűnös tolerancia-Világosán érzem, hogy soha életemben nem voltam öntudatos „képmutató”. *Külső életem mindig fedte a belső meggyőződésemet*. Ezt vették sokan zokon tőlem, főleg egyházi körökben. A legeléesebben rendszerint azok támadtak, akik ezzel akarták igazolni saját megbízhatóságukat és hitkézségüket. Akiknek a jelszavuk ez volt: *si non caste, tamen caute! Ha nem is tisztán, de legalább óvatosan!*... —

Optimizmus. — Hogyha véletlenül találkoznom egy olyan szegénnyel, aki restellne tőlem valamit elfogadni, vagy olyan szenvedő testvéremmel, akit az *én börtönöm* gondolatával-sikerült megtéveszteni és nem tartana méltónak többé, hogy velem bánatát, vagy szenvedését megossa, — ez már nekem nagyon, de nagyon fájna. Óvjon meg engem ettől a/ Úr Jézus nagy kegyelme. Tartsa meg bennem ezután is az én erős hitemet és *optimizmusomat* az emberek jó szándékában. Soha ne inogjon meg bennem embertestvéreim iránt a jó indulatnak, a megbocsátásnak és a szeretetnek krisztusi példaadása. —

Útmutatók. — Az Isten az Ő szolgálatára a *bátor lelkeket* válogatja ki, akik hősie mértékben tudják megállni helyüket a földi küzdelmek nehéz próbáiban. Neki. kell vágnunk merészen az ismeretlen nehézségeknek. Véres verejtekkel kell sokszor új ösvényt törni a kemény sziklák között, mert mi az *Úr Jézus útsapatjához* tartozunk. Robbantjuk a hegyeket, betöltjük a völgyeket, *hogy egyengessük az Úr útját* a mi magasbatörő zárándoktestvéreink részére. Ép ezért tekintem az isten kiváló kegyelmének azt, hogy annyi méltatlan üldöztetésben és megaláztatásokban van részem, amelyből hitet és bizalmat meríték, hogy az *Úr Jézusnak mégis csak van valami célja velem.* —

T e k i n t é l y . — *A siker mindent igazol*, mert ez a közös vágyakozása a gyöngé és földhöz tapadt lelkeknek. Elgondolom, hogyha én annak idején, elfogadtam volna mindazokat a *kitüntetések*et és *anyagi előnyöket*, amiket életfutásom legmagasabb pontján nekem följánlottak, minő *tisztelettel* hajlonganának most előttem azok, akik ma "félrefordított fejjel" mennek el a *rabruhám előtt* Milyen világosan látom én azt, hogy a tömeg szemében sohasem az *erkölcsi érték* a *tekintély*, hanem az a *helyzet*, amelyet valaki betölt. — *A Tell Vilmosokat* ma is lenéznék, de a póznára tűzött *Gessler-kalapok* előtt a földig hajlonganak. —

Az én halálom. — Bolyongásaim közben sokszor elgondoltam és ez a gondolat úgy rám nehezedett — hogyha én véletlenül *útközben meghalnék*, még híreimet sem hallaná senki többé. úgy pusztulnék el észrevétlenül és nyomtalanul, mint az őserdőkben az összeroskadt tölgyek, amelyeknek a törzsei vagy a gyökerei kirothadtak. Még azt se tudná meg senki, hol nyugosznak poraim. Volna egy elhagyott sír a világon, amelyre soha senki egy szál virágot se kötözne. Talán jobb is volna így!... —

Én már túléltem magamat. Ez a világ engem már nem ért meg. Igaz, hogy én se őt. Ég és föld választ el érzésben és gondolkodásban bennünket egymástól. Sokszor elgondolom, nem volna-e jobb nekem is mint a megsebesült szarvasnak elrejtőzni a rengetegben, hogy ott sebeit nyalva, pusztuljon el az elhagyatottságban. Hiszen *az ember nem akkor hal meg, mikor a szemeit lezárták, hanem akkor, mikor elfeledték*. Sokan élnek, akik már régen *meghaltak*; csak nincsenek még eltemetve. —

Újjászületés. — *Fáj, hogy az ország elzüllése és gazdasági lerongyolódása mellett még mindig vannak, akik érte részben engem okolnak*. De ha lelkem mélyére tekintek, látom, hogy *ugyanilyen bűnbakokat keresek* a mai nyomorúságok miatt *másokban én is*. Pedig látom a nagy világválságot, amely *mindenütt* pusztít. A nyomorúságok tengere zúdult reánk és a *szenvedés siralomvölgyé tette a földet*. Alig van kivétel. *Ádám* nagy családjá együtt gyászol, együtt szenved, együtt nyomorog. *Oh! ez nem lehet véletlen! Főnséges céljai vannak vele a mi menyei Atyánknak*. Szenvedésekkel ébreszt-

geti a halálos álom dermedéséből a világot, hogy megtanítsa önismeretre, bűnbánatra, *megújhdásra és erkölcsi újjászületésre Krisztusban.* —

Szeretném az én jóhiszemű szellemhívó testvéreim részére azt az utat mutatni, amelyik visszavezethet *a keresztény misztika krisztusi forrásához.* Összetett kezekkel kérem őket, *bizának bennem!*... Nem várok én már senkitől semmit. Tizenötévi hazátlanságom más emberré alakított át. Kiszakított régi összeköttetéseimből és önmagamban kellett érnem és kifejlődnöm. Külső kapcsolódásaim egymásután pattognak szét. Életem gyökerei kezdtek befelé nőni. összezsugorodtam! Szélesedés helyett mélyülni kezdtem. Felfedeztem magamban *az új embert,* A szenvedések mélységében kialakuló *Istenérzést,* amely a hit erejével emel ki bennünket régi életvonalunkból. *Ilyenkor érint meg bennünket, az Úr kegyelme és a földi dicsőségbe burkolt bábból lassanként kibontakozik egy-egy önismerttel lesújtott lélek: Újjászülettünk!* —

Újem er. — Az; én 15 éves hazátlanságom engem más emberré alakított át. Kiszakított régi összeköttetéseimből és önmagamban kellett érnem és fejlődnöm. A külső kapcsolódások egyenként pattogtak le rólam; az életem gyökerei pedig kezdtek befelé nőni: összezsugorodtam. Szélesedés helyett inkább mélyülni kezdtem és fölfedeztem magamban *az új embert,* a bennem szunnyadozó isten-érzést, amely a hiterejével emelt ki régi életvonalaimból. Ezt a gyönyörűséget érezheti a pillangó is, mikor bekötözöttségéből kirágja magát és a föld porában csúszó hernyóból színes, repülő virággá lesz. —

Papság. — *Paptársaim!* Édes jó Testvéreim! Az Úr szent Nevére kérleli, *ne tekintsetek ellenségeteknek!* Ne higyjétek, hogy csak ürügyet keresek hozzá, hogyan hagyjam cserben a régi zászlót. Ez a gyanúsítás fáj, mert az elevenbe vág. De bármennyire éget és fáj is, nem tudom megtagadni az Úr apostolának szent ígét: *Jaj nekem! ha nem hirdetem Krisztus evangéliumát!* Higyjelek meg, hogy sokkal többet ér *a száraz kenyér lelki örömmel mint az anyagi bőség az evangéliumi eszmék meghamisításával.* Nehéz küzdelmek és sok szenvedések árán vezetett el engem is az Úr kegyelme ezen igazságok felismeréséhez. *Börtönökön keresztül! Ezt a kegyelmet azonban megtagadni többé még az életem árán se fogom!*

Se nyomásra, se fenyegetésre! Úgy segítjen engem a mindenható Úr Isten! —

A c o e l i b a t u s i n t é z m é n y e é s é n . — Nem az önzés indokai, de az eszme magasztossága fanatizálja a coelibatus kérdésében a lelket Rajongó lelkem teljes meggyőződésével szállok síkra küzdeni. Erős hitet, törhetetlen bizalmat helyezek az emberiség humanizmusába. Nem tudom elhinni, hogy csatározhatok! De legyen bármi következménye lépésemnek, izgatni fogok mindaddig, míg oly társadalomra találok, amelynek szívében az érzelem meg nem fagyott s amely társadalom eszméért hevülni és a szív szabadságáért lelkesülni képes. Quid enim fortius desiderat anima quem veritate! Mi után vágyódik jobban a lélek, mint az igazság után! Milyen eredménye lesz fellépésemnek, minő hangulatot fog kelteni törekvésem, nem tudom! — *Lehet, hogy a visszahatás átgázol rajtam és a robogó gép kerekei engem törnek össze*, de szívesen leszek áldozat. Megnyugtat az az öntudat, hogy elvet képviseltem s az emberiség egyik részét törekedtem egy lépéssel közelebb juttatni a boldogsághoz! —

A coelibatus kérdését hazánkban független lelkem meggyőződésével elítélem. Nem tudom összeegyeztetni sem a közmorál, sem az állam, sem az egyház valódi érdekeivel. *E kérdés fölfogás dolga. A fölfogásom lehet, egyoldalú, lehet tiszta, de annak propagálásához mindenesetre jogot nyújt a meggyőződés!* A nemiség törvénye élettörvény. A fajfentartási ösztön az egész világban az élő organizmusok biogenetikai törvénye. Mindenütt kényszer, csak az emberben nem. Ebben is látom szabadakaratumk igazolását. Egyetlen állat sem tudja alóla kivonni magát, csak az ember. Ezért az állatnál periodikus, nehogy az ösztön, amelyet értelem és szabadakaratum nem korlátoz, elpusztítsa őt. Viszont igaz, hogy a tisztaságnak is meg van a maga erkölcsi ösztöne: egy megfejthetetlen magasabb életforma. De ez csak kivétel. *Tartsák fenn a coelibatust a kivételek számára! Ha azonban nézeteimben a támadás heve folytán oly dolgokat állítanék, amelyek az egyház nézeteivel „in dogmatis” ellentmondásban állának, készséges szívvel alárendelem az én ítéletemet az egyház legfőbb tanítói tekintélyének.*

Politika. — örültség minden politikai áldozat. *Szé-*

gyenlem az elpazarolt életemet. Mennyi nemeset, mennyi jót cselekedhettem volna ezen idő alatt *másoknak javára és egyúttal saját lelkemnek gyönyörűségére!* És én ehelyett a bolondok útját jártam. Virágos kertek helyett mocsarakban bujkáltam és nádas pocsológyékban dideregtem mint egy új *Hányi Istók*, aki a Fertőből kihozott békákat kincseknek tartotta s mikor kedveskedni akart vele, kiröhögték érte. —

Hálát adok a jó Istennek, hogy sohase engedett annyira belemerülni a *politikába, hogy eldobtam volna az író tollamat.* Még a legszenvedélyesebb *politikai harcok hevében is verseken törtem a fejemet és felüdültem az íróasztalom inspirációiban.* Az a *huszonhat kötet munka,* amit életemben a közönség közé dobáltam, s amelyeket akkor csak mellékcélnak tekintettem, mert ez adott kenyeret, most az én szememben az *életem egyetlen értéke ... Vallásfilozófiai irataim egy lapját oda nem adnám harminckétévi politikai sikerekért!* — Üres polyva volt, amelyet elvitt a szél! —

Hazaszeretet. — Nem azért jöttem én külföldi bolyongásaimból *haza,* hogy itt magamnak kényelmesebb és jobb életet szerezzek, hanem hogy résztvegyek honfitársaim nyomorúságaiban és ha szenvedéseiken segítem nem tudok is, legalább *Hazámat Hazámban* sirathassam. Elaggott koromban meg tudtam volna szép csendesen *halni a külföldön is.* De az Úr nagy kegyelme szebb véget jelölt ki számomra: keresztül akart vinni *a szenvedéseknek az iskoláján,* hogy *életem példaadásával* mutathassam meg a jövő magyar ifjúságnak, hogyan kell meggyőződésünkért és eszményeink átértett igazságáért türelmesen, sőt boldogan szenvedni. — Amíg le nem tesszük a *hazaszeretet* oltárára engesztelő áldozatul az *egész életünket,* addig *hazaszeretetünk* se lehet önzetlen és megváltó értékű. —

Olyan sorsdöntő pillanatokban, mikor mások a saját jövőjükre gondoltak, akkor én azon törtem a fejemet, hogyan tudnék legjobban szolgálni az én szegény, összegázolt *Hazámnak.*

Tudom, hogy az idő befödi a történelmi eseményeket épügy, mint a téli hó a mezőket. Láttam *Cairo* mellett, hogy a szitált finomságú homok, amit a Szaharából hoz a szél, hogyan lepi be évszázadok alatt a piramisokat is. A sziklába

vágott óriási Szfinx alakját már úgy kellett kiásni a homokréteg alól. Betakarta halotti leplével az idő. — Lehet, hogy ily módon kikerülhetném a börtönt, hiszen érett kalásza vagyok már a jó Istennek; de nekem már nincs *sok időm az elévülésre várakozni*. Azt pedig nem veszi be a természetem, hogy kivágott nyelvvel húzódjam meg a kuckóban és ott tűnődjek emlékeim romjain, mint egykor *Marias Carthago* omladékain. Ami erőt és képességet adott az *Úr Isten*, azt kötelességgem felhasználni is *Hazám* javára; nem politikai nyelvöltögetésben, mert ebből Isten kegyelmével már teljesen kijózanodtam. —

Érdekes újsághír lehettem a kávéházi asztalokénál az ebédutáni feketekávé mellett, mielőtt *börtönbüntetésemet* megkezdtem. Halomszámra kaptam a leveleket. Volt köztük egy epés írás is, amelyben kéréseitek a *hazaárulásért reám rótt egy évet!* Isten látja a lelkemet, egy pillanatig se nehezteltem érte. — A *hazaszeretet* lelkesedésének a kitörése még túlzásaiban is tiszteletreméltó, hogyha az *jóhiszemű*. Szívesen viselném ezt a vádat, hogyha ezzel visszaadhatnám a Nemzet önbizalmát. —

(Egy *Apponijl Alberthez* intézett levélből:) *Tanúbizonyoságul hívom fel az élő és igazságos Istent, Akinek a bírói széke előtt talán rövid időn belül mind a ketten megjelenünk, hogy én Hazám ellen tudva és akarva sohasem vétettem*. Nem is hiszem, hogy Te, aki jól ismeresz engem, ezt valaha rólam feltételezhetnéd. Ha pedig mégis hibáztam volna, csakis *rajongó faj szeretetemnek és szabadságvágyának* a túlzása vihett rá. Bizom az *Úr irgalmasságába*«, hogy egykor ezt az *Ő* szent Színe előtt is fölemelt homlokkal fogom a Te szemembe megismételhetni. — Én soha az Ország közkormányzatában felelős állást nem viseltem. Nem aktív, csak reprezentatív szerepem volt. Nem mentségül hozom fel, mert hogyha engem bárminő büntudatnak a terhe nyomna, amely *lelkiismereti beszámítás* alá esik, akkor én ezen bűnömet most az utcasarkokon és a közpiacon kiabálnám ki, mert tudom, hogy nincs addig lelki megtisztulás, amíg hibáinkat önkéntes beismeréssel, őszinte megbánással és kiegyenlítő bűnhődéssel jóvá nem tettük... *Hazátlanságom* nyomorúságait csakis azért tudtam hosszú évek Kálváriajárásán keresztül szótlán türelemmel elviselni, mert anyagi nélkülözéseimet, testi szenvedéseimet lelki nyugalommal tudtam ellensú-

lyozni, azzal az erős hittel, hogy *Hazám* érdekében én is bizonyos küldetést végeztem, amelynek gyümölcseit *talán ıma* az *utókor* élvezi. A Te hazaszereteted bizonyára hasznosabb és értékesebb munkát végezett mint amit az én gyarlóságom felmutathat, de *a Te szándékod se lehetett tisztább; a Te hazaszereteted se önzetlenebb*, mint amilyen volt az én rajongó *Hazaszeretetem!*... —

Szinte észrevétlenül suhannak át fejem fölött az évek; alig múlt el az egyik, már a vége felé jár a másik is. Pedig nem sok jót és örvendetes dolgot hoznak magukkal. Egyik se hozza a bőség szarvát, csak az üres koldustarisznyát. Ügy állok itt künn egyedül, gyökértelenül *az idegenben*, mint az alföldi szélmalmok, amelyeket jó messze kiépítenek a falutól, a szikes tócsák mellé, Hadd járja szabadon a szél, jobban forognak a szárnyai. Így pörögnek le a malom szárnyaival együtt az én éveim is, anélkül, hogy hátralévő napjaimat az én szegény *Hazám javára* fordíthatnám. — Hány reményt vesztett és kétségbeesett lelket és a nehéz küzdelmekben már összeroskadtakat tudnék megnyugtatni és fölemelni!... —

Drága magyar Föld! Hervadozó mályváknak szent hazája! Bokrétába kötöttem a virágaidat, hogy „*virágnyelven*” valljam meg az én örök szerelmemet! De én nem tudok beszélni Hozzád a *Gonerillek* és a *Regánok* sima nyelvével. Mit adjak én Néked te szegény, büszke *Lear király*, hogy igazoljam az én önzetlen, tiszta szeretetemet?... *Cordelia tűr, hallgat és szerel!* — *Az életemet már a bölcsőben Néked szánta az anyám. A szívemet később magam adtam hozzá, oh szent Hazám! De mivel a kiengesztelés isteni törvénye az önkéntes véráldozat, ime! felajánlom az Úrnak a Te megváltásodra, amim még van. A legutolsómat: a véretem!* —

Az én szívem. — Rangot címet, méltóságot soha el nem fogadtam. Példát akartam adni, hogy soha senki szememre ne vethesse, hogy *hazaszeretetem* érdekből táplálkozott. Ezt a *szívet addig rugdosták, míg össze nem törött darabokra.* De majd ha megáll és nem dobog többé, visszaviszem a nagy óráshoz, hogy beszámoljak róla. Megállt magától. *Nem én rontottam el!* Ha tetszik — kérlek hozd föl újra! —

M a g y a r vér. — Engem a legkisebb dolog is *érdekel, ami hazai.* Sőt alapjában *nem is érdekel más.* Olyan bolond

szívem van, hogy egészen odatapad a *magyar földhöz*. Erőt vesztek, mint a levegőbe emelt *Anteus*, aki nem érezte lába alatt az anyaföldet. Könnyű voll őt megfojtani, mikor elszakították lelkét az energiájának forrásától. *Én nem tudok és nem is akarok más lenni, csak magyar!* Ez az agyonhajszolt és mindenkitől félreértett szerencsétlen faj — még hibáiban is — emelkedettebb, mint a nagy kultúrkeverékek. —

A Haza. — Testvéreim Egy sírjához közelálló ember, aki *egész életét önzetlenül a hazájának szentelte*, — mert odaadta érte mindenét és soha ezért tőle semmit el nem fogadott — szól most hozzátok e. könyvben a „*Börtönvirágok*”-ban *a béke és a megbocsátó szeretet hangján*: Tépjete ki szívetekből minden gyűlölködést Rendszerek, emberek mulandók, de ezt a *Hazát* nem szabad a párttusák oltárán föláldozni. Az élet termékenysége csak a szeretetből fakadhat. Aki pedig gyűlöl, az halálban marad. Szeressük tehát egymást és egymásban a *magyar szabadságot, magyar Hazánkat!* —

Nemzetem. — *Egy nemzet feltámasztásához erkölcsi újjászületésre* van szükség, a becsületes munkás emberek szövetségére; mert amit a gyűlölet megrontott és megmérgezett azt újjáteremteni és meggyógyítani *csak a szeretet* lesz képes. *Óh, milyen világosan látom most feladataimat!*... Majd ha a nemzet öntudatra ébred — *akkor majd otthon lesznek! De esküszöm, soha többé politikával nem ámitom magamat és embertársaimat, hanem minden Istenadta erőmet a lelkek renaissance-ára fogom fordítani.* —

Szabadság. — *Börtönöm ablaka alatt csiripelnek az éhes madarak.* Ma nem kapták meg a napi adagjukat. Ma még a kenyérbélnek a szétmorzsolása is kifárasztott volna. Ezzel szoktam őket etetni. Megosztom velük a kenyereimet; Ezek most az én szegényeim... *Éhesek, de legalább szabadok!* —

Hazátlanság. — *hazátlanságom* idején elhatároztam, hogy elmegyek Ausztriából végkép — *Amerikába*. Ki tudja, hogyan rendelkezik velem a jó isten bölcsessége? *Az én élet-*

koromban már csak arasztokkal szabad mérni a jövődöt. Mikor az ember nekivág a bizonytalanságnak és csak szellemi tökéjére támaszkodhatik egy idegen nyelvű és fajú országban — ott nem lehet biztosan számítani még a holnapi kenyérré se. És az én lelkiismeretem még sem engedi, hogy elegyem az éhezõ osztrákok elõl a kenyeret. Azért inkább elmegyek a még bizonytalanabb idegenbe, hogy utolsó harcomat megküzd] em a nyomorral, *hogysen itt kilopjam az éhezõk szájából a falatot.* Én könnyebben élhetek meg másutt, meri bizodalمام sziklaszilárd a Gondviselés jóságában, aki nem hagy leesni a háztetõtõl éhség miatt egy verebet sem. Az, akinek *hite* van, az nem töpreng és nem esik sohasem kétségbe, mert életét gránitalapra építi — de önbizalma csüggedni és elpusztulni sohasem engedi.- Az ilyen lélek könnyebben birkózik meg az élet nehézségeivel; — ezért illõ is, hogy *térjen ki a gyengébbek útjáról és engedje õket élni és boldogulni.* —

Bolyongásom éveiben úgy jártam, mint a bolygó zsidó, a szegény *Ahasvérus!* Lábaiam alatt égett a föld. Nem találtam sehol puha fészket... Gyermeálmaimban egyszer nekem is megjelent karácsony éjjelén és leült az aranyos fám árnyékában megpihenni. Részvéttel néztem nyugtalan és zavaros szemibe. Aztán újra kezébe vette a vándorbotját és áldó szavakkal csak annyit mondott: — *Az Úr Jézus békéje pihenjen meg a ti küszöbötökön,* — és szomorúan tovább ment... Oh, hányszor eszembe jutott nékem azóta ez az álom, amely valóra vált és *megisméltõdött velem is!* Hiszen én is csak így bolyongtam évtizedeken át *hazátlanul.* Mit használt nekem a sok értékes ismeret és tapasztalat, hogyha *sebet* hordoztam a szívemben?! *Örömet* és boldogságot egy *hazátlan szív* nem érez! —

Ha *hazátlanságom* idején, bolyongásaim közben véletlenül összejöttem régi jó barátaimmal, vagy ismerõseimmel és panaszkodtam, hogy az ember az idegenben mindig érzi az *elhagyatottságot,* csodálkozva néztek rám. Nem értették meg, hogy a világ szépségei és érdekességei nem tudnak kielégíteni. — *Szabadságban, békében élhetsz és mégis visszakivánczol a mi megcsonkított, kifosztott, elnyomott, szegény Hazánk koldus nyomorúságaiban* Bejártad a világot! Gyönyörködtél ismeretlen vidékek szépségeiben; átélted valóságban mindazokat a természeti csodákat, amelyeket mi eddig

csak könyvekben olvashattunk. És mégis bánt, gyötör a *hazátlanság*? — Milyen nagy tévedés, hogy bármilyen külső szépség pótolni tudja az elvesztett *Hazát*! *A szépet mindenhol megtalálhatjuk, de a Hazát sehol máshol, csak otthon!*... Hiába borul virágba mindenütt az akác és az orgonabokor; ez nem az igazi! Még a madár se fog gyönyörködni benne, ha már a fészket róla lepiszkálták. —

A Hazái csak a hazátlanok tudják igazán szeretni! A levegőt se tudjuk addig megbecsülni, amíg érezzük a hiányát. Mit tudja a kurjongató hazafiság, mely gyakran csak életfoglalkozás és üres jelszavakban merül ki, hogy *mit szenved egj hazájától megfosztott lélek?* Bizony, Malyvarózsák vagyunk mindnyájan. *Az idegenben csak élünk és növekszünk; de virágozni már csak a hazai földben tudunk.* —

Tizenhárom évi *hazátlanságom* más emberré alakított át. Érzem, hogyha *hazatérek*, idegen világba lépek, amelyhez nem lesznek többé összekapcsoló szálaim. A *külső* száműzetésből bele fogok lépni egy *belső* száműzetésbe ... Nem tudok belevegyülni többé a közös áramlatokba és a nagy tömegben fogom majd igazán megérezni elhagyatottságomat. — És mégis! *Haza kell* mennem. *Haza akarok* menni! *Haza!*... *Haza!*!...

Szentföld. — Sok ájtatos hívő fáradtságos nehéz utakon keresztül elzarándokolt már a *szentföldre*. Oh! én megértem ezt a kegyelmet. Magamról tudom, mert mikor én végigjártam *Jeruzsálemben* a Kálváriát, szívem úgyszólván állandóan gerjedezett a megindulástól. Bejártam minden szent helyet: Jerikótól kezdve a Golgotháig. Megmosakodtam a Jordánban és leborultam én is az olajfák hegyén a haláltusának barlangjában a vértől verejtékezés színhelyén. Reszkető kezemmel végigtapogattam azt a sziklába vájt üreget is, amelybe egykor a világot megváltó *keresztfát* ékelték bele. Térdre estem és könnyeimmel áztattam az út porát, amelyet valaha az én Üdvözítőm fáradt lába taposott. Oly élénken éreztem ott én is a pillanatnak hatását és tisztító erejét, hogy -amikor könnyező szememet fölemeltem, szétnéztem magam körül és kerestem az én Uramat, Jézusomat, mert úgy éreztem, hogy *mellettem kell állnia.* — Oh! ha a földi gondokban kifáradt ember odahajthatja fejét egyszer arra a földre, amelyben egykor a világ Megváltójának szent teste pihent,

olyan ismeretlen érzések törnek elő a léleknek mélységéből, amelyeit azután *egy egész életet* képesek betölteni áhítattal, szeretettel és megnyugvással. —

Honvágy. — Mikor *hazátlanságom* nehéz napjaiban végig jártam a világot, kerestem a megnyugvást, a feledést, az *elvesztett boldogságot*: a Paradicsomot! De bárhová fordultam, kijózanított egy újabb csalódás. *Futóhomokban nem lehet gyökeret verni! Isten az embernek csak egy szívet adott; egy szívnek egy Hazát!* —

Nagyon nehéz visszafajítani szívemben a hálás megindulást, mindazokért az örömökért és tiszta gyönyörúségekért, amelyeket a *hazai virágok* érzéseinek a tolmácsolásává egy testvérszív nekem, a *hazátlannak* nyújtott, amikor a babylooi keserű vizek mellett ültem. Mikor otthon már mindenki elfelejtett, *ezek a virágok beszéltek hozzám*. Az ő kerti levelei ösztönöztek és buzdítottak újra írásra, hogy ne hagyjam teljesen beszáradni a szomorú fűzetre felakasztott lantot, mikor már fölöttem lehanyatlott a nap és meghosszabbodtak az estvéli árnyékok! Mikor az erős Isten a szívemet már megtörte a nyomorúságok által és éreztem elsuhanni mellettem a halálnak fagyos leheletét! Elvkor kiáltottam fel Hozzád a mélységek mélységéből, Uram! — — Te meghallgattad az én szómat!... *Hazajöttem!* —

Haza akarok menni! Minden erőmmel kiegyenlíteni és összeforrasztani akarok. Sietnem kell munkámmal, hogy legalább is megkezdhessem, mert érzem, hogy a napom már rövid és jön az éjszaka, amikor csak pihenhetünk, de nem dolgozhatunk többé!... —

Évekkel ezelőtt, mikor *hazátlanul* bolyongtam az idegenben, annyira megszállt a *honvágy*, hogy belebetegedtem a *nosztalgiába*. Seholse találtam a helyemet. Valami ismeretlen nyugtalanság nehezedett rám. Nem érdekelt semmi. Még a természet szépségeiben sem tudtam gyönyörködni, folyton csak az a hang szólt bennem, amelyet *Jeremiás* énekeiben siralomnak nevezünk... *Nem képes ezt megérteni más, csak a hazátlan szív*. Hiszen csak akkor ébred fel bennünk is öntudatra a *hazaszeretet*, amikor ezt a *Hazát* már elvesztettük ... —

Tizenöt év óta bolyongok a világon és mindenütt ide-

gennek érzem magamat. Kiszakított engem is a végzetem megszokott környezetemből; az újakhoz pedig nem tudtam alkalmazkodni. Az én előrehaladott koromban nehéz új helyzetekhez szokni. A vén fa is megsínyli az átültetést. Csak akkor vesszük észre, hogy hozzánőtt a szívünk a *hazai földhöz*, amikor elszakadtunk tőle. Hiába akarjuk pótolni és feledtetni jobb viszonyok által; érzi az ember, hogy *a Hazáját nem tudta kihozni magával a vándorútját mérő csizmája talpán!* —

Érett gyümölcsivé leszünk az Isten kertjének, ha idő előtt bele nem fulladtunk a virágzásunkba. Beérünk sárga kalászká, amelyek magjukat kipörgetik és sarló alatt elszáradva hullnak le az anyaföldre. Így *szeretnék én is mégegyszer hazaérkezni!* Éretten és olyan tiszta fehéren, mint a cseresznyevirág. Egyszerűen, szelíden és alázatos lehullással az *anyaföldre*. Hálás megbocsátással mindazoknak, akik nekem *a lelki megtisztuláshoz vezető szenvedéseket okozták.* —

M unk av ágy. — *Megyek haza! Vágyódom a munka után! Nem politizálni, hanem hirdetni új eszményeket és új erkölcsöket, Krisztus keresztjének ideáljait: az egyetemes emberszeretet, amely a faji, nyelvi és vallási ellentétek fölé tud emelkedni, hogy egy akol — egy pásztor legyen valaha a földön. Úttörője akarok lenni az egyszerűségben, az igénytelenségben, a munkában a jövő világnak. Minden erőmmel csak kiegyenlíteni és összeforrasztani akarok, hogy ne legyen a földön lenézett és megvetett munka és ember! Sietnem kell a munkámmal, hogy legalább is megkezdhessem, mert érzem, hogy napom már rövid és jön az éjszaka!...* —

Életpályám. — Azt hiszem, az én *életpályám* is egy tanulságos eset lesz a jövő magyar ifjúság részére, hogyan kell kitartani elvi meggyőződésünk mellett, nemcsak a hátaim polcán, hanem ha kell, a börtönben is. Ilyenkor a börtön templommá lesz, mert *nem a börtön az, ami meggyaláz, hanem a bűn.* Már pedig én Isten előtt merem szívemre telt kézzel lemondani, hogy én *hazámért* mindent feláldoztam és tudva-akarva ellene sohasem vétkeztem! —

Életpályámon mindent elértem, amit földi ember csak elérhet! A kezemben volt kincs, hatalom, hírnév, dicsőség; csak

össze kellett volna markolni. És én ekkor éreztem legüresebbnek az életemet. Csak cifraság és teher volt nekem mindez. Mások szemében talán *minden*, az enyémben egy megunt *semmi!* Sem életmódomban, sem érintkezéseimben, sem gondolkodásomban meg nem változtatott; ahogy jött, úgy dobtam el magamtól és még csak utánuk se néztem! Ezért nem tudott az *élet* megsebezni most, amikor szép lassan átfordult a másik oldalára. Minden mindegy! Csak ott benn *a lelkem legmélyén legyen rendben* a dolog! — a külső változások igazán nem érintenek többé. Olyan közömbös az én szememben, hogy mi vár még reám?! — Én csak a *véget* nézem: *lelki célomhoz jutok-e?* Igen, vagy nem?! Ez a döntő, amelytől függ, hogy érdemes volt-e születnem, vagy sem. —

Könyveim. — Könyveim *apologetikus irányúak*, amelyekben összhangba hozni törekszem *a modern természettudomány végigigazságait a kinyilatkoztatott vallási tételekkel*; szóval *a tudást a hittel*. Mert ami igazság az egyikben, annak igazságnak kell lenni a másokban is. Világos dolog, mert hiszen az igazság csak egyik elvont tulajdonsága az isteni tökéletességnek; absztrakt lényege azonban *az Isten*, aki sohasem jöhet önmagával ellentétbe. —

Száműzetésem nehéz éveit könyveimnek a megírása könnyítette meg. Ezek ragadtak ki fásultságomból és megérett igazságaik égi erejével elborították a lelkemet magasba emelő új érzésekkel. Ellenállhatatlan erővel sodortak a mélységek és a magasságok közé, ahol mindaddig fogva tartottak, amíg régi tévelygéseimből ki nem szabadultam. — *így hát könyveim jórésze hazátlanságom fájdalmának lehullott gyümölcsei, egy megalázásokban megtisztult léleknek a sugalmaztatása... Lapjaitat könnyek mosták tisztára, mint egykor Silvio Pellico emlékiratait, amikor megírta börtöneinek a kínszenvedéseit, az „I miei prigionieri” című könyvében.* —

Egy jőnevű írónk egyszer azt a tanácsot adta nekem, hogy milyen érdekes volna, ha megírnám a *memoirjaimat!* Kétségtelen, hogy *üzletnek* jó volna megírni a *memoirokat*. De hát én egész életemben olyan holdkóros idealista voltam. Nem ültem ki a közpiacokra üzletek után nézni. Pedig 32 évi képviselősködésem alatt jó erős sátort varrhattam volna, de az én időmben nem voltunk életre való „*gyakorlati emberek*

Nem voltunk „*Cartesius bűvárjai*”, amivel egykor fizikai tanárunk kísérletileg igazolta, hogyha egybekötött palackban a víz fölületére *nagyobb nyomást gyakorlunk, akkor az a kis figura leszáll a fenékre. Ha a nyomás megszűnik, akkor a bűvár ismét feljön a víz színére.* Finom érzékenységgel tud a nyomáshoz igazodni. *Felszállnak, leszállnak.* Más se tesznek, csak ide-oda mozognak. — *Én pedig — sajnos — már akkor is csak a délibábokon mászkáltam, a felhők tetején. Ady szerint: toronyról-toronyra léptem! Csak a „magasságokban” éreztem jól magamat. —*

A lehetőségig törekszem minden erőmmel a lelki benső kapcsolatoknak a felébresztésére, hogy minden egyes testvérem, aki az élet megfejtését az *én könyveim nyomán* önmagában keresi, azt önmagában meg is találhassa. Úgy legyen tisztában az *ő benső életének* minden jelenségével minden egyes testvérem, mint ahogy a jó orvos is felismeri a külső jelenségekből és elváltozásokból a betegségek belső okait. — Nagyon nehezemre esik megtagadni magamat és elhagyni! azt a meleg áradozást, amely az *én intuíciómban szemlélt dolgoknak fensége és szépsége* fölött belőlem is minduntalan kitörni készül. De mivel *könyveimben egyúttal értelmi hatásra is törekszem*, ezt következetesen fékezni és lehetőleg visszatartani iparkodtam. *Ez az oka, hogy szárnyaimat egyes fejtegetéseknél összehúztam és önkéntesen megnyirbáltam. —*

Tanácsolom minden embernek, hogy törekedjenek kibontakozni az anyagi és érzéki élet kötelékeiből, hogy önmagukba elmerülve, tiszta érzésekre tegyenek szert. Ezekkel könnyen fognak bekapcsolódni az isteni Élet titkainak a megérzéseibe, amelyet csakis hit által ismerhetünk meg. — A *hitnek* eme tisztalátását adta meg nekem — hitem szerint az Úr kegyelme csodálatos úton, hogy hirdessem az Ő dicsőségét a jóakarátú embereknek. Ezt a tiszta látást *vallásfilozófiai könyveim* következetessége fogja igazolni μ a csodálatos kegyelmet pedig egyéni megbízhatóságom mellett *életfelfogásomnak teljes és gyökeres irányváltoztatása.* Mert én is megjártam a *damaszkuszi utat és térden állva köszönöm meg az Úrnak, hogy a magas lóról lesújtott a porba és mikor az égi világoasság megvakított, levette szemeimről a hályogot... —*

A „*Teremtés Könyvét*” tekintem minden egyéb *vallásfilozófiai munkáim gyökerének.* Belőle sarjadzott ki a többi, mint

ahogy a forrás vize is különböző patakokra szakadozik, hogy azután ismét *összefolyjanak* és újra egyesüljenek a tengerben. — *Nekem is van egy összefoglaló és egységesítő központom: a mindent önmagában egységesítő végtelen Erő és Hatalom — az Isten!* Hiszem, hogy *ez a könyvem is* az isteni kegyelemnek a kiáradása, miután ennek nincs más célja, mint megismertetni velünk a mi teremtető Urunknak mindenható erejét, végtelen bölcsességét, atyai jóságát és örök szeretetének nagy irgalmasságát. —

Az „Élet Könyve i”-n e k útravalója. — Befejeztetett! Az utolsó részi ez az „Élet Könyvei”-ből, amelyeknek sajtó alá rendezését most akarom megkezdeni, de olyan nehézségek tornyosulnak utamba, amelyekből lehetetlen föl nem ismerni az ellenáramlatnak akadályozó munkáját. Tudom, hogy Isten segélyével meg is fogom kezdeni, de bevégezni aligha én fogom. Előrehaladott koromhoz bizonyos anyagi nehézségek is járnak. Mikor pedig visszatekintek a felszántott ugarra, *térdreesve adok hálát az Úrnak* az utolsó barázdában, amiért érdemesnek talált, hogy az Ő szántóföldjén munkálkodhassam! *Erős a hitem, hogy a megbízatást teljesítettem.* Világosan ma még nem tudom mii? nem tudom! *hogyan?* és nem tudom *miért?* De érzem, hogy a jó Isten végtelen hatalma teljes összhangban nyilatkozott meg az Ő végtelen bölcsességével és szeretetével ezen munkámban is! Ilyen végtelen egyszerűnek és ilyen egységesnek sohasem hittem volna az életet! De viszont az életnek ez a világossága olyan tökéletesen betölti és békességgel tölti meg a lelkemet, amely talán a leggyarlóbb és a legtökéletlenebb lelke volt mindenkoron a végtelenségnek, hogy joggal hihetem, hogy a méltóbbakat még könnyebben fogja betölteni az Élet tökéletességének a felismerése *ezen könyveken keresztül...* — Szeretném méltó szavakban megköszönni a jó Istennek az ő támogató és indító kegyelmét, amelyet *gyakran kézzelfogható bizonyossággal éreztem.* De néhány könnyecseppem és a nagy, teljes lelki csöndességen és békén kívül nincs a lelkemben már semmi. Nektek pedig édes jó testvéreim, akik sóvárgó szívvel keressetek az Istenhez vezető utat, *átadom az „Élet Könyvei”-nek sorozatát, mint az én küldetésemnek befejezett megbízatását.* Ha pedig valaki közületek netalán *az én életem gyarlóságait* hánytorgatná, kérem őt nagy bizalommal, tekintse *ezt is* a jóságos Isten nagy

dicsőségének. Aki még engem is föl tudott használni valamire és az Ő szent céljainak egyik értelmetlen eszközévé tett. Legjobb szeretnék *térdreesve bocsánatot kérni* mindazoktól, akiket valaha életem gyarlóságaival megbotránkoztattam. Miután azonban ez nem áll módomban, csak *lelkileg teszem meg most az Isten szent színe előtt!*... Hátralévő napjaimnak pedig az lesz az egyetlen feladata, hogy egész lényem odaadásával és engedelmességével törekedjem «zen igazságokat — egyedül az Isten segítségére támaszkodva — embertársaim értelmébe átplántálni. — *Én csak az ültetést végeztem.* A virágzást és a *gyümölcsstermést* azonban várjuk bizalommal, Attól, Aki ezt egyedül adhatja: *a mi Urunk Jézus Krisztustól!*

Utolsó szent beszédem. — Mikor józsefvárosi plébániám templomában az *utolsó szent beszédemet mondtam, elbúcsúztam a híveimtől* — ösztönszerűen! Magam sem tudtam, hogy miért? De *Mérethették* a szavaimból, hogy menni akarok és *most utolszor szólok hozzájuk.* — A haldoklónál tapasztalhatjuk, hogy mielőtt a kollapszus beáll, készülnek egy bizonytalan útra. Rendezik a fehéreneműiket, simogatják és tapogatják az ágyruháikat. Beszélnek egy küszöb előtt álló utazásukról ... Köszönetet mondtam híveimnek jóságos szeretetükért és elnézésükért, amivel befátyolozták az én gyarlóságaimat, hogy ne lássanak rajtam mást, csak az isteni kegyelemnek a fényét, amely engem, méltatlan szolgáját is beraagyogott ... összetörve jöttem le a szószekről. Mintha becsapódott volna mögöttem egy kriptaajtó, amelybe életemnek egy részét most temettem el! A búcsúpohár megtelt a lelkem keserűségével, egy névtelen szomorúsággal, amelybe sós könnycseppek is vegyültek. — *Ezeket ajánlottam fel az Úrnak áldozati ajándéknak.* Könyörögtem, hogy fogadja el tőlem, ha az lelkem javára válik. Vezessen keresztül, ha ő jónak látja, a szenvedések tisztító tüzén is!... *Pár nap múlva útra keltem és elhagytam az én híveimet — örökre! Kinyílt előttem a hazátlanság évtizedes szenvedéseinek az ajtója és én alázatosan meghajolva léptem át a küszöbét, hogy egyéni ambícióimat, kitűzött céljaimat, vágyaimat és álmaimat önkéntes áldozatképpen tegyem le az Úr szent lábaihoz...* —

Búcsúzó.

Drága, jó Tanítónk!

Ezen „utolsó” szentbeszédedet — amellyel híveidtól búcsút vettél, mielőtt nekivágtál évtizedes hazátlanságod keserveinek — mi is „gondolataidnak” ezen gyűjteményében „utolsó” gondolatnak helyeztük el és ezzel a

„GONDOLATOK” KÖNYVÉVEL,

amely nekünk olyan, mintha az a Te második „imakönyv”-ed volna — mi is búcsút veszünk Tőled, szeretett drága, jó Tanítónk azzal a megbizonyosodott hittel, hogy e könyvben nem hangzottak el az „utolsó” tanításaid!!

Biztosan tudjuk, hogy még lesz részünk a Te jóságosan vezető, útmutató tanításaidban odaát a boldogabb fényházában, amely után mi vágyva-vágyunk s ahova közülünk elsőnek követett a mi drága Nérei Ödön testvérünk, hogy ott is segítők munkatársad legyen az általa is már itt a földi életben megkezdett áldásos munkában...

A viszontlátásra tehát, drága, jó Tanítónk, szeretett János testvérünk!!!

HŰSÉGES TANÍTVÁNYAID.

A második — utolsó — kötet vége.

A második kötet tartalomjegyzéke:

	Oldal
53. <i>Magyarság</i>	3
(Magyarság. — Magyarország. — Magyar sors. — Magyar nemzet. — Magyar génius. — Magyar természet. — Petőfi, a magyar próféta. — Pató Pál. — Magyar föld. — Magyar kertek. — Magyar virág. — Magyar akác. — Magyar nép. — A magyar zsidóság. — Magyar asszonyok. — Piros-fehérvöld. — Magyar virtus. — Magyar ifjúság. — Magyar jövő. — Álomlátásom nemzeti jövőnkéről.)	
54. <i>Mária</i>	16
(Mária. — Szűz Mária. — Szűz Anya. — Madonna. Szeplőtelen fogantatás.)	
55. <i>Megbocsájtás</i>	24
(Megbocsájtás. — Bűnbocsánat. — Bűnbánat — „Atyám, bocsáss meg nekik!”)	
56. <i>Megismerés</i>	24
(Megismerés. — önmegismerés. — Meglátás. — Meggyőződés. — Megértés. — Előítélet. — ítékezés. Megítélés. — Elfogultság. — Egyoldalúság. — Megszólás. — Rágalom. — Pletyka.)	
57. <i>Megváltás</i>	29
(Megváltás. — Messiás. — Megváltó munka. — Üdvösség. — Megváltó eszmék. — Messiásvárás. — Jakab halála és a Messiás jóslata. — Mózes halála és a Messiás jóslata. — Megváltó anyai szeretet. — Megváltó atyai szeretet.)	

58. *Miszticizmus*..... 52
 (Miszticizmus. — Misztikum. — Okkultizmus. — Okkult kutatás. — Okkult jelenségek. — Metafizika. — Spiritizmus-Szellemhit, — Médiumok... — Transz. — Extázis.)
59. *A munka*..... 55
 (A munka. — A munka szentsége. — Alkotó munka. — Munkások. — Munkássors. — Munkás élet. — Munkahiány. — Munkás mozgalmak. — A tőke és a munka.)
60. *A művészet* 62
 (A művészet. — Művészeti hatások. — Művészlélek. — Költők. — A művész. — Az igazi művész. — Művészi zsenialitás. — Szent tűz. — Művészet és krisztusi vallás. — Tudomány és művészet. — Kultúra-Műveltség. — Művészi ihlet. — Művésziskolák. — Művészoktatás. — Művészi verseny. — Egyszerűség a művészetben. — Verizmus és naturalizmus. — Műpártolás. — Műremek. — Magyar művészet. — Szépség. — Az eszményi szépség. — A szépség szeretete.)
61. *Nagyságok*..... 77
 (Nagyságok. — Nagy emberek. — Földi nagyságok. — Földi küldetés. — A zseni. — A lángész. — Napraforgós földi nagyságok. — Vezérek-Vezetők. — Kiváló emberek. — Útmutatók. — Magvetők. — Nagy lelkek. — új igazságok hordozói.)
62. *Nevelés*..... 90
 (Nevelés. — Lelki nevelés. — Gyermeknevelés. — Modern nevelés. — Falanszter.)
63. *önérzet*..... 92
 (Önérzet. — önismeret. — önbizalom. — öntudat. Öntudatos élet. — Kevélység. — Góg. — Értelmi Góg.)
64. *önzés.-önzetlenség*..... 97
 (önérdek. — öncél. — önzetlenség. — önmegtágadás. — önlegyőzés.)

65. *ördög* 99
(ördög. — Kárhozat. — Pokol. — örök pokol-
Örök tűz.)
66. *Öregség.-Ifjúság* 107
(Öregség — Ifjúság. — öregkor. — öregség. — Szép
öregkor. — Anyagias öregkor. — Az érett kor ön-
tudata. — Ifjúság. — Ifjúkor.)
67. *öszton*..... 112
(Ösztön. — Életöszton.)
68. *Papság*..... 115
(Papság. — A papi hivatás. — A jó pap. — Pápa-
ság és állam. — Coelibatus. — A coelibatus Ma-
gyarországon. — A katolikus hierarchia. — Szó-
szék és élet.)
69. *Pátriárkák*..... 124
(Pátriárkák. — Ábrahám. — Izsák. — Jákob. —
Jákob létrája. — Jákob halála. — József mint mes-
siási jelkép.)
70. *Politika*..... 126
(Politika.. — Politika és vallás. — Konjunktúra-
politika. — Macchiavellizmus.)
71. *Próbák* 128
(Próbák. — Erkölcsi próba. — Kísértés. — Megpró-
báltatás. — Tűzpróba.)
72. *Próféták*..... 131
73. *Reménység-Reménytelenség*..... 132
(Remény. — Remény és jóság. — Karácsonyi re-
ményiség. — Hogyan szülhetett a Reményiség? —
(Mese). — Reménytelenség.)
74. *Szabadság*..... 139
(Szabadság. — Lelkiismereti szabadság. — „Pro
libertate.” — Nemzetek szabadsága. — Fajszabad-
ság. — Szabadakarat. — A szabadakarat érvénye-
sülése. — Akarat. — Akaraterő. — Rabszolgaság.)

75. *Szellem*..... 149
 (Szellem. — Szellemvilág. — Túlvilág. — Szellem-
 hit. — Szellemi hatások. — Szellemi kapcsolatok.
 Szellemtest véreink. — Hazug szellemek.)
76. *Szentség*..... 159
 (Oltáriszentség. — A szentek egysége. — Szent-
 lélek. — Szentszellem. — Hármasság. — Meg-
 szentelés. — Szentbeszéd. — Apostolok. — Új
 apostol. — Apostoli munka. — Pál apostol. — Már-
 tírok. — Vértanúk. — Szent ígélet. — Jeruzsálemi.
 — Szent család. — Szent tűz. — Assisi szent Ferenc.)
77. *Szenvedés*..... 168
 (Szenvedés. — Könnyek. — „Legyen!” — Golgotha.
 — Fájdalom. — Fájdalom és hit. — Fájdalom és
 szeretet. — Mese a földi szenvedésről. — Gyönyör
 és szenvedés.)
78. *Szeretet*..... 195
 (Szeretet. — A szeretet törvénye. — Tökéletes sze-
 retet. — önzetlen szeretet. — Emberszeretet. — Cse-
 lekvő szeretet. — Szeretetsoda. — A szeretet an-
 gyalja. — A végtelen Szeretet élettörténete. — A
 szív. — Önszeretet. — Szerelem. — Első szerelem.
 Platói szerelem. — Részvét. — Vigasztalás. —
 Gyűlölet.)
79. *Társadalom*..... 225
 (Társadalom. — Társadalmi fejlődés. — Társa-
 dalmi ellenőrzés. — Demokrácia. — Szocializmus.
 — Keresztény szocializmus. — Bolsevizmus.)
80. *Teremtés*..... 230
 (Teremtés. — „Legyen” — A teremtés titka. —
 Testtermelés.)
81. *A Természet*..... 234
 (A természet. — A természet és a hit. — A termé-
 lelke. — Természeti erők. — Napsugár. — Tavasz.
 — Nyár. — Ősz. — Tél. — Hervadás. — Állat-
 világ. — Növényvilág. — Formaprincípium. — Vi-
 rágok. — Virágtestvéreink. — Akácvirág. — Ár-

vácska. — Cseresznyevirág. — Estike. — Fenyő. Szomorúfűz, — Ibolya. — Jázumin. — Kamélia. — Kikircs. — Krizantém. — Liliom. — Májusi gyöngyvirág. — Margitvirág. — Mímóza. — Muskátli. — Napraforgó. — Nefelejts. — Orgonavirág. — Őszi rózsza. — Repkény. — Rózsza. — Szaxkalab. — Százsorszép. — Szekfü — Viktoria Regia. — Viola-Rezeda. — Hegyi virágok. — „Virágmesék.”

82. *Testvériség* 259
 (Testvériség. — Testvéri életközösség. — Testvérszeretet. — Világtestvériség.)
83. *Tisztaság*..... 265
 (Tisztaság Megtisztulás, — Tisztulás. — Megtisztultság Visszatisztulás, — Szeplőtelen fogantatás.)
84. *Tökéletesség*..... 270
 (Tökéletesség. — Tökéletesedés. — Tökéletlenség.)
85. *Tömeg*..... 274
 (Tömeg. — Tömegelemek. — Tömeghatás.)
86. *Tudás*..... 275
 (Tudás. — Tudásunk. — Tudomány. — A modern tudomány. — Tudás és vallás. — A tudományos kutatás egyoldalúsága. — Tudósok. — Szaktudósok. — Történelem. — Világtörténelem. — Történelmi materializmus. — Történetírók. — Történelmi oktatás. — Fizika. — „Epur si muove.” — Tudomány és vallás. — Emberismeret. — „Je sais touf-emberek. — Ignorabimus. — Értelem. — Értelem és érzés. — Értelmi kevélység. — Gondolat. — Gondolkodás. — A jó gondolat. — Felfedezések.)
87. *Újraszületés*..... 293
 (Újraszületés. — Reinkarnáció. — Lelki újraszületés. Megújhódás. — Új élet. — Születés és halál — Ébredés. — Feltámadás. — Önkéntes testetöltés.)

88. *Ünnep*..... 310
 (Ünneplés. — Karácsony. — Karácsonyi fenyőfa.
 — Karácsonyi csönd. — Az „első” Karácsony. —
 Újév. — Vízkereszt. — Utolsó vacsora. — Nagy-
 péntek.)
89. *Vallás*..... 314
 (Vallás. — Vallásalapítók. — ősvallások. — Az
 ősegyház. — Anyaszentegyház. — Vallásosság. —
 Vallási ösztönök. — Vallásfilozófia. — Vallási fej-
 lődés. — Vallási unió. — Vallás és politika. — Val-
 lás és művészet. — Vallás és szabadság. — Vallási
 rendszerek. — Vallás és cenzúra. — Vallás és tu-
 domány. — Vallási gyűlölködés. — Vallástalanság.
 — A zsidóság és a Megváltó. — A zsidóság fel-
 adatta. — A zsidó nép. — Zsidó sors. — Keresz-
 tényiség. — Milleneumi gondolatok. — Az első ke-
 resztények. — Keresztény újjáébredés, — Név-
 leges keresztények. — Keresztség. — A keresztség
 misztikumia. — A keresztség három alakja. —
 Templom. — A templom kárpitja. — Templomi
 zen«. — Katolikumi. — Zárdai élet. — Reformáció.
 Protestantizmus. — Vallási formaságok.)
90. *Világegyetem*..... 344
 (Világegyetem. — Világegység. — Az én külön
 világom. — Én és a nagyvilág. — Új világok. —
 Világválság. — Világrázkódások. — Világ világos-
 sága. — Egység. — Egységes közszelem. — Egyete-
 messég. — Életegység. — Egységes közszellem. —
 Egyetemesség. — Életegység. — Kozmosz. — Végte-
 lenség. — A végtelenség egysége. — Valóságok. —
 Hogyan jönnek létre az összes valóságok? — [A
 szellem és az anyag egyesülésének útja a tetet-
 öltésben. — Az összes élő és éltetett valóságoknak
 származási táblázata.] — Parányi létünk.)
91. *Vegyes gondolatok*..... 352
 1. *Általános vegyes gondolatok*..... 363
 Adósság. — Advent. — Álltam. — Álomvilág. —
 Ambíció. — Ártatlanság. — Barátság. — Betegség. —

Betegségek. — Bertalanéj. — Dal. — Darwinizmus. — Délibáb. — Dicsőség. — Eszköz. — Felelősség. — Félelem. — Félreértés. — Gyilkosság. (Ábel és Kain.) — Gyógyítás-Orvos. — Öngyilkosság. — Hajlam. — A hála. — Hiábavalóság-Meddőség. — Hivatás. — Hő. — Humor. — Hűség és hála. — Idealizmus. — Ihlet. — Illúziók: — Ingadozás. — Index. — Jellem. — Jelszavak. — Kenyér. — Mindennapi kenyérünk. — Kenyér és bomba. — A jó kertész. A rossz kertész. — Elfáradás. — Kígyó. — Kísértés. — Király. — Kitartás. — Konmányforma. — Korlátok. — Kritika. — Kufárok. — Látszat. — Loreley. — Makacsság. — Máglya, — Megbecsülés. — Megszokás. — Mentők. — Mertőegyesületek. — Üdvhadserege. — Mese. — Miért? — Módszerek. — Narkózis. — Nyíltszívűség. — Pernahajder. — Pogányság. — Problémák. — Prostitúció. — Róma. — Ravaszság. — Relativitás. — Ritmus. — Rendszerek. — Géprendszer. — Siker. — Stagnálás. — Szimbolizmus. — A zászlói mint szimbólum. — Szorgalom. — Tapasztalat. — Táplálkozás. — „Urbi et orbi.” — Utópia. — Uzsora. — Végcél. — Véletlen. — Viszonylagosság.)

II. *Egyéniségekre vonatkozó gondolatok* 391

(Ahasvérus és cirenei Simon. — Crookes. — Dávid. — Dávid király. — Darwin. — Dante. — Gallilei. — Gandhi. — Gárdonyi Géza. — Giordani Bruno. — Goethe. — Heine. — Ismael. — Jeanne d'Arc. — Kaifás. — Kossuth Lajos. — Laimmenais. — Madách Imre. — Magdolna. — Mózes. — Munkácsy Mihály. — Newton. — Petőfi. — Pilátus. — Rákóczi. — Renan. — Savonarola. — Simon Magus. — Széchenyi. — Szókratész. — Tamás. — Tolsztoj. — Veronika. — Voltaire.)

III. *Hock János személyére vonatkozó gondolatok*..... 411

Búcsúzó..... 438

Felsorolása
HOCK JÁNOS műveinek,
amelyekből a „GONDOLATOK” vétettek;

EDDIG MEGJELENT MŰVEI:

1. „Szivárvány.” Tárcák.
2. „Művészi reform.”
3. „Szent Beszédek.” 1894.
4. „Bőjti Szent Beszédek a Mátyástemplomban.” 1896.
5. „Szent Beszédek.” 1898.
6. Szent Beszédek.” 1899.
7. „Bőjti Szent Beszédek.” 1902.
8. „Krisztus Iskolája.” 1904.
9. „Nagy Biblia.”
10. „Képes Kis Biblia.”
11. Nyolc kiadásban a megjelent „Imakönyvei.”
12. „Nemzeti dicsőségünk.”
13. „Rákócziné.” Regény.
14. „Jézus Élete,” a jó gyermekek részére,
15. „Vigasztalások könyve.”
16. „Virágmesék.”
17. „Börtönvirágok.”
18. „Az Élet Könyve.”
19. „Az Isteni Élet.”
20. „Az Ember Könyve.”
21. „Modern Miszticizmus.”
22. „A láthatatlan világ munkája.”
23. „A Teremtés Könyve.” (Két kötet.)